This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

NYPL RESEARCH LIBRARIES
3 3433 08159645 8

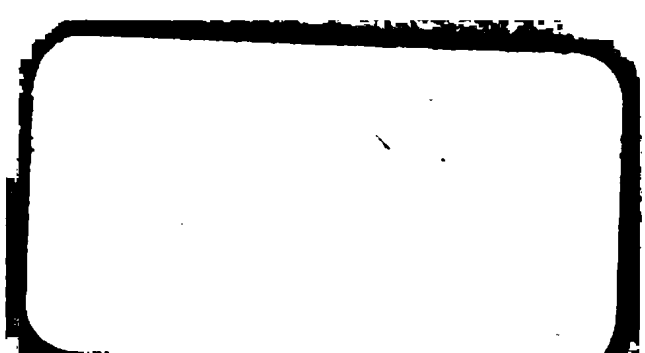

DIODORI SICVLI
BIBLIOTHECAE
HISTORICAE
QVAE SVPERSVNT.

AD

OPTIMORVM LIBRORVM FIDEM

ACCVRATE EDITA.

EDITIO STEREOTYPA.

DIODORI SICULI
BIBLIOTHECAE
HISTORICAE
QUAE SUPERSUNT.

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM

ACCURATE EDITA.

EDITIO STEREOTYPA.

TOMUS II.

LIPSIAE

SUMTIBUS ET TYPIS CAR. TAUCHNITII.

1829.

Ladenpreiß 8 Groſchen.

BAE

Diodoru

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
790131 A
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
R 1936 L

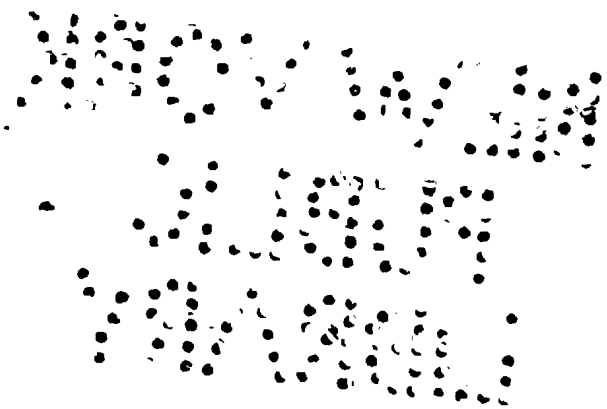

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ
ΕΝ ΤΗι ΤΕΤΑΡΤΗι
ΤΩΝ ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΒΙΒΛΩΝ.

ά. Προοίμιον περὶ τῶν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἱστορουμένων κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους.

β'. Περὶ τῶν ἐπιφανεστάτων ἡρώων τε καὶ ἡμιθέων, καὶ καθόλου τῶν κατὰ πόλεμον ἀξιολόγων τι κατειργασμένων.

γ'. Περὶ Διονύσου, Πριάπου, Ἑρμαφροδίτου, καὶ Μουσῶν.

δ'. Περὶ Ἡρακλέους καὶ τῶν δώδεκα ἄθλων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν πραχθέντων ὑπ' αὐτοῦ μέχρι τῆς ἀποθεώσεως.

έ. Περὶ τῶν Ἀργοναυτῶν, περί τε Μηδείας καὶ τῶν Πελίου θυγατέρων.

ς'. Περὶ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἡρακλέους.

ζ'. Περὶ Θησέως καὶ τῶν ἄθλων αὐτοῦ.

ή. Περὶ τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας.

θ'. Περὶ τῶν ἐπιγόνων τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας.

ι. Περὶ Νηλέως καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ.

ιά. Περὶ Λαπιθῶν καὶ Κενταύρων.

ιβ'. Περὶ Ἀσκληπιοῦ καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ.

WOR20JUN34

ιγ'. Περὶ τῶν Ἀσωποῦ θυγατέρων, καὶ τῶν Αἰακοῦ γενομένων υἱῶν.

ιδ'. Περὶ Πέλοπος, καὶ Ταντάλου, καὶ Οἰνομάου, καὶ Νιόβης.

ιε'. Περὶ Δαρδάνου καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ, μέχρι τοῦ Πριάμου.

ις'. Περὶ Δαιδάλου, καὶ Μινωταύρου, καὶ τῆς Μίνωος στρατείας εἰς Σικελίαν ἐπὶ Κώκαλον βασιλέα.

ιζ'. Περὶ Ἀριστταίου, καὶ Δάφνιδος, καὶ Ἔρυκος, καὶ Ὠρίωνος.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ
ΤΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ
ΒΙΒΛΟΣ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Explicatis historiae priscae difficultatibus, quibus deterriti scriptores in recentioribus se temporibus continuerint, consilium et argumentum operis sic aperit Diodorus, ut exterorum antiquitati nunc Graecorum antiquissima se adiecturum ostendat. Orditur a fabula Dionysi, vetustissimi quippe et beneficentissimi Dei: (C. 2.) Qui per abortum natus a Semele Cadmea, Jovis amplexus male passa, Nympharumque educationi in antro Nysae traditus, inde nomen accepit. Vini et zythi repertor, et mitioris vitae auctor, itinera usque in Indiam fecit, conditisque in Boeotia Eleutheris pietatem erga patriam demonstravit.

Οὐκ ἀγνοοῦμεν, ὅτι τοῖς τὰς παλαιὰς μυθολογίας συνταττομένοις συμβαίνει κατὰ τὴν γραφὴν ἐν πολλοῖς ἐλασσοῦσθαι. Ἡ μὲν γὰρ τῶν ἀναγραφομένων ἀρχαιότης δυσεύρετος οὖσα, πολλὴν ἀπορίαν παρέχεται τοῖς γράφουσιν· ἡ δὲ τῶν χρόνων ἀπαγγελία τὸν ἀκριβέστατον ἔλεγχον οὐ προσδεχομένη, καταφρονεῖν ποιεῖ τῆς ἱστορίας τοὺς ἀναγινώσκοντας. Πρὸς δὲ τούτοις ἡ ποικιλία καὶ τὸ πλῆθος τῶν γενεαλογουμένων ἡρώων τε καὶ ἡμιθέων, καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν, δυσέφικτον ἔχει τὴν ἀπαγγελίαν. Τὸ δὲ μέγιστον καὶ πάντων ἀτοπώτατον, ὅτι συμβαίνει τοὺς ἀναγεγραφότας τὰς ἀρχαιοτάτας πράξεις τε καὶ μυθολογίας, ἀσυμφώνους εἶναι πρὸς ἀλλήλους. διό-

περ τῶν μεταγενεστέρων ἱστοριογράφων οἱ πρωτεύοντες τῇ δόξῃ τῆς μὲν ἀρχαίας μυθολογίας ἀπέστησαν διὰ τὴν δυσχέρειαν, τὰς δὲ νεωτέρας πράξεις ἀναγράφειν ἐπεχείρησαν. Ἔφορος μὲν οὖν ὁ Κυμαῖος, Ἰσοκράτους ὢν μαθητής, ὑποστησάμενος γράφειν τὰς κοινὰς πράξεις, τὰς μὲν παλαιὰς μυθολογίας ὑπερέβη, τὰ δ' ἀπὸ τῆς Ἡρακλειδῶν καθόδου πραχθέντα συνταξάμενος, ταύτην ἀρχὴν ἐποιήσατο τῆς ἱστορίας. Ὁμοίως δὲ τούτῳ Καλλισθένης καὶ Θεόπομπος, κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν γεγονότες, ἀπέστησαν τῶν παλαιῶν μύθων. Ἡμεῖς δὲ τὴν ἐναντίαν τούτοις κρίσιν ἔχοντες, καὶ τὸν ἐκ τῆς ἀναγραφῆς πόνον ὑποστάντες, τὴν πᾶσαν ἐπιμέλειαν ἐποιησάμεθα τῆς ἀρχαιολογίας. Μέγισται γὰρ καὶ πλεῖσται συνετελέσθησαν πράξεις ὑπὸ τῶν ἡρώων τε καὶ ἡμιθέων, καὶ πολλῶν ἄλλων ἀνδρῶν ἀγαθῶν· ὧν διὰ τὰς κοινὰς εὐεργεσίας οἱ μεταγενέστεροι τοὺς μὲν ἰσοθέοις, τοὺς δ' ἡρῳϊκαῖς θυσίαις ἐτίμησαν· πάντας δ' ὁ τῆς ἱστορίας λόγος τοῖς καθήκουσιν ἐπαίνοις εἰς τὸν αἰῶνα καθύμνησεν. Ἐν μὲν οὖν ταῖς πρὸ ταύτης βίβλοις τρισὶν ἀνεγράψαμεν τὰς παρὰ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι μυθολογουμένας πράξεις, καὶ τὰ περὶ θεῶν παρ' αὐτοῖς ἱστορούμενα· πρὸς δὲ τούτοις τὰς τοποθεσίας τῆς παρ' ἑκάστοις χώρας, καὶ τὰ φυόμενα παρ' αὐτοῖς θηρία καὶ τἆλλα ζῶα καὶ καθόλου πάντα τὰ μνήμης ἄξια καὶ παραδοξολογούμενα διεξιόντες· ἐν ταύτῃ δὲ τὰ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἱστορούμενα κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους περὶ τῶν ἐπιφανεστάτων ἡρώων τε καὶ ἡμιθέων, καὶ καθόλου τῶν κατὰ πό-

λεμον ἀξιόλογόν τι κατειργασμένων, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἐν εἰρήνῃ τι χρήσιμον εἰς τὸν κοινὸν βίον εὑρόντων, ἢ νομοθετησάντων. Ποιησόμεθα δὲ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ Διονύσου, διὰ τὸ καὶ παλαιὸν εἶναι σφόδρα τοῦτον, καὶ μεγίστας εὐεργεσίας κατατεθεῖσθαι τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων. Εἴρηται μὲν οὖν ἡμῖν ἐν ταῖς προειρημέναις βίβλοις, ὅτι τινὲς τῶν βαρβάρων ἀντιποιοῦνται τῆς γενέσεως τοῦ θεοῦ τούτου. Αἰγύπτιοι μὲν γὰρ τὸν παρ' αὐτοῖς θεὸν Ὄσιριν ὀνομαζόμενόν φασιν εἶναι τὸν παρ' Ἕλλησι Διόνυσον καλούμενον. Τοῦτον δὲ μυθολογοῦσιν ἐπελθεῖν ἅπασαν τὴν οἰκουμένην, εὑρετὴν γενόμενον τοῦ οἴνου, καὶ τὴν φυτείαν διδάξαι τῆς ἀμπέλου τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ ταύτην τὴν εὐεργεσίαν τυχεῖν συμφωνουμένης ἀθανασίας. Ὁμοίως δὲ τοὺς Ἰνδοὺς τὸν θεὸν τοῦτον παρ' ἑαυτοῖς ἀποφαίνεσθαι γεγονέναι, καὶ τὰ περὶ τὴν φυτείαν τῆς ἀμπέλου φιλοτεχνήσαντα, μεταδοῦναι τῆς τοῦ οἴνου χρήσεως τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἀνθρώποις. Ἡμεῖς δὲ κατὰ μέρος τὰ περὶ τούτων εἰρηκότες, νῦν τὰ παρὰ τοῖς Ἕλλησι περὶ τοῦ θεοῦ τούτου λεγόμενα διέξιμεν.

2. Κάδμον μὲν γάρ φασι τὸν Ἀγήνορος ἐκ Φοινίκης ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀποσταλῆναι πρὸς ζήτησιν τῆς Εὐρώπης, ἐντολὰς λαβόντα, ἢ τὴν παρθένον ἀγαγεῖν, ἢ μὴ ἀνακάμπτειν εἰς τὴν Φοινίκην. Ἐπελθόντα δὲ πολλὴν χώραν, καὶ μὴ δυνάμενον ἀνευρεῖν, ἀπογνῶναι τὴν εἰς οἶκον ἀνακομιδήν· καταντήσαντα δ' εἰς τὴν Βοιωτίαν, κατὰ τὸν παραδεδομένον χρησμὸν κτίσαι τὰς Θήβας. Ἐνταῦθα δὲ κατοικήσαντα,

γῆμαι μὲν Ἁρμονίαν τὴν Ἀφροδίτης, γεννῆσαι δ' ἐξ αὐτῆς Σεμέλην, καὶ Ἰνώ, καὶ Αὐτονόην, καὶ Ἀγαύην, ἔτι δὲ Πολύδωρον. Τῇ δὲ Σεμέλῃ διὰ τὸ κάλλος Δία μιγέντα, καὶ μεθ' ἡσυχίας ποιούμενον τὰς ὁμιλίας, δόξαι καταφρονεῖν αὐτῆς. Διόπερ ὑπ' αὐτῆς παρακληθῆναι τὰς ἐπιπλοκὰς ὁμοίας ποιεῖσθαι ταῖς πρὸς τὴν Ἥραν συμπεριφοραῖς. Τὸν μὲν οὖν Δία παραγενόμενον θεοπρεπῶς μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν, ἐπιφανῶς ποιῆσαι τὴν συνουσίαν· τὴν δὲ Σεμέλην, ἔγκυον οὖσαν, καὶ τὸ μέγεθος τῆς περιστάσεως οὐκ ἐνέγκασαν, τὸ μὲν βρέφος ἐκτρῶσαι, ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς αὐτὴν τελευτῆσαι. Ἔπειτα τὸ παιδίον ἀναλαβόντα τὸν Δία, παραδοῦναι τῷ Ἑρμῇ, καὶ προστάξαι τοῦτο μὲν ἀποκομίσαι πρὸς τὸ ἄντρον τὸ ἐν τῇ Νύσῃ, κείμενον μεταξὺ Φοινίκης καὶ Νείλου, ταῖς δὲ νύμφαις παραδοῦναι τρέφειν, καὶ μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἐπιμέλειαν αὐτοῦ ποιεῖσθαι τὴν ἀρίστην. Διὸ καὶ τραφέντα τὸν Διόνυσον ἐν τῇ Νύσῃ, τυχεῖν τῆς προσηγορίας ταύτης ἀπὸ Διὸς καὶ Νύσης. Καὶ τὸν Ὅμηρον δὲ τούτοις μαρτυρῆσαι ἐν τοῖς ὕμνοις, ἐν οἷς λέγει,

Ἔστι δέ τις Νύση, ὕπατον ὄρος, ἀνθέον ὕλῃ,
Τηλοῦ Φοινίκης, σχεδὸν Αἰγύπτοιο ῥοάων.

Τραφέντα δ' αὐτὸν ὑπὸ τῶν νυμφῶν ἐν τῇ Νύσῃ φασὶν εὑρετὴν τοῦ οἴνου γενέσθαι, καὶ τὴν φυτείαν διδάξαι τῆς ἀμπέλου τοὺς ἀνθρώπους. Ἐπιόντα δὲ σχεδὸν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, πολλὴν χώραν ἐξημερῶσαι, καὶ διὰ τοῦτο τυχεῖν παρὰ πᾶσι μεγίστων τιμῶν. Εὑρεῖν δ' αὐτὸν καὶ τὸ ἐκ τῆς κριθῆς κα-

τασκευαζόμενον πόμα, τὸ προσαγορευόμενον μὲν ὑπ' ἐνίων ζύθος, οὐ πολὺ δὲ λειπόμενον τῆς περὶ τὸν οἶνον εὐωδίας· τοῦτο δὲ διδάξαι τοὺς χώραν ἔχοντας μὴ δυναμένην ἐπιδέχεσθαι τὴν τῆς ἀμπέλου φυτείαν. Περιάγεσθαι δ' αὐτὸν καὶ στρατόπεδον οὐ μόνον ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν, ᾧ τοὺς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς τῶν ἀνθρώπων κολάζειν. Καὶ κατὰ μὲν τὴν Βοιωτίαν ἀποδιδόντα τῇ πατρίδι χάριτας, ἐλευθερώσαι πάσας τὰς πόλεις, καὶ κτίσαι πόλιν ἐπώνυμον τῆς αὐτονομίας, ἣν Ἐλευθερὰς προσαγορεῦσαι.

(C. 3.) Reduci cum spoliis triumphatori orgia trieterica Graeci instituere, bacchicique inventi praestantiam more quodam convivali expressere. Ob tale beneficium Dionysus cum Cerere summis honoribus mactatus.

3. Στρατεύσαντα δ' εἰς τὴν Ἰνδικὴν τριετεῖ χρόνῳ, τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν Βοιωτίαν ποιήσασθαι, κομίζοντα μὲν λαφύρων ἀξιολόγων πλῆθος· καταγαγεῖν δὲ πρῶτον τῶν ἁπάντων θρίαμβον ἐπ' ἐλέφαντος Ἰνδικοῦ. Καὶ τοὺς μὲν Βοιωτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας καὶ Θρᾷκας ἀπομνημονεύοντας τῆς κατὰ τὴν Ἰνδικὴν στρατείας, καταδεῖξαι τὰς τριετηρίδας θυσίας Διονύσῳ, καὶ τὸν θεὸν νομίζειν κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ποιεῖσθαι τὰς παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐπιφανείας. Διὸ καὶ παρὰ πολλαῖς τῶν Ἑλληνίδων πόλεων διὰ τριῶν ἐτῶν βακχεῖά τε γυναικῶν ἀθροίζεσθαι, καὶ ταῖς παρθένοις νόμιμον εἶναι θυρσοφορεῖν καὶ συνευθουσιάζειν, εὐαζούσας καὶ τιμώσας τὸν θεόν· τὰς δὲ γυναῖκας κατὰ συστήματα θυσιάζειν τῷ θεῷ καὶ βακχεύειν, καὶ καθόλου τὴν παρουσίαν ὑμνεῖν τοῦ Διονύσου, μιμουμένας τὰς ἱστα-

ρουμένας τὸ παλαιὸν παρεδρεύειν τῷ θεῷ μαινάδας. Κολάσαι δ' αὐτὸν πολλοὺς μὲν καὶ ἄλλους κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, τοὺς δοκοῦντας ἀσεβεῖν, ἐπιφανεστάτους δὲ Πενθέα καὶ Λυκοῦργον. Τῆς δὲ κατὰ τὸν οἶνον εὑρέσεως καὶ δωρεᾶς κεχαρισμένης τοῖς ἀνθρώποις καθ' ὑπερβολήν, διά τε τὴν ἡδονὴν τὴν ἐκ τοῦ ποτοῦ, καὶ διὰ τὸ τοῖς σώμασιν εὐτονωτέρους γίνεσθαι τοὺς τὸν οἶνον πίνοντας, φασὶν ἐπὶ τῶν δείπνων, ὅταν ἄκρατος οἶνος δίδοται πᾶσιν, ἐπιλέγειν ἀγαθοῦ δαίμονος· ὅταν δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον δίδοται κεκραμένος ὕδατι, Διὸς σωτῆρος ἐπιφωνεῖν. Τὸν μὲν γὰρ οἶνον ἄκρατον πινόμενον μανιώδεις διαθέσεις ἀποτελεῖν· τοῦ δ' ἀπὸ Διὸς ὄμβρου μιγέντος, τὴν μὲν τέρψιν καὶ τὴν ἡδονὴν μένειν, τὸ δὲ τῆς μανίας καὶ παραλύσεως βλάπτον διορθοῦσθαι. Καθόλου δὲ μυθολογοῦσι τῶν θεῶν μεγίστης ἀποδοχῆς τυγχάνειν παρ' ἀνθρώποις τοὺς ταῖς εὐεργεσίαις ὑπερβαλομένους κατὰ τὴν εὕρεσιν τῶν ἀγαθῶν Διόνυσόν τε καὶ Δήμητραν· τὸν μὲν τοῦ προσηνεστάτου ποτοῦ γενόμενον εὑρετήν, τὴν δὲ τῆς ξηρᾶς τροφῆς τὴν κρατίστην παραδοῦσαν τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων.

(C. 4.) Alius antiquior Dionysus, Sabazius, Iovis ac Proserpinae f., noctu cultus, cornutus. Thebanus ille, iunior, qui in maioris res gestas successit, nobilis ingenio, forma, mulierum militia, comitatu Musarum et Sileni paedagogi, habitu denique, bimater dictus, quare cum ferula inducatur.

4. Μυθολογοῦσι δέ τινες καὶ ἕτερον Διόνυσον γεγονέναι πολὺ τοῖς χρόνοις προτεροῦντα τούτου. Φασὶ γὰρ ἐκ Διὸς καὶ Περσεφόνης Διόνυσον γενέσθαι, τὸν ὑπό τινων Σαβάζιον ὀνομαζόμενον· οὗ τὴν

τε γένεσιν, καὶ τὰς θυσίας καὶ τιμὰς νυκτερινὰς καὶ κρυφίους παρεισάγουσι, διὰ τὴν αἰσχύνην ἐκ τῆς συνουσίας ἐπακολουθοῦσαν. Λέγουσι δ' αὐτὸν ἀγχινοίᾳ διενεγκεῖν, καὶ πρῶτον ἐπιχειρῆσαι βοῦς ζευγνύειν, καὶ διὰ τούτων τὸν σπόρον τῶν καρπῶν ἐπιτελεῖν· ἀφ' οὗ δὴ καὶ κεραίαν αὐτὸν παρεισάγουσι. Καὶ τὸν μὲν ἐκ Σεμέλης γενόμενον ἐν ταῖς νεωτέροις χρόνοις, φασὶ τῷ σώματι γενέσθαι τρυφερὸν καὶ παντελῶς ἁπαλόν, εὐπρεπείᾳ δὲ πολὺ τῶν ἄλλων διενεγκεῖν, καὶ πρὸς τὰς ἀφροδισιακὰς ἡδονὰς εὐκατάφορον γεγονέναι· κατὰ δὲ τὰς στρατείας γυναικῶν πλῆθος περιάγεσθαι, καθωπλισμένων λόγχαις τεθυρσωμέναις. Φασὶ δὲ καὶ τὰς Μούσας αὐτῷ συναποδημεῖν, παρθένους οὔσας καὶ πεπαιδευμένας διαφερόντως. Ταύτας δὲ διά τε τῆς μελῳδίας καὶ τῶν ὀρχήσεων, ἔτι δὲ τῶν ἄλλων τῶν ἐν παιδείᾳ καλῶν ψυχαγωγεῖν τὸν θεόν. Φασὶ δὲ καὶ παιδαγωγὸν καὶ τροφέα συνέπεσθαι κατὰ τὰς στρατείας αὐτῷ Σιληνόν, εἰσηγητὴν καὶ διδάσκαλον γινόμενον τῶν καλλίστων ἐπιτηδευμάτων, καὶ μεγάλα συμβάλλεσθαι τῷ Διονύσῳ πρὸς ἀρετήν τε καὶ δόξαν. Καὶ κατὰ μὲν τὰς ἐν τοῖς πολέμοις μάχας ὅπλοις αὐτὸν πολεμικοῖς κεκοσμῆσθαι, καὶ δορατῖς παραβάλλειν· κατὰ δὲ τὰς ἐν εἰρήνῃ πανηγύρεις καὶ ἑορτάς, ἐσθήσεσιν ἀνθιναῖς καὶ κατὰ τὴν μαλακότητα τρυφεραῖς χρῆσθαι. Πρὸς δὲ τὰς ἐκ τοῦ πλεονάζοντος οἴνου κεφαλαλγίας τοῖς πίνουσι γινομένας, διαδεδέσθαι λέγουσιν αὐτὸν μίτρᾳ τὴν κεφαλήν· ἀφ' ἧς αἰτίας καὶ μιτροφόρον ὀνομάζεσθαι. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς μίτρας ὕστερον παρὰ

τοῖς βασιλεῦσι καταδειχθῆναι τὸ διάδημά φασι. Διὰ μήτορα δ' αὐτὸν προσαγορευθῆναι λέγουσι, διὰ τὸ πατρὸς μὲν ἑνὸς ὑπάρξαι τοὺς δύο Διονύσους, μητέρων δὲ δυεῖν. Κεκληρονομηκέναι δὲ τὸν νεώτερον τὰς τοῦ προγενεστέρου πράξεις. Διόπερ τοὺς μεταγενεστέρους ἀνθρώπους, ἀγνοοῦντας μὲν τἀληθές, πλανηθέντας δὲ διὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ἕνα γεγονέναι νομίσαι Διόνυσον. Τὸν δὲ νάρθηκα προσάπτουσιν αὐτῷ διά τινας τοιαύτας αἰτίας. Κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς εὕρεσιν τοῦ οἴνου, μήπω τῆς τοῦ ὕδατος κράσεως εὑρημένης, ἄκρατον πίνειν τὸν οἶνον· κατὰ δὲ τὰς φίλων συναναστροφὰς καὶ εὐωχίας τοὺς συνεορτάζοντας δαψιλῆ τὸν ἄκρατον ἐμφορησαμένους, μανιώδεις γίνεσθαι, καὶ ταῖς βακτηρίαις ξυλίναις χρωμένους, ταύταις ἀλλήλους τύπτειν. Διὸ καὶ τινῶν μὲν τραυματιζομένων, τινῶν δὲ καὶ τελευτώντων ἐκ τῶν καιρίων τραυμάτων, προσκόψαντα τὸν Διόνυσον ταῖς τοιαύταις περιστάσεσι, τὸ μὲν ἀποστῆσαι τοῦ πίνειν δαψιλῆ τὸν ἄκρατον ἀποδοκιμάσαι, διὰ τὴν ἡδονὴν τοῦ ποτοῦ, καταδεῖξαι δὲ νάρθηξι χρῆσθαι, καὶ μὴ ξυλίναις βακτηρίαις.

(C. 5.) Dionysi cognomina, eorumque causae. Cur biformis. Unde Satyrorum et Musarum cum eo consortium. Idem scenicorum artificum musicorumque ornamentorum auctor.

5. Ἐπωνυμίας δ' αὐτῷ τοὺς ἀνθρώπους πολλὰς προσάψαι, τὰς ἀφορμὰς ἀπὸ τῶν περὶ αὐτὸν ἐπιτηδευμάτων λαβόντας. Βακχεῖον μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν συνεπομένων Βακχῶν ὀνομάσαι· Ληναῖον δὲ ἀπὸ τοῦ πατῆσαι τὰς σταφυλὰς ἐν ληνῷ· Βρόμιον δὲ ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν γένεσιν αὐτοῦ γενομένου βρόμου· ὁμοίως

δὲ καὶ πυριγενῆ διὰ τὴν ὁμοίαν αἰτίαν ὀνομάσαι. Θρίαμβον δ' αὐτὸν ὀνομασθῆναί φασιν ἀπὸ τοῦ πρῶτον τῶν μνημονευομένων καταγαγεῖν ἀπὸ τῆς στρατείας θρίαμβον εἰς τὴν πατρίδα, τὴν ἐξ Ἰνδῶν ποιησάμενον ἐπάνοδον μετὰ πολλῶν λαφύρων. Παραπλησίως δὲ καὶ τὰς λοιπὰς προσηγορίας ἐπιθετικὰς αὐτῷ γεγενῆσθαι· περὶ ὧν μακρὸν ἂν εἴη λέγειν, καὶ τῆς ὑποκειμένης ἱστορίας ἀνοίκειον. Δίμορφον δ' αὐτὸν δοκεῖν ὑπάρχειν, διὰ τὸ δύο Διονύσους γεγονέναι, τὸν μὲν παλαιόν, καταπώγωνα, διὰ τὸ τοὺς ἀρχαίους πάντας πωγωνοτροφεῖν· τὸν δὲ νεώτερον, ὡραῖον καὶ τρυφερὸν καὶ νέον, καθότι προείρηται. Ἔνιοι δὲ λέγουσιν, ὅτι τῶν μεθυόντων διττὰς διαθέσεις ἐχόντων, καὶ τῶν μὲν ὀργίλων, τῶν δὲ ἱλαρῶν γινομένων, δίμορφον ὀνομάσθαι τὸν θεόν. Καὶ Σατύρους δέ φασιν αὐτὸν περιάγεσθαι, καὶ τούτους ἐν ταῖς ὀρχήσεσι καὶ ταῖς τραγῳδίαις τέρψιν καὶ πολλὴν ἡδονὴν παρέχεσθαι τῷ θεῷ. Καθόλου δὲ τὰς μὲν Μούσας τοῖς ἐκ τῆς παιδείας ἀγαθοῖς ὠφελούσας τε καὶ τερπούσας, τοὺς δὲ Σατύρους ταῖς πρὸς γέλωτα συνεργούσαις ἐπιτηδεύσεσι χρωμένους, παρασκευάζειν τῷ Διονύσῳ τὸν εὐδαίμονα καὶ κεχαρισμένον βίον. Καθόλου δὲ τῶν θυμελικῶν ἀγώνων φασὶν εὑρετὴν γενέσθαι, καὶ θέατρα καταδεῖξαι, καὶ μουσικῶν ἀκροαμάτων σύστημα ποιῆσαι· πρὸς δὲ τούτοις ἀλειτουργήτους ποιῆσαι καὶ τοὺς ἐν ταῖς στρατείαις μεταχειριζομένους τι τῆς μουσικῆς ἐπιστήμης· ἀφ' ὧν τοὺς μεταγενεστέρους μουσικὰς συνόδους συστήσασθαι τῶν περὶ τὸν Διόνυσον τεχνιτῶν-

καὶ ἀτελεῖς ποιῆσαι τοὺς τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδεύοντας. Καὶ περὶ μὲν Διονύσου καὶ τῶν περὶ αὐτοῦ μυθολογουμένων ἀρκεσθησόμεθα τοῖς ῥηθεῖσι, στοχαζόμενοι τῆς συμμετρίας.

(C 6.) Sequitur mythus de Priapo, Bacchi et Veneris f. Origines cultus vel a propagatione generis humani, vel ab Osiridis caede, per Titanes patrata, repetuntur. Etiam Ithyphallus et Tychon vocatus, in urbibusque et agris hortorum custos et fascinationis alter cultus. Similis ortus Hermaphroditi.

6. Περὶ δὲ Πριάπου καὶ τῶν μυθολογουμένων περὶ αὐτοῦ νῦν διέξιμεν, οἰκεῖον ὁρῶντες τὸν περὶ τούτου λόγον ταῖς Διονυσιακαῖς ἱστορίαις. Μυθολογοῦσιν οὖν οἱ παλαιοὶ τὸν Πρίαπον υἱὸν εἶναι Διονύσου καὶ Ἀφροδίτης, πιθανῶς τὴν γένεσιν ταύτην ἐξηγούμενοι· τοὺς γὰρ οἰνωθέντας φυσικῶς ἐντετάσθαι πρὸς τὰς ἀφροδισιακὰς ἡδονάς. Τινὲς δὲ φασι τὸ αἰδοῖον τῶν ἀνθρώπων τοὺς παλαιοὺς μυθωδῶς βουλομένους ὀνομάζειν, Πρίαπον προσαγορεῦσαι. Ἔνιοι δὲ λέγουσι τὸ γεννητικὸν μόριον, αἴτιον ὑπάρχον τῆς γενέσεως τῶν ἀνθρώπων καὶ διαμονῆς εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα, τυχεῖν τῆς ἀθανάτου τιμῆς. Οἱ δ' Αἰγύπτιοι περὶ τοῦ Πριάπου μυθολογοῦντες, φασὶ τοὺς Τιτᾶνας τὸ παλαιὸν ἐπιβουλεύσαντας Ὀσίριδι, τοῦτον μὲν ἀνελεῖν, τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ διελόντας εἰς ἴσας μερίδας, καὶ λαβόντας ἀπενεγκεῖν ἐκ τῆς οἰκείας λαθραίως· μόνον δὲ τὸ αἰδοῖον εἰς τὸν ποταμὸν ῥίψαι, διὰ τὸ μηδένα βούλεσθαι τοῦτο ἀνελέσθαι. Τὴν δὲ Ἶσιν τὸν φόνον τοῦ ἀνδρὸς ἀναζητοῦσαν, καὶ τοὺς μὲν Τιτᾶνας ἀνελοῦσαν, τὰ δὲ τοῦ σώματος μέρη περιπλάσασαν εἰς ἀνθρώπου τύπον, ταῦτα μὲν δοῦναι θάψαι τοῖς ἱερεῦσι, καὶ

τιμᾶν προστάξαι ὡς θεὸν τὸν Ὄσιριν· τὸ δὲ αἰδοῖον μόνον οὐ δυναμένην ἀνευρεῖν, καταδεῖξαι τιμᾶν ὡς θεόν, καὶ ἀναθεῖναι κατὰ τὸ ἱερὸν ἐντεταμένον. Περὶ μὲν οὖν τῆς γενέσεως τοῦ Πριάπου καὶ τῆς τιμῆς τοιαῦτα μυθολογεῖται παρὰ τοῖς παλαιοῖς τῶν Αἰγυπτίων. Τοῦτον δὲ τὸν θεὸν τινὲς μὲν Ἰθύφαλλον ὀνομάζουσι, τινὲς δὲ Τύχωνα. Τὰς δὲ τιμὰς οὐ μόνον κατὰ πόλιν ἀπονέμουσιν αὐτῷ ἐν τοῖς ἱεροῖς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἀγροικίας, ὑπωροφύλακα τῶν ἀμπελώνων ἀποδεικνύντες καὶ τῶν κήπων· ἔτι δὲ πρὸς τοὺς βασκαίνοντάς τι τῶν καλῶν, τοῦτον κολαστὴν παρεισάγοντες. Ἔν τε ταῖς τελεταῖς οὐ μόνον ταῖς Διονυσιακαῖς, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἄλλαις σχεδὸν ἁπάσαις οὗτος ὁ θεὸς τυγχάνει τιμῆς τινός, μετὰ γέλωτος καὶ παιδιᾶς παρεισαγόμενος ἐν ταῖς θυσίαις. Παραπλησίως δὲ τῷ Πριάπῳ τινὲς μυθολογοῦσι γεγενῆσθαι τὸν ὀνομαζόμενον Ἑρμαφρόδιτον, ὃν ἐξ Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης γεννηθέντα, τυχεῖν τῆς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων συντεθείσης προσηγορίας. Τοῦτον δ' οἱ μὲν φασιν εἶναι θεόν, καὶ κατά τινας χρόνους φαίνεσθαι παρ' ἀνθρώποις· καὶ γεννᾶσθαι τὴν τοῦ σώματος φύσιν ἔχοντα μεμιγμένην ἐξ ἀνδρὸς καὶ γυναικός· καὶ τὴν μὲν εὐπρέπειαν καὶ μαλακότητα τοῦ σώματος ἔχειν γυναικὶ παρεμφερῆ, τὸ δὲ ἀῤῥενωπὸν καὶ δραστικὸν ἔχειν ἀνδρός· ἔνιοι δὲ τὰ τοιαῦτα γένη ταῖς φύσεσιν ἀποφαίνονται τέρατα ὑπάρχειν, καὶ γεννώμενα σπανίως, προσημαντικὰ γίνεσθαι ποτὲ μὲν κακῶν, ποτὲ δ' ἀγαθῶν. Καὶ περὶ μὲν τῶν τοιούτων ἄλις ἡμῖν ἐχέτω.

(C. 7.) Musae. Earum parentes: numerus: nomina: nominum ratio.

7. Περὶ δὲ τῶν Μουσῶν, ἐπειδήπερ ἐμνήσθημεν ἐν ταῖς τοῦ Διονύσου πράξεσιν, οἰκεῖον ἂν εἴη διελθεῖν ἐν κεφαλαίοις. Ταύτας γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν μυθογράφων, καὶ μάλιστα οἱ διδοκιμασμένοι, φασὶ θυγατέρας εἶναι Διὸς καὶ Μνημοσύνης· ὀλίγοι δὲ τῶν ποιητῶν, ἐν οἷς ἐστὶ καὶ Ἀλκμάν, θυγατέρας ἀποφαίνονται Οὐρανοῦ καὶ Γῆς. Ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν διαφωνοῦσιν· οἱ μὲν γὰρ τρεῖς λέγουσιν, οἱ δὲ ἐννέα. Καὶ κεκράτηκεν ὁ τῶν ἐννέα ἀριθμὸς ὑπὸ τῶν ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν βεβαιούμενος· λέγω δὲ Ὁμήρου τε καὶ Ἡσιόδου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. Ὅμηρος μὲν γὰρ λέγει,

Μοῦσαι δ' ἐννέα πᾶσαι ἀμειβόμεναι ὀπὶ καλῇ.

Ἡσίοδος δὲ καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἀποφαίνεται, λέγων,

Κλειώ τ', Εὐτέρπη τε, Θάλειά τε, Μελπομένη τε,
Τερψιχόρη τ', Ἐρατώ τε, Πολύμνιά τ', Οὐρανίη τε,
Καλλιόπη θ', ἥ σφεων προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων.

Τούτων δ' ἑκάστη προσάπτουσι τὰς οἰκείας διαθέσεις τῶν περὶ μουσικὴν ἐπιτηδευμάτων· οἷον ποιητικὴν μελῳδίαν, ὀρχήσεις καὶ χορείας, ἀστρολογίαν τε, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων. Παρθένους τε αὐτὰς οἱ πλεῖστοι γεγονέναι μυθολογοῦσι, διὰ τὸ τὰς κατὰ τὴν παιδείαν ἀρετὰς ἀφθάρτους δοκεῖν εἶναι. Μούσας δ' αὐτὰς ὀνομάσθαι ἀπὸ τοῦ μυεῖν

τοὺς ἀνθρώπους· τοῦτο δ' ἔστιν, ἀπὸ τοῦ διδάσκειν τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα, καὶ ὑπὸ τῶν ἀπαιδεύτων ἀγνοούμενα. Ἑκάστῃ δὲ προσηγορίᾳ τὸν οἰκεῖον λόγον ἀπονέμοντες, φασὶν ὀνομάσθαι τὴν μὲν Κλειώ, διὰ τὸ τὸν ἐκ τῆς ποιήσεως τῶν ἐγκωμιαζομένων ἔπαινον μέγα κλέος περιποιεῖν τοῖς ἐπαινουμένοις· Εὐτέρπην δὲ ἀπὸ τοῦ τέρπειν τοὺς ἀκροωμένους τοῖς ἀπὸ τῆς παιδείας ἀγαθοῖς· Θάλειαν δὲ ἀπὸ τοῦ θάλλειν ἐπὶ πολλοὺς χρόνους τοὺς διὰ τῶν ποιημάτων ἐγκωμιαζομένους· Μελπομένην δὲ ἀπὸ τῆς μελῳδίας, δι' ἧς τοὺς ἀκούοντας ψυχαγωγεῖσθαι· Τερψιχόρην δὲ ἀπὸ τοῦ τέρπειν τοὺς ἀκροατὰς τοῖς ἐκ παιδείας περιγινομένοις ἀγαθοῖς· Ἐρατὼ δὲ ἀπὸ τοῦ τοὺς παιδευθέντας ποθεινοὺς καὶ ἐπερώστους ἀποτελεῖν· Πολύμνιαν δὲ ἀπὸ τοῦ διὰ πολλῆς ἐμνήσεως ἐπιφανεῖς κατασκευάζειν τοὺς διὰ τῶν ποιημάτων ἀπαθανατιζομένους τῇ δόξῃ· Οὐρανίαν δὲ ἀπὸ τοῦ τοὺς παιδευθέντας ὑπ' αὐτῆς ἐξαίρεσθαι πρὸς οὐρανόν· τῇ γὰρ δόξῃ καὶ τοῖς φρονήμασι μετεωρίζεσθαι τὰς ψυχὰς εἰς ὕψος οὐράνιον· Καλλιόπην δὲ ἀπὸ τοῦ καλὴν ὄπα προΐεσθαι, τουτέστι, τῇ εὐεπείᾳ διάφορον οὖσαν, ἀποδοχῆς τυγχάνειν ὑπὸ τῶν ἀκουόντων. Τούτων δ' ἡμῖν ἀρκούντως εἰρημένων, μεταβιβάσομεν τὸν λόγον ἐπὶ τὰς Ἡρακλέους πράξεις.

(C. 8.) De Herule mythi etsi multa contineant impedita et fidem paene excedentia, tamen non prorsus eos adspernandos, nec veritatem nimis subtiliter exquirendam esse, Diodorus (mythorum originem et naturam parum callens) iudicat.

8. Οὐκ ἀγνοῶ δ' ὅτι πολλὰ δύσχρηστα συμβαίνει τοῖς ἱστοροῦσι τὰς παλαιὰς μυθολογίας, καὶ

μάλιστα τὰς περὶ Ἡρακλέους. Τῷ μὲν γὰρ μεγέθει τῶν κατεργασθέντων ὁμολογουμένως οὗτος παραδέδοται πάντας τοὺς ἐξ αἰῶνος ὑπερᾶραι τῇ μνήμῃ παραδοθέντας. Δυσέφικτον οὖν ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστον τῶν πραχθέντων ἀπαγγεῖλαι, καὶ τὸν λόγον ἐξισῶσαι τοῖς τηλικούτοις ἔργοις, οἷς διὰ τὸ μέγεθος ἔπαθλον ἦν ἡ ἀθανασία. Διὰ δὲ τὴν παλαιότητα καὶ τὸ παράδοξον τῶν ἱστορουμένων, παρὰ πολλοῖς ἀπιστουμένων τῶν μύθων, ἀναγκαῖον ἦν, ἢ παραλιπόντας τὰ μέγιστα τῶν πραχθέντων, καθαιρεῖν τι τῆς τοῦ θεοῦ δόξης, ἢ πάντα διεξιόντας, τὴν ἱστορίαν ποιεῖν ἀπιστουμένην. Ἔνιοι γὰρ τῶν ἀναγινωσκόντων, οὐ δικαίᾳ χρώμενοι κρίσει, τἀκριβὲς ἐπιζητοῦσιν ἐν ταῖς ἀρχαίαις μυθολογίαις, ἐπίσης τοῖς πραττομένοις ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς χρόνῳ, καὶ τὰ δισταζόμενα τῶν ἔργων διὰ τὰ μέγεθος, ἐκ τοῦ καθ' αὐτοὺς βίου τεκμαιρόμενοι, τὴν Ἡρακλέους δύναμιν ἐκ τῆς ἀσθενείας τῶν νῦν ἀνθρώπων θεωροῦσιν· ὥστε διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους τῶν ἔργων ἀπιστεῖσθαι τὴν γραφήν. Καθόλου μὲν γὰρ ἐν ταῖς μυθολογουμέναις ἱστορίαις οὐκ ἐκ παντὸς τρόπου πικρῶς τὴν ἀλήθειαν ἐξεταστέον. Καὶ γὰρ ἐν τοῖς θεάτροις, πεπεισμένοι μήτε Κενταύρους διφυεῖς ἐξ ἑτερογενῶν σωμάτων ὑπάρξαι, μήτε Γηρυόνην τρισώματον, ὅμως προσδεχόμεθα τὰς τοιαύτας μυθολογίας, καὶ ταῖς ἐπισημασίαις συναύξομεν τὴν τοῦ θεοῦ τιμήν. Καὶ γὰρ ἄτοπον, Ἡρακλέα μὲν ἔτι κατ' ἀνθρώπους ὄντα τοῖς ἰδίοις πόνοις ἐκημερῶσαι τὴν οἰκουμένην, τοὺς δ' ἀνθρώ-

πους, επιλαθομένους της κοινης εὐεργεσιας, συκοφαντεῖν τὸν ἐπὶ τοῖς καλλίστοις ἔργοις ἔπαινον· καὶ τοὺς μὲν προγόνους, διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἀρετῆς, ὁμολογουμένην αὐτῷ συγχωρῆσαι τὴν ἀθανασίαν, ἡμᾶς δὲ πρὸς τὸν θεὸν μηδὲ τὴν πατροπαράδοτον εὐσέβειαν διαφυλάττειν. Ἀλλὰ γὰρ τῶν τοιούτων λόγων ἀφέμενοι, διέξιμεν αὐτοῦ τὰς πράξεις ἀπ' ἀρχῆς, ἀκολούθως τοῖς ἀρχαιοτάτοις τῶν ποιητῶν τε καὶ μυθολόγων.

(C. 9.) Genealogia Herculis, Iove et Alcmene prognati, Persidae (1384 a. Chr.). Immensae vires per ipsam portentosam procreationem ei infusae, auctaeque per luponem, quae quum Iovis consilium Ilithyae, dein Eurysthei ope frustrari niteretur, exposito infanti mammas inscia praebuit.

9. Της Ἀκρισίου τοίνυν Δανάης καὶ Διὸς φασι γενέσθαι Περσέα· τοῦτῳ δὲ μιγεῖσαν τὴν Κηφέως Ἀνδρομέδαν, Ἠλεκτρυόνα γεννῆσαι· ἔπειτα τοῦτῳ τὴν Πέλοπος Εὐρυδίκην συνοικήσασαν, Ἀλκμήνην τεκνῶσαι· καὶ ταύτῃ Δία μιγέντα δι' ἀπάτης, Ἡρακλέα γεννῆσαι. Τὴν μὲν οὖν ὅλην τοῦ γένους ῥίζαν ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν γονέων εἰς τὸν μέγιστον τῶν θεῶν ἀναφέρειν λέγεται τὸν εἰρημένον τρόπον. Τὴν δὲ γεγενημένην περὶ αὐτὸν ἀρετὴν οὐκ ἐν ταῖς πράξεσι θεωρηθῆναι μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς γενέσεως γινώσκεσθαι. Τὸν γὰρ Δία μισγόμενον Ἀλκμήνῃ τριπλασίαν τὴν νύκτα ποιῆσαι, καὶ τῷ πλήθει τοῦ πρὸς τὴν παιδοποιΐαν ἀναλωθέντος χρόνου, προσημῆναι τὴν ὑπερβολὴν τῆς τοῦ γεννηθησομένου ῥώμης. Καθόλου δὲ τὴν ὁμιλίαν ταύτην οὐκ ἐρωτικῆς ἐπιθυμίας ἕνεκα ποιήσασθαι, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων γυναικῶν, ἀλλὰ τὰ πλεῖον τῆς παι-

δοποιΐας χάριν. Διὸ καὶ βουλόμενον τὴν ἐπιπλοκὴν νόμιμον ποιήσασθαι, βιάσασθαι μὲν μὴ βουληθῆναι, πεῖσαι δ' οὐδαμῶς ἐλπίζειν, διὰ τὴν σωφροσύνην· τὴν ἀπάτην οὖν προκρίναντα, διὰ ταύτης παρακρούσασθαι τὴν Ἀλκμήνην, Ἀμφιτρύωνι κατὰ πᾶν ὁμοιωθέντα. Διελθόντος δὲ τοῦ κατὰ φύσιν χρόνου ταῖς ἐγκύοις, τὸν μὲν Δία πρὸς τὴν Ἡρακλέους γένεσιν ἐνεχθέντα τῇ διανοίᾳ, προειπεῖν παρόντων ἁπάντων τῶν θεῶν, ὅτι τὸν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν γεννώμενον, Περσειδῶν ποιήσει βασιλέα. Τὴν δ' Ἥραν ζηλοτυποῦσαν, καὶ συνεργὸν ἔχουσαν Εἰλείθυιαν τὴν θυγατέρα, τῆς μὲν Ἀλκμήνης παρακατασχεῖν τὰς ὠδῖνας, τὸν δ' Εὐρυσθέα πρὸ τοῦ καθήκοντος χρόνου πρὸς τὸ φῶς ἀγαγεῖν. Τὸν δὲ Δία καταστρατηγηθέντα, βουληθῆναι τήν τε ὑπόσχεσιν βεβαιῶσαι, καὶ τῆς Ἡρακλέους ἐπιφανείας προνοηθῆναι. Διό φασιν αὐτὸν τὴν μὲν Ἥραν πεῖσαι συγχωρῆσαι, βασιλέα μὲν ὑπάρξαι κατὰ τὴν ἰδίαν ὑπόσχεσιν Εὐρυσθέα, τὸν δ' Ἡρακλέα τεταγμένον ὑπὸ τὸν Εὐρυσθέα, τελέσαι δώδεκα ἄθλους, οὓς ἂν Εὐρυσθεὺς προστάξῃ, καὶ τοῦτο πράξαντα τυχεῖν τῆς ἀθανασίας. Ἀλκμήνη δὲ τεκοῦσα, καὶ φοβηθεῖσα τὴν τῆς Ἥρας ζηλοτυπίαν, ἐξέθηκε τὸ βρέφος εἰς τὸν τόπον, ὃς νῦν ἀπ' ἐκείνου καλεῖται πεδίον Ἡράκλειον· καθ' ὃν δὴ χρόνον Ἀθηνᾶ μετὰ τῆς Ἥρας προϊοῦσα, καὶ θαυμάσασα τοῦ παιδίου τὴν φύσιν, συνέπεισε τὴν Ἥραν τὴν θηλὴν ὑποσχεῖν. Τοῦ δὲ παιδὸς ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν βιαιότερον ἐπισπασαμένου τὴν θηλήν, ἡ μὲν Ἥρα διαλγήσασα, τὸ

βρέφος ἔῤῥιψεν· Ἀθηνᾶ δὲ κομίσασα αὐτὸ πρὸς τὴν μητέρα, τρέφειν παρεκελεύσατο. Θαυμάσαι δ' ἄν τις εἰκότως τὸ τῆς περιπετείας παράδοξον· ἡ μὲν γὰρ στέργειν ὀφείλουσα μήτηρ τὸ ἴδιον τέκνον, ἀπώλλυεν· ἡ δὲ μητρυιᾶς ἔχουσα μῖσος, δι' ἄγνοιαν ἔσωζε τὸ τῇ φύσει πολέμιον.

(C. 10.) In ennis gloriose perpetratum facinus Herculi nomen dedit, antehac Alcaeo dicto. Thebis educatus, ephobus ab Ergini tributo urbem liberavit, occisoque tyranno et Minyarum oppido destructo, tum virtutis plurimos praecones, tum Megaram, Creontis filiam, uxorem nactus est. Postea Eurysthei, Argivorum regis, invidia invito duodecim certamina imposuit, quibus superatis, deorum sententia immortalitatem erat consequuturus.

10. Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ μὲν Ἥρα δύο δράκοντας ἀπέστειλε τοὺς ἀναλώσοντας τὸ βρέφος· ὁ δὲ παῖς οὐ καταπλαγεὶς ἑκατέρᾳ τῶν χειρῶν τὸν αὐχένα σφίγξας, ἀπέπνιξε τοὺς δράκοντας. Διόπερ Ἀργεῖοι, πυθόμενοι τὸ γενόμενον, Ἡρακλέα προσηγόρευσαν, ὅτι δι' Ἥραν ἔσχε κλέος, Ἀλκαῖον πρότερον καλούμενον. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις οἱ γονεῖς τοὔνομα περιτιθέασι· τούτῳ δὲ μόνῳ ἡ ἀρετὴ τὴν προσηγορίαν ἔθετο. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν Ἀμφιτρύων φυγαδευθεὶς ἐκ Τίρυνθος μετῴκησεν εἰς Θήβας· ὁ δ' Ἡρακλῆς τραφεὶς καὶ παιδευθείς, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς γυμνασίοις διαπονηθείς, ἐγένετο ῥώμῃ τε σώματος πολὺ προέχων τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ ψυχῆς λαμπρότητι περιβόητος· ὃς γε τὴν ἡλικίαν ἔφηβος ὤν, πρῶτον μὲν ἠλευθέρωσε τὰς Θήβας, ἀποδιδοὺς ὡς πατρίδι τὰς προσηκούσας χάριτας. Ὑποτεταγμένων γὰρ τῶν Θηβαίων Ἐργίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν Μινυῶν, καὶ κατ' ἐνιαυτὸν ὡρισμένους

φόρους τελούντων μεθ' ὕβρεως, οὐ καταπλαγεὶς τὴν τῶν δεδουλωμένων ὑπεροχήν, ἐτόλμησε πρᾶξιν ἐπιτελέσαι περιβόητον· τοὺς γὰρ παραγενομένους τῶν Μινυῶν ἐπὶ τὴν ἀπαίτησιν τῶν δασμῶν, καὶ μεθ' ὕβρεως ἐκπραττομένους, ἀκρωτηριάσας ἐξέβαλεν ἐκ τῆς πόλεως. Ἐργίνου δ' ἐξαιτοῦντος τὸν αἴτιον, Κρέων βασιλεύων τῶν Θηβαίων καταπλαγεὶς τὸ βάρος τῆς ἐξουσίας, ἕτοιμος ἦν ἐκδιδόναι τὸν αἴτιον τῶν ἐγκλημάτων. Ὁ δ' Ἡρακλῆς πείσας τοὺς ἡλικιώτας ἐλευθεροῦν τὴν πατρίδα, κατέσπασεν ἐν τῶν ναῶν τὰς προσηλωμένας πανοπλίας, ἃς οἱ πρόγονοι σκῦλα τοῖς θεοῖς ἦσαν ἀνατεθεικότες· οὐ γὰρ ἦν εὑρεῖν κατὰ τὴν πόλιν ἰδιωτικὸν ὅπλον, διὰ τὸ τοὺς Μινύας παρωπλικέναι τὴν πόλιν, ἵνα μηδεμίαν λαμβάνωσιν οἱ κατὰ τὰς Θήβας ἀποστάσεως ἔννοιαν. Ὁ δὲ Ἡρακλῆς πυθόμενος Ἐργῖνον τὸν βασιλέα τῶν Μινυῶν προσάγειν τῇ πόλει μετὰ στρατιωτῶν, ἀπαντήσας αὐτῷ κατά τινα στενοχωρίαν, καὶ τὸ μέγεθος τῆς τῶν πολεμίων δυνάμεως ἄχρηστον ποιήσας, αὐτόν τε τὸν Ἐργῖνον ἀνεῖλε, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ σχεδὸν ἅπαντας ἀπέκτεινεν. Ἄφνω δὲ προσπεσὼν τῇ πόλει τῶν Ὀρχομενίων, καὶ παρεισπεσὼν ἐντὸς τῶν πυλῶν, τά τε βασίλεια τῶν Μινυῶν ἐνέπρησε, καὶ τὴν πόλιν κατέσκαψε. Περιβοήτου δὲ τῆς πράξεως γενομένης καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, καὶ πάντων θαυμαζόντων τὸ παράδοξον, ὁ μὲν βασιλεὺς Κρέων, θαυμάσας τὴν ἀρετὴν τοῦ νεανίσκου, τήν τε θυγατέρα Μεγάραν συνῴκισεν αὐτῷ, καὶ καθάπερ υἱῷ γνησίῳ τὰ κατὰ τὴν πόλιν ἐπ-

τρεψεν· Εὐρυσθεὺς δ' ὁ τὴν βασιλειαν ἔχων τῆς Ἀργείας, ὑποπτεύσας τὴν Ἡρακλέους αὔξησιν, μετεπέμπετό τε αὐτόν, καὶ προσέταττε τελεῖν ἄθλους. Οὐχ ὑπακούοντος δὲ τοῦ Ἡρακλέους, Ζεὺς μὲν ἀπέστειλε, διακελευόμενος ὑπουργεῖν Εὐρυσθεῖ· Ἡρακλῆς δὲ παρελθὼν εἰς Δελφούς, καὶ περὶ τούτων ἐπερωτήσας τὸν θεόν, ἔλάβε χρησμὸν τὸν δηλοῦντα, διότι τοῖς θεοῖς δέδοκται δώδεκα ἄθλους τελέσαι, προστάττοντος Εὐρυσθέως, καὶ τοῦτο πράξαντα τεύξασθαι τῆς ἀθανασίας,

(C. 11.) Incidit primo in animi aegritudinem ac furorem; quo liberatus, singulos strenue adit labores. Itaque 1) necat leonem Nemeum, eiusque exuviis se amicit. 2) Extinguit hydram Lernaeam, cuius felle tela tinguit.

11. Τούτων δὲ προσταχθέντων, ὁ μὲν Ἡρακλῆς ἐνέπεσεν εἰς ἀθυμίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν. Τό τε γὰρ τῷ ταπεινοτέρῳ δουλεύειν, οὐδαμῶς ἄξιον ἔκρινεν εἶναι τῆς ἰδίας ἀρετῆς· τό τε τῷ Διῒ καὶ πατρὶ μὴ πείθεσθαι, καὶ ἀσύμφορον ἐφαίνετο καὶ ἀδύνατον. Εἰς πολλὴν οὖν ἀμηχανίαν ἐμπίπτοντος αὐτοῦ, Ἥρα μὲν ἔπεμψεν αὐτῷ λύσσαν· ὁ δὲ τῇ ψυχῇ δυσφορῶν, εἰς μανίαν ἐνέπεσε. Ταῦ πάθους δ' αὐξομένου, τῶν φρενῶν ἐκτὸς γενόμενος, τὸν μὲν Ἰόλαον ἐπεβάλετο κτείνειν· ἐκείνου δὲ φυγόντος, καὶ τῶν παίδων τῶν ἐκ Μεγάρας πλησίον διατριβόντων, τούτους ὡς πολεμίους κατετόξευσε. Μόλις δὲ τῆς μανίας ἀπολυθεὶς, καὶ ἐπιγνοὺς τὴν ἰδίαν ἄγνοιαν, περιαλγὴς ἦν ἐπὶ τῷ μεγέθει τῆς συμφορᾶς. Πάντων δ' αὐτῷ συλλυπουμένων καὶ συμπαθούντων, ἐπὶ πολὺν χρόνον κατὰ τὴν οἰκίαν ἡσύχαζεν, ἐκλί-

των τὰς τῶν ἀνθρώπων ὁμιλίας τε καὶ ἀπαντήσεις. Τέλος δὲ τοῦ χρόνου τὸ πάθος προϋναντος, κρίνας ὑπομένειν τοὺς κινδύνους, παρεγένετο πρὸς Εὐρυσθέα· καὶ πρῶτον ἔλαβεν ἆθλον, ἀποκτεῖναι τὸν ἐν Νεμέᾳ λέοντα. Οὗτος δὲ μεγέθει μὲν ὑπερφυὴς ἦν, ἄτρωτος δὲ ὢν σιδήρῳ, καὶ χαλκῷ καὶ λίθῳ, τῆς κατὰ χεῖρα βιαζομένης προσεδεῖτο ἀνάγκης. Διέτριβε δὲ μάλιστα μεταξὺ Μυκηνῶν καὶ Νεμέας, περὶ ὄρος τὸ καλούμενον ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος Τρητόν· εἶχε γὰρ περὶ τὴν ῥίζαν διώρυγα διηνεκῆ, καθ' ἣν εἰώθει φωλεύειν τὸ θηρίον. Ὁ δ' Ἡρακλῆς καταντήσας ἐπὶ τὸν τόπον, προσέβαλεν αὐτῷ, καὶ τοῦ θηρίου συμφυγόντος εἰς τὴν διώρυγα, συνακολουθῶν αὐτῷ, καὶ τὸ ἕτερον τῶν στομίων ἐμφράξας, συνεπλάκη, καὶ τὸν αὐχένα σφίγξας τοῖς βραχίοσιν, ἀπέπνιξε. Τὴν δὲ δορὰν αὐτοῦ περιθέμενος, καὶ διὰ τὸ μέγεθος ἅπαν τὸ ἴδιον σῶμα περιλαβών, εἶχε σκεπαστήριον τῶν μετὰ ταῦτα κινδύνων. Δεύτερον δ' ἔλαβεν ἆθλον, ἀποκτεῖναι τὴν Λερναίαν ὕδραν, ἧς ἐξ ἑνὸς σώματος ἑκατὸν αὐχένες, ἔχοντες κεφαλὰς ὄφεων, διετυποῦντο. Τούτων δ' εἰ μία διαφθαρείη, διπλασίας ὁ τμηθεὶς ἀνίει τόπος· δι' ἣν αἰτίαν ἀήττητος ὑπάρχειν διείληπτο, καὶ κατὰ λόγον· τὸ γὰρ χειρωθὲν αὐτῆς μέρος διπλάσιον ἀπεδίδου βοήθημα. Πρὸς δὲ τὴν δυστραπελίαν ταύτην ἐπινοήσας τι φιλοτέχνημα, προσέταξεν Ἰολάῳ τὸ ἀποχμηθὲν μέρος λαμπάδι καιομένῃ ἐπικαίειν, ἵνα τὴν ῥύσιν ἐπισχῇ τοῦ αἵματος. Οὕτως οὖν χειρωσάμενος τὸ ζῶον, εἰς τὴν χολὴν ἀπέβαπτε τὰς

ἀκίδας, ἵνα τὸ βληθὲν βέλος ἔχῃ τὴν ἐκ τῆς ἀκίδος πληγὴν ἀνίατον.

(C. 12.) 3) Vivum capit aprum Erymanthium. Debellat Centauros, quorum alii fugati, alii caesi sunt. His qui sepulturam parabat, Pholus, hospes Herculis, venenata sagitta casu ipse periit, ab amico deinde magnifice humatus.

12. Τρίτον δὲ πρόσταγμα ἔλαβεν, ἐνεγκεῖν τὸν Ἐρυμάνθιον κάπρον ζῶντα, ὃς διέτριβε μὲν ἐν πεδίῳ τῆς Ἀρκαδίας· ἐδόκει δὲ τὸ πρόσταγμα τοῦτο πολλὴν ἔχειν δυσχέρειαν. Ἔδει γὰρ τὸν ἀγωνιζόμενον τοιούτῳ θηρίῳ, τοσαύτην κεκτῆσθαι περιουσίαν, ὥστε ἐπ' αὐτῆς τῆς μάχης ἀκριβῶς στοχάζεσθαι τοῦ καιροῦ. Ἔτι μὲν γὰρ ἰσχύοντα ἀφεὶς αὐτόν, ἀπὸ τῶν ὀδόντων ἂν ἐκινδύνευσε· πλείω δὲ τοῦ δέοντος καταπολεμήσας, ἀπέκτεινεν, ὡς τὸν ἆθλον ὑπάρχειν ἀσυντέλεστον. Ὅμως δὲ κατὰ τὴν μάχην ταμιευσάμενος ἀκριβῶς τὴν συμμετρίαν, ἀπήνεγκε τὸν κάπρον ζῶντα πρὸς Εὐρυσθέα· ὃν ἰδὼν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῶν ὤμων φέροντα, καὶ φοβηθείς, ἔκρυψεν ἑαυτὸν εἰς χαλκοῦν πίθον. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Ἡρακλῆς κατηγωνίσατο τοὺς ὀνομαζομένους Κενταύρους, διὰ τοιαύτας αἰτίας. Φόλος ἦν Κένταυρος, ἀφ' οὗ συνέβη τὸ πλησίον ὄρος Φολόην ὀνομασθῆναι· οὗτος ξενίοις δεχόμενος τὸν Ἡρακλέα, τὸν κατακεχωσμένον οἴνου πίθον ἀνέῳξε. Τοῦτον γὰρ μυθολογοῦσι τὸ παλαιὸν Διόνυσον παρατεθεῖσθαι τινι Κενταύρῳ, καὶ προστάξαι τότε ἀνοῖξαι, ὅταν Ἡρακλῆς παραγένηται. Διόπερ ὕστερον πολλαῖς γενεαῖς ἐπιξενωθέντος αὐτοῦ, μνησθῆναι τὸν Φόλον τῆς Διονύσου παραγγελίας. Ἀνεῳχθέντος οὖν τοῦ

πίθου, καὶ τῆς εὐωδίας, διὰ τὴν παλαιότητα καὶ δύναμιν τοῦ οἴνου, προσπεσούσης τοῖς πλησίον οἰκοῦσι Κενταύροις, συνέβη διοιστρηθῆναι τούτους. Διὸ καὶ προσπεσόντες ἀθρόοι τῇ οἰκήσει τοῦ Φόλου, καταπληκτικῶς ὥρμησαν πρὸς ἁρπαγήν. Ὁ μὲν οὖν Φόλος φοβηθείς, ἔκρυψεν ἑαυτόν· ὁ δ' Ἡρακλῆς παραδόξως συνεπλάκη τοῖς βιαζομένοις. Ἔδει γὰρ διαγωνίζεσθαι πρὸς τοὺς ἀπὸ μὲν μητρὸς θεοὺς ὄντας, τὸ δὲ τάχος ἔχοντας ἵππων, ῥώμῃ δὲ δισωμάτους θῆρας, ἐμπειρίαν δὲ καὶ σύνεσιν ἔχοντας ἀνδρῶν. Τῶν δὲ Κενταύρων οἱ μὲν πεύκας αὐτορίζους ἔχοντες ἐπῄεσαν, οἱ δὲ πέτρας μεγάλας, τινὲς δὲ λαμπάδας ἡμμένας, ἕτεροι δὲ βουφάγους πελέκεις. Ὁ δ' ἀκαταπλήκτως ὑποστάς, ἀξίαν τῶν προκατειργασμένων συνεστήσατο μάχην. Συνηγωνίζετο δ' αὐτοῖς ἡ μήτηρ Νεφέλη πολὺν ὄμβρον ἐχχέουσα, δι' οὗ τοὺς μὲν, τετραασκελεῖς, οὐκ ἔβλαπτε, τῷ δέ, δυσὶν ἐρηρεισμένῳ σκέλεσι, τὴν βάσιν ὀλισθηρὰν κατεσκεύαζεν. Ἀλλ' ὅμως τοῖς τοιούτοις προτερήμασι πλεονεκτοῦντας Ἡρακλῆς παραδόξως κατηγωνίσατο, καὶ τοὺς μὲν πλείστους ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ὑπολειφθέντας φυγεῖν ἠνάγκασε. Τῶν δ' ἀναιρεθέντων Κενταύρων ὑπῆρχον ἐπιφανέστατοι, Δάφνις, καὶ Ἄργεῖος, καὶ Ἀμφίων· ἔτι δὲ Ἱπποτίων, καὶ Ὄρειος, καὶ Ἰσοπλὴς, καὶ Μελαγχαίτης· πρὸς δὲ τούτοις, Θηρεὺς, καὶ Δούπων, καὶ Φρίξος. Τῶν δὲ διαφυγόντων τὸν κίνδυνον ὕστερον ἕκαστος τιμωρίας ἠξιώθη. Ὄμαδος μὲν γὰρ ἐν Ἀρκαδίᾳ τὴν Εὐρυσθέως ἀδελφὴν Ἀλκυόνην βιασάμενος ἀνῃρέθη·

ἐφ' ᾧ θαυμασθῆναι συνέβη τὸν Ἡρακλέα διαφερόντως· τὸν μὲν γὰρ ἐχθρὸν κατ' ἰδίαν ἐμίσησε, τὴν δὲ ὑβριζομένην ἐλεῶν ἐπιεικείᾳ διαφέρειν ὑπελάμβανεν. Ἴδιον δέ τι συνέβη περὶ τὸν Ἡρακλέους φίλον τὸν ὀνομαζόμενον Φόλον. Οὗτος γὰρ διὰ τὴν συγγένειαν θάπτων τοὺς πεπτωκότας Κενταύρους, καὶ βέλος ἕκ τινος ἑξαίρων, ὑπὸ τῆς ἀκίδος ἐπλήγη, καὶ τὸ τραῦμα ἔχων ἀνίατον ἐτελεύτησεν· ὃν Ἡρακλῆ μεγαλοπρεπῶς ἔθαψεν ὑπὸ τὸ ὄρος, ὃ στήλης ἐνδόξου γέγονε κρεῖττον. Φολόη γὰρ ὀνομαζόμενον, διὰ τῆς ἐπωνυμίας μηνύει τὸν ταφέντα, καὶ οὐ δι' ἐπιγραφῆς. Ὁμοίως δὲ καὶ Χείρωνα τὸν ἐπὶ τῇ ἰατρικῇ θαυμαζόμενον, ἀκουσίως τόξου βολῇ διέφθειρε. Καὶ περὶ μὲν τῶν Κενταύρων ἱκανῶς ἡμῖν εἰρήσθω.

(C. 13.) 4) Capit et cervam, aureis cornubus et celeritate insignem. 5) Abigit aves Stymphalides. 6) Augiae stabulum honestissime purgat. 7) Taurum, Pasiphaës amorem, e Creta in Peloponnesum traducit.

13. Μετὰ δὲ ταῦτ' ἔλαβε πρόσταγμα τὴν χρυσόκερων μὲν οὖσαν ἔλαφον, τάχει δὲ διαφέρουσαν, ἀγαγεῖν. Τοῦτον δὲ τὸν ἆθλον συντελῶν, ἐπίνοιαν ἔσχεν οὐκ ἀχρηστοτέραν τῆς κατὰ τὸ σῶμα ῥώμης. Οἱ μὲν γάρ φασιν αὐτὴν ἄρκυσιν ἑλεῖν· οἱ δέ, διὰ τῆς στιβείας χειρώσασθαι καθεύδουσαν· τινὲς δέ, συνεχεῖ διωγμῷ καταπονῆσαι· πλὴν ἄνευ βίας καὶ κινδύνων διὰ τῆς κατὰ τὴν ψυχὴν ἀγχινοίας τὸν ἆθλον τοῦτον κατειργάσατο. Ὁ δ' Ἡρακλῆς πρόσταγμα λαβών, τὰς ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης ὄρνιθας ἐξελάσαι, τέχνῃ καὶ ἐπινοίᾳ ῥᾳδίως συνετέλεσε τὸν ἆθλον. Ἐπεπόλασε γάρ, ὡς ἔοικεν, ὀρνίθων πλῆθος ἀπαθὲς, καὶ τοὺς ἐν τῇ πλησίον

χώρᾳ καρποὺς ἐλυμαίνετο. Βίᾳ μὲν οὖν ἀδύνατον ἦν χειρώσασθαι τὰ ζῶα, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πλήθους· φιλοτέχνου δὲ ἐπινοίας ἡ πρᾶξις προσεδεῖτο. Διόπερ κατασκευάσας χαλκῆν πλατάγην, καὶ διὰ ταύτης ἑξαίσιον κατασκευάζων ψόφον, ἐξεφόβει τὰ ζῶα, καὶ πέρας τῇ συνεχείᾳ τοῦ κρότου ῥᾳδίως ἐκπολεμήσας, καθαρὰν ἐποίησε τὴν λίμνην. Τελέσας δὲ καὶ τοῦτον τὸν ἆθλον, ἔλαβε παρ' Εὐρυσθέως πρόσταγμα, τὴν αὐλὴν τοῦ Αὐγείου καθᾶραι, μηδενὸς βοηθοῦντος· αὕτη δ' ἐκ πολλῶν ἐτῶν ἠθροισμένην κόπρον εἶχεν ἄπλετον, ἣν ὕβρεως ἕνεκεν Εὐρυσθεὺς προσέταξε καθᾶραι. Ὁ δ' Ἡρακλῆς τὸ μὲν τοῖς ὤμοις ἐξενεγκεῖν αὐτὴν ἀπεδοκίμασεν, ἐκκλίνων τὴν ἐκ τῆς ὕβρεως αἰσχύνην· ἐπαγαγὼν δὲ τὸν Πηνειὸν καλούμενον ποταμὸν ἐπὶ τὴν αὐλήν, καὶ διὰ τοῦ ῥεύματος ἐκκαθάρας αὐτήν, χωρὶς ὕβρεως συνετέλεσε τὸν ἆθλον ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. Διὸ καὶ θαυμάσαι ἄν τις τὴν ἐπίνοιαν· τὸ γὰρ ὑπηρέτημα τοῦ προστάγματος χωρὶς αἰσχύνης ἐπετέλεσεν, οὐδὲν ὑπομείνας ἀνάξιον τῆς ἀθανασίας. Μετὰ δὲ ταῦτα λαβὼν ἆθλον τὸν ἐκ Κρήτης ταῦρον ἀγαγεῖν, οὗ Πασιφάην ἐρασθῆναί φασι, πλεύσας εἰς τὴν νῆσον, καὶ Μίνω τὸν βασιλέα συνεργὸν λαβών, ἦγαγεν εἰς Πελοπόννησον, τὸ τηλικοῦτον πέλαγος ἐπ' αὐτῷ ναυστοληθείς.

(C. 14.) Quo labore defunctus, ludos Olympicos Iovi instituit (A. M. 3406.), ipse in omni certaminum genere victos, a diis deabusque ob virtutem praemiis ornatus. Obiter commemorat scriptor, Nioben primam, Alcmenam postremam mortalium fuisse, quacum Iupiter consuerit.

14. Τελέσας δὲ τοῦτον τὸν ἆθλον, τὸν Ὀλυμ-

πιακὸν ἀγῶνα συνεστήσατο, κάλλιστον τῶν τόπων πρὸς τηλικαύτην πανήγυριν προκρίνας, τὸ παρὰ τὸν Ἀλφειὸν ποταμὸν πεδίον, ἐν ᾧ τὸν ἀγῶνα τοῦτον τῷ Διὶ τῷ πατρίῳ καθιέρωσε. Στεφανίτην δ' αὐτὸν κατεσκεύασεν, ὅτι καὶ αὐτὸς εὐηργέτησε τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, οὐδένα λαβὼν μισθόν. Τὰ δὲ ἀθλήματα πάντα αὐτὸς ἀδηρίτως ἐνίκησε, μηδενὸς τολμήσαντος αὐτῷ συγκριθῆναι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀρετῆς, καίπερ τῶν ἀθλημάτων ἐναντίων ἀλλήλοις ὄντων. Τὸν γὰρ πύκτην ἢ παγκρατιαστὴν τοῦ σταδιέως δύσκολον περιγενέσθαι, καὶ πάλιν τὸν ἐν τοῖς κούφοις ἀθλήμασι πρωτεύοντα [καταγωνίσασθαι] τοὺς ἐν τοῖς βαρέσιν ὑπερέχοντας δυσχερὲς καταπονῆσαι. Διόπερ εἰκότως ἐγένετο τιμιώτατος ἁπάντων τῶν ἀγώνων οὗτος, τὴν ἀρχὴν ἀπ' ἀγαθοῦ λαβών. Οὐκ ἄξιον δὲ παραλιπεῖν οὐδὲ τὰς ὑπὸ τῶν θεῶν δοθείσας αὐτῷ δωρεὰς διὰ τὴν ἀρετήν. Ἀπὸ γὰρ τῶν πολέμων τραπέντος αὐτοῦ πρὸς ἀνέσεις τε καὶ πανηγύρεις, ἔτι δὲ ἑορτὰς καὶ ἀγῶνας, ἐτίμησαν αὐτὸν δωρεαῖς οἰκείαις ἕκαστος τῶν θεῶν· Ἀθηνᾶ μὲν πέπλῳ, Ἥφαιστος δὲ ῥοπάλῳ καὶ θώρακι· καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐφιλοτιμήθησαν οἱ προειρημένοι θεοὶ κατὰ τὰς τέχνας, τῆς μὲν πρὸς εἰρηνικὴν ἀπόλαυσιν καὶ τέρψιν, τοῦ δὲ πρὸς τὴν τῶν πολεμικῶν κινδύνων ἀσφάλειαν. Τῶν δὲ ἄλλων Ποσειδῶν μὲν ἵππους ἐδωρήσατο, Ἑρμῆς δὲ ξίφος, Ἀπόλλων δὲ τόξον τε ἔδωκε, καὶ τοξεύειν ἐδίδαξε· Δημήτηρ δὲ πρὸς τὸν καθαρμὸν τοῦ Κενταύρων φόνου τὰ μικρὰ μυστήρια συνεστήσατο, τὸν Ἡρα-

κλέος τιμῶσα. Ἴδιον δέ τι συνέβη καὶ κατὰ τὴν γένεσιν τοῦ θεοῦ τούτου συντελεσθῆναι. Ζεὺς γὰρ πρώτῃ μὲν ἐμίγη γυναικὶ θνητῇ Νιόβῃ τῇ Φορωνέως, ἐσχάτῃ δὲ Ἀλκμήνῃ· ταύτην δὲ ἀπὸ Νιόβης ἐκκαιδεκάτην οἱ μυθογράφοι γενεαλογοῦσιν. Εἰς δὲ τὸ γεννᾶν ἀνθρώπους ἐκ μὲν τῶν ταύτης προγόνων ἤρξατο, εἰς αὐτὴν δὲ ταύτην κατέληξεν· ἐν ταύτῃ γὰρ τὰς πρὸς θνητὴν ὁμιλίας κατέπαυσε· καὶ κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους οὐδένα τούτων γεννήσειν ἄξιον ἐλπίζων, οὐκ ἐβουλήθη τοῖς κρείττοσιν ἐπεισάγειν τὰ χείρω.

(C. 15.) Hercules in Gigantum pugna ad Pallenen deos adiuvat, inde Olympiorum honores adeptus. Prometheum, igne rapto de hominibus bene promeritum, iniustis vinculis exsolvit. 8) Diomedis equas carniveras abducit, idem Argonautarum socius.

15. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν περὶ τὴν Παλλήνην γιγάντων ἐλομένων τὸν πρὸς τοὺς ἀθανάτους πόλεμον, Ἡρακλῆς τοῖς θεοῖς συναγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀνελὼν τῶν γηγενῶν, ἀποδοχῆς ἔτυχε τῆς μεγίστης. Ζεὺς γὰρ τοὺς μὲν συναγωνισαμένους τῶν θεῶν, μόνους ὠνόμασεν Ὀλυμπίους, ἵνα τῇ ταύτης τιμῇ ὁ ἀγαθὸς κοσμηθείς, ἐπωνυμίᾳ διαφέρῃ τοῦ χείρονος· ἠξίωσε δὲ ταύτης τῆς προσηγορίας τῶν ἐκ θνητῶν γυναικῶν γενομένων Διόνυσον καὶ Ἡρακλέα, οὐ μόνον ὅτι παιδὸς ἦσαν Διός, ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν προαίρεσιν ὁμοίαν ἔσχον, εὐεργετήσαντες μεγάλα τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς δέ, Προμηθέως παραδόντος τὸ πῦρ τοῖς ἀνθρώποις, δεσμοῖς κατελάβετο, καὶ παρέστησεν αἰετὸν τὸν ἐσθίοντα τὸ ἧπαρ αὐτοῦ. Ἡρακλῆς δὲ ὁρῶν τῆς

τιμωρίας αὐτὸν τυγχάνοντα διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων εὐεργεσίαν, τὸν μὲν ἀετὸν κατετόξευσε, τὸν δὲ Δία πείσας λῆξαι τῆς ὀργῆς, ἔσωσε τὸν κοινὸν εὐεργέτην. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔλαβεν ἆθλον, ἀγαγεῖν τὰς Διομήδους τοῦ Θρᾳκὸς ἵππους. Αὗται δὲ χαλκᾶς μὲν φάτνας εἶχον διὰ τὴν ἀγριότητα, ἀλύσεσι δὲ σιδηραῖς διὰ τὴν ἰσχὺν ἐδεσμεύοντο· τροφὴν δ' ἐλάμβανον οὐ τὴν ἐκ γῆς φυομένην, ἀλλὰ τὰ τῶν ξένων· μέλη διαιρούμεναι, τροφὴν εἶχον τὴν συμφορὰν τῶν ἁλισκομένων. Ταύτας ὁ Ἡρακλῆς βουλόμενος χειρώσασθαι, τὸν κύριον Διομήδη παρέβαλε, καὶ ταῖς τοῦ παρανομεῖν διδάξαντος σαρξὶν ἐκπλήρωσας τὴν ἔνδειαν τῶν ζώων, εὐπειθεῖς ἔσχεν. Εὑρὼν δέ, ἀχθεσῶν πρὸς αὐτὸν τῶν ἵππων, ταύτας μὲν ἱερὰς ἐποίησεν Ἥρας, ὧν τὴν ἐπιγονὴν συνέβη διαμεῖναι μέχρι τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος βασιλείας. Τοῦτον δὲ τὸν ἆθλον ἐπιτελέσας, μετ' Ἰάσονος ἔπλευσε συστρατεύσων ἐπὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας εἰς Κόλχους. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν τῇ τῶν Ἀργοναυτῶν στρατείᾳ τὰ κατὰ μέρος διέξιμεν.

(C. 16.) 9) Post acrem cum Amazonibus conflictum, victor et extinctor illarum Hippolytae balteum reportat.

16. Ἡρακλῆς δὲ λαβὼν πρόσταγμα τὸν Ἱππολύτης τῆς Ἀμαζόνος ἐνεγκεῖν ζωστῆρα, τὴν ἐπὶ τὰς Ἀμαζόνας στρατείαν ἐποιήσατο. Πλεύσας οὖν εἰς τὸν ἀπ' ἐκείνου Εὔξεινον κληθέντα Πόντον, καὶ καταπλεύσας ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Θερμώδοντος ποταμοῦ, πλησίον Θεμισκύρας πόλεως κατεστρατοπέδευσεν, ἐν ᾗ τὰ βασίλεια τῶν Ἀμαζόνων ὑπῆρχε. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ᾔτει παρ' αὐτῶν τὸν προστε-

κλέος τιμῶσα. Ἴδιον δέ τι συνέβη καὶ κατὰ τὴν γένεσιν τοῦ θεοῦ τούτου συντελεσθῆναι. Ζεὺς γὰρ πρώτῃ μὲν ἐμίγη γυναικὶ θνητῇ Νιόβῃ τῇ Φορωνέως, ἐσχάτῃ δὲ Ἀλκμήνῃ· ταύτην δὲ ἀπὸ Νιόβης ἐκκαιδεκάτην οἱ μυθογράφοι γενεαλογοῦσιν. Εἰς δὲ τὸ γεννᾶν ἀνθρώπους ἐκ μὲν τῶν ταύτης προγόνων ἤρξατο, εἰς αὐτὴν δὲ ταύτην κατέληξεν· ἐν ταύτῃ γὰρ τὰς πρὸς θνητὴν ὁμιλίας κατέπαυσε· καὶ κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους οὐδένα τούτων γεννήσειν ἄξιον ἐλπίζων, οὐκ ἐβουλήθη τοῖς κρείττοσιν ἐπεισάγειν τὰ χείρω.

(C. 15.) Hercules in Gigantum pugna ad Pallenen deos adiuvat, inde Olympiorum honores adeptus. Prometheum, igne rapto de hominibus bene promeritum, iniustis vinculis exsolvit. 8) Diomedis equas carniveras abducit, idem Argonautarum socius.

15. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν περὶ τὴν Παλλήνην γιγάντων ἐλομένων τὸν πρὸς τοὺς ἀθανάτους πόλεμον, Ἡρακλῆς τοῖς θεοῖς συναγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀνελὼν τῶν γηγενῶν, ἀποδοχῆς ἔτυχε τῆς μεγίστης. Ζεὺς γὰρ τοὺς μὲν συναγωνισαμένους τῶν θεῶν, μόνους ὠνόμασεν Ὀλυμπίους, ἵνα τῇ ταύτης τιμῇ ὁ ἀγαθὸς κοσμηθείς, ἐπωνυμίᾳ διαφέρῃ τοῦ χείρονος· ἠξίωσε δὲ ταύτης τῆς προσηγορίας τῶν ἐκ θνητῶν γυναικῶν γενομένων Διόνυσον καὶ Ἡρακλέα, οὐ μόνον ὅτι πατρὸς ἦσαν Διός, ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν προαίρεσιν ὁμοίαν ἔσχον, εὐεργετήσαντες μεγάλα τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς δέ, Προμηθέως παραδόντος τὸ πῦρ τοῖς ἀνθρώποις, δεσμοῖς κατελάβετο, καὶ παρέστησεν ἀετὸν τὸν ἐσθίοντα τὸ ἧπαρ αὐτοῦ. Ἡρακλῆς δὲ ὁρῶν τῆς

τιμωρίας αὐτὸν τυγχάνοντα διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων εὐεργεσίαν, τὸν μὲν ἀετὸν κατεπόξευσε, τὸν δὲ Δία πείσας λῆξαι τῆς ὀργῆς, ἔσωσε τὸν κοινὸν εὐεργέτην. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔλαβεν ἆθλον, ἀγαγεῖν τὰς Διομήδους τοῦ Θρᾳκὸς ἵππους. Αὗται δὲ χαλκᾶς μὲν φάτνας εἶχον διὰ τὴν ἀγριότητα, ἀλύσεσι δὲ σιδηραῖς διὰ τὴν ἰσχὺν ἐδεσμεύοντο· τροφὴν δ' ἐλάμβανον οὐ τὴν ἐκ γῆς φυομένην, ἀλλὰ τὰ τῶν ξένων· μέλη διαιρούμεναι, τροφὴν εἶχον τὴν συμφορὰν τῶν ἀληθευόντων. Ταύτας ὁ Ἡρακλῆς βουλόμενος χειρώσασθαι, τὸν κύριον Διομήδη παρέβαλε, καὶ ταῖς τοῦ παρανομεῖν διδάξαντος σαρξὶν ἐκπληρώσας τὴν ἔνδειαν τῶν ζώων, εὐπειθεῖς ἔσχεν. Εὐρυσθεὺς δέ, ἀχθεσθεὶς πρὸς αὐτὸν τῶν ἵππων, ταύτας μὲν ἱερὰς ἐποίησεν Ἥρας, ὧν τὴν ἐπιγονὴν συνέβη διαμεῖναι μέχρι τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος βασιλείας. Τοῦτον δὲ τὸν ἆθλον ἐπιτελέσας, μετ' Ἰάσονος ἔπλευσε συστρατεύσων ἐπὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας εἰς Κόλχους. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν τῇ τῶν Ἀργοναυτῶν στρατείᾳ τὰ κατὰ μέρος διέξιμεν.

(C. 16.) 9) Post acrem cum Amazonibus conflictum, victor et extinctor illarum Hippolytae balteum reportat.

16. Ἡρακλῆς δὲ λαβὼν πρόσταγμα τὸν Ἱππολύτης τῆς Ἀμαζόνος ἐνεγκεῖν ζωστῆρα, τὴν ἐπὶ τὰς Ἀμαζόνας στρατείαν ἐποιήσατο. Πλεύσας οὖν εἰς τὸν ἀπ' ἐκείνου Εὔξεινον κληθέντα Πόντον, καὶ καταπλεύσας ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Θερμώδοντος ποταμοῦ, πλησίον Θεμισκύρας πόλεως κατεστρατοπέδευσεν, ἐν ᾗ τὰ βασίλεια τῶν Ἀμαζόνων ὑπῆρχε. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ᾔτει παρ' αὐτῶν τὸν προστε-

ταγμενον ζωστῆρα· ἐς δ' οὐχ ὑπηκουον, συνῆψε μάχην αὐταῖς. Τὸ μὲν οὖν ἄλλο πλῆθος αὐτῶν ἀντετάχθη τοῖς πολλοῖς· αἱ δ' ἐπισημότατα κατ' αὐτὸν ταχθεῖσαι τὸν Ἡρακλέα, μάχην καρτερὰν συνεστήσαντο. Πρώτη μὲν γὰρ αὐτῷ συνάψασα μάχην Ἄελλα, καὶ διὰ τὸ τάχος ταύτης τετευχυῖα τῆς προσηγορίας, ὀξύτερον εὑρὲν αὐτῆς τὸν ἀντιταχθέντα. Δευτέρα δὲ Φίλιππις εὐθὺς ἐκ τῆς πρώτης συστάσεως καιρίᾳ πληγῇ περιπεσοῦσα, διεφθάρη. Μετὰ δὲ ταῦτα Προθόη συνῆψε μάχην, ἣν ἐκ προκλήσεως ἔφασαν ἐπτάκις νενικηκέναι τὸν ἀντιταξάμενον. Πεσούσης δὲ καὶ ταύτης, τετάρτην ἐχειρώσατο τὴν ὀνομαζομένην Ἐρίβοιαν. Αὕτη δέ, διὰ τὴν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἀγῶσιν ἀνδραγαθίαν, καυχωμένη, μηδενὸς χρείαν ἔχειν βοηθοῦ, ψευδῆ τὴν ἐπαγγελίαν ἔσχε, κρείττονι περιπεσοῦσα. Μετὰ δὲ ταύτας Κελαινὼ καὶ Εὐρυβία καὶ Φοίβη, Ἀρτέμιδος οὖσαι συγκυνηγοί, καὶ διὰ παντὸς εὐστόχως ἀκοντίζουσαι, τὸν ἕνα σκοπὸν οὐκ ἔτρωσαν, ἀλλ' ἑαυταῖς συνασπίζουσαι, πᾶσαι τότε κατεκόπησαν. Μετὰ δὲ ταύτας Δηϊάνειραν καὶ Ἀστερίαν καὶ Μάρπην, ἔτι δὲ Τέκμησσαν καὶ Ἀλκίππην ἐχειρώσατο. Αὕτη δὲ ὀμόσασα παρθένος διαμένειν, τὸν μὲν ὅρκον διετήρησε, τὸ δὲ ζῆν οὐ διεφύλαξεν. Ἡ δὲ τὴν στρατηγίαν ἔχουσα τῶν Ἀμαζονίδων Μελανίππη, καὶ θαυμαζομένη μάλιστα δι' ἀνδρείαν, ἀπέβαλε τὴν ἡγεμονίαν. Ἡρακλῆς δὲ τὰς ἐπιφανεστάτας τῶν Ἀμαζονίδων ἀνελών, καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος φυγεῖν συναναγκάσας, κατέκοψε τὰς πλεί-

στας, ὥστε παντελῶς τὸ ἔθνος αὐτῶν συντριβῆναι. Τῶν δὲ αἰχμαλωτίδων Ἀντιόπην μὲν ἐδωρήσατο Θησεῖ, Μελανίππην δὲ ἀπελύτρωσεν, ἀντιλαβὼν τὸν ζωστῆρα.

(C. 17.) 10) Ad Geryonis boves abigendos Iberiam tendens, collectis in Creta insula, quam bestiis expurgat, multis copiis, in Libyam traiicit, ubi Antaeum luctatorem in certamine occidit, terramque pacat et cultam facit.

17. Εὐρυσθέως δὲ προστάξαντος ἆθλον δέκατον, τὰς Γηρυόνου βοῦς ἀγαγεῖν, ἃς νέμεσθαι συνέβαινε τῆς Ἰβηρίας ἐν τοῖς πρὸς τὸν ὠκεανὸν κεκλιμένοις μέρεσιν, Ἡρακλῆς θεωρῶν τὸν πόνον τοῦτον μεγάλης προσδεόμενον κακοπαθείας καὶ παρασκευῆς, συνεστήσατο στόλον ἀξιόλογον, καὶ πλῆθος στρατιωτῶν ἀξιόχρεων ἐπὶ ταύτην τὴν στρατείαν. Διεβιβάσθη γὰρ καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, ὅτι Χρυσάωρ, ὁ λαβὼν ἀπὸ τοῦ πλούτου τὴν προηγορίαν, βασιλεύει μὲν ἁπάσης Ἰβηρίας, τρεῖς δ' ἔχει συναγωνιστὰς υἱούς, διαφέροντας ταῖς τε ῥώμαις τῶν σωμάτων καὶ ταῖς ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἀγῶσιν ἀνδραγαθίαις· πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι τῶν υἱῶν ἕκαστος μεγάλας ἔχει δυνάμεις, συνεστώσας ἐξ ἀνδρῶν μαχίμων· ὧν δὴ χάριν ὁ μὲν Εὐρυσθεὺς νομίζων δυσέφικτον εἶναι τὴν ἐπὶ τούτοις στρατείαν, προσετετάχει τὸν προειρημένον ἆθλον. Ὁ δ' Ἡρακλῆς ἀκολούθως ταῖς προκατειργασμέναις πράξεσι τεθαῤῥηκότως ὑπέστη τοὺς κινδύνους. Καὶ τὰς μὲν δυνάμεις ἤθροισεν εἰς Κρήτην, κεκριμὼς ἐκ ταύτης ποιεῖσθαι τὴν ὁρμήν· (σφόδρα γὰρ εὐφυῶς ἡ νῆσος αὕτη κεῖται πρὸς τὰς ἐφ' ὅλην τὴν οἰκου-

μάνην στρατείας.) πρὸ δὲ τῆς ἀναγωγῆς τιμηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων μεγαλοπρεπῶς, καὶ βουλόμενος τοῖς Κρησὶ χαρίσασθαι, καθαρὰν ἐποίησε τὴν νῆσον τῶν θηρίων. Διόπερ ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις οὐδὲν ἔτι τῶν ἀγρίων ζώων ὑπῆρχεν ἐν τῇ νήσῳ, οἷον ἄρκτων, λύκων, ὄφεων, ἢ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. Ταῦτα δ' ἔπραξεν, ἀποσεμνύνων τὴν νῆσον, ἐν ᾗ μυθολογοῦσι καὶ γενέσθαι καὶ τραφῆναι τὸν Δία. Ποιησάμενος οὖν τὸν ἐκ ταύτης πλοῦν, κατῆρεν εἰς τὴν Λιβύην, καὶ πρῶτον μὲν Ἀνταῖον, τὸν ῥώμῃ σώματος καὶ παλαίστρας ἐμπειρίᾳ διαβεβοημένον, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ καταπαλαισθέντας ξένους ἀποκτείναντα, προκαλεσάμενος εἰς μάχην, καὶ συμπλακεὶς διέφθειρεν. Ἀκολούθως δὲ τούτοις, τὴν μὲν Λιβύην πλήθουσαν ἀγρίων ζώων, πολλὰ τῶν κατὰ τὴν ἔρημον χώραν χειρωσάμενος, ἐξημέρωσεν· ὥστε καὶ γεωργίαις καὶ ταῖς ἄλλαις φυτείαις ταῖς τοὺς καρποὺς παρασκευαζούσαις πληρωθῆναι, πολλὴν μὲν ἀμπελόφυτον, πολλὴν δὲ ἐλαιοφόρον. Καθόλου δὲ τὴν Λιβύην, διὰ τὸ πλῆθος τῶν κατὰ τὴν χώραν θηρίων ἀοίκητον πρότερον οὖσαν, ἐξημερώσας, ἐποίησε μηδεμιᾶς χώρας εὐδαιμονίᾳ λείπεσθαι. Ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς παρανομοῦντας ἀνθρώπους ἢ δυνάστας ὑπερηφάνους ἀποκτείνας, τὰς πόλεις ἐποίησεν εὐδαίμονας. Μυθολογοῦσι δ' αὐτὸν διὰ τοῦτο μισῆσαι καὶ πολεμῆσαι τὸ γένος τῶν ἀγρίων θηρίων καὶ παρανόμων ἀνδρῶν, ὅτι παιδὶ μὲν ὄντι νηπίῳ συνέβη τοὺς ἄφεις ἐπιβούλους αὐτῷ γενέσθαι, ἀνδρωθέντι δὲ πεσεῖν ὑπ' ἐξουσίαν ὑπερηφάνου

καὶ ἀδίκου μονάρχου, τοῦ τοὺς ἄθλους προστάσσοντος.

(C. 18.) Verse in Aegyptum itinere Busiridem interficit; in Libya Hecatompylon exstruit, post Carthaginiensibus expugnatam; tandem ad mare Gaditanum columnas statuit, caesisque Chrysaoris filiis, boves abducit. Propter donationem boum divinis honoribus colitur adhuc vivens. Obiter de columnis Herculis mutatoque per eum freto: qui similiter Tempe in Thessalia desiccavit, et in Boeotia diluvium excitavit.

18. Μετὰ δὲ τὸν Ἀνταίου θάνατον παρελθὼν εἰς Αἴγυπτον, ἀνεῖλε Βούσιριν τὸν βασιλέα, ξενοκτονοῦντα τοὺς παρεπιδημοῦντας. Διεξιὼν δὲ τὴν ἄνυδρον τῆς Λιβύης, καὶ περιτυχὼν χώρᾳ ναυαρχύτῳ καὶ καρποφόρῳ, πόλιν ἔκτισε θαυμαστὴν τῷ μεγέθει, τὴν ὀνομαζομένην Ἑκατόμπυλον· ἣ ἔθετο τὴν προσηγορίαν ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν κατ' αὐτὴν πυλῶν. Διέμεινε δὲ ἡ ταύτης τῆς πόλεως εὐδαιμονία μέχρι τῶν νεωτέρων καιρῶν, ἐν οἷς καὶ Καρχηδόνιοι δυνάμεσιν ἀξιολόγοις καὶ στρατηγοῖς ἀγαθοῖς στρατεύσαντες ἐπ' αὐτήν, κύριοι κατέστησαν. Ὁ δὲ Ἡρακλῆς πολλὴν τῆς Λιβύης ἐπελθών, παρῆλθεν ἐπὶ τὸν πρὸς Γαδείροις ὠκεανόν, καὶ στήλας ἔθετο καθ' ἑκατέραν τῶν ἠπείρων. Συμπαραπλέοντος δὲ τοῦ στόλου, διαβὰς εἰς τὴν Ἰβηρίαν, καὶ καταλαβὼν τοὺς Χρυσάορος υἱοὺς τρισὶ δυνάμεσι μεγάλαις κατεστρατοπεδευκότας ἐκ διαστήματος, πάντας τοὺς ἡγεμόνας ἐκ προκλήσεως ἀνεῖλεν, καὶ τὴν Ἰβηρίαν χειρωσάμενος, ἀπήλασε τὰς διωνομασμένας τῶν βοῶν ἀγέλας. Διεξιὼν δὲ τὴν τῶν Ἰβήρων χώραν, καὶ τιμηθεὶς ὑπό τινος τῶν ἐγχωρίων βασιλέως, ἀνδρὸς εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ διαφέροντος,

κατέλιπε μέρος τῶν βοῶν ἐν δωρεᾷ τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ λαβών, ἁπάσας καθιέρωσεν Ἡρακλεῖ, καὶ κατ' ἐνιαυτὸν ἐκ τούτων ἔθυεν αὐτῷ τὸν καλλιστεύοντα τῶν ταύρων· τὰς δὲ βοῦς τηρουμένας συνέβη ἱερὰς διαμεῖναι κατὰ τὴν Ἰβηρίαν μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς καιρῶν. Ἡμεῖς δ' ἐπεὶ περὶ τῶν Ἡρακλέους στηλῶν ἐμνήσθημεν, οἰκεῖον εἶναι νομίζομεν περὶ αὐτῶν διελθεῖν. Ἡρακλῆς γὰρ παραβαλὼν εἰς τὰς ἄκρας τῶν ἠπείρων, τὰς παρὰ τὸν ὠκεανὸν κειμένας [τῆς τε Λιβύης καὶ τῆς Εὐρώπης], ἔγνω τῆς στρατείας θέσθαι στήλας ταύτας. Βουλόμενος δ' ἀείμνηστον ἔργον ἐπ' αὐτῷ συντελέσαι, φασί, τὰς ἄκρας ἀμφοτέρας ἐπὶ πολὺ προσχῶσαι. Διὸ καὶ πρότερον διεστηκυίας ἀπ' ἀλλήλων πολὺ διάστημα, συναγαγεῖν τὸν πόρον εἰς στενόν, ὅπως ἁλιτενοῦς καὶ στενοῦ γενομένου, κωλύηται τὰ μεγάλα κήτη διεκπίπτειν ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ πρὸς τὴν ἐντὸς θάλατταν, ἅμα δὲ καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἔργων μένῃ ἀείμνηστος ἡ δόξα τοῦ κατασκευάσαντος. Ὡς δέ τινές φασι, τοὐναντίον τῶν ἠπείρων ἀμφοτέρων συνεζευγμένων, διασκάψαι ταύτας, καὶ τὸν πόρον ἀνοίξαντα, ποιῆσαι τὸν ὠκεανὸν μίγεσθαι τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων σκοπεῖν ἐξεῖναι, ὡς ἂν ἕκαστος ἑαυτὸν πείθῃ. Τὸ παραπλήσιον δὲ τούτοις ἔπραξε πρότερον καὶ τὴν Ἑλλάδα. Περὶ μὲν γὰρ τὰ καλούμενα Τέμπη τῆς Θεσσαλίας χώρας ἐπὶ πολὺν τόπον λιμναζούσης, διέκοψε τὸν συνεχῆ τόπον, καὶ κατὰ τῆς διώρυγος διεξάγων ἔπιον τὸ κατὰ τὴν λίμνην ὕδωρ, ἐποίησε τὰ πεδία φανῆναι τὰ κατὰ

τὴν Θετταλίαν παρὰ τὸν Πηνειὸν ποταμόν. Ἐν δὲ τῇ Βοιωτίᾳ τοὐναντίον ἐμφράξας τὸ περὶ τὸν Μινύειον Ὀρχομενὸν ῥεῖθρον, ἐποίησε λιμνάζειν τὴν χώραν, καὶ φθαρῆναι τὰ κατ' αὐτὴν ἅπαντα. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ τὴν Θετταλίαν ἔπραξεν εὐεργετῶν τοὺς Ἕλληνας· τὰ δὲ κατὰ τὴν Βοιωτίαν, τιμωρίαν λαμβάνων παρὰ τῶν τὴν Μινυάδα κατοικούντων διὰ τὴν τῶν Θηβαίων καταδούλωσιν.

(C. 19.) Hispaniae regno proceribus tradito, in Galliam transit, ibique Alesiam condit urbem, nemini obnoxiam nisi Caesari: inde per Alpes, quas pervias paratasque reddidit, in Ligauriam venit.

19. Ὁ δ' οὖν Ἡρακλῆς τῶν μὲν Ἰβήρων παρέδωκε τὴν βασιλείαν τοῖς ἀρίστοις τῶν ἐγχωρίων· αὐτὸς δ' ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, καὶ καταντήσας εἰς τὴν Κελτικήν, καὶ πᾶσαν ἐπελθών, κατέλυσε μὲν τὰς συνήθεις παρανομίας καὶ ξενοκτονίας· πολλοῦ δὲ πλήθους ἀνθρώπων ἐκ παντὸς ἔθνους ἑκουσίως συστρατεύοντος, ἔκτισε πόλιν εὐμεγέθη, τὴν ὀνομαζομένην ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν στρατείαν ἄλης Ἀλησίαν. Πολλοὺς δὲ καὶ τῶν ἐγχωρίων ἀνέμιξεν εἰς τὴν πόλιν· ὧν ἐπικρατησάντων τῷ πλήθει, πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐκβαρβαρωθῆναι συνέβη. Οἱ δὲ Κελτοὶ μέχρι τῶνδε τῶν καιρῶν ἐτίμων ταύτην τὴν πόλιν, ὡς ἁπάσης τῆς Κελτικῆς οὖσαν ἑστίαν καὶ μητρόπολιν. Διέμεινε δ' αὕτη πάντα τὸν ἀφ' Ἡρακλέους χρόνον ἐλευθέρα καὶ ἀπόρθητος, μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου· τὸ δὲ τελευταῖον ὑπὸ Γαΐου Καίσαρος, τοῦ διὰ τὸ μέγεθος τῶν πράξεων θεοῦ προσαγορευθέντος, ἐκ βίας ἁλοῦσα, συνηναγκάσθη μετὰ τῶν ἄλλων Κελτῶν ὑποταγῆναι Ῥωμαίοις.

Ὁ δ' Ἡρακλῆς τὴν ἐκ τῆς Κελτικῆς πορείαν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ποιούμενος, καὶ διεξιὼν τὴν ὀρεινὴν τὴν κατὰ τὰς Ἄλπεις, ὡδοποίησε τὴν τραχύτητα τῆς ὁδοῦ καὶ τὸ δύσβατον, ὥστε δύνασθαι στρατοπέδοις καὶ ταῖς τῶν ὑποζυγίων ἀποσκευαῖς βάσιμον εἶναι. Τῶν δὲ τὴν ὀρεινὴν ταύτην κατοικούντων βαρβάρων ἀνωθότων τὰ διεξιόντα τῶν στρατοπέδων [περικόπτειν καὶ] λῃστεύειν ἐν ταῖς δυσχωρίαις, χειρωσάμενος ἅπαντας, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς παρανομίας ἀνελών, ἐποίησεν ἀσφαλῆ τοῖς μεταγενεστέροις τὴν ὁδοιπορίαν. Διελθὼν δὲ τὰς Ἄλπεις, καὶ τῆς νῦν καλουμένης Γαλατίας τὴν πεδιάδα διεξιών, ἐποιήσατο τὴν πορείαν διὰ τῆς Λιγυστικῆς.

(C. 20.) Magna regionis asperitas; maior incolis laborum patientia, quae notabili feminae parturientis exemplo ostenditur.

20. Οἱ δὲ ταύτην τὴν χώραν κατοικοῦντες Λίγυες νέμονται γῆν τραχεῖαν καὶ παντελῶς λυπράν· τῶν δ' ἐγχωρίων ταῖς ἐργασίαις καὶ ταῖς τῆς κακοπαθείας ὑπερβολαῖς φέρει καρποὺς πρὸς βίαν ὀλίγους. Διὸ καὶ τοῖς ὄγκοις εἰσὶ συνεσταλμένοι, καὶ διὰ τὴν συνεχῆ γυμνασίαν εὔτονοι. Τῆς γὰρ κατὰ τὴν τρυφὴν ῥᾳστώνης πολὺ κεχωρισμένοι, ἐλαφροὶ μὲν ταῖς εὐκινησίαις εἰσίν, ἐν δὲ τοῖς πολεμικοῖς ἀγῶσι ταῖς ἀλκαῖς διάφοροι. Καθόλου δὲ τῶν πλησιοχώρων τὸ πονεῖν συνεχῶς ἠσκηκότων, καὶ τῆς χώρας πολλῆς ἐργασίας προσδεομένης, εἰθίκασι τὰς γυναῖκας τῶν κακοπαθειῶν τῶν ἐν ταῖς ἐργασίαις κοινωνοὺς ποιεῖσθαι. Μισθοῦ δὲ ἀλλήλοις ἐργαζομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, ἴδιόν τι καὶ

παράδοξον καθ' ἡμᾶς συνέβη περὶ μίαν γυναῖκα γενέσθαι. Ἔγκυος γὰρ οὖσα καὶ μετὰ τῶν ἀνδρῶν ἐργαζομένη μισθοῦ, μεταξὺ συνεχομένη ταῖς ὠδῖσιν, ἀπῆλθεν εἴς τινας θάμνους ἀθορύβως· ἐν αἷς τεκοῦσα, καὶ τὸ παιδίον φύλλοις ἐνειλήσασα, τοῦτο μὲν εἰς τιμας θάμνους ἀπέκρυψεν, αὐτὴ δὲ συμμίξασα τοῖς ἐργαζομένοις, τὴν αὐτὴν ἐκείνοις ὑπέμενε κακοπάθειαν, οὐδὲν δηλώσασα περὶ τοῦ συμβεβηκότος. Τοῦ δὲ βρέφους κλαυθμυριζομένου, καὶ τῆς πράξεως φανερᾶς γενομένης, ὁ μὲν ἐφεστηκὼς οὐδαμῶς ἠδύνατο πεῖσαι παύσασθαι τῶν ἔργων· ἡ δ' οὐ πρότερον ἀπέστη τῆς κακοπαθείας, ἕως ὁ μισθωσάμενος ἐλεήσας, καὶ τὸν μισθὸν ἀποδούς, ἀπέλυσε τῶν ἔργων.

(C. 21.) Hercules ad Tiberim benigno hospitio exceptus a Pinario et (quem D. per errorem addidit) Cacio, decimationem Herculanam instituit; quae diu mansit, in templo ei sacrato peracta. Tum in campum Cumaeum s. Phlegraeum progressus, Gigantes delevit.

21. Ἡρακλῆς δὲ διελθὼν τήν τε τῶν Λιγύων καὶ τῶν Τυῤῥηνῶν χώραν, καταντήσας πρὸς τὸν Τίβεριν ποταμόν, κατεστρατοπέδευσεν, οὗ νῦν ἡ Ῥώμη ἐστίν. Αὕτη μὲν πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον ὑπὸ Ῥωμύλου τοῦ Ἄρεος ἐκτίσθη· τότε δέ τινες τῶν ἐγχωρίων κατῴκουν ἐν τῷ νῦν καλουμένῳ Παλατίῳ, μικρὰν παντελῶς πόλιν οἰκοῦντες. Ἐν ταύτῃ δὲ τῶν ἐπιφανῶν ὄντες ἀνδρῶν Κάκιος καὶ Πινάριος, ἐδέξαντο τὸν Ἡρακλέα ξενίοις ἀξιολόγοις, καὶ δωρεαῖς κεχαρισμέναις ἐτίμησαν· καὶ τούτων τῶν ἀνδρῶν ὑπομνήματα μέχρι τῶνδε τῶν καιρῶν διαμένει κατὰ τὴν Ῥώμην. Τῶν γὰρ νῦν εὐγενῶν

ἀνδρῶν τὸ τῶν Πιναρίων ὀνομαζόμενον γένος διαμένει παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, ὡς ὑπῆρχον ἀρχαιότατον· ταῦ δὲ Κακίου ἐν τῷ Παλατίῳ κατάβασίς ἐστιν, ἔχουσα λιθίνην κλίμακα, τὴν ὀνομαζομένην ἀπ' ἐκείνου Κακίαν, οὖσαν πλησίον τῆς τότε γενομένης οἰκίας τοῦ Κακίου. Ὁ δ' οὖν Ἡρακλῆς ἀποδεξάμενος τὴν εὔνοιαν τῶν τὸ Παλάτιον οἰκούντων, προεῖπεν αὐτοῖς, ὅτι μετὰ τὴν ἑαυτοῦ μετάστασιν εἰς θεούς, τοῖς εὐξαμένοις ἐνδεκατεύσειν Ἡρακλεῖ τὴν οὐσίαν, συμβήσεται τὸν βίον εὐδαιμονέστερον ἕξειν· ἃ καὶ συνέβη κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους διαμεῖναι μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Πολλοὺς γὰρ Ῥωμαίων, οὐ μόνον τῶν συμμέτρους οὐσίας κεκτημένων, ἀλλὰ καὶ τῶν μεγαλοπλούτων τινάς, εὐξαμένους ἐνδεκατεύσειν Ἡρακλεῖ, καὶ μετὰ ταῦτα γενομένους εὐδαίμονας, ἐνδεκατεῦσαι τὰς οὐσίας οὔσας ταλάντων τετρακισχιλίων. Λεύκολλος γὰρ ὁ τῶν καθ' αὑτὸν Ῥωμαίων σχεδόν τι πλουσιώτατος ὤν, διατιμησάμενος τὴν ἰδίαν οὐσίαν, κατέθυσε τῷ θεῷ πᾶσαν τὴν δεκάτην, εὐοχίας ποιῶν συνεχεῖς καὶ πολυδαπάνους. Κατασκευάσαν δὲ καὶ Ῥωμαῖοι τούτῳ τῷ θεῷ παρὰ τὸν Τίβεριν ἱερὸν ἀξιόλογον, ἐν ᾧ νομίζουσι συντελεῖν τὰς ἐκ τῆς δεκάτης θυσίας. Ὁ δ' οὖν Ἡρακλῆς ἀπὸ τοῦ Τιβέρεως ἀναζεύξας, καὶ διεξιὼν τὴν παράλιον τῆς νῦν Ἰταλίας ὀνομαζομένης, κατῆντησεν εἰς τὸ τῶν Κυμαίων πεδίον, ἐν ᾧ μυθολογοῦσιν ἄνδρας γενέσθαι ταῖς τε ῥώμαις προέχοντας καὶ ἐπὶ παρανομίᾳ διωνομασμένους, οὓς ὀνομάζεσθαι Γίγαντας. Ὠνομάσθαι δὲ καὶ

τὸ πεδίον τοῦτο Φλεγραῖον, ἀπὸ τοῦ λόφου τοῦ τὸ παλαιὸν ἄπλετον πῦρ ἐκφυσῶντος, παραπλησίως τῇ κατὰ τὴν Σικελίαν Αἴτνῃ. Καλεῖται δὲ τὸν τόπον Οὐεσαύσιος, ἔχων πολλὰ σημεῖα τοῦ κεκαῦσθαι κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους. Τοὺς δ' οὖν Γίγαντας, πυθομένους τὴν τοῦ Ἡρακλέους παρουσίαν, ἀθροισθῆναι πάντας καὶ παρατάξασθαι τῷ προειρημένῳ. Θαυμαστῆς δὲ γενομένης μάχης κατά τε τὴν ῥώμην καὶ τὴν ἀλκὴν τῶν Γιγάντων, φασὶ τὸν Ἡρακλέα, συμμαχούντων αὐτῷ τῶν θεῶν, κρατῆσαι τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς πλείστους ἀνελόντα, τὴν χώραν ἐξημερῶσαι. Μυθολογοῦνται δ' οἱ Γίγαντες γηγενεῖς γεγονέναι, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ κατὰ τὸ σῶμα μεγέθους. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἐν Φλέγρᾳ φονευθέντων Γιγάντων τοιαῦτα μυθολογοῦσί τινες, οἷς καὶ Τίμαιος ὁ συγγραφεὺς ἠκολούθησεν.

(C. 22.) Arvernum lacum praestruxit: unde via Heraclea. In Posidoniatarum regione venator aliquis superbae impietatis poenas dedit: Hercules contra e finibus Rheginorum ac Locrensium pia prece cicadas abegit, tandem mando in Siciliam cum bubus traiiciens.

22. Ὁ δ' Ἡρακλῆς ἐκ τοῦ Φλεγραίου πεδίου κατελθὼν παρὰ τὴν θάλατταν, κατεσκεύασεν ἔργα περὶ τὴν Ἄορνον ὀνομαζομένην λίμνην, ἱερὰν δὲ Περσεφόνης νομιζομένην. Κεῖται μὲν οὖν ἡ λίμνη μεταξὺ Μισηνοῦ καὶ Δικαιαρχείων, πλησίον τῶν θερμῶν ὑδάτων· ἔχει δὲ τὴν μὲν περίμετρον ὡς πέντε σταδίων, τὸ δὲ βάθος ἄπιστον· ἔχουσα γὰρ ὕδωρ καθαρώτατον, φαίνεται τῇ χρόᾳ πυάνεον, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ βάθους. Μυθολογοῦσι δὲ τὸ μὲν παλαιὸν γεγενῆσθαι νεκυομαντεῖον πρὸς αὐτῇ, ὃ τοῖς

ὕστερον χρόνοις καταλελύσθαι φασίν. Ἀναπεπταμένης δὲ τῆς λίμνης εἰς τὴν θάλατταν, τὸν Ἡρακλέα λέγεται τὸν μὲν ἔκρουν ἐγχῶσαι, τὴν δ' ὁδὸν τὴν νῦν οὖσαν παρὰ θάλατταν κατασκευάσαι, τὴν ἀπ' ἐκείνου καλουμένην Ἡράκλειαν. Ταῦτα μὲν οὖν ἔπραξε περὶ τούτους τοὺς τόπους. Ἐντεῦθεν δ' ἀναζεύξας κατήντησε τῆς Ποσειδωνιατῶν χώρας πρός τινα πέτραν· πρὸς ἣ μυθολογοῦσιν ἴδιόν τι γενέσθαι καὶ παράδοξον. Τῶν γὰρ ἐγχωρίων τινὰ κυνηγὸν ἐν τοῖς κατὰ τὴν θήραν ἀνδραγαθήμασι διωνομασμένον, ἐν μὲν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις εἰωθέναι τῶν ληφθέντων θηρίων τὰς κεφαλὰς καὶ τοὺς πόδας ἀνατιθέναι τῇ Ἀρτέμιδι, καὶ προσηλοῦν τοῖς δένδρεσι· τότε δ' οὖν ὑπερφυῆ κάπρον χειρωσάμενον, καὶ τῆς θεοῦ καταφρονήσαντα, εἰπεῖν ὅτι τὴν κεφαλὴν τοῦ θηρίου ἑαυτῷ ἀνατίθησι, καὶ τοῖς λόγοις ἀκολούθως ἔκ τινος δένδρου κρεμάσαι ταύτην· αὐτὸν δέ, καυματώδους περιστάσεως οὔσης, κατὰ τὴν μεσημβρίαν εἰς ὕπνον τραπῆναι· καθ' ὃν δὴ χρόνον τοῦ δεσμοῦ λυθέντος αὐτομάτως, πεσεῖν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τὸν κοιμώμενον, καὶ διαφθεῖραι. Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἄν τις θαυμάσειε τὸ γεγονός, ὅτι τῆς θεᾶς ταύτης πολλαὶ περιστάσεις μνημονεύονται περιέχουσαι τὴν κατὰ τῶν ἀσεβῶν τιμωρίαν. Τῷ δ' Ἡρακλεῖ διὰ τὴν εὐσέβειαν τοὐναντίον συνέβη γενέσθαι. Καταντήσαντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὰ μεθόρια τῆς Ῥηγίνης καὶ Λοκρίδος, καὶ διὰ τὸν ἐκ τῆς ὁδοιπορίας κόπον ἀναπαυομένου, φασὶν ὑπὸ τῶν τεττίγων αὐτὸν ἐνοχλούμενον εὔξασθαι τοῖς θεοῖς ἀφανεῖς γενέσθαι τοὺς

ἐνοχλοῦντας αὐτόν· καὶ διὰ τοῦτο τῶν θεῶν βεβαιωσάντων τὴν εὐχήν, μὴ μόνον κατὰ τὸ παρὸν ἀφανεῖς γενέσθαι τούτους, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ὕστερον χρόνον ἅπαντα, μηδένα κατὰ τὴν χώραν φαίνεσθαι τέττιγα. Ὁ δ' οὖν Ἡρακλῆς καταντήσας ἐπὶ τὸν πορθμὸν κατὰ τὸ στενώτατον τῆς θαλάττης, τὰς μὲν βοῦς ἐπεραίωσεν εἰς τὴν Σικελίαν, αὐτὸς δὲ ταύρου κέρας λαβόμενος, διενήξατο τὸν πόρον, ὄντος τοῦ διαστήματος σταδίων τριῶν καὶ δέκα, ὡς Τίμαιός φησι.

(C. 23.) Hic thermis Himeraeis et Egestanis recreatus, Erycem certamine vincit, et Siciliam praemium reportat; quam unus e posteris Dorieus, obtinuit in eaque Heracleam exstruxit, postea Carthaginiensibus dirutam, Hercules Cereri et Proserpinae Syracusis sacra instituit, Sicanosque, infesta acie obvios caedit.

23. Μετὰ δὲ ταῦτα βουλόμενος ἐγκυκλωθῆναι πᾶσαν Σικελίαν, ἐπεισῆτο τὴν πορείαν ἀπὸ Πελωριάδος ἐπὶ τὸν Ἔρυκα. Διεξιόντος δ' αὐτοῦ τὴν παράλιον τῆς νήσου, μυθολογοῦσι τὰς Νύμφας ἀνεῖναι θερμὰ λουτρὰ πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν τῆς κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν γενομένης αὐτῷ κακοπαθείας. Τούτων δ' ὄντων διττῶν, τὰ μὲν Ἱμεραῖα, τὰ δὲ Ἐγεσταῖα προσαγορεύεται, τὴν ὀνομασίαν ἔχοντα ταύτην ἀπὸ τῶν τόπων. Τοῦ δ' Ἡρακλέους πλησιάσαντος τοῖς κατὰ τὸν Ἔρυκα τόποις, προεκαλέσατο αὐτὸν Ἔρυξ εἰς πάλην, υἱὸς μὲν ὢν Ἀφροδίτης καὶ Βουτᾶ τοῦ τότε βασιλεύοντος τῶν τόπων. Γενομένης δὲ τῆς φιλοτιμίας μετὰ προστίμου, καὶ τοῦ μὲν Ἔρυκος διδόντος τὴν χώραν, τοῦ δ' Ἡρακλέους τὰς βοῦς, τὸ μὲν πρῶτον ἀγανακτεῖν τὸν Ἔρυκα, διότι πολὺ λείπονται τῆς ἀξίας αἱ βοῦς, συγκρινομένης τῆς

χώρας πρὸς αὐτάς· πρὸς ταῦτα δὲ τοῦ Ἡρακλέους ἀποφαινομένου, διότι, ἂν ταύτας ἀποβάλῃ, στερηθήσεται τῆς ἀθανασίας, εὐδοκήσας ὁ Ἑρμῆς τῇ συνθήκῃ, καὶ παλαίσας, ἐλείφθη, καὶ τὴν χώραν ἀπέβαλεν. Ὁ δ' Ἡρακλῆς τὴν μὲν χώραν παρέθετο τοῖς ἐγχωρίοις, συγχωρήσας αὐτοῖς λαμβάνειν τοὺς καρποὺς, μέχρις ἄν τις τῶν ἐγγόνων αὐτοῦ παραγενόμενος ἀπαιτήσῃ· ὅπερ καὶ συνέβη γενέσθαι. Πολλαῖς γὰρ ὕστερον γενεαῖς Δωριεὺς ὁ Λακεδαιμόνιος καταντήσας εἰς Σικελίαν, καὶ τὴν χώραν ἀπολαβών, ἔκτισε πόλιν Ἡράκλειαν. Ταχὺ δ' αὐτῆς αὐξομένης, οἱ Καρχηδόνιοι φθονήσαντες ἅμα καὶ φοβηθέντες, μή ποτε πλεῖον ἰσχύσασα τῆς Καρχηδόνος, ἀφέληται τῶν Φοινίκων τὴν ἡγεμονίαν, στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὴν μεγάλαις δυνάμεσι, καὶ κατὰ κράτος ἑλόντες, κατέσκαψαν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τὸ κατὰ μέρος ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις ἀναγράψομεν. Τότε δ' ὁ Ἡρακλῆς ἐγκυκλούμενος τὴν Σικελίαν, καὶ καταντήσας εἰς τὴν νῦν οὖσαν τῶν Συρακουσίων πόλιν, καὶ πυθόμενος τὰ μυθολογούμενα κατὰ τὴν τῆς Κόρης ἁρπαγήν, εὐθὺς ἔθυσέ τε τοῖς θεαῖς μεγαλοπρεπῶς, καὶ εἰς τὴν Κυανὴν τὸν καλλιστεύοντα τῶν ταύρων καθαχίσας, κατέδειξε θύειν τοὺς ἐγχωρίους κατ' ἐνιαυτὸν τῇ Κόρῃ, καὶ πρὸς τῇ Κυανῇ λαμπρῶς ἄγειν πανήγυριν τε καὶ θυσίαν. Αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν βοῶν διὰ τῆς μεσογείου διεξιών, καὶ τῶν ἐγχωρίων Σικανῶν μεγάλαις δυνάμεσιν ἀντιταξαμένων, ἐνίκησεν ἐπιφανεῖ παρατάξει, καὶ πολλοὺς ἀπέκτεινεν· ἐν οἷς μυθολογοῦσί τινες καὶ στρατηγοὺς ἐπιφανεῖς γεγενῆ-

σθαι, τοὺς μέχρι τοῦ νῦν ἡρωϊκῆς τιμῆς τυγχάνοντας, Λεύκασπιν, καὶ Πεδιακράτην, καὶ Βουφονᾶν, καὶ Γαυγατᾶν, ἔτι δὲ Κυγαῖον καὶ Κρυτιδᾶν.

(C. 24.) Divinis honoribus apud Leontinos et Agyrinaeos affectus, miraculoque certus divinitatis factus, pro illis monumenta reliquit, lucum sui nominis, Geryonis lucum, fanum Iolai magna religione et ludis celebratum. Tum boves retro in Italiam agit, Lacinium ob furtum obtruncat, Crotonem monumento fatidicus ornat.

24. Μετὰ δὲ ταῦτα διελθὼν τὸ Λεοντῖνον πεδίον, τὸ μὲν κάλλος τῆς χώρας ἐθαύμασε· πρὸς δὲ τοὺς τιμῶντας αὐτὸν οἰκείως διατιθέμενος, ἀπέλιπε παρ' αὐτοῖς ἀθάνατα μνημεῖα τῆς ἑαυτοῦ παρουσίας· ὧν ἴδιόν τι συνέβη γενέσθαι περὶ τὴν πόλιν τῶν Ἀγυριναίων. Ἐν ταύτῃ γὰρ τιμηθεὶς ἐπίσης τοῖς Ὀλυμπίοις θεοῖς πανηγύρεσι καὶ θυσίαις λαμπραῖς, καίπερ κατὰ τοὺς ἔμπροσθεν χρόνους οὐδεμίαν θυσίαν προσδεχόμενος, τότε πρώταις συνευδόκησε, τοῦ δαιμονίου τὴν ἀθανασίαν αὐτῷ προσημαίνοντος. Ὁδοῦ γὰρ οὔσης οὐκ ἄποθεν τῆς πόλεως πετρώδους, αἱ βοῦς τὰ ἴχνη καθάπερ ἐπὶ κηροῦ τινὸς ἀπετυποῦντο. Ὁμοίως δὲ καὶ αὐτῷ τῷ Ἡρακλεῖ τούτου συμβαίνοντος, καὶ τοῦ ἄθλου δεκάτου τελουμένου, νομίσας ἤδη τι λαμβάνειν τῆς ἀθανασίας, προσεδέχετο τὰς τελουμένας ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων κατ' ἐνιαυτὸν θυσίας. Διόπερ τοῖς εὐδοκιμουμένοις τὰς χάριτας ἀποδιδούς, πρὸ μὲν τῆς πόλεως κατεσκεύασε λίμνην, ἔχουσαν τὸν περίβολον σταδίων τεσσάρων, ἣν ἐπώνυμον αὑτοῦ καλεῖσθαι προσέταξεν· ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν βοῶν τοῖς ἀποτυπωθεῖσιν ἴχνεσιν τὴν ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγορίαν ἐπιθείς, τέμενος καθιέρωσεν ἥρωϊ Γηρυόνῃ, ὃ μέχρι τοῦ νῦν τιμᾶται παρὰ τοῖς

ἐγχωρίοις. Ἰολάου τε τοῦ ἀδελφιδοῦ συστρατεύοντος, τέμενος ἀξιόλογον ἐποίησε, καὶ τιμὰς καὶ θυσίας κατέδειξεν αὐτῷ γίνεσθαι κατ' ἐνιαυτὸν, τὰς μέχρι τοῦ νῦν τηρουμένας. Πάντες γὰρ οἱ κατὰ ταύτην τὴν πόλιν οἰκοῦντες, ἐκ γενετῆς τὰς κόμας ἱερὰς Ἰολάῳ τρέφουσι, μέχρις ἂν ὅτου θυσίαις μεγαλοπρεπέσι καλλιερήσαντες τὸν θεὸν ἵλεων κατασκευάσωσι. Τοσαύτη δ' ἔστιν ἁγνεία καὶ σεμνότης περὶ τὸ τέμενος, ὥστε τοὺς μὴ τελοῦντας τὰς εἰθισμένας θυσίας παῖδας, ἀφώνους γίνεσθαι, καὶ τοῖς τετελευτηκόσιν ὁμοίους· ἀλλ' οὗτοι μέν, ὅταν αὔξηταί τις ἀποδώσειν τὴν θυσίαν καὶ ἐνίσχυρος τῆς θυσίας ἀναδείξῃ τῷ θεῷ, παραχρῆμα ἀποκαθίστασθαί φασι τοὺς τῇ προειρημένῃ νόσῳ κατεχομένους. Οἱ δ' οὖν ἐγχώριοι τούτοις ἀκολούθως, τὴν μὲν πύλην, πρὸς ᾗ τὰς ἀπαντήσεις καὶ θυσίας τῷ θεῷ παρέστησαν. Ἡράκλειαν προσηγόρευσαν· ἀγῶνα δὲ γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν καθ' ἕκαστον ἔτος μετὰ πάσης προθυμίας ποιοῦσι. Πανδήμου δὲ τῆς ἀποδοχῆς ἐλευθέρων τε καὶ δούλων γινομένης, κατέδειξαν καὶ τοὺς οἰκέτας, ἰδίᾳ τιμῶντας τὸν θεόν, θιάσους τε συνάγειν, καὶ συνιόντας εὐωχίας τε καὶ θυσίας τῷ θεῷ συντελεῖν. Ὁ δὲ Ἡρακλῆς μετὰ τῶν βοῶν περαιωθεὶς εἰς τὴν Ἰταλίαν προῆγε διὰ τῆς παραλίου, καὶ Λακίνιον μὲν κλέπτοντα τῶν βοῶν ἀνεῖλε· Κρότωνα δὲ ἀκουσίως ἀποκτείνας ἔθαψε μεγαλοπρεπῶς καὶ τάφον αὐτοῦ κατεσκεύασε· προεῖπε δὲ τοῖς ἐγχωρίοις, ὅτι καὶ κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους ἔσται πόλις ἐπίσημος, ὁμώνυμος τῷ τετελευτηκότι.

(C. 25.) Herculis reditus in Epirum. 11) Cerberum ex inferis protrahit, Eleusiniis sacris antea initiatus. Quae sacra dant ansam scriptori dicendi de Orpheo, illorum antistite, musices et scientiae et virtutibus claro.

25. Αὐτὸς δὲ κυκλώθεις τὸν Ἀδρίαν, καὶ πεζῇ περιελθὼν τὸν προειρημένον κόλπον, κατήντησεν εἰς τὴν Ἤπειρον· ἐξ ἧς πορευθεὶς εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ τετελεκὼς τὸν δέκατον ἆθλον, ἔλαβε πρόσταγμα παρ' Εὐρυσθέως, τὸν ἐξ ᾅδου Κέρβερον πρὸς τὸ φῶς ἀγαγεῖν. Πρὸς δὲ τοῦτον τὸν ἆθλον ὑπολαβὼν συνοίσειν αὐτῷ, παρῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ μετέσχε τῶν ἐν Ἐλευσῖνι μυστηρίων, Μουσαίου τοῦ Ὀρφέως υἱοῦ τότε προεστηκότος τῆς τελετῆς. Ἐπεὶ δ' Ὀρφέως ἐμνήσθημεν, οὐκ ἀνοίκειόν ἐστι παρεκβάντας βραχέα περὶ αὐτοῦ διελθεῖν. Οὗτος γὰρ ἦν υἱὸς μὲν Οἰάγρου, Θρᾷξ δὲ τὸ γένος· παιδείᾳ δὲ καὶ μελῳδίᾳ καὶ ποιήσει πολὺ προέχων τῶν μνημονευομένων. Καὶ γὰρ ποίημα συνέταξε θαυμαζόμενον, καὶ κατὰ τὴν ᾠδὴν ἐμμελείᾳ διαφέρον. Ἐπὶ τοσοῦτο δὲ προέβη τῇ δόξῃ, ὥστε δοκεῖν τῇ μελῳδίᾳ θέλγειν τά τε θηρία καὶ τὰ δένδρα. Περὶ δὲ παιδείαν ἀσχοληθείς, καὶ τὰ περὶ τῆς θεολογίας μυθολογούμενα μαθών, ἀπεδήμησε μὲν εἰς Αἴγυπτον, κἀκεῖ πολλὰ προεπιμαθών, μέγιστος ἐγένετο τῶν Ἑλλήνων ἔν τε ταῖς τελεταῖς καὶ ταῖς θεολογίαις, καὶ ποιήμασι καὶ μελῳδίαις. Συνεστρατεύσατο δὲ καὶ τοῖς Ἀργοναύταις, καὶ διὰ τὸν ἔρωτα τὸν πρὸς τὴν γυναῖκα, καταβῆναι μὲν εἰς ᾅδου παραδόξως ἐτόλμησε· τὴν δὲ Περσεφόνην διὰ τῆς ἐμμελείας ψυχαγωγήσας, ἔπεισε συνεργῆσαι ταῖς ἐπιθυμίαις, καὶ συγχωρῆσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τετελευτηκυῖαν ἀνα-

γαγεῖν ἐξ ᾅδου παραπλησίως τῷ Διονύσῳ. Καὶ γαρ ἐκεῖνον μυθολογοῦσιν ἀναγαγεῖν τὴν μητέρα Σεμέλην ἐξ ᾅδου, καὶ μεταδόντα τῆς ἀθανασίας, Θυώνην μετονομάσαι. Ἡμεῖς δ' ἐπεὶ περὶ Ὀρφέως διεληλύθαμεν, μεταβησόμεθα πάλιν ἐπὶ τὸν Ἡρακλέα.

(C. 26.) 12) Hercules asportat Hesperidum aurea mala; de quibus opiniones discrepant.

26. Οὗτος γάρ, κατὰ τοὺς παραδεδομένους μύθους, καταβὰς εἰς τοὺς καθ' ᾅδου τόπους, καὶ προσδεχθεὶς ὑπὸ τῆς Περσεφόνης, ὡς ἂν ἀδελφός, Θησέα μὲν ἀνήγαγεν ἐκ δεσμῶν μετὰ Πειρίθου, χαρισαμένης τῆς Κόρης· τὸν δὲ κύνα παραλαβὼν δεδεμένον, παραδόξως ἀνήγαγε, καὶ φανερὸν κατέστησεν ἀνθρώποις. Τελευταῖον δ' ἆθλον λαβὼν ἐνεγκεῖν τὰ τῶν Ἑσπερίδων χρυσᾶ μῆλα, πάλιν ἔπλευσεν εἰς τὴν Λιβύην. Περὶ δὲ τῶν μήλων τούτων διαπεφωνήκασιν οἱ μυθογράφοι· καί τινες μέν φασιν ἔν τισι νήποις τῶν Ἑσπερίδων ὑπάρξαι κατὰ τὴν Λιβύην μῆλα χρυσᾶ, τηρούμενα συνεχῶς ὑπό τινος δράκοντος φοβερωτάτου· τινὲς δὲ λέγουσι ποίμνας προβάτων κάλλει διαφερούσας κεκτῆσθαι τὰς Ἑσπερίδας· χρυσᾶ δὲ μῆλα ἀπὸ τοῦ κάλλους ὀνομάσθαι ποιητικῶς, ὥσπερ καὶ τὴν Ἀφροδίτην χρυσῆν καλεῖσθαι διὰ τὴν εὐπρέπειαν. Ἔνιοι δὲ λέγουσιν ὅτι πρόβατα τὴν χρόαν ἰδιάζουσαν ἔχοντα καὶ παρόμοιον χρυσῷ, τετευχέναι ταύτης τῆς προσηγορίας· δράκοντα δὲ τῶν ποιμνίων ἐπιμελητὴν καθεσταμένον, καὶ ῥώμῃ σώματος καὶ ἀλκῇ διαφέροντα, τηρεῖν τὰ πρόβατα, καὶ τοὺς λῃστεύειν αὐτὰ τολμῶντας ἀποκτείνειν. Ἀλλὰ

περὶ μὲν τούτων ἐξέσται διαλαμβάνειν ὡς ἂν ἕκαστος ἑαυτὸν πείθῃ. Ὁ δὲ Ἡρακλῆς τὸν φύλακα τῶν μήλων ἀνελών, καὶ ταῦτα ἀποκομίσας πρὸς Εὐρυσθέα, καὶ τοὺς ἄθλους ἐπιτελέσας, προσεδέχετο τῆς ἀθανασίας τεύξασθαι, καθάπερ ὁ Ἀπόλλων ἔχρησεν.

(C. 27.) Atlas et Hesperus fratres: Atlantides seu Hesperides, illius ex Hesperi nata filiae. Quas a Busiride raptas, Hercules, praedonibus occisis, Atlanti restituit, auctus ob id munere sphaericae doctrinae, quam ipse postea Graecis impertiit.

27. Ἡμῖν δ' οὐ παραλειπτέον τὰ περὶ Ἄτλαντος μυθολογούμενα, καὶ τὰ περὶ τοῦ γένους τῶν Ἑσπερίδων. Κατὰ γὰρ τὴν Ἑσπερῖτιν ὀνομαζομένην χώραν φασὶν ἀδελφοὺς δύο γενέσθαι, δόξῃ διωνομασμένους, Ἕσπερον καὶ Ἄτλαντα. Τούτους δὲ κεκτῆσθαι πρόβατα τῷ μὲν κάλλει παράδοξα, τῇ δὲ χρόᾳ ξανθὰ καὶ χρυσοειδῆ· ἀφ' ἧς αἰτίας τοὺς ποιητὰς τὰ πρόβατα μῆλα καλοῦντας, ὀνομάσαι χρυσᾶ μῆλα. Τὸν μὲν οὖν Ἕσπερον θυγατέρα γεννήσαντα τὴν ὀνομαζομένην Ἑσπερίδα, συνοικίσαι τῷ ἀδελφῷ, ἀφ' ἧς τὴν χώραν Ἑσπερῖτιν ὀνομασθῆναι. Τὸν δὲ Ἄτλαντα ἐκ ταύτης ἑπτὰ γεννῆσαι θυγατέρας, ἃς ἀπὸ μὲν τοῦ πατρὸς Ἀτλαντίδας, ἀπὸ δὲ τῆς μητρὸς Ἑσπερίδας ὀνομασθῆναι. Τούτων δὲ τῶν Ἀτλαντίδων κάλλει καὶ σωφροσύνῃ διαφερουσῶν, λέγουσι Βούσιριν τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων ἐπιθυμῆσαι τῶν παρθένων ἐγκρατῆ γενέσθαι· διὸ καὶ ληστὰς ἐπ' αὐτὰς κατὰ θάλατταν ἀποστείλαντα, διακελεύσασθαι τὰς κόρας ἁρπάσαι καὶ διακομίσαι πρὸς ἑαυτόν. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν Ἡρακλέα τελοῦντα τὸν ὕστερον ἆθλον, Ἀνταῖον μὲν ἀνελεῖν ἐν τῇ Λιβύῃ, συναναγκά-

ζοντα τοὺς ξένους διαπαλαίειν· Βούσιριν δὲ κατὰ τὴν Αἴγυπτον τῷ Διὶ καλλιερεῖν, σφαγιάζοντα τοὺς παρεπιδημοῦντας ξένους, τῆς προσηκούσης τιμωρίας ἀξιῶσαι. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνὰ τὸν Νεῖλον πλεύσαντα εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, τὸν βασιλέα τῶν Αἰθιόπων Ἠμαθίωνα κατάρχοντα μάχης ἀποκτεῖναι· τὸ δ' ὕστατον ἐπανελθεῖν πάλιν ἐπὶ τὸν ἆθλον. Τοὺς δὲ λῃστὰς ἐν κήπῳ τινὶ παιζούσας τὰς κόρας συναρπάσαι, καὶ ταχὺ φυγόντας εἰς τὰς ναῦς ἀποπλεῖν. Τούτοις δ' ἐπί τινος ἀκτῆς δειπνοποιουμένοις ἐπιστάντα τὸν Ἡρακλέα, καὶ παρὰ τῶν παρθένων μαθόντα τὸ συμβεβηκός, τοὺς μὲν λῃστὰς ἅπαντας ἀποκτεῖναι, τὰς δὲ κόρας ἀποκομίσαι πρὸς Ἄτλαντα τὸν πατέρα· ἀνθ' ὧν τὸν Ἄτλαντα χάριν τῆς συνεργείας ἀποδιδόντα, μὴ μόνον δοῦναι τὰ πρὸς τὸν ἆθλον καθήποντα προθύμως, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ τὴν ἀστρολογίαν ἀφθόνως διδάξαι. Περιττότερον γὰρ αὐτὸν τὰ κατὰ τὴν ἀστρολογίαν ἐκπεπονηκέναι, καὶ τὴν τῶν ἄστρων σφαῖραν φιλοτέχνως ἔχοντα, ἄχειν ὑπόληψιν ὡς τὸν κόσμον ὅλον ἐπὶ τῶν ὤμων φέροντα. Παραπλησίως δὲ καὶ τοῦ Ἡρακλέους ἐξενέγκαντος εἰς τοὺς Ἕλληνας τὸν σφαιρικὸν λόγον, δόξης μεγάλης τυχεῖν, ὡς διεδεδεγμένον τὸν Ἀτλάντειον κόσμον, αἰνιττομένων τῶν ἀνθρώπων τὸ γεγονός.

(C. 28.) Interea Amazones, ob illata per Herculem damna raptamque Antiopen, Scythis assumtis, Atticae bellum inferunt, vincunturque Theseo duce.

28. Τοῦ δ' Ἡρακλέους περὶ ταῦτα ὄντος, φασὶ τὰς ὑπολειφθείσας Ἀμαζόνας, περὶ τὸν Θερμώδοντα ποταμὸν ἀθροισθείσας πανδημεί, σπεῦσαι τοὺς Ἕλ-

λήνας ἀμύνασθαι, περὶ ὧν Ἡρακλῆς στρατεύσας διειργάσατο. Διαφορώτατα δὲ τοὺς Ἀθηναίους ἐφιλοτιμοῦντο, διὰ τὸ τὸν Θησέα δεδουλῶσθαι τὴν ἡγεμόνα τῶν Ἀμαζόνων Ἀντιόπην, ὡς δ' ἔνιοι γράφουσιν, Ἱππολύτην. Συστρατευσάντων δὲ τῶν Σκυθῶν ταῖς Ἀμαζόσι, συνέβη δύναμιν ἀξιόλογον ἀθροισθῆναι, μεθ' ἧς αἱ προηγούμεναι τῶν Ἀμαζονίδων περαιωθεῖσαι τὸν Κιμμέριον Βόσπορον, προῆγον διὰ τῆς Θρᾴκης. Τέλος δὲ πολλὴν τῆς Εὐρώπης ἐπελθοῦσαι, κατήντησαν εἰς τὴν Ἀττικήν, καὶ κατεστρατοπέδευσαν, ὅπου νῦν ἐστὶ τὸ καλούμενον ἀπ' ἐκείνων Ἀμαζονεῖον. Θησεὺς δὲ πυθόμενος τὴν τῶν Ἀμαζόνων ἔφοδον, ἐβοήθει ταῖς πολιτικαῖς δυνάμεσιν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν Ἀμαζόνα Ἀντιόπην, ἐξ ἧς ἦν πεπαιδοποιημένος υἱὸν Ἱππόλυτον. Συνάψας δὲ μάχην ταῖς Ἀμαζόσι, καὶ τῶν Ἀθηναίων ὑπερεχόντων ταῖς ἀνδραγαθίαις, ἐνίκησαν οἱ περὶ τὸν Θησέα, καὶ τῶν ἀντιταχθεισῶν Ἀμαζονίδων ἃς μὲν κατέκοψαν, ἃς δὲ τῆς Ἀττικῆς ἐξέβαλον. Συνέβη δὲ καὶ τὴν Ἀντιόπην, συναγωνισαμένην τῷ ἀνδρὶ Θησεῖ, καὶ κατὰ τὴν μάχην ἀριστεύουσαν, ἡρωϊκῶς καταστρέψαι τὸν βίον. Αἱ δ' ὑπολειφθεῖσαι τῶν Ἀμαζόνων, ἀπογνοῦσαι τὴν πατρῴαν γῆν, ἐπανῆλθον εἰς τὴν Σκυθίαν καὶ μετὰ τῶν Σκυθῶν κατῴκησαν. Ἡμεῖς δὲ ἀρκούντως περὶ τούτων διεληλυθότες, ἐπάνιμεν πάλιν ἐπὶ τὰς Ἡρακλέους πράξεις.

(C. 29.) Perfunctus laboribus Herculis, oraculi iussu, sobolem e Thespiadibus (quarum brevis historia inseritur) procreatam, duce Iolao, in Sardiniam mittit, expugnatam et deinde sic excultam ab hac colonia, ut Carthaginiensibus invidiam moveret.

29. Τετελικότος γὰρ αὐτοῦ τοὺς ἄθλους, καὶ

τοῦ θεοῦ χρήσαντος συμφέρειν πρὸ τῆς εἰς θεοὺς μεταλλαγῆς ἀποικίαν εἰς Σαρδὼ πέμψαι, καὶ τοὺς ἐκ τῶν Θεσπιάδων αὐτῷ γενομένους υἱοὺς ἡγεμόνας ποιῆσαι ταύτης, ἔκρινε τὸν ἀδελφιδοῦν Ἰόλαον ἐκπέμψαι μετὰ τῶν παίδων, διὰ τὸ παντελῶς νέους εἶναι. Ἀναγκαῖον δ' ἡμῖν φαίνεται προδιελθεῖν περὶ τῆς γενέσεως τῶν παίδων, ἵνα τὸν περὶ τῆς ἀποικίας λόγον καθαρώτερον ἐκθέσθαι δυνηθῶμεν. Θέσπιος γὰρ ἀνὴρ ἦν τὸ γένος ἐπιφανὴς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, υἱὸς Ἐρεχθέως. Βασιλεύων δὲ τῆς ὁμωνύμου χώρας, ἐγέννησεν ἐκ πλειόνων γυναικῶν θυγατέρας πεντήκοντα. Ἡρακλέους δὲ ἔτι παιδὸς ὄντος τὴν ἡλικίαν, καὶ ῥώμῃ σώματος ὑπερφυοῦς ὄντος, ἐφιλοτιμήθη τὰς θυγατέρας ἐκ τούτου τεκνοποιήσασθαι. Διὰ καὶ κάλέσας αὐτὸν ἐπί τινα θυσίαν, καὶ λαμπρῶς ἑστιάσας, ἀπέστειλε κατὰ μίαν τῶν θυγατέρων· αἷς ἁπάσαις μιγείς, καὶ ποιήσας ἐγκύους, ἐγένετο πατὴρ υἱῶν πεντήκοντα, ὧν λαβόντων τὴν κοινὴν προσηγορίαν ἀπὸ τῶν Θεσπιάδων, καὶ γενομένων ἐνηλίκων, ἔκρινεν ἐκπέμπειν τούτους εἰς τὴν ἀποικίαν τὴν εἰς Σαρδὼ κατὰ τὸν χρησμόν. Ἡγουμένου δὲ τοῦ στόλου παντὸς Ἰολάου, καὶ συνεστρατευμένου σχεδὸν ἁπάσας τὰς στρατείας, ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὰ περὶ τοὺς Θεσπιάδας καὶ τὴν ἀποικίαν. Τῶν δὲ πεντήκοντα παίδων δύο μὲν κατέμειναν ἐν ταῖς Θήβαις, ὧν τοὺς ἀπογόνους φασὶ μέχρι τοῦ νῦν τιμᾶσθαι· ἑπτὰ δ' ἐν Θεσπιαῖς, οὓς ὀνομάζουσι Δημούχους· ὧν καὶ τοὺς ἀπογόνους ἡγήσασθαί φασι τῆς πόλεως μέχρι τῶν νεωτέρων καιρῶν. Τοὺς δὲ λοιποὺς ἅπαντας Ἰόλαος ἀναλαβών,

καὶ πολλοὺς ἄλλους τοὺς βουλομένους κοινωνεῖν τῆς ἀποικίας, ἔπλευσεν εἰς τὴν Σαρδώ. Κρατήσας δὲ μάχῃ τῶν ἐγχωρίων, κατεκληροῦχησε τὸ κάλλιστον τῆς νήσου, καὶ μάλιστα τὴν πεδιάδα χώραν, ἣν μέχρι τοῦ νῦν καλεῖσθαι Ἰόλαειὸν. Ἐξημερώσας δὲ τὴν χώραν, καὶ καταφυτον δένδρεσι καρπίμοις ποιήσας, κατεσκεύασε περιμάχητον. Ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἡ νῆσος διαπομάσθη τῇ τῶν καρπῶν ἀφθονίᾳ, ὥστε Καρχηδονίους ὕστερον αὐξηθέντες ἐπιθυμῆσαι τῆς νήσου, καὶ πολλοὺς ἀγῶνας καὶ κινδύνους ὑπὲρ αὐτῆς ἀναδέξασθαι. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις ἀναγράψομεν.

(C. 30.) Ab Iolao arcessitus e Sicilia Daedalus multis Sardiniam operibus decorat: Iolaus nomine suo cives appellat, post ἀποθέωσιν ipse Pater dictus. Revertens in Graeciam, novam relinquit in Sicilia coloniam: at illa Sardiniensis, oraculo ita ferente, semper invicta.

30. Τότε δ' ὁ Ἰόλαος καταστήσας τὰ περὶ τὴν ἀποικίαν, καὶ τὸν Δαίδαλον ἐκ τῆς Σικελίας μεταπεμψάμενος, κατεσκεύασεν ἔργα πολλὰ καὶ μεγάλα, μέχρι τῶν νῦν καιρῶν διαμένοντα, καὶ ἀπὸ τοῦ κατασκευάσαντος Δαιδάλεια καλούμενα. Ὠικοδόμησε δὲ καὶ γυμνάσια μεγάλα καὶ πολυτελῆ, καὶ δικαστήρια κατέστησε, καὶ τἆλλα τὰ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν συντείνοντα. Ὠνόμασε δὲ καὶ τοὺς λαοὺς Ἰολάους, ἀφ' ἑαυτοῦ θέμενος τὴν προσηγορίαν, συγχωρησάντων τῶν Θεσπιάδων, καὶ δόντων αὐτῷ τοῦτο τὸ γέρας, καθαπερεί τινι πατρί. Διὰ γὰρ τὴν πρὸς αὐτοὺς σπουδὴν ἐπὶ τοσοῦτον εὐνοίας προῆλθησαν, ὥστ' ἐπώνυμον αὐτῷ περιθεῖναι τὴν τοῦ γονέως προσηγορίαν. Διόπερ ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις οἱ τὰς θυ-

σίας τελοῦντες τούτῳ τῷ θεῷ προσαγορεύουσιν αὐτὸν Ἰόλαον πατέρα, καθάπερ οἱ Πέρσαι τὸν Κῦρον. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν Ἰόλαος ἐπανιὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ προσπλεύσας τῇ Σικελίᾳ, οὐκ ὀλίγον χρόνον διέτριψεν ἐν τῇ νήσῳ· καθ' ὃν δὴ χρόνον καί τινες τῶν συναποδημούντων αὐτῷ, διὰ τὸ κάλλος τῆς χώρας κατέμειναν ἐν τῇ Σικελίᾳ, καὶ τοῖς Σικανοῖς καταμιγέντες, ἐν ταύτῃ κατῴκησαν, τιμώμενοι διαφερόντως ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων. Ὁ δ' Ἰόλαος μεγάλης ἀποδοχῆς τυγχάνων, καὶ πολλοὺς εὐεργετῶν, ἐν πολλαῖς τῶν πόλεων ἐτιμήθη τεμένεσι καὶ τιμαῖς ἡρωϊκαῖς. Ἴδιον δέ τι καὶ παράδοξον συνέβη γενέσθαι κατὰ τὴν ἀποικίαν ταύτην. Ὁ μὲν γὰρ θεὸς ἔχρησεν αὐτοῖς, ὅτι πάντες οἱ τῆς ἀποικίας ταύτης μετασχόντες, καὶ οἱ τούτων ἔκγονοι, διατελέσουσιν ἅπαντα τὸν αἰῶνα διαμένοντες ἐλεύθεροι. Τὸ δ' ἀποτέλεσμα τούτων ἀκολούθως τῷ χρησμῷ διέμεινε μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς καιρῶν. Οἱ μὲν γὰρ λαοὶ διὰ τὸ πλῆθος τοῦ χρόνου, πλειόνων τῶν βαρβάρων ὄντων τῶν μετεσχηκότων τῆς ἀποικίας, ἐξεβαρβαρώθησαν, καὶ μεταστάντες εἰς τὴν ὀρεινήν, ἐν ταῖς δυσχωρίαις κατῴκησαν. Ἐθίσαντες δ' ἑαυτοὺς τρέφεσθαι γάλακτι καὶ κρέασι, καὶ πολλὰς ἀγέλας κτηνῶν τρέφοντες, οὐκ ἐπεδέοντο σίτου. Κατασκευάσαντες δ' οἰκήσεις ἑαυτοῖς καταγείους, καὶ τὴν τοῦ βίου διεξαγωγὴν ἐν τοῖς ὀρύγμασι ποιούμενοι, τοὺς ἐκ τῶν πολέμων κινδύνους ἐξέφυγον. Διὸ καὶ πρότερον μὲν Καρχηδόνιοι, μετὰ δὲ ταῦτα Ῥωμαῖοι πολλάκις πολεμήσαντες τούτοις, τῆς προθέσεως διήμαρτον. Καὶ

περὶ μὲν Ἰολάου καὶ Θεσπιάδων, ἔτι δὲ τῆς ἀποικίας τῆς εἰς Σαρδὼ γενομένης ἀρκεσθησόμεθα τοῖς ῥηθεῖσι. Περὶ δ' Ἡρακλέους τὰ συνεχῆ τοῖς εἰρημένοις προσθήσομεν.

(C. 31.) De sobole sollicitus Hercules pro Megara uxore, quam Iolao concedit, Iolen ambit. Accepta repulsa, Euryti patris equas abigit, huiusque filium, Iphitum, insequentem de turri praecipitat. Tum Neleum ac Deiphobum frustra adiens, expiationis caussa Omphalae, Maeonum reginae, in servitutem traditur, regnoque a Cercopibus liberato, et libertatem ipse et reginae coniugium consequitur.

31. Τελέσας γὰρ τοὺς ἄθλους, τὴν μὲν ἑαυτοῦ γυναῖκα Μεγάραν συνῴκισεν Ἰολάῳ, διὰ τὴν περὶ τὰ τέκνα συμφορὰν ὑποπτευσάμενος τὴν ἐξ ἐκείνης παιδοποιΐαν, ἑτέραν δὲ ἐζήτει πρὸς τέκνων γένεσιν ἀνύποπτον. Διόπερ ἐμνηστεύσατο Ἰόλην τὴν Εὐρύτου τοῦ δυναστεύσαντος Ὀχαλίας. Ὁ δ' Εὔρυτος, διὰ τὴν ἐκ τῆς Μεγάρης γενομένην ἀτυχίαν εὐλαβηθείς, ἀπεκρίθη βουλεύσεσθαι περὶ τοῦ γάμου. Ὁ δὲ ἀποτυχὼν τῆς μνηστείας, διὰ τὴν ἀτιμίαν ἐζήλασε τὰς ἵππους τοῦ Εὐρύτου. Ἴφίτου δὲ τοῦ Εὐρύτου τὸ γεγονὸς ὑποπτεύσαντος, καὶ παραγενομένου κατὰ ζήτησιν τῶν ἵππων εἰς Τίρυνθα, τοῦτον μὲν ἀναβιβάσας ὁ Ἡρακλῆς ἐπί τινα πύργον ὑψηλόν, ἐπέλευσεν ἀφορᾶν μή που νεμόμεναι τυγχάνουσιν. Οὐ δυναμένου δὲ κατανοῆσαι τοῦ Ἴφίτου, φήσας αὐτὸν ψευδῶς κατηγιᾶσθαι τὴν κλοπήν, κατεκρήμνισεν ἀπὸ τοῦ πύργου. Διὰ δὲ τὸν τούτου θάνατον Ἡρακλῆς νοσήσας, παρῆλθεν εἰς Πύλον πρὸς Νηλέα, καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν καθᾶραι τὸν φόνον. Ὁ μὲν οὖν Νηλεὺς βουλευσάμενος μετὰ τῶν υἱῶν, ἔλαβε πάν-

τας, πλὴν Νέστορος τοῦ νεωτάτου, συγκαταινοῦντας μὴ προσδέχεσθαι τὸν καθαρμόν. Ὁ δ' Ἡρακλῆς τότε μὲν παρελθὼν πρὸς Ἀγίφοβον τὸν Ἱππολύτου, καὶ πείσας αὐτόν, ἐκαθάρθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἀπολυθῆναι τῆς νόσου, ἐπηρώτησε τὸν Ἀπόλλωνα περὶ τῆς θεραπείας. Τούτου δὲ χρήσαντος, ὅτι ῥᾷον οὕτως ἀπολυθήσεται τῆς νόσου, εἰ πραθεὶς δικαίως, τὴν ἑαυτοῦ τιμὴν ἀποδοίη τοῖς Ἰφίτου παισίν· ἀναγκαζόμενος οὖν πείθεσθαι ὑπὸ τῆς νόσου τῷ χρησμῷ, μετά τινων φίλων ἔπλευσεν εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἐκεῖ δ' ὑπαμείνας ἑκουσίως, ὑπό τινος τῶν φίλων ἐπράθη, καὶ δοῦλος ἐγένετο Ὀμφάλης τῆς Ἰαρδάνου, βασιλευούσης τῶν τότε Μαιόνων, νῦν δὲ Λυδῶν ὀνομαζομένων. Καὶ τὴν μὲν τιμὴν ὃ ἀποδόμενος τὸν Ἡρακλέα τοῖς Ἰφίτου παισὶν ἀπέδωκε κατὰ τὸν χρησμόν· ὁ δ' Ἡρακλῆς ὑγιασθείς, καὶ δουλεύων τῇ Ὀμφάλῃ, τοὺς κατὰ τὴν χώραν λῃστεύοντας ἐκόλασε. Τοὺς μὲν γὰρ ὀνομαζομένους Κέρκωπας, λῃστεύοντας καὶ πολλὰ κακὰ διεργαζομένους, οὓς μὲν ἀπέκτεινεν, οὓς δὲ ζωγρήσας, δεδεμένους παρέδωκε τῇ Ὀμφάλῃ. Συλέα δὲ τοὺς παριόντας ξένους συναρπάζοντα, καὶ τοὺς ἀμπελῶνας ἀναπτεῖν ἀναγκάζοντα, τῷ ἀκαφεῖ πατάξας ἀπέκτεινεν. Ἰτώνων δὲ λῃστεύοντων πολλὴν τῆς ὑπὸ Ὀμφάλῃ χώρας, τὴν τε λείαν ἀφείλετο, καὶ τὴν πόλιν, ἐξ ἧς ἐπριοῦντο τὴν ὁρμήν, ἐκπορθήσας, ἐξηνδραποδίσατο καὶ κατέσκαψεν. Ἡ δὲ Ὀμφάλη, ἀποδεχομένη τὴν ἀνδρείαν τοῦ Ἡρακλέους, καὶ πυθομένη τίς ἐστι καὶ τέως, ἐθαύμασε τὴν ἀρετήν· ἐλεύθερον δ' ἀφεῖσα, καὶ συγκοιμήσασα αὐτῷ,

Λαμὸν ἐγέννησε. Προϋπῆρχε δὲ τῷ Ἡρακλεῖ κατὰ τὸν τῆς δουλείας καιρὸν ἐκ δούλης υἱὸς Κλεόλαος.

(C. 32.) Post in Peloponnesum regressus, navibus Troiam petit, iniurias a Laomedonte olim illatas vindicaturus. Oiclea in acie interempto, Laomedontem multasque eius copias caedit. Priamo regnum paternum tradit, atque Hesionen forti Telamoni locat.

32. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπανελθὼν εἰς Πελοπόννησον, ἐστράτευσεν εἰς Ἴλιον, ἐγκαλῶν Λαομέδοντι τῷ βασιλεῖ. Οὗτος γάρ, Ἡρακλέους στρατεύοντος μετὰ Ἰάσονος ἐπὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας, καὶ τὸ κῆτος ἀνελόντος, ἀπεστέρησε τῶν ὡμολογημένων ἵππων, περὶ ὧν ἐν τοῖς Ἀργοναύταις τὰ κατὰ μέρος μικρὸν ὕστερον διέξιμεν. Καὶ τότε μὲν διὰ τὴν μετ' Ἰάσονος στρατείαν ἀσχοληθείς, ὕστερον δὲ λαβὼν καιρόν, ἐπὶ τὴν Τροίαν ἐστράτευσεν, ὡς μέν τινές φασι, ναυσὶ μακραῖς ὀκτὼ καὶ δέκα, ὡς δὲ Ὅμηρος γέγραφεν, ἓξ ταῖς ἁπάσαις, ἐν οἷς παρεισάγει τὸν υἱὸν αὐτοῦ Τληπόλεμον, λέγοντα,

Ἀλλ' οἷόν τινά φασι βίην Ἡρακληείην
Εἶναι, ἐμὸν πατέρα θρασυμέμνονα, θυμολέοντα·
Ὅς ποτε δεῦρ' ἐλθὼν ἕνεχ' ἵππων Λαομέδοντος
Ἐξ οἵης σὺν νηυσὶ καὶ ἀνδράσι παυροτέροισιν,
Ἴλιον ἐξαλάπαξε πόλιν, χήρωσε δ' ἀγυιάς.

Ὁ δ' οὖν Ἡρακλῆς καταπλεύσας εἰς τὴν Τρωάδα, αὐτὸς μὲν μετὰ τῶν ἀρίστων προῆγεν ἐπὶ τὴν πόλιν· ἐπὶ δὲ τῶν νεῶν κατέλιπεν ἡγεμόνα τὸν Ἀμφιαράου υἱὸν Ὀϊκλέα. Λαομέδων δέ, ἀπροσδοκήτου τῆς παρουσίας τῶν πολεμίων γενομένης, δύναμιν ἀξιόλογον συναγαγεῖν ἐξεκλείσθη διὰ τὴν ὀξύτητα τῶν καιρῶν· ἀθροίσας δὲ ὅσους ἐδύνατο, μετὰ τούτων ἦλθεν εἰς τὰς ναῦς, ἐλπίζων, εἰ πάντας ἐμπρήσειε,

τέλος ἐπιθήσειν τῷ πολέμῳ. Τοῦ δὲ Ὀϊκλέους ἀπαντήσαντος, ὁ μὲν στρατηγὸς Ὀϊκλῆς ἔπεσεν· οἱ δὲ λοιποὶ συνδιωχθέντες εἰς τὰς ναῦς, ἔφθασαν ἀναπλεύσαντες ἀπὸ τῆς γῆς. Λαομέδων δὲ ἐπανελθών, καὶ πρὸς τῇ πόλει τοῖς μεθ' Ἡρακλέους συμβαλών, αὐτός τε ἔπεσε, καὶ τῶν συναγωνιζομένων οἱ πλείους. Ἡρακλῆς δὲ τὴν πόλιν ἑλὼν κατὰ κράτος καὶ πολλοὺς ἐν χειρῶν νόμῳ κατασφάξας, Πριάμῳ τὴν βασιλείαν ἀπέδωκε τῶν Ἰλιέων, διὰ τὴν δικαιοσύνην. Οὗτος γὰρ μόνος τῶν υἱῶν τοῦ Λαομέδοντος ἐναντιούμενος τῷ πατρί, τὰς ἵππους συνεβούλευεν ἀποδοῦναι τῷ Ἡρακλεῖ κατὰ τὰς ἐπαγγελίας. Ὁ δ' Ἡρακλῆς ἐστεφάνωσε Τελαμῶνα ἀριστείοις, δοὺς αὐτῷ τὴν Λαομέδοντος θυγατέρα Ἡσιόνην. Οὗτος γὰρ κατὰ τὴν πολιορκίαν πρῶτος βιασάμενος, εἰσέπεσεν εἰς τὴν πόλιν, Ἡρακλέους προσβαλόντος κατὰ τὸ καρτερώτατον μέρος τοῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως.

(C. 33.) Tum bellat contra Augeam, qui mercedem recusarat. Re infecta, Olenum ad Dexamenum abit, obtruncatoque in Hippolytae nuptiis Eurytione Centauro, Tirynthem ad Eurystheum, et hinc insidiarum meta in exilium missus, Pheneum in Arcadia fugit. Hic per opportunitatem et Eurytum, et patrem eius Augeam necat, Elidemque Phyleo tradit. Tyndareum, Sparta eiectum, commissa pugna, in regnum restituit. In Arcadia quum Augen compressisset, ipse Stymphalum se recipit; illa damnata a patre, ut submergeretur, in via parit filium, in Parthenio monte relictum, servataque Caribus dono permittitur. Infans, a pastoribus educatus Telephi nomine, postquam adolevisset, matrem apud Teuthrantem reperit, huiusque cum filia Mysiae regnum nanciscitur.

33. Μετὰ δὲ ταῦτα, Ἡρακλῆς μὲν ἐπανελθὼν εἰς Πελοπόννησον, ἐστράτευσεν ἐπ' Αὐγέαν, διὰ τὴν ἀποστέρησιν τοῦ μισθοῦ. Γενομένης δὲ μάχης πρὸς τοὺς Ἠλείους, τότε μὲν ἐπανῆλθεν εἰς Ὦλενον πρὸς Δεξαμενόν. Τῆς δὲ τούτου θυγατρὸς Ἱπολύτης

συνοικιζομένης Ἀξάνι, συνδειπνῶν Ἡρακλῆς, καὶ θεασάμενος ἐν τοῖς γάμοις ὑβρίζοντα τὸν Κένταυρον Εὐρυτίωνα, καὶ τὴν Ἱππολύτην βιαζόμενον, ἀπέκτεινεν. Εἰς Τίρυνθα δὲ Ἡρακλέους ἐπανελθόντος, Εὐρυσθεὺς αἰτιασάμενος αὐτὸν ἐπιβουλεύειν τῇ βασιλείᾳ, προσέταξεν ἀπελθεῖν ἐκ Τίρυνθος, αὐτόν τε καὶ τὴν Ἀλκμήνην, καὶ Ἰφικλέα καὶ Ἰόλαον. Διόπερ ἀναγκασθεὶς ἔφυγε μετὰ τούτων καὶ κατῴκησε τῆς Ἀρκαδίας ἐν Φενεῷ. Ἐντεῦθεν δὲ ὁρμώμενος, καὶ πυθόμενος ἐξ Ἤλιδος πομπὴν ἀποστέλλεσθαι Ποσειδῶνι εἰς Ἰσθμόν, καὶ ταύτης ἡγεῖσθαι Εὔρυτον τὸν Αὐγέου, προσπεσὼν ἄφνω, τὸν Εὔρυτον ἀπέκτεινε περὶ Κλεωνάς, ἔνθα νῦν ἱερόν ἐστιν Ἡρακλέους. Μετὰ δὲ ταῦτα στρατεύσας ἐπὶ τὴν Ἦλιν, τόν τε βασιλέα ἐφόνευσεν Αὐγέαν, καὶ τὴν πόλιν ἑλὼν κατὰ κράτος, Φυλέα τὸν Αὐγέου μετεπέμψατο, καὶ τούτῳ τὴν βασιλείαν παρέδωκεν· ἦν γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς [αὐτοῦ] πεφυγαδευμένος, καθ' ὃν καιρὸν δικαστὴς γενόμενος τῷ πατρὶ πρὸς Ἡρακλέα περὶ τοῦ μισθοῦ, τὸ νίκημα ἀπέδωκεν Ἡρακλεῖ. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἱπποκόων μὲν ἐφυγάδευσεν ἐκ τῆς Σπάρτης τὸν ἀδελφὸν Τυνδάρεω· Οἰωνὸν δὲ τὸν Λικυμνίου, φίλον ὄντα Ἡρακλέους, οἱ υἱοὶ τοῦ Ἱπποκόωντος, εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν ὄντες, ἀπέκτειναν· ἐφ' οἷς ἀγανακτήσας Ἡρακλῆς ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτούς· μεγάλῃ δὲ μάχῃ νικήσας, παμπληθεῖς ἀπέκτεινε. Τὴν δὲ Σπάρτην ἑλὼν κατὰ κράτος, κατήγαγεν ἐπὶ τὴν βασιλείαν Τυνδάρεων τὸν πατέρα τῶν Διοσκούρων, καὶ τὴν βασιλείαν Τυνδάρεῳ ἐξ δορύκτητον

παρέθετο, προστάξας τοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ γενομένοις φυλάττειν. Ἔπεσον δ' ἐν τῇ μάχῃ τῶν μὲν μεθ' Ἡρακλέους ὀλίγοι παντελῶς, ἐν οἷς ἦσαν ἐπιφανεῖς ἄνδρες Ἴφικλος καὶ Κηφέως υἱοί, τὸν ἀριθμὸν ὄντες δέκα καὶ ἑπτά· τρεῖς γὰρ ἀπὸ τῶν εἴκοσι μόνοι διεσώθησαν· τῶν δ' ἐναντίων αὐτός τε ὁ Ἱπποκόων, καὶ μετ' αὐτοῦ δέκα μὲν υἱοί, τῶν δ' ἄλλων Σπαρτιατῶν πάμπληθεῖς. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς στρατείας ἐπανιὼν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, καὶ καταλύσας παρὰ Ἀλεῳ τῷ βασιλεῖ, τῇ θυγατρὶ τούτου λάθρα μιγεὶς Αὔγῃ, καὶ ταύτην ποιήσας ἔγκυον, εἰς Στύμφαλον ἐπανῆλθεν. Ἄλεως δὲ ἀγνοῶν τὸ πεπραγμένον, ὡς ὁ τῆς γαστρὸς ὄγκος ἐμήνυσε τὴν φθοράν, ἐζήτει τὸν φθείραντα. Τῆς δὲ Αὔγης ἀποφαινομένης, ὅτι βιάσαιτο αὐτὴν Ἡρακλῆς, ἀπιστήσας τοῖς ὑπὸ ταύτης λεγομένοις, ταύτην μὲν παρέδωκε Ναυπλίῳ φίλῳ καθεστῶτι, καὶ προσέταξε καταποντίσαι. Αὔγη δὲ ἀπαγομένη εἰς Ναυπλίαν, καὶ γενομένη κατὰ τὸ Παρθένιον ὄρος, ὑπό τε τῶν ὠδίνων καταβαρουμένη, παρῆλθεν εἰς τὴν πλησίαν ὕλην, ὡς ἐπί τινα χρείαν ἀναγκαίαν· τεκοῦσα δὲ παιδίον ἄῤῥεν, ἀπέλιπε τὸ βρέφος εἴς τινας θάμνους κρύψασα. Μετὰ δὲ ταῦτα Αὔγη μὲν ἀπηλλάγη μετὰ Ναυπλίου, καὶ καταντήσασα τῆς Ἀργείας εἰς τὸν ἐν Ναυπλίᾳ λιμένα, παραδόξου σωτηρίας ἔτυχεν. Ὁ γὰρ Ναύπλιος καταποντίσαι μὲν αὐτὴν κατὰ τὰς ἐντολὰς οὐκ ἔκρινε, ξένοις δέ τισι Καρσὶν ἀναγομένοις εἰς τὴν Ἀσίαν δωρήσασθαι. Οὗτοι δ' ἀπαγαγόντες εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀπέδοντο τὴν Αὔγην τῷ βασιλεῖ τῆς Μυσίας Τεύθραντι. Τὸ δὲ

ἀπολειφθὲν ἐν τῷ Παρθενίῳ βρέφος ὑπὸ τῆς Αὔγης βουκόλοι τινὲς Κορύθου τοῦ βασιλέως εὑρόντες ὑπό τινος ἐλάφου τῷ μαστῷ τρεφόμενον, ἐδωρήσαντο τῷ δεσπότῃ. Ὁ δὲ Κόρυθος παραλαβὼν τὸ παιδίον ἀσμένως, ὡς ἴδιον υἱὸν ἔτρεφε, προσαγορεύσας Τήλεφον, ἀπὸ τῆς τρεφούσης ἐλάφου. Τήλεφος δὲ ἀνδρωθείς, καὶ τὴν μητέρα μαθεῖν σπεύδων παρῆλθεν εἰς Δελφούς, καὶ χρησμὸν ἔλαβε, πλεῖν εἰς τὴν Μυσίαν πρὸς Τεύθραντα τὸν βασιλέα. Ἀνευρὼν δὲ τὴν μητέρα, καὶ γνωσθεὶς τίνος ἦν παιδός, ἀποδοχῆς ἐτύγχανε τῆς μεγίστης. Ὁ δὲ Τεύθρας ἄπαις ὢν ἀρρένων, τὴν θυγατέρα Ἀργιόπην συνῴκισε τῷ Τηλέφῳ, καὶ διάδοχον ἀπέδειξε τῆς βασιλείας.

(C. 34.) Relicta Peloponneso, Hercules Calydonem, Aetoliae urbem, se confert, et Dejaniram, Oenei f., ducit uxorem. Huius frater, Meleager, iam extinctus tum erat. Itaque per digressionem apri Calydonii ab eo confixi historia, Meleagri interitus, (C. 35.) et Periboeae, ad mortem condemnatae, cum Oeneo connubium narratur. De Calydoniorum agro hanc meret Hercules, facto novo Achelŏi alveo; unde nata fabula de cornu Amaltheae.

34. Ἡρακλῆς δὲ μετὰ τὴν ἐν Φενεῷ κατοίκησιν ἔτεσι πέμπτῳ, δυσφορῶν ἐπὶ τῷ τετελευτέναι Οἰωνὸν τὸν Λικυμνίου καὶ Ἴφικλον τὸν ἀδελφόν, ἀπῆλθεν ἐκουσίως ἐξ Ἀχαΐας καὶ πάσης Πελοποννήσου. Συναπελθόντων δ' αὐτῷ πολλῶν ἐκ τῆς Ἀρκαδίας, ἀπῆλθε τῆς Αἰτωλίας εἰς Καλυδῶνα, κἀκεῖ κατῴκησεν. Οὐκ ὄντων δ' αὐτῷ παίδων γνησίων, οὐδὲ γαμετῆς γυναικός, ἔγημε Δηϊάνειραν τὴν Οἰνέως, τετελευτηκότος ἤδη Μελεάγρου. Οὐκ ἀνοίκειον δ' εἶναι νομίζομεν βραχὺ παρεμβάντας ἡμᾶς ἀπαγγεῖλαι τὴν περὶ τὸν Μελέαγρον περιπέτειαν. Οἰνεὺς γὰρ γενομένης

αὐτῷ εὐκαρπίας τοῦ σίτου, τοῖς μὲν ἄλλοις θεοῖς ἐτέλεσε θυσίας, μόνης δὲ τῆς Ἀρτέμιδος ὠλιγώρησεν· δι' ἣν αἰτίαν ἡ θεὸς αὐτῷ μηνίσασα, τὸν διαβεβοημένον Καλυδώνιον ὗν ἀνῆκεν, ὑπερφυῆ τὸ μέγεθος. Οὗτος τὴν σύνεγγυς χώραν καταφθείρων, τὰς κτήσεις ἐλυμαίνετο. Διόπερ Μελέαγρος ὁ Οἰνέως τὴν μὲν ἡλικίαν μάλιστα ἀκμάζων, ῥώμῃ δὲ καὶ ἀνδρείᾳ διαφέρων, παρέλαβε πολλοὺς τῶν ἀρίστων ἐπὶ τὴν τούτου κυνηγίαν. Πρώτου δὲ Μελεάγρου τὸ θηρίον ἀκοντίσαντος, ὁμολογούμενον αὐτῷ τὸ πρωτεῖον συνεχωρήθη· τοῦτο δ' ἦν ἡ δορὰ τοῦ ζώου. Μετεχούσης δὲ τῆς κυνηγίας Ἀταλάντης τῆς Σχοινέως, ἐρασθεὶς αὐτῆς ὁ Μελέαγρος, παρεχώρησε τῆς δορᾶς καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἀριστείαν ἐπαίνου. Ἐπὶ δὲ τοῖς πραχθεῖσιν οἱ Θεστίου παῖδες συγκυνηγοῦντες ἠγανάκτησαν, ὅτι ξένην γυναῖκα προετίμησεν αὐτῶν, παραπέμψας τὴν οἰκειότητα. Διόπερ ἀκυροῦντες τοῦ Μελεάγρου τὴν δωρεάν, ἐνήδρευσαν Ἀταλάντην, καὶ κατὰ τὴν εἰς Ἀρκαδίαν αὐτῆς ἐπάνοδον ἐπιθέμενοι, τὴν δορὰν ἀφείλοντο. Μελέαγρος δὲ διά τε τὸν πρὸς τὴν Ἀταλάντην ἔρωτα, καὶ διὰ τὴν ἀτιμίαν παροξυνθείς, ἐβοήθησε τῇ Ἀταλάντῃ. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον παρεκάλει τοὺς ἡρπακότας ἀποδοῦναι τῇ γυναικὶ τὸ δοθὲν ἀριστεῖον· ὡς δ' οὐ προσεῖχον, ἀπέκτεινεν αὐτούς, ὄντας τῆς Ἀλθαίας ἀδελφούς. Διόπερ ἡ μὲν Ἀλθαία γενομένη περιαλγὴς ἐπὶ τῇ τῶν ὁμαίμων ἀναιρέσει, ἀρὰς ἔθετο καθ' ἃς ἠξίωσεν ἀποθανεῖν Μελέαγρον· καὶ τοὺς ἀθανάτους ὑπακούσαντας ἐπεγαμᾶν αὐτῷ τὴν τοῦ βίου καταστροφήν. Ἔνιοι δὲ

μυθολογοῦσιν, ὅτι κατὰ τὴν Μελεάγρου γένεσιν τῇ Ἀλθαίᾳ τὰς Μοίρας καθ' ὕπνους ἐπιστάσας εἰπεῖν, ὅτι τότε τελευτήσει Μελέαγρος ὁ υἱὸς αὐτῆς, ὅταν ὁ δαλὸς κατακαυθῇ. Διόπερ τεκοῦσαν, καὶ νομίσασαν ἐν τῇ τοῦ δαλοῦ φυλακῇ τὴν σωτηρίαν τοῦ τέκνου κεῖσθαι, τὸν δαλὸν ἐπιμελῶς τηρεῖν. Ὕστερον δ' ἐπὶ τῷ φόνῳ τῶν ἀδελφῶν παροξυνθεῖσαν, τὸν δαλὸν κατακαῦσαι, καὶ τῷ Μελεάγρῳ τῆς τελευτῆς τὴν αἰτίαν καταστῆναι· ἀεὶ δὲ μᾶλλον ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις λυπουμένην τὸ τέλος ἀγχόνῃ τὸν βίον καταστρέψαι.

35. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Ἱππόνουν ἐν Ὀλένῳ πρὸς τὴν θυγατέρα Περίβοιαν, φάσκουσαν αὐτὴν ἐξ Ἄρεος ὑπάρχειν ἔγκυον, διενεχθέντα, πέμψαι ταύτην εἰς Αἰτωλίαν πρὸς Οἰνέα, καὶ παρακελεύσασθαι αὐτὴν ἀφανίσαι τὴν ταχίστην. Ὁ δ' Οἰνεὺς ἀπολωλεκὼς προσφάτως υἱὸν καὶ γυναῖκα, τὸ μὲν ἀποκτεῖναι τὴν Περίβοιαν ἀπέγνω, γήμας δὲ αὐτήν, ἐγέννησεν υἱὸν Τυδέα. Τὰ μὲν οὖν περὶ Μελέαγρον καὶ Ἀλθαίαν, ἔτι δ' Οἰνέα, τοιαύτης ἔτυχε διεξόδου. Ἡρακλῆς δὲ τοῖς Καλυδωνίοις βουλόμενος χαρίσασθαι, τὸν Ἀχελῶον ποταμὸν ἀπέστρεψε, καὶ φύσιν ἄλλην κατασκευάσας, ἀπέλαβε χώραν πολλὴν καὶ πάμφορον, ἀρδευομένην ὑπὸ τοῦ προειρημένου ῥείθρου. Διὸ καὶ τῶν ποιητῶν τινὰς μυθοποιῆσαι τὸ πραχθέν· παρεισήγαγον γὰρ τὸν Ἡρακλέα πρὸς τὸν Ἀχελῶον συνάψαι μάχην, ὑμνουμένου τοῦ ποταμοῦ ταύρου· κατὰ δὲ τὴν συμπλοκὴν θάτερον τῶν κεράτων κλάσαντα,

δωρήσασθαι τοῖς Αἰτωλοῖς· ὃ προσαγορεῦσαι κέρας Ἀμαλθείας· ἐν ᾧ πλάττουσι πάσης ὀπωρινῆς ὥρας ὑπάρχειν πλῆθος, βοτρύων τε καὶ μήλων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων· αἰνιττομένων τῶν ποιητῶν, κέρας μὲν τοῦ Ἀχελώου τὸ διὰ τῆς διώρυγος φερόμενον ῥεῖθρον, τὰ δὲ μῆλα καὶ τὰς ῥοιὰς καὶ τοὺς βότρυς δηλοῦν τὴν καρποφόρον χώραν, τὴν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρδευομένην, καὶ τὸ πλῆθος τῶν καρποφορούντων φυτῶν· Ἀμαλθείας δ' εἶναι κέρας, οἱονεί τινος ἀμαλακιστίας, δι' ἧς τὴν εὐτονίαν τοῦ κατασκευάσαντος δηλοῦσθαι.

(C. 36.) Calydoniorum in bello contra Thesprotos socius Hercules, Ephyram vi capit, et rege Phyleo occiso, ex eius filia captiva Tlepolemum procreat. Mox ob Eurynomum, casu ab eo necatum, cum Deianira aufugit: quam Nessus Centaurus per Evenum flumen portans, violare frustra cupiit, sagittaque confixus crudeli philtro donavit. Hercules cum sociis Ceycem, Trachiniae regem hospes adit.

36. Ἡρακλῆς δὲ τοῖς Καλυδωνίοις συστρατεύσας ἐπὶ Θεσπρωτούς, πόλιν τε Ἐφύραν κατὰ κράτος εἶλε, καὶ Φυλέα τὸν βασιλέα τῶν Θεσπρωτῶν ἀπέκτεινε· λαβὼν δὲ αἰχμάλωτον τὴν θυγατέρα τοῦ Φυλέως, ἐπεμίγη ταύτῃ, καὶ ἐτέκνωσε Τληπόλεμον. Μετὰ δὲ τὸν Δηϊανείρας γάμον τρισὶν ὕστερον ἔτεσι δεινῶν πάρ' Οἰνεῖ, διακονοῦντος Εὐρυνόμου τοῦ Ἀρχιτέλους υἱοῦ, παιδὸς τὴν ἡλικίαν, ἁμαρτάνοντος δὲ ἐν τῷ διακονεῖν, πατάξας κονδύλῳ, καὶ βαρυτέρας τῆς πληγῆς γενομένης, ἀπέκτεινεν ἀκουσίως τὸν παῖδα. Περιαλγὴς δὲ γενόμενος ἐπὶ τῷ πάθει, πάλιν ἐκ τῆς Καλυδῶνος ἑκουσίως ἔφυγε μετὰ τῆς γυναικὸς Δηϊανείρας, καὶ Ὕλλου τοῦ ἐκ ταύτης, παιδὸς ὄντος τὴν ἡλικίαν. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος

ἦλθε πρὸς τὸν Εὔηνον ποταμόν, κατέλαβε Νέσσον τὸν Κένταυρον μισθοῦ διαβιβάζοντα τὸν ποταμόν. Οὗτος δὲ πρῶτον διαβιβάσας τὴν Δηϊάνειραν, καὶ διὰ τὸ κάλλος ἐρασθείς, ἐπεχείρησε βιάσασθαι ταύτην. Ἐπιβοωμένης δ' αὐτῆς τὸν ἄνδρα, ὁ μὲν Ἡρακλῆς ἐτόξευσε τὸν Κένταυρον· ὁ δὲ Νέσσος μεταξὺ μισγόμενος, καὶ διὰ τὴν ὀξύτητα τῆς πληγῆς εὐθὺς ἀποθνήσκων, ἔφησε τῇ Δηϊανείρᾳ δώσειν φίλτρον, ὅπως μηδεμιᾷ τῶν ἄλλων γυναικῶν Ἡρακλῆς θελήσῃ πλησιάσαι. Παρεκελεύσατο οὖν, λαβοῦσαν τὸν ἐξ αὐτοῦ πεσόντα γόνον, καὶ τούτῳ προσμίξασαν ἔλαιον, καὶ τὸ ἀπὸ τῆς ἀκίδος ἀποστάζον αἷμα, χρίσαι τὸν χιτῶνα τοῦ Ἡρακλέους. Οὗτος μὲν οὖν ταύτην τὴν ὑποθήκην δοὺς Δηϊανείρᾳ, παραχρῆμα ἐξέπνευσεν· ἡ δὲ κατὰ τὴν γενομένην τοῦ Νέσσου παραγγελίαν εἰς ἄγγος ἀναλαβοῦσα τὸν γόνον, καὶ τὴν ἀκίδα βάψασα, λάθρα τοῦ Ἡρακλέους ἐφύλαττεν. Ὁ δὲ διαβὰς τὸν ποταμόν, κατήντησε πρὸς Κήϋκα τὸν τῆς Τραχῖνος βασιλέα· καὶ μετὰ τούτου κατῴκησεν, ἔχων τοὺς ἀεὶ συστρατεύοντας τῶν Ἀρκάδων.

(C. 37.) Post oraculi Delphici vindex, Dryopes sedibus eiicit, regemque eorum, Phylantem, necat. Ex huius filia Antiochum progignit. Obiter de natis e Deinaria. Dryopum novae sedes et res gestae. Dorienses Hercules contra Lapithas defendit. Cygnum certamine vincit. Ormenii regem, ob recusatam Astydamiam fil., bello subigit, et ex hac Ctesippum suscipit. Iolen etiam rapit, occisis fratribus, inde ad promontorium Cenaeum profectus.

37. Μετὰ δὲ ταῦτα, Φύλαντος τοῦ Δρυόπων βασιλέως δόξαντος εἰς τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν παρανενομηκέναι, στρατεύσας μετὰ τῶν Μηλιέων, τὸν τε

βασιλέα τῶν Δρυόπων ἀνεῖλε, καὶ τοὺς ἄλλους ἐκ τῆς χώρας ἐξαναστήσας, Μηλιεῦσι παρέδωκε τὴν χώραν· τὴν δὲ Φύλαντος θυγατέρα λαβὼν αἰχμάλωτον, καὶ μιγεὶς αὐτῇ, υἱὸν Ἀντίοχον ἐγέννησεν. Ἐτέκνωσε δὲ καὶ ἐκ τῆς Δηϊανείρας νεωτέρους τοῦ Ὕλλου υἱοὺς δύο Γληνέα καὶ Ὀδίτην. Τῶν δ' ἐκπεσόντων Δρυόπων οἱ μὲν εἰς τὴν Εὔβοιαν καταντήσαντες, ἔκτισαν πόλιν Κάρυστον· οἱ δ' εἰς Κύπρον τὴν νῆσον πλεύσαντες, καὶ τοῖς ἐγχωρίοις ἀναμιχθέντες, ἐνταῦθα κατῴκησαν· οἱ δὲ λοιποὶ τῶν Δρυόπων καταφυγόντες ἐπὶ τὸν Εὐρυσθέα, βοηθείας ἔτυχον διὰ τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς Ἡρακλέα. Τούτου γὰρ, αὐτοῖς συνεργοῦντος, τρεῖς πόλεις ᾠκισαν ἐν Πελοποννήσῳ, Ἀσίνην, καὶ Ἑρμιόνην, ἔτι δ' Ἠιόνα. Μετὰ δὲ τὴν Δρυόπων ἀνάστασιν, πολέμου συνεστῶτος τοῖς Δωριεῦσι τοῖς τὴν Ἑστιαιῶτιν καλουμένην οἰκοῦσιν, ὧν ἐβασίλευεν Αἰγίμιος, καὶ τοῖς Λαπίθαις τοῖς περὶ τὸν Ὄλυμπον ἱδρυμένοις, ὧν ἐδυνάστευε Κορωνὸς ὁ Καινέως, ὑπερεχόντων δὲ τῶν Λαπιθῶν πολὺ ταῖς δυνάμεσιν, οἱ Δωριεῖς κατέφυγον ἐπὶ τὸν Ἡρακλέα, καὶ σύμμαχον αὐτὸν ἐκάλεσαν ἐπὶ τρίτῳ μέρει τῆς Δωρίδος χώρας καὶ τῆς βασιλείας· πεισαντες δέ, κοινῇ τὴν ἐπὶ τοὺς Λαπίθας στρατείαν ἐποιήσαντο. Ὁ δ' Ἡρακλῆς ἔχων ἀεὶ τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ στρατεύσαντας Ἀρκάδας, καὶ μετὰ τούτων χειρωσάμενος τοὺς Λαπίθας, αὐτόν τε τὸν βασιλέα Κορωνὸν ἀνεῖλε, καὶ τῶν ἄλλων τοὺς πλείστους κατακόψας, ἠνάγκασεν ἐκχωρῆσαι τῆς ἀμφισβητησίμου χώρας. Τούτων δὲ πραχθέντων,

Αιγιμίῳ μὲν τὸ ἐπιβάλλον τῆς χώρας τρίτον μέρος παρέθετο, καὶ παρεκελεύσατο φυλάττειν τοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ· ἐπανιὼν δ' εἰς Τραχῖνα καὶ προληθεὶς ὑπὸ Κύκνου τοῦ Ἄρεος, τοῦτον μὲν ἀπέκτεινεν· ἐκ δὲ τῆς Ἰτώνου πορευόμενος, καὶ διὰ τῆς Πελασγιώτιδος γῆς βαδίζων, Ὀρμενίῳ τῷ βασιλεῖ συνέμιξεν, οὗ τὴν θυγατέρα ἐμνήστευσεν Ἀστυδάμειαν. Οὐ προσέχοντος δ' αὐτοῦ, διὰ τὸ ἔχειν αὐτὸν γαμετὴν Δηϊάνειραν τὴν Οἰνέως, στρατεύσας ἐπ' αὐτόν, τήν τε πόλιν εἷλε, καὶ τὸν ἀπειθοῦντα βασιλέα ἀπέκτεινε· τὴν δὲ Ἀστυδάμειαν αἰχμάλωτον λαβών, καὶ μιγεὶς αὐτῇ, Κτήσιππον υἱὸν ἐγέννησε. Ταῦτα δὲ διαπραξάμενος, ἐστράτευσεν εἰς τὴν Οἰχαλίαν ἐπὶ τοὺς Εὐρύτου παῖδας, ὅτι τὴν Ἰόλην μνηστεύσας ἀπέτυχε. Συναγωνιζομένων δ' αὐτῷ τῶν Ἀρκάδων, τήν τε πόλιν εἷλε, καὶ τοὺς Εὐρύτου παῖδας ἀπέκτεινε, Τοξέα, καὶ Μολίονα, καὶ Πύτιον. Λαβὼν δὲ καὶ τὴν Ἰόλην αἰχμάλωτον, ἀπῆλθε τῆς Εὐβοίας ἐπὶ τὸ ἀκρωτήριον τὸ καλούμενον Κηναῖον.

(C. 38.) Hic sacrificaturo Deianira, amoris in Iolen certior facta, pestilentes vestes mittit, quae exitialem morbum protulere. Inopinata re perculsa Deianira vitam laqueo finivit; Hercules, oraculo morem gerens, rogum in Oeta conscendit, vivusque concrematur.

38. Ἐνταῦθα δὲ θυσίαν ἐπιτελῶν, ἀπέστειλε Λίχαν τὸν ὑπηρέτην εἰς Τραχῖνα πρὸς τὴν γυναῖκα Δηϊάνειραν· τούτῳ δὲ προστεταγμένον ἦν αἰτῆσαι χιτῶνα καὶ ἱμάτιον, οἷς εἰώθει χρῆσθαι πρὸς τὰς θυσίας. Ἡ δὲ Δηϊάνειρα πυθομένη τοῦ Λίχα τὴν πρὸς Ἰόλην φιλοστοργίαν, καὶ βουλομένη πλεῖον

ἑαυτὴν ἀγαπῆσθαι, τὸν χιτῶνα ἔχρισε τῷ παρὰ τοῦ Κενταύρου δεδομένῳ πρὸς ἀπώλειαν φίλτρῳ. Ὁ μὲν οὖν Λίχας, ἀγνοῶν περὶ τούτων, ἀπήνεγκε τὴν ἐσθῆτα πρὸς τὴν θυσίαν· ὁ δ' Ἡρακλῆς ἐνδὺς τὸν κεχρισμένον χιτῶνα, καὶ κατ' ὀλίγον τῆς τοῦ σηπτικοῦ φαρμάκου δυνάμεως ἐνεργούσης, περιέπεσε συμφορᾷ τῇ μεγίστῃ. Τῆς γὰρ ἀκίδος τὸν ἐκ τῆς ἐχίδνης ἰὸν ἀνειληφυίας, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ χιτῶνος διὰ τὴν θερμασίαν τὴν σάρκα τοῦ σώματος λυμαινομένου, περιαλγὴς γενόμενος ὁ Ἡρακλῆς, τὸν μὲν διακονήσαντα Λίχαν ἀπέκτεινε, τὸ δὲ στρατόπεδον ἀπολύσας, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Τραχῖνα. Ἀεὶ δὲ μᾶλλον τῇ νόσῳ βαρυνόμενος, αὐτὸς μὲν ἀπέστειλεν εἰς Δελφοὺς Λικύμνιον καὶ Ἰόλαον, ἐπερωτήσοντας τὸν Ἀπόλλωνα, τί χρὴ περὶ τῆς νόσου πράττειν. Δηϊάνειρα δὲ τὸ μέγεθος τῆς Ἡρακλέους συμφορᾶς καταπεπληγμένη, καὶ συνειδυῖα ἑαυτῇ τὴν ἁμαρτίαν, ἀγχόνῃ τὸν βίον κατέστρεψεν. Ὁ δὲ θεὸς ἔχρησε κομισθῆναι τὸν Ἡρακλέα μετὰ τῆς πολεμικῆς διασκευῆς εἰς τὴν Οἴτην, κατασκευάσαι δὲ πλησίον αὐτοῦ πυρὰν εὐμεγέθη· περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἔφησε Λίὶ μελήσειν. Τῶν δὲ περὶ τὸν Ἰόλαον ποιησάντων τὸ προστεταγμένον, καὶ ἐκ διαστήματος ἀποθεωρούντων τὸ ἀποβησόμενον, ὁ μὲν Ἡρακλῆς ἀπογνοὺς τὰ καθ' ἑαυτόν, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν πυράν, παρεκάλει τὸν υἱὸν προσενέγκαι ὑφάψαι τὴν πυράν. Οὐδενὸς δὲ τολμῶντος ὑπακοῦσαι μόνος Φιλοκτήτης ἐπείσθη· λαβὼν δὲ τῆς ὑπουργίας χάριν τὴν τῶν τόξων δωρεάν, ἧψε τὴν πυράν. Εὐθὺς δὲ καὶ

πεφανῶν ἐκ τοῦ περιέχοντος πεσόντων, ἡ πυρὰ πᾶσα κατεφλέχθη. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν περὶ τὸν Ἰόλαον ἐλθόντες ἐπὶ τὴν ὑστολογίαν, καὶ μηδὲν ὅλως ὀστέον εὑρόντες, ὑπέλαβον τὸν Ἡρακλέα τοῖς χρησμοῖς ἀκολούθως ἐξ ἀνθρώπων εἰς θεοὺς μεθεστᾶσθαι.

(C. 39.) Consecratus post mortem, et a Junone solenni ritu adoptatus, in ordinem duodecim deorum recipi, honeste recusavit.

39. Διόπερ ὡς ἥρωϊ ποιήσαντες ἁγισμούς, καὶ χώματα κατασκευάσαντες, ἀπηλλάγησαν εἰς Τραχῖνα. Μετὰ δὲ τούτους Μενοίτιος ὁ Ἄκτορος υἱός, φίλος ὢν Ἡρακλεῖ, ταῦρον καὶ κάπρον καὶ κριὸν θύσας ὡς ἥρωϊ, κατέδειξε καθ' ἑνιαυτὸν ἐν Ὀποῦντι θύειν καὶ τιμᾶν ὡς ἥρωα τὸν Ἡρακλέα. Τὸ παραπλήσιον δὲ ποιησάντων καὶ τῶν Θηβαίων, Ἀθηναῖοι πρῶτοι τῶν ἄλλων ὡς θεὸν ἐτίμησαν θυσίαις τὸν Ἡρακλέα, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις παράδειγμα τὴν ἑαυτῶν εἰς τὸν θεὸν εὐσέβειαν ἀποδείξαντες, προετρέψαντο τὸ μὲν πρῶτον ἅπαντας Ἕλληνας, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τοὺς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἀνθρώπους ἅπαντας, ὡς θεὸν τιμᾶν τὸν Ἡρακλέα. Προσθετέον δ' ἡμῖν τοῖς εἰρημένοις, ὅτι μετὰ τὴν ἀποθέωσιν αὐτοῦ, Διὸς Ἥραν μὲν ἔπεισεν υἱοποιήσασθαι τὸν Ἡρακλέα, καὶ τὸ λοιπὸν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον μητρὸς εὔνοιαν παρέχεσθαι· τὴν δὲ τέκνωσιν αὐτοῦ γενέσθαι φασὶ τοιαύτην. Τὴν Ἥραν ἀναβᾶσαν ἐπὶ τὴν κλίνην, καὶ τὸν Ἡρακλέα προσλαβομένην πρὸς τὸ σῶμα, διὰ τῶν ἐνδυμάτων ἀφεῖναι πρὸς τὴν γῆν, μιμουμένην τὴν ἀληθινὴν γένεσιν

ὅπερ μέχρι τοῦ νῦν ποιεῖν τοὺς βαρβάρους, ὅταν θετὸν υἱὸν ποιεῖσθαι βούλωνται. Τὴν δ' Ἥραν μετὰ τὴν τέκνωσιν μυθολογοῦσι σύνοικίσαι τὴν Ἥβην τῷ Ἡρακλεῖ, περὶ ἧς καὶ τὸν ποιητὴν τεθεικέναι κατὰ τὴν νεκυίαν,

Εἴδωλον, αὐτὰς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι
Τέρπεται ἐν θαλίαις καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβην.

Τὸν δ' οὖν Ἡρακλέα λέγουσι, καταλεγόμενον ὑπὸ τοῦ Διὸς εἰς τοὺς δώδεκα θεούς, μὴ προσδέξασθαι τὴν τιμὴν ταύτην· ἀδύνατον γὰρ ἦν τοῦτον καταλεχθῆναι, μὴ πρότερον ἑνὸς τῶν δώδεκα θεῶν ἐκβληθέντος· ἄτοπον οὖν εἶναι προσδέξασθαι τιμὴν ἑτέρῳ θεῷ φέρουσαν ἀτιμίαν. Περὶ μὲν οὖν Ἡρακλέους εἰ καὶ πεπλεονάκαμεν, ἀλλ' οὖν οὐδὲν τῶν μυθολογουμένων περὶ αὐτοῦ παραλελοίπαμεν.

(C. 40.) Proximus dicendi locus de Argonautis, quorum socius fuerat Hercules. Iason, Aesonis f., quum rebus gestis inclarescere cuperet; Pelias, rex Thessaliae, malevolo consilio armavit iuvenis audaciam, permovitque, ut, ad aureum arietis vellus auferendum, Colchidem tenderet.

40. Περὶ δὲ τῶν Ἀργοναυτῶν, ἐπειδὴ τούτοις Ἡρακλῆς συνεστράτευσεν, οἰκεῖον ἂν εἴη διελθεῖν περὶ αὐτῶν. Ἰάσονα γενέσθαι λέγουσιν υἱὸν μὲν Αἴσονος, ἀδελφιδοῦν δὲ Πελίου τοῦ Θετταλῶν βασιλέως, ῥώμῃ δὲ σώματος καὶ ψυχῆς λαμπρότητι διενέγκαντα τῶν ἡλικιωτῶν, ἐπιθυμῆσαί τι πρᾶξαι μνήμης ἄξιον. Ὁρῶντα δὲ τὴν πρὸ αὐτοῦ Περσέα, καί τινας ἄλλους, διὰ τὰς ὑπερορίους στρατείας καὶ τὸ παράβολον τῶν ἄθλων, δόξης ἀειμνήστου τετευχότας, ζηλῶσαι τὰς προαιρέσεις αὐτῶν. Διὸ καὶ τῆς ἐπιβολῆς ἀνακοινωσάμενον τῷ βασιλεῖ, ταχέως

λαβεῖν αὐτὸν σύγκαιρον, οὐχ οὕτως τοῦ Πελίου σπεύδοντος προαγαγεῖν εἰς ἐπιφάνειαν τὸν νεανίσκον, ὡς ἐλπίζοντος ἐν ταῖς παραβόλοις στρατείαις διαφθαρήσεσθαι. Αὐτὸν μὲν γὰρ ἐκ φύσεως ἐστερῆσθαι παίδων ἀρρένων· τὸν δ' ἀδελφὸν εὐλαβεῖσθαι, μή ποτε συνεργὸν ἔχων τὸν υἱὸν ἐπίθηται τῇ βασιλείᾳ. Κρύπτοντα δὲ τὴν ὑποψίαν ταύτην, καὶ τὰ πρὸς τὴν στρατείαν χρήσιμα χορηγήσειν ἐπαγγειλάμενον, παρακαλεῖν ἆθλον τελέσαι, στειλάμενον τὸν πλοῦν εἰς Κόλχους ἐπὶ τὸ διαβεβοημένον τοῦ κριοῦ δέρας χρυσόμαλλον. Τὸν δὲ Πόντον κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους περιοικούμενον ὑπὸ ἐθνῶν βαρβάρων καὶ παντελῶς ἀγρίων, Ἄξενον προσαγορεύεσθαι, ξενοκτονούντων τῶν ἐγχωρίων τοὺς καταπλέοντας. Ἰάσονα δὲ δόξης ὀρεγόμενον καὶ τὸν ἆθλον δυσέφικτον μέν, οὐ κατὰ πᾶν δ' ἀδύνατον κρίνοντα, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν ἐπιφανέστερον ἔσεσθαι διαλαμβάνοντα, παρασκευάσασθαι τὰ πρὸς τὴν ἐπιβολήν.

(C. 41.) Navis exstructa insolitae magnitudinis, Argo nuncupata: delecti itinéris socii: iis Hercules praefectus.

41. Καὶ πρῶτον μὲν περὶ τὸ Πήλιον ναυπηγήσασθαι τὸ σκάφος, πολὺ τῷ μεγέθει καὶ τῇ λοιπῇ κατασκευῇ τὴν τότε συνήθειαν ὑπερβάλλον, διὰ τὸ σχεδίαις πλεῖν τοὺς τότε ἀνθρώπους, καὶ μικροῖς παντελῶς ἁκατίοις. Διὸ καὶ τῶν ἰδόντων αὐτὸ τότε καταπλησσομένων, καὶ τῆς φήμης διαδοθείσης κατὰ τὴν Ἑλλάδα, πρός τε τὸν ἆθλον καὶ τῆς κατὰ τὴν ναυπηγίαν ἐπιβολῆς, οὐκ ὀλίγους τῶν ἐν ὑπεροχαῖς

νεανίσκων ἐπιθυμῆσαι μετασχεῖν τῆς στρατείας. Ἰάσονα δὲ καθελκύσαντα τὸ σκάφος, καὶ κοσμήσαντα πᾶσι τοῖς ἀνήκουσι πρὸς ἔκπληξιν λαμπρῶς, ἐκλέξαι τῶν ὑρεγομένων τῆς αὐτῆς προαιρέσεως τοὺς ἐπιφανεστάτους ἀριστεῖς, ὥστε σὺν αὐτῷ τοὺς ἅπαντας εἶναι πεντήκοντα καὶ τέτταρας. Τούτων δ' ὑπάρχειν ἐνδοξοτάτους Κάστορα καὶ Πολυδεύκην, ἔτι δ' Ἡρακλέα καὶ Τελαμῶνα· πρὸς δὲ τούτοις, Ὀρφέα καὶ τὴν Σχοινέως Ἀταλάντην· ἔτι δὲ τοὺς Θεσπίου παῖδας, καὶ αὐτὸν τὸν στελλόμενον τὸν πλοῦν ἐπὶ τὴν Κολχίδα. Τὴν δὲ ναῦν Ἀργὼ προσαγορευθῆναι, κατὰ μέν τινας τῶν μυθογράφων, ἀπὸ τοῦ τὸ σκάφος ἀρχιτεκτονήσαντος Ἄργου, καὶ συμπλεύσαντος ἕνεκα τοῦ θεραπεύειν ἀεὶ τὰ πονοῦντα μέρη τῆς νεώς· ὡς δ' ἔνιοι λέγουσιν, ἀπὸ τῆς περὶ τὸ τάχος ὑπερβολῆς, ὡς ἂν τῶν ἀρχαίων ἀργὸν τὸ ταχὺ προσαγορευόντων. Τοὺς δ' οὖν ἀριστεῖς συνελθόντας ἑλέσθαι αφῶν αὐτῶν στρατηγὸν Ἡρακλέα, προκρίναντας κατ' ἀνδρείαν.

(C. 42.) Fata in itinere. Ad oram Troadis quum essent ventis iactati; Hercules Hesionen, ab oraculo devotam, liberat, eamque, interfecto cete, et regias equas loco praemii accipit, quod interea Laomedontis custodiae relinquit.

42. Ἔπειτα ἐκ τῆς Ἰωλκοῦ τὸν ἔκπλουν ποιησαμένους, καὶ παραλλάξαντας τόν τε Ἄθω καὶ Σαμοθρᾴκην, χειμῶνι περιπεσεῖν, καὶ προσενεχθῆναι τῆς Τρωάδος πρὸς Σίγειον. Ἐνταῦθα δ' αὐτῶν τὴν ἀπόβασιν ποιησαμένων, εὑρεθῆναί φασι παρθένον δεδεμένην παρὰ τὸν αἰγιαλὸν διὰ τοιαύτας αἰτίας. Λέγεται τὸν Ποσειδῶνα διὰ τὴν μυθολογουμένην

τῶν Τρωϊκῶν τειχῶν κατασκευήν, μηνίσαντα Λαομέδοντι τῷ βασιλεῖ, κῆτος ἀνεῖναι ἐκ τοῦ πελάγους πρὸς τὴν χώραν· ὑπὸ δὲ τούτου τούς τε παρὰ τὸν αἰγιαλὸν διατρίβοντας, καὶ τοὺς γεωργοῦντας τὴν παραθαλάττιον παραχρῆμα συναρπάζεσθαι· πρὸς δὲ τούτοις λοιμὸν ἐμπεσεῖν εἰς τὰ πλήθη, καὶ καρπῶν παντελῆ φθοράν· ὥστε πάντας ἐκπλήττεσθαι τὸ μέγεθος τῆς περιστάσεως. Διὸ καὶ συντρεχόντων τῶν ὄχλων εἰς ἐκκλησίαν, καὶ ζητούντων ἀπαλλαγὴν τῶν ἀτυχημάτων, λέγεται τὸν βασιλέα πέμψαι πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα τοὺς ἐπερωτήσοντας περὶ τῶν συμβεβηκότων. Ἐμπεσόντος οὖν χρησμοῦ, μῆνιν ὑπάρχειν Ποσειδῶνος, καὶ τότε ταύτην λῆξειν, ὅταν οἱ Τρῶες τὸ λαχὸν τῶν τέκνων ἑκουσίως παραδῶσι βορὰν τῷ κήτει· φασὶν, ἁπάντων εἰς τὸν κλῆρον ἐμβληθέντων, ἐπανελθεῖν εἰς Ἡσιόνην τὴν τοῦ βασιλέως θυγατέρα. Διόπερ τὸν Λαομέδοντα συναναγκασθέντα παραδοῦναι τὴν παρθένον, καὶ δεσμοῖς καταλαβόμενον ἀπολιπεῖν παρὰ τὸν αἰγιαλόν. Ἐνταῦθα τὸν Ἡρακλέα μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν τὴν ἀπόβασιν ποιησάμενον, καὶ μαθόντα παρὰ τῆς κόρης τὴν περιπέτειαν, ἀναῤῥῆξαι μὲν τοὺς περὶ τὸ σῶμα δεσμούς, ἀναβάντα δ' εἰς τὴν πόλιν, ἐπαγγείλασθαι τῷ βασιλεῖ διαφθερεῖν τὸ κῆτος. Τοῦ δὲ Λαομέδοντος ἀποδεξαμένου τὸν λόγον, καὶ δωρεὰν δώσειν ἐπαγγειλαμένου τὰς ἀνικήτους ἵππους, φασὶ τὸ μὲν κῆτος ὑφ' Ἡρακλέους ἀναιρεθῆναι, τῇ δ' Ἡσιόνῃ δοθῆναι τὴν ἐξουσίαν, εἴτε βούλοιτο μετὰ τοῦ σώσαντος ἀπιέναι, εἴτε μετὰ

τῶν γονέων καταμένειν ἐν τῇ πατρίδι. Τὴν μὲν οὖν κόρην ἐλέσθαι τὸν μετὰ τοῦ ξένου βίον, οὐ μόνον τῆς συγγενείας τὴν εὐεργεσίαν προκρίναντα, ἀλλὰ καὶ φοβουμένην, μὴ πάλιν φανέντος κήτους, πρὸς τὴν ὁμοίαν ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἐκτεθῇ τιμωρίαν. Τὸν δ' οὖν Ἡρακλέα δώροις καὶ τοῖς προσήκουσι ξενίοις λαμπρῶς τιμηθέντα, τὴν Ἡσιόνην καὶ τὰς ἵππους παραθέσθαι τῷ Λαομέδοντι, συνταξάμενον μετὰ τὴν ἐκ Κόλχων ἐπάνοδον ἀπολήψεσθαι ταῦτα· αὐτὸν δ' ἀναχθῆναι μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν κατὰ σπουδὴν ἐπὶ τὸν προκείμενον ἆθλον.

(C. 43.) Oborta tempestate, a diis Samothraciis, quibus Orpheus vota fecit, servantur. Mansere haec nautarum numina, et Tyndaridarum alba stella refulgens, lacta portendit. Inde in Thraciam progressi, duo Phinei regis e Cleopatra filios, ob novercae criminationes crudeliter a patre habitos, ulciscuntur.

43. Ἐπιγενομένου δὲ μεγάλου χειμῶνος, καὶ τῶν ἀριστέων ἀπογινωσκόντων τὴν σωτηρίαν, φασὶν Ὀρφέα τῆς πελετῆς μόνον τῶν συμπλεόντων μετεσχηκότα, ποιήσασθαι τοῖς Σαμοθρᾳξὶ τὰς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας εὐχάς. Εὐθὺς δὲ τοῦ πνεύματος ἐνδύντος, καὶ δυοῖν ἀστέρων ἐπὶ τὰς τῶν Διοσκούρων κεφαλὰς ἐπιπεσόντων, ἅπαντας μὲν ἐκπλαγῆναι τὸ παράδοξον, ὑπολαβεῖν δὲ θεῶν προνοίᾳ τῶν κινδύνων ἑαυτοὺς ἀπηλλάχθαι. Διὸ καὶ τοῖς ἐπιγινομένοις παραδοσίμου γεγενημένης τῆς περιπετείας, ἀεὶ τοὺς χειμαζομένους τῶν πλεόντων εὐχὰς μὲν τίθεσθαι τοῖς Σαμοθρᾳξί, τὰς δὲ τῶν ἀστέρων παρουσίας ἀναπέμπειν εἰς τὴν τῶν Διοσκούρων ἐπιφάνειαν. Οὗ μὴν ἀλλὰ τότε λήξαντος τοῦ χειμῶνος,

ἀποβῆναι μὲν τοὺς ἀριστεῖς τῆς Θράκης εἰς τὴν ὑπὸ Φινέως βασιλευομένην χώραν, περιτυχεῖν δὲ δυσὶ νεανίσκοις ἐπὶ τιμωρίᾳ διωρυγμένοις, καὶ μάστιξι πληγὰς συνεχεῖς λαμβάνουσι. Τούτους δ' ὑπάρχειν Φινέως υἱοὺς καὶ Κλεοπάτρας, ἣν φασιν ἐξ Ὠρειθυίας τῆς Ἐρεχθέως γεννηθῆναι καὶ Βορέου· διὰ δὲ μητρυιᾶς τόλμαν καὶ διαβολὰς ψευδεῖς τυγχάνοντας ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀδίκως τῆς προειρημένης τιμωρίας. Τὸν γὰρ Φινέα γεγαμηκότα Ἰδαίαν τὴν Δαρδάνου τοῦ Σκυθῶν βασιλέως θυγατέρα, καὶ διὰ τὸν πρὸς αὐτὴν ἔρωτα πάντα χαριζόμενον, πιστεῦσαι διότι τῇ μητρυιᾷ βίαν ἐφ' ὕβρει προσήγαγον οἱ πρόγονοι, βουλόμενοι τῇ μητρὶ χαρίζεσθαι. Τῶν δὲ περὶ τὸν Ἡρακλέα παραδόξως ἐπιφανέντων, φασὶ τοὺς μὲν ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὄντας ἐπικαλέσασθαι καθάπερ θεοὺς τοὺς ἀριστεῖς, καὶ τὰς αἰτίας δηλώσαντας τῆς τοῦ πατρὸς παρανομίας, δεῖσθαι τῶν ἀτυχημάτων αὐτοὺς ἐξελέσθαι.

(C. 44.) Quibus Boreadae propter cognationem primi succurrunt, eoisque ab Hercule patre, regnum contingit: Cleopatra vinculis exsolvitur. Novercae supplicium lenitas filiorum illius patri permittit. Ab aliis, ut fluctuant mythi, aliter res narrata. Tum Argonautae, e Thracia in Pontum transvecti, appellunt ad Chersonesum Tauricam, nescientes, hic hospites a barbaris Dianae immolari.

44. Τὸν δὲ Φινέα πικρῶς ἀπαντήσαντα τοῖς ξένοις, παραγγεῖλαι μηθὲν τῶν καθ' ἑαυτὸν πολυπραγμονεῖν· μηδένα γὰρ παρὰ υἱῶν ἑκουσίως τιμωρίαν, εἰ μὴ τῷ μεγέθει τῶν ἀδικημάτων ὑπερθοῖντο τὴν φυσικὴν τῶν γονέων εἰς τέκνα φιλοστοργίαν. Ἐνταῦθα συμπλέοντας τοῖς περὶ

τὸν Ἡρακλέα τοὺς ἐπικαλουμένους μὲν Βορεάδας, ἀδελφοὺς δὲ ὄντας Κλεοπάτρας, λέγεται διὰ τὴν συγγένειαν πρῶτους ὁρμῆσαι πρὸς τὴν βοήθειαν· καὶ τοὺς μὲν περικειμένους τοῖς νεανίσκοις δεσμοὺς περιρρῆξαι, τοὺς δὲ ἐναντιουμένους τῶν βαρβάρων ἀποκτεῖναι. Ὁρμήσαντος δὲ τοῦ Φινέως πρὸς μάχην, καὶ τοῦ πλήθους τῶν Θρᾳκῶν συνδραμόντος, φασὶ τὸν Ἡρακλέα πάντων ἄριστα διαγωνισάμενον, αὐτόν τε τὸν Φινέα καὶ τῶν ἄλλων οὐκ ὀλίγους ἀνελεῖν· τὸ δὲ τελευταῖον κρατήσαντα τῶν βασιλείων, τὴν μὲν Κλεοπάτραν ἐκ τῆς φυλακῆς προαγαγεῖν, τοῖς δὲ Φινείδαις ἀποκαταστῆσαι τὴν πατρῴαν ἀρχήν. Βουλομένων δ' αὐτῶν τὴν μητρυιὰν μετ' αἰκίας ἀποκτεῖναι, πεῖσαι τῆς μὲν τιμωρίας ταύτης ἀποστῆναι, πρὸς δὲ τὸν πατέρα πέμψαντας εἰς τὴν Σκυθίαν, ἐκεῖνον παρακαλέσαι τῶν εἰς αὐτοὺς ἀνομημάτων λαβεῖν κόλασιν· οὗ γενηθέντος, τὸν μὲν Σκύθην τῆς θυγατρὸς καταγνῶναι θάνατον, τοὺς δ' ἐκ τῆς Κλεοπάτρας υἱοὺς ἀπενέγκασθαι παρὰ τοῖς Θρᾳξὶ δύξαν ἐπιεικείας. Οὐκ ἀγνοῶ δέ, διότι τινὲς τῶν μυθογράφων τυφλωθῆναί φασι τοὺς Φινείδας ὑπὸ τοῦ πατρός, καὶ τὸν Φινέα τῆς ὁμοίας τυχεῖν συμφορᾶς ὑπὸ Βορέου. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Ἡρακλέα τινὲς παραδεδώκασι πρὸς ὕδρειαν ἐξελθόντα κατὰ τὴν Ἀσίαν, ὑπὸ τῶν Ἀργοναυτῶν ἐπὶ τῆς χώρας ἀπολειφθῆναι. Καθόλου γὰρ τοὺς παλαιοὺς μύθους οὐχ ἁπλῆν οὐδὲ συμπεφωνημένην ἱστορίαν ἔχειν συμβέβηκε. Διόπερ οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἐάν τινα τῶν ἀρχαιολογουμένων μὴ συμφώνως

ἅπασι τοῖς ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι συγκρίνωμεν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς Φινείδας λέγεται τὴν βασιλείαν παραδόντας τῇ μητρὶ Κλεοπάτρᾳ, συστρατεῦσαι τοῖς ἀριστεῦσιν. Ἀναχθέντας δ' αὐτοὺς ἐκ τῆς Θρᾴκης καὶ κομισθέντας εἰς τὸν Πόντον, προσοχεῖν τῇ Ταυρικῇ, τὴν ἀγριότητα τῶν ἐγχωρίων ἀγνοοῦντας. Νόμιμον γὰρ εἶναι τοῖς τὴν χώραν ταύτην οἰκοῦσι βαρβάροις, θύειν Ἀρτέμιδι Ταυροπόλῳ τοὺς καταπλέοντας ξένους· παρ' οἷς φασὶ τὴν Ἰφιγένειαν ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις ἱέρειαν τῆς εἰρημένης θεοῦ καταστᾶθεῖσαν, θύειν τοὺς ἁλισκομένους.

(C. 45.) Huius immanitatis origo, simulque res Colchicae enarrantur. Aeetes Colchidis, Perses Tauricae rex, fratres crudelissimis Hecate, Persae filia, inventis venenis, quibus patrem peremit, Lospitam immolationem instituit. Nupte Aeetae Circen, Medeam et Aegialum peperit. Circe matris diram artem colit; Sarmatarum regi in matrimonium data, sublato marito, imperium occupat. Ob saevitiem ejecta, petit Italiae promontorium, ab Ipsa vocatum.

45. Ἐπιζητούσης δὲ τῆς ἱστορίας τὰς τῆς ξενοκτονίας αἰτίας, ἀναγκαῖον βραχέα διελθεῖν, ἄλλως τε καὶ τῆς παρεκβάσεως οἰκείας ἐσομένης ταῖς τῶν Ἀργοναυτῶν πράξεσι. Φασὶ γὰρ Ἡλίου δύο γενέσθαι παῖδας, Αἰήτην τε καὶ Πέρσην· τούτων δὲ τὸν μὲν Αἰήτην βασιλεῦσαι τῆς Κολχίδος, τὸν δ' ἕτερον τῆς Ταυρικῆς, ἀμφοτέρους δὲ διενεγκεῖν ὠμότητι. Καὶ Πέρσου μὲν Ἑκάτην γενέσθαι θυγατέρα, τόλμῃ καὶ παρανομίᾳ προέχουσαν τοῦ πατρός, φιλοκύνηγον δ' οὖσαν, ἐν ταῖς ἀποτυχίαις ἀνθρώπους ἀντὶ τῶν θηρίων κατατοξεύειν. Φιλότεχνον δ' εἰς φαρμάκων θανασίμων συνθέσεις γενομένην, τὸ καλούμενον ἀκόνιτον ἐξευρεῖν, καὶ τῆς ἑκάστου δυνάμεως

πεῖραν λαμβάνειν, μίσγουσαν ταῖς διδομέναις τοῖς ξένοις τροφαῖς. Ἐμπειρίαν δὲ μεγάλην ἐν τούτοις ἔχουσαν, πρῶτον μὲν τὸν πατέρα φαρμάκῳ διαφθεῖραι, καὶ διαδέξασθαι τὴν βασιλείαν· ἔπειτ' Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἱδρυσαμένην, καὶ τοὺς καταπλέοντας ξένους θύεσθαι τῇ θεῷ καταδείξασαν, ἐπ' ὠμότητι διονυμασθῆναι. Μετὰ δὲ ταῦτα, συνοικήσασαν Αἰήτῃ, γεννῆσαι δύο θυγατέρας, Κίρκην τε καὶ Μήδειαν, ἔτι δ' υἱὸν Ἀπγιαλέα. Καὶ τὴν μὲν Κίρκην εἰς φαρμάκων παντοδαπῶν ἐπίνοιαν ἐκτραπεῖσαν, ἐξευρεῖν ῥιζῶν παντοίας φύσεις καὶ δυνάμεις ἀπιστουμένας. Οὐκ ὀλίγα μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἑκάτης διδαχθῆναι, πολὺ δὲ πλείω διὰ τῆς ἰδίας ἐπιμελείας ἐξευροῦσαν, μηδεμίαν ὑπερβολὴν ἀπολιπεῖν ἑτέρᾳ πρὸς ἐπίνοιαν φαρμακείας. Δοθῆναι δ' αὐτὴν εἰς γάμον τῷ βασιλεῖ τῶν Σαρματῶν, οὓς ἔνιοι Σκύθας προσαγορεύουσι. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον τὸν ἄνδρα φαρμάκοις ἀνελεῖν, μετὰ δὲ ταῦτα τὴν βασιλείαν διαδεξαμένην, πολλὰ κατὰ τῶν ἀρχομένων ὠμὰ πρᾶξαι καὶ βίαια. Διόπερ ἐκπεσοῦσαν τῆς βασιλείας, κατὰ μέν τινας τῶν μυθογράφων, φυγεῖν ἐπὶ τὸν ὠκεανόν, καὶ νῆσον ἔρημον καταλαβομένην, ἐνταῦθα μετὰ τῶν συμφυγουσῶν γυναικῶν καθιδρυθῆναι· κατὰ δέ τινας τῶν ἱστορικῶν, ἐκλιποῦσαν τὸν Πόντον κατοικῆσαι τῆς Ἰταλίας ἀκρωτήριον τὸ μέχρι τοῦ νῦν ἀπ' ἐκείνης Κίρκαιον ὀνομαζόμενον.

(C. 46.) Medea et ipsa venefica, sed mitioris ingenii, peregrinorum servatrix. Quae profuga tum in littore, obviam fit Argonautis, acceptaque ab Iasone coniugii fide, consiliorum et expeditionis sociam adiungit. Itaque vellus aureum proctu invadunt.

46. Τὴν δὲ Μήδειαν ἱστοροῦσι μαθεῖν παρά τε

τῆς μητρὸς καὶ τῆς ἀδελφῆς ἁπάσας τὰς τῶν φαρμάκων δυνάμεις, προαιρέσει δ' ἐναντιωτάτῃ χρῆσθαι· διατελεῖν γὰρ τοὺς καταπλέοντας τῶν ξένων ἐξαιρουμένην ἐκ τῶν κινδύνων. Καὶ ποτὲ μὲν παρὰ τοῦ πατρὸς αἰτεῖσθαι δεήσει καὶ χάριτι τὴν τῶν μελλόντων ἀπόλλυσθαι σωτηρίαν, ποτὲ δ' αὐτὴν ἐκ τῆς φυλακῆς ἀφιεῖσαν, προνοεῖσθαι τῆς τῶν ἀτυχούντων ἀσφαλείας. Τὸν μὲν γὰρ Αἰήτην, τὰ μὲν διὰ τὴν ἰδίαν ὠμότητα, τὰ δ' ὑπὸ τῆς γυναικὸς Ἑκάτης πεισθέντα, προσδέξασθαι τὸ τῆς ξενοκτονίας νόμιμον. Ἀντιπραττούσης δὲ τῆς Μηδείας ἀεὶ μᾶλλον τῇ προαιρέσει τῶν γονέων, φασὶ τὸν Αἰήτην ὑποπτεύσαντα τὴν ἐκ τῆς θυγατρὸς ἐπιβουλήν, εἰς ἐλευθέραν αὐτὴν ἀποθέσθαι φυλακήν· τὴν δὲ Μήδειαν διαδρᾶσαν, καταφυγεῖν εἴς τι τέμενος Ἡλίου, κείμενον παρὰ θάλατταν· καθ' ὃν δὴ χρόνον τοὺς Ἀργοναύτας ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς κομισθέντας, νυκτὸς καταπλεῦσαι τῆς Κολχίδος εἰς τὸ προειρημένον τέμενος. Ἔνθα δὴ περιτυχόντας τῇ Μηδείᾳ πλανωμένῃ παρὰ τὸν αἰγιαλόν, καὶ μυθόντας παρ' αὐτῆς τὸ τῆς ξενοκτονίας νόμιμον, ἀποδέξασθαι μὲν τὴν ἡμερότητα τῆς παρθένου, δηλώσαντας δὲ αὐτῇ τὴν ἑαυτῶν ἐπιβολήν, πάλιν παρ' ἐκείνης μαθεῖν τὸν ὑπάρχοντα αὐτῇ κίνδυνον ἀπὸ τοῦ πατρός, διὰ τὴν πρὸς τοὺς ξένους εὐσέβειαν. Κοινοῦ δὲ τοῦ συμφέροντος φανέντος, τὴν μὲν Μήδειαν ἐπαγγείλασθαι συνεργήσειν αὐτοῖς μέχρις ἂν συντελέσωσι τὸν προκείμενον ἆθλον· τὸν δὲ Ἰάσονα διὰ τῶν ὅρκων δοῦναι πίστεις, ὅτι γήμας αὐτὴν ἕξει σύμβιον ἅπαντα τὸν τοῦ ζῆν χρόνον. Με-

(C. 48.) Medea igitur duce Argonautae, caesis custodibus, vellere rapto, ad naves confugiunt. Quos frustra persequuti Colchi funduntur, et Aeetes in proelio cadit. Vulneratos curat Medea. In reditu tempestate afflicti, postquam diis Samothraciis iterum vota nuncupassent, a Glauco adiuvantur, fatorum praenuntio.

48. Τὴν δὲ Μήδειαν ἱστοροῦσι καθηγήσασθαι τοῖς Ἀργοναύταις πρὸς τὸ τοῦ Ἄρεος τέμενος, ἀπέχον ἑβδομήκοντα σταδίους ἀπὸ τῆς πόλεως· ἣν καλεῖσθαι μὲν Σύβαριν, ἔχειν δὲ τὰ βασίλεια τῶν Κόλχων. Προσελθοῦσαν δὲ ταῖς πύλαις κεκλεισμέναις νυκτός, τῇ Ταυρικῇ διαλέκτῳ προσφωνῆσαι τοῖς φρουροῦσι. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀνοιξάντων προθύμως, ὡς ἂν βασιλέως θυγατρί, φασὶ τοὺς Ἀργοναύτας εἰσπεσόντας ἐσπασμένοις τοῖς ξίφεσι, πολλοὺς μὲν φονεῦσαι τῶν βαρβάρων, τοὺς δ' ἄλλους διὰ τὸ παράδοξον καταπλήξαντας, ἐκβαλεῖν ἐκ τοῦ τεμένους, καὶ τὸ δέρας ἀναλαβόντας, πρὸς τὴν ναῦν ἐπείγεσθαι κατὰ σπουδήν. Παραπλησίως δὲ τούτοις καὶ τὴν Μήδειαν ἐν τῷ τεμένει τὸν μυθολογούμενον ἄϋπνον δράκοντα, περιεσπειραμένον τὸ δέρμα, φαρμάκοις ἀποκτεῖναι, καὶ μετ' Ἰάσονος τὴν ἐπὶ θάλατταν καταβασιν ποιήσασθαι. Τῶν δὲ διαφυγόντων Ταύρων ἀπαγγειλάντων τῷ βασιλεῖ τὴν γενομένην ἐπίθεσιν, φασὶ τὸν Αἰήτην μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν στρατιωτῶν διώξαντα τοὺς Ἕλληνας, καταλαβεῖν πλησίον τῆς θαλάττης· ἐξ ἐφόδου δὲ συνάψαντα μάχην, ἀνελεῖν ἕνα τῶν Ἀργοναυτῶν, Ἴφιτον τὸν Εὐρυσθέως ἀδελφὸν τοῦ τοὺς ἄθλους Ἡρακλεῖ προστάξαντος· ἔπειτα τοῖς ἄλλοις τῷ πλήθει τῶν συναγωνιζομένων περιχυθέντα, καὶ βιαιότερον ἐγκείμενον, ὑπὸ Μελεάγρου φονευθῆναι. Ἔνθα δὲ πεσόντος τοῦ βασιλέως, καὶ

τῶν Ἑλλήνων ἐπαρθέντων, τραπῆναι τοὺς Κόλχους πρὸς φυγήν, καὶ κατὰ τὸν διωγμὸν τοὺς πλείστους αὐτῶν ἀναιρεθῆναι. Γενέσθαι δὲ καὶ τῶν ἀριστέων τραυματίας Ἰάσονα καὶ Λαέρτην, ἔτι δὲ Ἀταλάντην, καὶ τοὺς Θεσπιάδας προσαγορευομένους. Τούτους μὲν οὖν φασὶν ὑπὸ τῆς Μηδείας ἐν ὀλίγαις ἡμέραις τισὶ ῥίζαις καὶ βοτάναις θεραπευθῆναι. Τοὺς δ' Ἀργοναύτας ἐπισιτισαμένους ἐκπλεῦσαι, καὶ μέσον ἤδη τὸ Ποντικὸν πέλαγος ἔχοντας, περιπεσεῖν χειμῶνι παντελῶς ἐπικινδύνῳ· τοῦ δ' Ὀρφέως, καθάπερ καὶ πρότερον, εὐχὰς ποιησαμένου τοῖς Σαμοθρᾳξί, λῆξαι μὲν τοὺς ἀνέμους, φανῆναι δὲ πλησίον τῆς νεὼς τὸν προσαγορευόμενον θαλάττιον Γλαῦκον. Τοῦτον δ' ἐπὶ δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας συνεχῶς τῇ νηῒ συμπλεύσαντα, προειπεῖν μὲν Ἡρακλεῖ περὶ τῶν ἄθλων καὶ τῆς ἀθανασίας· τοῖς δὲ Τυνδαρίδαις, ὅτι προσαγορευθήσονται μὲν Διόσκουροι, τιμῆς δ' ἰσοθέου τεύξονται παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις. Καθόλου δ' ἐξ ὀνόματος προσφωνήσαντα πάντας τοὺς Ἀργοναύτας, εἰπεῖν ὡς διὰ τὰς Ὀρφέως εὐχὰς θεῶν πρόνοια φανερὰς αὐτοῖς σημαίνει τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι· συμβουλεύειν μὲν οὖν αὐτοῖς, ἐπὰν τάχιστα τῆς γῆς ἅψωνται, τὰς εὐχὰς ἀποδιδόναι τοῖς θεοῖς, δι' οὓς τετεύχασι δὶς ἤδη τῆς σωτηρίας.

(C. 49) Solutis ad Byzantium votis, superatoque Hellesponto attingunt Troadem. Ibi ob Hesionen et equas recusatas (c. 42.) pugna commissa, in qua Laomedon perit: iustiori Priamo regnum traditur. Tum in Samothracia iterum reddunt diis vota (c. 43. 48.), templumque ornant.

49. Ἔπειτα τὸν μὲν Γλαῦκον δῦναι πάλιν εἰς τὸ πέλαγος, τοὺς δ' Ἀργοναύτας κατὰ στόμα τοῦ

Πόντου γενομένους, προσπλεῦσαι τῇ γῇ, βασιλεύοντος τότε τῆς χώρας Βύζαντος· ἀφ' οὗ καὶ τὴν πόλιν τῶν Βυζαντίων ὠνομάσθαι. Ἐνταῦθα δὲ βωμοὺς ἱδρυσαμένους, καὶ τοῖς θεοῖς τὰς εὐχὰς ἀποδόντας, καθιερῶσαι τὸν τόπον, τὸν ἔτι καὶ νῦν τιμώμενον ὑπὸ τῶν παραπλεόντων. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναχθέντας, καὶ διαπλεύσαντας τήν τε Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, προσενεχθῆναι τῇ Τρωάδι. Ἐνταῦθα δ' Ἡρακλέους πέμψαντος εἰς τὴν πόλιν Ἰφικλόν τε τὸν ἀδελφὸν καὶ Τελαμῶνα, τάς τε ἵππους καὶ τὴν Ἡσιόνην ἐπαιτήσοντας, λέγεται τὸν Λαομέδοντα τοὺς μὲν πρεσβευτὰς εἰς φυλακὴν ἀποθέσθαι, τοῖς δὲ ἄλλοις Ἀργοναύταις δι' ἐνέδρας βουλεύσασθαι θάνατον· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους υἱοὺς ἔχειν τῇ πράξει συνεργούς, Πρίαμον δὲ μόνον ἐναντιοπραγοῦντα. Τοῦτον γὰρ ἀποφήνασθαι δεῖν τὰ πρὸς τοὺς ξένους δίκαια τηρεῖν, καὶ τήν τε ἀδελφὴν καὶ τὰς ὁμολογημένας ἵππους ἀποδιδόναι. Οὐδενὸς δ' αὐτῷ προσέχοντος, φασὶν εἰς τὴν φυλακὴν δύο ξίφη παρενέγκαντα λάθρα δοῦναι τοῖς περὶ τὸν Τελαμῶνα, καὶ τὴν τοῦ πατρὸς προαίρεσιν ἐξηγησάμενον, αἴτιον γενέσθαι τῆς σωτηρίας αὐτοῖς. Εὐθὺς γὰρ τοὺς περὶ τὸν Τελαμῶνα φονεῦσαι μὲν τῶν φυλάκων τοὺς ἀντιχομένους, φυγόντας δ' ἐπὶ θάλατταν ἀπαγγεῖλαι τὰ κατὰ μέρος τοῖς Ἀργοναύταις. Διόπερ τούτους μὲν ἑτοίμους γενομένους πρὸς μάχην, ἀπαντῆσαι τοῖς ἐκ τῆς πόλεως ἐκχεομένοις μετὰ τοῦ βασιλέως. Γενομένης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς καὶ τῶν ἀριστέων διὰ τὰς ἀρετὰς ἐπικρατούντων, μυθολογοῦσι τὸν

Ἡρακλέα πάντων ἄριστα διαγωνίσασθαι. Τόν τε γὰρ Λαομέδοντα φονεῦσαι, καὶ τῆς πόλεως ἐξ ἐφόδου κρατήσαντα, κολάσαι μὲν τοὺς μετασχόντας τῷ βασιλεῖ τῆς ἐπιβουλῆς, Πριάμῳ δὲ διὰ τὴν δικαιοσύνην παραδοῦναι τὴν βασιλείαν, καὶ φιλίαν συνθέμενον, ἐκπλεῦσαι μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν. Ἔνιοι δὲ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν παραδεδώκασιν, οὐ μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν, ἀλλ' ἰδίᾳ στρατεύσαντα τὸν Ἡρακλέα ναυσὶν ἕξ ἕνεκα τῶν ἵππων, ἑλεῖν τὴν Τροίαν. Προσμαρτυρεῖν δὲ τούτοις καὶ Ὅμηρον ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν,

Ἀλλ' οἷόν τινά φασι βίην Ἡρακληείην
Εἶναι, ἐμὸν πατέρα θρασὺμέμονα, θυμολέοντα·
Ὃς ποτε δεῦρ' ἐλθὼν ἕνεκ' ἵππων Λαομέδοντος,
Ἐξ οἵης σὺν νηυσὶ καὶ ἀνδράσι παυροτέροισιν.
Ἴλιον ἐξαλάπαξε πόλιν, χήρωσε δ' ἀγυιάς.

Τοὺς δ' Ἀργοναύτας φασὶν ἐκ τῆς Τρωάδος ἀναχθέντας, εἰς Σαμοθράκην κομισθῆναι, καὶ τοῖς μεγάλοις θεοῖς τὰς εὐχὰς ἀποδόντας πάλιν, ἀνατεθεῖναι τὰς φιάλας εἰς τὸ τέμενος, τὰς ἔτι καὶ νῦν διαμενούσας.

(C. 50.) Interea Pelias, exstincta stirpe Iasonia, quem mari periisse rumor ferebat, regnum occupaverat. Redux patriam Iason ulciscì cladem suorum constituit, paratis ad auxilium proceribus: quibus de modo vindictae consultantibus Medea regem dolo interimere, et prodere regiam spondet.

50. Τῆς δὲ τῶν ἀριστείων ἀνακομιδῆς ἀγνουμένης ἔτι κατὰ τὴν Θετταλίαν, φασὶ προσπεσεῖν φήμην, ὅτι πάντες οἱ μετὰ Ἰάσονος στρατεύσαντες, ἐν τοῖς κατὰ Πόντον τόποις ἀπολώλασι. Διόπερ τὸν Πελίαν καιρὸν ἔχειν ὑπολαμβάνοντα, τοὺς ἐφέδρους τῆς βασιλείας ἅπαντας ἄρδην ἀνελεῖν. Τὸν μὲν γὰρ πατέρα τοῦ Ἰάσονος ἀναγκάσαι πιεῖν αἷμα ταύρου·

τὸν δὲ ἀδελφὸν Πρόμαχον, παῖδα τὴν ἡλικίαν ὄντα, φονεῦσαι. Ἀμφινόμην δὲ τὴν μητέρα μέλλουσαν ἀναιρεῖσθαι, φασὶν ἔπανδρον καὶ μνήμης ἀξίαν ἐπιτελέσασθαι πρᾶξιν. Καταφυγοῦσαν γὰρ ἐπὶ τὴν ἑστίαν τοῦ βασιλέως, καὶ καταρασαμένην παθεῖν αὐτὸν ἄξια τῶν ἀσεβημάτων, ξίφει κατάξασαν αὐτῆς τὸ στῆθος, ἡρωϊκῶς καταστρέψαι τὸν βίον. Τὸν δὲ Πελίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ πᾶσαν τὴν Ἰάσονος συγγένειαν ἄρδην ἀνελόντα, ταχὺ τὴν προσήκουσαν τοῖς ἀσεβήμασι κομίσασθαι τιμωρίαν. Τὸν γὰρ Ἰάσονα κατασπλεύσαντα νυκτὸς τῆς Θετταλίας εἰς ὅρμον οὐ μακρὰν μὲν τῆς Ἰωλκοῦ κείμενον, ἀθεώρητον δὲ τοῖς ἐκ τῆς πόλεως, μαθεῖν παρά τινος τῶν κατὰ τὴν χώραν τὰ γενόμενα περὶ τοὺς συγγενεῖς ἀτυχήματα. Πάντων δὲ τῶν ἀριστέων ἑτοίμων ὄντων βοηθεῖν τῷ Ἰάσονι, καὶ πάντα κίνδυνον ἀναδέχεσθαι, περὶ τῆς ἐπιθέσεως ἐμπεσεῖν αὐτοῖς ἀμφισβήτησιν· οὓς μὲν γὰρ συμβουλεύειν, παραχρῆμα βιασαμένους εἰς τὴν πόλιν, ἀπροσδοκήτως ἐπιθέσθαι τῷ βασιλεῖ· τινὰς δ' ἀποφαίνεσθαι δεῖν στρατιώτας ἀπὸ τῆς ἰδίας πατρίδος ἕκαστον συλλέξαντα, κοινὸν ἄρασθαι πόλεμον· ἀδύνατον γὰρ εἶναι πεντήκοντα καὶ τρισὶν ἀνδράσι περιγενέσθαι βασιλέως δύναμιν ἔχοντος καὶ πόλεις ἀξιολόγους. Τοιαύτης δ' οὔσης ἐν αὐτοῖς ἀπορίας, λέγεται τὴν Μήδειαν ἐπαγγείλασθαι δι' ἑαυτῆς τόν τε Πελίαν ἀποκτεῖναι δόλῳ, καὶ τὰ βασίλεια παραδοῦναι τοῖς ἄριστεῦσιν ἀκινδύνως. Ἐνταῦθα πάντων θαυμασάντων τὸν λόγον, καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐπιβολῆς μαθεῖν ζητούντων, εἰπεῖν ὅτι

κομίζει μεθ' ἑαυτῆς πολλὰς καὶ παραδόξους δυνάμεις φαρμάκων, ὑπό τε τῆς μητρος Ἑκάτης εὑρημένας, καὶ τῆς ἀδελφῆς Κίρκης· καὶ ταύταις μὲν μηδέποτε χρῆσθαι πρότερον πρὸς ἀπώλειαν ἀνθρώπων, νυνὶ δὲ δι' αὐτῶν ἀμυνεῖσθαι ῥᾳδίως τοὺς ἀξίους τιμωρίας. Προειποῦσαν δὲ τοῖς ἀριστεῦσι τὰ κατὰ μέρος τῆς ἐπιθέσεως, ἐκ τῶν βασιλείων αὐτοῖς ἐπαγγείλασθαι σημαίνειν, τῆς μὲν ἡμέρας, καπνῷ, τῆς δὲ νυκτός, πυρί, πρὸς τὴν ὑπαρχειμένην τῆς θαλάττης σκοπήν.

(C. 51.) Assumpta igitur sagae persona, cum simulacro Dianae urbem intrat, et magica ministeria senectae transformandae in juvenilem vigorem offert et praestigiis approbat.

51. Αὐτὴν δὲ κατασκευάσασαν Ἀρτέμιδος εἴδωλον κοῖλον, εἰς μὲν τοῦτο παντοδαπὰς φύσεις φαρμάκων κατακρύψαι, ἑαυτῆς δὲ τὰς μὲν τρίχας δυνάμεσί τισι χρίσασαν, ποιῆσαι πολιάς, τὸ δὲ πρόσωπον καὶ τὸ σῶμα ῥυτίδων πλῆρες, ὥστε τοὺς ἰδόντας δοκεῖν εἶναί τινα παντελῶς πρεσβῦτιν. Τὸ δὲ τελευταῖον, ἀναλαβοῦσαν τὴν θεὸν διεσκευασμένην κατεπληκτικῶς εἰς ὄχλου δεισιδαιμονίαν, εἰς τὴν πόλιν εἰσβαλεῖν ἅμα ἡμέρᾳ. Ἐνθεαζούσης δ' αὐτῆς, καὶ τοῦ πλήθους κατὰ τὰς ὁδοὺς συντρέχοντος, παραγγέλλειν πᾶσι δέχεσθαι τὴν θεὸν εὐσεβῶς· παρεῖναι γὰρ αὐτὴν ἐξ Ὑπερβορέων ἐπ' ἀγαθῷ δαίμονι τῇ τε πόλει πάσῃ καὶ τῷ βασιλεῖ. Πάντων δὲ προσκυνούντων καὶ τιμώντων τὴν θεὸν θυσίαις, καὶ τὸ σύνολον τῆς πόλεως ἅπάσης συνθεαζούσης, εἰσβαλεῖν τὴν Μήδειαν εἰς τὰ βασίλεια· καὶ τὸν τε Πελίαν εἰς δεισιδαίμονα διάθεσιν ἐμβαλεῖν, καὶ τὰς θυγατέρας αὐ-

τοῦ διὰ τῆς τερατείας εἰς τοιαύτην κατάπληξιν ἄγαγεῖν, ὥστε πιστεῦσαι, διότι πάρεστιν ἡ θεὸς εὐδαίμονα ποιήσουσα τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως. Ἀπεφαίνετο γὰρ ἐπὶ δρακόντων ὀχουμένην τὴν Ἄρτεμιν δι' ἀέρος ὑπερπετασθῆναι πολλὰ μέρη τῆς οἰκουμένης, καὶ πρὸς καθίδρυσιν ἑαυτῆς καὶ τιμὰς αἰωνίους ἐκλελέχθαι τὸν εὐσεβέστατον ἁπάντων τῶν βασιλέων· προστεταχέναι δ' αὐτῇ καὶ τὸ γῆρας ἀφελοῦσαν τοῦ Πελίου διά τινων δυνάμεων, νέον παντελῶς ποιῆσαι τὸ σῶμα, καὶ πολλὰ ἕτερα πρὸς μακάριον καὶ θεοφιλῆ βίον δωρήσασθαι. Ἐκπληττομένου δὲ τοῦ βασιλέως τὸ παράδοξον τῶν λόγων, ἐπαγγείλασθαι τὴν Μήδειαν παραχρῆμα ἐπὶ τοῦ σώματος ἑαυτῆς τὰς πίστεις παρέξεσθαι. Εἰποῦσαν γὰρ μιᾷ τῶν Πελίου θυγατέρων καθαρὸν ἐνεγκεῖν ὕδωρ, καὶ τῆς παρθένου τὸ ῥηθὲν εὐθὺς ἐπὶ τέλος ἀγαγούσης, φασὶν εἰς οἰκίσκον τινὰ συγκλείσασαν ἑαυτήν, καὶ περινιψαμένην τὸ σῶμα πᾶν, ἀποκλύσασθαι τὰς τῶν φαρμάκων δυνάμεις. Ἀποκατασταθεῖσαν δ' εἰς τὴν οἰκείαν διάθεσιν, καὶ φανεῖσαν τῷ βασιλεῖ, καταπλήξασθαι πάντας τοὺς ὁρῶντας, καὶ δόξαι τινὶ θεῶν προνοίᾳ μεταλλαχέναι τὸ γῆρας εἰς παρθένου νεότητα καὶ κάλλος περίβλεπτον. Ποιῆσαι δ' αὐτὴν καὶ διά τινων φαρμάκων εἴδωλα φανῆναι δρακόντων, ἐφ' ὧν ἀποφαίνεσθαι τὴν θεὸν κομισθεῖσαν δι' ἀέρος ἐξ Ὑπερβορέων, ἁρπαχθῆναι τῷ Πελίᾳ. Τῶν δὲ ἐνεργημάτων ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν φανέντων, καὶ τοῦ βασιλέως μεγάλης ἀποδοχῆς ἀξιοῦντος τὴν Μήδειαν, καὶ τὸ σύνολον πιστεύσαντος ἀληθῆ λέγειν, φασὶν αὐτὴν

κατὰ μόνας ἐντυχοῦσαν τῷ Πελίᾳ, παρακαλέσαι ταῖς θυγατράσι διακελεύσασθαι συνεργεῖν, καὶ πράττειν, ἅπερ ἂν αὐταῖς προστάξῃ· προσήκειν γὰρ τῷ τοῦ βασιλέως σώματι, μὴ δουλικαῖς χερσίν, ἀλλὰ ταῖς τῶν τέκνων θεραπείαις τυχεῖν τῆς παρὰ θεῶν εὐεργεσίας. Διόπερ τοῦ Πελίου ταῖς θυγατράσι διαῤῥήδην εἰπόντος πάντα πράττειν, ὅσα ἂν ἡ Μήδεια προστάττῃ περὶ τὸ σῶμα τοῦ πατρός, τὰς μὲν παρθένους ἑτοίμους οὔσας, τὸ κελευόμενον ἐπιτελεῖν.

(C. 52.) Qua fraude eadem Peliae per ipsas eius filias patrat, datoque signo, Iasonem cum sociis ad occupandam regiam advocat. Peliades facinus, quod insciae commiserant, morte sua expiaturas vix erigit Iason.

52. Τὴν δὲ Μήδειαν, νυκτὸς ἐπιγενομένης καὶ τοῦ Πελίου πρὸς ὕπνον τραπέντος, λέγειν ὡς ἀναγκαῖον ἐν λέβητι καθεψῆσαι τὸ σῶμα τοῦ Πελίου. Προσηνῶς δὲ τῶν παρθένων δεξαμένων τὸν λόγον, ἑτέραν αὐτὴν ἐπινοῆσαι πίστιν τῶν ὑπ' αὐτῆς λεγομένων. Τρεφομένου γὰρ κριοῦ πολυετοῦς κατὰ τὴν οἰκίαν, ἐπαγγείλασθαι ταῖς κόραις τοῦτον πρότερον καθεψήσειν, καὶ ποιήσειν ἀπ' ἀρχῆς ἄρνα. Συγκαταθεμένων δ' αὐτῶν, μυθολογοῦσι τὴν Μήδειαν κατὰ μέλη διελοῦσαν τὸ σῶμα τοῦ κριοῦ καθεψῆσαι, καὶ διά τινων φαρμάκων παρακρουσαμένην, ἐξελεῖν ἐκ τοῦ λέβητος ἀρνὸς εἴδωλον. Ἐνταῦθα τῶν παρθένων καταπλαγεισῶν, καὶ πίστεις τῆς πράξεως ἡγησαμένων ἐνδεχομένας ἔχειν, ὑπουργῆσαι τοῖς προστάγμασι. Καὶ τὰς μὲν ἄλλας ἁπάσας τὸν πατέρα τυπτούσας ἀποκτεῖναι, μόνην δ' Ἄλκηστιν δι' εὐσεβείας ὑπερβολὴν ἀποσχέσθαι τοῦ γεννήσαντος.

Μετὰ δὲ ταῦτα τὴν Μήδειάν φασι τοῦ μὲν τὸ σῶμα κατακόπτειν ἢ καθεψεῖν ἀποστῆναι, προσποιησαμένην δὲ δεῖν πρότερον εὐχὰς ποιήσασθαι τῇ σελήνῃ, τὰς μὲν παρθένους ἀναβιβάσαι μετὰ λαμπάδων ἐπὶ τὸ μετεωρότατον τέγος τῶν βασιλείων, αὐτὴν δὲ τῇ Κολχίδι διαλέκτῳ κατευχήν τινα μακρὰν διερχομένην, ἐγχρονίζειν, ἀναστροφὴν διδοῦσαν τοῖς μέλλουσι ποιεῖσθαι τὴν ἐπίθεσιν. Διὸ καὶ τοὺς Ἀργοναύτας ἀπὸ τῆς σκοπῆς καταμαθόντας τὸ πῦρ, καὶ νομίσαντας συντετελέσθαι τὴν ἀναίρεσιν τοῦ βασιλέως, ὁρμῆσαι δρόμῳ πρὸς τὴν πόλιν. Παρεισελθόντας δ' ἐντὸς τοῦ τείχους, ἐσπασμένοις τοῖς ξίφεσιν εἰς τὰ βασίλεια καταντῆσαι, καὶ τοὺς ἐναντιουμένους τῶν φυλάκων ἀνελεῖν· τὰς δὲ τοῦ Πελίου θυγατέρας, ἄρτι καταβεβηκυίας ἀπὸ τοῦ τέγους πρὸς τὴν καθέψησιν, καὶ παραδόξως ἐν τοῖς βασιλείοις ἰδούσας τόν τε Ἰάσονα καὶ τοὺς ἀριστεῖς περιαλγεῖς ἐπὶ τῇ συμφορᾷ γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἀμύνασθαι τὴν Μήδειαν ἔχειν ἐξουσίαν, οὔτε τὸ πραχθὲν αὐταῖς μύσος δι' ἀπάτην, διορθώσασθαι. Διόπερ ταύτας μὲν ὁρμῆσαι λέγεται στερίσκειν αὑτὰς τοῦ ζῆν, τὸν δὲ Ἰάσονα, κατελεήσαντα τὰ πάθη, παραπανσχεῖν αὐτάς, καὶ θαρρεῖν παρακαλέσαντα, δεικνύειν ὡς ἐκ κακίας μὲν οὐδὲν ἥμαρτον, ἀκουσίως δὲ δι' ἀπάτην ἠτύχησαν.

(C. 53.) Qui quum factum palam purgasset, in superstitem regis familiam benignus, Acasto filio imperium cedit, filias principibus viris collocat, ipse, dicata Neptuno navi, sedem capit Corinthum. His peractis, Argonautae, Hercule auctore, sempiternum foedus et fidem socialem ineunt, ludosque celebrant, Iovi sacros Olympio (cf. c. 14.)

53. Καθόλου δὲ πᾶσι τοῖς συγγενέσιν ἐπαγγει-

λάμενον ἐπιεικῶς καὶ μεγαλοψύχως προσενεχθήσεσθαι, συναγαγεῖν εἰς ἐκκλησίαν τὰ πλήθη. Ἀπολογησάμενον δὲ περὶ τῶν πεπραγμένων, καὶ διδάξαντα διότι τοὺς προαδικήσαντας ἠμύνατο, τιμωρίαν ἐλάττονα λαβεῖν ὧν αὐτὸς πέπονθεν, Ἀκάστῳ μὲν τῷ Πελίου τὴν πατρῴαν βασιλείαν παραδοῦναι· τῶν δὲ τοῦ βασιλέως θυγατέρων ἀξιῶσαι αὐτὸν φρουτίδα ποιήσασθαι. Καὶ πέρας συντελέσαι τὴν ὑπόσχεσιν αὐτόν φασι μετά τινα χρόνον, συνοικίσαντα πάσας τοῖς ἐπιφανεστάτοις. Ἄλκηστιν μὲν γὰρ τὴν πρεσβυτάτην ἐκδοῦναι πρὸς γάμον Ἀδμήτῳ τῷ Φέρητος Θετταλῷ, Ἀμφινόμην δὲ Ἀνδραίμονι Λεοντέως ἀδελφῷ, Εὐάδνην δὲ Μάνῃ τῷ Κεφάλου, Φωκέων τότε βασιλεύοντι. Ταῦτα μὲν ὕστερον αὐτὸν πρᾶξαι· τότε δὲ μετὰ τῶν ἑταίρων εἰς Ἰσθμὸν τὸν ἐν Πελοποννήσῳ πλεύσαντα, θυσίαν ἐπιτελέσαι τῷ Ποσειδῶνι, καὶ καθιερῶσαι τὴν Ἀργὼ τῷ θεῷ. Ἀποδοχῆς δὲ μεγάλης τυγχάνοντα παρὰ τῷ βασιλεῖ τῶν Κορινθίων Κρέοντι, μετασχεῖν τῆς πολιτείας, καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἐν τῇ Κορίνθῳ κατοικῆσαι. Μελλόντων δὲ τῶν Ἀργοναυτῶν εἰς τὰς πατρίδας διαχωρίζεσθαι, φασὶ τὸν Ἡρακλέα συμβουλεῦσαι τοῖς ἀριστεῦσι, πρὸς τὰ παράδοξα τῆς τύχης ἀλλήλοις ὅρκους δοῦναι συμμαχήσειν, εἴν τις βοηθείας προσδεηθῇ· ἐκλέξασθαι δὲ καὶ τῆς Ἑλλάδος τὸν ἐπιφανέστατον τόπον εἰς ἀγώνων θέσιν καὶ πανήγυριν κοινήν, καὶ καθιερῶσαι τὸν ἀγῶνα τῷ μεγίστῳ τῶν θεῶν Διὶ Ὀλυμπίῳ. Συνομοσάντων δὲ τῶν ἀριστέων περὶ τῆς συμμαχίας, καὶ τὴν διάταξιν τῶν ἀγώνων ἐπιτρεψάντων

Ἡρακλεῖ, φασὶ τοῦτον τὸν τόπον προκρῖναι πρὸς τὴν πανήγυριν τῆς τῶν Ἠλείων χώρας, τὸν παρὰ τὸν Ἀλφειόν. Διὸ καὶ τὴν παραποταμίαν καθιερώσαντα τῷ μεγίστῳ τῶν θεῶν, Ὀλυμπίαν ἀπ' ἐκείνου προσαγορεῦσαι. Ὑποστησάμενον δ' ἱππικὸν ἀγῶνα καὶ γυμνικόν, τά τε περὶ τῶν ἄθλων διατάξαι, καὶ θεωροὺς ἀποστεῖλαι τοὺς ταῖς πόλεσι προειροῦντας τὴν θέαν τῶν ἀγώνων. Διὰ δὲ τὴν παρὰ τοῖς Ἀργοναύταις γενομένην ἀποδοχὴν αὐτοῦ κατὰ τὴν στρατείαν οὐ μετρίως δοξασθέντος, προσγενέσθαι τὴν ἐκ τῆς Ὀλυμπιακῆς πανηγύρεως δόξαν· ὥστε πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐπιφανέστατον ὑπάρξαι, καὶ παρὰ ταῖς πλείσταις πόλεσι γνωσθέντα, πολλοὺς ἔχειν ἐπιθυμητὰς τῆς φιλίας, οὓς προθύμους εἶναι μετέχειν παντὸς κινδύνου. Ταχὺ δ' ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ στρατηγίᾳ θαυμασθέντα, στρατόπεδόν τε κράτιστον συστήσασθαι, καὶ πᾶσαν ἐπελθεῖν τὴν οἰκουμένην, εὐεργετοῦντα τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων· ἀνθ' ὧν τυχεῖν αὐτὸν συμφωνουμένης ἀθανασίας. Τοὺς δὲ ποιητάς, διὰ τὴν συνήθη τερατολογίαν, μυθολογῆσαι μόνον τὸν Ἡρακλέα καὶ γυμνὸν ὅπλων τελέσαι τοὺς τεθρυλλημένους ἄθλους.

(C. 54.) Iason deinde, repudiata Medea, e qua tres filios susceperat, altera init cum Glauce vota. Quae Medeam, cedere nolentem, ita furore armat, ut igne et caede grassaretur, exstinctaque Glauce, suos ipsa liberos trucidaret, atque Herculem adversus Iasonem vindicem poscaret.

54. Ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ θεοῦ τούτου τὰ μυθολογούμενα πάντα διήλθομεν· νυνὶ δὲ προσθετέον ἡμῖν ὑπὲρ Ἰάσονος τὸν ὑπολειπόμενον λόγον. Φασὶ γὰρ

αὐτὸν ἐν Κορίνθῳ κατοικοῦντα, καὶ συμβιώσαντα δεκαετῆ χρόνον Μηδείᾳ, γεννῆσαι παῖδας ἐξ αὐτῆς, τοὺς μὲν πρεσβυτάτους δύο, διδύμους, Θετταλόν τε καὶ Ἀλκιμένην· τὸν δὲ τρίτον, πολὺ νεώτερον τούτων, Τίσανδρον. Τοῦτον μὲν οὖν τὸν χρόνον ἱστοροῦσιν ἀποδυχῆς ἀξιωθῆναι τὴν Μήδειαν ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, διὰ τὸ μὴ μόνον κάλλει διαφέρειν αὐτήν, ἀλλὰ καὶ σωφροσύνῃ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς κεκοσμῆσθαι· μετὰ δὲ ταῦτα ἀεὶ μᾶλλον τοῦ χρόνου τὴν φυσικὴν εὐπρέπειαν ἀφαιρουμένου, λέγεται, τὸν Ἰάσονα Γλαύκης ἐραισθέντα τῆς Κρέοντος θυγατρός, μνηστεύσαι τὴν παρθένον. Συγκαταθεμένου δὲ τοῦ πατρὸς καὶ τάξαντος ἡμέραν τοῖς γάμοις, τὸ μὲν πρῶτον ἐπιβαλέσθαι φασὶν αὐτὸν πείθειν τὴν Μήδειαν ἑκουσίως παραχωρῆσαι τῆς συμβιώσεως· βούλεσθαι γὰρ αὐτὴν γαμεῖν, οὐκ ἀποδοκιμάσαντα τὴν πρὸς αὐτὴν ὁμιλίαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς τέκνοις σπεύδοντα συγγενῆ τὸν βασιλέως οἶκον ποιήσασθαι. Ἀγανακτούσης δὲ τῆς γυναικός, καὶ τοὺς θεοὺς μαρτυρουμένης τοὺς ἐπόπτας γενομένους τῶν ὅρκων, φασὶ τὸν Ἰάσονα καταφρονήσαντα γῆμαι τὴν τοῦ βασιλέως θυγατέρα. Τὴν δὲ Μήδειαν ἐξελαυνομένην ἐκ τῆς πόλεως, καὶ μίαν ἡμέραν ἀπὸ τοῦ Κρέοντος λαβοῦσαν εἰς τὴν τῆς φυγῆς παρασκευήν, εἰς μὲν τὰ βασίλεια νυκτὸς εἰσελθεῖν, ἀλλοιώσασαν τοῖς φαρμάκοις τὴν αὐτῆς ὄψιν, καὶ τὴν οἰκίαν ὑφάψαι, ῥίζιον τι προσθεῖσαν, εὑρημένον μὲν ὑπὸ Κίρκης τῆς ἀδελφῆς, δύναμιν δ' ἔχον, ἐπὰν ἁφθῇ, δυσκατάσβεστον. Ἅφνω δὲ φλεγομένων τῶν βασιλείων, τὸν μὲν Ἰάσονα ταχέως

ἐκπηδῆσαι, τὴν δὲ Γλαύκην καὶ τὸν Κρέοντα τοῦ πυρὸς περικαταλαβόντος διαφθαρῆναι. Τινὲς δὲ τῶν συγγραφέων φασὶ τοὺς μὲν υἱοὺς τῆς Μηδείας δῶρα κομίσαι τῇ νύμφῃ φαρμάκοις κεχρισμένα, τὴν δὲ Γλαύκην δεξαμένην καὶ τῷ σώματι περιθεμένην, αὐτήν τε συμφορᾷ περιπεσεῖν, καὶ τὸν πατέρα βοηθοῦντα, καὶ τοῦ σώματος ἁψάμενον, τελευτῆσαι. Τὴν δὲ Μήδειαν ἐπιτυχοῦσαν τοῖς πρώτοις ἐγχειρήμασιν, οὐκ ἀποστῆναι τῆς Ἰάσονος τιμωρίας. Ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ προελθεῖν αὐτὴν ὀργῆς ἅμα καὶ ζηλοτυπίας, ἔτι δ' ἀμέτητος, ὥστ' ἐπὶ ἐξάψαι τὸν μετὰ τῆς νύμφης κίνδυνον, τῇ ἀφαγῇ τῶν κοινῶν τέκνων ἐμβαλεῖν αὐτὸν εἰς τὰς μεγίστας συμφοράς. Πλὴν γὰρ ἑνὸς τοῦ διαφυγόντος, τοὺς ἄλλους υἱοὺς ἀποσφάξαι, καὶ τὰ σώματα τούτων ἐν τῷ τῆς Ἥρας τεμένει θάψαι· καὶ μετὰ τῶν πιστοτάτων θεραπαινίδων, ἔτι πολλῆς νυκτὸς οὔσης, φυγεῖν ἐκ τῆς Κορίνθου, καὶ διεκπεσεῖν εἰς Θήβας πρὸς Ἡρακλέα· τοῦτον γὰρ μεσίτην γεγονότα τῶν ὁμολογιῶν ἐν Κόλχοις, ἐπηγγέλθαι βοηθήσειν αὐτῇ παρασπονδουμένῃ.

(C. 55.) Orbus Iason quum mortem sibi conciviscit; Thessalus, filius eius superstes, Iolcum reversus, Peliae in regno succedit, suaeque populum ditionis Thessalos appellat. Medea, desperate furentis Herculis ope, Athenas profugit ad Aegeum: cui nupta Medum peperit, primum Medorum regem. Aliae de erroribus eius narrationes: (C. 56.) quarum magna est per Tragicos varietas orta. — Argonautarum reditus per aliam viam, a Timaeo aliisque traditus, adverso Tanai et per aliud flumen in Oceanum, inde juxta Gades in mare mediterraneum, eiusque rei opinata vestigia. Sed hoc de reditu falsa multa commemorata.

55. Ἐν τοσούτῳ δὲ τὸν μὲν Ἰάσονα στηρηθέντα τέκνων καὶ γυναικός, δόξαι πᾶσι δίκαια πεπονθέναι· διὸ καὶ μὴ δυνάμενον ἐνεγκεῖν τὸ μέγεθος τῆς

συμφορᾶς, ἐκ τοῦ ζῆν ἑαυτὸν μεταστῆσαι. Τοὺς δὲ Κορινθίους ἐκπεπλῆχθαι μὲν τὴν δεινότητα τῆς περιπετείας, μάλιστα δ' ἀπορεῖν περὶ τῆς ταφῆς τῶν παίδων. Διόπερ ἀποστειλάντων αὐτῶν Πυθῶνδε τοὺς ἐπερωτήσοντας τὸν θεόν, πῶς χρηστέον τοῖς σώμασι τῶν παίδων, προστάξαι τὴν Πυθίαν ἐν τῷ τεμένει τῆς Ἥρας αὐτοὺς θάψαι, καὶ τιμῶν ἡρωϊκῶν αὐτοὺς ἀξιοῦν. Ποιησάντων δὲ τῶν Κορινθίων τὸ προσταχθέν, φασὶ Θετταλὸν μὲν τὸν διαφυγόντα τὸν ἀπὸ τῆς μητρὸς φόνον, ἐν Κορίνθῳ τραφέντα, μετὰ ταῦτα ἐπανελθεῖν εἰς Ἰωλκόν, οὖσαν Ἰάσονος πατρίδα· ἐν ᾗ καταλαβόντα προσφάτως Ἄκαστον τὸν Πελίου τετελευτηκότα, παραλαβεῖν κατὰ γένος προσήκουσαν τὴν βασιλείαν, καὶ τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν τεταγμένους ἀφ' ἑαυτοῦ προσαγορεῦσαι Θετταλούς. Οὐκ ἀγνοῶ δὲ διότι περὶ τῆς τῶν Θετταλῶν προσηγορίας οὐ ταύτην μόνην τὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ καὶ διαφώνους ἑτέρας παραδεδόσθαι συμβέβηκε· περὶ ὧν ἐν οἰκειοτέροις μνησθησόμεθα καιροῖς. Τὴν δ' οὖν Μήδειαν ἐν Θήβαις φασὶ καταλαβοῦσαν Ἡρακλέα μανικῷ πάθει συνεχόμενον, καὶ τοὺς υἱοὺς ἀπεκτακότα, φαρμάκοις αὐτὸν ἰάσασθαι. Τοῦ δ' Εὐρυσθέως ἐπικειμένου τοῖς προστάγμασιν, ἀπογνοῦσαν τὴν κατὰ τὸ παρὸν ἐκ τούτου βοήθειαν, καταφυγεῖν εἰς Ἀθήνας πρὸς Αἰγέα τὸν Πανδίονος. Ἐνταῦθα δ' οἱ μὲν φασὶν αὐτὴν Αἰγεῖ συνοικήσασαν, γεννῆσαι Μῆδον τὸν ὕστερον Μηδίας βασιλεύσαντα· τινὲς δ' ἱστοροῦσιν ὑφ' Ἱππότου τοῦ Κρέοντος ἐξαιτουμένην, κρίσεως τυχεῖν, καὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀπολυθῆναι. Μετὰ

δὲ ταῦτα Θησέως ἐπανελθόντος ἐκ Τροιζῆνος εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐγκληθεῖσαν ἐπὶ φαρμακείᾳ, φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως· δόντος δ' Αἰγέως τοὺς παραπέμψοντας εἰς ἣν βούλοιτο χώραν, εἰς τὴν Φοινίκην κομισθῆναι. Ἐντεῦθεν δ' εἰς τοὺς ἄνω τόπους τῆς Ἀσίας ἀναβᾶσαν, συνοικῆσαί τινι τῶν ἐπιφανῶν βασιλέων· ἐξ οὗ γεννῆσαι παῖδα Μῆδον· καὶ τὸν μὲν παῖδα μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν διαδεξάμενον τὴν βασιλείαν, θαυμασθῆναί τε κατὰ τὴν ἀνδρείαν, καὶ τοὺς λαοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ Μήδους ὀνομάσαι.

56. Καθόλου δέ, διὰ τὴν τῶν τραγῳδῶν τερατείαν, ποικίλη τις καὶ διάφορος ἱστορία περὶ Μηδείας ἐξενήνεκται. Καί τινες, χαρίζεσθαι βουλόμενοι τοῖς Ἀθηναίοις, φασὶν αὐτὴν ἀναλαβοῦσαν τὸν ἐξ Αἰγέως Μῆδον, εἰς Κόλχους διασωθῆναι. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Αἰήτην, ἐκ τῆς βασιλείας ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Πέρσου βιαίως ἐκπεπτωκότα, τὴν ἀρχὴν ἀνακτήσασθαι, Μήδου τοῦ Μηδείας ἀνελόντος τὸν Πέρσην. Μετὰ δὲ ταῦτα δυνάμεως ἐγκρατῆ γενόμενον τὸν Μῆδον, πολλὴν ἐπελθεῖν τῆς ὑπὲρ τὸν Πόντον Ἀσίας, καὶ κατασχεῖν τὴν ἀπ' ἐκείνου προσαγορευθεῖσαν Μηδίαν. Ἀλλὰ γὰρ τὸ πάσας τὰς ἀποφάσεις τῶν περὶ τῆς Μηδείας μυθολογησάντων ἀναγράφειν οὐκ ἀναγκαῖον, ἀλλὰ καὶ μακρὸν εἶναι κρίνοντες, τὰ καταλειπόμενα τῆς περὶ τῶν Ἀργοναυτῶν ἱστορίας προσθήσομεν. Οὐκ ὀλίγοι γὰρ τῶν τε ἀρχαίων συγγραφέων καὶ τῶν μεταγενεστέρων, (ὧν ἐστὶ καὶ Τίμαιος) φασὶ τοὺς Ἀργοναύτας μετὰ τὴν τοῦ δέρατος ἁρπαγήν, πνευσθέντας ὑπ' Αἰήτου προκα-

τειλῆφθαι ναυσὶ τὸ στόμα τοῦ Πόντου, πρῶξιν ἐπιτελέσασθαι παράδοξον καὶ μνήμης ἀξίαν. Ἀναπλεύσαντας γὰρ αὐτοὺς διὰ τοῦ Ταναΐδος ποταμοῦ ἐπὶ τὰς πηγάς, καὶ κατὰ τόπον τινὰ τὴν ναῦν διελκύσαντας, καθ' ἑτέρου πάλιν ποταμοῦ, τὴν ῥύσιν ἔχοντος εἰς τὸν ὠκεανόν, καταπλεῦσαι πρὸς τὴν θάλασσαν· ἀπὸ δὲ τῶν ἄρκτων ἐπὶ τὴν δύσιν κομισθῆναι, τὴν γῆν ἔχοντας ἐξ εὐωνύμων, καὶ πλησίον γενομένους Γαδείρων, εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς θάλασσαν εἰσπλεῦσαι. Ἀποδείξεις δὲ τούτων φέρουσι, δεικνύντες τοὺς παρὰ τὸν ὠκεανὸν κατοικοῦντας Κελτοὺς σεβομένους μάλιστα τῶν θεῶν τοὺς Διοσκούρους· παραδόσιμον γὰρ ἔχειν αὐτοὺς ἐκ παλαιῶν χρόνων τὴν τούτων τῶν θεῶν παρουσίαν ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ γεγενημένην. Εἶναι δὲ καὶ τὴν παρὰ τὸν ὠκεανὸν χώραν οὐκ ὀλίγας ἔχουσαν προσηγορίας ἀπό τε τῶν Ἀργοναυτῶν καὶ τῶν Διοσκούρων. Παραπλησίως δὲ καὶ τὴν ἐντὸς Γαδείρων ἤπειρον ἔχειν ἐμφανῆ σημεῖα τῆς τούτων ἀνακομιδῆς. Περὶ μὲν γὰρ τὴν Τυρρηνίαν καταπλεύσαντας αὐτοὺς εἰς νῆσον τὴν ὀνομαζομένην Αἰθαλίαν, τὸν ἐν αὐτῇ λιμένα, κάλλιστον ὄντα τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις, Ἀργῷον ἀπὸ τῆς νεὼς προσαγορεῦσαι, καὶ μέχρι τῶνδε τῶν χρόνων διαμένειν αὐτοῦ τὴν προσηγορίαν. Παραπλησίως δὲ τοῖς εἰρημένοις, κατὰ μὲν τὴν Τυρρηνίαν ἀπὸ σταδίων ὀκτακοσίων τῆς Ῥώμης ὀνομάσαι λιμένα Τελαμῶνα· κατὰ δὲ Φορμίας τῆς Ἰταλίας Αἰήτην, τὸν νῦν Καιήτην προσαγορευόμενον. Πρὸς δὲ τούτοις ὑπ' ἀνέμων αὐτοὺς ἐκριφέντας εἰς τὰς σύρτεις, καὶ μαθόντας παρὰ

Τρίτωνος τοῦ τότε βασιλεύοντος τῆς Λιβύης τὴν ἰδιότητα τῆς θαλάττης, καὶ τὸν κίνδυνον ἐκφυγόντας, δωρήσασθαι χαλκοῦν τρίποδα, τὸν ἀρχαίοις μὲν κεχαραγμένον γράμμασι, μέχρι δὲ τῶν νεωτέρων χρόνων διαμείναντα παρὰ τοῖς Εὐεσπερίταις. Οὐ παραλειπτέον δ' ἡμῖν ἀνεξέλεγκτον τὴν ἱστορίαν τῶν ἀποφηναμένων τοὺς Ἀργοναύτας ἀνὰ τὸν Ἴστρον πλεύσαντας μέχρι τῶν πηγῶν, κατενεχθῆναι διὰ τῆς ἀντιπροσώπου ῥύσεως πρὸς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον. Τούτους γὰρ ὁ χρόνος ἤλεγξεν ὑπολαβόντας τὸν ἐν τῷ Πόντῳ πλείοσι στόμασιν ἐξερευγόμενον Ἴστρον, καὶ τὸν εἰς τὸν Ἀδρίαν ἐκβάλλοντα, τὴν ῥύσιν ἔχειν ἀπὸ τῶν αὐτῶν τόπων. Ῥωμαίων γὰρ καταπολεμησάντων τὸ τῶν Ἰστρων ἔθνος, εὑρέθη τὰς πηγὰς ἔχων ὁ ποταμὸς ἀπὸ τετταράκοντα σταδίων τῆς θαλάττης. Ἀλλὰ γὰρ τοῖς συγγραφεῦσιν αἰτίαν τῆς πλάνης φασὶ γενέσθαι τὴν ὁμωνυμίαν τῶν ποταμῶν.

(C. 57.) Heraclidae, post ἀποθέωσιν patris Trachine apud Ceycem regem educati, miniseque Eurysthei cedentes, ab unis Atheniensibus in tutelam recipiuntur, et nacti Tricorynthum, auxilio illorum, Theseo et Hyllo ducibus, adversarium filiosque eius caedunt.

57. Ἡμῖν δ' ἀρχούντως ἐξειργασμένοις τὴν περὶ τῶν Ἀργοναυτῶν ἱστορίαν, καὶ τὰ ὑφ' Ἡρακλέους πραχθέντα, οἰκεῖον ἂν εἴη, κατὰ τὴν γενομένην ἐπαγγελίαν, ἀναγράψαι τὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ πράξεις. Μετὰ τὴν Ἡρακλέους τοίνυν ἀποθέωσιν οἱ παῖδες αὐτοῦ κατῴκουν ἐν Τραχῖνι παρὰ Κήϋκι τῷ βασιλεῖ. Μετὰ δὲ ταῦτα Ὕλλου καί τινων ἑτέρων ἀνδρωθέντων, Εὐρυσθεὺς φοβηθεὶς μὴ πάντων ἐνηλίκων γενομένων, ἐκπέσῃ τῆς ἐν Μυκήναις βασιλείας, ἔγνω

τοὺς Ἡρακλείδας ἐξ ὅλης τῆς Ἑλλάδος φυγαδεῦσαι. Διὸ Κήϋκι μὲν τῷ βασιλεῖ προηγόρευσε ταὺς τε Ἡρακλείδας καὶ τοὺς τοῦ Λικυμνίου παῖδας ἐκβαλεῖν· ἔτι δὲ Ἰόλαον, καὶ τὸ σύστημα τῶν Ἀρκάδων, τῶν Ἡρακλεῖ συνεστρατευκότων· ἢ ταῦτα μὴ ποιοῦντα, πόλεμον ἀναδέξασθαι. Οἱ δ' Ἡρακλεῖδαι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, θεωροῦντες αὐτοὺς οὐκ ἀξιομάχους ὄντας Εὐρυσθεῖ πολεμεῖν, ἔγνωσαν ἑκουσίως φεύγειν ἐκ τῆς Τραχῖνος· ἐπιόντες δὲ τῶν ἄλλων πόλεων τὰς ἀξιολογωτάτας, ἐδέοντο παραδέξασθαι σφᾶς αὐτοὺς συνοίκους. Μηδεμιᾶς δὲ τολμώσης ὑποδέξασθαι, μόνοι τῶν ἄλλων Ἀθηναῖοι, διὰ τὴν ἔμφυτον αὐτοῖς ἐπιείκειαν, προσεδέξαντο τοὺς Ἡρακλείδας· κατῴκισαν δὲ αὐτοὺς μετὰ τῶν συμφυγόντων εἰς Τρικόρυνθον, ἥτις ἐστὶ μία τῆς ὀνομαζομένης Τετραπόλεως. Μετὰ δέ τινα χρόνον ἁπάντων τῶν Ἡρακλείους παίδων ἡνδρωμένων, καὶ φρονήματος ἐμφυομένου τοῖς νεανίσκοις διὰ τὴν ἀφ' Ἡρακλέους δόξαν, ὑφορώμενος αὐτῶν τὴν αὔξησιν Εὐρυσθεύς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πολλῆς δυνάμεως. Οἱ δ' Ἡρακλεῖδαι, βοηθούντων αὐτοῖς τῶν Ἀθηναίων, προστησάμενοι τὸν Ἡρακλέους ἀδελφιδοῦν Ἰόλαον, καὶ τούτῳ τε καὶ Θησεῖ καὶ Ἄλλῳ τὴν στρατηγίαν παραδόντες, ἐνίκησαν παρατάξει τὸν Εὐρυσθέα. Κατὰ δὲ τὴν μάχην πλεῖστοι μὲν τῶν μετ' Εὐρυσθέως κατεκόπησαν, αὐτὸς δ' Εὐρυσθεύς, τοῦ ἅρματος κατὰ τὴν φυγὴν συντριβέντος, ὑπὸ Ἄλλου τοῦ Ἡρακλέους ἀνῃρέθη. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Εὐρυσθέως πάντες κατὰ τὴν μάχην ἐτελεύτησαν.

(C. 58.) Quo facto, Hylli auspiciis, Peloponnesum invadunt, Mycenarum regnum ab Atreo recuperaturi; at victo Hyllo in certamine, quo res est dirempta, quinquaginta annos regno et Peloponneso excluduntur. Alcmena interim Thebis dea facta. Caeteri Heraclidae communes cum Doriensibus sedes sibi vindicarunt. Tlepolemus, ob Licymnii caedem Argis Rhodum profugus, insulae, in tres divisae partes, imperium obtinuit.

58. Μετὰ δὲ ταῦτα, οἱ μὲν Ἡρακλεῖδαι πάντες περιβοήτῳ μάχῃ νενικηκότες τὸν Εὐρυσθέα, καὶ διὰ τὴν εὐημερίαν συμμάχων εὐπορήσαντες, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον, Ὕλλου στρατηγοῦντος· Ἀτρεὺς δὲ μετὰ τὴν Εὐρυσθέως τελευτὴν κατελάβόμενος τὴν ἐν Μυκήναις βασιλείαν, καὶ προσλαβόμενος συμμάχους Τεγεάτας, καί τινας ἄλλους, ἀπήντησε τοῖς Ἡρακλείδαις. Κατὰ δὲ τὸν Ἰσθμὸν τῶν στρατοπέδων ἀθροισθέντων, Ὕλλος μὲν ὁ Ἡρακλέους εἰς μονομαχίαν προσκαλέσατο τῶν πολεμίων τὸν βουλόμενον, ὁμολογίας θέμενος τοιαύτας· εἰ μὲν Ὕλλος νικήσει τὸν ἀντιταχθέντα, παραλαβεῖν Ἡρακλείδας τὴν Εὐρυσθέως βασιλείαν· εἰ δὲ Ὕλλος λειφθείη, μὴ κατιέναι τοὺς Ἡρακλείδας εἰς Πελοπόννησον ἐντὸς ἐτῶν πεντήκοντα. Καταβάντος δ' εἰς τὴν πρόκλησιν Ἔχεμου τοῦ βασιλέως τῶν Τεγεατῶν, καὶ τῆς μονομαχίας γενομένης, ὁ μὲν Ὕλλος ἀνῃρέθη, οἱ δὲ Ἡρακλεῖδαι κατὰ τὰς ὁμολογίας ἀπέστησαν τῆς κατόδου, καὶ πάλιν εἰς Τρικόρυνθον ἀνάκομιδὴν ἐποιήσαντο. Μετὰ δὲ τινας χρόνους, Ἀριστόμαχος μὲν μετὰ τῶν παίδων, καὶ Τληπολέμου τοῦ Ἡρακλέους, ἐκπεσόντες τῶν Ἀργείων αὐτοὺς προσδεξαμένων, ἐν Ἄργει κατῴκησαν. Οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἐν Τρικορύνθῳ κατοικήσαντες, ὡς ὁ πεντηκονταετὴς χρόνος διῆλθε, κατῆλθον εἰς Πελο-

πόννησον· ὧν τὰς πράξεις ἀναγράψομεν, ὅταν εἰς ἐκείνους τοὺς χρόνους παραγενηθῶμεν. Ἀλκμήνη δ' εἰς Θήβας καταντήσασα, καὶ μετὰ ταῦτα ἄφαντος γενομένη, τιμῶν ἰσοθέων ἔτυχε παρὰ τοῖς Θηβαίοις. Τοὺς δ' ἄλλους Ἡρακλείδας φασὶν ἐλθόντας παρ' Αἰγίμιον τὸν Δώρου, τὴν πατρῴαν τῆς χώρας παρακαταθήκην ἀπαιτήσαντας, μετὰ Δωριέων κατοικῆσαι. Τληπόλεμον δὲ τὸν Ἡρακλέους ἐν Ἄργει κατοικοῦντα λέγουσιν ἀνελεῖν Λικύμνιον τὸν Ἠλεκτρυόνος, ἐρίσαντα περί τινων, διὰ δὲ τὸν φόνον τοῦτον ἐξ Ἄργους φυγόντα εἰς Ῥόδον κατοικῆσαι. Τὴν δὲ νῆσον ταύτην τότε κατῴκουν Ἕλληνες οἱ ὑπὸ Τριόπα τοῦ Φόρβαντος κατοικισθέντες. Τὸν δ' οὖν Τληπόλεμον κοινῇ μετὰ τῶν ἐγχωρίων τριμερῆ ποιῆσαι τὴν Ῥόδον, καὶ τρεῖς ἐν αὐτῇ καταστῆσαι πόλεις, Λίνδον, Ἰήλυσον, Κάμιρον· βασιλεῦσαι δ' αὐτὸν πάντων τῶν Ῥοδίων, διὰ τὴν τοῦ πατρὸς Ἡρακλέους δόξαν, καὶ κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους μετ' Ἀγαμέμνονος ἐπὶ τὴν Τροίαν στρατεῦσαι.

(C. 59.) Progreditur auctor ad Thesea, Herculis aemulum (ante Chr. 1260); cuius genus et primae virtutis specimina in Coryneten, Sinin, aprum Crommyonensem, Scironem, Cercyonem, Procrusten, describit. Quibus praeclare peractis Theseus Athenas petit, ab Aegeoque rege sortis indiciis filius agnitus, taurum Marathonium superat.

59. Ἐπεὶ δὲ περὶ Ἡρακλέους καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ διήλθομεν, οἰκεῖον ἂν εἴη περὶ Θησέως εἰπεῖν, διὰ τὸ τοῦτον ζηλωτὴν γενέσθαι τῶν Ἡρακλέους ἄθλων. Θησεὺς τοίνυν γεγονὼς Αἴθρας τῆς Πιτθέως καὶ Ποσειδῶνος, τραφεὶς ἐν Τροιζῆνι παρὰ Πιτθεῖ τῷ μητροπάτορι, καὶ τὰ μυθολογούμενα σύμβολα

790131 A

ἀνῃρημένος, τὰ ὑπὸ Αἰγέως ὑπό τινι πέτρᾳ τεθειμένα, κατήντησεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Διεξιὼν δ', ὡς φασι, τὴν παραθαλάττιον, καὶ ζηλωτὴς ὢν τῆς Ἡρακλέους ἀρετῆς, ἐπεβάλετο τελεῖν ἆθλους περιέχοντας ἀποδοχήν τε καὶ δόξαν. Πρῶτον μὲν οὖν ἀνεῖλε τὸν ὀνομαζόμενον Κορυνήτην, χρώμενον τῇ προσαγορευομένῃ κορύνῃ, (ἦτις ἦν αὐτῷ ὅπλον ἀμυντήριον) καὶ τοὺς παριόντας ἀποκτείνοντα. Δεύτερον δέ, τὸν ἐν Ἰσθμῷ κατοικοῦντα Σίνιν. Οὗτος γὰρ δύο πίτυς κάμπτων, καὶ πρὸς ἑκατέραν τὸν ἕνα βραχίονα προσδεσμεύων, ἄφνω τὰς πίτυς ἠφίει· διόπερ τῶν σωμάτων διὰ τὴν βίαν ἀποσπωμένων, συνέβαινε τοὺς ἀτυχοῦντας μετὰ μεγάλης τιμωρίας τελευτᾶν. Τρίτον δὲ τὴν ἐν Κρομμυῶνι ὑπάρχουσαν ὗν ἀγρίαν, διαφέρουσαν ἄλκῃ τε καὶ μεγέθει, καὶ πολλοὺς ἀνθρώπους ἀναιροῦσαν, ἀπέκτεινεν. Ἐκόλασε δὲ καὶ Σκίρωνα, τὸν οἰκοῦντα τῆς Μεγαρίδος τὰς ὀνομαζομένας ἀπ' ἐκείνου Σκιρωνίδας πέτρας. Οὗτος γὰρ εἰώθει τοὺς παριόντας ἀναγκάζειν ἀπονίπτειν ἑαυτὸν ἐπί τινος ἀποκρήμνου κόπου· λακτίσματι δὲ ἄφνω τύπτων, περιεκύλιε κατὰ τῶν κρημνῶν εἰς θάλασσαν, κατὰ τὴν ὀνομαζομένην Χελώνην. Ἀνεῖλε δὲ καὶ περὶ τὴν Ἐλευσῖνα Κερκύονα, τὸν διαπαλαίοντα τοῖς παριοῦσι, καὶ τὸν ἡττηθέντα διαφθείροντα. Μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν ὀνομαζόμενον Προκρούστην ἀπέκτεινε, τὸν οἰκοῦντα ἐν τῷ λεγομένῳ Κορυδαλλῷ τῆς Ἀττικῆς. Οὗτος δὲ τοὺς παριόντας ὁδοιπόρους ἠνάγκαζεν ἐπί τινος κλίνης ἀναπίπτειν, καὶ τῶν μὲν μακροτέρων τὰ

προέχοντα μέρη τοῦ σώματος ἀπέκοπτε, τῶν δ' ἐλαττόνων τοὺς πόδας προέκρουεν· ἀφ' οὗπερ Προκρούστης ὠνομάσθη. Κατορθώσας δὲ τὰ προιρημένα, κατήντησεν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ τὸν Αἰγέα διὰ τῶν συμβόλων ἀνεγνώρισε. Μετὰ δὲ ταῦτα τὸν ἐν Μαραθῶνι ταῦρον, ὃν Ἡρακλῆς, τελῶν ἆθλον, ἐκ Κρήτης ἀπήγαγεν εἰς Πελοπόννησον, συμπλακεὶς καὶ κρατήσας τοῦ ζώου, κατήγαγεν εἰς τὰς Ἀθήνας· τοῦτον δ' Αἰγεὺς παραλαβὼν ἔθυσεν Ἀπόλλωνι.

(C. 60.) Interemit et Minotaurum; de quo mythus sic narratur, ut regum Cretensium recensus deducatur usque ad Androgeum, Minois secundi filium, per insidias ab Aegeo, cui suspectus erat, occisum.

60. Λείπεται δ' ἡμῖν εἰπεῖν περὶ Μινωταύρου τοῦ ἀναιρεθέντος ὑπὸ Θησέως. Ἀναγκαῖον δ' ἐστί, προσαναδραμόντας τοῖς χρόνοις, τὰ συμπεπλεγμένα τούτοις διελθεῖν, ἵνα γένηται σαφὴς ἡ σύμπασα διήγησις. Τεύταμος ὁ Δώρου, τοῦ Ἕλληνος, τοῦ Δευκαλίωνος, εἰς Κρήτην πλεύσας μετὰ Αἰολέων καὶ Πελασγῶν, ἐβασίλευσε τῆς νήσου· γήμας δὲ τὴν Κρηθέως θυγατέρα, ἐγέννησεν Ἀστέριον. Οὗ βασιλεύοντος ἐν τῇ Κρήτῃ, Ζεύς, ὥς φασιν, Εὐρώπην ἁρπάσας ἐκ Φοινίκης, καὶ διακομίσας εἰς Κρήτην ἐπὶ ταύρου, μιγεὶς αὐτῇ, τρεῖς υἱοὺς ἐγέννησε, Μίνω, καὶ Ῥαδάμανθυν καὶ Σαρπηδόνα. Μετὰ δὲ ταῦτα τὴν Εὐρώπην Ἀστέριος ὁ βασιλεὺς τῆς Κρήτης ἔγημεν· ἄπαις δὲ ὤν, τοὺς τοῦ Διὸς παῖδας υἱοποιησάμενος, διαδόχους τῆς βασιλείας ἀπέλιπε. Τούτων δὲ Ῥαδάμανθυς μὲν τοῖς Κρησὶν ἐνομοθέτησε·

Μίνως δὲ διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν, καὶ γήμας Πασιφάην τὴν Λυκτίου, Λύκαστον ἐγέννησεν· ὃς διαδεξάμενος τὴν ἀρχήν, καὶ γήμας Ἰδην τὴν Κορύβαντος, ἐγέννησε Μίνωα τὸν δεύτερον, ὃν τινες Διὸς υἱὸν ἀναγράφουσιν. Οὗτος πρῶτος Ἑλλήνων ναυτικὴν δύναμιν ἀξιόλογον συστησάμενος, ἐθαλασσοκράτησε. Γήμας δὲ Πασιφάην τὴν Ἡλίου καὶ Κρήτης, ἐγέννησε Δευκαλίωνα, καὶ Κατρέα, καὶ Ἀνδρόγεων, καὶ Ἀριάδνην, καὶ ἕτερα τέκνα ἔσχε πλείονα. Τῶν δὲ Μίνωος υἱῶν Ἀνδρόγεως μὲν εἰς τὰς Ἀθήνας κατήντησε, Παναθηναίων συντελουμένων, Αἰγέως βασιλεύοντος· ἐν δὲ τοῖς ἀγῶσι νικήσας τοὺς ἀθλητὰς ἅπαντας, συνήθης ἐγένετο τοῖς Πάλλαντος παισίν. Ἐνταῦθ' ὁ μὲν Αἰγεὺς ὑποπτεύσας τὴν Ἀνδρόγεω φιλίαν, μήπως ὁ Μίνως βοηθήσας τοῖς υἱοῖς τοῦ Πάλλαντος, ἀφέληται τὴν ἀρχήν, ἐπεβούλευσε τῷ Ἀνδρόγεῳ. Βαδίζοντος οὖν αὐτοῦ εἰς τὰς Θήβας ἐπί τινα θεωρίαν, ἐδολοφόνησεν αὐτὸν διά τινων ἐγχωρίων, περὶ Οἰνόην τῆς Ἀττικῆς.

(C. 61.) Hanc ob caedem Minos bello et fame pressit Athenienses, et ad explendam Minotauri saevitiem gravissimam eis, oraculi iussu, morigerantibus, mulctam irrogavit. Sed Theseus, Ariadnae ope adiutus, Minotauro confecto, patriam iniquo tributo liberat. Redux, coniugis raptu perturbatus, conventi obliviscitur: atris velis conspectis, praecipitem se fert Aegeus pater; cui ille in regno succedens legibus Atticam et institutis ampliorem fecit.

61. Μίνως δὲ πυθόμενος τὴν κατὰ τὸν υἱὸν συμφοράν, ἦκεν εἰς τὰς Ἀθήνας, δίκας αἰτῶν τοῦ Ἀνδρόγεω φόνου. Οὐδενὸς δ' αὐτῷ προσέχοντος, πρὸς μὲν Ἀθηναίους συνεστήσατο πόλεμον, ἀρὰς δὲ ἐποιήσατο τῷ Διὶ γενέσθαι κατὰ τὴν πόλιν τῶν

Ἀθηναίων αὐχμὸν καὶ λιμόν. Ταχὺ δὲ περὶ τὴν Ἀττικὴν καὶ τὴν Ἑλλάδα γενομένων αὐχμῶν, καὶ φθαρέντων τῶν καρπῶν, συνελθόντες οἱ τῶν πόλεων ἡγεμόνες, ἐπηρώτησαν τὸν θεόν, πῶς ἂν δύναιντο τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆναι. Ὁ δ' ἔχρησεν ἐλθεῖν αὐτοὺς πρὸς Αἰακὸν τὸν Διὸς καὶ Αἰγίνης τῆς Ἀσωποῦ θυγατρός, καὶ κελεύειν ὑπὲρ αὐτῶν εὐχὰς ποιήσασθαι. Ὧν πραξάντων τὸ προσταχθέν, ὁ μὲν Αἰακὸς ἐπετέλεσε τὰς εὐχάς, καὶ ὁ αὐχμὸς παρὰ μὲν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν ἐπαύσατο, παρὰ δὲ τοῖς Ἀθηναίοις μόνοις διέμεινεν· οὗ δὴ χάριν ἠναγκάσθησαν οἱ Ἀθηναῖοι τὸν θεὸν ἐπερωτῆσαι περὶ τῆς τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆς. Εἶθ' ὁ μὲν θεὸς ἔχρησεν, ἐὰν τοῦ Ἀνδρόγεω φόνου τῷ Μίνῳ δίκας δῶσιν, ἃς ἂν ἐκεῖνος δικάσῃ· ὑπακουσάντων δὲ τῷ θεῷ τῶν Ἀθηναίων, προσέταξεν αὐτοῖς ὁ Μίνως διδόναι κόρους ἑπτὰ καὶ τὰς ἴσας κόρας δι' ἐτῶν ἐννέα βορὰν τῷ Μινωταύρῳ, εἰς ὅσον ἂν χρόνον ζῇ τὸ τέρας. Λόντων δ' αὐτῶν, ἀπηλλάγησαν τῶν κακῶν οἱ κατὰ τὴν Ἀττικήν, καὶ ὁ Μίνως πολεμῶν ἐπαύσατο τὰς Ἀθήνας. Διελθόντων δὲ ἐτῶν ἐννέα, πάλιν ὁ Μίνως ἦλθεν εἰς τὴν Ἀττικὴν μετὰ μεγάλου στόλου, καὶ τοὺς δὶς ἑπτὰ κόρους ἀπαιτήσας ἔλαβε. Μελλόντων δ' ἐκπλεῖν τῶν περὶ τὸν Θησέα, ὁ Αἰγεὺς συνέθετο πρὸς τὸν κυβερνήτην, καὶ προσέταξεν αὐτῷ, ἐὰν μὲν ὁ Θησεὺς νικήσῃ τὸν Μινώταυρον, καταπλεῖν αὐτοὺς λευκοῖς ἱστίοις· ἐὰν δὲ ἀπόληται, μέλασι, καθάπερ καὶ πρότερον ποιεῖν εἰώθεισαν. Καταπλευσάντων δὲ αὐτῶν εἰς Κρήτην, Ἀριάδνη μὲν ἡ θυγάτηρ τοῦ

Μίνωος ἡρέσθη τοῦ Θησέως, εὐπρεπείᾳ διαφέροντος· Θησεὺς δ' εἰς λόγους ἐλθὼν αὐτῇ, καὶ ταύτην συνεργὸν λαβών, τόν τε Μινώταυρον ἀπέκτεινε, καὶ τὴν ἔξοδον τὴν τοῦ λαβυρίνθου παρ' αὐτῆς μαθών, διεσώθη. Ἀνακομιζόμενος δ' εἰς τὴν πατρίδα, καὶ κλέψας τὴν Ἀριάδνην, ἔλαθεν ἐκπλεύσας νυκτός, καὶ κατῆρεν εἰς νῆσον τὴν ποτὲ μὲν Δίαν, νῦν δὲ Νάξον προσαγορευομένην. Καθ' ὃν δὴ χρόνον μυθολογοῦσι Διόνυσον ἐπιφανέντα, καὶ διὰ τὸ κάλλος τῆς Ἀριάδνης, ἀφελόμενον τοῦ Θησέως τὴν παρθένον, ἔχειν αὐτὴν ὡς γυναῖκα γαμετήν, ἀγαπωμένην διαφερόντως. Μετὰ γοῦν τὴν τελευτὴν αὐτῆς, διὰ τὴν φιλοστοργίαν ἀθανάτων καταξιῶσαι τιμῶν, καταστερίσαντα τὸν ἐν οὐρανῷ στέφανον Ἀριάδνης. Τοὺς δὲ περὶ τὸν Θησέα φασὶ διὰ τὴν ἁρπαγὴν τῆς κόρης δυσφορεῖντας ἰσχυρῶς, καὶ διὰ τὴν λύπην ἐπιλαθομένους τῆς Αἰγέως παραγγελίας, τοῖς μέλασιν ἱστίοις καταπλεῖν εἰς τὴν Ἀττικήν. Αἰγέα δὲ θεασάμενον τὸν πυρπόλουν, καὶ δόξαντα τεθνηκέναι τὸν υἱόν, ἡρωϊκὴν ἅμα πρᾶξιν καὶ συμφορὰν ἐπιτελέσασθαι· ἀναβάντα γὰρ εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς λύπης προσκόψαντα τῷ ζῆν, ἑαυτὸν κατακρημνίσαι. Μετὰ δὲ τὴν Αἰγέως τελευτὴν Θησεὺς διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν, ἦρχε τοῦ πλήθους νομίμως, καὶ πολλὰ πρὸς αὔξησιν τῆς πατρίδος ἔπραξεν. Ἐπιφανέστατον δὲ συνετελέσθη τὸ τοὺς δήμους ὄντας μικροὺς μὲν τοῖς μεγέθεσι, πολλοὺς δὲ τὸν ἀριθμόν, μεταγαγεῖν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀπὸ τούτων τῶν χρόνων Ἀθηναῖοι, διὰ τὸ βάρος

τῆς πόλεως, φρονήματος ἐνεπίμπλαντο, καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίας ἠρίχθησαν. Ἡμεῖς δὲ περὶ τούτων ἀρκούντως διεληλυθότες, τὰ λειπόμενα τῶν περὶ Θησέα γενομένων ἀναγράψομεν.

(C. 62.) Inito cum Cretensibus foedere, Theseus Phædram ducit, Minois filiam: quæ Hippolytum, privignum, impuro amore prosequuta, et sibi et Hippolyto tristem interitum paravit. Theseus moritur exsul, divino postea cultu dignatus.

62. Δευκαλίων ὁ πρεσβύτατος τῶν Μίνωος παίδων, δυναστεύων τῆς Κρήτης, καὶ ποιησάμενος πρὸς Ἀθηναίους συμμαχίαν, συνῴκισε τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν Φαίδραν Θησεῖ· ὃς μετὰ τὸν γάμον Ἱππόλυτον μὲν τὸν ἐκ τῆς Ἀμαζονίδος γενόμενον υἱὸν ἔπεμψεν εἰς Τροιζῆνα, τρέφεσθαι παρὰ τοῖς Αἴθρας ἀδελφοῖς· ἐκ δὲ Φαίδρας Ἀκάμαντα καὶ Δημοφῶντα ἐγέννησε. Μικρὸν δ' ὕστερον Ἱππολύτου ἐπανελθόντος εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸς τὰ μυστήρια, Φαίδρα διὰ τὸ κάλλος ἐρασθεῖσα αὐτοῦ, τότε μὲν ἀπελθόντος ἱδρύσατο ἱερὸν Ἀφροδίτης παρὰ τὴν ἀκρόπολιν, ὅθεν ἦν καθορᾶν εἰς τὴν Τροιζῆνα· ὕστερον δὲ παρὰ τῷ Πιτθεῖ μετὰ Θησέως καταλύσασα, ἠξίου τὸν Ἱππόλυτον μιγῆναι αὐτῇ. Ἀπειπόντος δ' ἐκείνου, φασὶ τὴν Φαίδραν ἀγανακτῆσαι, καὶ ἐπανελθοῦσαν εἰς τὰς Ἀθήνας, εἰπεῖν τῷ Θησεῖ, διότι ἐπεβάλετο Ἱππόλυτος αὐτῇ μιγῆναι. Θησέως δὲ διστάζοντος περὶ τῆς διαβολῆς, καὶ τὸν Ἱππόλυτον μεταπεμπομένου πρὸς τὸν ἔλεγχον, Φαίδρα μὲν, φοβηθεῖσα τὸν ἐξετασμόν, ἀνεκρέμασεν ἑαυτήν· Ἱππόλυτος δὲ ἁρματηλατῶν, ὡς ἤκουσε τὰ περὶ τῆς διαβολῆς, συνεχύθη τὴν ψυχήν, καὶ διὰ τοῦτο τῶν

ἵππων ταραχθέντων, καὶ ἐπισπασαμένων αὐτὸν ταῖς ἡνίαις, συνέβη τὸν μὲν δίφρον συντριβῆναι, τὸ δὲ μειράκιον ἐμπλακὲν ταῖς ἱμᾶσιν ἑλκυσθῆναι καὶ τελευτῆσαι. Ἱππόλυτος μὲν οὖν διὰ σωφροσύνην τὸν βίον καταστρέψας, παρὰ τοῖς Τροιζηνίοις ἔτυχεν ἰσοθέων τιμῶν. Θησεὺς δὲ μετὰ ταῦτα καταστασιασθεὶς καὶ φυγὼν ἐκ τῆς πατρίδος ἐπὶ τῆς ξένης ἐτελεύτησεν. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μεταμεληθέντες τά τε οὐτῶ μετήνεγκαν, καὶ τιμαῖς ἰσοθέοις ἐτίμησαν αὐτόν, καὶ τέμενος ἄσυλον ἐποίησαν ἐν ταῖς Ἀθήναις τὸ προσαγορευόμενον ἀπ' ἐκείνου Θησεῖον.

(C. 63.) Additur narratio de Helena, quae a Theseo et Pirithoo rapta, illi uxor sortito obtigit. Delata Aphidnam, Ideae ibi custodiae credita, denique a fratribus Dioscuris virgo reducta est. Simile in Proserpinam amaum male cessit rapteribus. Et Theseus quidem in Herculis gratiam solutus vinculis; sed sempiterna Pirithoi apud inferos poena.

63. Ἡμεῖς δ' ἐπεὶ τὸν περὶ Θησέως λόγον ἀποδεδώκαμεν, ἐν μέρει διέξιμεν περί τε τῆς κατὰ τὴν Ελένην ἁρπαγῆς, καὶ τῆς μνηστείας Περσεφόνης ὑπὸ Πειρίθου· αὗται γὰρ αἱ πράξεις συμπεπλεγμέναι ταῖς Θησέως εἰσί. Πειρίθους γὰρ ὁ Ἰξίονος, ἀποθανούσης αὐτοῦ τῆς γυναικὸς Ἱπποδαμείας, καὶ καταλιπούσης υἱὸν Πολυποίτην, παρῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸς Θησέα. Καταλαβὼν δὲ τετελευτηκυῖαν τὴν γυναῖκα τοῦ Θησέως Φαίδραν, ἔπεισεν αὐτὸν ἁρπάσαι τὴν Λήδας καὶ Διὸς Ἑλένην, δεκαετῆ μὲν τὴν ἡλικίαν ἔχουσαν, εὐπρεπείᾳ δὲ πασῶν διαφέρουσαν. Παραγενόμενοι δ' εἰς Λακεδαίμονα μετὰ πλειόνων, καὶ καιρὸν εὔθετον λαβόντες, ἥρπα-

σαν τὴν Ἑλένην κοινῇ, καὶ ἀπήγαγον εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἔπειτα πρὸς ἀλλήλους ὁμολογίας ἔθεντο διακληρώσασθαι, καὶ τὸν λαχόντα, γῆμαι μὲν τὴν Ἑλένην, τῷ δ' ἑτέρῳ συμπρᾶξαι περὶ ἑτέρας γυναικός, ὑπομένοντα πάντα κίνδυνον. Περὶ δὲ τούτων δόντες ἀλλήλοις ὅρκους, ἔλαχον, καὶ συνέβη τῷ κλήρῳ λαχεῖν Θησέα. Οὗτος μὲν οὖν κύριος κατέστη τῆς παρθένου τὸν τρόπον τοῦτον· τῶν δ' Ἀθηναίων ἀγανακτούντων ἐπὶ τῷ γεγονότι, φοβηθεὶς ὁ Θησεὺς ὑπεξέθετο τὴν Ἑλένην εἰς Ἀφίδναν μίαν τῶν Ἀττικῶν πόλεων. Παρακατέστησε δ' αὐτῇ τὴν μητέρα Αἴθραν, καὶ τῶν ἄλλων φίλων τοὺς ἀρίστους, φύλακας τῆς παρθένου. Πειρίθου δὲ κρίναντος μνηστεῦσαι Περσεφόνην, καὶ παρακαλοῦντος συναποδημῆσαι, τὸ μὲν πρῶτον ὁ Θησεὺς μετέπεισθεν αὐτόν, ἀποτρέπων τῆς πράξεως, διὰ τὴν ἀσέβειαν· τοῦ δὲ Πειρίθου βιαζομένου, συνηναγκάσθη διὰ τοὺς ὅρκους ὁ Θησεὺς μετασχεῖν τῆς πράξεως. Καὶ πέρας καταβάντων αὐτῶν εἰς τοὺς καθ' ᾅδου τόπους, συνέβη διὰ τὴν ἀσέβειαν ἀμφοτέρους δεθῆναι, καὶ Θησέα μὲν ὕστερον διὰ τὴν Ἡρακλέους χάριν ἀπολυθῆναι, Πειρίθουν δὲ διὰ τὴν ἀσέβειαν ἐν ᾅδου διατελεῖν τιμωρίας αἰωνίου τυγχάνοντα. Ἔνιοι δὲ τῶν μυθογράφων φασὶν ἀμφοτέρους μὴ τυχεῖν τοῦ νόστου. Καθ' ὃν δὴ χρόνον λέγουσι τοὺς ἀδελφοὺς τῆς Ἑλένης Διοσκούρους, στρατεύσαντας ἐπὶ τὴν Ἀφίδναν, καὶ τὴν πόλιν ἑλόντας, ταύτην μὲν κατασκάψαι, τὴν δ' Ἑλένην

ἀπαγαγεῖν εἰς Λακεδαίμονα, παρθένον οὖσαν, καὶ μετ' αὐτῆς δούλην τὴν μητέρα Θησέως Αἴθραν.

(C. 64) Rde a Septem ad Thebas (A. M. circ. 2962 ante Chr. 1317.) gestas enarraturus auctor a belli prima causa orditur. Laius, Thebarum rex, et Iocasta de subole adeunt oraculum: nuntiantur funesta. Oedipus, posthac ab iis prognatus, patrem, qui oraculi memor infantem exposuerat, ignarus occidit. Exoritur fera Sphinx: cuius aenigma si quis solverit, ei coniugium Iocasta et regnum promittit. Solvit Oedipus: interit Sphinx: filius matrem inscius ducit uxorem, ex eoque Eteoclem et Polynicem, Antigonam et Ismenen procreat.

64. Ἡμεῖς δὲ περὶ τούτων ἀρκούντως εἰρηκότες, τὰ περὶ τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας ἱστορήσομεν, ἀναλαβόντες τὰς ἐξ ἀρχῆς αἰτίας τοῦ πολέμου. Λάϊος ὁ Θηβῶν βασιλεύς, γήμας Ἰοκάστην τὴν Κρέοντος, καὶ χρόνον ἱκανὸν ἄπαις ὢν, ἐπηρώτησε τὸν θεὸν περὶ τεκνῶν γενέσεως. Τῆς δὲ Πυθίας δούσης χρησμόν, αὐτῷ μὴ συμφέρειν γενέσθαι τέκνα· (τὸν γὰρ ἐξ αὐτοῦ τεκνωθέντα παῖδα, πατροκτόνον ἔσεσθαι, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν πληρώσειν μεγάλων ἀτυχημάτων·) ἐπιλαθόμενος τοῦ χρησμοῦ καὶ γεννήσας υἱόν, ἐξέθηκε τὸ βρέφος, διαπερονήσας αὐτοῦ τὰ σφυρὰ σιδήρῳ· δι' ἣν αἰτίαν Οἰδίπους ὕστερον ὠνομάσθη. Οἱ δ' οἰκέται λαβόντες τὸ παιδίον, ἐκθεῖναι μὲν οὐκ ἠθέλησαν, ἐδωρήσαντο δὲ τῇ Πολύβου γυναικί, μὴ δυναμένῃ γεννῆσαι παῖδας. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνδρωθέντος τοῦ παιδός, ὁ μὲν Λάϊος ἔκρινεν ἐπερωτῆσαι τὸν θεὸν περὶ τοῦ βρέφους τοῦ ἐκτεθέντος· ὁ δὲ Οἰδίπους μαθὼν παρά τινος τὴν καθ' ἑαυτὸν ὑποβολήν, ἐπεχείρησεν ἐπερωτῆσαι τὴν Πυθίαν περὶ τῶν κατ' ἀλήθειαν γονέων. Κατὰ δὲ τὴν Φωκίδα τούτων ἀλλήλοις ἀπαντησάντων, ὁ

μὲν Λάϊος ὑπερηφάνως ἐκχωρεῖν τῆς ὁδοῦ προσέταττεν· ὁ δ' Οἰδίπους ὀργισθείς, ἀπέκτεινε τὸν Λάϊον, ἀγνοῶν ὅτι πατὴρ ἦν αὐτοῦ. Καθ' ὃν δὴ χρόνον μυθολογοῦσι Σφίγγα, δίμορφον θηρίον, παραγινομένην εἰς τὰς Θήβας, αἴνιγμα προτιθέναι τῷ δυναμένῳ λῦσαι, καὶ πολλοὺς ὑπ' αὐτῆς δι' ἀπορίαν ἀναιρεῖσθαι. Προτιθεμένου δὲ ἐπάθλου φιλανθρώπου τῷ λύσαντι, γαμεῖν τὴν Ἰοκάστην, καὶ βασιλεύειν τῶν Θηβῶν, ἄλλον μὲν μηδένα δύνασθαι γνῶναι τὸ προτεθειμένον, μόνον δὲ Οἰδίπουν λῦσαι τὸ αἴνιγμα. Ἦν δὲ τὸ προτεθὲν ὑπὸ τῆς Σφιγγός, τί ἐστι τὸ αὐτὸ δίπουν, τρίπουν, καὶ τετράπουν. Ἀπορουμένων δὲ τῶν ἄλλων, ὁ Οἰδίπους ἀπεφήνατο, ἄνθρωπον εἶναι τὸ προβληθέν· νήπιον μὲν γὰρ αὐτὸν ὑπάρχοντα, τετράπουν εἶναι· αὐξήσαντα δέ, δίπουν· γηράσαντα δέ, τρίπουν, βακτηρίᾳ χρώμενον διὰ τὴν ἀσθένειαν. Ἐνταῦθα τὴν μὲν Σφίγγα κατὰ τὸν μυθολογούμενον χρησμὸν ἑαυτὴν κατακρημνίσαι· τὸν δὲ Οἰδίπουν γήμαντα τὴν ἀγνοουμένην ὑφ' ἑαυτοῦ μητέρα, γεννῆσαι δύο μὲν υἱούς, Ἐτεοκλέα καὶ Πολυνείκην, δύο δὲ θυγατέρας, Ἀντιγόνην καὶ Ἰσμήνην.

(C. 65.) Re comperta, patreque incluso, Eteocles ac Polynices, ut alternis imperent, conveniunt. Mox Polynices, a fratre deiectus, Argos ad Adrastum fugit, ibique reperit Tydeum, Aetolia exulem. Utrique auxilium spondet Adrastus. Missus ad Eteoclem legatus Tydeus, postquam insidiis evasisset, atque Eriphyle, fratri gratificata, maritum Amphiaraum prodidisset; a Septem Ducibus bellum Thebis infertur. Occubuere omnes praeter unum Adrastum: caesi tandem ab Atheniensibus tumulantur.

65. Τῶν δ' υἱῶν ἀνδρωθέντων, καὶ τῶν περὶ τὴν οἰκίαν ἀσεβημάτων γνωσθέντων, τὸν μὲν Οἰδί-

πουν ὑπὸ τῶν υἱῶν ἔνδον μένειν ἀναγκασθῆναι διὰ τὴν αἰσχύνην· τοὺς δὲ νεανίσκους παραλαβόντας τὴν ἀρχήν, ὁμολογίας θέσθαι πρὸς ἀλλήλους, παρ' ἐνιαυτὸν ἄρχειν. Πρεσβυτέρου δ' ὄντος Ἐτεοκλέους, τοῦτον πρῶτον ἄρξαι, καὶ διελθόντος τοῦ χρόνου, μὴ βούλεσθαι παραδιδόναι τὴν βασιλείαν. Τὸν δὲ Πολυνείκην κατὰ τὰς ὁμολογίας ἀπαιτεῖν τὴν ἀρχήν· τοῦ δὲ ἀδελφοῦ μὴ ὑπακούοντος, φυγεῖν εἰς Ἄργος πρὸς Ἄδραστον τὸν βασιλέα. Καθ' ὃν δὴ χρόνον φασὶ Τυδέα τὸν Οἰνέως ἐν Καλυδῶνι τοὺς ἀνεψιοὺς ἀνελόντα, Ἀλκάθουν καὶ Λυκωπέα, φυγεῖν ἐκ τῆς Αἰτωλίας εἰς Ἄργος. Ἄδραστον δὲ ἀμφοτέρους φιλοφρόνως ὑποδεξάμενον, κατά τι λόγιον συνοικίσαι τὰς θυγατέρας αὐτοῖς, Ἀργείαν μὲν Πολυνείκει, Δηϊπύλην δὲ Τυδεῖ. Εὐδοκιμούντων δὲ τῶν νεανίσκων, καὶ μεγάλης ἀποδοχῆς παρὰ τοῦ βασιλέως τυγχανόντων, φασὶ τὸν Ἄδραστον, χαριζόμενον αὐτοῖς, ἐπαγγείλασθαι κατάξειν ἀμφοτέρους εἰς τὰς πατρίδας. Κρίναντος δ' αὐτοῦ πρῶτον καταγαγεῖν τὸν Πολυνείκην, ἄγγελον ἀποστεῖλαι Τυδέα πρὸς Ἐτεοκλέα περὶ τῆς καθόδου. Ἐνταῦθά φασι τὸν μὲν Τυδέα ἐνεδρευθέντα κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ τοῦ Ἐτεοκλέους πεντήκοντα ἀνδράσιν, ἅπαντας ἀνελεῖν, καὶ παραδόξως εἰς τὸ Ἄργος διασωθῆναι. Τὸν δὲ Ἄδραστον πυθόμενον τὰ συμβάντα, παρασκευάσασθαι τὰ πρὸς τὴν στρατείαν, πείσαντα μετασχεῖν τοῦ πολέμου Καπανέα τε καὶ Ἱππομέδοντα, καὶ Παρθενοπαῖον τὸν Ἀταλάντης τῆς Σχοινέως. Τοὺς δὲ περὶ τὸν Πολυνείκην ἐπιβαλέ-

σθαι πείθειν Ἀμφιάραον τὸν μάντιν συστρατεύειν αὐτοῖς ἐπὶ τὰς Θήβας. Τοῦ δὲ προγινώσκοντος διὰ τῆς μαντικῆς, ὡς ἀπολεῖται συστρατεύσας αὐτοῖς, καὶ διὰ τοῦτο μὴ συγχωροῦντος, Πολυνείκην φασὶ τὸν χρυσοῦν ὅρμον, ὃν Ἀφροδίτην μυθολογοῦσιν Ἁρμονίᾳ δωρήσασθαι, δοῦναι τῇ γυναικὶ τοῦ Ἀμφιαράου, ὅπως τὸν ἄνδρα πείσῃ συμμαχῆσαι. Καθ' ὃν δὴ χρόνον Ἀμφιαράου πρὸς Ἄδραστον στασιάζοντος περὶ τῆς βασιλείας, ὁμολογίας θέσθαι πρὸς ἀλλήλους, καθ' ἃς ἐπέτρεπον κρῖναι περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων Ἐριφύλην, γυναῖκα μὲν οὖσαν Ἀμφιαράου, ἀδελφὴν δὲ Ἀδράστου. Τῆς δὲ τὸ νίκημα περιθείσης Ἀδράστῳ, καὶ περὶ τῆς ἐπὶ Θήβας στρατείας ἀποφηναμένης, δεῖν στρατεύειν· ὁ μὲν Ἀμφιάραος δόξας ὑπὸ τῆς γυναικὸς προδεδόσθαι, συστρατεῦσαι μὲν ὡμολόγησεν, ἐντολὰς δὲ ἔδωκεν Ἀλκμαίωνι τῷ υἱῷ, μετὰ τὴν ἑαυτοῦ τελευτὴν τὴν Ἐριφύλην ἀνελεῖν. Οὗτος μὲν οὖν ὕστερον κατὰ τὰς τοῦ πατρὸς ἐντολὰς ἀνεῖλε τὴν μητέρα, καὶ διὰ τὴν συνείδησιν τοῦ μύσους εἰς μανίαν περιέστη. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄδραστον καὶ Πολυνείκην καὶ Τυδέα προσλαβόμενοι τέτταρας ἡγεμόνας, Ἀφιάραον καὶ Καπανέα καὶ Ἱππομέδοντα, ἔτι δὲ Παρθενοπαῖον τὸν Ἀταλάντης τῆς Σχοινέως, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὰς Θήβας, ἔχοντες δύναμιν ἀξιόλογον. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἐτεοκλῆς μὲν καὶ Πολυνείκης ἀλλήλους ἀνεῖλον· Καπανεὺς δὲ βιαζόμενος, καὶ διὰ κλίμακος ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβαίνων, ἐτελεύτησεν· Ἀμφιάραος δέ, χανούσης τῆς γῆς, ἐμπεσὼν εἰς τὸ

χάσμα μετὰ τοῦ ἅρματος, ἄφαντος ἐγένετο. Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων ἀπολομένων πλὴν Ἀδράστου, καὶ πολλῶν στρατιωτῶν πεσόντων, οἱ μὲν Θηβαῖοι τὴν ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν οὐ συνεχώρησαν· ὁ δὲ Ἄδραστος ἀπολιπὼν ἀτάφους τοὺς τετελευτηκότας, ἐπανῆλθεν εἰς Ἄργος. Ἀτάφων δὲ μενόντων τῶν ὑπὸ τὴν Καδμείαν πεπτωκότων σωμάτων, καὶ μηδενὸς τολμῶντος θάπτειν, Ἀθηναῖοι διαφέροντες τῶν ἄλλων χρηστότητι, πάντας τοὺς ὑπὸ τῇ Καδμείᾳ πεπτωκότας ἔθαψαν.

(C. 66.) Renovant bellum Epigoni, seu occisorum ducum filii (A. M. circ. 2972. ante Chr. 1307.) auspiciis Alcmaeonis, quem oraculum et ducem esse, et Eriphyles, subdolae matris, vindicem iusserat. Thebani, victi urbeque pulsi, Tilphosaeum in Boeotia migrant, suasu Tiresiae; Epigoni Thebas capiunt, filiamque Tiresiae, Daphnen, Delphis consecrant, Sibyllae posthac nomine claram.

66. Οἱ μὲν οὖν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας τοιοῦτον τῆς στρατείας τὸ πέρας ἔσχον· οἱ δὲ τούτων παῖδες, Ἐπίγονοι ὀνομασθέντες, τὸν τῶν πατέρων θάνατον ἐπεξιόντες, ἔγνωσαν στρατεύειν κοινῇ ἐπὶ τὰς Θήβας. Ἔλαβον δὲ χρησμὸν παρ' Ἀπόλλωνος, πολεμεῖν τὴν προειρημένην πόλιν, στρατηγὸν ἔχοντας Ἀλκμαίωνα τὸν Ἀμφιαράου. Ὁ δ' Ἀλκμαίων αἱρεθεὶς ὑπ' αὐτῶν στρατηγός, ἐπηρώτησε τὸν θεὸν περὶ τῆς ἐπὶ τὰς Θήβας στρατείας, καὶ περὶ τῆς Ἐριφύλης τῆς μητρὸς κολάσεως. Τοῦ δὲ Ἀπόλλωνος χρήσαντος ἀμφότερα τὰ προειρημένα πρᾶξαι, διὰ τὸ μὴ μόνον τὸν χρυσοῦν ὅρμον δέξασθαι κατὰ τῆς ἀπειλείας τοῦ πατρός, ἀλλὰ καὶ πέπλον λαβεῖν αὐτὴν κατὰ τῆς τοῦ υἱοῦ τελευτῆς· Ἀφροδίτης γάρ, ὥς φασι, τὸ παλαιὸν δωρησαμένης Ἁρμονίᾳ τῇ Κάδμου τὸν τε

ὅρμον καὶ πέπλον, ἀμφότερα ταῦτα προσδέξασθαι τὴν Ἐριφύλην, τὸν μὲν ὅρμον παρὰ Πολυνείκους λαβοῦσαν, τὸν δὲ πέπλον παρὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Πολυνείκους Θερσάνδρου, ὅπως πείσῃ τὸν υἱὸν στρατεύειν ἐπὶ τὰς Θήβας·) ὁ δ' οὖν Ἀλκμαίων οὐ μόνον ἀθροίσας ἐξ Ἄργους στρατιώτας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πλησίων πόλεων, ἀξιολόγῳ δυνάμει ἐστράτευσεν ἐπὶ τὰς Θήβας. Ἀντιταχθέντων δὲ τῶν Θηβαίων, ἐγένετο μάχη καρτερά, καθ' ἣν ἐνίκησαν οἱ περὶ τὸν Ἀλκμαίωνα. Οἱ δὲ Θηβαῖοι λειφθέντες τῇ μάχῃ, καὶ πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἀποβαλόντες, συνετρίβησαν ταῖς ἐλπίσιν. Οὐκ ὄντες δ' ἐξόδμαχοι, σύμβουλον ἔλαβον Τειρεσίαν τὸν μάντιν; ὃς ἐκέλευσε φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως· μόνως γὰρ οὕτως σωθήσεσθαι. Οἱ μὲν οὖν Καδμεῖοι, κατὰ τὴν τοῦ μάντεως ὑποθήκην, ἐξέλιπον τὴν πόλιν, καὶ νυκτὸς συνέφυγον εἴς τι χωρίον τῆς Βοιωτίας, ὀνομαζόμενον Τιλφωσσαῖον. Ἔπειθ' οἱ μὲν Ἐπίγονοι τὴν πόλιν ἑλόντες, διήρπασαν, καὶ τῆς Τειρεσίου θυγατρὸς Δάφνης ἐγκρατεῖς γενόμενοι, ταύτην μὲν ἀνέθεσαν εἰς Δελφοὺς κατά τινα εὐχήν, ἀκροθίνιον τῷ θεῷ. Αὕτη δὲ τὴν μαντικὴν τοῦ πατρὸς οὐχ ἧττον εἰδυῖα, πολὺ μᾶλλον, ἐν τοῖς Δελφοῖς διατρίψασα, τὴν τέχνην ἐπηύξησε. Φύσει δὲ θαυμαστῇ κεχορηγημένη, χρησμοὺς ἔγραψε παντοδαπούς, διαφόρους ταῖς κατασκευαῖς. Παρ' ἧς φασὶ καὶ τὸν ποιητὴν Ὅμηρον πολλὰ τῶν ἐπῶν σφετερισάμενον, κοσμῆσαι τὴν ἰδίαν ποίησιν. Ἀνθαιζούσης δ' αὐτῆς πυλαίτις, καὶ χρησμοὺς ἀποφαινομένης, φασὶν ἐπικλη-

θῆναι Σιβύλλαν· τὸ γὰρ ἐνθεάζειν κατὰ γλῶσσαν ὑπάρχειν σιβυλλαίνειν.

(C. 67.) Post mortem Tiresiae, cui divûm honores tributi, terras Doriensium occuparunt Thebani, quorum alii ibi remanserunt, alii sub Creontis imperio Thebas reversi sunt. — His narratis, Diodorus extremo libro fabulas miscellas quasi per saturam apponit. Aeolum et Boeotorum inde a Deucalione et Hellene originibus atque migrationes. Aeoli tres: Arne, secundi Aeoli nata, eiusque filii: Aeolus, insularum nominis sui conditor. Boeotus, Boeotorum auctor, eiusque posteri.

67. Οἱ δ' Ἐπίγονοι τὴν στρατείαν ἐπιφανῆ πεποιημένοι, μετὰ πολλῶν λαφύρων ἀνέκαμψαν εἰς τὰς πατρίδας. Τῶν δὲ Καδμείων τῶν συμφυγόντων εἰς τὸ Τιλφώσσαιον, Τειρεσίας μὲν ἐτελεύτησεν, ὃν θάψαντες λαμπρῶς οἱ Καδμεῖοι, τιμαῖς ἰσοθέοις ἐτίμησαν· αὐτοὶ δὲ μεταναστάντες ἐκ τῆς πόλεως, ἐπὶ Δωριεῖς ἐστράτευσαν, καὶ μάχῃ νικήσαντες τοὺς ἐγχωρίους, ἐκείνους μὲν ἐξέβαλον ἐκ τῶν πατρίδων, αὐτοὶ δ' ἐπί τινας χρόνους κατοικήσαντες, οἱ μὲν ἐν αὐτῇ κατέμειναν, οἱ δ' ἐπανῆλθον εἰς τὰς Θήβας, Κρέοντος τοῦ Μενοικέως βασιλεύοντος. Οἱ δ' ἐκ τῶν πατρίδων ἐξελαθέντες, ὕστερόν τισι χρόνοις κατῆλθον εἰς τὴν Δωρίδα, καὶ κατῴκησαν ἐν Ἐρινεῷ, καὶ Κυτινίῳ, καὶ Βοίῳ. Πρὸ δὲ τούτων τῶν χρόνων Βοιωτὸς ὁ Ἄρνης καὶ Ποσειδῶνος, καταντήσας εἰς τὴν τότε μὲν Αἰολίδα, νῦν δὲ Θετταλίαν καλουμένην, τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ Βοιωτοὺς ὠνόμασε. Περὶ δὲ τῶν Αἰολέων τούτων ἀναγκαῖον, προσαναδραμόντας τοῖς χρόνοις, τὰ κατὰ μέρος ἐκθέσθαι. Ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις τῶν Λίόλου τοῦ Ἕλληνος τοῦ Δευκαλίωνος υἱῶν οἱ μὲν ἄλλοι κατῴκησαν ἐν τοῖς προειρημένοις τόποις· Μίμας δὲ μείνας ἐβασι-

λευσε τῆς Αἰολίδος. Μίμαντος δὲ Ἱππότης γενόμενος ἐκ Μελανίππης, ἐτέκνωσεν Αἴολον. Τούτου δὲ Ἄρνη θυγάτηρ γενομένη, Βοιωτὸν ἐκ Ποσειδῶνος ἐγέννησεν. Αἴολος δ' ἀπιστῶν εἰ τῷ Ποσειδῶνι ἐμίγη, καὶ τῇ φθορᾷ μεμφόμενος, παρέδωκε τὴν Ἄρνην Μεταποντίῳ ξένῳ, κατὰ τύχην παραπιδημοῦντι, προστάξας ἀπαγαγεῖν εἰς Μεταπόντιον. Τούτου δὲ πράξαντος τὸ προσταχθέν, ἡ Ἄρνη τρεφομένη ἐν Μεταποντίῳ, ἐγέννησεν Αἴολον καὶ Βοιωτόν· οὓς ὁ Μεταπόντιος, ἄπαις ὤν, κατά τινα χρησμὸν υἱοὺς ἐποιήσατο. Οὗτοι δὲ ἀνδρωθέντες, στάσεως γενομένης ἐν τῷ Μεταποντίῳ, βίᾳ κατέσχον τὴν βασιλείαν. Ὕστερον δὲ τῆς Ἄρνης διενεχθείσης πρὸς Αὐτολύτην τὴν γυναῖκα τοῦ Μεταποντίου, βοηθοῦντες τῇ μητρί, τὴν Αὐτολύτην ἀνεῖλον. Δεινῶς δὲ φέροντος τοῦ Μεταποντίου τὸ συμβεβηκός, πλοῖα παρασκευασάμενοι καὶ τὴν Ἄρνην ἀναλαβόντες, ἐξέπλευσαν μετὰ πολλῶν φίλων. Αἴολος μὲν οὖν τὰς ἐν τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει καλουμένας ἀπ' αὐτοῦ Αἰολίδας νήσους κατέσχε, καὶ πόλιν ἔκτισε τὴν ὀνομαζομένην [ἀπ' αὐτοῦ] Λιπάραν. Βοιωτὸς δὲ πλεύσας πρὸς Αἴολον τὸν τῆς Ἄρνης πατέρα, καὶ τεκνωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, παρέλαβε τῆς Αἰολίδος τὴν βασιλείαν· καὶ τὴν μὲν χώραν ἀπὸ τῆς μητρὸς Ἄρνην, τοὺς δὲ λαοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ Βοιωτοὺς ὠνόμασε. Βοιωτοῦ δὲ Ἴωνος γενόμενος, ἐτέκνωσεν υἱοὺς τέσσαρας, Ἱππάλκιμον, Ἠλεκτρύωνα, ἔτι δὲ Ἀρχίλυκον, καὶ Ἀλεγήνορα. Τούτων δὲ Ἱππάλκιμος μὲν ἐγέννησε Πηνέλεων, Ἠλεκτρύων δὲ

Αἰήτου, Ἀλεγήνωρ δὲ Κλόνιον, Ἄρχιλυπος δὲ Προθοήνορα καὶ Ἀρκεσίλαον, τοὺς ἐπὶ Τροίαν στρατεύσαντας ἡγεμόνας τῶν ἁπάντων Βοιωτῶν.

(C. 68.) Aeoli progenies Salmoneus et Tyro; quorum genealogia usque ad Nestora bellumque Troianum producta adiicitur.

68. *Τούτων δ' ἡμῖν διευκρινημένων, πειρασόμεθα διελθεῖν περὶ Σαλμωνέως καὶ Τυροῦς, καὶ τῶν ἀπογόνων, ἕως Νέστορος, τοῦ στρατεύσαντος ἐπὶ τὴν Τροίαν. Σαλμωνεὺς ἦν υἱὸς Αἰόλου τοῦ Ἕλληνος τοῦ Δευκαλίωνος. Οὗτος δ' ἐκ τῆς Αἰολίδος ὁρμηθεὶς μετὰ πλειόνων Αἰολέων, ᾤκησε τῆς Ἠλείας παρὰ τὸν Ἀλφειὸν ποταμόν, καὶ πόλιν ἔκτισεν ἀφ' ἑαυτοῦ Σαλμωνίαν. Ἵππας δὲ Ἀλκιδίκην τὴν Ἀλέου, ἐγέννησε θυγατέρα τὴν προσαγορευθεῖσαν Τυρώ, κάλλει διαφέρουσαν. Τῆς δὲ γυναικὸς Ἀλκιδίκης ἀποθανούσης, ἐπέγημε τὴν ὀνομαζομένην Σιδηρώ. Αὕτη δὲ χαλεπῶς διετέθη πρὸς τὴν Τυρώ, ὡς ἂν μητρυιά. Μετὰ δὲ ταῦτα Σαλμωνεύς, ὑβριστὴς ὢν καὶ ἀσεβής, ὑπό μὲν τῶν ὑποτεταγμένων ἐμισήθη, ὑπὸ δὲ Διὸς διὰ τὴν ἀσέβειαν ἐκεραυνώθη. Τῇ δὲ Τυροῖ, παρθένῳ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους οὔσῃ, μιγεὶς Ποσειδῶν, παῖδας ἐγέννησε Πελίαν καὶ Νηλέα. Ἡ δὲ Τυρὼ συνοικήσασα Κρηθεῖ, ἐτέκνωσεν Ἀμυθάονα καὶ Φέρητα καὶ Αἴσονα. Κρηθέως δὲ τελευτήσαντος, ἐστασίασαν περὶ τῆς βασιλείας Πελίας τε καὶ Νηλεύς. Τούτων δέ, Πελίας μὲν Ἰωλκοῦ καὶ τῶν πλησίον χωρῶν ἐβασίλευσε· παραλαβὼν δὲ Νηλεὺς Μελάμποδα καὶ Βίαντα τοὺς Ἀμυθάονος καὶ Ἀγλαΐας υἱούς, καί τινας ἄλλους τῶν Ἀχαιῶν καὶ Φθιωτῶν*

καὶ τῶν Αἰολέων, ἐστράτευσεν εἰς Πελοπόννησον Καὶ Μελάμπους μὲν μάντις ὢν, τὰς ἐν Ἄργει γυναῖκας μανείσας διὰ τὴν Διονύσου μῆνιν ἐθεράπευσεν· ἀντὶ δὲ ταύτης τῆς εὐεργεσίας χάριν ἔλαβε παρὰ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀργείων Ἀναξαγόρου τοῦ Μεγαπένθους, τὰ δύο μέρη τῆς βασιλείας. Κατοικήσας δὲ ἐν Ἄργει, κοινὴν ἐποιήσατο τὴν βασιλείαν Βίαντι τῷ ἀδελφῷ. Γήμας δὲ Ἰφιάνειραν τὴν Μεγαπένθους, ἐγέννησεν Ἀντιφάτην καὶ Μαντώ, ἔτι δὲ Βίαντα καὶ Προνόην. Ἀντιφάτου δὲ καὶ Ζευξίππης τῆς Ἱπποκόωντος Οἰκλῆς καὶ Ἀμφάλκης ὑπῆρξαν. Οἰκλέως δὲ καὶ Ἠερμνήστρας τῆς Θεαπίου Ἰφιάνειρα καὶ Πολύβοια καὶ Ἀμφιάραος ἐγένοντο. Μελάμπους μὲν οὖν καὶ Βίας καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνων οὕτω τῆς ἐν Ἄργει βασιλείας μετέσχον. Νηλεὺς δὲ μετὰ τῶν συνακολουθησάντων παραγενόμενος εἰς Μεσσήνην, πόλιν ἔκτισε Πύλον, δόντων αὐτῷ τῶν ἐγχωρίων. Ταύτης δὲ βασιλεύων, καὶ γήμας Χλῶριν τὴν Ἀμφίονος τοῦ Θηβαίου, παῖδας ἐγέννησε δώδεκα· ὧν ἦν πρεσβύτατος μὲν Περικλύμενος, νεώτατος δὲ Νέστωρ ὁ ἐπὶ Τροίαν στρατεύσας. Περὶ μὲν οὖν τῶν Νέστορος προγόνων ἀρκεσθησόμεθα τοῖς ῥηθεῖσι, στοχαζόμενοι τῆς συμμετρίας.

(C. 69.) Lapitharum genus; Unus Lapithae filius, Phorbas, Olenum concessit, ab Alectore, Elidis rege, imperii consors factus; alter, Periphas, octo habuit liberos. Ex his primus Antion procreavit Ixionem, Iunonis amore corruptum. Pro Iunone nubem amplexus, Centauros genuit, flagitiique aeternas poenas dedit.

69. Περὶ δὲ τῶν Λαπιθῶν καὶ Κενταύρων ἐν μέρει διέξιμεν. Ἰξιονοῦ καὶ Τηθύος, κατὰ τοὺς μύθους, παῖδες ἐγένοντο πλείους, ποταμῶν ἐπώνυ-

μοι· ἐν οἷς καὶ Πηνειός, ἀφ' οὗ συνέβη τὸν ἐν Θετταλίᾳ Πηνειὸν ὠνομάσθαι. Οὗτος δὲ μιγεὶς νύμφῃ τῇ προσαγορευομένῃ Κρεούσῃ, παῖδας ἐγέννησεν Τψέα καὶ Στίλβην, ἧ μιγεὶς Ἀπόλλων Λαπίθην καὶ Κένταυρον ἐγέννησε. Καὶ τούτων Λαπίθης μὲν κατοικῶν περὶ τὸν Πηνειὸν ποταμόν, ἐβασίλευσε τῶν τόπων τούτων· γήμας δὲ Ὀρσινόμην τὴν Εὐρυνόμου, ἐγέννησεν υἱοὺς δύο, Φόρβαντα καὶ Περίφαντα. Οὗτοι μὲν οὖν ἐνταῦθα ἐβασίλευσαν· οἱ δὲ σύμπαντες λαοὶ ἀπὸ Λαπίθου Λαπίθαι προσηγορεύθησαν. Τῶν υἱῶν δὲ τῶν Λαπίθου Φόρβας μὲν εἰς Ἦλιν παρῆλθεν, ἐξ ἧς μεταπεμψάμενος αὐτὸν Ἀλέκτωρ ὁ τῆς Ἠλείας βασιλεὺς βοηθόν, φοβούμενος τὴν Ἡλέκτρας δυναστείαν, τῆς ἐν Ἤλιδι βασιλείας μετέδωκεν. Ἐκ δὲ Φόρβαντος ὑπῆρξαν υἱοὶ δύο, Αἰγεὺς καὶ Ἄκτωρ, οἱ τὴν Ἠλείων βασιλείαν παραλαβόντες. Ὁ δ' ἕτερος τῶν Λαπίθου παίδων Περίφας, γήμας Ἀστυάγειαν τὴν Τψέως, ἐγέννησεν ὀκτὼ παῖδας, ὧν ἦν πρεσβύτατος Ἀντίων, ὃς μιγεὶς Περιμήλᾳ τῇ Ἀμυθάονος, ἐγέννησεν Ἰξίονα. Οὗτος δ', ὡς φασιν, ὑποσχόμενος ἕδνα πολλὰ δώσειν Ἡσιονεῖ, ἔγημε τὴν Ἡσιονέως θυγατέρα Δίαν, ἐξ ἧς ἐγέννησε Πειρίθουν. Ἔπειθ' ὁ μὲν Ἰξίων οὐκ ἀπέδωκε τὰ ἕδνα τῇ γυναικί, ὁ δ' Ἡσιονεὺς τὰς ἵππους ἀντὶ τούτων ἠνεκύρασεν. Ὁ δ' Ἰξίων τὸν Ἡσιονέα μετεπέμψατο, ἐπαγγελλόμενος πάντα ὑπακούσεσθαι, καὶ τὸν Ἡσιονέα παραγενόμενον ἔβαλεν εἰς βόθρον πυρὸς μεστόν. Διὰ δὲ τὸ μέγεθος τῆς παρανομίας μηδένα δύνασθαι καθαίρειν τὸν φόνον. Τέλος δὲ ὑπὸ τοῦ Διὸς κατὰ τοὺς

μύθους ἀγνισθείς, ἠράσθη μὲν τῆς Ἥρας, καὶ κατετόλμησεν ὑπὲρ συνουσίας λόγους ποιεῖσθαι. Ἔπειτα τὸν μὲν Δία εἴδωλον ποιήσαντα τῆς Ἥρας, νεφέλην ἐξαποστεῖλαι· τὸν δὲ Ἰξίονα τῇ νεφέλῃ μιγέντα, γεννῆσαι τοὺς ὀνομαζομένους Κενταύρους ἀνθρωποφυεῖς. Τέλος δὲ μυθολογοῦσι τὸν Ἰξίονα διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἡμαρτημένων ὑπὸ Διὸς εἰς τροχὸν ἐνδεθῆναι, καὶ τελευτήσαντα τὴν τιμωρίαν ἔχειν αἰώνιον.

(C. 70.) Hippocentauros alii propaginem Centaurorum, alii Centauros ipsos vocant. Centauri, post Thesei generosum facinus victoriam ferunt e Lapithis; quorum superstites in Arcadiam fugerunt, hostium vexationes minime effugerunt.

70. Τοὺς δὲ Κενταύρους τινὲς μέν φασιν ἐν τῷ Πηλίῳ τραφῆναι ὑπὸ νυμφῶν, ἀνδρωθέντας δὲ καὶ μιγέντας ἵπποις θηλείαις, γεννῆσαι τοὺς ὀνομαζομένους διφυεῖς Ἱπποκενταύρους· τινὲς δὲ λέγουσι τοὺς ἐκ Νεφέλης καὶ Ἰξίονος γεννηθέντας Κενταύρους, πρώτους ἱππεύειν ἐπιχειρήσαντας, Ἱπποκενταύρους ὀνομάσθαι, καὶ εἰς πλάσμα μύθου καταχθῆναι ὡς διφυεῖς ὄντας. Φασὶ δὲ τούτους ὡς συγγενεῖς ὑπάρχοντας ἀπαιτῆσαι τὸν Πειρίθουν τὸ μέρος τῆς πατρῴας ἀρχῆς· οὐκ ἀποδιδόντος δὲ τοῦ Πειρίθου, πόλεμον ἐξενεγκεῖν πρὸς αὐτόν τε καὶ τοὺς Λαπίθας. Ὕστερον δὲ διαλυθέντων αὐτῶν, Πειρίθους μὲν γῆμας Ἱπποδάμειαν τοῦ Βύστου, καὶ καλέσαντος εἰς τοὺς γάμους τόν τε Θησέα καὶ τοὺς Κενταύρους, φασὶ μεθυσθέντας ἐπιβαλέσθαι ταῖς καλλιμίτραις γυναιξὶ καὶ βίᾳ μίσγεσθαι· διὰ δὲ τὴν παρανομίαν τόν τε Θησέα καὶ τοὺς Λαπίθας παροξυνθέντας, οὐκ ὀλίγους μὲν ἀνελεῖν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐκβαλεῖν ἐκ

τῆς πόλεως. Διὰ δὲ ταύτην τὴν αἰτίαν τῶν Κενταύρων πανδημεὶ στρατευσάντων ἐπὶ τοὺς Λαπίθας, καὶ πολλοὺς ἀνελόντων, τοὺς ὑπολειφθέντας φυγεῖν εἰς Φενεὸν τῆς Ἀρκαδίας, τινὰς δὲ εἰς Μαλέαν ἐκπεσόντας, ἐνταῦθα κατοικῆσαι. Τοὺς δὲ Κενταύρους, μετεωρισθέντας τοῖς προτερήμασι, καὶ ὁρμωμένους ἐκ τῆς Φολόης, ληΐζεσθαι τοὺς παριόντας τῶν Ἑλλήνων, καὶ πολλοὺς τῶν περιοίκων ἀναιρεῖν.

(C. 71.) Aesculapius, Apolline et Coronide satus, (A. M. circ. 2800) de vita et sanitate hominum egregie meruit. Qua re invidum Plutonem ita exacerbavit, ut Iupiter, huius victus querelis, illum fulmine perimeret. Filii mortem ultus Apollo caede Cyclopum, mercenariae hominum vitae a Iove damnatus est. Aesculapii filii, Machaon et Podalirius, vulneratos e Graecis ad Troiam curarunt.

71. Τούτων δὲ ἡμῖν διευκρινημένων, πειρασόμεθα διελθεῖν περὶ Ἀσκληπιοῦ καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ. Μυθολογοῦσι τοίνυν Ἀσκληπιὸν Ἀπόλλωνος υἱὸν ὑπάρχειν καὶ Κορωνίδος· φύσει δὲ καὶ ἀγχινοίᾳ διενέγκαντα, ζηλῶσαι τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην, καὶ πολλὰ τῶν συντεινόντων πρὸς ὑγίειαν ἀνθρώπων ἐξευρεῖν. Ἐπὶ τοσοῦτο δὲ προβῆναι τῇ δόξῃ, ὥστε πολλοὺς τῶν ἀπεγνωσμένων ἀῤῥώστων παραδόξως θεραπεύειν, καὶ διὰ τοῦτο πολλοὺς δοκεῖν τῶν τετελευτηκότων ποιεῖν πάλιν ζῶντας. Διὸ καὶ τὸν μὲν Ἀΐδην μυθολογοῦσιν ἐγκαλοῦντα τῷ Ἀσκληπιῷ, κατηγορίαν αὐτοῦ ποιήσασθαι πρὸς τὸν Δία, ὡς τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ταπεινουμένης· ἐλάττους γὰρ ἀεὶ γίνεσθαι τοὺς τετελευτηκότας, θεραπευομένους ὑπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Καὶ τὸν μὲν Δία παροξυνθέντα κεραυνῶσαι τὸν Ἀσκληπιὸν καὶ διαφθεῖραι· τὸν δὲ Ἀπόλλωνα διὰ τὴν ἀναίρεσιν αὐτοῦ παροξυνθέντα,

φονεῦσαι τοὺς τὸν κεραυνὸν τῷ Διὶ κατασκευάζοντας Κύκλωπας· ἐπὶ δὲ τῇ τούτων τελευτῇ παροξυνθέντα τὸν Δία, προστάξαι τῷ Ἀπόλλωνι θητεῦσαι παρ' ἀνθρώπῳ, καὶ ταύτην τὴν τιμωρίαν λαβεῖν παρ' αὐτοῦ τῶν ἐγκλημάτων. Ἀσκληπιοῦ δέ φασι γενομένους υἱοὺς Μαχάονα καὶ Ποδαλείριον, καὶ τὴν τέχνην ἐπισήσαντας, ἐπὶ Τροίαν συστρατεῦσαι τοῖς περὶ τὸν Ἀγαμέμνονα· κατὰ δὲ τὸν πόλεμον μεγάλας χρείας αὐτοὺς παρασχέσθαι τοῖς Ἕλλησι, θεραπεύοντας ἐμπειρότατα τοὺς τιτρωσκομένους, καὶ διὰ τὰς εὐεργεσίας ταύτας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μεγάλης τυχεῖν δόξης· ἀτιλεῖς δ' αὐτοὺς ἀφεῖναι τῶν κατὰ τὰς μάχας κινδύνων καὶ τῶν ἄλλων λειτουργιῶν, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐν τῷ θεραπεύειν εὐχρηστίας. Περὶ μὲν οὖν Ἀσκληπιοῦ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ τοῖς ῥηθεῖσιν ἀρκεσθησόμεθα.

(C. 72.) Penei et Asopi prosapia, cui multae atque celebres civitates ac populi ortum debent, usque ad aevi Troiani heroas deducitur.

72. Περὶ δὲ τῶν Ἀσωποῦ θυγατέρων καὶ τῶν Αἰακῷ γενομένων υἱῶν νῦν διέξιμεν. Ὠκεανοῦ καὶ Τηθύος, κατὰ τοὺς μύθους, ἐγένοντο παῖδες ἄλλοι τε πλείους, ἐπώνυμοι ποταμῶν, ἐν οἷς ὑπάρξαι Πηνειὸν καὶ Ἀσωπόν. Πηνειὸς μὲν οὖν κατοικήσας περὶ τὴν νῦν οὖσαν Θετταλίαν, ἐπώνυμον ἑαυτοῦ τὸν προειρημένον ποταμὸν ἐποίησεν. Ἀσωπὸς δὲ ἐν Φλιοῦντι κατοικήσας ἔγημε Μετώπην τὴν Λάδωνος, ἐξ ἧς ἐγένοντο δύο μὲν υἱοί, Πελάσγος καὶ Ἰσμηνός, θυγατέρες δὲ δώδεκα, Κέρκυρα καὶ Σαλαμίς, ἔτι δ' Αἴγινα καὶ Πειρήνη, καὶ Κλεώνη· πρὸς δὲ ταύταις

Θήβη τε καὶ Τανάγρα, καὶ Θέσπια, καὶ Ἄσωπις· ἔτι δὲ Σινώπη· πρὸς δὲ ταύταις Οἴνια καὶ Χαλκίς. Τούτων δ' Ἰσμηνὸς μὲν εἰς Βοιωτίαν ἐλθὼν κατώκησε περὶ τὸν ποταμὸν τὸν ἀπ' ἐκείνου τὴν ὁμωνυμίαν λαβόντα. Τῶν δὲ θυγατέρων Σινώπη μὲν ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἁρπαγεῖσα ἀπηνέχθη πρὸς τοῦτον τὸν τόπον, οὗ νῦν ἐστὶν ἡ ἀπ' ἐκείνης ὀνομασθεῖσα πόλις Σινώπη. Ἐκ δὲ ταύτης καὶ Ἀπόλλωνος γενόμενος Σύρος ἐβασίλευσε τῶν ἀπ' ἐκείνου Σύρων ὀνομασθέντων. Κέρκυρα δὲ ὑπὸ Ποσειδῶνος ἀπηνέχθη εἰς νῆσον τὴν ἀπ' ἐκείνης Κέρκυραν ὀνομασθεῖσαν. Ἐκ ταύτης δὲ καὶ Ποσειδῶνος ἐγένετο Φαίαξ, ἀφ' οὗ τοὺς Φαίακας συνέβη τυχεῖν ταύτης τῆς προσηγορίας. Φαίακος δ' ἐγένετο Ἀλκίνοος, ὃ τὸν Ὀδυσσέα καταγαγὼν εἰς τὴν Ἰθάκην. Σαλαμὶς δὲ ὑπὸ Ποσειδῶνος ἁρπαγεῖσα, ἐκομίσθη εἰς τὴν ἀπ' αὐτῆς νῆσον Σαλαμῖνα προσαγορευθεῖσαν. Αὕτη δὲ μιγεῖσα Ποσειδῶνι, Κεγχρέα ἐγέννησεν, ὃς βασιλεύσας τῆς νήσου ταύτης, καὶ γενόμενος ἐπιφανής, ἀπέκτεινεν ὄφιν ὑπερφυῆ τὸ μέγεθος, καὶ λυμαινόμενον τοὺς ἐγχωρίους. Αἴγινα δὲ ἐκ Φιλύντος ὑπὸ Διὸς ἁρπαγεῖσα, εἰς νῆσον ἀπεκομίσθη τὴν ἀπ' ἐκείνης Αἴγιναν ὀνομασθεῖσαν. Ἐν ταύτῃ δὲ Διὶ μιγεῖσα, ἐτέκνωσεν Αἰακόν, ὃς ἐβασίλευσε τῆς νήσου. Τούτου δ' ἐγένοντο υἱοὶ Πηλεὺς καὶ Τελαμών. Τούτων δὲ Πηλεὺς δίσκῳ βαλὼν ἀπέκτεινεν ἀκουσίως Φῶκον ὁμοπάτριον ἀδελφόν, ἐξ ἄλλης δὲ μητρὸς γεγεννημένον. Διὰ δὲ τὸν φόνον Πηλεὺς ὑπὸ τοῦ πατρὸς φυγαδευθείς, ἔφυγε τῆς νῦν Θετταλίας καλουμένης εἰς Φθίαν· καὶ

καθαρθεὶς ὑπὸ Ἄκτορος τοῦ βασιλέως, διεδέξατο τὴν βασιλείαν, ἄπαιδος ὄντος τοῦ Ἄκτορος. Ἐκ δὲ Πηλέως καὶ Θέτιδος γενόμενος Ἀχιλλεὺς ἐστράτευσε μετ' Ἀγαμέμνονος εἰς Τροίαν. Τελαμὼν δὲ φυγὼν ἐξ Αἰγίνης, κατῆντησεν εἰς Σαλαμῖνα, καὶ γήμας Κεγχρέως τοῦ βασιλέως τῶν Σαλαμινίων θυγατέρα Γλαύκην, ἐβασίλευσε τῆς νήσου. Τῆς δὲ γυναικὸς Γλαύκης ἀποθανούσης, ἔγημεν ἐξ Ἀθηνῶν Ἐριβοιαν τὴν Ἀλκάθου· ἐξ ἧς ἐγέννησεν Αἴαντα τὸν ἐπὶ Τροίαν στρατεύσαντα.

(C. 73.) Oenomai, Pelopis, et Tantali historia. Oenomaus, Pisae rex, oraculo territus, ad avertendas Hippodamiae filiae nuptias, procis certamina proposuit cum vitae periculo. Pelops, Myrtili auxilio victor, consequitur puellae coniugium, auctisque subinde opibus, quum Oenomaus manum sibi intulisset Peloponneso dat nomen.

73. Τούτων δ' ἡμῖν διευκρινημένων, πειρασόμεθα διελθεῖν περὶ Πέλοπος καὶ Ταντάλου καὶ Οἰνομάου. Ἀναγκαῖον δὲ τοῖς χρόνοις προσαναβραμόντας ἡμᾶς, ἀπ' ἀρχῆς ἐν κεφαλαίοις ἅπαντα διελθεῖν. Κατὰ γὰρ τὴν Πελοπόννησον ἐν πόλει Πίσῃ Ἄρης Ἁρπίνῃ τῇ Ἀσωποῦ θυγατρὶ μιγείς, ἐγέννησεν Οἰνόμαον. Οὗτος δὲ θυγατέρα μονογενῆ γεννήσας, ὠνόμασεν Ἱπποδάμειαν. Χρηστηριαζομένῳ δὲ αὐτῷ περὶ τῆς τελευτῆς ἔχρησεν ὁ θεός, τότε τελευτήσειν αὐτόν, ὅταν ἡ θυγάτηρ Ἱπποδάμεια συνοικήσῃ. Εὐλαβούμενον οὖν αὐτὸν περὶ τοῦ γάμου τῆς θυγατρός, κρίναι ταύτην παρθένον διαφυλάττειν, ὑπολαβόντα μόνως οὕτως ἐκφεύξεσθαι τὸν κίνδυνον. Διόπερ πολλῶν μνηστευομένων τὴν κόρην, ἆθλον προετίθει τοῖς βουλομένοις αὐτὴν γῆμαι τοιοῦτον· ἔδει τὸν μὲν ἡττηθέντα τελευτῆσαι, τὸν δ' ἐπιτυχόντα γαμεῖν τὴν

κόρην. Ὑπεστήσατο δὲ ἱπποδρομίαν ἀπὸ τῆς Πίσης μέχρι τοῦ κατὰ Κόρινθον Ἰσθμοῦ, πρὸς τὸν βωμὸν τοῦ Ποσειδῶνος· τὴν δ' ἄφεσιν τῶν ἵππων ἐποίησε τοιαύτην. Ὁ μὲν Οἰνόμαος ἔθυε κριὸν τῷ Διΐ· ὁ δὲ μνηστευόμενος ἐξώρμα τέθριππον ἐλαύνων ἅρμα. Ἁγισθέντων δὲ τῶν ἱερῶν, τότε ἄρχεσθαι τοῦ δρόμου τὸν Οἰνόμαον, καὶ διώκειν τὸν μνηστῆρα, ἔχοντα δόρυ καὶ ἡνίοχον τὸν Μυρτίλον· εἰ δ' ἐφίκοιτο καταλαβεῖν τὸ διωκόμενον ἅρμα, τύπτειν τῷ δόρατι, καὶ διαφθείρειν τὸν μνηστῆρα. Τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ τοὺς ἀεὶ μνηστευομένους καταλαμβάνων διὰ τὴν ὠκύτητα τῶν ἵππων, πολλοὺς ἀνῄρει. Πέλοψ δὲ ὁ Ταντάλου καταντήσας εἰς Πίσαν, καὶ θεασάμενος τὴν Ἱπποδάμειαν, ἐπεθύμησε τοῦ γάμου· φθείρας δὲ τὸν ἡνίοχον τοῦ Οἰνομάου Μυρτίλον, καὶ λαβὼν συνεργὸν πρὸς τὴν νίκην, ἔφθασε παραγενόμενος ἐπὶ τὸν Ἰσθμόν, πρὸς τὸν τοῦ Ποσειδῶνος βωμόν. Ὁ δ' Οἰνόμαος τὸ λόγιον τετελέσθαι νομίζων, καὶ διὰ τὴν λύπην ἀθυμήσας, αὐτὸν ἐκ τοῦ ζῆν μετέστησε. Τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ Πέλοψ γήμας τὴν Ἱπποδάμειαν, παρέλαβε τὴν ἐν Πίσῃ βασιλείαν, καὶ διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ σύνεσιν ἀεὶ μᾶλλον αὐξανόμενος, τοὺς πλείστους τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον οἰκούντων προσηγάγετο, καὶ τὴν χώραν ἀφ' ἑαυτοῦ Πελοπόννησον προσηγόρευσεν.

(C. 74.) Pelopis pater, Tantalus, rex Paphlagoniae. quod epulis inflatus deorum a se animos abalienasset, regno pulsus, et apud inferos cruciatibus affectus. Niobe, eius filia, liberorum numero superbiens, Latonaeque commovens iras, orbitate punita. Tantalum imperio privavit Ilus, Troïs filius.

74. Ἐπειδὴ δὲ Πέλοπος ἐμνήσθημεν, ἀναγκαῖόν

ἐστι καὶ περὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ταντάλου διελθεῖν, ἵνα μηδὲν τῶν ἀκοῆς ἀξίων παραλείπωμεν. Τάνταλος μὲν Διὸς ἦν υἱός, πλούτῳ δὲ καὶ δόξῃ διαφέρων, κατῴκει τῆς Ἀσίας περὶ τὴν νῦν ὀνομαζομένην Παφλαγονίαν. Διὰ δὲ τὴν ἀπὸ τοῦ πατρὸς Διὸς εὐγένειαν, ὡς φάσι, φίλος ἐγένετο τῶν θεῶν ἐπὶ πλεῖον. Ὕστερον δὲ τὴν εὐτυχίαν οὐ φέρων ἀνθρωπίνως, καὶ μετασχὼν κοινῆς τραπέζης καὶ πάσης παῤῥησίας, ἀπήγγελλε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παρὰ τοῖς ἀθανάτοις ἀπόῤῥητα. Δι' ἣν αἰτίαν καὶ ζῶν ἐκολάσθη, καὶ τελευτήσας αἰωνίου, κατὰ τοὺς μύθους, τιμωρίας ἠξιώθη, καταχθεὶς εἰς τοὺς ἀσεβεῖς. Τούτου δ' ἐγένετο Πέλοψ υἱός, καὶ Νιόβη θυγάτηρ. Αὕτη δὲ ἐγέννησεν υἱοὺς ἑπτά, καὶ θυγατέρας τὰς ἴσας, εὐπρεπείᾳ διαφερούσας. Ἐπὶ δὲ τῷ πλήθει τῶν τέκνων μέγα φρυαττομένη, πλεονάκις ἐκαυχᾶτο, καὶ τῆς Λητοῦς ἑαυτὴν εὐτεκνοτέραν ἀπεφαίνετο. Εἶθ' ἡ μὲν Λητὼ κατὰ τοὺς μύθους χολωσαμένη, προσέταξε τῷ μὲν Ἀπόλλωνι, κατατοξεῦσαι τοὺς υἱοὺς τῆς Νιόβης, τῇ δ' Ἀρτέμιδι, τὰς θυγατέρας. Τούτων δ' ὑπακουσάντων τῇ μητρί, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν κατατοξευσάντων τὰ τέκνα τῆς Νιόβης, συνέβη τὴν προειρημένην ὑφ' ἕνα καιρὸν ὀξέως ἅμα εὔτεκνον καὶ ἄτεκνον γενέσθαι. Ἐπεὶ δὲ ὁ Τάνταλος μισηθεὶς ὑπὸ τῶν θεῶν, ἐξέπεσεν ἐκ Παφλαγονίας ὑπὸ Ἴλου τοῦ Τρωός, ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ τὰ περὶ τὸν Ἴλον καὶ τοὺς προγόνους αὐτοῦ διελθεῖν.

(C. 75.) Huius itaque stirps, a Teucro, primo Troadis rege, repetita et usque ad Priamum, Anchisem et Aeneam deducta, adiicitur.

75. Τῆς Τρωάδος χώρας πρῶτος ἐβασίλευσε

Τεῦκρος, υἱὸς ὢν Σκαμάνδρου τοῦ ποταμοῦ καὶ Ἰδαίας νύμφης, ἀνὴρ ἐπιφανής, καὶ τοὺς λαοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ Τεύκρους προσηγόρευσε. Τεύκρου δ' ἐγένετο θυγάτηρ Βατεία. Ταύτην δὲ Δάρδανος ὁ Διὸς γήμας, καὶ τὴν βασιλείαν διαδεξάμενος, τοὺς μὲν λαοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ ὠνόμασε Δαρδάνους, πόλιν δὲ οἰκίσας ἐπὶ θαλάσσης, ὠνόμασεν ἀφ' ἑαυτοῦ Δάρδανον. Τούτου δ' Ἐριχθόνιος υἱὸς γενόμενος, εὐδαιμονίᾳ καὶ πλούτῳ πολὺ διήνεγκε· περὶ οὗ καὶ ὁ ποιητὴς Ὁμηρός φησι,

Ὃς δὴ ἀφνειότατος γένετο θνητῶν ἀνθρώπων·
Τοῦ τρισχίλιαι ἵπποι ἕλος κάτα βουκολέοντο.

Ἐριχθονίου δ' υἱὸς γενόμενος Τρώς, τοὺς λαοὺς ὠνόμασεν ἀφ' ἑαυτοῦ Τρῶας. Τούτου δ' ἐγένοντο τρεῖς υἱοὶ Ἶλος, Ἀσσάρακος, Γανυμήδης. Ἶλος μὲν οὖν ᾤκισεν ἐν πεδίῳ πόλιν ἐπιφανεστάτην τῶν ἐν τῇ Τρωάδι, Ἴλιον ἀφ' ἑαυτοῦ θέμενος τὴν προσηγορίαν. Ἴλου δὲ γενόμενος υἱὸς Λαομέδων, Τιθωνὸν καὶ Πρίαμον ἐγέννησεν· ὧν Τιθωνὸς μὲν στρατεύσας εἰς τὰ πρὸς ἕω μέρη τῆς Ἀσίας, καὶ διατείνας ἕως Αἰθιοπίας, ἐμυθολογήθη μὲν ἐξ Ἠοῦς τεκνῶσαι Μέμνονα τὸν τοῖς Τρωσὶ βοηθήσαντα, καὶ ὑπὸ Ἀχιλλέως ἀναιρεθέντα· Πρίαμος δ' Ἑκάβην γήμας, σὺν ἄλλοις πλείοσιν υἱοῖς ἐγέννησεν Ἕκτορα, τὸν ἐπισημότατον γενόμενον ἐν τῷ Τρωϊκῷ πολέμῳ. Ἀσσάρακος δὲ Δαρδάνων βασιλεύς, Κάπυν ἐγέννησεν· ἐξ οὗ τεκνωθεὶς Ἀγχίσης, ἐξ Ἀφροδίτης Αἰνείαν ἐγέννησε, τὸν ἐπιφανέστατον τῶν Τρώων. Γανυμήδης δὲ τῶν ἁπάντων εὐπρεπείᾳ διαφέρων, ὑπὸ τῶν θεῶν ἀνηρ-

πάγῃ τῷ Διῒ οἰνοχοεῖν. Τούτων δ' ἡμῖν διευκρινημένων, πειρασόμεθα διεξιέναι περὶ Δαιδάλου καὶ Μινωταύρου, καὶ τῆς Μίνωος στρατείας εἰς Σικελίαν ἐπὶ Κώκαλον τὸν βασιλέα.

(C. 76.) Pergit auctor ad Daedalum, Minotaurum, Minoisque in Siciliam contra Cocalum regem expeditionem. Daedalus, Atheniensis, statuarius et architectus mira solertia et arte (A. M. 2930. ante Chr. 1265.). Is quum Talum, ex sorore nepotem, artis aemulum noviaque clarum inventis, prae invidia occidisset; ab Areopagitis capite damnatus, fuga in Atticam vitam servavit.

76. Δαίδαλος ἦν τὸ μὲν γένος Ἀθηναῖος, εἷς τῶν Ἐρεχθειδῶν ὀνομαζόμενος· (ἦν γὰρ υἱὸς Μητίωνος, τοῦ Εὐπαλάμου, τοῦ Ἐρεχθέως·) φύσει δὲ πολὺ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὑπεραίρων, ἐζήλωσε τά τε περὶ τὴν τεκτονικὴν τέχνην, καὶ τὴν τῶν ἀγαλμάτων κατασκευὴν καὶ λιθουργίαν. Εὑρετὴς δὲ γενόμενος πολλῶν τῶν συνεργούντων εἰς τὴν τέχνην, κατεσκεύασεν ἔργα θαυμαζόμενα κατὰ πολλοὺς τόπους τῆς οἰκουμένης. Κατὰ δὲ τὴν τῶν ἀγαλμάτων κατασκευὴν τοσούτῳ τῶν ἁπάντων ἀνθρώπων διήνεγκεν, ὥστε τοὺς μεταγενεστέρους μυθολογῆσαι περὶ αὐτοῦ, διότι τὰ κατασκευαζόμενα τῶν ἀγαλμάτων ὁμοιότατα τοῖς ἐμψύχοις ὑπάρχειν· βλέπειν τε γὰρ αὐτὰ καὶ περιπατεῖν, καὶ καθόλου τηρεῖν τὴν τοῦ ὅλου σώματος διάθεσιν· ὥστε δοκεῖν εἶναι τὸ κατασκευασθὲν ἔμψυχον ζῶον. Πρῶτος δὲ ὀμματώσας, καὶ διαβεβηκότα τὰ σκέλη ποιήσας, ἔτι δὲ τὰς χεῖρας διατεταμένας ποιῶν, εἰκότως ἐθαυμάζετο παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. Οἱ γὰρ πρὸ τούτου τεχνῖται κατεσκεύαζον τὰ ἀγάλματα τοῖς μὲν ὄμμασι μεμυκότα, τὰς δὲ χεῖρας ἔχοντα καθειμένας, καὶ ταῖς πλευραῖς

κεκολλημένας. Ὁ δ' οὖν Δαίδαλος κατὰ τὴν φιλοτεχνίαν θαυμαζόμενος, ἔφυγεν ἐκ τῆς πατρίδος, καταδικασθεὶς ἐπὶ φόνῳ διὰ τοιαύτας αἰτίας. Τῆς ἀδελφῆς τοῦ Δαιδάλου γενόμενος υἱὸς Τάλως ἐπαιδεύετο παρὰ Δαιδάλῳ, παῖς ὢν τὴν ἡλικίαν. Εὐφυέστερος δ' ὢν τοῦ διδασκάλου, τόν τε καραμευτικὸν τροχὸν εὗρε, καὶ σιαγόνι περιτυχὼν ὄφεως, καὶ ταύτῃ ξυλίφιον μικρὸν διαπρίσας, ἐμιμήσατο τὴν τραχύτητα τῶν ὀδόντων. Διόπερ κατασκευασάμενος ἐκ σιδήρου πρίονα, καὶ διὰ τούτου πρίζων τὴν ἐν τοῖς ἔργοις ξυλίνην ὕλην, ἔδοξεν εὔχρηστον εὑρηκέναι μάγα πρὸς τὴν τεκτονικὴν τέχνην. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸν τόρνον εὑρών, καὶ ἕτερά τινα φιλοτεχνήματα, δόξαν ἀπηνέγκατο μεγάλην. Ὁ δὲ Δαίδαλος φθονήσας τῷ παιδί, καὶ νομίσας αὐτὸν πολὺ τῇ δόξῃ προέχειν τοῦ διδασκάλου, τὸν παῖδα ἐδολοφόνησε. Θάπτων δ' αὐτὸν καὶ περικατάληπτος γενόμενος, ἐπηρωτήθη τίνα θάπτει, καὶ ἔφησεν ὄφιν καταχωννύειν. Θαυμάσαι δ' ἄν τις τὸ παράδοξον, ὅτι διὰ τοῦ ζώου ἐξ οὗ τοῦ πρίονος ἐνεθυμήθη τὴν κατασκευήν, διὰ τούτου καὶ τοῦ φόνου τὴν ἐπίγνωσιν συνέβη γενέσθαι. Κατηγορηθεὶς δὲ καὶ καταδικασθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν φόνου, τὸ μὲν πρῶτον ἔφυγεν εἴς τινα τῶν κατὰ τὴν Ἀττικὴν δήμων, ἐν ᾧ τοὺς κατοικοῦντας ἀπ' ἐκείνου Δαιδαλίδας προσαγορευθῆναι.

(C. 77.) Hinc Cretam profectus, e in amicitiam Minois regis receptus, primo construxit bovis machinam ad explendam Pasiphaae libidinem; unde ortus Minotaurus: deinde labyrinthum. Post ob Minois iram in Siciliam aufugit cum Icaro (cuius casus Icario ponto et insulae Icariae nomen dedit), benigne ibi a Cocalo exceptus. Mox conficta fabula de alis cereis.

77. Μετὰ δὲ ταῦτα διαβὰς εἰς τὴν Κρήτην, καὶ

διὰ τὴν ἐν τῇ τέχνῃ δόξαν θαυμαζόμενος, φίλος ἐγένετο Μίνωος τοῦ βασιλέως. Κατὰ δὲ τὸν παραδεδομένον μῦθον Πασιφάης τῆς Μίνωος γυναικὸς ἐρασθείσης τοῦ ταύρου, μηχάνημα ποιήσας ὦμοιωμένον βοΐ, συνήργησε τῇ Πασιφάῃ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν. Μυθολογοῦσι γὰρ πρὸ τούτων τῶν χρόνων Μίνωα κατ' ἐνιαυτὸν συνήθως καθιεροῦν τὸν κάλλιστον τῶν γινομένων ταύρων τῷ Ποσειδῶνι, καὶ θύειν τοῦτον τῷ θεῷ· γενομένου δὲ τότε ταύρου κάλλει διαφέροντος, ἕτερον τῶν ἡττόνων ταύρων θύσαι. Τὸν δὲ Ποσειδῶνα μηνίσαντα τῷ Μίνωϊ, ποιῆσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Πασιφάην ἐρασθῆναι τοῦ ταύρου. Διὰ δὲ τῆς τούτου φιλοτεχνίας τὴν Πασιφάην μιγεῖσαν τῷ ταύρῳ, γεννῆσαι τὸν μυθολογούμενον Μινώταυρον. Τοῦτον δέ φασι διφυῆ γεγονέναι, καὶ τὰ μὲν ἀνώτερα μέρη τοῦ σώματος ἄχρι τῶν ὤμων ἔχειν ταύρου, τὰ δὲ λοιπὰ ἀνθρώπου. Τῷ δὲ τέρατι τούτῳ πρὸς διατροφὴν λέγεται κατασκευάσαι Δαίδαλον λαβύρινθον, τὰς διεξόδους σκολιὰς ἔχοντα καὶ τοῖς ἀπείροις δυσευρέτους, ἐν ᾧ τρεφόμενον τὸν Μινώταυρον τοὺς ἐξ Ἀθηνῶν ἀποστελλομένους ἑπτὰ κούρους καὶ κόρας ἑπτὰ κατεσθίειν, περὶ ὧν προειρήκαμεν. Τὸν οὖν Δαίδαλον, πυθόμενον τὴν ἀπειλὴν τοῦ Μίνω διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς βοός, φασὶ φοβηθέντα τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως, ἐκ τῆς Κρήτης ἐκπλεῦσαι, συνεργούσης τῆς Πασιφάης, καὶ πλοῖον δούσης πρὸς τὸν ἔκπλουν. Μετὰ δὲ τοῦτον τὸν υἱὸν Ἴκαρον φυγόντα, κατενεχθῆναι πρός τινα νῆσον πελαγίαν, πρὸς ἣν τὸν Ἴκαρον παραβόλως ἀποβαίνοντα, πεσεῖν εἰς

θάλασσαν, καὶ τελευτῆσαι· ἀφ' οὗ καὶ τὸ πέλαγος Ἰκάριον ὀνομασθῆναι, καὶ τὴν νῆσον Ἰκαρίαν κληθῆναι. Τὸν δὲ Δαίδαλον ἐκ τῆς νήσου ταύτης ἐκπλεύσαντα, κατενεχθῆναι τῆς Σικελίας πρὸς χώραν, ἧς βασιλεύοντα Κώκαλον ἀναλαβεῖν τὸν Δαίδαλον, καὶ διὰ τὴν εὐφυΐαν καὶ δόξαν ποιήσασθαι φίλον ἐπὶ πλεῖον. Τινὲς δὲ μυθολογοῦσι, κατὰ τὴν Κρήτην ἔτι Δαιδάλου διατρίβοντος, καὶ ὑπὸ τῆς Πασιφάης κρυπταζομένου, Μίνωα μὲν τὸν βασιλέα, βουλόμενον τιμωρίας ἀξιῶσαι τὸν Δαίδαλον, καὶ μὴ δυνάμενον εὑρεῖν, τά τε πλοῖα πάντα τὰ κατὰ τὴν κῆσσαν ἐρευνᾶν, καὶ χρημάτων πλῆθος ἐπαγγέλλεσθαι δώσειν τῷ τὸν Δαίδαλον ἀνευρόντι. Ἐνταῦθα τὸν Δαίδαλον ἀπογνόντα τὸν διὰ τῶν πλοίων δρασμόν, κατασκευάσαι παραδόξως πτέρυγας πεφιλοτεχνημένας, καὶ διὰ κηροῦ θαυμαστῶς ἠσκημένας· ἐπιθέντα δὲ ταύτας τῷ τε τοῦ υἱοῦ σώματι καὶ τῷ ἑαυτοῦ, παραδόξως ἐκπετασθῆναι, καὶ διαδράσαι τὸ πλησίον τῆς νήσου πέλαγος. Καὶ τὸν μὲν Ἴκαρον διὰ τὴν νεότητα μετέωρον τὴν πτῆσιν ποιούμενον, πεσεῖν εἰς τὸ πέλαγος, τακέντος διὰ τὸν ἥλιον τοῦ συνέχοντος τὰς πτέρυγας κηροῦ· αὐτὸν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν πετώμενον, καὶ παρ' ἕκαστον τέγγοντα τὰς πτέρυγας, διασωθῆναι παραδόξως εἰς τὴν Σικελίαν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, εἰ καὶ παράδοξός ἐστιν ὁ μῦθος, ὅμως ἐκρίναμεν μὴ παραλιπεῖν αὐτόν.

(C. 78.) Reliqua Daedali apud Sicanos in Sicilia degentis opera: selymbethra prope Megaridem; urbs munitissima in agro Agrigentino, Cocali posthac regia; thermae apud Selinusios subterraneae; murus circa Erycis praecipitia, ubi Veneris templum.

78. Δαίδαλος δὲ παρά τε τῷ Κωκάλῳ καὶ τοῖς

Σικανοῖς διέτριψε πλείω χρόνον, θαυμαζόμενος ἐν τῇ κατὰ τὴν τέχνην ὑπερβολῇ. Κατεσκεύασε δ' ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ τινὰ τῶν ἔργων, ἃ μέχρι τοῦ νῦν διαμένει. Πλησίον μὲν γὰρ τῆς Μεγαρίδος φιλοτέχνως ἐποίησε τὴν ὀνομαζομένην Κολυμβήθραν, ἐξ ἧς μέγας ποταμὸς εἰς τὴν πλησίον θάλατταν ἐξερεύγεται καλούμενος Ἄλλαβών. Κατὰ δὲ τὴν νῦν Ἀκραγαντίνην ἐν τῷ Καμικῷ καλουμένην, πόλιν ἐπὶ πέτρας οὖσαν πασῶν ὀχυρωτάτην κατεσκεύασε, καὶ παντελῶς ἐκ βίας ἀνάλωτον· στενὴν γὰρ καὶ σκολιὰν τὴν ἀνάβασιν αὐτῆς φιλοτεχνήσας, ἐποίησε δύνασθαι διὰ τριῶν ἢ τεττάρων ἀνθρώπων φυλάττεσθαι. Διόπερ ὁ Κώκαλος ἐν ταύτῃ ποιήσας τὰ βασίλεια, καὶ τὰ χρήματα κατατιθέμενος, ἀνάλωτον ἔσχεν αὐτὴν διὰ τὴν ἐπίνοιαν τοῦ τεχνίτου. Τρίτον δὲ σπήλαιον κατὰ τὴν Σελινουντίαν χώραν κατεσκεύασεν· ἐν ᾧ τὴν ἀτμίδα τοῦ κατ' αὐτὴν πυρὸς οὕτως εὐστόχως ἐξέλαβεν, ὥστε διὰ τὴν μαλακότητα τῆς θερμασίας ἐξιδροῦν λεληθότως, καὶ κατὰ μικρὸν τοὺς ἐνδιατρίβοντας μετὰ τέρψεως θεραπεύειν τὰ σώματα, μηδὲν παρενοχλουμένους ὑπὸ τῆς θερμότητος. Κατὰ δὲ τὸν Ἔρυκα πέτρας οὔσης ἀποτομάδος εἰς ὕψος ἐξαίσιον, καὶ τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀφροδίτης στενοχωρίας ἀναγκαζούσης ἐπὶ τὸ τῆς πέτρας ἀπόκρημνον ποιήσασθαι τὴν οἰκοδομίαν, κατεσκεύασεν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ κρημνοῦ τοῖχον, προβιβάσας παραδόξως τὸ ὑπερκείμενον τοῦ κρημνοῦ. Χρυσοῦν τε κηρίον τῇ Ἀφροδίτῃ Ἐρυκίνῃ φασὶν αὐτὸν φιλοτεχνῆσαι περιττῶς εἰργασμένον, καὶ τῷ κατ' ἀλήθειαν κηρίῳ ἀπαρεγχει-

ρήτως ὠμοιωμένον. Ἄλλα τε πολλὰ φασιν αὐτὸν φιλοτιχνῆσαι κατὰ τὴν Σικελίαν, ἃ διὰ τὸ πλῆθος τοῦ χρόνου διέφθαρται.

(C. 79.) Minos, ob receptum Daedalum iratus, bello petit Cocalum, cuius interemptus strategemate, a militibus duplici monumento sepulcrali ornatur. Sed bustum eius, imperante Agrigentinis Therone, dirutum est. Cretenses, paene coacti in Sicilia manere, urbes Minoam et Engyum ibi condunt, firmatique subinde opibus, templum Deabus Matribus aedificant; quarum cultus, hue translatus e Creta, (C. 80.) ubi Iovem olim clanculum enutriverant, sanctissimus fuit atque magnificentissimus. Et lapides ad templi splendidam extructionem magnis sumptibus, qui e sacrarum copia divitiarum suppetebant, ab Agyrinaeis advecti.

79. Μίνως δὲ ὁ τῶν Κρητῶν βασιλεὺς θαλαττοκρατῶν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, καὶ πυθόμενος τὴν Δαιδάλου φυγὴν εἰς τὴν Σικελίαν, ἔγνω στρατεύειν ἐπ' αὐτόν. Παρασκευασάμενος δὲ δύναμιν ναυτικὴν ἀξιόλογον, ἐξέπλευσεν ἐκ τῆς Κρήτης, καὶ κατῆρε τῆς Ἀκραγαντίνης εἰς τὴν ἀπ' ἐκείνου Μίνωαν καλουμένην. Ἀποβιβάσας δὲ τὴν δύναμιν, καὶ πέμψας ἀγγέλους πρὸς Κώκαλον τὸν βασιλέα, ἐξήτει τὸν Δαίδαλον εἰς τιμωρίαν. Ὁ δὲ Κώκαλος εἰς σύλλογον προσκαλεσάμενος, καὶ πάντα ποιήσειν ἐπαγγειλάμενος, ἐπὶ τὰ ξένια παρέλαβε τὸν Μίνωα. Λουομένου δ' αὐτοῦ, Κώκαλος μὲν παρακατασχὼν πλείω χρόνον ἐν τῷ θερμῷ τὸν Μίνωα διέφθειρε, καὶ τὸ σῶμα ἀπέδωκε τοῖς Κρησί, πρόφασιν ἐνεγκὼν τοῦ θανάτου, διότι κατὰ τὸν λουτρῶνα ὀλισθήσας καὶ πεσὼν εἰς τὸ θερμὸν ὕδωρ, ἐτελεύτησε. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν συνεστρατευμένοι τὸ σῶμα τοῦ βασιλέως ἔθαψαν μεγαλοπρεπῶς, καὶ διπλοῦν τάφον οἰκοδομήσαντες, κατὰ μὲν τὸν κεκρυμμένον τόπον ἔθεσαν τὰ ὀστᾶ, κατὰ δὲ τὸν ἀνεῳγμένον ἐποίησαν Ἀφρο-

δίτης νεών· οὗτος δ' ἐπὶ γενεὰς πλείους ἐτιμᾶτο, θυόντων τῶν ἐγχωρίων ὡς Ἀφροδίτης ὄντος τοῦ νεώ. Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους καιροὺς κτισθείσης μὲν τῆς τῶν Ἀκραγαντίνων πόλεως, γνωσθείσης δὲ τῆς τῶν ὀστῶν θέσεως, συνέβη τὸν μὲν τάφον καθαιρεθῆναι, τὰ δ' ὀστᾶ τοῖς Κρησὶν ὑποδοθῆναι, Θήρωνος δυναστεύοντος τῶν Ἀκραγαντίνων. Οὐ μὴν ἀλλ' οἱ κατὰ τὴν Σικελίαν Κρῆτες μετὰ τὴν Μίνωος τελευτὴν ἐστασίασαν διὰ τὴν ἀναρχίαν· τῶν δὲ νεῶν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Κώκαλον Σικανῶν ἐμπυρισθεισῶν, τὴν μὲν εἰς τὰς πατρίδας ἐπάνοδον ἀπέγνωσαν, κρίναντες δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ κατοικεῖν, οἱ μὲν ἐνταῦθα πόλιν ᾤκισαν, ἣν ἀπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Μίνωαν ὠνόμασαν· οἱ δὲ διὰ τῆς μεσογείου πλανηθέντες καὶ καταλαβόμενοι χωρίον ὀχυρόν, ἔκτισαν πόλιν, ἣν ἀπὸ τῆς ἐν τῇ πόλει ῥεούσης πηγῆς ὠνόμασαν Ἔγγυον. Ὕστερον δὲ μετὰ τὴν τῆς Τροίας ἅλωσιν Μηριόνου τοῦ Κρητὸς προσενεχθέντος τῇ Σικελίᾳ, προσεδέξαντο τοὺς καταπλεύσαντας Κρῆτας, διὰ τὴν συγγένειαν, καὶ τῆς πολιτείας μετέδωκαν. Ὁρμώμενοι δ' ἐξ ὀχυρᾶς πόλεως καὶ καταπολεμήσαντές τινας τῶν περιοίκων, ἱκανὴν κατεκτήσαντο χώραν. Ἀεὶ δὲ μᾶλλον αὐξανόμενοι, καὶ κατασκευάσαντες ἱερὸν τῶν Μητέρων, διαφόρως ἐτίμων τὰς θεάς, ἀναθήμασι πολλοῖς κοσμοῦντες τὸ ἱερὸν αὐτῶν. Ταύτας δὲ ἀφιδρυθῆναί φασιν ἐκ τῆς Κρήτης, διὰ τὸ καὶ παρὰ τοῖς Κρησὶ τιμᾶσθαι τὰς θεὰς ταύτας διαφερόντως.

80. Μυθολογοῦσι δ' αὐτὰς τὸ παλαιὸν θρέψαι τὸν Δία λάθρα τοῦ πατρὸς Κρόνου· ἀνθ' ὧν αὐτὰς

εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβιβασθῆναι, καὶ καταστερισθείσας, ἄρκτους προσαγορευθῆναι· περὶ ὧν καὶ τὸν Ἄρατόν, συμφωνοῦντα τούτοις, τεθεικέναι κατὰ τὴν τῶν ἄστρων ποίησιν,

Ἔμπαλιν εἰς ὤμους τετραμμέναι· εἰ ἐτεόν γε
Κρήτηθέν κεῖναί γε Διὸς μεγάλου ἰότητι
Οὐρανὸν εἰσανέβησαν, ὅ μιν τότε κουρίζοντα
Δίκτῳ ἐν εὐώδει, ὄρεος σχεδὸν Ἰδαίοιο
Ἄντρῳ ἐγκατέθεντο, καὶ ἔτρεφον εἰς ἐνιαυτὸν
Δικταῖοι Κούρητες, ὅτε Κρόνον ἐψεύσαντο.

Οὐκ ἄξιον δὲ παραλιπεῖν τὴν περὶ τὰς θεὰς ἁγνείαν τε καὶ τὴν κατ' ἀνθρώπους ἐπιφάνειαν. Τιμῶσι δ' αὐτὰς οὐ μόνον οἱ ταύτην τὴν πόλιν οἰκοῦντες, ἀλλὰ καί τινες τῶν ἄλλων περιοίκων, θυσίαις τε μεγαλοπρεπέσι καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς ἀποσεμνύνουσι τὰς θεάς. Ἐνίαις δὲ πόλεσι καὶ πυθόχρηστοι χρησμοὶ προσέταξαν τιμᾶν τὰς θεάς· ἔσεσθαι γὰρ τοῖς τοιούτοις τούς τε τῶν ἰδιωτῶν βίους εὐδαίμονας, καὶ τὰς πόλεις εὐθηνήσειν. Τέλος δὲ προβαινούσης ἐπὶ πολὺ τῆς κατὰ τὰς θεὰς ἐπιφανείας, οἱ μὲν ἐγχώριοι πολλοῖς ἀναθήμασι χρυσοῖς καὶ ἀργυροῖς διετέλεσαν τιμῶντες ἄχρι τῶνδε τῶν ἱστοριῶν γραφομένων. Νεὼν μὲν γὰρ αὐταῖς ᾠκοδόμησαν, οὐ μόνον τῷ μεγέθει διάφορον, ἀλλὰ καὶ τῇ πολυτελείᾳ τῇ κατὰ τὴν οἰκοδομίαν θαυμαζόμενον. Οὐκ ἔχοντες γὰρ κατὰ τὴν ἰδίαν χώραν λίθον ἀξιόλογον, παρὰ τῶν ἀστυγειτόνων Ἀγυριναίων ἤγαγον· τῶν μὲν πόλεων διεστηκυιῶν ὡς ἑκατὸν στάδια, τῆς δὲ ὁδοῦ, δι' ἧς ἀνάγκη κομίζεσθαι τοὺς λίθους, ὑπαρχούσης τραχείας καὶ

παντελῶς δυσπορεύτου· δι' ἣν αἰτίαν κατασκευάσαντες ἁμάξας τετρακύκλους, ἑκατὸν ζεύγεσι βοῶν ἐκόμισαν τὸν λίθον. Διὰ γὰρ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν χρημάτων εὐπορούμενοι, τῇ δαψιλείᾳ τῆς εὐπορίας ὑπερεῖχον τῶν ἀναλωμάτων· βραχὺ γὰρ πρὸ ἡμῶν εἶχον αἱ θεαὶ βοῦς μὲν ἱερὰς τρισχιλίας, χώρας δὲ πλῆθος, ὥστε λαμβάνειν μεγάλας προσόδους. Ἡμεῖς δὲ περὶ τούτων ἀρκούντως διειληλυθότες, περὶ Ἀρισταίου γράφειν ἐγχειρήσομεν.

(C. 81.) Narratio de Aristaeo. Is Apolline et Cyrene in Libya ortus, a Nymphis nutricibus lactis, apium, olivarum culturam accepit. Divinos ei honores magna de genere humano merita pepererunt. Thebas profectus, ex Autonoë Cadmi procreavit Actaeonem, propter iras Dianae canibus dilaceratum.

81. Ἀρισταῖος γὰρ ἦν υἱὸς μὲν Ἀπόλλωνος καὶ Κυρήνης τῆς Ὑψέως θυγατρός, τοῦ Πηνειοῦ· περὶ δὲ τῆς γενέσεως αὐτοῦ μυθολογοῦσί τινες οὕτως. Ἀπόλλωνα, περὶ τὸ Πήλιον τρεφομένης κόρης ὄνομα Κυρήνης, διαφερούσης κάλλει, ἐρασθῆναι τῆς παρθένου, καὶ μετενεγκεῖν αὐτὴν τῆς Λιβύης εἰς ταύτην τὴν χώραν, ἐν ᾗ κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους τινὰ κτίσαντα πόλιν, ἀπ' ἐκείνης ὀνομάσαι Κυρήνην. Τὸν δ' οὖν Ἀπόλλωνα κατὰ ταύτην τὴν χώραν ἐκ Κυρήνης γεννήσαντα υἱὸν Ἀριστᾶιον, τοῦτον μὲν νήπιον ὄντα παραδοῦναι ταῖς νύμφαις τρέφειν· ταύτας δὲ τῷ παιδὶ τρεῖς ὀνομασίας προσάψαι· καλεῖν γὰρ αὐτὸν Νόμιον, Ἀριστᾶιον, Ἀγρέα. Τοῦτον δὲ παρὰ τῶν νυμφῶν μαθόντα τήν τε τοῦ γάλακτος πῆξιν καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν σμηνῶν, ἔτι δὲ τῶν ἐλαιῶν τὴν κατεργασίαν, διδάξαι πρῶτον τοὺς ἀνθρώπους. Διὰ δὲ τὴν εὐχρηστίαν τὴν ἐκ τούτων τῶν εὑρημά-

των τοὺς εὐεργετηθέντας ἀνθρώπους, τιμῆσαι τὸν Ἀρισταῖον ἰσοθέοις τιμαῖς, καθὰ καὶ τὸν Διόνυσον. Μετὰ δὲ ταῦτά φασιν αὐτὸν εἰς τὴν Βοιωτίαν καταντήσαντα, γῆμαι τῶν Κάδμου θυγατέρων Αὐτονόην, ἐξ ἧς φασὶν Ἀκταίωνα γενέσθαι, τὸν κατὰ τοὺς μύθους ὑπὸ τῶν ἰδίων κυνῶν διασπασθέντα. Τὴν δ' αἰτίαν ἀποδιδόασι τῆς ἀτυχίας, οἱ μέν, ὅτι κατὰ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερόν, διὰ τῶν ἀνατιθεμένων ἀκροτηρίων ἐκ τῶν κυνηγεσίων προηρεῖτο τὸν γάμον κατεργάσασθαι τῆς Ἀρτέμιδος· οἱ δ', ὅτι τῆς Ἀρτέμιδος αὐτὸν πρωτεύειν ταῖς κυνηγεσίαις ἀπεφήνατο. Οὐκ ἀπίθανον δὲ ἐπ' ἀμφοτέροις τούτοις μηνίσαι τὴν θεόν. Εἴτε γὰρ τοῖς ἁλισκομένοις πρὸς τὴν ἀκοινώνητον τοῖς γάμοις κατεκέχρητο πρὸς τὸ συντελέσαι τὴν ἰδίαν ἐπιθυμίαν· εἴτε καὶ ταύτης ἐτόλμησεν εἰπεῖν αἱρετώτερον αὐτὸν εἶναι κυνηγόν, ἢ καὶ θεοὶ παρακεχωρήκασι τῆς ἐν τούτοις ἁμίλλης, ὁμολογουμένην καὶ δικαίαν ὀργὴν ἔσχε πρὸς αὐτὸν ἡ θεός. Καθόλου δὲ πιθανῶς εἰς τὴν τῶν ἁλισκομένων θηρίων μεταμορφωθεὶς ἰδέαν, ὑπὸ τῶν καὶ τἄλλα χειρουμένων κυνῶν διεφθάρη.

(C. 82.) Migrat deinde patria iussu Aristaeus in Ceam insulam, et pestilentia Graeciam liberat. Relicta ibi sobole, ipse Sardiniam, Siciliam aliasque insulas adit, ob easque suis inventis excultas divûm honores adipiscitur. Denique Bacchicorum in Thracia orgiorum particeps factus est.

82. Τὸν δὲ Ἀρισταῖόν φασι μετὰ τὴν Ἀκταίωνος τελευτὴν ἐλθεῖν εἰς τὸ χρηστήριον τοῦ πατρός, καὶ τὸν Ἀπόλλωνα προειπεῖν αὐτῷ τὴν εἰς Κέω νῆσον μετάβασιν ἐσομένην αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐσομένας παρὰ τοῖς Κείοις τιμάς. Τὸν δὲ πλεῦσαι μὲν εἰς τὴν

νῆσον ταύτην, λοιμοῦ δὲ τὴν Ἑλλάδα κατασχόντος, ποιήσασθαι τὴν θυσίαν ὑπὲρ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων. Γενομένης δὲ τῆς θυσίας κατὰ τὴν τοῦ Σειρίου ἄστρου ἐπιτολήν, καθ' ἣν συνέβαινε πνεῖν τοὺς ἐτησίας, λῆξαι τὰς λοιμικὰς νόσους. Τοῦτο δ' ἄν τις συλλογιζόμενος, εἰκότως θαυμάσαι τὸ τῆς περιπετείας ἴδιον· ὁ γὰρ ὑπὸ τῶν κυνῶν ἰδὼν τὸν υἱὸν τετελευτηκότα, οὗτος τῶν κατ' οὐρανὸν ἄστρων τὸ τὴν αὐτὴν ἔχον προσηγορίαν, καὶ φθείρειν νομιζόμενον τοὺς ἀνθρώπους, ἔπαυσε, καὶ τοῖς ἄλλοις αἴτιος ἐγένετο τῆς σωτηρίας. Λέγουσι δὲ τὸν Ἀρισταῖον ἐγγόνους ἐν τῇ Κέῳ καταλιπόντα, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Λιβύην ἐπανελθόντα, ὑπὸ τῆς μητρὸς νύμφης τὴν ἀναγωγὴν ποιησάμενον, εἰς τὴν Σαρδὼ νῆσον καταπλεῦσαι. Ἐν δὲ ταύτῃ κατοικήσαντα, καὶ τὴν νῆσον διὰ τὸ κάλλος στέρξαντα, φυτεῦσαί τε αὐτὴν, καὶ τὸ πρότερον ἐξηγριωμένην ἡμερῶσαι. Γεννῆσαι δ' ἐν αὐτῇ δύο παῖδας, Χάρμεν καὶ Καλλίκαρπον. Μετὰ δὲ ταῦτα ἄλλας τε νήσους ἐπελθεῖν, καὶ κατὰ τὴν Σικελίαν διατρίψαι τινὰ χρόνον, διά τε τὴν ἀφθονίαν τῶν ἐν τῇ νήσῳ καρπῶν, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῇ βοσκομένων κτηνῶν, φιλοτιμηθῆναι τοῖς ἐγχωρίοις ἐνδείξασθαι τὰς ἰδίας εὐεργεσίας. Διὸ καὶ παρὰ τοῖς τὴν Σικελίαν οἰκοῦσι διαφερόντως φασὶ τιμηθῆναι τὸν Ἀρισταῖον ὡς θεόν; καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν συγκομιζόντων τὸν τῆς ἐλαίας καρπόν. Τὸ δὲ τελευταῖον μυθολογοῦσιν αὐτὸν εἰς Θρᾴκην παραβαλόντα πρὸς Διόνυσον, μετασχεῖν τῶν ὀργίων, καὶ συνδιατρίψαντα τῷ θεῷ, πολλὰ μαθεῖν

παρ' αὐτοῦ τῶν χρησίμων· περὶ δὲ τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Αἶμον οἰκήσαντά τινα χρόνον, ἄφαντον γενέσθαι, καὶ τυχεῖν ἀθανάτων τιμῶν, οὐ μόνον ἐνταῦθα παρὰ τοῖς βαρβάροις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ Ἀριστταίου τοῖς ῥηθεῖσιν ἀρκεσθησόμεθα.

(C. 83.) Mythi de Daphnide et Eryce. Eryx, Veneris et Butae f., Siciliae regulus, urbem sui nominis, et in arce templum Veneris Erycinae extruxit, sanctitate clarissimum, perdiuque florentissimum, etiam ab Aenea, Siculis, Carthaginiensibus, Romanis, maximis auctibus ampliatum.

83. Περὶ δὲ Δάφνιδος καὶ Ἔρυκος πειρασόμεθα διελθεῖν. Ἔρυκά φασιν υἱὸν μὲν γενέσθαι Ἀφροδίτης καὶ Βουτᾶ, βασιλέως τινὸς ἐγχωρίου, δόξῃ διαφέροντος. Τοῦτον δὲ διὰ τὴν ἀπὸ τῆς μητρὸς εὐγένειαν θαυμασθῆναί τε ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, καὶ βασιλεῦσαι μέρους τῆς νήσου. Κτίσαι δὲ καὶ πόλιν ἀξιόλογον, ὁμώνυμον αὐτῷ, κειμένην ἐπί τινος ὑψηλοῦ τόπου· κατὰ δὲ τὴν ἄκραν τὴν ἐν τῇ πόλει τῆς μητρὸς ἱερὸν ἱδρύσασθαι, καὶ κοσμῆσαι τῇ τε κατασκευῇ τοῦ νεὼ καὶ τῷ πλήθει τῶν ἀναθημάτων. Τὴν δὲ θεὸν διὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἐγχωρίων εὐσέβειαν, καὶ διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ τεκνωθέντος υἱοῦ τιμὴν ἀγαπῆσαι περιττότερον τὴν πόλιν, διόπερ αὐτὴν Ἀφροδίτην Ἐρυκίνην ἀνομασθῆναι. Θαυμάσαι δ' ἂν τις εἰκότως, ἀναλογισάμενος τὴν περὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο γενομένην δόξαν. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τεμένη αὐξήσαντα ταῖς δόξαις, πολλάκις διὰ περιστάσεις τινὰς τετραπείνωται· μόνον δὲ τοῦτο τὴν ἐξ αἰῶνος ἀρχὴν λαβόν, οὐδέποτε διέλιπε τιμώμενον, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον ἀεὶ διετέλεσε πολλῆς τυγχάνον αὐξήσεως. Με-

τὰ γὰρ τὰς προειρημένας ὑπὸ Ἔρυκος τιμάς, ὕστερον Αἰνείας ὁ Ἀφροδίτης πλέων εἰς Ἰταλίαν, καὶ προσορμισθεὶς τῇ νήσῳ, πολλοῖς ἀναθήμασι τὸ ἱερόν, ὡς ἂν ἰδίας μητρὸς ὑπάρχον, ἐκόσμησε. Μετὰ δὲ τοῦτον ἐπὶ πολλὰς γενεὰς τιμῶντες οἱ Σίκανοι τὴν θεόν, θυσίαις τε μεγαλοπρεπέσι συνεχῶς καὶ ἀναθήμασιν ἐκόσμουν. Μετὰ δὲ ταῦτα Καρχηδόνιοι μέρους τῆς Σικελίας κυριεύσαντες, οὐ διέλιπον τιμῶντες τὴν θεὸν διαφερόντως. Τὸ δὲ τελευταῖον Ῥωμαῖοι πάσης Σικελίας κρατήσαντες, ὑπερεβάλοντο πάντας τοὺς πρὸ αὐτῶν ταῖς εἰς ταύτην τιμαῖς. Καὶ τοῦτο εἰκότως ἐποίουν· τὸ γὰρ γένος εἰς ταύτην ἀναπέμποντες, καὶ διὰ τοῦτο ἐν ταῖς πράξεσιν ἐπιτυχεῖς ὄντες, τὴν αἰτίαν τῆς αὐξήσεως ἠμείβοντο ταῖς προσηκούσαις χάρισι καὶ τιμαῖς. Οἱ μὲν γὰρ καταντῶντες εἰς τὴν νῆσον ὕπατοι καὶ στρατηγοί, καὶ πάντες οἱ μετά τινος ἐξουσίας ἐπιδημοῦντες, ἐπειδὰν εἰς τὸν Ἔρυκα παραβάλωσι, μεγαλοπρεπέσι θυσίαις καὶ τιμαῖς κοσμοῦσι τὸ τέμενος· καὶ τὸ σκυθρωπὸν τῆς ἐξουσίας ἀποθέμενοι, μεταβάλλουσιν εἰς παιδιὰς καὶ γυναικῶν ὁμιλίας, μετὰ πολλῆς ἱλαρότητος, μόνως οὕτω νομίζοντες κεχαρισμένην τῇ θεῷ ποιήσειν τὴν ἑαυτῶν παρουσίαν· ἥ τε σύγκλητος τῶν Ῥωμαίων εἰς τὰς τῆς θεοῦ τιμὰς φιλοτιμηθεῖσα, τὰς μὲν πιστοτάτας τῶν κατὰ τὴν Σικελίαν πόλεων οὔσας ἑπτακαίδεκα χρυσοφορεῖν ἐδογμάτισε τῇ Ἀφροδίτῃ, καὶ στρατιώτας διακοσίους τηρεῖν τὸ ἱερόν. Καὶ περὶ μὲν Ἔρυκος, εἰ καὶ πεπλεονάκαμεν, ἀλλ' οὖν οἰκείαν πεποιήμεθα τὴν περὶ τῆς θεᾶς ἀπαγγελίαν.

(C. 34.) Daphnis, Mercurio et Nympha genitus in suavissimae valle montium Heraeorum, ipsa regionis amoenitate fertilitateque invitatus, rei pastoritiae operam dedit, fistulae pastoritiae et carminis pastoritii inventor exstitit, tandem a Nympha quadam, cui ebrius ille regiam puellam praetulerat, luminibus orbatus.

84. Νυνὶ δὲ περὶ Δάφνιδος πειρασόμεθα διελθεῖν τὰ μυθολογούμενα. Ἡραῖα γὰρ ὄρη κατὰ τὴν Σικελίαν ἐστίν, ἃ φασι κάλλει τε καὶ φύσει καὶ τόπων ἰδιότητι πρὸς θερινὴν ἄνεσιν καὶ ἀπόλαυσιν εὖ πεφυκέναι. Πολλάς τε γὰρ πηγὰς ἔχειν τῇ γλυκύτητι τῶν ὑδάτων διαφόρους, καὶ δένδρεσι παντοίοις πεπληρῶσθαι. Εἶναι δὲ καὶ δρυῶν μεγάλων πλῆθος, φερουσῶν καρπὸν τῷ μεγέθει διαλλάττοντα, διπλασιάζοντα τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις φυομένων. Ἔχειν δὲ καὶ τῶν ἡμέρων καρπῶν αὐτομάτων, ἀμπέλου τε πολλῆς φυομένης, καὶ μήλων ἀμύθητον πλῆθος. Διὸ καὶ στρατόπεδόν ποτε Καρχηδονίων ὑπὸ λιμοῦ πιεζόμενον διαθρέψαι, παρεχομένων τῶν ὀρῶν πολλαῖς μυριάσι χορηγίαν εἰς τροφὴν ἀνέκλειπτον. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ χώρᾳ συναγκείας δένδρων οὔσης θεοπρεποῦς, καὶ Νύμφαις ἄλσους ἀνειμένου, μυθολογοῦσι γεννηθῆναι τὸν ὀνομαζόμενον Δάφνιν, Ἑρμοῦ μὲν καὶ Νύμφης υἱόν, ἀπὸ δὲ τοῦ πλήθους καὶ τῆς πυκνότητος τῆς φυομένης δάφνης ὠνομάσθαι Δάφνιν. Τοῦτον δὲ ὑπὸ Νυμφῶν τραφέντα, καὶ βοῶν ἀγέλας παμπληθεῖς κεκτημένον, τούτων ποιεῖσθαι πολλὴν ἐπιμέλειαν· ἀφ' ἧς αἰτίας βουκόλον αὐτὸν ὀνομασθῆναι. Φύσει δὲ διαφόρῳ πρὸς εὐμέλειαν κεχορηγημένον, ἐξευρεῖν τὸ βουκολικὸν ποίημα καὶ μέλος, ὃ μέχρι τοῦ νῦν κατὰ τὴν Σικελίαν τυγχάνει διαμένον ἐν ἀποδοχῇ. Μυθολογοῦσι δὲ τὸν Δάφνιν μετὰ

τῆς Ἀρτέμιδος κυνηγετεῖν, ὑπηρετοῦντα τῇ θεῷ κεχαρισμένως, καὶ διὰ τῆς σύριγγος καὶ βουκολικῆς μελῳδίας τέρπειν αὐτὴν διαφερόντως. Λέγουσι δὲ αὐτοῦ μίαν τῶν Νυμφῶν ἐρασθεῖσαν, προειπεῖν, ἐὰν ἄλλῃ τινὶ πλησιάσῃ, στερηθήσεσθαι τῆς ὁράσεως· κἀκεῖνον ὑπό τινος θυγατρὸς βασιλέως καταμεθυσθέντα, καὶ πλησιάσαντα αὐτῇ, στερηθῆναι τῆς ὁράσεως, κατὰ τὴν γεγενημένην ὑπὸ τῆς Νύμφης πρόῤῥησιν. Καὶ περὶ μὲν Δάφνιδος ἱκανῶς ἡμῖν εἰρήσθω.

(C. 85.) Fabula de Orione: qui venatione magnique roboris operibus inclaruit. In his Zancli, regis Siculorum, a quo Zancle sive Messana nomen habet, iussu portum Acte appellatum perfecit. Messanae mentione facta, obiter tangitur quaestio, an Sicilia olim paeninsula fuerit. Negat Hesiodus, qui promontorium Pelorium, in eoque Neptuni templum, Orionis operibus accenset. Orion inter astra relatus.

85. Περὶ δὲ Ὡρίωνος τὰ μυθολογούμενα νῦν διέξιμεν. Λέγεται γὰρ τοῦτον σώματος μεγέθει καὶ ῥώμῃ πολὺ τῶν μνημονευομένων ἡρώων ὑπεράγοντα, φιλοκύνηγον γενέσθαι, καὶ κατασκευάσαι μεγάλα ἔργα διὰ τὴν ἰσχὺν καὶ φιλοδοξίαν. Κατὰ μὲν γὰρ τὴν Σικελίαν κατασκευάσαι Ζάγκλῳ τῷ τότε βασιλεύοντι τῆς τότε μὲν ἀπ' αὐτοῦ Ζάγκλης, νῦν δὲ Μεσσήνης ὀνομαζομένης, ἄλλα τε, καὶ τὸν λιμένα προσχώσαντα τὴν ὀνομαζομένην Ἀκτὴν ποιῆσαι. Ἐπεὶ δὲ περὶ τῆς Μεσσήνης ἐμνήσθημεν, οὐκ ἀνοίκειον προσθεῖναι νομίζομεν τοῖς εἰρημένοις τὰς περὶ τὸν πορθμὸν διηγήσεις. Φασὶ γὰρ οἱ παλαιοὶ μυθογράφοι τὴν Σικελίαν, τὸ προτοῦ χερρόνησον οὖσαν, ὕστερον γενέσθαι νῆσον, διὰ τοιαύτας αἰτίας· τὸν ἰσθμὸν κατὰ τὸ στενώτατον ὑπὸ δυοῖν πλευρῶν θαλάττης προσκλυζόμενον ἀναῤῥαγῆναι, καὶ τὸν τό-

πον ἀπὸ τούτου Ῥήγιον ὀνομασθῆναι· καὶ τὴν ὕστερον πολλοῖς ἔτεσι κτισθεῖσαν πόλιν τυχεῖν τῆς ὁμωνύμου προσηγορίας. Ἔνιοι δὲ λέγουσι, σεισμῶν μεγάλων γενομένων διαῤῥαγῆναι τὸν αὐχένα τῆς ἠπείρου, καὶ γενέσθαι τὸν πορθμόν, διειργούσης τῆς θαλάττης τὴν ἤπειρον ἀπὸ τῆς νήσου. Ἡσίοδος δὲ ὁ ποιητής φησι τοὐναντίον ἀναπέπταμένου τοῦ πελάγους, Ὠρίωνα προσχῶσαι τὸ κατὰ τὴν Πελωριάδα κείμενον ἀκρωτήριον, καὶ τὸ τέμενος τοῦ Ποσειδῶνος κατασκευάσαι, τιμώμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων διαφερόντως· ταῦτα δὲ διαπραξάμενον, εἰς Εὔβοιαν μεταναστῆναι, κἀκεῖ κατοικῆσαι· διὰ δὲ τὴν δόξαν ἐν τοῖς κατ᾽ οὐρανὸν ἄστροις καταριθμηθέντα, τυχεῖν ἀθανάτου μνήμης. Περὶ οὗ καὶ ὁ ποιητὸς Ὅμηρος ἐν τῇ νεκυίᾳ μιμνησκόμενός φησι·

Τὸν δὲ μετ᾽ Ὠρίωνα πελώριον εἰσενόησα
Θῆρας ὁμοῦ εἰλεῦντα κατ᾽ ἀσφοδελὸν λειμῶνα,
Οὓς αὐτὸς κατέπεφνεν ἐν οἰοπόλοισιν ὄρεσσι,
Χερσὶν ἔχων ῥόπαλον παγχάλκεον, αἰὲν ἀαγές.

Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοῦ μεγέθους ἐμφανίζων, καὶ προεκθέμενος τὰ περὶ τοὺς Ἀλωΐδας, ὅτι ἐννεαπῆχεις ἦσαν τὸ μὲν εὖρος πηχῶν ἐννέα, τὸ δὲ μῆκος τῶν ἴσων ὀργυιῶν, ἐπιφέρει,

Τοὺς δὴ μηκίστους θρέψε ζείδωρος ἄρουρα,
Καὶ πολὺ καλλίστους, μετά γε κλυτὸν Ὠρίωνα.

Ἡμεῖς δὲ κατὰ τὴν ἐν ἀρχῇ πρόθεσιν περὶ τῶν ἡρώων καὶ ἡμιθέων ἀκριβῶς εἰρηκότες, αὐτοῦ περιγράψομεν τήνδε τὴν βίβλον.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΠΕΜΠΤΗι ΤΩΝ ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΒΙΒΛΩΝ.

α'. Περὶ τῶν μυθολογουμένων κατὰ τὴν Σικελίαν, καὶ τοῦ σχήματος καὶ μεγέθους τῆς νήσου.

β'. Περὶ Δήμητρος καὶ Κόρης, καὶ τῆς εὑρέσεως τοῦ πυρίνου καρποῦ.

γ'. Περὶ Λιπάρας, καὶ τῶν ἄλλων τῶν Αἰολίδων καλουμένων νήσων.

δ'. Περὶ Μελίτης καὶ Γαύλου καὶ Κερκίνης.

ε'. Περὶ τῆς Αἰθαλίας, καὶ Κύρνου καὶ Σαρδόνος.

ς'. Περὶ Πιτυούσης, καὶ τῶν νήσων τῶν Γυμνησίων, ἃς τινες Βαλλιαρίδας ὀνομάζουσι.

ζ'. Περὶ τῶν ἐν ὠκεανῷ νήσων τῶν πρὸς ἑσπέραν κειμένων.

η'. Περὶ τῆς Βρεττανικῆς νήσου, καὶ τῆς ὀνομαζομένης Βασιλείας, καθ' ἣν τὸ ἤλεκτρον γίνεται.

θ'. Περὶ Γαλατίας καὶ Κελτιβηρίας, ἔτι δ' Ἰβηρίας καὶ Λιγυστικῆς καὶ Τυρρηνίας, καὶ τῶν ἐν ταύταις κατοικούντων, τίσι χρῶνται νομίμοις.

ι'. Περὶ τῶν κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἐν ὠκεανῷ νήσων, τῆς τε Ἱερᾶς ὀνομαζομένης, καὶ τῆς Παγχαΐας, καὶ τῶν ἐν αὐταῖς ἱστορουμένων.

ια'. Περὶ Σαμοθράκης καὶ τῶν ἐν αὐτῇ μυστηρίων.

ιβ'. Περὶ Νάξου καὶ Σύμης καὶ Καλύδνης.

ιγ'. Περὶ Ῥόδου καὶ τῶν κατ' αὐτὴν μυθολογουμένων.

ιδ'. Περὶ Χερρονήσου τῆς ἀντιπέραν τῆς Ῥοδίας κειμένης.

ιε'. Περὶ Κρήτης, καὶ τῶν μυθολογουμένων ἐν αὐτῇ μέχρι τῶν νεωτέρων καιρῶν.

ις'. Περὶ τῆς Λέσβου, καὶ τῶν εἰς Χίον, καὶ Σάμον, καὶ Κῶν, καὶ Ῥόδον ἀποικιῶν ὑπὸ Μακαρέως.

ιζ'. Περὶ τῆς Τενέδου, καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν οἰκισμοῦ, καὶ τῶν ὑπὸ Τενεδίων περὶ Τέννου μυθευομένων.

ιη'. Περὶ Κυκλάδων νήσων, τῶν ἐλλατόνων καὶ τυχουσῶν οἰκισμοῦ ὑπὸ Μίνωος.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ
ΤΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ
ΒΙΒΛΟΣ ΠΕΜΠΤΗ,
Η ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗ.

Excursus in Prooemio (C. 1.) Diodorus a communi argumento, quod in commendando scriptoribus ordine laudandaque Ephori oeconomia versatur, huius se ait exemplo res secundum species exposituros.

1. Πάντων μὲν τῶν ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς χρησίμων προνοητέον τοὺς ἱστορίας συνταττομένους, μάλιστα δὲ τῆς κατὰ μέρος οἰκονομίας. Αὕτη γὰρ οὐ μόνον ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς βίοις πολλὰ συμβάλλεται πρὸς διαμονὴν καὶ διακόσμησιν καὶ αὔξησιν τῆς οὐσίας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἱστορίας οὐκ ὀλίγα ποιεῖ προτερήματα τοῖς συγγραφεῦσιν. Ἔνιοι γὰρ κατὰ τὴν λέξιν καὶ κατὰ τὴν πολυπειρίαν τῶν ἀναγραφομένων πράξεων ἐπαινούμενοι δικαίως, ἐν τῷ κατὰ τὴν οἰκονομίαν χειρισμῷ διήμαρτον· εἶτα τοὺς μὲν

πόνους καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν ἀπροσδόκητος τυγχάνειν παρὰ τοῖς ἀναγινώσκουσι, τὴν δὲ τάξιν τῶν ἀναγεγραμμένων δικαίας τυγχάνειν ἐπιτιμήσεως. Τίμαιος μὲν οὖν μεγίστην πρόνοιαν πεποιημένος τῆς τῶν χρόνων ἀκριβείας, καὶ τῆς πολυπειρίας περφροντικώς, διὰ τὰς ἀναιρούς καὶ μακρὰς ἐπιτιμήσεις εὐλόγως διαβάλλεται, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐπιτιμήσεως Ἐπιτίμαιος ὑπό τινων ὠνομάσθη. Ἔφορος δὲ τὰς κοινὰς πράξεις ἀναγράφων, οὐ μόνον κατὰ τὴν λέξιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν οἰκονομίαν ἐπιτέτευχε· τῶν γὰρ βίβλων ἑκάστην πεποίηκε κατὰ γένος περιέχειν τὰς πράξεις. Διόπερ καὶ ἡμεῖς τοῦτο τὸ γένος τοῦ χειρισμοῦ προκρίναντες, κατὰ τὸ δυνατὸν ἀντεχόμεθα ταύτης τῆς προαιρέσεως.

(C. 2.) Quam rationem quinto in libro sequutus, qui a primario argumento insularis appellatur, incipit a Sicilia, utpote insularum et potentissima et antiquissima: quae a figura Trinacriae, ab incolis primis Sicaniae, a colonis Siciliae nomen tulit. Eius ambitus. Cereri ac Proserpinae merito sacra Insula, quae primas fruges produxit.

2. Καὶ ταύτην τὴν βίβλον ἐπιγράφοντες Νησιωτικήν, ἀκολούθως τῇ γραφῇ περὶ τῆς Σικελίας ἐροῦμεν· ἐπεὶ καὶ κρατίστη τῶν νήσων ἐστί, καὶ τῇ παλαιότητι τῶν μυθολογουμένων πεπρώτευκεν. Ἡ γὰρ νῆσος τὸ παλαιὸν ἀπὸ μὲν τοῦ σχήματος Τρινακρία κληθεῖσα, ἀπὸ δὲ τῶν κατοικησάντων αὐτὴν Σικανῶν Σικανία προσαγορευθεῖσα, τελευταῖον δὲ ἀπὸ τῶν Σικελῶν τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας πανδημεὶ περαιωθέντων ὠνόμασται Σικελία. Ἔστι δ' αὐτῆς ἡ περίμετρος σταδίων ὡς τετρακισχιλίων τριακοσίων ἑξήκοντα· τῶν γὰρ τριῶν πλευρῶν ἡ μὲν

ἀπὸ τῆς Πελωριάδος ἐπὶ Λιλύβαιον, ὑπάρχει σταδίων χιλίων ἑπτακοσίων· ἡ δ' ἀπὸ Λιλυβαίου μέχρι Παχύνου τῆς Συρακουσίας χώρας, σταδίων χιλίων καὶ πεντακοσίων· ἡ δ' ἀπολειπομένη, σταδίων χιλίων ἑκατὸν ἑξήκοντα. Οἱ ταύτην οὖν κατοικοῦντες Σικελιῶται παρειλήφασι παρὰ τῶν προγόνων, ἀεὶ τῆς φήμης ἐξ αἰῶνος παραδεδομένης τοῖς ἐγγόνοις, ἱερὰν ὑπάρχειν τὴν νῆσον Δήμητρος καὶ Κόρης. Ἔνιοι δὲ τῶν ποιητῶν μυθολογοῦσι κατὰ τὸν τοῦ Πλούτωνος καὶ Περσεφόνης γάμον ὑπὸ Διὸς ἀνακάλυπτρα τῇ νύμφῃ δεδόσθαι ταύτην τὴν νῆσον. Τοὺς δὲ κατοικοῦντας αὐτὴν τὸ παλαιὸν Σικανοὺς αὐτόχθονας εἶναί φασιν οἱ νομιμώτατοι τῶν συγγραφέων, καὶ τάς τε προειρημένας θεὰς ἐν ταύτῃ πρώτως φανῆναι, καὶ τὸν τοῦ σίτου καρπὸν ταύτην πρώτην ἀνεῖναι, διὰ τὴν ἀρετὴν τῆς χώρας· περὶ ὧν καὶ τὸν ἐπιφανέστατον τῶν ποιητῶν μαρτυρεῖν, λέγοντα,

Ἀλλὰ τάγ' ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται,
Πυροὶ καὶ κριθαί, ἠδ' ἄμπελοι, αἵ τε φέρουσιν
Οἶνον ἐριστάφυλον, καί σφιν Διὸς ὄμβρος ἀέξει.

Ἔν τε γὰρ τῷ Λεοντίνῳ πεδίῳ, καὶ κατὰ πολλοὺς ἄλλους τόπους τῆς Σικελίας μέχρι τοῦ νῦν φύεσθαι τοὺς ἀγρίους ὀνομαζομένους πυρούς. Καθόλου δὲ περὶ τῆς εὑρέσεως τοῦ σίτου, ζητουμένου κατὰ ποίαν τῆς οἰκουμένης γῆν πρῶτον ἐφάνησαν οἱ προειρημένοι καρποί, εἰκός ἐστιν ἀποδίδοσθαι τὸ πρωτεῖον τῇ κρατίστῃ χώρᾳ· καὶ τὰς θεὰς δὲ ταύτας

εὑρούσας ἀκολούθως τοῖς εἰρημένοις, ὄρη ἐστὶ μάλιστα τιμώμενα παρὰ τοῖς Σικελιώταις.

(C. 3.) In amoenissimis eius regionibus celebrantur Enna, Proserpinae raptu clara, Himera, Minervae amor, et insula Ortygia, Diange sedes, Arethusa fonte, in quo sacri pisces, nobilis.

3. Καὶ τῆς ἁρπαγῆς τῆς κατὰ τὴν Κόρην ἐν ταύτῃ γενομένης ἀπόδειξιν εἶναι λέγουσι φανεροτάτην, ὅτι τὰς διατριβὰς αἱ θεαὶ κατὰ ταύτην τὴν νῆσον ἐποιοῦντο, διὰ τὸ στέργεσθαι μάλιστα παρ' αὐταῖς ταύτην. Γενέσθαι δὲ μυθολογοῦσι τῆς Κόρης τὴν ἁρπαγὴν ἐν τοῖς λειμῶσι τοῖς κατὰ τὴν Ἔνναν. Ἔστι δ' ὁ τόπος οὗτος πλησίον μὲν τῆς πόλεως, ἔοις δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄνθεσι παντοδαποῖς εὐπρεπὴς καὶ θέας ἄξιος. Διὰ δὲ τὴν ἀπὸ τῶν φυομένων ἀνθῶν εὐωδίαν, λέγεται τοὺς κυνηγεῖν εἰωθότας κύνας μὴ δύνασθαι στιβεύειν, ἐμποδιζομένους τὴν φυσικὴν αἴσθησιν. Ἔστι δὲ ὁ προειρημένος λειμών, ἄνωθεν μὲν ὅμαλὸς καὶ παντελῶς εὔυδρος, κύκλῳ δ' ὑψηλός, καὶ πανταχόθεν κρημνοῖς ἀπότομος· δοκεῖ δ' ἐν μέσῳ κεῖσθαι τῆς ὅλης νήσου· διὸ καὶ Σικελίας ὀμφαλὸς ὑπό τινων ὀνομάζεται. Ἔχει δὲ καὶ πλησίον ἄλση καὶ λειμῶνας καὶ περὶ ταῦτα ἕλη, καὶ σπήλαιον εὐμέγεθες, ἔχον χάσμα κατάγειον, πρὸς τὴν ἄρκτον νενευκός· δι' οὗ μυθολογοῦσι τὸν Πλούτωνα μετ' ἅρματος ἐπελθόντα, ποιήσασθαι τὴν ἁρπαγὴν τῆς Κόρης. Τὰ δὲ ἴα, καὶ τῶν ἄλλων ἀνθῶν τὰ παρεχόμενα τὴν εὐωδίαν, παραδόξως δι' ὅλου τοῦ ἐνιαυτοῦ παραμένειν θάλλοντα, καὶ τὴν ὅλην πρόσοψιν ἀνθηρὰν καὶ ἐπιτερπῆ

παρεχόμενα. Μυθολογοῦσι δὲ μετὰ τῆς Κόρης τὰς τῆς ὁμοίας παρθενίας ἠξιωμένας Ἀθηνᾶν τε καὶ Ἄρτεμιν συντρεφομένας συνάγειν μετ' αὐτῆς τὰ ἄνθη, καὶ κατασκευάζειν κοινῇ τῷ Διὶ πατρὶ τὸν πέπλον. Διὰ δὲ τὰς μετ' ἀλλήλων διατριβάς τε καὶ ὁμιλίας, ἁπάσας στέρξαι τὴν νῆσον ταύτην μάλιστα, καὶ λαχεῖν ἑκάστην αὐτῶν χώραν· τὴν μὲν Ἀθηνᾶν, ἐν τοῖς περὶ τὴν Ἱμέραν μέρεσιν, ἐν οἷς τὰς μὲν Νύμφας χαριζομένας Ἀθηνᾷ τὰς τῶν θερμῶν ὑδάτων ἀνεῖναι πηγὰς κατὰ τὴν Ἡρακλέους παρουσίαν, τοὺς δ' ἐγχωρίους πόλιν αὐτῇ καθιερῶσαι καὶ χώραν τὴν ὀνομαζομένην μέχρι τοῦ νῦν Ἀθήναιον· τὴν δ' Ἄρτεμιν τὴν ἐν ταῖς Συρακούσαις νῆσον λαβεῖν παρὰ τῶν θεῶν, τὴν ἀπ' ἐκείνης Ὀρτυγίαν ὑπό τε τῶν χρησμῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων ὀνομασθεῖσαν. Ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν νῆσον ταύτην ἀνεῖναι τὰς Νύμφας ταύτας, χαριζομένας τῇ Ἀρτέμιδι, μεγίστην πηγὴν τὴν ὀνομαζομένην Ἀρέθουσαν. Ταύτην δ' οὐ μόνον κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἔχειν μεγάλους καὶ πολλοὺς ἰχθῦς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἡλικίαν συμβαίνει διαμένειν τούτους, ἱεροὺς ὄντας καὶ ἀθίκτους ἀνθρώποις· ἐξ ὧν πολλάκις τινῶν κατὰ τὰς πολεμικὰς περιστάσεις φαγόντων, παραδόξως ἐπεσήμηνε τὸ θεῖον, καὶ μεγάλαις συμφοραῖς περιεβάλετο τοὺς τολμήσαντας προσενέγκασθαι· περὶ ὧν ἀκριβῶς ἀναγράψομεν ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις.

(C. 4.)) Proserpina, a Plutone abrepta, ad Orcum descendit prope fontem Cyane, ubi postea panegyrin quotannis celebrarunt Syracusani. Ceres, quaerens filiam, eos, qui benigne ipsam exce-

perant, muneribus fruguum beavit; primum Siculos, secundum hos Athenienses: ab utrisque ob eam rem festa instituta.

4. Ὁμοίως δὲ ταῖς προειρημέναις δυσὶ θεαῖς καὶ τὴν Κόρην λαχεῖν τοὺς περὶ τὴν Ἔνναν λειμῶνας· πηγὴν δὲ μεγάλην αὐτῇ καθιερωθῆναι ἐν τῇ Συρακουσίᾳ τὴν ὀνομαζομένην Κυανήν. Τὸν γὰρ Πλούτωνα μυθολογοῦσι τὴν ἁρπαγὴν ποιησάμενον, ἀποκομίσαι τὴν Κόρην ἐφ' ἅρματος πλησίον τῶν Συρακουσῶν, καὶ τὴν γῆν ἀναῤῥήξαντα, αὐτὸν μὲν μετὰ τῆς ἁρπαγείσης δῦναι καθ' ᾅδου, πηγὴν δ' ἀνεῖναι τὴν ὀνομαζομένην Κυανήν· πρὸς ἣ κατ' ἐνιαυτὸν οἱ Συρακούσιοι πανήγυριν ἐπιφανῆ συγκροτοῦσι, καὶ θύουσιν οἱ μὲν ἰδιῶται τὰ ἐλάττω τῶν ἱερείων, δημοσίᾳ δὲ ταύρους βυθίζουσιν ἐν τῇ λίμνῃ, ταύτην τὴν θυσίαν καταδείξαντος Ἡρακλέους, καθ' ὃν καιρὸν τὰς Γηρυόνου βοῦς ἐλαύνων περιῆλθε πᾶσαν Σικελίαν. Μετὰ δὲ τὴν τῆς Κόρης ἁρπαγὴν μυθολογοῦσι τὴν Δήμητραν, μὴ δυναμένην εὑρεῖν τὴν θυγατέρα, λαμπάδας ἐκ τῶν κατὰ τὴν Αἴτνην κρατήρων ἀναψαμένην, ἐπελθεῖν ἐπὶ πολλὰ μέρη τῆς οἰκουμένης· τῶν δ' ἀνθρώπων τοὺς μάλιστα ταύτην προσδεξαμένους εὐεργετῆσαι, τὸν τῶν πυρῶν καρπὸν ἀντιδωρησαμένην. Φιλανθρωπότατα δὲ τῶν Ἀθηναίων ὑποδεξαμένων τὴν θεόν, πρώτοις τούτοις μετὰ τοὺς Σικελιώτας δωρήσασθαι τὸν τῶν πυρῶν καρπόν· ἀνθ' ὧν ὁ δῆμος οὗτος περιττότερον τῶν ἄλλων ἐτίμησαν τὴν θεὸν θυσίαις τ' ἐπιφανεστάταις, καὶ τοῖς ἐν Ἐλευσῖνι μυστηρίοις, ἃ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀρχαιότητος καὶ ἁγνείας ἐγένοντο πᾶσιν ἀνθρώποις περιβόητα. Παρὰ δὲ τῶν Ἀθηναίων

πολλοὺς μεταλαβόντας τῆς ἐκ τοῦ σίτου φιλανθρωπίας, καὶ τοῖς πλησιόχωροις μεταδιδόντες τοῦ σπέρματος, ἐπλήρωσαν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. Οἱ δὲ κατὰ τὴν Σικελίαν, διὰ τὴν τῆς Δήμητρος καὶ Κόρης πρὸς αὐτοὺς οἰκειότητα, πρῶτοι τῆς εὑρέσεως τοῦ σίτου μεταλαβόντες, ἐκτίσαν ἱερὰ τῶν θεῶν ἐκτέδειξαν θυσίας καὶ πανηγύρεις ἐπωνύμους αὐτῶν ποιήσαντες, καὶ τῷ χρόνῳ διασημήναντες τὰς δοθείσας δωρεάς. Τῆς μὲν γὰρ Κόρης τὴν καταγωγὴν ἐποιήσαντο περὶ τὸν καιρόν, ἐν ᾧ τὸν τοῦ σίτου καρπὸν τελεσιουργῆσθαι συνέβαινε· καὶ ταύτην τὴν θυσίαν καὶ πανήγυριν μετὰ τοσαύτης ἁγνείας καὶ σπουδῆς ἐπιτελοῦσιν, ὥστε εἰκὸς εἶναι τοὺς τῇ κρατίστῃ διαίτῃ προκριθέντας τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἀποδιδόναι τὰς χάριτας. Τῆς δὲ Δήμητρος τὸν καιρὸν τῆς θυσίας προεῖπαν, ἐν ᾧ τὴν ἀρχὴν ὁ σπόρος τοῦ σίτου λαμβάνει. Ἐπὶ δὲ ἡμέρας δέκα πανήγυριν ἄγουσιν ἐπώνυμον τῆς Θεσμοφόρου ταύτης, τῇ τε λαμπρότητι τῆς παρασκευῆς μεγαλοπρεπεστάτην, καὶ τῇ διασκευῇ μιμούμενοι τὸν ἀρχαῖον βίον. Ἔθος δ' ἐστὶν αὐτοῖς ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις αἰσχρολογεῖν κατὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας, διὰ τὸ τὴν θεὸν ἐπὶ τῇ τῆς Κόρης ἁρπαγῇ λυπουμένην γελάσαι διὰ τὴν αἰσχρολογίαν.

(C. 5.) Raptus Proserpinae (cum aliis posita conferatur) apud Carcino tragicum. Cereris alia et ampliora dona; quippe quae operas rusticas docuit, et leges promulgavit: unde θεσμοφόρος dicta.

5. Περὶ δὲ τῆς κατὰ τὴν Κόρην ἁρπαγῆς, ὅτι γέγονεν ὡς προειρήκαμεν, πολλοὶ μὲν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ ποιητῶν μεμαρτυρήκασι. Καρκῖνος

μὲν γὰρ ὁ τῶν τραγῳδιῶν ποιητὴς, πικτυνάιους φησὶ τοὺς Συρακουσίους παροικιδεδημηκέναι, καὶ τὴν τῶν ἐγχωρίων τεθραμμένους σπουδὴν περὶ τὰς θυσίας καὶ πανηγύρεις τῆς τε Δήμητρος καὶ Κόρης, παρηκμακυῖαν ἐν τοῖς ποιήμασι τοὐσδε τοὺς στίχους,

Λέγουσι Δήμητρός ποτ' ἀφθίτου κόρην
Πλούτωνα ῥυφίαις ἁρπάσαι βουλεύμασι,
Δῦναί τε γαίας εἰς μελαμφαεῖς μυχούς·
Πόθῳ δὲ μητρὶ ἠφανισμένης κόρης,
Μαστῆρ' ἐπελθεῖν πᾶσαν ἐν κύκλῳ χθόνα·
Καὶ γῆν μὲν Αἰτναίοισι Σικελίας πάγοις
Πυρὸς γέμουσαν ζεύγμασιν δυσαμβόλοις,
Πᾶσαν ἀτενίξας· πένθεσιν δὲ παρθένου
Σίτων ἄμοιρον δεσποτρφὲς φθίνειν γένος·
Ὅθεν θεὰς τιμῶσιν εἰς τὰ νῦν ἔτι.

Οὐκ ἄξιον δὲ παραλιπεῖν τῆς θεοῦ ταύτης τὴν ὑπερβολὴν τῆς εἰς τοὺς ἀνθρώπους εὐεργεσίας. Χωρὶς γὰρ τῆς εὑρέσεως τοῦ σίτου τὴν τε κατεργασίαν αὐτοῦ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίδαξε, καὶ νόμους ἐξηγήσατο, καθ' οὓς δικαιοπραγεῖν εἰθίσθησαν· δι' ἣν αἰτίαν φασὶν αὐτὴν θεσμοφόρον ἐπονομασθῆναι. Τούτων δὲ τῶν εὑρημάτων οὐκ ἂν τις ἑτέραν εὑρεργεσίαν εὕροι μείζονα· καὶ γὰρ τὸ ζῆν, καὶ τὸ καλῶς ζῆν περιέχουσι. Περὶ μὲν οὖν τῶν μυθολογουμένων παρὰ τοῖς Σικελιώταις ἀρκεσθησόμεθα τοῖς εἰρημένοις.

(C. 6.) Insulae primi habitatores Sicani: de quorum origine quum discreperent scriptores, noster indigenus eos pronuntiat. His propter Aetnae eruptationem mutantibus sedes successerunt ex Italia Siculi. Denique Graeci novas misere colonias, quae cum lingua Graecorum vitam cultiorem vulgarunt.

6. Περὶ δὲ τῶν παροικησάντων ἐν αὐτῇ πρώτων

Σικανῶν, ἐπειδὴ τινες τῶν συγγραφέων διαφωνοῦσιν, ἀναγκαῖόν ἐστι συντόμως εἰπεῖν. Φίλιστος μὲν γάρ φησιν, ἐξ Ἰβηρίας αὐτοὺς ἀπαναστάντας κατοικῆσαι τὴν νῆσον, ἀπό τινος Σικανοῦ ποταμοῦ κατ' Ἰβηρίαν ὄντος τετευχότας ταύτης τῆς προσηγορίας. Τίμαιος δὲ τὴν ἄγνοιαν τούτου τοῦ συγγραφέως ἐλέγξας, ἀκριβῶς ἀποφαίνεται· τούτους αὐτόχθονας εἶναι. Πολλὰς δὲ αὐτοῦ φέροντος ἀποδείξεις τῆς τούτων ἀρχαιότητος, οὐκ ἀναγκαῖον ἡγούμεθα περὶ τούτων διεξιέναι. Οἱ δ' οὖν Σικανοὶ τὸ παλαιὸν κωμηδὸν ᾤκουν, ἐπὶ τῶν ὀχυρωτάτων λόφων τὰς πόλεις κατασκευάζοντες διὰ τοὺς λῃστάς· οὐ γὰρ ἦσαν ὑπὸ μίαν ἡγεμονίαν βασιλέως τεταγμένοι, κατὰ πόλιν δὲ ἑκάστην εἷς ἦν ὁ δυναστεύων. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον, ἅπασαν τὴν νῆσον κατῴκουν, καὶ τὴν χώραν ἐργαζόμενοι τὰς τροφὰς εἶχον· ὕστερον δὲ τῆς Αἴτνης ἐν πλείοσι τόποις ἀναφυσήματα πυρὸς ἀνιέσης, καὶ πολλοῦ κατὰ τὴν χώραν ῥύακος ἐκχυθέντος, συνέβη φθαρῆναι τῆς γῆς ἐπὶ πολὺν τόπον· ἐπ' ἔτη δὲ πλείω τοῦ πυρὸς ἐπινεμομένου πολλὴν χώραν, φοβηθέντες, τὰ μὲν πρὸς ἕω κατοικούμενα τῆς Σικελίας ἐξέλιπον, εἰς δὲ τὰ πρὸς δυσμὰς νεύοντα μετῴκησαν. Τὸ τελευταῖον πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον, ἐκ τῆς Ἰταλίας τὸ τῶν Σικελῶν ἔθνος πανδημεὶ περαιωθὲν εἰς τὴν Σικελίαν, τὴν ὑπὸ τῶν Σικανῶν ἐκλειφθεῖσαν χώραν κατῴκησαν. Διὰ δὲ τὴν πλεονεξίαν προβαινόντων τῶν Σικελῶν, καὶ τὴν ὅμορον προσθούντων, ἐγένοντο πόλεμοι πλεονάκις αὐτοῖς πρὸς τοὺς Σικανούς, ἕως συνθήκας ποιησάμενοι

συμφώνους, ὅρους ἔλεντο τῆς χώρας· περὶ ὧν τὰ κατὰ μέρος ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις ἀναγράψομεν. Ὕστεραι δ' ἀποικίαι τῶν Ἑλλήνων ἐγένοντο κατὰ τὴν Σικελίαν ἀξιόλογοι, καὶ πόλεις παρὰ θαλάσσαν ἐκτίσθησαν. Ἀναμιγνύμενοι δ' ἀλλήλοις, καὶ διὰ πλῆθος τῶν καταπλεόντων Ἑλλήνων, τήν τε διάλεκτον αὐτῶν ἔμαθον, καὶ ταῖς ἀγωγαῖς συντραφέντες, τὸ τελευταῖον τὴν βάρβαρον διάλεκτον ἅμα καὶ τὴν προσηγορίαν ἠλλάξαντο, Σικελιῶται προσαγορευθέντες.

(C. 7.) Insulae Aeolides septem: Strongyle, Euonymus, Didyme, Phoenicusa, Ericusa, Vulcania, Lipara. Eorum situs et incendia. A Liparo primum, dein ab Aeolo cultae, ab utroque nomen acceperunt. Aeolus, Lipari gener, humanitate sua, quam et Vlixes expertus est, rei nauticae studio et pietate in deos excellens. Eius in Italiam reditus et vitae finis.

7. Ἡμεῖς δὲ περὶ τούτων ὑπομνήσαντες εἰρηκότας, μεταβιβάσομεν τὸν λόγον ἐπὶ τὰς ὀνομαζομένας Αἰολίδας. Αὗται δ' εἰσὶ τὸν μὲν ἀριθμὸν ἑπτά, προσηγορίας δὲ ἔχουσι ταύτας, Στρογγύλη, καὶ Εὐώνυμος, ἔτι δὲ Διδύμη καὶ Φοινικώδης καὶ Ἐρικώδης, πρὸς δὲ τούτοις Ἱερὰ Ἡφαίστου καὶ Λιπάρα, καθ' ἣν ὁμώνυμος πόλις καθίδρυται. Κεῖνται δ' αὗται μεταξὺ Σικελίας καὶ Ἰταλίας ἐπ' εὐθείας ἀπὸ πορθμοῦ καὶ τῆς πρὸς ἕω πρὸς τὴν δύσιν. Ἀπέχουσι δὲ τῆς Σικελίας ὡς ἑκατὸν πεντήκοντα σταδίους, καὶ τὸ μέγεθός εἰσιν ἀλλήλαις παραπλήσιαι. Ἡ δὲ μεγίστη αὐτῶν ἐστὶ τὴν περίμετρον σταδίων ὡς ἑκατὸν πεντήκοντα. Αὗται δὲ πᾶσαι πρὸς ἐσχήκασιν ἀναφυσήματα μεγάλα, ὧν κρατῆρες οἱ γεγενημένοι, καὶ τὰ ἀτμὰ μέχρι τοῦ

σὺν εἰσὶ φανεραί. Ἐν δὲ τῇ Στρογγύλῃ καὶ τῇ Ἱερᾷ μέχρι τοῦ νῦν ἐκ τῶν χασμάτων ἐκπίπτει πνεύματος μέγεθος, καὶ βρόμος ἐξαίσιος· ἐκφυσᾶται δὲ καὶ ἄμμος, καὶ λίθων διαπύρων πλῆθος, καθάπερ ἐσὰν ὁρᾶν καὶ περὶ τὴν Αἴτνην γινόμενον. Λέγουσι γάρ τινες ἐκ τούτων τῶν νήσων ὑπονόμους εἶναι κατὰ γῆς μέχρι τῆς Αἴτνης, καὶ τοῖς ἐπ' ἀμφότερα στομίοις συνημμένους· διὸ καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐναλλὰξ καίεσθαι τοὺς ἐν ταύταις ταῖς νήσοις κρατῆρας τῶν κατὰ τὴν Αἴτνην. Φασὶ δὲ τὰς Αἰόλου νήσους τὸ μὲν παλαιὸν ἐρήμους γεγονέναι, μετὰ δὲ ταῦτα τὸν ὀνομαζόμενον Λιπαρὸν Ὀδυσσέως ὄντα τοῦ βασιλέως υἱόν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν καταστασιασθῆναι· κυριεύσαντα δὲ νεῶν μακρῶν καὶ στρατιωτῶν, ἐκ τῆς Ἰταλίας φυγεῖν εἰς τὴν ἀπὸ τούτου Λιπάραν ὀνομασθεῖσαν· ἐν ταύτῃ δὲ τὴν ἐπώνυμον αὐτοῦ πόλιν κτίσαι, καὶ τὰς ἄλλας νήσους τὰς προειρημένας γεωργῆσαι. Τούτου δὲ γεγηρακότος, Αἴολον τὸν Ἱππότου μετά τινων παραβαλόντα εἰς τὴν Λιπάραν, τὴν τοῦ Λιπαροῦ θυγατέρα Κυάνην· καὶ τοὺς λαοὺς κοινῇ μετὰ τῶν ἐγχωρίων πολιτεύεσθαι ποιήσας, βασιλεῦσαι τῆς νήσου. Τῷ δὲ Λιπαρῷ τῆς Ἰταλίας ἐπιθυμοῦντι, συγκατεσκεύασαν αὐτῷ τοὺς περὶ τὸ Σύβαριν τόπους· ὅπου βασιλεύσας καὶ μεγάλης ἀποδοχῆς τυχών, ἐτελεύτησε· ταφεὶς δὲ μεγαλοπρεπῶς, τιμῶν ἔτυχεν ἡρωϊκῶν παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις. Ὁ δὲ Αἴολος οὗτός ἐστι, πρὸς ὃν μυθολογοῦσι τὸν Ὀδυσσέα κατὰ τὴν πλάνην ἀφικέσθαι. Γενέσθαι δ' αὐτὸν φασιν εὐσεβῆ καὶ δίκαιον, ὥστε

δὲ καὶ πρὸς τοὺς ξένους φιλάνθρωπον· πρὸς δὲ τούτοις τὴν τῶν ἱστίων χρείαν τοῖς ναυτικοῖς ἐπεισηγήσασθαι· καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ πυρὸς προσημασίας παρατετηρηκέναι, προλέγειν τοῖς ἐγχωρίοις ἀνέμους εὐστόχως· ἐξ οὗ ταμίαν αὐτὸν εἶναι τῶν ἀνέμων ὁ μῦθος ἀνέδειξε· διὰ τε τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐσεβείας, φίλον τῶν θεῶν ὀνομασθῆναι.

(C. 8.) Aeolidarum nomina et regna in Italia et Sicilia. Omnes paternarum et virtutum aemuli, et laudum consortes.

8. Τοῦ δ' Αἰόλου υἱοὺς γενέσθαι τὸν ἀριθμὸν ἓξ· Ἀστύοχον καὶ Ξοῦθον, καὶ Ἀνδροκλέα, πρὸς δὲ τούτοις Φερεσίμονα, Ἰόκαστον καὶ Ἀγάθυρνον· πάντας δὲ τούτους διά τε τὴν τοῦ πατρὸς δόξαν, καὶ διὰ τὰς ἀρετὰς μεγάλης ἀποδοχῆς τυχεῖν. Τούτων δὲ Ἰόκαστος μὲν τῆς Ἰταλίας ἀντεχόμενος, ἐβασίλευσε τῆς παραλίας μέχρι τῶν κατὰ τὸ Ῥήγιον τόπων· Φερεσίμων δὲ καὶ Ἀνδροκλῆς ἐδυνάστευσαν τῆς Σικελίας ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ μέχρι τῶν κατὰ τὸ Λιλύβαιον τόπων. Ταύτης δὲ τῆς χώρας τὰ μὲν πρὸς ἓω κειμένα μέρη κατῴκουν Σικελοί, τὰ δὲ πρὸς δυσμὰς Σικανοί. Τοῦτα δὲ τὰ ἔθνη πρὸς ἄλληλα διεφέροντο· τοῖς δ' Αἰόλου παισὶ τοῖς προειρημένοις ἐκουσίως ὑπήκουον, διά τε τὴν τοῦ πατρὸς Αἰόλου διαβεβοημένην εὐσέβειαν, καὶ διὰ τὴν αὐτῶν ἐκείνων ἐπιείκειαν. Ἐβασίλευσε δὲ καὶ Ξοῦθος τῆς περὶ τοὺς Λεοντίνους χώρας, ἥτις ἀπ' ἐκείνου μέχρι τοῦ νῦν χρόνου Ξουθία προσαγορεύεται. Ἀγάθυρνος δὲ βασιλεύσας τῆς νῦν ὀνομαζομένης Ἀγαθυρνίτιδος χώρας, ἔκτισε πόλιν τὴν

ἀπ' αὐτοῦ κληθεῖσαν Ἀγάθυρνον. Ἀστύοχος δὲ τῆς Λιπάρας ἔσχε τὴν ἡγεμονίαν. Πάντες δὲ οὗτοι μιμησάμενοι τὴν τοῦ πατρὸς εὐσέβειάν τε καὶ δικαιοσύνην, μεγάλης ἐτύγχανον ἀποδοχῆς. Ἐπὶ πολλὰς δὲ γενεὰς τῶν ἐγγόνων διαδεχομένων τὰς δυναστείας, τὸ τελευταῖον οἱ ἀπ' Αἰόλου γεγονότες βασιλεῖς κατὰ τὴν Σικελίαν διελύθησαν.

(C. 9.) His extinctis, Siculi ad optimates deferunt rerum summam, Sicani de ea disceptant. Tum novi insularum coloni, Cnidii et Rhodii: qui duce Pentathlo in Siciliam transvecti (Ol. L. 578 ante Chr. 173. V. C.), Selinuntiisque adversus Egestanos frustra auxiliati, postquam domum reverti per Tyrrhenum mare constituerant, a Liparensibus benigne excipiuntur, initaque cum iis societate Tyrrhenos bellant, Liparam deinde metropolin, postremo cunctas insulas vigesimo quoque anno inter se dispertiuntur. Iidem, Hetruscorum victores, spoliis Delphos locupletant.

9. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν Σικελοὶ τοῖς ἀρίστοις τῶν ἀνδρῶν τὰς ἡγεμονίας ἐνεχείριζον· οἱ δὲ Σικανοὶ περὶ τῆς δυναστείας διαφερόμενοι πρὸς ἀλλήλους, ἐπολέμουν ἐπὶ πολλοὺς χρόνους. Μετὰ δὲ ταῦτα πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον, πάλιν τῶν νήσων ἐξερημουμένων ἀεὶ καὶ μᾶλλον, Κνίδιοί τινες καὶ Ῥόδιοι δυσαρεστήσαντες τῇ βαρύτητι τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν βασιλέων, ἔγνωσαν ἀποικίαν ἐκπέμπειν. Διόπερ προστησάμενοι σφῶν αὐτῶν ἡγεμόνα Πένταθλον τὸν Κνίδιον, ὃς ἦν ἀναφέρων τὸ γένος εἰς Ἱππότην τὸν ἀφ' Ἡρακλέους γεγονότα, κατὰ τὴν πεντηκοστὴν Ὀλυμπιάδα, ἣν ἐνίκα στάδιον Ἐπιτελίδας ὁ Λάκων· οἱ δ' οὖν περὶ τὸν Πένταθλον πλεύσαντες τῆς Σικελίας εἰς τοὺς κατὰ τὸ Λιλύβαιον τόπους, κατέλαβον Ἐγεσταίους καὶ Σελινουντίους διαπολεμοῦντας πρὸς ἀλλήλους· πεισθέντες δὲ τοῖς Σελινουντίοις συμ-

μαχεῖν, πολλοὺς ἀπέβαλον κατὰ τὴν μάχην, ἐν οἷς ἦν καὶ αὐτὸς ὁ Πένταθλος. Διόπερ οἱ περιλειφθέντες, ἐπειδὴ κατεπολεμήθησαν οἱ Σικανόσικοι, διέγνωσαν ἀπιέναι πάλιν ἐπ' οἴκου. Ἑλόμενοι δ' ἡγεμόνας τοὺς οἰκείους τοῦ Πενταθλου, Γύργον καὶ Θίστορα καὶ Ἐπιθερσίδην, ἀπέπλευσαν διὰ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους. Προσπλευσάντων δ' αὐτῶν τῇ Λιπάρᾳ, καὶ φιλοφρόνως ἀποδοχῆς τυχόντων, ἐπείσθησαν κοινῇ μετὰ τῶν ἐγχωρίων κατοικῆσαι τὴν Λιπάραν, ὄντων τῶν ἀπ' Αἰόλου περιλελειμμένων ὡς πεντακοσίων. Ὕστερον δὲ τῶν Τυρρηνῶν λῃστευόντων κατὰ θάλασσαν, πολεμούμενοι κατεσκεύασαν τὸ ναυτικόν· καὶ διελόμενοι σφᾶς αὐτούς, οἱ μὲν ἐγεώργουν τὰς νήσους, κοινὰς ποιήσαντες, οἱ δὲ πρὸς τοὺς λῃστὰς ἀντετάττοντο· καὶ τὰς οὐσίας δὲ κοινὰς ποιησάμενοι, καὶ ζῶντες κατὰ συσσίτια, διετέλεσαν ἐπί τινας χρόνους κοινωνικῶς βιοῦντες. Ὕστερον δὲ τὴν μὲν Λιπάραν, καθ' ἣν καὶ ἡ πόλις ἦν, διενείμαντο, τὰς δὲ ἄλλας ἐγεώργουν κοινῇ. Τὸ δὲ τελευταῖον πάσας τὰς νήσους εἰς ἔτη διελόμενοι, πάλιν κληρουχοῦσιν, ὅταν ὁ χρόνος αὐτοῖς διέλθῃ. Μετὰ δὲ ταῦτα πολλαῖς ναυμαχίαις ἐνίκησαν τοὺς Τυρρηνούς, καὶ ἀπὸ τῶν λαφύρων πλουσίοις ἀξιολόγους δεκάτας ἀνέθεσαν εἰς Δελφούς.

(C. 10.) Liparensium civitas insequutis temporibus incrementa sepit portus opportunitate, thermarum salubritate, alumnis copia: cujus monopolium habuit haec insula, parva quidem, sed frugum feracissima.

10. Λέγεται δ' ἡμῖν περὶ τῆς νῦν Λιπαρέων

πόλεως τὰς αἰτίας ἀποδοῦναι; δι' ἃς ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις ἔλαβεν αὔξησιν οὐ μόνον πρὸς εὐδαιμονίαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς δόξαν. Λύτη γὰρ λιμέσι τε καλοῖς ὑπὸ τῆς φύσεως κεκόσμηται, καὶ θερμοῖς ὕδασι τοῖς διαβεβοημένοις. Οὐ μόνον γὰρ πρὸς ὑγίειαν τῶν νοσούντων τὰ κατ' αὐτὴν λουτρὰ πολλὰ συμβάλλεται, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν τῶν θερμῶν ὑδάτων ἰδιότητα παρέχεται τέρψιν καὶ ἀπόλαυσιν οὐ τὴν τυχοῦσαν. Διόπερ πολλοὶ τῶν κατὰ τὴν Σικελίαν ὑπὸ νόσων ἰδιοτρόπων ἐνοχλούμενοι, καταντῶσιν εἰς αὐτήν, καὶ τοῖς λουτροῖς χρώμενοι, παραδόξως ὑγιεῖς καθίστανται. Ἔχει δ' ἡ νῆσος αὕτη τὰ διαβεβοημένα μέταλλα τῆς στυπτηρίας, ἐξ ἧς λυμβάνουσιν οἱ Λιπαραῖοι καὶ Ῥωμαῖοι μεγάλας προσόδους. Οὐδαμοῦ γὰρ τῆς οἰκουμένης τῆς στυπτηρίας γινομένης, καὶ πολλὴν χρείαν παρεχομένης, εἰκότως, μονοπώλιον ἔχοντες, καὶ τὰς τιμὰς ἀναβιβάζοντες, πλῆθος χρημάτων λαμβάνουσιν ἄπιστον. Ἐν μὲν γὰρ τῇ νήσῳ Μήλῳ φύεται μικρά τις στυπτηρία, μὴ δυναμένη διαρκεῖν πολλαῖς πόλεσιν. Ἔστι δὲ καὶ ἡ νῆσος τῶν Λιπαραίων μικρὰ μὲν τὸ μέγεθος, καρποφόρος δὲ ἐκανῶς, καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπων τροφὴν ἔχουσα διαφερόντως. Καὶ γὰρ ἐχθύων παντοδαπῶν παρέχεται πλῆθος τοῖς κατοικοῦσι, καὶ τῶν ἀκροδρύων τὰ μάλιστα δυνάμενα παρέχεσθαι τὴν ἐκ τῆς ἀπολαύσεως ἡδονήν. Καὶ περὶ μὲν Λιπάρας καὶ τῶν ἄλλων τῶν Αἰόλου νήσων καλουμένων ἀρκεσθησόμεθα τοῖς ῥηθεῖσι.

(C. 11.) Ostodes s. ossium insula, inculta illa et deserta. Situs situs. Nomen inditum a supplicio, quod Carthaginenses aliquando de improbis mercenariis sumpserunt.

11. Μετὰ δὲ τὴν Λιπάραν, εἰς τὸ πρὸς δυσμὰς μέρος, νῆσός ἐστι πελαγία, μικρὰ μὲν τὸ μέγεθος, ἔρημος δὲ καὶ διά τινα περιπέτειαν Ὀστεώδης ἀνομαζομένη. Καθ' ὃν γὰρ καιρὸν Καρχηδόνιοι πρὸς Συρακουσίους διεπολεμοῦντες πολλοὺς καὶ μεγάλους πολέμους, δυνάμεις εἶχον ἀξιολόγους, πεζικάς τε καὶ ναυτικάς, περὶ δὲ τούτους τοὺς καιροὺς μισθοφόρων ὄντων παρ' αὐτοῖς πολλῶν καὶ παντοδαπῶν τοῖς ἔθνεσιν, οὗτοι δὲ τραχεῖς ὄντες, καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας στάσεις μισθότης ποιεῖσθαι, (καὶ μάλιστα ὅταν τοὺς μισθοὺς εὐκαίρως μὴ λαμβάνωσιν,) ἐχρήσαντο καὶ τότε τῇ συνήθει ῥᾳδιουργίᾳ τε καὶ τόλμῃ. Ὄντες γὰρ τὸν ἀριθμὸν ὡς ἑξακισχίλιοι καὶ τοὺς μισθοὺς οὐκ ἀπολαμβάνοντες, τὸ μὲν πρῶτον συντρέχοντες καταβόων τῶν στρατηγῶν· ἐπειδὴ δὲ ἀπορουμένων χρημάτων, καὶ πολλάκις ἀναβαλλομένων τὰς ἀποδόσεις, ἠπείλουν τοῖς ὅπλοις ἀμυνεῖσθαι τοὺς Καρχηδονίους, καὶ τὰς χεῖρας προσέφερον ταῖς ἡγεμόσι. Τῆς δὲ γερουσίας ἐγκαλούσης, καὶ τῆς διαφορᾶς εἰς μᾶλλον ἐπαιομένης, ἡ μὲν γερουσία τοῖς στρατηγοῖς ἐν ἀπαρρήτοις προσέταξεν ἀφανίσαι πάντας τοὺς ἐγκαλουμένους· οἱ δὲ λαβόντες τὰς ἐντολὰς, καὶ τοὺς μισθοφόρους ἐμβιβάσαντες εἰς τὰς ναῦς, ἐξέπλευσαν ὡς ἐπί τινα πολεμικὴν χρείαν. Προσπλεύσαντες δὲ τῇ προειρημένῃ νήσῳ, καὶ πάντας τοὺς μισθοφόρους ἀποβιβάσαντες εἰς αὐτήν, ἐπέπλευσαν, καταλιπόντες ἐν

αὐτῇ τοὺς ἐγκαλουμένους. Οἱ δὲ μισθοφόροι περιαλγεῖς ὄντες τῇ περιστάσει, καὶ μὴ δυνάμενοι τοὺς Καρχηδονίους ἀμύνασθαι, λιμῷ διεφθάρησαν. Ἐν νήσῳ δὲ μικρᾷ τοσούτων σωμάτων [αἰχμαλώτων] τελευτησάντων, συνέβη τὸν τόπον ὀλίγον ὄντα πληρωθῆναι τῶν ὀστῶν· ἀφ' ἧς αἰτίας ἡ νῆσος ἔτυχε ταύτης τῆς προσηγορίας. Οἱ μὲν οὖν μισθοφόροι τοῦτον τὸν τρόπον παρανομηθέντες, τῆς μεγίστης συμφορᾶς ἔτυχον, ἐνδείᾳ τροφῆς διαφθαρέντες.

(C. 12.) Tres insulae a meridionali Siciliae parte: Melite, quae portuum commoditati Phoenicum commercia, his opes, artificia, famam debet; Gaulus et Cercina (Corcyra,) utraque portubus praestans et frequentata.

12. Ἡμεῖς δ' ἐπεὶ τὰ περὶ τὰς Αἰολίδας νήσους διήλθομεν, ἐν μέρει τὰς ἐκ θατέρου μέρους κειμένας νήσους ἀναγραφῆς ἀξιώσομεν. Τῆς γὰρ Σικελίας ἐκ τοῦ κατὰ μεσημβρίαν μέρους νῆσοι τρεῖς πρόκεινται πελάγιοι· καὶ τούτων ἑκάστη πόλιν ἔχει καὶ λιμένας δυναμένους τοῖς χειμαζομένοις σκάφεσι παρέχεσθαι τὴν ἀσφάλειαν. Καὶ πρώτη μέν ἐστιν ἡ προσαγορευομένη Μελίτη, τῶν Συρακουσῶν ἀπέχουσα στάδια ὡς ὀκτακόσια, καὶ λιμένας ἔχει πολλοὺς καὶ διαφόρους ταῖς εὐχρηστίαις· τοὺς δὲ κατοικοῦντας ταῖς οὐσίαις εὐδαίμονας. Τεχνίτας τε γὰρ ἔχει παντοδαποὺς ταῖς ἐργασίαις, κρατίστους δὲ τοὺς ὀθόνια ποιοῦντας τῇ τε λεπτότητι καὶ τῇ μαλακότητι διαπρεπῆ· τάς τε οἰκήσεις ἀξιολόγους καὶ κατεσκευασμένας φιλοτίμως γυίσσοις καὶ κονιάμασι περιττότερον. Ἔστι δὲ ἡ νῆσος αὕτη Φοινίκων ἄποικος, οἳ ταῖς ἐμπορίαις διατείνοντες μέχρι τοῦ κατὰ τὴν δύ-

σιν ὠκεανοῦ, καταφυγὴν εἶχον ταύτην, εὐλίμενον οὖσαν, καὶ κειμένην πελαγίαν· δι' ἣν αἰτίαν οἱ κατοικοῦντες αὐτήν, εὐχρηστούμενοι κατὰ πολλὰ διὰ τοὺς ἐμπόρους, ταχὺ τοῖς τε βίοις ἀνέδραμον, καὶ ταῖς δόξαις ηὐξήθησαν. Μετὰ δὲ ταύτην τὴν νῆσόν ἐστιν ἑτέρα τὴν μὲν προσηγορίαν ἔχουσα Γαῦλος, πελαγία δὲ καὶ λιμέσιν εὐκαίροις κεκοσμημένη, Φοινίκων ἄποικος. Ἑξῆς δ' ἔστι Κέρκυνα, πρὸς τὴν Λιβύην νενευκυῖα, πόλιν ἔχουσα σύμμετρον, καὶ λιμένας εὐχρηστοτάτους, οὐ μόνον ταῖς ἐμπόροις ἀλλὰ καὶ ταῖς μακραῖς νανσὶν εὐθετοῦντας. Ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν κατὰ τὴν μεσημβρίαν νήσων εἰρήκαμεν, ἐπάνιμεν πάλιν ἐπὶ τὰς ἑξῆς τῆς Λιπάρας νήσους, τὰς κειμένας κατὰ τὸ Τυρρηνικὸν καλούμενον πέλαγος.

(C. 13.) Insulae in mari Tyrrheno sitae. Prima Aethalia, a fuliginis copia sic appellata: ferax illa ferri, quod ex siderite eliquatur, ideoque mercatura celebris. Sequitur Cyrnos, Romanis Corsica. Eius situs, urbes, proventus. Probata mancipia Corsica.

13. Τῆς γὰρ Τυρρηνίας κατὰ τὴν ὀνομαζομένην πόλιν Ποπλώνιαν νῆσός ἐστιν, ἣν ὀνομάζουσιν Αἰθαλίαν. Αὕτη δὲ τῆς [Λιπάρας] παραλίας ἀπέχουσα σταδίους ὡς ἑκατόν, τὴν μὲν προσηγορίαν εἴληφεν ἀπὸ τοῦ πλήθους τοῦ κατ' αὐτὴν αἰθάλου. Πέτραν γὰρ ἔχει πολλὴν σιδηρῖτιν, ἣν τέμνουσιν εἰς τὴν χωνείαν καὶ κατασκευὴν τοῦ σιδήρου, πολλὴν ἔχοντες τοῦ μετάλλου δαψίλειαν. Οἱ γὰρ ταῖς ἐργασίαις προσεδρεύοντες, κόπτουσι τὴν πέτραν, καὶ τοὺς τμηθέντας λίθους καίουσιν ἔν τισι φιλοτέχνοις καμίνοις· ἐν δὲ ταύταις τῷ πλήθει τοῦ πυρὸς τήκοντες τοὺς λίθους, καταμερίζουσιν εἰς μεγέθη σύμμετρα,

παραπλήσια ταῖς ἰδίαις μεγάλοις σπόγγοις. Ταῦτα συναγοράζοντες ἔμποροι καὶ μεταβαλλόμενοι, κομίζουσιν εἴς τε Δικαιαρχίαν καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἐμπόρια. Ταῦτα δὲ τὰ φορτία τινὲς ὠνούμενοι, καὶ τεχνιτῶν χαλκέων πλῆθος ἀθροίζοντες κατεργάζονται, καὶ ποιοῦσι σιδήρου πλάσματα παντοδαπά. Τούτων δὲ τὰ μὲν εἰς ὀρνέων τύπους χαλκεύουσι, τὰ δὲ πρὸς δικελλῶν καὶ δρεπανῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐργαλείων εὐθέτους τύπους φιλοτεχνοῦσιν· ὧν κομιζομένων ὑπὸ τῶν ἐμπόρων εἰς πάντα τόπον, πολλὰ μέρη τῆς οἰκουμένης μεταλαμβάνει τῆς ἐκ τούτων εὐχρηστίας. Μετὰ δὲ τὴν Αἰθαλίαν νῆσός ἐστιν ἀπέχουσα μὲν ταύτης ὡς τριακοσίους σταδίους, ὀνομάζεται δὲ ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων Κύρνος, ὑπὸ δὲ Ῥωμαίων καὶ τῶν ἐγχωρίων Κόρσικα. Αὕτη δὲ ἡ νῆσος εὐπροσόρμιστος οὖσα, κάλλιστον ἔχει λιμένα τὸν ὀνομαζόμενον Συρακούσιον. Ὑπάρχουσι δ' ἐν αὐτῇ καὶ πόλεις ἀξιόλογοι δύο, καὶ τούτων ἡ μὲν Κάλαρις, ἡ δὲ Νίκαια προσαγορεύεται. Τούτων δὲ τὴν μὲν Κάλαριν Φωκαεῖς ἔκτισαν, καὶ χρόνον τινὰ κατοικήσαντες, ὑπὸ Τυῤῥηνῶν ἐξεβλήθησαν ἐκ τῆς νήσου. Τὴν δὲ Νίκαιαν ἔκτισαν Τυῤῥηνοὶ θαλαττοκρατοῦντες, καὶ τὰς κατὰ τὴν Τυῤῥηνίαν κειμένας νήσους ἰδιαποιούμενοι· ἐπὶ δέ τινας χρόνους τῶν ἐν τῇ Κύρνῳ πόλεων κυριεύοντες, ἐλάμβανον παρὰ τῶν ἐγχωρίων φόρους, ῥητίνην, καὶ κηρόν, καὶ μέλι, φυομένων τούτων δαψιλῶν ἐν τῇ νήσῳ. Τὰ δὲ ἀνδράποδα τὰ Κύρνια διαφέρειν δοκεῖ τῶν ἄλλων δούλων εἰς τὰς κατὰ τὸν βίον χρείας, φυσικῆς ταύτης τῆς ἰδιότητος παρακολου-

θούσης. Ἡ δ' ὅλη νῆσος εὐμεγέθης οὖσα, πολλὴν τῆς χώρας ὀρεινὴν ἔχει, πεπυκασμένην δρυμοῖς συνεχέσι, καὶ ποταμοῖς διαῤῥεομένην μικροῖς.

(C. 14.) Incolarum Cyrni simplex victus, ingenia placidissima. Mariti puerperarum miram vicem gerunt. Sermo barbarus: incolarum numerus.

14. Οἱ δ' ἐγχώριοι τροφαῖς μὲν χρῶνται γάλακτι καὶ μέλιτι καὶ κρέασι, δαψιλῶς πάντα ταῦτα παρεχομένης τῆς χώρας· τὰ δὲ πρὸς ἀλλήλους βιοῦσιν ἐπιεικῶς καὶ δικαίως, παρὰ πάντας σχεδὸν τοὺς ἄλλους βαρβάρους. Τά τε γὰρ κατὰ τὴν ὀρεινὴν ἐν τοῖς δένδρεσιν εὑρισκόμενα κηρία τῶν πρώτων εὑρισκόντων ἐστί, μηδενὸς ἀμφισβητοῦντος· τά τε πρόβατα σημείοις διειλημμένα, κἂν μηδεὶς φυλάττῃ, σώζεται τοῖς κεκτημένοις· ἔν τε τοῖς ἄλλαις ταῖς ἐν βίῳ κατὰ μέρος οἰκονομίαις θαυμαστῶς προτιμῶσι τὸ δικαιοπραγεῖν. Παραδοξότατον δ' ἔστι παρ' αὐτοῖς τὸ γινόμενον κατὰ τὰς τῶν τέκνων γενέσεις. Ὅταν γὰρ ἡ γυνὴ τέκῃ, ταύτης μὲν οὐδεμία γίνεται περὶ τὴν λοχείαν ἐπιμέλεια· ὁ δ' ἀνὴρ αὐτῆς ἀναπεσὼν ὡς νοσῶν, λοχεύεται τακτὰς ἡμέρας, ὡς τοῦ σώματος αὐτῷ κακοπαθοῦντος. Φύεται δὲ κατὰ τὴν νῆσον ταύτην καὶ πύξος πλείστη καὶ διάφορος, δι' ἣν καὶ τὸ μέλι τὸ γινόμενον ἐν αὐτῇ παντελῶς γίνεται πικρόν. Κατοικοῦσι δ' αὐτὴν βάρβαροι, τὴν διάλεκτον ἔχοντες ἐξηλλαγμένην καὶ δυσκατανόητον· τὸν δὲ ἀριθμὸν ὑπάρχουσιν ὑπὲρ τοὺς τρισμυρίους.

(C. 15.) Proxima est Sardinia. In eam ducta Thespiadarum aliorumque colonia ab Iolao, a quo et incolis nomen, et multa pulchre instituta remanserunt. Libertatem Sardorum, oraculo sanctam, ab externo hoste naturâ ipsa defendit. Iolaus, constituta co-

Ionia, rediit in Graeciam: Thespiadae, in Italiam tandem expulsi, Cumas occuparunt.

15. Ἔχομένη δὲ ταύτης νῆσός ἐστιν ἡ προσαγορευομένη Σαρδώ, τῷ μὲν μεγέθει παραπλήσιος τῇ Σικελίᾳ, κατοικουμένη δὲ ὑπὸ βαρβάρων τῶν ὀνομαζομένων Ἰολαείων, οὓς νομίζουσιν ἀπογόνους εἶναι τῶν μετ' Ἰολάου καὶ τῶν Θεσπιάδων [, ὄντων αὐτῶν πολλῶν ἐκ τῶν] κατοικησάντων. Κατὰ γὰρ τοὺς χρόνους, ἐν οἷς Ἡρακλῆς τοὺς διαβεβοημένους ἄθλους ἐτέλει, παίδων ὄντων αὐτῷ πολλῶν ἐκ τῶν Θεσπίου θυγατέρων, τούτους Ἡρακλῆς κατά τινα χρησμὸν ἐξαπέστειλεν εἰς Σαρδώ, καὶ μετ' αὐτῶν δύναμιν ἀξιόλογον Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων ἐπὶ τὴν ἀποικίαν. Ταύτης δὲ προστηκὼς Ἰόλαος ὁ ἀδελφιδοῦς Ἡρακλέους, καταλαβόμενος ᾤκισεν ἐν αὐτῇ πόλεις ἀξιολόγους, καὶ τὴν χώραν κατακληρουχήσας, τοὺς μὲν λαοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσεν Ἰολαείους· κατεσκεύασε δὲ καὶ γυμνάσια, καὶ θεῶν ναούς, καὶ τἆλλα πάντα πρὸς βίον ἀνθρώπων εὐδαίμονα, ὧν ὑπομνήματα μέχρι τῶνδε τῶν καιρῶν διαμένει. Τὰ μὲν γὰρ κάλλιστα πεδία τὴν προσηγορίαν ἀπ' ἐκείνου λαβόντα, Ἰολάεια καλεῖται· τὸ δὲ πλῆθος μέχρι τοῦ νῦν φυλάττει τὴν ἀπὸ Ἰολάου προσηγορίαν. Τοῦ δὲ περὶ τῆς ἀποικίας χρησμοῦ περιέχοντός, ὅτι τοῖς τῆς ἀποικίας ταύτης κοινωνήσασι διαμένει τὰ τῆς ἐλευθερίας ἅπαντα τὸν αἰῶνα, συνέβη τὸν χρησμὸν παραδόξως μέχρι τοῦ νῦν αὐτονομίαν τοῖς ἐγχωρίοις ἀσάλευτον φυλάξαι. Καρχηδόνιοί τε γὰρ ἐπὶ πλεῖον ἰσχύσαντες καὶ τῆς νήσου κρατήσαντες, οὐκ ἠδυνήθησαν τοὺς προκατασχόντας τὴν νῆσον καταδουλώσα-

σθαι. Ἀλλ' οἱ μὲν Ἰολάειοι καταφυγόντες εἰς τὴν ὀρεινήν, καὶ καταγείους οἰκήσεις κατασκευάσαντες, ἔτρεφον πολλὰς ἀγέλας βοσκημάτων· ὧν παρεχομένων δαψιλεῖς τροφάς, ἠρκοῦντο προσφερόμενοι γάλα καὶ τυρὸν καὶ κρέα· καὶ τῆς μὲν πεδιάδος γῆς ἐκχωρήσαντες, τὴν ἐκ τῆς ἐργασίας κακοπάθειαν ἐξέλιναν· τὴν δὲ ὀρεινὴν νεμόμενοι καὶ βίον ἔχοντες ἄμοιρον κακοπαθείας, ταῖς προειρημέναις τροφαῖς διετέλεσαν χρώμενοι. Τῶν δὲ Καρχηδονίων πολλάκις ἀξιολόγοις δυνάμεσι στρατευσάντων ἐπ' αὐτούς, διὰ τὰς δυσχωρίας καὶ τὴν ἐν τοῖς καταγείοις δυστραπέλειαν, διέμειναν ἀδούλωτοι. Τὸ δὲ τελευταῖον, Ῥωμαίων ἐπικρατούντων, καὶ πολλάκις ἐπ' αὐτοὺς στρατευσάντων, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ἀχείρωτοι πολεμίᾳ δυνάμει διέμειναν. Οὐ μὴν ἀλλὰ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους Ἰόλαος μὲν συγκατασκευάσας τὰ κατὰ τὴν ἀποικίαν, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ Θεσπιάδαι τῆς νήσου προεστῶτες ἐπὶ πολλὰς γενεάς, τὸ τελευταῖον ἐξέπεσον εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ κατῴκησαν ἐν τοῖς κατὰ Κύμην τόποις· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος ἐκβαρβαρωθέν, καὶ προστησάμενον ἐκ τῶν ἐγχωρίων τοὺς ἀρίστους ἡγεμόνας, διεφύλαξε τὴν ἐλευθερίαν μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Ἡμεῖς δ' ἀρκούντως εἰρηκότες περὶ τῆς Σαρδόνος, διέξιμεν περὶ τῶν ἐξῆς κειμένων νήσων.

(C. 16.) Pityusae, a pinuum copia ibi nascentium dictae, sitae. Insula mediocri fertilitate, urbem habet Eresum (potius Ebusum) et portus memorabiles, maxime Phoenicibus (A. M. 3227.) habitata.

16. Μετὰ γὰρ τὰς προειρημένας νήσους ἐστὶν

ὀνομαζομένη μὲν Πιτύουσα, τὴν δὲ προσηγορίαν ἔχουσα ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν κατ' αὐτὴν φυομένων πιτύων. Πελαγία δὲ οὖσα, διέστηκεν ἀπὸ μὲν Ἡρακλέους στηλῶν πλοῦν ἡμερῶν τριῶν καὶ τῶν ἴσων νυκτῶν· ἀπὸ δὲ Λιβύης, ἡμέρας καὶ νυκτός· ἀπὸ δὲ Ἰβηρίας, μιᾶς ἡμέρας. Κατὰ δὲ τὸ μέγεθος παραπλήσιός ἐστι Κερκύρᾳ. Κατὰ δὲ τὴν ἀρετὴν οὖσα μετρία, τὴν μὲν ἀμπελόφυτον χώραν ὀλίγην ἔχει, τὰς δ' ἐλαίας ἐμπεφυτευμένας ἐν τοῖς κοτίνοις. Τῶν δὲ φυομένων ἐν αὐτῇ καλλιστεύειν φασὶ τὴν μαλακότητα τῶν ἐρίων. Διειλημμένη δὲ πεδίοις ἀξιολόγοις καὶ γεωλόφοις, πόλιν ἔχει τὴν ὀνομαζομένην Ἔρεσον, ἄποικον Καρχηδονίων. Ἔχει δὲ καὶ λιμένας ἀξιολόγους, καὶ τειχῶν κατασκευὰς εὐμεγέθεις, καὶ οἰκιῶν πλῆθος εὖ κατεσκευασμένων. Κατοικοῦσι δ' αὐτὴν βάρβαροι παντοδαποί, πλεῖστοι δὲ Φοίνικες. Ὁ δὲ ἀποικισμὸς αὐτῆς γέγονεν ὕστερον ἔτεσιν ἑκατὸν ἑξήκοντα τῆς κατὰ τὴν Καρχηδόνα κτίσεως.

(C. 17.) Iberiae obiacent insulae Gymnesiae s. Baleares. Nominis origo: insularum numerus, situs, fertilitas. Incolae, vini appetentissimi et maxime mulierosi, in petris degunt numosque, Geryonis exemplo territi, respuunt.

17. Ἄλλαι δ' ὑπάρχουσι νῆσοι κατὰ τὴν παραλίαν τῆς Ἰβηρίας, ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὀνομαζόμεναι Γυμνήσιαι, διὰ τὸ τοὺς ἐνοικοῦντας γυμνοὺς τῆς ἐσθῆτος βιοῦν κατὰ τὴν τοῦ θέρους ὥραν· ὑπὸ δὲ τῶν ἐγχωρίων καὶ τῶν Ῥωμαίων προσαγορεύονται Βαλλιαρεῖς, ἀπὸ τοῦ βάλλειν ταῖς σφενδόναις λίθους μεγάλους κάλλιστα τῶν ἁπάντων ἀνθρώπων. Τούτων δὲ ἡ μείζων μεγίστη πασῶν ἐστὶ μετὰ τὰς ἑπτὰ

νήσους, Σικελίαν, Σαρδώ, Κύπρον, Κρήτην, Εὔβοιαν, Κύρνον, Λέσβον, ἀπέχει δὲ τῆς Ἰβηρίας πλοῦν ἡμερήσιον· ἡ δ' ἐλάττων κέκλιται μὲν πρὸς τὴν ἕω, τρέφει δὲ κτήνη καλὰ καὶ παντοδαπά, μάλιστα δ' ἡμιόνους, μεγάλους μὲν τοῖς ἀναστήμασιν, ὑπεραίροντας δὲ ταῖς ῥώμαις. Ἀμφότεραι δ' αἱ νῆσοι χώραν ἔχουσιν ἀγαθὴν καρποφόρον, καὶ πλῆθος τῶν κατοίκων ὑπὲρ τοὺς τρισμυρίους· τῶν δὲ πρὸς τὴν τροφὴν γεννημάτων οἶνον μὲν ὀλοσχερῶς οὐ φέρουσι· (διὸ καὶ πάντες εἰσὶν ὑπερβολῇ πρὸς τὸν οἶνον εὐκατάφοροι, διὰ τὸ σπανίζειν παρ' αὐτοῖς·) ἐλαίου δὲ παντελῶς σπανίζοντες, κατασκευάζουσιν ἐκ τῆς σχίνου, καὶ μιγνύντες ὑείῳ στέατι, τὰ σώματα αὐτῶν ἀλείφουσι τούτῳ. Μάλιστα δὲ τῶν ἁπάντων ὄντες φιλογύναιοι, προτιμῶσιν αὐτὰς ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὅταν τινὲς γυναῖκες ὑπὸ τῶν προσπλεόντων ληστῶν ἁλῶσιν, ἀντὶ μιᾶς γυναικὸς τρεῖς ἢ τέτταρας ἄνδρας διδόντες λυτροῦνται. Οἰκοῦσι δὲ ὑπὸ ταῖς κοιλάσι πέτραις, καὶ παρὰ τοὺς κρημνοὺς ὀρύγματα κατασκευάζοντες, καὶ καθόλου πολλοὺς τόπους ὑπονόμους ποιοῦντες, ἐν τούτοις βιοῦσιν, ἅμα τὴν ἐξ αὐτῶν σκέπην καὶ ἀσφάλειαν θηρώμενοι. Ἀργυρῷ δὲ καὶ χρυσῷ νομίσματι τὸ παράπαν οὐ χρῶνται, καὶ καθόλου ταῦτα εἰσάγειν εἰς τὴν νῆσον κωλύουσιν. Αἰτίαν δὲ ταύτην ἐπιφέρουσιν, ὅτι τὸ παλαιὸν Ἡρακλῆς ἐστράτευσεν ἐπὶ Γηρυόνην, ὄντα Χρυσάορος μὲν υἱόν, πλεῖστον δὲ κεκτημένον ἄργυρόν τε καὶ χρυσόν. Ἵνα οὖν ἀνεπιβούλευτον ἔχωσι τὴν κτῆσιν, ἀνεπίμικτον ἑαυτοῖς ἐποιήσαντο τὸν ἐξ ἀργύρου τε

καὶ χρυσοῦ πλοῦτον. Διόπερ ἀκολούθως ταύτῃ τῇ κρίσει, διὰ τὰς γεγενημένας πάλαι ποτὲ στρατείας παρὰ Καρχηδονίοις, τοὺς μισθοὺς οὐκ ἀπεκόμιζον εἰς τὰς πατρίδας, ἀλλὰ ὠνούμενοι γυναῖκας καὶ οἶνον, ἅπαντα τὸν μισθὸν εἰς ταῦτα κατεχώριζον.

(C. 18.) Ritus nuptiarum et sepulturae. Vsus fundarum, quas assidua a teneris exercitatione edocti, peritissime tractant.

18. Παράδοξον δέ τι καὶ κατὰ τοὺς γάμους νόμιμον παρ' αὐτοῖς ἐστίν. Ἐν γὰρ ταῖς κατὰ τοὺς γάμους εὐωχίαις, οἰκείων τε καὶ φίλων κατὰ τὴν ἡλικίαν ὁ πρῶτος ἀεὶ καὶ ὁ δεύτερος, καὶ οἱ λοιποὶ κατὰ τὸ ἑξῆς, μίσγονται ταῖς νύμφαις ἀνὰ μέρος, ἐσχάτου τοῦ νυμφίου τυγχάνοντος ταύτης τῆς τιμῆς. Ἴδιον δέ τι ποιοῦσι καὶ παντελῶς ἐξηλλαγμένον περὶ τῆς τῶν τετελευτηκότων ταφῆς· συγκόψαντες γὰρ ξύλοις τὰ μέλη τοῦ σώματος, εἰς ἀγγεῖον ἐμβάλλουσι, καὶ λίθους δαψιλεῖς ἐπιτιθέασιν. Ὁπλισμὸς δ' ἔστιν αὐτοῖς τρεῖς σφενδόναι, καὶ τούτων μίαν μὲν περὶ τὴν κεφαλὴν ἔχουσιν, ἄλλην δὲ περὶ τὴν γαστέρα, τρίτην δ' ἐν ταῖς χερσί. Κατὰ δὲ τὰς πολεμικὰς χρείας βάλλουσι λίθους πολὺ μείζους τῶν ἄλλων, οὕτως εὐτόνως, ὥστε δοκεῖν τὸ βληθὲν ἀπό τινος καταπέλτου φέρεσθαι. Διὸ καὶ κατὰ τὰς τειχομαχίας ἐν ταῖς προβολαῖς τύπτοντες τοὺς πρὸ τῶν ἐπάλξεων ἐφεστῶτας, κατατραυματίζουσιν· ἐν δὲ ταῖς παρατάξεσι τούς τε θυρεοὺς καὶ τὰ κράνη καὶ πᾶν σκεπαστήριον ὅπλον συντρίβουσι. Κατὰ δὲ τὴν εὐστοχίαν οὕτως ἀκριβεῖς εἰσίν, ὥστε κατὰ τὸ πλεῖστον μὴ ἁμαρτάνειν τοῦ προκειμένου σκοποῦ. Αἰτίαι δὲ τοιν-

των αἱ συνεχεῖς ἐκ παίδων μελέται, καθ' ἃς ὑπὸ τῶν μητέρων ἀναγκάζονται παῖδες ὄντες συνεχῶς σφενδονᾶν· προκειμένου δὲ σκοποῦ κατά τι ξύλον ἠρτημένου ἄρτου, οὐ πρότερον δίδοται τῷ μελετῶντι φαγεῖν, ἕως ἂν τυχὼν τοῦ ἄρτου συγχωρούμενον λάβῃ παρὰ τῆς μητρὸς καταφαγεῖν τοῦτον.

(C. 19.) Insulae in Oceano, s. extra columnas Herculis. Insula in Oceano Africae obiecta, ab eaque plurium dierum spatio dissita, permagna, sine nomine, insigni fertilitate et amoenitate: (C. 20.) olim incognita, sed Phoenicum navigationibus detecta. Nam primo Carthaginiensium in Africae ora et occidentalis Europae partibus constitutae coloniae, urbe in Europae paeninsula, Gades, condita eum Herculi sumptuosissimo fano: inde in Oceanum susceptae navigationes, et Tyrrheni ab insula recens inventa prohibiti.

19. Ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν κειμένων νήσων διεληλύθαμεν, περὶ τῶν κατὰ τὸν ὠκεανὸν οὐσῶν διέξιμεν. Κατὰ γὰρ τὴν Λιβύην κεῖται μὲν πελαγία νῆσος, ἀξιόλογος μὲν τῷ μεγέθει, κειμένη δὲ κατὰ τὸν ὠκεανόν· ἀπέχει δὲ πλοῦν ἀπὸ τῆς Λιβύης ἡμερῶν πλειόνων, κεκλιμένη πρὸς τὴν δύσιν, ἔχει δὲ χώραν καρποφόρον, πολλὴν μὲν ὀρεινήν, οὐκ ὀλίγην δὲ πεδιάδα, κάλλει διαφέρουσαν. Διαῤῥεομένη γὰρ ποταμοῖς πλωτοῖς, ἐκ τούτων ἀρδεύεται, καὶ πολλοὺς μὲν ἔχει παραδείσους καταφύτους παντοίοις δένδρεσι, πεπληθυῖς δὲ κηπείας, διειλημμένας ὕδασι γλυκέσιν. Ἐπαύλεις τε πολυτελεῖς ταῖς κατασκευαῖς ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ, καὶ κατὰ τὰς κηπείας κατεσκευασμένα κωθωνιστήρια, τὴν διάθεσιν ἀνθηρὰν ἔχοντα, ἐν οἷς οἱ κατοικοῦντες κατὰ τὴν θερινὴν ὥραν ἐνδιατρίβουσι, θαμιλῶς τῆς χώρας χορηγούσης τὰ πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν καὶ τρυφήν. Ἔτι τε ὀρεινὴ δρυμοὺς ἔχει πυκνοὺς καὶ μεγά-

λους, καὶ δένδρα παντοδαπὰ καρποφόρα, καὶ πρὸς σὰς ἐν τοῖς ὄρεσι διαίτας ἔχοντα συναγκείας καὶ πηγὰς πολλάς. Καθόλου δὲ ἡ νῆσος αὕτη κατάρρυτός ἐστι ναματιαίοις καὶ γλυκέσιν ὕδασι, δι' ὧν οὐ μόνον ἀπόλαυσις ἐπιτερπὴς γίνεται τοῖς ἐμβιοῦσιν ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑγίειαν καὶ ῥώμην σωμάτων συμβάλλεται. Κυνηγιά τε δαψιλῆ παντοίων ζώων καὶ θηρίων ὑπάρχει, καὶ τούτων ἐν ταῖς εὐωχίαις εὐπορεῦντες, οὐδὲν ἐλλιπὲς ἔχουσι τῶν πρὸς τὴν τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν ἀνηκόντων. Καὶ γὰρ ἰχθύων ἔχει πλῆθος ἡ προσκλύζουσα τῇ νήσῳ θάλασσα, διὰ τὸ φύσει τὸν ὠκεανὸν πανταχῇ πληθύειν παντοδαπῶν ἰχθύων. Καθόλου δὲ ἡ νῆσος αὕτη, τὸν περικείμενον ἀέρα παντελῶς εὔκρατον ἔχουσα, τὸ πλεῖον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ φέρει πλῆθος ἀκροδρύων καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὡραίων· ὥστε δοκεῖν αὐτὴν ὡσεὶ θεῶν τινῶν, οὐκ ἀνθρώπων, ὑπάρχειν ἐμβιωτήριον, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐδαιμονίας.

20. Κατὰ μὲν οὖν τοὺς παλαιοὺς χρόνους ἄνευρετος ἦν, διὰ τὸν ἀπὸ τῆς ὅλης οἰκουμένης ἐκτοπισμόν, ὕστερον δ' εὑρέθη διὰ τοιαύτας αἰτίας. Φοίνικες ἐκ παλαιῶν χρόνων συνεχῶς πλέοντες κατ' ἐμπορίαν, πολλὰς μὲν κατὰ τὴν Λιβύην ἀποικίας ἐποιήσαντο, οὐκ ὀλίγας δὲ καὶ τῆς Εὐρώπης ἐν τοῖς πρὸς δύσιν κεκλιμένοις μέρεσι. Τῶν δ' ἐπιβολῶν αὐτοῖς κατὰ νοῦν προχωρουσῶν, πλούτους μεγάλους ἤθροισαν, καὶ τὴν ἐκτὸς Ἡρακλείων στηλῶν ἐπεβάλοντο πλεῖν, ἣν ὠκεανὸν ὀνομάζουσι. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ κατὰ τὰς στήλας πόρου πόλιν

ἔκτισαν ἐπὶ τῆς Εὐρώπης, ἣν οὖσαν χερρόνησον προσηγόρευσαν Γάδειρα· ἐν ᾗ τά τε ἄλλα κατεσκεύασαν οἰκείως τοῖς τόποις, καὶ ναὸν Ἡρακλέους πολυτελῆ, καὶ θυσίας κατέδειξαν μεγαλοπρεπεῖς, τοῖς τῶν Φοινίκων ἔθεσι διοικουμένας. Τὸ δὲ ἱερὸν συνέβη τοῦτο καὶ τότε καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους τιμᾶσθαι περιττότερον, μέχρι τῆς καθ' ἡμᾶς ἡλικίας. Πολλοὶ δὲ καὶ τῶν Ῥωμαίων ἐπιφανεῖς ἄνδρες, καὶ μεγάλας πράξεις κατειργασμένοι, ἐποιήσαντο μὲν τούτῳ τῷ θεῷ εὐχάς, συνετέλεσαν δ' αὐτὰς μετὰ τὴν συντέλειαν τῶν κατορθωμάτων. Οἱ δ' οὖν Φοίνικες διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας ἐρευνῶντες τὴν ἐκτὸς τῶν στηλῶν παραλίαν, καὶ παρὰ τὴν Λιβύην πλέοντες, ὑπ' ἀνέμων μεγάλων ἀπηνέχθησαν ἐπὶ πολὺν πλοῦν δι' ὠκεανοῦ. Χειμασθέντες δ' ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, προσηνέχθησαν τῇ προειρημένῃ νήσῳ· καὶ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῆς καὶ φύσιν κατοπτεύσαντες, ἅπασι γνώριμον ἐποίησαν. Διὸ καὶ Τυρρηνῶν θαλαττοκρατούντων, καὶ πέμπειν εἰς αὐτὴν ἀποικίαν ἐπιβαλομένων, διεκώλυσαν αὐτοὺς Καρχηδόνιοι, ἅμα μὲν εὐλαβούμενοι, μὴ διὰ τὴν ἀρετὴν τῆς νήσου πολλοὶ τῶν ἐκ τῆς Καρχηδόνος εἰς ἐκείνην μεταστῶσιν, ἅμα δὲ πρὸς τὰ παράβολα τῆς τύχης κατασκευαζόμενοι καταφυγήν, εἴ τι περὶ τὴν Καρχηδόνα δλοσχερὲς πταῖσμα συμβαίνοι· δυνήσεσθαι γὰρ αὐτοὺς θαλαττοκρατοῦντας ἀπᾶραι πανοικίους εἰς ἀγνοουμένην ὑπὸ τῶν ὑπερεχόντων νῆσον.

(C. 21.) Europae obiacentes insulae. Vna est Britannia, ignota usque ad Caium Caesarem. Eius situs et forma: magnitudo; incolarum aboriginum mores et victus.

21. Ἐπεὶ δὲ περὶ τοῦ κατὰ τὴν Λιβύην ὠκεανοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ νήσων διήλθομεν, μεταβιβάσομεν τὸν λόγον ἐπὶ τὴν Εὐρώπην. Κατὰ γὰρ τὴν Γαλατίαν τὴν παρωκεανῖτιν, καταντικρὺ τῶν Ἑρκυνίων ὀνομαζομένων δρυμῶν, οὓς μεγίστους ὑπάρχειν παρειλήφαμεν τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην, νῆσοι πολλαὶ κατὰ τὸν ὠκεανὸν ὑπάρχουσιν, ὧν ἐστὶ μία καὶ μεγίστη ἡ Βρεττανικὴ καλουμένη. Αὕτη δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ἀνεπίμικτος ἐγένετο ξενικαῖς δυνάμεσιν· (οὔτε γὰρ Διόνυσον, οὔθ' Ἡρακλέα παρειλήφαμεν, οὔτε τῶν ἄλλων ἡρώων ἢ δυναστῶν ἐστρατευμένον ἐπ' αὐτήν·) καθ' ἡμᾶς δὲ Γάϊος Καῖσαρ, ὁ διὰ τὰς πράξεις ἐπονομασθεὶς θεός, πρῶτος τῶν μνημονευομένων ἐχειρώσατο τὴν νῆσον, καὶ τοὺς Βρεττανοὺς καταπολεμήσας, ἠνάγκασε τελεῖν ὡρισμένους φόρους. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τὰς κατὰ μέρος πράξεις ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις ἀναγράψομεν· περὶ δὲ τῆς νήσου καὶ τοῦ φυομένου κατ' αὐτὴν κασσιτέρου νῦν διέξιμεν. Αὕτη γὰρ τῷ σχήματι τρίγωνος οὖσα παραπλησίως τῇ Σικελίᾳ, τὰς πλευρὰς οὐκ ἰσοπλεύρους ἔχει. Παρεκτεινούσης δὲ αὐτῆς παρὰ τὴν Εὐρώπην λοξῆς, τὸ μὲν ἐλάχιστον ἀπὸ τῆς ἠπείρου διεστηκὸς ἀκρωτήριον, ὃ καλοῦσι Κάντιον, [ὃ] φασὶν ἀπέχειν ἀπὸ τῆς γῆς σταδίους ὡς ἑκατόν, καθ' ὃν τόπον ἡ θάλασσα ποιεῖται τὸν ἔκπλουν· τὸ δ' ἕτερον ἀκρωτήριον, τὸ καλούμενον Βελέριον, ἀπέχειν λέγεται τῆς ἠπείρου πλοῦν ἡμερῶν τεσσάρων· τὸ δ' ὑπολειπόμενον ἀνήκειν μὲν ἱστοροῦσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὀνομάζεσθαι δὲ Ὄρκαν. Τῶν δὲ πλευρῶν τὴν μὲν ἐλαχι-

(C. 23.) Scythiam versus sita est insula Basilea, in quam mare succinum proiicit, mythe de Phaëthonte eiusque sororibus celebratum.

23. *Περὶ δὲ τοῦ καλουμένου ἠλέκτρου νῦν διέξιμεν. Τῆς Σκυθίας τῆς ὑπὲρ τὴν Γαλατίαν καταντικρὺ νῆσός ἐστι πελαγία κατὰ τὸν ὠκεανὸν ἡ προςαγορευομένη Βασίλεια. Εἰς ταύτην ὁ κλύδων ἐκβάλλει δαψιλὲς τὸ καλούμενον ἤλεκτρον, οὐδαμοῦ δὲ τῆς οἰκουμένης φαινόμενον. Περὶ δὲ τούτου πολλοὶ τῶν παλαιῶν ἀνέγραψαν μύθους παντελῶς ἀπιστουμένους, καὶ διὰ τῶν ἀποτελεσμάτων ἐλεγχομένους. Πολλοὶ γὰρ τῶν τε ποιητῶν καὶ τῶν συγγραφέων φασὶ Φαέθοντα τὸν Ἡλίου μὲν υἱόν, παῖδα δὲ τὴν ἡλικίαν ὄντα, πεῖσαι τὸν πατέρα μίαν ἡμέραν παραχωρῆσαι τοῦ τεθρίππου. Συγχωρηθέντος δὲ αὐτῷ τούτου, τὸν μὲν Φαέθοντα ἐλαύνοντα τὸ τέθριππον, μὴ δύνασθαι κρατεῖν τῶν ἡνιῶν, τοὺς δ' ἵππους καταφρονήσαντας τοῦ παιδὸς ἐξενεχθῆναι τοῦ συνήθους δρόμου· καὶ τὸ μὲν πρῶτον κατὰ τὸν οὐρανὸν πλανωμένους ἐκπυρῶσαι τοῦτον, καὶ ποιῆσαι τὸν νῦν γαλαξίαν καλούμενον κύκλον· μετὰ δὲ ταῦτα, πολλὴν τῆς οἰκουμένης ἐπιφλέξαντας, οὐκ ὀλίγην κατακαίειν χώραν. Διὸ καὶ τὸν Δία ἀγανακτήσαντα ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις, κεραυνῶσαι μὲν τὸν Φαέθοντα, ἀποκαταστῆσαι δὲ τὸν ἥλιον ἐπὶ τὴν συνήθη πορείαν. Τοῦ δὲ Φαέθοντος πεσόντος πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ νῦν Πάδου καλουμένου ποταμοῦ, τὸ δὲ παλαιὸν Ἠριδανοῦ προςαγορευομένου, θρηνῆσαι μὲν τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ τὴν τελευτὴν φιλοτιμότατα, διὰ δὲ τὴν ὑπερβολὴν τῆς λύπης ὑπὸ τῆς φύσεως μετασχη-*

ματισθῆναι τὴν φύσιν, γενομένας αἰγειρούς. Ταύτας δὲ κατ' ἐνιαυτὸν κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν δάκρυον ἀφιέναι, καὶ τοῦτο πηγνύμενον ἀποτελεῖν τὸ καλούμενον ἤλεκτρον, λαμπρότητι μὲν τῶν ὁμοφυῶν διαφέρον, ἐπιχωριάζον δ' ἐν ταῖς τῶν νέων τελευταῖς κατὰ τὸ τούτων πένθος. Διημαρτηκότων δὲ πάντων τῶν τὸν μῦθον τοῦτον πεπλακότων, καὶ διὰ τῶν ἀποτελεσμάτων ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις ἐλεγχομένων, προσεκτέον ταῖς ἀληθιναῖς ἱστορίαις. Τὸ γὰρ ἤλεκτρον συνάγεται μὲν ἐν τῇ προειρημένῃ νήσῳ, κομίζεται δὲ ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων πρὸς τὴν ἀντιπέραν ἤπειρον· δι' ἧς φέρεται πρὸς τοὺς καθ' ἡμᾶς τόπους, καθότι προείρηται.

(C. 24.) Transit Diodorus ad vicinas gentes Europaeas, superioribus libris praetermissas, primo de Celticis exponens. A Galate, Herculis filio, Galatiam et Galatas (Galliam et Gallos) nomen habuisse, mythi narrant.

24. Διεληλυθότες δὲ περὶ τῶν νήσων τῶν κειμένων ἐν τοῖς πρὸς δύσμας μέρεσιν, οὐκ ἀνοίκειον εἶναι νομίζομεν περὶ τῶν πλησίον τῆς Εὐρώπης ἐθνῶν βραχέα διελθεῖν, ἃ παραλελοίπαμεν ἐν ταῖς πρότερον βίβλοις. Τῆς Κελτικῆς τοίνυν τὸ παλαιόν, ὡς φασιν, ἐδυνάστευσεν ἐπιφανὴς ἀνήρ, ᾧ θυγάτηρ ἐγένετο τῷ μεγέθει τοῦ σώματος ὑπερφυής, τῇ δ' εὐπρεπείᾳ πολὺ διέχουσα τῶν ἄλλων. Αὕτη δὲ διά τε τὴν τοῦ σώματος ῥώμην καὶ τὴν θαυμαζομένην εὐπρέπειαν πεφρονηματισμένη, παντὸς τοῦ μνηστεύοντος τὸν γάμον ἀπηρνεῖτο, νομίζουσα μηδένα τούτων ἄξιον ἑαυτῆς εἶναι. Κατὰ δὲ τὴν Ἡρακλέους ἐπὶ Γηρυόνην στρατείαν, καταντήσαντος εἰς τὴν

Κελτικὴν αὐτοῦ, καὶ πόλιν Ἀλησίαν ἐν ταύτῃ κτίσαντος, θεασαμένη τὸν Ἡρακλέα, καὶ θαυμάσασα τήν τε ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν τοῦ σώματος ὑπεροχήν, προσεδέξατο τὴν ἐπιπλοκὴν μετὰ πάσης προθυμίας, συγκατανευσάντων καὶ τῶν γονέων. Μιχθεῖσα δὲ τῷ Ἡρακλεῖ, ἐγέννησεν υἱὸν ὄνομα Γαλάτην, πολὺ προέχοντα τῶν ὁμοεθνῶν ἀρετῇ τε ψυχῆς καὶ ῥώμῃ σώματος. Ἀνδρωθεὶς δὲ τὴν ἡλικίαν, καὶ διαδεξάμενος τὴν πατρῴαν βασιλείαν, πολλὴν μὲν τῆς προσοριζούσης χώρας κατεκτήσατο, μεγάλας δὲ πράξεις πολεμικὰς συνετέλεσε. Περιβόητος δὲ γενόμενος ἐπ' ἀνδρείᾳ, τοὺς ὑπ' αὐτὸν τεταγμένους ὠνόμασεν ἀφ' ἑαυτοῦ Γαλάτας· ἀφ' ὧν ἡ σύμπασα Γαλατία προσηγορεύθη.

(C. 25.) Galatiae plures gentes, omnes numerosae: regio frigida: praecipui fluvii, in his Rhodanus et Danubius, (de quibus multa falsa hoc loco.)

25. Ἐπεὶ δὲ περὶ τῆς τῶν Γαλατῶν προσηγορίας διήλθομεν, καὶ περὶ τῆς χώρας αὐτῶν δέον ἐστὶν εἰπεῖν. Ἡ τοίνυν Γαλατία κατοικεῖται μὲν ὑπὸ πολλῶν ἐθνῶν διαφόρων τοῖς μεγέθεσι. Τὰ μέγιστα γὰρ αὐτῶν σχεδὸν εἴκοσι μυριάδας ἀνδρῶν ἔχει, τὰ δ' ἐλάχιστα πέντε μυριάδας· ὧν ἐστὶν ἓν πρὸς Ῥωμαίους ἔχον συγγένειαν παλαιὰν καὶ φιλίαν, τὴν μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων διαμένουσαν. Κειμένη δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τὰς ἄρκτους, χειμερίδς ἐστι καὶ ψυχρὰ διαφερόντως. Κατὰ γὰρ τὴν χειμερινὴν ὥραν ἐν ταῖς συννεφέσιν ἡμέραις, ἀντὶ μὲν τῶν ὄμβρων χιόνι πολλῇ νίφεται, κατὰ δὲ τὰς αἰθρίας κρυστάλλῳ καὶ πάγοις ἐξαισίοις πληθύει· δι'

ὧν οἱ ποταμοὶ πηγνύμενοι, διὰ τῆς ἰδίας φύσεως γεφυροῦνται. Οὐ μόνον γὰρ οἱ τυχόντες ὁδῖται κατ' ὀλίγους κατὰ τοῦ κρυστάλλου πορευόμενοι διαβαίνουσιν, ἀλλὰ καὶ στρατοπέδων μυριάδες μετὰ σκευοφόρων καὶ ἁμαξῶν γεμουσῶν ἀσφαλῶς περαιοῦνται. Πολλῶν δὲ καὶ μεγάλων ποταμῶν ῥεόντων διὰ τῆς Γαλατίας, καὶ τοῖς ῥείθροις ποικίλως τὴν πεδιάδα [γῆν] τεμνόντων, οἱ μὲν ἐκ λιμνῶν ἀβύσσων ῥέουσιν, οἱ δ' ἐκ τῶν ὀρῶν ἔχουσι τὰς πηγὰς καὶ τὰς ἐπιῤῥοίας· τὴν δ' ἐκβολὴν οἱ μὲν εἰς τὸν ὠκεανὸν ποιοῦνται, οἱ δ' εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς θάλασσαν. Μέγιστος δ' ἔστι τῶν εἰς τὸ καθ' ἡμᾶς πέλαγος ῥεόντων ὁ Ῥοδανός, τὰς μὲν γονὰς ἔχων ἐν τοῖς Ἄλπεσιν ὄρεσι, πέντε δὲ στόμασιν ἐξερευγόμενος εἰς τὴν θάλασσαν. Τῶν δ' εἰς τὸν ὠκεανὸν ῥεόντων μέγιστοι δοκοῦσιν ὑπάρχειν ὅ τε Δανούβιος καὶ ὁ Ῥῆνος, ὃν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις Καῖσαρ, ὁ κληθεὶς θεός, ἔζευξε παραδόξως, καὶ περαιώσας πεζῇ τὴν δύναμιν, ἐχειρώσατο τοὺς πέραν κατοικοῦντας αὐτοῦ Γαλάτας. Πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι πλατεῖς ποταμοὶ κατὰ τὴν Κελτικήν εἰσι, περὶ ὧν μακρὸν ἂν εἴη γράφειν. Πάντες δὲ σχεδὸν ὑπὸ τοῦ πάγου πηγνύμενοι, γεφυροῦσι τὰ ῥεῖθρα, καὶ τοῦ κρυστάλλου διὰ τὴν φυσικὴν ἰδιότητα ποιοῦντος τοὺς διαβαίνοντας ὀλισθαίνειν, ἀχύρων ἐπιβαλλομένων ἐπ' αὐτούς, ἀσφαλῆ τὴν διάβασιν ἔχουσι.

(C. 26.) Cauri vehementia Galatiam perflat. Ob frigus ingens terra neque vinum, neque oleum profert. Zytho itaque usi, vinum ab exteris importatum, bibaces Galatae pueris suis redimunt.

26. Ἴδιον δέ τι καὶ παράδοξον συμβαίνει κατὰ τὴν πλείστην τῆς Γαλατίας, περὶ οὗ παραλιπεῖν οὐκ ἄξιον ἡγούμεθα. Ἀπὸ γὰρ θερινῆς δύσεως καὶ ἄρκτου πνεῖν εἰώθασιν ἄνεμοι τηλικαύτην ἔχοντες ἀφοδρότητα καὶ δύναμιν, ὥστε ἀναρπάζειν ἀπὸ τῆς γῆς λίθους χειροπληθιαίους τοῖς μεγέθεσι, καὶ τῶν ψηφίδων ἀδρομερῆ κονιορτόν· καθόλου δὲ καταιγίζοντες λάβρως, ἁρπάζουσιν ἀπὸ μὲν τῶν ἀνδρῶν τὰ ὅπλα καὶ τὰς ἐσθῆτας, ἀπὸ δὲ τῶν ἵππων τοὺς ἀναβάτας. Διὰ δὲ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ ψύχους διαφθειρομένης τῆς κατὰ τὸν ἀέρα κράσεως, οὔτε οἶνον, οὔτε ἔλαιον φέρει. Διόπερ τῶν Γαλατῶν οἱ τούτων τῶν καρπῶν στερισκόμενοι, πόμα κατασκευάζουσιν ἐκ τῆς κριθῆς τὸ προσαγορευόμενον ζύθος, καὶ τὰ κηρία πλύνοντες, τῷ τούτων ἀποπλύματι χρῶνται. Κάτοινον δὲ ὄντες καθ' ὑπερβολήν, τὸν εἰσαγόμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων οἶνον ἄκρατον ἐμφοροῦνται, καὶ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν λάβρῳ χρώμενοι τῷ ποτῷ, καὶ μεθυσθέντες, εἰς ὕπνον ἢ μανιώδεις διαθέσεις τρέπονται. Διὸ καὶ πολλοὶ τῶν Ἰταλικῶν ἐμπόρων διὰ τὴν συνήθη φιλαργυρίαν ἔρμαιον ἡγοῦνται τὴν τῶν Γαλατῶν φιλοινίαν. Οὗτοι γὰρ διὰ μὲν τῶν πλωτῶν ποταμῶν πλοίοις, διὰ δὲ τῆς πεδιάδος [χώρας] ἁμάξαις κομίζοντες τὸν οἶνον, ἀντιλαμβάνουσι τιμῆς πλῆθος ἄπιστον· διδόντες γὰρ οἴνου κεράμιον, ἀντιλαμβάνουσι παῖδα, τοῦ πόματος διάκονον ἀμειβόμενοι.

(C. 27.) Argenti nihil, auri magnam copiam Galatia habet. Inde ornatus componitur. Etiam in fanis deorum multum iacet auri, a quo cupiditatem avertit superstitio.

27. Κατὰ γοῦν τὴν Γαλατίαν ἄργυρος μὲν τὸ σύνολον οὐ γίνεται, χρυσὸς δὲ πολύς, ὃν τοῖς ἐγχωρίοις ἡ φύσις ἄνευ μεταλλείας καὶ κακοπαθείας ὑπουργεῖ. Ἡ γὰρ τῶν ποταμῶν ῥύσις σκολιοὺς τοὺς ἀγκῶνας ἔχουσα, καὶ τοῖς τῶν παρακειμένων ὀρῶν ὄχθοις προσαράττουσα, καὶ μεγάλους ἀποῤῥηγνῦσα κολωνούς, πλήρεῖ χρυσοῦ ψήγματος. Τοῦτο δ' οἱ περὶ τὰς ἐργασίας ἀσχολούμενοι συνάγοντες, ἀλήθουσιν καὶ συγκόπτουσι τὰς ἐχούσας τὸ ψῆγμα βώλους· διὰ δὲ τῶν ὑδάτων τῆς φύσεως τὸ γεῶδες πλύναντες, παραδιδόασιν ἐν ταῖς καμίνοις εἰς τὴν χωνείαν. Τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ σωρεύοντες χρυσοῦ πλῆθος, καταχρῶνται πρὸς κόσμον, οὐ μόνον αἱ γυναῖκες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνδρες. Περὶ μὲν γὰρ τοὺς καρποὺς καὶ τοὺς βραχίονας ψέλλια φοροῦσι· περὶ δὲ τοὺς αὐχένας κρίκους παχεῖς ὁλοχρύσους, καὶ δακτυλίους ἀξιολόγους, ἔτι δὲ χρυσοῦς θώρακας. Ἴδιον δέ τι συμβαίνει καὶ παράδοξον παρὰ τοῖς ἄνω Κελτοῖς περὶ τὰ τεμένη τῶν θεῶν γινόμενον. Ἐν γὰρ τοῖς ἱεροῖς καὶ τεμένεσιν ἐπὶ τῆς χώρας ἀνειμένοις ἔῤῥιπται πολὺς χρυσὸς ἀνατεθειμένος τοῖς θεοῖς· καὶ τῶν ἐγχωρίων οὐδεὶς ἅπτεται τούτου, διὰ τὴν δεισιδαιμονίαν· καίπερ ὄντων τῶν Κελτῶν φιλαργύρων καθ' ὑπερβολήν.

(C. 28.) Incolarum corpora: cultus, praesertim comarum et barbae: mores, in epulis quidem prope heroici: certaminum frequentia, quum mortis metum depellat persuasio de migratione animarum.

28. Οἱ δὲ Γαλάται τοῖς μὲν σώμασιν εἰσιν εὐμήκεις, ταῖς δὲ σαρξὶ κάθυγροι καὶ λευκοί· ταῖς δὲ

κόμαις οὐ μονον ἐκ φύσεως ξανθοί, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς κατασκευῆς ἐπιτηδεύουσιν αὔξειν τὴν φυσικὴν τῆς χρόας ἰδιότητα. Τιτάνου γὰρ ἀποπλύματι σμῶντες τὰς τρίχας συνεχῶς, ἵνα διαφανεῖς ὦσι, καὶ ἀπὸ τῶν μετώπων ἐπὶ τὴν κορυφὴν καὶ τοὺς τένοντας ἀνασπῶσιν· ὥστε τὴν πρόσοψιν αὐτῶν φαίνεσθαι Σατύροις καὶ Πᾶσιν ἐοικυῖαν· παχύνονται γὰρ αἱ τρίχες ἀπὸ τῆς κατεργασίας, ὥστε μηδὲν τῆς τῶν ἵππων χαίτης διαφέρειν. Τὰ δὲ γένεια τινὲς μὲν ξυρῶνται, τινὲς δὲ μετρίως ὑποτρέφουσιν· οἱ δ' εὐγενεῖς τὰς μὲν παρειὰς ἀπολειαίνουσι, τὰς δ' ὑπήνας ἀνειμένας ἐῶσιν, ὥστε τὰ στόματα αὐτῶν ἐπικαλύπτεσθαι. Διόπερ ἐσθιόντων μὲν αὐτῶν ἐμπλέκονται ταῖς τροφαῖς, πινόντων δὲ καθάπερ διά τινος ἠθμοῦ φέρεται τὸ πόμα. Δειπνοῦσι δὲ καθήμενοι πάντες οὐκ ἐπὶ θρόνων, ἀλλὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ὑποστρώμασι χρώμενοι λυκῶν ἢ κυνῶν δέρμασι. Διακονοῦνται δ' ὑπὸ τῶν νεωτάτων παίδων ἐχόντων ἡλικίαν, ἀῤῥένων τε καὶ θηλειῶν. Πλησίον δ' αὐτῶν ἑσχάραι κεῖνται γέμουσαι πυρός, καὶ λέβητας ἔχουσαι καὶ ὀβελίσκους πλήρεις κρεῶν ὁλοπερῶν. Τοὺς δ' ἀγαθοὺς ἄνδρας ταῖς καλλίσταις τῶν κρεῶν μοίραις γεραίρουσι· καθάπερ καὶ ὁ ποιητὴς τὸν Αἴαντα παρεισάγει τιμώμενον ὑπὸ τῶν ἀριστέων, ὅτε πρὸς Ἕκτορα μονομαχήσας ἐνίκησε·

Νώτοισι δ' Αἴαντα διηνεκέεσσι γέραιρε.

Καλοῦσι δὲ καὶ τοὺς ξένους ἐπὶ τὰς εὐωχίας, καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ἐπερωτῶσι τίνες εἰσί, καὶ τίνων

χρείαν ἔχουσιν. Εἰώθασι δὲ καὶ παρὰ τὸ δεῖπνον ἐκ τῶν τυχόντων πρὸς τὴν διὰ τῶν λόγων ἄμιλλαν καταστάντες, ἐκ προκλήσεως μονομαχεῖν πρὸς ἀλλήλους, παρ' οὐδὲν τιθέμενοι τὴν τοῦ βίου τελευτήν. Ἐνισχύει γὰρ παρ' αὐτοῖς ὁ Πυθαγόρου λόγος, ὅτι τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ἀθανάτους εἶναι συμβέβηκε, καὶ δι' ἐτῶν ὡρισμένων πάλιν βιοῦν, εἰς ἕτερον σῶμα τῆς ψυχῆς εἰσδυομένης. Διὸ καὶ κατὰ τὰς ταφὰς τῶν τετελευτηκότων ἐνίους ἐπιστολὰς γεγραμμένας τοῖς οἰκείοις τετελευτηκόσιν ἐμβάλλειν εἰς τὴν πυράν, ὡς τῶν τετελευτηκότων ἀναγνωσομένων ταύτας.

(C. 29 E curribus pugnandi mos: bellandi ratio: spoliorum ac tropaeorum praecipuae species, magnam spirantes saevitiem: (C. 30.) vestitus et arma.

29. Ἐν δὲ ταῖς ὁδοιπορίαις καὶ ταῖς μάχαις χρῶνται συνωρίσιν, ἔχοντος τοῦ ἅρματος ἡνίοχον καὶ παραβάτην. Ἅπαντῶντες δὲ τοῖς ἐφιππεύουσιν ἐν τοῖς πολέμοις, σαυνιάζουσι τοὺς ἐναντίους, καὶ καταβάντες εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ ξίφους συνίστανται μάχην. Ἔνιοι δ' αὐτῶν ἐπὶ τοσοῦτο τοῦ θανάτου καταφρονοῦσιν, ὥστε γυμνοὺς καὶ περιεζωσμένους καταβαίνειν εἰς τὸν κίνδυνον. Ἐπάγονται δὲ καὶ θεράποντας ἐλευθέρους, ἐκ τῶν πενήτων καταλέγοντες, οἷς ἡνιόχοις καὶ παρασπισταῖς χρῶνται κατὰ τὰς μάχας. Κατὰ δὲ τὰς παρατάξεις εἰώθασι προάγειν τῆς παρατάξεως, καὶ προκαλεῖσθαι τῶν ἀντιτεταγμένων τοὺς ἀρίστους εἰς μονομαχίαν, προανασείοντες τὰ ὅπλα καὶ καταπληττόμενοι τοὺς ἐναντίους. Ὅταν δὲ τις ὑπακούσῃ πρὸς τὴν μά-

χην, τάς τε τῶν προγόνων ἀνδραγαθίας ἐξυμνοῦσι, καὶ τὰς ἑαυτῶν ἀρετὰς προφέρονται, καὶ τὸν ἀντιταττόμενον ἐξονειδίζουσι καὶ τὸ σύνολον τὸ θάρσος τῆς ψυχῆς τοῖς λόγοις προαφαιροῦνται. Τῶν δὲ πεσόντων πολεμίων τὰς κεφαλὰς ἀφαιροῦντες, περιάπτουσι τοῖς αὐχέσι τῶν ἵππων· τὰ δὲ σκῦλα τοῖς θεράπουσι παραδόντες ἡμαγμένα λαφυραγωγοῦσι, ἐπιπαιανίζοντες καὶ ᾄδοντες ὕμνον ἐπινίκιον· καὶ τὰ ἀκρυθίνια ταῦτα ταῖς οἰκίαις προσηλοῦσιν, ὥσπερ ἐν κυνηγίαις τισὶ κεχειρωμένοι θηρία. Τῶν δὲ ἐπιφανεστάτων πολεμίων κεδρώσαντες τὰς κεφαλάς, ἐπιμελῶς τηροῦσιν ἐν λάρναξι, καὶ τοῖς ξένοις ἐπιδεικνύουσι, σεμνυνόμενοι διότι τῆσδε τῆς κεφαλῆς τῶν προγόνων τις, ἢ πατήρ, ἢ καὶ αὐτός, πολλὰ χρήματα διδόμενα οὐκ ἔλαβε. Φασὶ δέ τινας αὐτῶν καυχήσασθαι διότι χρυσὸν ἀντίσταθμον τῆς κεφαλῆς οὐκ ἐδέξαντο, βάρβαρόν τινα μεγαλοψυχίαν ἐπιδεικνύμενοι· οὐ γὰρ τὸ μὴ πωλεῖν τὰ σύσσημα τῆς ἀρετῆς εὐγενές, ἀλλὰ τὸ πολεμεῖν τὸ ὁμόφυλον τετελευτηκὸς θηριῶδες.

30. Ἐσθῆσι δὲ χρῶνται καταπληκτικαῖς, χιτῶσι μὲν βαπτοῖς, χρώμασι παντοδαποῖς διηνθισμένοις, καὶ ἀναξυρίσιν, ἃς ἐκεῖνοι βράκας προσαγορεύουσιν· ἐπιπορποῦνται δὲ σάγους ῥαβδωτούς, ἐν μὲν τοῖς χειμῶσι δασεῖς, κατὰ δὲ τὸ θέρος ψιλούς, πλινθίοις πολυανθέσι καὶ πυκνοῖς διειλημμένους. Ὅπλοις δὲ χρῶνται, θυρεοῖς μὲν ἀνδρομήκεσι, πεποικιλμένοις ἰδιοτρόπως· τινὲς δὲ καὶ ζώων χαλκῶν ἐξοχὰς ἔχουσιν, οὐ μόνον πρὸς κόσμον, ἀλλὰ

καὶ πρὸς ἀσφάλειαν ἑαυτῶν εὖ διδημιουργημένας· κράνη δὲ χαλκᾶ περιτίθενται, μεγάλας ἐξοχὰς ἐξ αὐτῶν ἔχοντα, καὶ παμμεγέθη φαντασίαν ἐπιφέροντα τοῖς χρωμένοις· τοῖς μὲν γὰρ πρόσκειται συμφυῆ κέρατα, τοῖς δὲ ὀρνέων ἢ τετραπόδων ζώων ἐκτετυπωμέναι πρότομαί. Σάλπιγγας δ' ἔχουσιν ἰδιοφυεῖς καὶ βαρβαρικάς· ἐμφυσῶσι γὰρ ταύταις καὶ προβάλλουσιν ἦχον τραχὺν καὶ πολεμικῆς ταραχῆς οἰκεῖον. Θώρακας δ' ἔχουσιν οἱ μὲν σιδηροῦς ἁλυσιδωτούς, οἱ δὲ τοῖς ὑπὸ τῆς φύσεως δεδομένοις ἀρκοῦνται, γυμνοὶ μαχόμενοι. Ἀντὶ δὲ τοῦ ξίφους σπάθας ἔχουσι μακρὰς σιδηρᾶς ἢ χαλκᾶς ἁλύσεσιν ἐξηρτημένας, παρὰ τὴν δεξιὰν λαγόνα παραιτημένας. Τισὶ δὲ τοὺς χιτῶνας ἐπιχρύσοις ἢ καταργύροις ζωστῆρσι συνίζωνται. Προβάλλονται δὲ λόγχας, ἃς ἐκεῖνοι λαγκίας καλοῦσι, πηχυαίας τῷ μήκει τοῦ σιδήρου, καὶ ἔτι μείζω τὰ ἐπιθήματα ἐχούσας· πλάτει δὲ βραχὺ λειπούσας διπαλαίστων. Τὰ μὲν γὰρ ξίφη τῶν παρ' ἑτέροις σαυνίων εἰσὶν οὐκ ἐλάττω, τὰ δὲ σαυνία τὰς ἀκμὰς ἔχει τῶν ξιφῶν μείζους. Ταύτων δὲ τὰ μὲν ἐπ' εὐθείας κιχάλκευται, τὰ δὲ ἑλικοειδῆ δι' ὅλων ἀνάκλασιν ἔχει, πρὸς τὸ καὶ κατὰ τὴν πληγὴν μὴ μόνον τέμνειν, ἀλλὰ καὶ θραύειν τὰς σάρκας, καὶ κατὰ τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ δόρατος σπαράττειν τὸ τραῦμα.

(C. 31.) Terribilis Galatarum adspectus; vox horrida et ostentationis plena; ingenium acutum et sollers. Apud eos Bardi, Druidae, vates. Horum mira divinatio ex occisis hominibus: illorum non modo in sacris, sed in pugnis quoque summa auctoritas.

31. Αὐτοὶ δέ εἰσι τὴν πρόσοψιν καταπληκτικοὶ,

καὶ ταῖς φωναῖς βαρυηχεῖς καὶ παντελῶς τραχύφωνοι· κατὰ δὲ τὰς ὁμιλίας βραχυλόγοι, καὶ αἰνιγματίαι, καὶ τὰ πολλὰ αἰνιττόμενοι συνεκδοχικῶς· πολλὰ δὲ λέγοντες ἐν ὑπερβολαῖς, ἐπ' αὐξήσει μὲν ἑαυτῶν, μειώσει δὲ τῶν ἄλλων. Ἀπειληταὶ δὲ καὶ ἀνατατικοὶ καὶ τετραγωνισμένοι ὑπάρχουσι· ταῖς δὲ διανοίαις ὀξεῖς, καὶ πρὸς μάθησιν οὐκ ἀφυεῖς. Εἰσὶ δὲ παρ' αὐτοῖς καὶ ποιηταὶ μελῶν, οὓς Βάρδους ὀνομάζουσιν. Οὗτοι δὲ μετ' ὀργάνων ταῖς λύραις ὁμοίων ᾄδοντες, οὓς μὲν ὑμνοῦσιν, οὓς δὲ βλασφημοῦσι. Φιλόσοφοί τέ τινές εἰσι καὶ θεολόγοι περιττῶς τιμώμενοι, οὓς Δρουΐδας ὀνομάζουσι. Χρῶνται δὲ καὶ μάντεσιν, ἀποδοχῆς μεγάλης ἀξιοῦντες αὐτούς. Οὗτοι δὲ διά τε τῆς οἰωνοσκοπίας καὶ διὰ τῆς τῶν ἱερείων θυσίας τὰ μέλλοντα προλέγουσι, καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἔχουσιν ὑπήκοον. Μάλιστα δ', ὅταν περὶ τινων μεγάλων ἐπισκέπτωνται, παράδοξον καὶ ἄπιστον ἔχουσι νόμιμον. Ἄνθρωπον γὰρ κατασπείσαντες, πίπτουσι μαχαίρᾳ κατὰ τὸν ὑπὲρ τὸ διάφραγμα τόπον· καὶ πεσόντος τοῦ πληγέντος, ἐκ τῆς πτώσεως καὶ τοῦ σπαραγμοῦ τῶν μελῶν, ἔτι δὲ τῆς τοῦ αἵματος ῥύσεως, τὸ μέλλον νοοῦσι, παλαιᾷ τινὶ καὶ πολυχρονίῳ παρατηρήσει περὶ τούτων πεπιστευκότες. Ἔθος δ' αὐτοῖς ἐστὶ μηδένα θυσίαν ποιεῖν ἄνευ φιλοσόφου· διὰ γὰρ τῶν ἐμπείρων τῆς θείας φύσεως, ὥσπερεί τινων δμοφώνων, τὰ χαριστήρια τοῖς θεοῖς φασὶ δεῖν προσφέρειν, καὶ διὰ τούτων οἴονται δεῖν τἀγαθὰ αἰτεῖσθαι. Οὐ μόνον δ' ἐν ταῖς εἰρηνικαῖς χρείαις, ἀλλὰ καὶ

κατὰ τοὺς πολέμους τούτοις μάλιστα πείθονται, καὶ τοῖς μελῳδοῦσι ποιηταῖς, οὐ μόνον οἱ φίλοι, ἀλλὰ καὶ οἱ πολέμιοι· πολλάκις δ' ἐν ταῖς παρατάξεσι πλησιαζόντων ἀλλήλοις τῶν στρατοπέδων καὶ ταῖς ξίφεσιν ἀνατεταμένοις καὶ ταῖς λόγχαις προβεβλημέναις, εἰς τὸ μέσον οὗτοι προελθόντες, παύουσιν αὐτούς, ὥσπερ τινα θηρία κατεπᾴσαντες. Οὕτως καὶ παρὰ τοῖς ἀγριωτάτοις βαρβάροις ὁ θυμὸς εἴκει τῇ σοφίᾳ, καὶ ὁ Ἄρης αἰδεῖται τὰς Μούσας.

(C. 32.) Celtae et Galatae diversi, quamquam Romanis uno Gallorum nomine comprehensi. Galatarum mulieres procerae et feraces; infantes cani. Nulli eorum tam feri, quam Scythiae propinqui, utpote anthropophagi, sicut Britanni Irin incolentes. Atque hi Cimmerii, Romanis multisque Europae et Asiae populis infesti, multis videntur fidem, qui postea Cimbri appellati. Et Gallograeci audiunt, propter permixtionem cum Graecis. Eorum immanitas et nefarii amores.

32. Χρήσιμον δ' ἔστι διορίσαι τὸ παρὰ πολλοῖς ἀγνοούμενον. Τοὺς γὰρ ὑπὲρ Μασσαλίας κατοικοῦντες ἐν τῷ μεσογείῳ, καὶ τοὺς παρὰ τὰς Ἄλπεις, ἔτι δὲ τοὺς ἐπὶ τάδε τῶν Πυρηναίων ὀρῶν, Κελτοὺς ὀνομάζουσι· τοὺς δ' ὑπὲρ ταύτης τῆς Κελτικῆς εἰς τὰ πρὸς νότον νεύοντα μέρη, παρά τε τὸν ὠκεανὸν καὶ τὸ Ἑρκύνιον ὄρος καθιδρυμένους, καὶ πάντας τοὺς ἐξῆς μέχρι τῆς Σκυθίας, Γαλάτας προσαγορεύουσιν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πάλιν πάντα ταῦτα τὰ ἔθνη συλλήβδην μιᾷ προσηγορίᾳ περιλαμβάνουσιν, ὀνομάζοντες Γαλάτας ἅπαντας. Αἱ δὲ γυναῖκες τῶν Γαλατῶν οὐ μόνον τοῖς μεγέθεσι παραπλήσιοι τοῖς ἀνδράσιν εἰσίν, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἀλκαῖς ἐναμιλλοι. Τὰ δὲ παιδία παρ' αὐτοῖς ἐκ γενετῆς ὑπάρχει πολιὰ κατὰ τὸ πλεῖστον· προβαίνοντες δὲ ταῖς ἡλικίαις,

εἰς τὸ τῶν πατέρων χρῶμα ταῖς χρόαις μετασχηματίζονται. Ἀχριωτάτων δὲ ὄντων τῶν ὑπὸ τὰς ἄρκτους κατοικούντων καὶ τῶν τῇ Σκυθίᾳ πλησιοχώρων, φασί τινας ἀνθρώπους ἐσθίειν, ὥσπερ καὶ τῶν Βρεττανῶν τοὺς κατοικοῦντας τὴν ὀνομαζομένην Ἶριν. Διαβιβοημένης δὲ τῆς τούτων ἀλκῆς καὶ ἀγριότητος, φασί τινες ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις τοὺς τὴν Ἀσίαν ἅπασαν καταδραμόντας, ὀνομαζομένους δὲ Κιμμερίους, τούτους εἶναι, βραχὺ τοῦ χρόνου τὴν λέξιν φθείραντος ἐν τῇ τῶν καλουμένων Κίμβρων προσηγορίᾳ. Ζηλοῦσι γὰρ ἐκ παλαιοῦ λῃστεύειν ἐπὶ τὰς ἀλλοτρίας χώρας ἐπερχόμενοι, καὶ καταφρονεῖν ἁπάντων. Οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ τὴν μὲν Ῥώμην εἷλόντες, τὸ δὲ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖς συλήσαντες, καὶ πολλὴν μὲν τῆς Εὐρώπης, οὐκ ὀλίγην δὲ καὶ τῆς Ἀσίας φορολογήσαντες, καὶ τῶν καταπολεμηθέντων τὴν χώραν κατοικήσαντες· οἱ διὰ τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐπιπλοκὴν Ἑλληνογαλάται κληθέντες· τὸ δὲ τελευταῖον, πολλὰ καὶ μεγάλα στρατόπεδα Ῥωμαίων συντρίψαντες. Ἀκολούθως δὲ τῇ καθ' αὑτοὺς ἀγριότητι, καὶ περὶ τὰς θυσίας ἐκτόπως ἀσεβοῦσι. Τοὺς γὰρ κακούργους κατὰ πενταετηρίδα φυλάξαντες, ἀνασκολοπίζουσι τοῖς θεοῖς, καὶ μετ' ἄλλων πολλῶν ἀπαρχῶν καθαγίζουσι, πυρὰς παμμεγέθεις κατασκευάζοντες. Χρῶνται δὲ καὶ τοῖς αἰχμαλώτοις ὡς ἱερείοις πρὸς τὰς τῶν θεῶν τιμάς. Τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τὰ κατὰ πόλεμον ληφθέντα ζῶα μετὰ τῶν ἀνθρώπων ἀποκτείνουσιν, ἢ κατακαίουσιν, ἢ τισιν ἄλλαις τιμωρίαις ἀφανίζουσι.

Γυναῖκας δ' ἔχοντες εὐειδεῖς, ἥκιστα ταύταις προσέχουσιν, ἀλλὰ πρὸς τὰς τῶν ἀρρένων ἐπιπλοκὰς ἐκτόπως λυσσῶσιν. Εἰώθασι δ' ἐπὶ δοραῖς θηρίων χαμαὶ καθεύδοντες, ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν παρακοίτοις συγκυλίεσθαι. Τὸ δὲ πάντων παραδοξότατον, τῆς ἰδίας εὐσχημοσύνης ἀφροντιστοῦντες, τὴν τοῦ σώματος ὥραν εὐκόπως ἑτέροις προΐενται· καὶ τοῦτο αἰσχρὸν οὐχ ἡγοῦνται, ἀλλὰ μᾶλλον, ὅταν τις αὐτῶν χαριζομένων μὴ προσδέξηται τὴν διδομένην χάριν, ἄτιμον ἡγοῦνται.

(C. 33.) Celtis finitimi Celtiberi, h. e. Iberes et Celtae, post multa bella connubiis iuncti, ob eamque coniunctionem gloriosi diuque invicti. Eorum arma et tela, singulari modo fabricata: pugnandi ratio. Munditiei studio corpus ac dentes urina abluunt.

33. Ἡμεῖς δ' ἀρκούντως περὶ τῶν Κελτῶν εἰρηκότες, μεταβιβάσομεν τὴν ἱστορίαν ἐπὶ τοὺς πλησιοχώρους τούτοις Κελτίβηρας. Οὗτοι γὰρ τὸ παλαιὸν περὶ τῆς χώρας ἀλλήλοις διαπολεμήσαντες, οἵ τε Ἴβηρες καὶ οἱ Κελτοί, καὶ μετὰ ταῦτα διαλυθέντες, καὶ τὴν χώραν κοινῇ κατοικήσαντες, ἔτι δ' ἐπιγαμίας πρὸς ἀλλήλους συνθέμενοι, διὰ τὴν ἐπιμιξίαν λέγονται ταύτης τυχεῖν τῆς προσηγορίας. Δυοῖν δ' ἐθνῶν ἀλκίμων μιχθέντων, καὶ χώρας ὑποκειμένης ἀγαθῆς, συνέβη τοὺς Κελτίβηρας ἐπὶ πολὺ τῇ δόξῃ προελθεῖν, καὶ Ῥωμαίοις πολλοὺς χρόνους ἀντιταξαμένους, μόλις καταπολεμηθῆναι. Δοκοῦσι δ' οὗτοι κατὰ τοὺς πολέμους οὐ μόνον ἵππεῖς ἀγαθούς, ἀλλὰ καὶ πεζοὺς παρίχεσθαι διαφόρους ταῖς ἀλκαῖς καὶ ταῖς καρτερίαις. Φοροῦσι δ' οὗτοι σάγους μέλανας τραχεῖς, καὶ παραπλήσιον

ἔχοντας τὸ ἔρτον ταῖς αἰγείαις θριξίν. Ὁπλίζονται δέ τινες τῶν Κελτιβήρων Γαλατικοῖς θυρεοῖς κούφοις· τινὲς δὲ κυρτίαις κυκλοτρέσιν, ἀσπίδων ἐχούσαις τὰ μεγέθη. Καὶ περὶ τὰς κνήμας τριχίνας εἱλοῦσι κνημῖδας· περὶ δὲ τὰς κεφαλὰς κράνη χαλκᾶ περιτίθενται φοινικοῖς ἠσκημένα λόφοις. Ξίφη δὲ ἀμφίστομα καὶ σιδήρῳ διαφόρῳ κεχαλκευμένα φοροῦσιν, ἔχοντες σπιθαμαίας παραξιφίδας, αἷς ρῶνται κατὰ τὰς ἐν ταῖς μάχαις συμπλοκάς. Ἴδιον δέ τι παρ' αὐτοῖς ἐστὶ περὶ τὴν τῶν [ὅπλων καὶ] ἀμυντηρίων κατασκευήν. Ἐλάσματα γὰρ σιδήρου κατακρύπτουσιν εἰς τὴν γῆν, καὶ ταῦτα ἐῶσι, μέχρις ἂν ὅτου διὰ τὸν χρόνον τοῦ ἰοῦ περιφαγόντος τὸ ἀσθενὲς τοῦ σιδήρου, καταλειφθῇ τὸ στερεώτατον· ἐξ οὗ κατασκευάζουσι διάφορα ξίφη, καὶ τἆλλα τὰ πρὸς πόλεμον ἀνήκοντα. Τὸ δ' οὕτω κατασκευασθὲν ὅπλον, πᾶν τὸ ὑποπεσὸν διαιρεῖ· ἀφ' οὗπερ οὔτε θυρεός, οὔτε κράνος, οὔτε ὁστοῦν ὑπομένει τὴν πληγήν, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀρετῆς τοῦ σιδήρου. Διμάχαι δ' ὄντες, ἐπειδὰν ἀπὸ τῶν ἵππων ἀγωνισάμενοι νικήσωσι, καταπηδῶντες, καὶ τὴν τῶν πεζῶν τάξιν μεταλαμβάνοντες, θαυμαστὰς ποιοῦνται μάχας. Ἴδιον δέ τι καὶ παράδοξον νόμιμον παρ' αὐτοῖς ἐστί. Ἐπιμελεῖς γὰρ ὄντες καὶ καθάριοι ταῖς διαίταις, ἓν ἔργον ἐπιτηδεύουσι βάναυσον καὶ πολλῆς ἀκαθαρσίας κοινωνικός· παρ' ἕκαστα γὰρ τὸ σῶμα λούουσιν οὔρῳ, καὶ τοὺς ὀδόντας παρατρίβοντες, ταύτην ἡγοῦνται θεραπείαν εἶναι τοῦ σώματος.

(C. 34.) Saevi in maleficos et hostes, miles et maxime hospitales in peregrinos; carnibus, mulso, melle exterisque vinis fruuntur. Inter vicinas gentes Vaccaei cultissimi; Lusitani fortissimi: quibus varia sunt arma, corpus agile, expeditum et saltatione exercitum: ut etiam in bellis ad numerum incedant paeanas canentes. Caeterum latrociniis, tamquam honesto vitae genere, victum quaerunt

34. *Τοῖς δ' ἤθεσι πρὸς μὲν τοὺς κακούργους καὶ πολεμίους ὑπάρχουσι ὠμοί, πρὸς δὲ τοὺς ξένους ἐπιεικεῖς καὶ φιλάνθρωποι. Τοὺς γὰρ ἐπιδημήσαντας ξένους ἅπαντας ἀξιοῦσι παρ' αὐτοῖς ποιεῖσθαι τὰς καταλύσεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλοῦνται περὶ ξενίας· οἷς δ' ἂν οἱ ξένοι συνακολουθήσωσι, τούτους ἐπαινοῦσι καὶ θεοφιλεῖς ἡγοῦνται. Τροφαῖς δὲ χρῶνται κρέασι παντοδαποῖς καὶ θαψιλέσι, καὶ οἰνομέλιτος πόματι, χορηγούσης τῆς χώρας τὸ μέλι παμπληθές· τὸν δ' οἶνον παρὰ τῶν ἐπιπλεόντων ἐμπόρων ὠνούμενοι. Χαριέστατον δὲ τῶν πλησιοχώρων ἐθνῶν αὐτοῖς ἐστὶ τὸ τῶν Οὐακκαίων ὀνομαζομένων σύστημα. Οὗτοι γὰρ καθ' ἕκαστον ἔτος διαιρούμενοι τὴν χώραν, γεωργοῦσι, καὶ τοὺς καρποὺς κοινοποιούμενοι, μεταδιδόασιν ἑκάστῳ τὸ μέρος· καὶ τοῖς νοσφισαμένοις τι γεωργοῖς θάνατον τὸ πρόστιμον τεθείκασι. Τῶν δὲ Ἰβήρων ἀλκιμώτατοι μέν εἰσιν οἱ καλούμενοι Λυσιτανοί, φοροῦσι δ' ἐν τοῖς πολέμοις πέλτας μικρὰς παντελῶς, διαπεπλεγμένας νεύροις, καὶ δυναμένας σκέπειν τὸ σῶμα περιττότερον διὰ τὴν στερεότητα. Ταύτην δ' ἐν ταῖς μάχαις μεταφέροντες εὐλύτως, ἄλλοτε ἄλλως ἀπὸ τοῦ σώματος διακρούονται φιλοτέχνως πᾶν τὸ φερόμενον ἐπ' αὐτοὺς βέλος. Χρῶνται δὲ καὶ σαυνίοις ὁλοσιδήροις ἀγκιστρώδεσι· φοροῦσι δὲ*

κράνη καὶ ξίφη παραπλήσια Κελτίβερσιν. Ἀκοντίζουσι δὲ εὐστόχως καὶ μακράν, καὶ καθόλου καρτερόπλῆγες ὑπάρχουσιν. Εὐκίνητοι δὲ ὄντες καὶ κοῦφοι, ῥᾳδίως καὶ φεύγουσι καὶ διώκουσι. Κατὰ δὲ τὰς ἐν ταῖς συστάσεσι τῶν δειλῶν ὑπομονὰς πολὺ λείπονται τῶν Κελτιβήρων. Ἐπιτηδεύουσι δὲ κατὰ μὲν τὴν εἰρήνην ὄρχησίν τινα κούφην καὶ περιέχουσαν πολλὴν εὐτονίαν σκελῶν· ἐν δὲ τοῖς πολέμοις πρὸς ῥυθμὸν ἐμβαίνουσι, καὶ παιᾶνας ᾄδουσιν, ὅταν ἐπίωσι τοῖς ἀντιτεταγμένοις. Ἴδιον δέ τι παρὰ τοῖς Ἴβηρσι καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς Λυσιτανοῖς ἐπιτηδεύεται. Τῶν γὰρ ἀκμαζόντων ταῖς ἡλικίαις οἱ μάλιστα ἀπορώτατοι ταῖς οὐσίαις, ῥώμῃ δὲ σώματος καὶ θράσει διαφέροντες, ἐφοδιάσαντες αὐτοὺς ἄλκῃ καὶ τοῖς ὅπλοις, εἰς τὰς ὀρεινὰς δυσχωρίας ἀθροίζονται· συστήματα δὲ ποιήσαντες ἀξιόλογα, κατατρέχουσι τὴν Ἰβηρίαν, καὶ λῃστεύοντες πλούτους ἀθροίζουσι, καὶ τοῦτο διατελοῦσι πράττοντες μετὰ πάσης καταφρονήσεως· κούφοις γὰρ χρώμενοι καθοπλισμοῖς, καὶ παντελῶς ὄντες εὐκίνητοι καὶ ὀξεῖς, δυσχειρότατοι τοῖς ἄλλοις εἰσί. Καθόλου δὲ τὰς ἐν τοῖς ὄρεσι δυσχωρίας καὶ τραχύτητας ἡγούμενοι πατρίδας εἶναι, εἰς ταύτας καταφεύγουσι, δυσδιεξόδους οὔσας μεγάλοις καὶ βαρέσι στρατοπέδοις. Διὸ καὶ Ῥωμαῖοι πολλάκις ἐπ' αὐτοὺς στρατεύσαντες, τῆς μὲν πολλῆς καταφρονήσεως ἐπέστησαν αὐτούς, εἰς τέλος δὲ τὰ λῃστήρια καταλῦσαι πολλάκις φιλοτιμηθέντες, οὐκ ἠδυνήθησαν.

(C. 35.) Praestat Iberia argenti fodinis. Nam incendio sylvarum in montibus Pyrenaeis primum fertur argenti copia provenisse: cuius pretium dum nesciebant indigenae, Phoenices allecti, permutandis meroibus ingentem quaestum fecerunt.

35. Ἐπεὶ δὲ τὰ περὶ τῶν Ἰβήρων διήλθομεν, οὐκ ἀνοίκειον εἶναι διαλαμβάνομεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ μετάλλων ἀργυρείων διελθεῖν. Αὕτη γὰρ ἡ χώρα σχεδόν τι πλεῖστον καὶ κάλλιστον ἔχει μεταλλευόμενον ἀργύριον, καὶ πολλὰς τοῖς ἐργαζομένοις παρέχεται προσόδους. Εἴρηται μὲν οὖν ἡμῖν καὶ ἐν ταῖς πρὸ ταύτης βίβλοις, ἐν ταῖς περὶ Ἡρακλέους πράξεσι, τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ὄρη τὰ καλούμενα Πυρηναῖα. Ταῦτα δὲ καὶ κατὰ τὸ ὕψος καὶ κατὰ τὸ μέγεθος ὑπάρχει διάφορα τῶν ἄλλων· παρήκει γὰρ ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν μεσημβρίαν θαλάττης σχεδὸν ἄχρι πρὸς τὸν ὑπὸ τὰς ἄρκτους ὠκεανόν, διείργοντα δὲ τὴν Γαλατίαν καὶ τὴν Ἰβηρίαν, ἔτι δὲ τὴν Κελτιβηρίαν, παρεκτείνει σταδίους ὡς τριςχιλίους. Πολλῶν δὲ ὄντων ἐν αὐτοῖς δρυμῶν καὶ πυκνῶν τοῖς δένδρεσι, φασὶν ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις ὑπό τινων νομέων, ἀφέντων πῦρ, κατακαῆναι παντελῶς ἅπασαν τὴν ὀρεινὴν χώραν. Διὸ καὶ συχνὰς ἡμέρας συνεχῶς τοῦ πυρὸς ἐπιφλέγοντος, καῆναι τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς· καὶ τὰ μὲν ὄρη διὰ τὸ συμβεβηκὸς κληθῆναι Πυρηναῖα, τὴν δ' ἐπιφάνειαν τῆς κατακεκαυμένης χώρας ἀργύρῳ ῥυῆναι πολλῷ, καὶ χωνευθείσης τῆς φύσεως, ἐξ ἧς ὁ ἄργυρος κατασκευάζεται, ῥύακας γενέσθαι πολλοὺς ἀργύρου καθαροῦ. Τῆς δὲ τούτου χρείας ἀγνοουμένης παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις, τοὺς Φοίνικας ἐμπορίαις χρωμένους, καὶ τὸ γεγονὸς μαθόντας, ἀγο-

ράζειν τὸν ἄργυρον μικρᾶς τινὸς ἀντιδόσεως ἄλλω
φορτίων. Διὸ δὴ τοὺς Φοίνικας μετακομίζοντας ε
τε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀσίαν, καὶ τἆλλα πάντ
ἔθνη, μεγάλους περιποιήσασθαι πλούτους. Ἐπὶ τ
σοῦτο δὲ τοὺς ἐμπόρους διατεῖναι τῆς φιλοκερδία
ἅστε ἐπειδάν, καταγόμων ὄντων τῶν πλοίων, περι
τεύῃ πολὺς ἄργυρος, ἐκκόπτειν τὸν ἐν ταῖς ἀγκύ
ραις μόλιβδον, καὶ ἐκ τοῦ ἀργύρου τὴν ἐκ τοῦ μο
λίβδου χρείαν ἀλλάττεσθαι. Διόπερ ἐπὶ πολλοὺ
χρόνους οἱ Φοίνικες, διὰ τῆς τοιαύτης ἐμπορίας ἐ
πολὺν λαβόντες χρόνον αὔξησιν, ἀποικίας πολλ
ἀπέστειλαν, τὰς μὲν εἰς Σικελίαν καὶ τὰς σύνεγγυ
ταύτῃ νήσους, τὰς δὲ εἰς τὴν Λιβύην, καὶ Σαρδόνα
καὶ τὴν Ἰβηρίαν.

(C. 36.) Sed posthac Iberi ipsi in metalla incubuere, exercen
tibus opus plebeiis. Iberia Romanorum potestati subiecta, et fr
quentati sunt per mancipia coëmpta labores, et magna inde vect
galia redundarunt.

36. Ὕστερον δὲ πολλοῖς χρόνοις οἱ μὲν Ἴβηρε
μαθόντες τὰ περὶ τὸν ἄργυρον ἰδιώματα, κατεσκεύ
σαν ἐξιόλογα μέταλλα· διόπερ ἄργυρον κάλλιστο
καὶ σχεδόν τι πλεῖστον κατασκευάζοντες, μεγάλ
ἐλάμβανον προσόδους. Ὁ δὲ τρόπος τῆς μεταλλεί
καὶ τῶν ἔργων τοιοῦτός τις ἐστὶ παρὰ τοῖς Ἴβηρσι
Ὄντων χαλκοῦ καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μετάλλ
θαυμασιῶν, οἱ μὲν ἐργαζόμενοι τὰ χαλκουργεῖα,
τέταρτον μέρος χαλκοῦ καθαροῦ ἐκ τῆς ὀρυττομέν
γῆς λαμβάνουσι. Τῶν δὲ ἀργυρευόντων τινὲς ἰδι
τῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις Εὐβοϊκὸν ἐξαίρουσι τάλαντο
Πᾶσα γὰρ ἡ βῶλος ἐστι ψήγματος συμπεπηγότ

καὶ ἀπολάμποντος μεστή. Διὸ καὶ θαυμάσαι τις ἂν τήν τε τῆς χώρας φύσιν, καὶ τὴν φιλοπονίαν τῶν ἐργαζομένων αὐτὴν ἀνθρώπων. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον οἱ τυχόντες τῶν ἰδιωτῶν προσεκαρτέρουν τοῖς μετάλλοις, καὶ μεγάλους ἀπεφέροντο πλούτους διὰ τὴν ἑτοιμότητα καὶ δαψίλειαν τῆς ἀργυρίτιδος γῆς· ὕστερον δὲ τῶν Ῥωμαίων κρατησάντων τῆς Ἰβηρίας, πλῆθος Ἰταλικὸν ἐπεπόλασε τοῖς μετάλλοις, καὶ μεγάλους ἀπεφέροντο πλούτους διὰ τὴν φιλοκερδίαν. Ἐνούμενοι γὰρ πλῆθος ἀνδραπόδων, παραδιδόασι τοῖς ἐφεστηκόσι ταῖς μεταλλικαῖς ἐργασίαις. Οὗτοι δὲ κατὰ πλείονας τόπους ἀνοίξαντες στόμια, καὶ κατὰ βάθους ὀρύττοντες τὴν γῆν, ἐρευνῶσι τὰς πολυαργύρους καὶ πολυχρύσους πλάκας τῆς γῆς· καταβαίνονές τε, οὐ μόνον εἰς μῆκος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὸ βάθος παρεκτείνοντες ἐπὶ πολλοὺς σταδίους τὰ ὀρύγματα, καὶ πλαγίους καὶ σκολιὰς διαδύσεις ποικίλως μεταλλουργοῦντες, ἀνάγουσιν ἐκ βυθῶν τὴν τὸ κέρδος αὐτοῖς παρεχομένην βῶλον.

(C. 37.) Atticis ditiora sunt et benigniora metalla Iberorum: qui ovios subterraneos obliquis fossis intercipiunt, et ad hauriendas in dinis aquas machinis Aegyptiacis (cochleis, v. I, 34.) utuntur, ab chimede inventis.

37. Μεγάλην δ' ἔχει παραλλαγὴν τὰ μέταλλα αὐτὰ συγκρινόμενα τοῖς κατὰ τὴν Ἀττικήν. Ἐκεῖνα ἐν γὰρ οἱ μεταλλεύοντες, καὶ πρὸς ταῖς ἐργασίαις ἐγάλας προϊέμενοι δαπάνας, ἃ μὲν ἤλπισαν ἐνίοτε ἐβεῖν οὐκ ἔλαβον, ἃ δὲ εἶχον ἀπέβαλον· ὥστε δοκεῖν αὐτοὺς ὥσπερ αἰνίγματος τρόπον ἀτυχεῖν. Οἱ κατὰ τὴν Ἱσπανίαν μεταλλουργοὶ ταῖς ἐλπίσι με-

γάλους σωρεύουσι πλούτους ἐκ τούτων τῶν ἐργασιῶν. Τῶν γὰρ πρώτων ἔργων ἐπιτυγχανομένων διὰ τὴν τῆς γῆς εἰς τοῦτο τὸ γένος ἀρετήν, ἀεὶ μᾶλλον εὑρίσκουσι λαμπροτέρας φλέβας, γεμούσας ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ. Πᾶσα γὰρ ἡ σύνεγγυς διαπέπλεκται πολυμερῶς τοῖς ἑλιγμοῖς τῶν ῥάβδων. Ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ βάθους ἐμπίπτουσι ποταμοῖς ῥέουσιν ὑπὸ τὴν γῆν, ὧν τῆς βίας περιγίνονται, διακόπτοντες τὰς ῥύσεις αὐτῶν τὰς ἐμπιπτούσας τοῖς ὀρύγμασι πλαγίοις. Ταῖς γὰρ ἀδιαψεύστοις τοῦ κέρδους προσδοκίαις πιεζόμενοι, πρὸς τὸ τέλος ἄγουσι τὰς ἰδίας ἐπιβολάς· καὶ τὸ πάντων παραδοξότατον· ἀπαρύτουσι γὰρ τὰς ῥύσεις τῶν ὑδάτων τοῖς Αἰγυπτιακοῖς λεγομένοις κοχλίαις, οὓς Ἀρχιμήδης ὁ Συρακούσιος εὗρεν, ὅτε παρέβαλεν εἰς Αἴγυπτον· διὰ δὲ τούτων συνεχῶς ἐκ διαδοχῆς παραδιδόντες μέχρι τοῦ στομίου, τὸν τῶν μετάλλων τόπον ἀναξηραίνουσι, καὶ κατασκευάζουσιν εὔθετον τὴν πρὸς τὰς ἐργασίας πραγματείαν. Φιλοτέχνου δ' ὄντος τοῦ ὀργάνου καθ' ὑπερβολήν, διὰ τῆς τυχούσης ἐργασίας ἄπλετον ὕδωρ ἀναῤῥίπτεῖται παραδόξως, καὶ πᾶν τὸ ποτάμιον ῥεῦμα ῥᾳδίως ἐκ βυθοῦ πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν ἐκχεῖται. Θαυμάσαι δ' ἄν τις εἰκότως τοῦ τεχνίτου τὴν ἐπίνοιαν, οὐ μόνον ἐν τούτοις, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς καὶ μείζοσι, διαβεβοημένοις κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην· περὶ ὧν τὰ κατὰ μέρος, ὅταν ἐπὶ τὴν Ἀρχιμήδους ἡλικίαν ἔλθωμεν, ἀκριβῶς διέξιμεν.

(C. 38.) Servorum ad metalla damnatorum misera conditio. Sed Poeni et Itali inde opes reportarunt. Praeterea et stannum in Ibe-

ria effoditur, dictaeque hinc sunt insulae Cassiterides. Eiusdem magnam copiam Britannia in Galliam transmittit.

38. Οἱ δ' οὖν ταῖς ἐργασίαις τῶν μετάλλων ἐνδιατρίβοντες, τοῖς μὲν κυρίοις ἀπίστους τοῖς πλήθεσι προσόδους περιποιοῦσιν· αὐτοὶ δὲ κατὰ γῆς ἐν τοῖς ὀρύγμασι καὶ καθ' ἡμέραν καὶ νύκτα καταξαινόμενοι τὰ σώματα, πολλοὶ μὲν ἀποθνήσκουσι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακοπαθείας· (ἄνεσις γὰρ ἢ παῦλα τῶν ἔργων οὐκ ἔστιν αὐτοῖς, ἀλλὰ ταῖς τῶν ἐπιστατῶν πληγαῖς, ἀναγκαζόντων ὑπομένειν τὴν δεινότητα τῶν κακῶν, ἀτυχῶς προΐενται τὸ ζῆν·) τινὲς δὲ ταῖς δυνάμεσι τῶν σωμάτων, καὶ ταῖς τῶν ψυχῶν καρτερίαις ὑπομένοντες, πολὺν χρόνον ἔχουσι τὴν ταλαιπωρίαν. Αἱρετώτερος γὰρ αὐτοῖς ὁ θάνατός ἐστι τοῦ ζῆν, διὰ τὸ μέγεθος τῆς ταλαιπωρίας. Πολλῶν δὲ ὄντων περὶ τὰς προειρημένας μετελλείας παραδόξων, οὐχ ἥκιστ' ἄν τις θαυμάσειε, διότι τῶν μεταλλουργείων οὐδὲν πρόσφατον ἔχει τὴν ἀρχήν, πάντα δὲ ὑπὸ τῆς Καρχηδονίων φιλαργυρίας ἀνεύρηται, καθ' ὃν καιρὸν τῆς Ἰβηρίας ἐπεκράτουν. Ἐκ τούτων γὰρ ἔσχον τὴν ἐπὶ πλεῖον αὔξησιν, μισθούμενοι τοὺς κρατίστους στρατιώτας, καὶ διὰ τούτων πολλοὺς καὶ μεγάλους πολέμους διαπολεμήσαντες. Καθόλου γὰρ ἀεὶ Καρχηδόνιοι διεπολέμουν, οὔτε πολιτικοῖς στρατιώταις οὔτε τοῖς ἀπὸ τῶν συμμάχων ἀθροιζομένοις πεποιθότες· ἀλλὰ καὶ Ῥωμαίους καὶ Σικελιώτας καὶ τοὺς κατὰ τὴν Λιβύην κατοικοῦντας εἰς τοὺς μεγίστους ἦγον κινδύνους, καταπλουτομαχοῦντες ἅπαντας διὰ τὴν ἐκ τῶν μετάλλων γινομένην εὐπορίαν. Δεινοὶ γάρ, ὡς ἔοικεν, ὑπῆρξαν οἱ

Φοινικες ἐκ παλαιῶν χρόνων εἰς τὸ κέρδος εὑρεῖν· οἱ δ' ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, εἰς τὸ μηδὲν μηδενὶ τῶν ἄλλων καταλιπεῖν. Τίνεται δὲ καὶ κασσίτερος ἐν πολλοῖς τόποις τῆς Ἰβερίας, οὐκ ἐξ ἐπιπολῆς εὑρισκόμενος, ὡς ἐν ταῖς ἱστορίαις τινὲς τεθρυλλήκασιν, ἀλλ' ὀρυττόμενος [καὶ χωνευόμενος] ὁμοίως ἀργύρῳ τε καὶ χρυσῷ. Ὑπεράνω γὰρ τῆς τῶν Λυσιτανῶν χώρας ἐστὶ μέταλλα πολλὰ τοῦ κασσιτέρου, κατὰ τὰς προκειμένας τῆς Ἰβηρίας ἐν τῷ ὠκεανῷ νησῖδας, τὰς ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος Κασσιτερίδας ὠνομασμένας. Πολὺς δὲ καὶ ἐκ τῆς Βρεττανικῆς νήσου διακομίζεται πρὸς τὴν καταντικρὺ κειμένην Γαλατίαν, καὶ διὰ τῆς μεσογείου Κελτικῆς ἐφ' ἵππων ὑπὸ τῶν ἐμπόρων ἄγεται παρά τε τοὺς Μασσαλιώτας καὶ εἰς τὴν ὀνομαζομένην πόλιν Ναρβῶνα. Αὕτη δ' ἔστιν ἄποικος μὲν Ῥωμαίων, διὰ δὲ τὴν εὐκαιρίαν καὶ τὴν εὐπορίαν μέγιστον ἐμπόριον ἔχουσα τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις.

(C. 39.) Sequuntur Ligures (cfr. IV, 20): quorum aspera et sterilis terra; corpora ex assiduis laboribus macilenta et nervosa; victus maxime tenuis; feminae virili robore praeditae; arma partim leviora Romanis, partim ad horum similitudinem conformata; durissima omnium vita, animique ad subeunda quaevis terra marique pericula proni.

39. Ἡμεῖς δὲ ἐπεὶ τὰ κατὰ τοὺς Γαλάτας καὶ τοὺς Κελτίβηρας, ἔτι δ' Ἴβηρας διῆλθομεν, ἐπὶ τοὺς Λίγυας μεταβησόμεθα. Οὗτοι γὰρ νέμονται χώραν τραχεῖαν καὶ παντελῶς λυπράν· τοῖς δὲ πόνοις καὶ ταῖς κατὰ τὴν λειτουργίαν συνεχέσι κακοπαθείαις ἐπίπονόν τινα βίον καὶ ἄτυχῆ ζῶσι. Καταδένδρου γὰρ τῆς χώρας οὔσης, οἱ μὲν αὐτῶν ὑλοτομοῦσι

δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, αἰδηροφοροῦντες ἐνεργοὺς πελέκεις καὶ βαρεῖς, οἱ δὲ τὴν γῆν ἐργαζόμενοι, τὸ πλεῖον πέτρας λατομοῦσι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς τραχύτητος. Οὐδεμίαν γὰρ βῶλον τοῖς ἐργαλείοις ἀνασπῶσιν ἄνευ λίθου· καὶ τοιαύτην ἔχοντες ἐν τοῖς ἔργοις κακοπάθειαν, τῇ συνεχείᾳ περιγίνονται τῆς φύσεως· καὶ πολλὰ μοχθήσαντες, ὀλίγους καρποὺς καὶ μόλις λαμβάνουσιν. Διὰ δὲ τὴν συνέχειαν τῶν γυμνασιῶν, καὶ τὸ τῆς τροφῆς ἐλλιπές, τοῖς σώμασιν ὑπάρχουσιν ἰσχνοὶ καὶ εὔτονοι. Πρὸς δὲ τὴν κακοπάθειαν ταύτην συνεργοὺς ἔχουσι τὰς γυναῖκας, εἰθισμένας ἐπίσης τοῖς ἀνδράσιν ἐργάζεσθαι. Κυνηγίας δὲ ποιοῦνται συνεχεῖς, ἐν αἷς πολλὰ τῶν θηρίων χειρούμενοι, τὴν ἐκ τῶν καρπῶν σπάνιν διορθοῦνται. Διόπερ ἐμβιοῦντες ὄρεσι χιονοβολουμένοις, καὶ τραχύτητας ἀπίστους ὀρειβατεῖν εἰωθότες, εὔτονοι καὶ μυώδεις γίνονται τοῖς σώμασιν. Ἔνιοι δὲ διὰ τὴν παρ' αὐτοῖς σπανοκαρπίαν πίνουσι μὲν ὕδωρ, σαρκοφαγοῦσι δὲ τὰς τῶν ἡμέρων τε καὶ ἀγρίων ζώων σάρκας, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς χώρας λαχάνων ἐμπίπλανται, τὴν χώραν ἔχοντες ἄβατον τοῖς προσφιλεστάτοις τῶν θεῶν Δήμητρι καὶ Διονύσῳ. Νυκτερεύουσι δ' ἐπὶ τῆς χώρας σπανίως μὲν ἔν τισιν εὐτελέσιν ἐπαύλεσιν, ἢ καλιαῖς· τὰ δὲ πολλὰ ἐν ταῖς κοίλαις πέτραις καὶ τοῖς σπηλαίοις αὐτοφυέσι, καὶ δυναμένοις σκέπην ἱκανὴν παρέχεσθαι. Ἀκολούθως δὲ τούτοις καὶ τἆλλα ποιοῦσι, διαφυλάττοντες τὸν ἀρχαῖον καὶ ἀκατάσκευον βίον. Καθόλου δ' ἐν τοῖς τόποις αἱ μὲν γυναῖκες ἀνδρῶν, οἱ δὲ ἄνδρες θηρίων ἔχουσιν εὐτονίαν καὶ

ἀλκήν. Πολλάκις γοῦν φασὶν ἐν ταῖς στρατείαις τὸν μέγιστον τῶν Γαλατῶν ὑπὸ Λίγυος ἰσχνοῦ παντελῶς ἐκ προκλήσεως μονομαχήσαντα ἀνῃρῆσθαι. Ὁπλισμὸν δ' ἔχουσιν οἱ Λίγυες ἐλαφρότερον τῶν Ῥωμαϊκῶν τῇ κατασκευῇ. Σκεπάζει γὰρ αὐτοὺς παραμήκης θυρεὸς εἰς τὸν Γαλατικὸν ῥυθμὸν δεδημιουργημένος, καὶ χιτῶν συντιλημμένος ζωστῆρι· καὶ περιτίθενται θηρίων δοράς καὶ ξίφος σύμμετρον. Τινὲς δὲ αὐτῶν διὰ τὴν ἐπιμιξίαν τῆς Ῥωμαίων πολιτείας μετεσχημάτισαν τὸν ὁπλισμόν, ἐξομοιοῦντες ἑαυτοὺς τοῖς ἡγουμένοις. Θρασεῖς δ' εἰσὶ καὶ γενναῖοι, οὐ μόνον εἰς πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ἐν τῷ βίῳ περιστάσεις τὰς ἔχουσας δεινότητας. Ἐμπορευόμενοι γὰρ πλέουσι τὸ Σαρδῶον καὶ τὸ Λιβυκὸν πέλαγος, εὐκόλως ἑαυτοὺς ῥίπτοντες εἰς ἀβοηθήτους κινδύνους. Σκάφεσι γὰρ χρώμενοι τῶν σχεδιῶν εὐτελεστέροις, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς κατὰ ναῦν χρησίμοις ἥκιστα κατεσκευασμένοις, ὑπομένουσι τὰς ἐκ τῶν χειμώνων φοβερωτάτας περιστάσεις καταπληκτικῶς.

(C. 40.) Tyrrheni et terra potentes, et classe praestantes, obieto Italiae mari nomen dederunt. Militiae pedestris tubaeque inventores, lictoribus, sella curuli, toga praetexta, etiam porticibus domorum primum usi sunt: iidem literis dediti, prodigiorum disciplinam vitaeque elegantiam expoliverunt, beati terrae fertilitate. Sed ad extremum, abiecta virtute, compotationibus et ignavia veterem gloriam perditum iere.

40. Λείπεται δ' ἡμῖν εἰπεῖν περὶ τῶν Τυῤῥηνῶν. Οὗτοι γὰρ τὸ μὲν παλαιὸν ἀνθρείᾳ διενέγκαντες, χώραν πολλὴν κατεκτήσαντο, καὶ πόλεις ἀξιολόγους καὶ πολλὰς ἔκτισαν. Ὁμοίως δὲ καὶ ναυτικαῖς δυνάμεσιν ἰσχύσαντες, καὶ πολλοὺς χρόνους θαλαττοκρατήσαντες, τὸ μὲν παρὰ τὴν Ἰταλίαν πέλαγος ἀφ'

ἑαυτῶν ἐποίησαν Τυῤῥηνικὸν προσαγορευθῆναι· τὰ δὲ κατὰ τὰς πεζικὰς δυνάμεις ἐπονήσαντες, τήν τε σάλπιγγα [λεγομένην] ἐξεῦρον, εὐχρηστοτάτην μὲν εἰς τοὺς πολέμους, ἀπ' ἐκείνων δ' ὀνομασθεῖσαν Τυῤῥηνήν, τό, τε περὶ τοὺς ἡγουμένους στρατηγοὺς ἀξίωμα κατεσκεύασαν, περιθέντες τοῖς ἡγουμένοις ῥαβδούχους, καὶ δίφρον ἐλεφάντινον, καὶ περιπόρφυραν τήβενναν. Ἔν τε ταῖς οἰκίαις τὰ περίστυα πρὸς τὰς τῶν θεραπευόντων ὄχλων ταραχὰς ἐξεῦρον εὐχρηστίαν. Ὧν τὰ πλεῖστα Ῥωμαῖοι μιμησάμενοι καὶ πρὸς τὸ κάλλιστον αὐξήσαντες, μετήνεγκαν ἐπὶ τὴν ἰδίαν πολιτείαν. Γράμματά τε καὶ φυσιολογίαν καὶ θεολογίαν ἐξεπόνησαν ἐπὶ πλεῖον, καὶ τὰ περὶ τὴν κεραυνοσκοπίαν μάλιστα πάντων ἀνθρώπων ἐξειργάσαντο. Διὸ καὶ μέχρι τῶν νῦν χρόνων οἱ τῆς οἰκουμένης σχεδὸν ὅλης ἡγούμενοι θαυμάζουσί τε τοὺς ἄνδρας, καὶ κατὰ τὰς ἐν τοῖς κεραυνοῖς διοσημείας τούτοις ἐξηγηταῖς χρῶνται. Χώραν δὲ νεμόμενοι πάμφορον, καὶ ταύτην ἐξεργαζόμενοι, καρπῶν ἀφθονίαν ἔχουσιν, οὐ μόνον πρὸς τὴν ἀρκοῦσαν διατροφήν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀπόλαυσιν δαψιλῆ καὶ τρυφὴν ἀνήκουσαν. Παρατίθενται γὰρ δὶς τῆς ἡμέρας τραπέζας πολυτελεῖς, καὶ τἆλλα τὰ πρὸς τὴν ὑπερβάλλουσαν τρυφὴν οἰκεῖα. Στρωμνὰς μὲν ἀνθινὰς κατασκευάζοντες, ἐκπωμάτων δ' ἀργυρῶν παντοδαπῶν πλῆθος, καὶ τῶν διακονούντων οἰκετῶν οὐκ ὀλίγον ἀριθμὸν ἡτοιμακότες. Καὶ τούτων οἱ μὲν εὐπρεπείᾳ διαφέροντες εἰσιν, οἱ δ' ἐσθῆσι πολυτελεστέραις ἢ κατὰ δουλικὴν ἀξίαν κεκόσμηνται. Οἰκή-

κράνη καὶ ξίφη παραπλήσια Κελτίβερσιν. Ἀκοντίζουσι δὲ εὐστόχως καὶ μαχράν, καὶ καθόλου καρτερωπλῆγες ὑπάρχουσιν. Εὐκίνητοι δὲ ὄντες καὶ κοῦφοι, ῥᾳδίως καὶ φεύγουσι καὶ διώκουσι. Κατὰ δὲ τὰς ἐν ταῖς συστάσεσι τῶν δειγῶν ὑπομονὰς πολὺ λείπονται τῶν Κελτιβήρων. Ἐπιτηδεύουσι δὲ κατὰ μὲν τὴν εἰρήνην ὄρχησίν τινα κούφην καὶ περιέχουσαν πολλὴν εὐτονίαν σκελῶν· ἐν δὲ τοῖς πολέμοις πρὸς ῥυθμὸν ἐμβαίνουσι, καὶ παιᾶνας ᾄδουσιν, ὅταν ἐπίωσι τοῖς ἀντιτεταγμένοις. Ἴδιον δέ τι παρὰ τοῖς Ἴβηρσι καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς Λυσιτανοῖς ἐπιτηδεύεται. Τῶν γὰρ ἀκμαζόντων ταῖς ἡλικίαις οἱ μάλιστα ἀπορώτατοι ταῖς οὐσίαις, ῥώμῃ δὲ σώματος καὶ θράσει διαφέροντες, ἐφοδιάσαντες αὑτοὺς ἀλκῇ καὶ τοῖς ὅπλοις, εἰς τὰς ὀρεινὰς δυσχωρίας ἀθροίζονται· συστήματα δὲ ποιήσαντες ἀξιόλογα, κατατρέχουσι τὴν Ἰβηρίαν, καὶ λῃστεύοντες πλούτους ἀθροίζουσι, καὶ τοῦτο διατελοῦσι πράττοντες μετὰ πάσης καταφρονήσεως· κούφοις γὰρ χρώμενοι καθοπλισμοῖς, καὶ παντελῶς ὄντες εὐκίνητοι καὶ ὀξεῖς, δυσχειρώτατοι τοῖς ἄλλοις εἰσί. Καθόλου δὲ τὰς ἐν τοῖς ὄρεσι δυσχωρίας καὶ τραχύτητας ἡγούμενοι πατρίδας εἶναι, εἰς ταύτας καταφεύγουσι, δυσδιεξόδους οὔσας μεγάλοις καὶ βαρέσι στρατοπέδοις. Διὸ καὶ Ῥωμαῖοι πολλάκις ἐπ' αὐτοὺς στρατεύσαντες, τῆς μὲν πολλῆς καταφρονήσεως ἐπέστησαν αὐτούς, εἰς τέλος δὲ τὰ λῃστήρια καταλῦσαι πολλάκις φιλοτιμηθέντες, οὐκ ἠδυνήθησαν.

(C. 35.) Praestat Iberia argenti fodinis. Nam incendio sylvarum in montibus Pyrenaeis primum fertur argenti copia provenisse: eujus pretium dum nesciebant indigenae, Phoenices allecti, permutandis mercibus ingentem quaestum fecerunt.

35. Ἐπεὶ δὲ τὰ περὶ τῶν Ἰβήρων διήλθομεν, οὐκ ἀνοίκειον εἶναι διαλαμβάνομεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ μετάλλων ἀργυρείων διελθεῖν. Αὕτη γὰρ ἡ χώρα σχεδόν τι πλεῖστον καὶ κάλλιστον ἔχει μεταλλευόμενον ἀργύριον, καὶ πολλὰς τοῖς ἐργαζομένοις παρέχεται προσόδους. Εἴρηται μὲν οὖν ἡμῖν καὶ ἐν ταῖς πρὸ ταύτης βίβλοις, ἐν ταῖς περὶ Ἡρακλέους πράξεσι, τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ὄρη τὰ καλούμενα Πυρηναῖα. Ταῦτα δὲ καὶ κατὰ τὸ ὕψος καὶ κατὰ τὸ μέγεθος ὑπάρχει διάφορα τῶν ἄλλων· παρήκει γὰρ ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν μεσημβρίαν θαλάττης σχεδὸν ἄχρι πρὸς τὸν ὑπὸ τὰς ἄρκτους ὠκεανόν, διείργοντα δὲ τὴν Γαλατίαν καὶ τὴν Ἰβηρίαν, ἔτι δὲ τὴν Κελτιβηρίαν, παρεκτείνει σταδίους ὡς τρισχιλίους. Πολλῶν δὲ ὄντων ἐν αὐτοῖς δρυμῶν καὶ πυκνῶν τοῖς δένδρεσι, φασὶν ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις ὑπό τινων νομέων, ἀφέντων πῦρ, κατακαῆναι παντελῶς ἅπασαν τὴν ὀρεινὴν χώραν. Διὸ καὶ συχνὰς ἡμέρας συνεχῶς τοῦ πυρὸς ἐπιφλέγοντος, καῆναι τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς· καὶ τὰ μὲν ὄρη διὰ τὸ συμβεβηκὸς κληθῆναι Πυρηναῖα, τὴν δ' ἐπιφάνειαν τῆς κατακεκαυμένης χώρας ἀργύρῳ ῥυῆναι πολλῷ, καὶ χωνευθείσης τῆς φύσεως, ἐξ ἧς ὁ ἄργυρος κατασκευάζεται, ῥύακας γενέσθαι πολλοὺς ἀργύρου καθαροῦ. Τῆς δὲ τούτου χρείας ἀγνοουμένης παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις, τοὺς Φοίνικας ἐμπορίαις χρωμένους, καὶ τὸ γεγονὸς μαθόντας, ἀγο-

ράζειν τὸν ἄργυρον μικρᾶς τινὸς ἀντιδόσεως ἄλλων φορτίων. Διὸ δὴ τοὺς Φοίνικας μετακομίζοντας εἰς τε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀσίαν, καὶ τἆλλα πάντα ἔθνη, μεγάλους περιποιήσασθαι πλούτους. Ἐπὶ τοσοῦτο δὲ τοὺς ἐμπόρους διατεῖναι τῆς φιλοκερδίας, ὥστε ἐπειδάν, καταγόμων ὄντων τῶν πλοίων, περιττεύῃ πολὺς ἄργυρος, ἐκκόπτειν τὸν ἐν ταῖς ἀγκύραις μόλιβδον, καὶ ἐκ τοῦ ἀργύρου τὴν ἐκ τοῦ μολίβδου χρείαν ἀλλάττεσθαι. Διόπερ ἐπὶ πολλοὺς χρόνους οἱ Φοίνικες, διὰ τῆς τοιαύτης ἐμπορίας ἐπὶ πολὺν λαβόντες χρόνον αὔξησιν, ἀποικίας πολλὰς ἀπέστειλαν, τὰς μὲν εἰς Σικελίαν καὶ τὰς σύνεγγυς ταύτῃ νήσους, τὰς δὲ εἰς τὴν Λιβύην, καὶ Σαρδόνα, καὶ τὴν Ἰβηρίαν.

(C. 36.) Sed posthac Iberi ipsi in metalla incubuere, exercentibus opus plebeiis. Iberia Romanorum potestati subiecta, et frequentati sunt per mancipia coëmpta labores, et magna inde vectigalia redundarunt.

36. Ὕστερον δὲ πολλοῖς χρόνοις οἱ μὲν Ἴβηρες, μαθόντες τὰ περὶ τὸν ἄργυρον ἰδιώματα, κατεσκεύασαν ἀξιόλογα μέταλλα· διόπερ ἄργυρον κάλλιστον καὶ σχεδόν τι πλεῖστον κατασκευάζοντες, μεγάλας ἐλάμβανον προσόδους. Ὁ δὲ τρόπος τῆς μεταλλείας καὶ τῶν ἔργων τοιοῦτός τις ἐστὶ παρὰ τοῖς Ἴβηρσιν. Ὄντων χαλκοῦ καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μετάλλων θαυμασίων, οἱ μὲν ἐργαζόμενοι τὰ χαλκουργεῖα, τὸ τέταρτον μέρος χαλκοῦ καθαροῦ ἐκ τῆς ὀρυττομένης γῆς λαμβάνουσι. Τῶν δὲ ἀργυρευόντων τινὲς ἰδιωτῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις Εὐβοϊκὸν ἐξαίρουσι τάλαντον. Πᾶσα γὰρ ἡ βῶλος ἐστι ψήγματος συμπεπηγότος

καὶ ἀπολάμποντος μεστήν. Διὸ καὶ θαυμάσαι τις ἂν τήν τε τῆς χώρας φύσιν, καὶ τὴν φιλοπονίαν τῶν ἐργαζομένων αὐτὴν ἀνθρώπων. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον οἱ τυχόντες τῶν ἰδιωτῶν προεκαρτέρουν τοῖς μετάλλοις, καὶ μεγάλους ἀπεφέροντο πλούτους διὰ τὴν ἑτοιμότητα καὶ δαψίλειαν τῆς ἀργυρίτιδος γῆς· ὕστερον δὲ τῶν Ῥωμαίων κρατησάντων τῆς Ἰβηρίας, πλῆθος Ἰταλικὸν ἐπεπόλασε τοῖς μετάλλοις, καὶ μεγάλους ἀπεφέροντο πλούτους διὰ τὴν φιλοκερδίαν. Ὠνούμενοι γὰρ πλῆθος ἀνδραπόδων, παραδιδόασι τοῖς ἐφεστηκόσι ταῖς μεταλλικαῖς ἐργασίαις. Οὗτοι δὲ κατὰ πλείονας τόπους ἀνοίξαντες στόμια, καὶ κατὰ βάθους ὀρύττοντες τὴν γῆν, ἐρευνῶσι τὰς πολυαργύρους καὶ πολυχρύσους πλάκας τῆς γῆς· καταβαίνοντές τε, οὐ μόνον εἰς μῆκος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὸ βάθος παρεκτείνοντες ἐπὶ πολλοὺς σταδίους τὰ ὀρύγματα, καὶ πλαγίους καὶ σκολιὰς διαδύσεις ποικίλως μεταλλουργοῦντες, ἀνάγουσιν ἐκ βυθῶν τὴν τὸ κέρδος αὐτοῖς παρεχομένην βῶλον.

(C. 37.) Atticis ditiora sunt et benigniora metalla Iberorum: qui fluvios subterraneos obliquis fossis intercipiunt, et ad hauriendas in fodinis aquas machinis Aegyptiacis (cochleis, v. I, 34.) utuntur, ab Archimede inventis.

37. Μεγάλην δ' ἔχει παραλλαγὴν τὰ μέταλλα ταῦτα συγκρινόμενα τοῖς κατὰ τὴν Ἀττικήν. Ἐκεῖνα μὲν γὰρ οἱ μεταλλεύοντες, καὶ πρὸς ταῖς ἐργασίαις μεγάλας προϊέμενοι δαπάνας, ἃ μὲν ἤλπισαν ἐνίοτε λαβεῖν οὐκ ἔλαβον, ἃ δὲ εἶχον ἀπέβαλον· ὥστε δοκεῖν αὐτοὺς ὥσπερ αἰγίγματος τρόπον ἀτυχεῖν. Οἱ δὲ κατὰ τὴν Ἱσπανίαν μεταλλουργοὶ ταῖς ἐλπίσι με-

γάλους σωρεύουσι πλούτους ἐκ τούτων τῶν ἐργασιῶν. Τῶν γὰρ πρώτων ἔργων ἐπιτυγχανομένων διὰ τὴν τῆς γῆς εἰς τοῦτο τὸ γένος ἀρετήν, ἀεὶ μᾶλλον εὑρίσκουσι λαμπροτέρας φλέβας, γεμούσας ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ. Πᾶσα γὰρ ἡ σύνεγγυς διαπέπλεκται πολυμερῶς τοῖς ἐλιγμοῖς τῶν ῥάβδων. Ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ βάθους ἐμπίπτουσι ποταμοῖς ῥέουσιν ὑπὸ τὴν γῆν, ὧν τῆς βίας περιγίνονται, διακόπτοντες τὰς ῥύσεις αὐτῶν τὰς ἐμπιπτούσας τοῖς ὀρύγμασι πλαγίοις. Ταῖς γὰρ ἀδιαψεύστοις τοῦ κέρδους προσδοκίαις πιεζόμενοι, πρὸς τὸ τέλος ἄγουσι τὰς ἰδίας ἐπιβολάς· καὶ τὸ πάντων παραδοξότατον· ἀπαρύτουσι γὰρ τὰς ῥύσεις τῶν ὑδάτων τοῖς Αἰγυπτιακοῖς λεγομένοις κοχλίαις, οὓς Ἀρχιμήδης ὁ Συρακούσιος εὗρεν, ὅτε παρέβαλεν εἰς Αἴγυπτον· διὰ δὲ τούτων συνεχῶς ἐκ διαδοχῆς παραδιδόντες μέχρι τοῦ στομίου, τὸν τῶν μετάλλων τόπον ἀναξηραίνουσι, καὶ κατασκευάζουσιν εὔθετον τὴν πρὸς τὰς ἐργασίας πραγματείαν. Φιλοτέχνου δ' ὄντος τοῦ ὀργάνου καθ' ὑπερβολήν, διὰ τῆς τυχούσης ἐργασίας ἄπλετον ὕδωρ ἀναῤῥίπτεῖται παραδόξως, καὶ πᾶν τὸ ποτάμιον ῥεῦμα ῥᾳθίως ἐκ βυθοῦ πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν ἐκχεῖται. Θαυμάσαι δ' ἄν τις εἰκότως τοῦ τεχνίτου τὴν ἐπίνοιαν, οὐ μόνον ἐν τούτοις, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς καὶ μείζοσι, διαβεβοημένοις κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην· περὶ ὧν τὰ κατὰ μέρος, ὅταν ἐπὶ τὴν Ἀρχιμήδους ἡλικίαν ἔλθωμεν, ἀκριβῶς διέξιμεν.

(C. 38.) Servorum ad metalla damnatorum misera conditio. Sed Poeni et Itali inde opes reportarunt. Praeterea et staunum in Ibe-

ria effoditur, dictaeque hinc sunt insulae Cassiterides. Eiusdem magnam copiam Britannia in Galliam transmittit.

38. Οἱ δ' οὖν ταῖς ἐργασίαις τῶν μετάλλων ἐνδιατρίβοντες, τοῖς μὲν κυρίοις ἀπίστους τοῖς πλήθεσι προσόδους περιποιοῦσιν· αὐτοὶ δὲ κατὰ γῆς ἐν τοῖς ὀρύγμασι καὶ καθ' ἡμέραν καὶ νύκτα καταξαινόμενοι τὰ σώματα, πολλοὶ μὲν ἀποθνήσκουσι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακοπαθείας· (ἄνεσις γὰρ ἢ παῦλα τῶν ἔργων οὐκ ἔστιν αὐτοῖς, ἀλλὰ ταῖς τῶν ἐπιστατῶν πληγαῖς, ἀναγκαζόντων ὑπομένειν τὴν δεινότητα τῶν κακῶν, ἀτυχῶς προΐενται τὸ ζῆν·) τινὲς δὲ ταῖς δυνάμεσι τῶν σωμάτων, καὶ ταῖς τῶν ψυχῶν καρτερίαις ὑπομένοντες, πολὺν χρόνον ἔχουσι τὴν ταλαιπωρίαν. Αἱρετώτερος γὰρ αὐτοῖς ὁ θάνατός ἐστι τοῦ ζῆν, διὰ τὸ μέγεθος τῆς ταλαιπωρίας. Πολλῶν δὲ ὄντων περὶ τὰς προειρημένας μετελλείας παραδόξων, οὐχ ἥκιστ' ἄν τις θαυμάσειε, διότι τῶν μεταλλουργείων οὐδὲν πρόσφατον ἔχει τὴν ἀρχήν, πάντα δὲ ὑπὸ τῆς Καρχηδονίων φιλαργυρίας ἀνευρέθη, καθ' ὃν καιρὸν τῆς Ἰβηρίας ἐπεκράτουν. Ἐκ τούτων γὰρ ἔσχον τὴν ἐπὶ πλεῖον αὔξησιν, μισθούμενοι τοὺς κρατίστους στρατιώτας, καὶ διὰ τούτων πολλοὺς καὶ μεγάλους πολέμους διαπολεμήσαντες. Καθόλου γὰρ ἀεὶ Καρχηδόνιοι διεπολέμουν, οὔτε πολιτικοῖς στρατιώταις οὔτε τοῖς ἀπὸ τῶν συμμάχων ἀθροιζομένοις πεποιθότες· ἀλλὰ καὶ Ῥωμαίους καὶ Σικελιώτας καὶ τοὺς κατὰ τὴν Λιβύην κατοικοῦντας εἰς τοὺς μεγίστους ἦγον κινδύνους, καταπλουτομαχοῦντες ἅπαντας διὰ τὴν ἐκ τῶν μετάλλων γινομένην εὐπορίαν. Δεινοὶ γάρ, ὡς ἔοικεν, ὑπῆρξαν οἱ

Φοινικες ἐκ παλαιῶν χρόνων εἰς τὸ κέρδος εὑρεῖν· οἱ δ' ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, εἰς τὸ μηδὲν μηδενὶ τῶν ἄλλων καταλιπεῖν. Γίνεται δὲ καὶ κασσίτερος ἐν πολλοῖς τόποις τῆς Ἰβερίας, οὐκ ἐξ ἐπιπολῆς εὑρισκόμενος, ὡς ἐν ταῖς ἱστορίαις τινὲς τεθρυλλήκασιν, ἀλλ' ὀρυττόμενος [καὶ χωνευόμενος] ὁμοίως ἀργύρῳ τε καὶ χρυσῷ. Ὑπεράνω γὰρ τῆς τῶν Λυσιτανῶν χώρας ἐστὶ μέταλλα πολλὰ τοῦ κασσιτέρου, κατὰ τὰς προκειμένας τῆς Ἰβηρίας ἐν τῷ ὠκεανῷ νησῖδας, τὰς ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος Κασσιτερίδας ὠνομασμένας. Ὁλὺς δὲ καὶ ἐκ τῆς Βρεττανικῆς νήσου διακομίζεται πρὸς τὴν καταντικρὺ κειμένην Γαλατίαν, καὶ διὰ τῆς μεσογείου Κελτικῆς ἐφ' ἵππων ὑπὸ τῶν ἐμπόρων ἄγεται παρά τε τοὺς Μασσαλιώτας καὶ εἰς τὴν ὀνομαζομένην πόλιν Ναρβῶνα. Αὕτη δ' ἔστιν ἄποικος μὲν Ῥωμαίων, διὰ δὲ τὴν εὐκαιρίαν καὶ τὴν εὐπορίαν μέγιστον ἐμπόριον ἔχουσα τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις.

(C. 39.) Sequuntur Ligures (cfr. IV, 20): quorum aspera et sterilis terra; corpora ex assiduis laboribus macilenta et nervosa; victus maxime tenuis; feminae virili robore praeditae; arma partim leviora Romanis, partim ad horum similitudinem conformata; durissima omnium vita, animique ad subeunda quaevis terra marique pericula proni.

39. Ἡμεῖς δὲ ἐπεὶ τὰ κατὰ τοὺς Γαλάτας καὶ τοὺς Κελτίβηρας, ἔτι δ' Ἴβηρας διήλθομεν, ἐπὶ τοὺς Λίγυας μεταβησόμεθα. Οὗτοι γὰρ νέμονται χώραν τραχεῖαν καὶ παντελῶς λυπράν· τοῖς δὲ πόνοις καὶ ταῖς κατὰ τὴν λειτουργίαν συνεχέσι κακοπαθείαις ἐπίπονόν τινα βίον καὶ ἀτυχῆ ζῶσι. Καταδένδρου γὰρ τῆς χώρας οὔσης, οἱ μὲν αὐτῶν ὑλοτομοῦσι

δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, αἰθηροφορούντες ἐνεργοὺς πελέκεις καὶ βαρεῖς, οἱ δὲ τὴν γῆν ἐργαζόμενοι, τὸ πλεῖον πέτρας λατομοῦσι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς τραχύτητος. Οὐδεμίαν γὰρ βῶλον τοῖς ἐργαλείοις ἀνασπῶσιν ἄνευ λίθου· καὶ τοιαύτην ἔχοντες ἐν τοῖς ἔργοις κακοπάθειαν, τῇ συνεχείᾳ περιγίνονται τῆς φύσεως· καὶ πολλὰ μοχθήσαντες, ὀλίγους καρποὺς καὶ μόλις λαμβάνουσιν. Διὰ δὲ τὴν συνέχειαν τῶν γυμνασιῶν, καὶ τὸ τῆς τροφῆς ἐλλιπές, τοῖς σώμασιν ὑπάρχουσιν ἰσχνοὶ καὶ εὔτονοι. Πρὸς δὲ τὴν κακοπάθειαν ταύτην συνεργοὺς ἔχουσι τὰς γυναῖκας, εἰθισμένας ἐπίσης τοῖς ἀνδράσιν ἐργάζεσθαι. Κυνηγίας δὲ ποιοῦνται συνεχεῖς, ἐν αἷς πολλὰ τῶν θηρίων χειρούμενοι, τὴν ἐκ τῶν καρπῶν σπάνιν διορθοῦνται. Διόπερ ἐμβιοῦντες ὄρεσι χιονοβολουμένοις, καὶ τραχύτητας ἀπίστους ὀρειβατεῖν εἰωθότες, εὔτονοι καὶ μυώδεις γίνονται τοῖς σώμασιν. Ἔνιοι δὲ διὰ τὴν παρ' αὐτοῖς σπανοκαρπίαν πίνουσι μὲν ὕδωρ, σαρκοφαγοῦσι δὲ τὰς τῶν ἡμέρων τε καὶ ἀγρίων ζώων σάρκας, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς χώρας λαχάνων ἐμπίπλανται, τὴν χώραν ἔχοντες ἄβατον τοῖς προσφιλεστάτοις τῶν θεῶν Δήμητρι καὶ Διονύσῳ. Νυκτερεύουσι δ' ἐπὶ τῆς χώρας σπανίως μὲν ἔν τισιν εὐτελέσιν ἐπαύλεσιν, ἢ καλιαῖς· τὰ δὲ πολλὰ ἐν ταῖς κοίλαις πέτραις καὶ τοῖς σπηλαίοις αὐτοφυέσι, καὶ δυναμένοις σκέπην ἱκανὴν παρέχεσθαι. Ἀκολούθως δὲ τούτοις καὶ τἆλλα ποιοῦσι, διαφυλάττοντες τὸν ἀρχαῖον καὶ ἀκατάσκευον βίον. Καθόλου δ' ἐν τοῖς τόποις αἱ μὲν γυναῖκες ἀνδρῶν, οἱ δὲ ἄνδρες θηρίων ἔχουσιν εὐτονίαν καὶ

ἀλκήν. Πολλάκις γοῦν φασὶν ἐν ταῖς στρατείαις τὸν μέγιστον τῶν Γαλατῶν ὑπὸ Λίγυος ἰσχνοῦ παντελῶς ἐκ προκλήσεως μονομαχήσαντα ἀνῃρῆσθαι. Ὁπλισμὸν δ' ἔχουσιν οἱ Λίγυες ἐλαφρότερον τῶν Ῥωμαϊκῶν τῇ κατασκευῇ. Σκεπάζει γὰρ αὐτοὺς παραμήκης θυρεὸς εἰς τὸν Γαλατικὸν ῥυθμὸν δεδημιουργημένος, καὶ χιτὼν συνειλημμένος ζωστῆρι· καὶ περιτίθενται θηρίων δοραὰς καὶ ξίφος σύμμετρον. Τινὲς δὲ αὐτῶν διὰ τὴν ἐπιμιξίαν τῆς Ῥωμαίων πολιτείας μετεσχημάτισαν τὸν ὁπλισμόν, ἐξομοιοῦντες ἑαυτοὺς τοῖς ἡγουμένοις. Θρασεῖς δ' εἰσὶ καὶ γενναῖοι, οὐ μόνον εἰς πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ἐν τῷ βίῳ περιστάσεις τὰς ἔχουσας δεινότητας. Ἐμπορευόμενοι γὰρ πλέουσι τὸ Σαρδῶον καὶ τὸ Λιβυκὸν πέλαγος, εὐπόρως ἑαυτοὺς ῥίπτοντες εἰς ἀβοηθήτους κινδύνους. Σκάφεσι γὰρ χρώμενοι τῶν σχεδιῶν εὐτελεστέροις, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς κατὰ ναῦν χρησίμοις ἥκιστα κατεσκευασμένοις, ὑπομένουσι τὰς ἐκ τῶν χειμώνων φοβερωτάτας περιστάσεις καταπληκτικῶς.

(C. 40.) Tyrrheni et terra potentes, et classe praestantes, obiecto Italiae mari nomen dederunt. Militiae pedestris tubaeque inventores, lictoribus, sella curuli, toga praetexta, etiam porticibus domorum primum usi sunt: iidem literis dediti, prodigiorum disciplinam vitaeque elegantiam expoliverunt, beati terrae fertilitate. Sed ad extremum, abiecta virtute, compotationibus et ignavia veterem gloriam perditum iere.

40. Λείπεται δ' ἡμῖν εἰπεῖν περὶ τῶν Τυῤῥηνῶν. Οὗτοι γὰρ τὸ μὲν παλαιὸν ἀνδρείᾳ διενέγκαντες, χώραν πολλὴν κατεκτήσαντο, καὶ πόλεις ἀξιολόγους καὶ πολλὰς ἔκτισαν. Ὁμοίως δὲ καὶ ναυτικαῖς δυνάμεσιν ἰσχύσαντες, καὶ πολλοὺς χρόνους θαλαττοκρατήσαντες, τὸ μὲν παρὰ τὴν Ἰταλίαν πέλαγος ἀφ'

ἑαυτῶν ἐποίησαν Τυῤῥηνικὸν προσαγορευθῆναι· τὰ δὲ κατὰ σὰς πεζικὰς δυνάμεις ἐκπονήσαντες, τήν τε σάλπιγγα [λεγομένην] ἐξεῦρον, εὐχρηστοτάτην μὲν εἰς τοὺς πολέμους, ἀπ' ἐκείνων δ' ὀνομασθεῖσαν Τυῤῥηνήν, τό, τε περὶ τοὺς ἡγουμένους στρατηγοὺς ἀξίωμα κατεσκεύασαν, περιθέντες τοῖς ἡγουμένοις ῥαβδούχους, καὶ δίφρον ἐλεφάντινον, καὶ περιπόρφυραν τήβενναν. Ἔν τε ταῖς οἰκίαις τὰ περίστοα πρὸς τὰς τῶν θεραπευόντων ὄχλων ταραχὰς ἐξεῦρον εὐχρηστίαν. Ὧν τὰ πλεῖστα Ῥωμαῖοι μιμησάμενοι καὶ πρὸς τὸ κάλλιστον αὐξήσαντες, μετήνεγκαν ἐπὶ τὴν ἰδίαν πολιτείαν. Γράμματά τε καὶ φυσιολογίαν καὶ θεολογίαν ἐξεπόνησαν ἐπὶ πλεῖον, καὶ τὰ περὶ τὴν κεραυνοσκοπίαν μάλιστα πάντων ἀνθρώπων ἐξειργάσαντο. Διὸ καὶ μέχρι τῶν νῦν χρόνων οἱ τῆς οἰκουμένης σχεδὸν ὅλης ἡγούμενοι θαυμάζουσί τε τοὺς ἄνδρας, καὶ κατὰ τὰς ἐν τοῖς κεραυνοῖς διοσημείας τούτοις ἐξηγηταῖς χρῶνται. Χώραν δὲ νεμόμενοι πάμφορον, καὶ ταύτην ἐξεργαζόμενοι, καρπῶν ἀφθονίαν ἔχουσιν, οὐ μόνον πρὸς τὴν ἀρκοῦσαν διατροφήν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀπόλαυσιν δαψιλῆ καὶ τρυφὴν ἀνήκουσαν. Παρατίθενται γὰρ δὶς τῆς ἡμέρας τραπέζας πολυτελεῖς, καὶ τἄλλα τὰ πρὸς τὴν ὑπερβάλλουσαν τρυφὴν οἰκεῖα. Στρωμνὰς μὲν ἀνθινὰς κατασκευάζοντες, ἐκπωμάτων δ' ἀργυρῶν παντοδαπῶν πλῆθος, καὶ τῶν διακονούντων οἰκετῶν οὐκ ὀλίγον ἀριθμὸν ἡτοιμακότες. Καὶ τούτων οἱ μὲν εὐπρεπείᾳ διαφέροντες εἰσιν, οἱ δ' ἐσθῆσι πολυτελεστέραις ἢ κατὰ δουλικὴν ἀξίαν κεκόσμηνται. Οἰκή-

σεις τε παντοδαπὰς ἰδιαζούσας ἔχουσι παρ' αὐτοῖς οὐ μόνον οἱ θεράποντες, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐλευθέρων οἱ πλείους. Καθόλου δὲ τὴν μὲν ἐκ παλαιῶν χρόνων παρ' αὐτοῖς ζηλουμένην ἀλκὴν ἀποβεβλήκασιν, ἐν πότοις δὲ καὶ ῥᾳθυμίαις ἀνάνδροις βιοῦντες, οὐκ ἀλόγως τὴν τῶν πατέρων δόξαν ἐν τοῖς πολέμοις ἀποβεβλήκασι. Συνεβάλλετο δ' αὐτοῖς πρὸς τὴν τρυφὴν οὐκ ἐλάχιστον καὶ ἡ τῆς χώρας ἀρετή· πάμφορον γὰρ καὶ παντελῶς εὔγειον νεμόμενοι χώραν, παντὸς καρποῦ πλῆθος ἀποθησαυρίζουσιν. Καθόλου γὰρ ἡ Τυφῆνία παντελῶς εὔγειος οὖσα, πεδίοις ἀναπεπταμένοις ἐγκάθηται, καὶ βουνοειδέσιν ἀναστήμασι τόπων διειλημμένη γεωργησίμοις· ὑγρὰ δὲ μετρίως ἐστίν, οὐ μόνον κατὰ τὴν χειμερινὴν ὥραν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν τοῦ θέρους καιρόν.

(C. 41.) Progressus scriptor ad insulas meridionales in Oceano Arabiae, oram eius maritimam et ulteriorem usque ad Gedrosiam, praesertim vero Arabiam felicem, describit. Adiacent plures insulae; sed tres prae ceteris memorabiles. Vna Sacra, thuris, myrrhae aliorumque aromatum ferax. Altera sepeliendis mortuis. Interseritur thuris, ac myrrhae brevis historia, addita mentione paliuri.

41. Ἐπεὶ δὲ περὶ τῆς πρὸς ἑσπέραν κεκλιμένης χώρας, καὶ τῆς πρὸς τὰς ἄρκτους νενευκυίας, ἔτι δὲ τῶν κατὰ τὸν ὠκεανὸν νήσων διεξήλθομεν, ἐν μέρει διέξιμεν περὶ τῶν κατὰ τὴν μεσημβρίαν νήσων, τῶν ἐν ὠκεανῷ τῆς Ἀραβίας τῆς πρὸς ἀνατολὴν κεκλιμένης, καὶ προσοριζούσης τῇ καλουμένῃ Κέδρωσίᾳ. Ἡ μὲν γὰρ χώρα πολλαῖς κώμαις καὶ πόλεσιν ἀξιολόγοις κατοικεῖται, καὶ τούτων αἱ μὲν ἐπὶ χωμάτων ἀξιολόγων κεῖνται, αἱ δ' ἐπὶ γεωλόφων ἢ πεδίων καθίδρυνται. Ἔχουσι δ' αὐτῶν αἱ μέγισται

βασίλεια κατεσκευασμένα πολυτελῶς, πλῆθος οἰκητόρων ἔχοντα, καὶ κτήσεις ἱκανάς. Πᾶσα δ' αὐτῶν ἡ χώρα γέμει θρεμμάτων παντοδαπῶν, καρποφοροῦσα, καὶ νομὰς ἀφθόνους παρεχομένη τοῖς βοσκήμασι. Ποταμοί τε πολλοὶ διαῤῥέοντες ἐν αὐτῇ, πολλὴν ἀρδεύουσι χώραν, συντελοῦντες πρὸς τελείαν αὔξησιν τῶν καρπῶν. Διὸ καὶ τῆς Ἀραβίας ἡ πρωτεύουσα τῇ ἀρετῇ προσηγορίαν ἔλαβεν οἰκείαν, Εὐδαίμων ὀνομασθεῖσα. Ταύτης δὲ κατὰ τὰς ἐσχατιὰς τῆς παρωκεανίτιδος χώρας καταντικρὺ νῆσοι κεῖνται πλείους, ὧν τρεῖς εἰσὶν ἄξιαι τῆς ἱστορικῆς ἀναγραφῆς· μία μὲν ἡ προσαγορευομένη Ἱερά, καθ' ἣν οὐκ ἔξεστι τοὺς τετελευτηκότας θάπτειν· ἑτέρα δὲ πλησίον ταύτης, ἀπέχουσα σταδίους ὡς ἑπτά, εἰς ἣν κομίζουσι τὰ σώματα τῶν ἀποθανόντων, ταφῆς ἀξιοῦντες. Ἡ δ' οὖν Ἱερὰ τῶν μὲν ἄλλων καρπῶν ἄμοιρός ἐστι, φέρει δὲ λιβανωτοῦ τοσοῦτο πλῆθος, ὥστε διαρκεῖν καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην πρὸς τὰς τῶν θεῶν τιμάς· ἔχει δὲ καὶ σμύρνης πλῆθος διάφορον, καὶ τῶν ἄλλων θυμιαμάτων παντοδαπὰς φύσεις, παρεχομένας πολλὴν εὐωδίαν. Ἡ δὲ φύσις τοῦ λιβανωτοῦ καὶ ἡ κατασκευή ἐστι τοιάδε· δένδρον ἐστὶ τῷ μὲν μεγέθει μικρόν, τῇ δὲ προσόψει τῇ ἀκάνθῃ τῇ Αἰγυπτίᾳ τῇ λευκῇ παρεμφερές· τὰ δὲ φύλλα τοῦ δένδρου ὅμοια τῇ ὀνομαζομένῃ ἰτέᾳ· καὶ τὸ ἄνθος ἐπ' αὐτῷ φύεται χρυσοειδές· ὁ δὲ λιβανωτὸς γινόμενος ἐξ αὐτοῦ, ὀπίζεται ὡς ἂν δάκρυον. Τὸ δὲ τῆς σμύρνης δένδρον ὅμοιόν ἐστι τῇ σχίνῳ, τὸ δὲ φύλλον ἔχει λεπτότερον καὶ πυκνότερον· ὀπίζεται δὲ

περισκαφεισης τῆς γῆς ἀπὸ τῶν ῥιζῶν. Καὶ ὅσα μὲν αὐτῶν ἐν ἀγαθῇ γῇ πέφυκεν, ἐκ τούτων γίνεται δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἔαρος καὶ θέρους· καὶ ὁ μὲν πυρρὸς ἐαρινὸς ὑπάρχει διὰ τὰς δρόσους, ὁ δὲ λευκὸς θερινός ἐστι. Τοῦ δὲ παλιούρου συλλέγουσι τὸν καρπόν, καὶ χρῶνται βρωτοῖς καὶ ποτοῖς, καὶ πρὸς τὰς κοιλίας τὰς ῥεούσας φαρμάκῳ.

(C. 42.) Thurifera insula inter populares distributa: optima pars cum decimis fructuum regi cedit. Regionis dimensio. Incolunt eam Panchai, mercaturae studiosi. Tertia insula Panchaia, ampla, incolis frequens e diversis populis collectis, caeterum urbe Panara, cuius soli incolae absque regio dominatu suis vivant legibus, temploque Iovis Triphylii clare.

42. Διήρηται δὲ τοῖς ἐγχωρίοις ἡ χώρα· καὶ ταύτης ὁ βασιλεὺς λαμβάνει τὴν κρατίστην, καὶ τῶν καρπῶν τῶν γινομένων ἐν τῇ νήσῳ δεκάτην λαμβάνει. Τὸ δὲ πλάτος τῆς νήσου φασὶν εἶναι σταδίων ὡς διακοσίων. Κατοικοῦσι δὲ τὴν νῆσον οἱ καλούμενοι Παγχαῖοι, καὶ τόν τε λιβανωτὸν καὶ τὴν σμύρναν κομίζουσιν εἰς τὸ πέραν, καὶ πωλοῦσι τοῖς τῶν Ἀράβων ἐμπόροις, παρ' ὧν ἄλλοι τὰ τοιαῦτα φορτία ὠνούμενοι, διακομίζουσιν εἰς τὴν Φοινίκην καὶ κοίλην Συρίαν, ἔτι δὲ Αἴγυπτον· τὸ δὲ τελευταῖον ἐκ τούτων τῶν τόπων ἔμποροι διακομίζουσιν εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη νῆσος μεγάλη, τῆς προειρημένης ἀπέχουσα σταδίους τριάκοντα, εἰς τὸ πρὸς ἕω μέρος τοῦ ὠκεανοῦ κειμένη, τῷ μήκει πολλῶν τινῶν σταδίων. Ἀπὸ γὰρ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς ἀνήκοντος ἀκρωτηρίου φασὶ θεωρεῖσθαι τὴν Ἰνδικὴν ἀέριον, διὰ τὸ μέγεθος τοῦ διαστήματος. Ἔχει δὲ ἡ Παγχαία καθ' αὑτὴν πολλὰ τῆς ἱστορικῆς ἀνα-

γραφῆς ἄξια· κατοικοῦσι δ' αὐτὴν αὐτόχθονες μέν, οἱ Παγχαῖοι λεγόμενοι, ἐπήλυδες δ' Ὠκεανῖται, καὶ Ἰνδοὶ καὶ Σκύθαι καὶ Κρῆτες. Πόλις δ' ἔστιν ἀξιόλογος ἐν αὐτῇ, προσαγορευομένη μὲν Πανάρα, εὐδαιμονίᾳ δὲ διαφέρουσα. Οἱ δὲ ταύτην οἰκοῦντες, καλοῦνται μὲν ἱκέται τοῦ Διὸς τοῦ Τριφυλίου, μόνοι δ' εἰσὶ τῶν τὴν Παγχαίαν χώραν οἰκούντων αὐτόνομοι καὶ ἀβασίλευτοι. Ἄρχοντας δὲ καθιστᾶσι κατ' ἐνιαυτὸν τρεῖς. Οὗτοι δὲ θανάτου μὲν οὐκ εἰσὶ κύριοι, τὰ δὲ λοιπὰ πάντα διακρίνουσι· καὶ αὐτοὶ δὲ οἷμοι τὰ μέγιστα ἐπὶ τοὺς ἱερεῖς ἀναφέρουσιν. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλεως ἀπέχει σταδίους ὡς ἑξήκοντα ἱερὸν Διὸς Τριφυλίου, κείμενον μὲν ἐν χώρᾳ πεδιάδι, θαυμαζόμενον δὲ μάλιστα διά τε τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὴν πολυτέλειαν τῆς κατασκευῆς καὶ τὴν τῶν τόπων εὐφυΐαν.

(C. 43.) De agri templo circumiacentis amoenitate, fontium magnitudine, arborumque et fructuum varietate Noster (nimis levis et credulus Euhemerianorum mendaciorum sectator), (C. 44.) item de templi aliorumque locorum sacrorum mirificis ornamentis, de Aqua Solis, de monte diis sacro, quem Sellam Coeli et Triphylium Olympum appellent, ac de primis trium gentium accolis, commentitia multa repetit.

43. Τὸ μὲν οὖν περὶ τὸ ἱερὸν πεδίον συνηρεφές ἐστι παντοίοις δένδρεσιν, οὐ μόνον καρποφόροις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς δυναμένοις τέρπειν τὴν ὄρασιν. Κυπαρίττων τε γὰρ ἐξαισίων τοῖς μεγέθεσι, καὶ πλατάνων, καὶ δάφνης, καὶ μυρσίνης καταγέμει, πληθύοντος τοῦ τόπου ναματιαίων ὑδάτων. Πλησίον γὰρ τοῦ τεμένους ἐκ τῆς γῆς ἐκπίπτει τηλικαύτη τὸ μεγεθος πηγὴ γλυκέος ὕδατος, ὥστε ποταμὸν ἐξ

αὐτῆς γίνεσθαι πιστόν. Ἐκ τούτου δ' εἰς πολλὰ μέρη τοῦ ὕδατος διαιρουμένου, καὶ τούτων ἀρδευομένων, κατὰ πάντα τὸν τοῦ πεδίου τόπον συνάγκειται δένδρων ὑψηλῶν πεφύκασι συνεχεῖς· ἐν αἷς πλῆθος ἀνδρῶν ἐν τοῖς τοῦ θέρους καιροῖς ἐνδιατρίβει, ὀρνέων τε πλῆθος παντοδαπῶν ἐννοσσεύεται, ταῖς χρόαις διάφορα, καὶ ταῖς μελῳδίαις μεγάλην παρεχόμενα τέρψιν· κηπεῖαί τε παντοδαπαί, καὶ λειμῶνες πολλοὶ καὶ διάφοροι ταῖς χλόαις καὶ τοῖς ἄνθεσιν, ὥστε τῇ θεοπρεπείᾳ τῆς προσόψεως ἄξιον τῶν ἐγχωρίων θεῶν φαίνεσθαι. Ἦν δὲ καὶ τῶν φοινίκων στελέχη μεγάλα καὶ καρποφόρα διαφερόντως, καὶ καρύαι πολλαί, ἀκροδρύων δαψιλεστάτην τοῖς ἐγχωρίοις ἀπόλαυσιν παρεχόμεναι. Χωρὶς δὲ τούτων ὑπῆρχον ἄμπελοί τε πολλαὶ καὶ παντοδαπαί, αἱ πρὸς ὕψος ἀνηγμέναι, καὶ διαπεπλεγμέναι ποικίλως, τὴν πρόσοψιν ἡδεῖαν ἐποίουν, καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς ὀπώρας ἑτοιμοτάτην παρείχοντο.

44. Ὁ δὲ ναὸς ὑπῆρχεν ἀξιόλογος ἐκ λίθου λευκοῦ, τὸ μῆκος ἔχων δυοῖν πλέθρων, τὸ δὲ πλάτος ἀνάλογον τῷ μήκει· κίοσι δὲ μεγάλοις καὶ παχέσιν ὑπήρειστο, καὶ γλυφαῖς φιλοτέχνοις διειλημμένοις· ἀγάλματά τε τῶν θεῶν ἀξιολογώτατα, τῇ τέχνῃ διάφορα, καὶ τοῖς βάρεσι θαυμαζόμενα. Κύκλῳ δὲ τοῦ ναοῦ τὰς οἰκίας εἶχον οἱ θεραπεύοντες τοὺς θεοὺς ἱερεῖς, δι' ὧν ἅπαντα τὰ περὶ τὸ τέμενος διῳκεῖτο. Ἀπὸ δὲ τοῦ ναοῦ δρόμος κατεσκεύαστο, τὸ μὲν μῆκος σταδίων τεττάρων, τὸ δὲ πλάτος πλέθρου. Παρὰ δὲ τὴν πλευρὰν ἑκατέραν τοῦ δρόμου χαλκεῖα μεγάλα

κεῖται τὰς βάσεις ἔχοντα τετραγώνους· ἐπ' ἐσχάτου δὲ τοῦ δρόμου πηγὰς ἔχει λάβρως ἐκχεομένας ὁ προειρημένος ποταμός. Ἔστι δὲ τὸ φερόμενον ῥεῦμα τῇ λευκότητι καὶ γλυκύτητι διαφέρον, πρός τε τὴν τοῦ σώματος ὑγίειαν πολλὰ συμβαλλόμενον τοῖς χρωμένοις· ὀνομάζεται δὲ ὁ ποταμὸς οὗτος Ἡλίου Ὕδωρ. Περιέχει δὲ τὴν πηγὴν ὅλην κρηπὶς λιθίνη πολυτελής, διατείνουσα παρ' ἑκατέραν πλευρὰν σταδίους τέτταρας· ἄχρι δὲ τῆς ἐσχάτης κρηπῖδος ὁ τόπος οὐκ ἔστι βάσιμος ἀνθρώπῳ πλὴν τῶν ἱερέων. Τὸ δ' ὑποκείμενον πεδίον ἐπὶ σταδίους διακοσίους καθιερωμένον ἐστὶ τοῖς θεοῖς, καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ πρόσοδους εἰς τὰς θυσίας ἀναλίσκουσι. Μετὰ δὲ τὸ προειρημένον πεδίον ὄρος ἐστὶν ὑψηλόν, καθιερωμένον μὲν θεοῖς, ὀνομαζόμενον δὲ Οὐρανοῦ Λίφρος, καὶ Τριφύλιος Ὄλυμπος. Μυθολογοῦσι γὰρ τὸ παλαιὸν Οὐρανὸν βασιλεύοντα τῆς οἰκουμένης, προσηνῶς ἐνδιατρίβειν ἐν τῷδε τῷ τόπῳ, καὶ ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐφορᾶν τόν τε Οὐρανὸν καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἄστρα· ὕστερον δὲ Τριφύλιον Ὄλυμπον κληθῆναι, διὰ τὸ τοὺς κατοικοῦντας ἐκ τριῶν ἐθνῶν ὑπάρχειν. Ὀνομάζεσθαι γὰρ τοὺς μέν, Παγχαίους, τοὺς δέ, Ὠκεανίτας, τοὺς δέ, Δωΐους· οὓς ὕστερον ὑπὸ Ἄμμωνος ἐκβληθῆναι. Τὸν γὰρ Ἄμμωνά φασι μὴ μόνον φυγαδεῦσαι τοῦτο τὸ ἔθνος, ἀλλὰ καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἄρδην ἀνελεῖν, καὶ κατασκάψαι τήν τε Δωΐαν καὶ Ἀστερουσίαν. Θυσίαν τε κατ' ἐνιαυτὸν ἐν τούτῳ τῷ ὄρει ποιεῖν τοὺς ἱερεῖς μετὰ πολλῆς τῆς ἁγνείας.

(C. 45.) Insulae animalia: tres praecipuae urbes: tota regio foecundissima, in primis vini. Incolarum tres classes: sacerdotes, agricolae, milites, quibus pastores accedunt. Agricolarum munia: laboriosissimis praemia decernuntur a sacerdotibus, quibus unis in reliqua bonorum communione et aequali distributione duplum contingit. Vestitus mollis: multa ex auro ornamenta.

45. *Μετὰ δὲ τὸ ὄρος τοῦτο καὶ κατὰ τὴν ἄλλην Παγχαίτιν χώραν ὑπάρχειν φασὶ ζώων παντοδαπῶν πλῆθος. Ἔχειν γὰρ αὐτὴν ἐλέφαντάς τε πολλοὺς καὶ λέοντας καὶ παρδάλεις καὶ δορκάδας, καὶ ἄλλα πλείω θηρία, διάφορα ταῖς τε προσόψεσι καὶ ταῖς ἁλκαῖς θαυμαστά. Ἔχει δὲ ἡ νῆσος αὕτη καὶ πόλεις τρεῖς ἀξιολόγους, Τραικίαν, καὶ Δαλίδα, καὶ Ὠκεανίδα. Τὴν δὲ χώραν ὅλην εἶναι καρποφόρον, καὶ μάλιστα οἴνων παντοδαπῶν ἔχειν πλῆθος. Εἶναι δὲ τοὺς ἄνδρας πολεμικούς, καὶ ὅπλοις χρῆσθαι κατὰ τὰς μάχας ἀρχαϊκῶς. Τὴν δ' ὅλην πολιτείαν ἔχουσι τριμερῆ· καὶ πρῶτον ὑπάρχει μέρος παρ' αὐτοῖς τὸ τῶν ἱερέων, προσκειμένων αὐτοῖς τῶν τεχνιτῶν· δευτέρα δὲ μερὶς ὑπάρχει τῶν γεωργῶν· τρίτη δὲ τῶν στρατιωτῶν, προστιθεμένων τῶν νομέων. Οἱ μὲν οὖν ἱερεῖς τῶν ἁπάντων ἦσαν ἡγεμόνες, τάς τε τῶν ἀμφισβητήσεων κρίσεις ποιούμενοι, καὶ τῶν ἄλλων τῶν δημοσίᾳ πραττομένων κύριοι. Οἱ δὲ γεωργοὶ τὴν γῆν ἐργαζόμενοι, τοὺς καρποὺς ἀναφέρουσιν εἰς τὸ κοινόν, καὶ ὅστις ἂν αὐτῶν δοκῇ κάλλιστα γεωργηκέναι, λαμβάνει γέρας ἐξαίρετον ἐν τῇ διαιρέσει τῶν καρπῶν, κριθεὶς ὑπὸ τῶν ἱερέων ὁ πρῶτος· καὶ ὁ δεύτερος, καὶ οἱ λοιποὶ μέχρι δέκα, προτροπῆς ἕνεκα τῶν ἄλλων. Παραπλησίως δὲ τούτοις καὶ οἱ νομεῖς τά τε ἱερεῖα καὶ τἆλλα παραδιδόασιν*

εἰς τὸ δημόσιον, τὰ μὲν ἀριθμῷ, τὰ δὲ σταθμῷ, μετὰ πάσης ἀκριβείας· καθόλου γὰρ οὐδὲν ἔξεστιν ἰδίᾳ κτήσασθαι πλὴν οἰκίας καὶ κήπου. Πάντα δὲ τὰ γεννήματα καὶ τὰς προσόδους οἱ ἱερεῖς παραλαμβάνοντες, τὸ ἐπιβάλλον ἑκάστῳ δικαίως ἀπονέμουσι· τοῖς δὲ ἱερεῦσι μόνοις δίδοται διπλάσιον. Χρῶνται δ' ἐσθῆσι μὲν μαλακαῖς, διὰ τὸ παρ' αὐτοῖς πρόβατα ὑπάρχειν διαφέροντα τῶν ἄλλων τὴν μαλακότητα. Φοροῦσι δὲ καὶ κόσμον χρυσοῦν οὐ μόνον αἱ γυναῖκες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνδρες· περὶ μὲν τοὺς τραχήλους ἔχοντες στρεπτοὺς κύκλους, περὶ δὲ τὰς χεῖρας ψέλλια· ἐκ δὲ τῶν ὤτων, παραπλησίως τοῖς Πέρσαις, ἐξηρτημένους κρίκους. Ὑποδέσεσι δὲ καιναῖς χρῶνται, καὶ τοῖς χρώμασι πεποικιλμέναις περιττότερον.

(C. 46.) Militum usus adversus latronum audaciam. Sacerdotum luxuriosissimus habitus: qui genus suum e Creta deducentes, eius rei et alia scilicet documenta, et inscriptiones afferunt. Ad eumdem κόσμον sunt referenda, quae Diodorus de metallis et anathematis in hac insula memorabilibus addidit.

46. Οἱ δὲ στρατιῶται λαμβάνοντες τὰς μεμερισμένας συντάξεις, φυλάττουσι τὴν χώραν, διειλημμένοι ὀχυρώμασι καὶ παρεμβολαῖς. Ἔστι γάρ τι μέρος τῆς χώρας ἔχον λῃστήρια θρασέων καὶ παρανόμων ἀνθρώπων, οὓς τοὺς γεωργοὺς ἐνεδρεύοντες, πολεμοῦσι τούτους. Αὐτοὶ δὲ οἱ ἱερεῖς πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερέχουσι τρυφῇ καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς ἐν τῷ βίῳ καθαριότησι καὶ πολυτελείαις. Στολὰς μὲν γὰρ ἔχουσι λινᾶς, τῇ λευκότητι καὶ μαλακότητι διαφόρους· ποτὲ δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν μαλακωτάτων ἐρίων κατασκευασμένας ἐσθῆτας φοροῦσι. Πρὸς δὲ τούτοις μί-

τρας ἔχουσι χρυσοῦφεῖς· τὴν δ' ὑπόδεσιν ἔχουσι σανδάλια ποικίλα φιλοτέχνως εἰργασμένα· χρυσοφοροῦσι δ' ὁμοίως ταῖς γυναιξί, πλὴν τῶν ἐνωτίων. Προσεδρεύουσι δὲ μάλιστα ταῖς τῶν θεῶν θεραπείαις, καὶ τοῖς περὶ τούτων ὕμνοις τε καὶ ἐγκωμίοις, μετ' ᾠδῆς τὰς πράξεις αὐτῶν καὶ τὰς εἰς ἀνθρώπους εὐεργεσίας διαπορευόμενοι. Μυθολογοῦσι δ' οἱ ἱερεῖς τὸ γένος αὐτοῖς ἐκ Κρήτης ὑπάρχειν, ὑπὸ Διὸς ἠγμένοις εἰς τὴν Παγχαίαν, ὅτε καὶ ἀνθρώπους ὢν ἐβασίλευε τῆς οἰκουμένης· καὶ τούτων σημεῖα φέρουσι τῆς διαλέκτου, δεικνύντες τὰ πολλὰ διαμένειν παρ' αὐτοῖς Κρητικῶς ὀνομαζόμενα· τήν τε πρὸς αὐτοὺς οἰκειότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἐκ προγόνων παρειληφέναι, τῆς φήμης ταύτης τοῖς ἐγγόνοις παραδιδομένης ἀεί. Ἐδείκνυον δὲ καὶ ἀναγραφὰς τούτων, ἃς ἔφασαν τὸν Δία ποιῆσθαι, καθ' ὃν καιρὸν ἔτι καὶ ἀνθρώπους ὢν ἱδρύσατο τὸ ἱερόν. Ἔχει δ' ἡ χώρα μέταλλα θαυμαστῆ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου, καὶ κασσιτέρου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου· καὶ τούτων οὐδὲν ἔστιν ἐξενεγκεῖν ἐκ τῆς νήσου. Τοῖς δ' ἱερεῦσιν οὐδ' ἐξελθεῖν τὸ παράπαν ἐκ τῆς καθιερωμένης χώρας· τὸν δ' ἐξελθόντα ἐξουσίαν ἔχει ὅ περιτυχὼν ἀποκτεῖναι. Ἀναθήματα δὲ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ πολλὰ καὶ μεγάλα τοῖς θεοῖς ἀνάκειται, σεσωρευκότος τοῦ χρόνου τὸ πλῆθος τῶν καθιερωμένων ἀναθημάτων. Τά τε θυρώματα τοῦ ναοῦ θαυμαστὰς ἔχει τὰς κατασκευὰς ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος, ἔτι δὲ θύου δεδημιουργημένας. Ἡ δὲ κλίνη τοῦ θεοῦ τὸ μὲν μῆκος ὑπάρχει πηχῶν ἓξ, τὸ δὲ πλάτος

τεσσάρων· χρυσῆ δὲ ὅλη καὶ τῇ κατὰ μέρος ἐργασίᾳ φιλοτέχνως κατασκευασμένη. Παραπλήσιος δὲ καὶ ἡ τράπεζα τοῦ θεοῦ καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῇ λοιπῇ πολυτελείᾳ παράκειται πλησίον τῆς κλίνης. Κατὰ δὲ μέσην τὴν κλίνην ἕστηκε στήλη χρυσῆ μεγάλη, γράμματα ἔχουσα τὰ παρ' Αἰγυπτίοις ἱερὰ καλούμενα· δι' ὧν ἦσαν αἱ πράξεις Οὐρανοῦ τε καὶ Διὸς ἀναγεγραμμέναι, καὶ μετ' αὐτὰς αἱ Ἀρτέμιδος καὶ Ἀπόλλωνος ὑφ' Ἑρμοῦ προσαναγεγραμμέναι. Περὶ μὲν οὖν τῶν καταντικρὺ τῆς Ἀραβίας ἐν ὠκεανῷ νήσων ἀρκεσθησόμεθα τοῖς ῥηθεῖσι.

(C. 47.) Redit scriptor ad mare Aegaeum, commemoratque de insulis, exortus a Samothrace. Quae olim Samos nuncupata, cultaque ab aboriginibus, è Thracia colonos accepit. Antiqua inter Samothraces fama de ponti Euxini in mare Aegaeum eruptione; e qua servati, cum pietatis suae monumentis memoriam rei ad posteros propagarunt.

47. Περὶ δὲ τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος κειμένων νῦν διέξιμεν, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς Σαμοθράκης ποιησάμενοι. Ταύτην γὰρ τὴν νῆσόν ἔνιοι μέν φασι τὸ παλαιὸν Σάμον ὀνομασθῆναι· τῆς δὲ νῦν Σάμου κτισθείσης, διὰ τὴν ὁμωνυμίαν ἀπὸ τῆς παρακειμένης τῇ παλαιᾷ Σάμῳ Θράκης, Σαμοθράκην ὀνομασθῆναι. Ὤικησαν δ' αὐτὴν αὐτόχθονες ἄνθρωποι· διὸ καὶ περὶ τῶν πρώτων γενομένων παρ' αὐτοῖς ἀνθρώπων καὶ ἡγεμόνων οὐδεὶς παραδέδοται λόγος. Ἔνιοι δέ φασι τὸ παλαιὸν Σαόνησον καλουμένην, διὰ τοὺς ἀποικισθέντας ἔκ τε Σάμου καὶ Θράκης, Σαμοθράκην ὀνομασθῆναι. Ἐσχήκασι δὲ παλαιὰν ἰδίαν διάλεκτον οἱ αὐτόχθονες, ᾗ πολλὰ ἐν ταῖς θυσίαις μέχρι τοῦ νῦν τηροῦνται. Οἱ

δὲ Σαμοθρᾴκες ἱστοροῦσι, πρὸ τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις γενομένων κατακλυσμῶν, ἕτερον ἐκεῖ μέγαν γενέσθαι, τὸ μὲν πρῶτον, τοῦ περὶ τὰς Κυανέας στόματος ῥαγέντος, μετὰ δὲ ταῦτα, τοῦ Ἑλλησπόντου. Τὸ γὰρ ἐν τῷ Πόντῳ πέλαγος λίμνης ἔχον τάξιν, μέχρι τοσούτου πεπληρῶσθαι διὰ τῶν εἰσρεόντων ποταμῶν, μέχρις οὗ διὰ τὸ πλῆθος παρεκχυθὲν τὸ ῥεῦμα λάβρως ἐξέπεσεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ πολλὴν μὲν τῆς Ἀσίας τῆς παρὰ θάλατταν ἐπέκλυσεν, οὐκ ὀλίγην δὲ καὶ τῆς ἐπιπέδου γῆς ἐν τῇ Σαμοθρᾴκῃ θάλασσαν ἐποίησε· καὶ διὰ τοῦτο ἐν τοῖς μεταγενεστέροις καιροῖς ἐνίους τῶν ἁλιέων ἀνεσπακέναι τοῖς δικτύοις λίθινα κιονόκρανα, ὡς καὶ πόλεων κατακεκλυσμένων. Τοὺς δὲ περιλειφθέντας προαναδραμεῖν εἰς τοὺς ὑψηλοτέρους τῆς νήσου τόπους· τῆς δὲ θαλάσσης ἀναβαινούσης ἀεὶ μᾶλλον, εὔξασθαι τοῖς θεοῖς τοὺς ἐγχωρίους, καὶ διασωθέντας κύκλῳ περὶ ὅλην τὴν νῆσον ὅρους θέσθαι τῆς σωτηρίας, καὶ βωμοὺς ἱδρύσασθαι, ἐφ' ὧν μέχρι καὶ νῦν θύειν· ὃ ἐστὶ εἶναι φανερόν, ὅτι πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ κατῴκουν τὴν Σαμοθρᾴκην.

(C. 48.) Inde Saon conditor reipublicae. Qua constituta, Iupiter ibi ex Electra Dardanum, Iasionem et Harmoniam procreavit. Dardanus urbis cognominis regnique postea Troiani amplitudine Iasion teletarum sanctitate, Harmonia Cadmi, qui Europam investigans insulam transibat, coniugio inclaruit.

48. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν κατὰ τὴν νῆσον Σάονα (γενόμενον, ὃς μέν τινές φασιν, ἐκ Διὸς καὶ νύμφης, ὃς δέ τινες, ἐξ Ἑρμοῦ καὶ Ῥήνης) συναγαγεῖν τοὺς λαοὺς σποράδην οἰκοῦντας· καὶ νόμους θέμενον, αὐτὸν μὲν ἀπὸ τῆς νήσου Σάονα κληθῆναι, τὸ δὲ πλῆ-

θος εἰς πέντε φυλὰς διανειμάντα, τῶν ἰδίων υἱῶν ἐπωνύμους αὐτὰς ποιῆσαι. Οὕτως δ' αὐτῶν πολιτευομένων, λέγουσι παρ' αὐτοῖς ἐκ Διὸς καὶ μιᾶς τῶν Ἀτλαντίδων Ἠλέκτρας γενέσθαι Δάρδανόν τε καὶ Ἰασίωνα καὶ Ἁρμονίαν. Ἦν τὸν μὲν Δάρδανον μεγαλεπίβολον γενόμενον, καὶ πρῶτον εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπὶ σχεδίας διαπεραιωθέντα, τὸ μὲν πρῶτον κτίσαι πόλιν Δάρδανον, καὶ τὸ βασίλειον τὸ περὶ τὴν ὕστερον κληθεῖσαν Τροίαν συστήσασθαι, καὶ τοὺς λαοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ Δαρδάνους ὀνομάσαι. Ἐπάρξαι δὲ αὐτὸν φασι καὶ πολλῶν ἐθνῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν, καὶ τοὺς ὑπὲρ Θράκης Δαρδάνους κατοικίσαι. Τὸν δὲ Δία βουληθέντα καὶ τὸν ἕτερον τῶν υἱῶν τιμῆς τυχεῖν, παραδεῖξαι αὐτῷ τὴν τῶν μυστηρίων τελετήν, πάλαι μὲν οὖσαν ἐν τῇ νήσῳ, τότε δέ πως παραδοθεῖσαν, ὧν οὐ θέμις ἀκοῦσαι πλὴν τῶν μεμυημένων. Δοκεῖ δ' οὗτος πρῶτος ξένους μυῆσαι, καὶ τὴν τελετὴν διὰ τοῦτο ἔνδοξον ποιῆσαι. Μετὰ δὲ ταῦτα Κάδμον τὸν Ἀγήνορος κατὰ ζήτησιν τῆς Εὐρώπης ἀφικέσθαι πρὸς αὐτούς, καὶ τῆς τελετῆς μετασχόντα, γῆμαι τὴν ἀδελφὴν Ἰασίωνος Ἁρμονίαν, οὗ καθάπερ Ἕλληνες μυθολογοῦσι, τὴν Ἄρεως.

(C. 49.) His Cadmi nuptiis Dii primum aderant, offerentes munera suaque laeti munia subeuntes. Cadmus ipse Thebas Boeotiae fundavit. Iasion, Cybelae matrimonio iunctus. Corybantem genuit, qui cum Dardano et Cybele matris Deorum sacra in Asiam transtulit. Hinc et tibia et lyra in Phrygiam traducta. Ex Iasione autem et Cerere Plutus natus. Quorum mytherum arcanus sensus non panditur nisi initiatis, qui et praesentissimam deorum illorum opem experiuntur.

49. Τὸν δὲ γάμον τοῦτον πρῶτον δαῖσαι θεούς, καὶ Δήμητρα μὲν Ἰασίωνος ἐρασθεῖσαν, τὸν καθ-

αὐτῆς γίνεσθαι πλωτόν. Ἐκ τούτου δ' εἰς πολλὰ μέρη τοῦ ὕδατος διαιρουμένου, καὶ τούτων ἀρδευομένων, κατὰ πάντα τὸν τοῦ πεδίου τόπον συνάγκειται δένδρων ὑψηλῶν πεφύκασι συνεχεῖς· ἐν αἷς πλῆθος ἀνδρῶν ἐν τοῖς τοῦ θέρους καιροῖς ἐνδιατρίβει, ὀρνέων τε πλῆθος παντοδαπῶν ἐννεοσσεύεται, ταῖς χρόαις διάφορα, καὶ ταῖς μελῳδίαις μεγάλην παρεχόμενα τέρψιν· κηπεῖαί τε παντοδαπαί, καὶ λειμῶνες πολλοὶ καὶ διάφοροι ταῖς χλόαις καὶ τοῖς ἄνθεσιν, ὥστε τῇ θεοπρεπείᾳ τῆς προσόψεως ἄξιον τῶν ἐγχωρίων θεῶν φαίνεσθαι. Ἦν δὲ καὶ τῶν φοινίκων στελέχη μεγάλα καὶ καρποφόρα διαφερόντως, καὶ καρύαι πολλαί, ἀκροδρύων θαμιλεστάτην τοῖς ἐγχωρίοις ἀπόλαυσιν παρεχόμεναι. Χωρὶς δὲ τούτων ὑπῆρχον ἄμπελοί τε πολλαὶ καὶ παντοδαπαί, αἱ πρὸς ὕψος ἀνηγμέναι, καὶ διαπεπλεγμέναι ποικίλως, τὴν πρόσοψιν ἡδεῖαν ἐποίουν, καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς ὀπώρας ἑτοιμοτάτην παρείχοντο.

44. Ὁ δὲ ναὸς ὑπῆρχεν ἀξιόλογος ἐκ λίθου λευκοῦ, τὸ μῆκος ἔχων δυοῖν πλέθρων, τὸ δὲ πλάτος ἀνάλογον τῷ μήκει· κίοσι δὲ μεγάλοις καὶ παχέσιν ὑπήρειστο, καὶ γλυφαῖς φιλοτέχνοις διειλημμένοις· ἀγάλματά τε τῶν θεῶν ἀξιολογώτατα, τῇ τέχνῃ διάφορα, καὶ τοῖς βάρεσι θαυμαζόμενα. Κύκλῳ δὲ τοῦ ναοῦ τὰς οἰκίας εἶχον οἱ θεραπεύοντες τοὺς θεοὺς ἱερεῖς, δι' ὧν ἅπαντα τὰ περὶ τὸ τέμενος διῳκεῖτο. Ἀπὸ δὲ τοῦ ναοῦ δρόμος κατεσκεύαστο, τὸ μὲν μῆκος σταδίων τεττάρων, τὸ δὲ πλάτος πλέθρου. Παρὰ δὲ τὴν πλευρὰν ἑκατέραν τοῦ δρόμου χαλκεῖα μεγάλα

κεῖται τὰς βάσεις ἔχοντα τετραγώνους· ἐπ' ἐσχάτου δὲ τοῦ δρόμου πηγὰς ἔχει λάβρως ἐκχεομένας ὁ προειρημένος ποταμός. Ἔστι δὲ τὸ φερόμενον ῥεῦμα τῇ λευκότητι καὶ γλυκύτητι διαφέρον, πρός τε τὴν τοῦ σώματος ὑγίειαν πολλὰ συμβαλλόμενον τοῖς χρωμένοις· ὀνομάζεται δὲ ὁ ποταμὸς οὗτος Ἡλίου Ὕδωρ. Περιέχει δὲ τὴν πηγὴν ὅλην κρηπὶς λιθίνη πολυτελής, διατείνουσα παρ' ἑκατέραν πλευρὰν σταδίους τέτταρας· ἄχρι δὲ τῆς ἐσχάτης κρηπῖδος ὁ τόπος οὐκ ἔστι βάσιμος ἀνθρώπῳ πλὴν τῶν ἱερέων. Τὸ δ' ὑποκείμενον πεδίον ἐπὶ σταδίους διακοσίους καθιερωμένον ἐστὶ τοῖς θεοῖς, καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ πρόσοδους εἰς τὰς θυσίας ἀναλίσκουσι. Μετὰ δὲ τὸ προειρημένον πεδίον ὄρος ἐστὶν ὑψηλόν, καθιερωμένον μὲν θεοῖς, ὀνομαζόμενον δὲ Οὐρανοῦ Δίφρος, καὶ Τριφύλιος Ὄλυμπος. Μυθολογοῦσι γὰρ τὸ παλαιὸν Οὐρανὸν βασιλεύοντα τῆς οἰκουμένης, προσηνῶς ἐνδιατρίβειν ἐν τῷδε τῷ τόπῳ, καὶ ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐφορᾶν τόν τε Οὐρανὸν καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἄστρα· ὕστερον δὲ Τριφύλιον Ὄλυμπον κληθῆναι, διὰ τὸ τοὺς κατοικοῦντας ἐκ τριῶν ἐθνῶν ὑπάρχειν. Ὀνομάζεσθαι γὰρ τοὺς μέν, Παγχαίους, τοὺς δέ, Ὠκεανίτας, τοὺς δέ, Δωΐους· οὓς ὕστερον ὑπὸ Ἄμμωνος ἐκβληθῆναι. Τὸν γὰρ Ἄμμωνά φασι μὴ μόνον φυγαδεῦσαι τοῦτο τὸ ἔθνος, ἀλλὰ καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἅρδην ἀνελεῖν, καὶ κατασκάψαι τήν τε Δωΐαν καὶ Ἀστερουσίαν. Θυσίαν τε κατ' ἐνιαυτὸν ἐν τούτῳ τῷ ὄρει ποιεῖν τοὺς ἱερεῖς μετὰ πολλῆς τῆς ἁγνείας.

(C. 45.) Insulae animalia: tres praecipuae urbes: tota regio fecundissima, in primis vini. Incolarum tres classes: sacerdotes, agricolae, milites, quibus pastores accedunt. Agricolarum munia: laboriosissimis praemia decernuntur a sacerdotibus, quibus unis in reliqua bonorum communione et aequali distributione duplum contingit. Vestitus mollis: multa ex auro ornamenta.

45. *Μετὰ δὲ τὸ ὄρος τοῦτο καὶ κατὰ τὴν ἄλλην Παγχαίτιν χώραν ὑπάρχειν φασὶ ζώων παντοδαπῶν πλῆθος. Ἔχειν γὰρ αὐτὴν ἐλέφαντάς τε πολλοὺς καὶ λέοντας καὶ παρδάλεις καὶ δορκάδας, καὶ ἄλλα πλείω θηρία, διάφορα ταῖς τε προσόψεσι καὶ ταῖς ἁλκαῖς θαυμαστά. Ἔχει δὲ ἡ νῆσος αὕτη καὶ πόλεις τρεῖς ἀξιολόγους, Τραικίαν, καὶ Δαλίδα, καὶ Ὠκεανίδα. Τὴν δὲ χώραν ὅλην εἶναι καρποφόρον, καὶ μάλιστα οἴνων παντοδαπῶν ἔχειν πλῆθος. Εἶναι δὲ τοὺς ἄνδρας πολεμικούς, καὶ ὅπλοις χρῆσθαι κατὰ τὰς μάχας ἀρχαϊκῶς. Τὴν δ' ὅλην πολιτείαν ἔχουσι τριμερῆ· καὶ πρῶτον ὑπάρχει μέρος παρ' αὐτοῖς τὸ τῶν ἱερέων, προκειμένων αὐτοῖς τῶν τεχνιτῶν· δευτέρα δὲ μερὶς ὑπάρχει τῶν γεωργῶν· τρίτη δὲ τῶν στρατιωτῶν, προστιθεμένων τῶν νομέων. Οἱ μὲν οὖν ἱερεῖς τῶν ἁπάντων ἦσαν ἡγεμόνες, τάς τε τῶν ἀμφισβητήσεων κρίσεις ποιούμενοι, καὶ τῶν ἄλλων τῶν δημοσίᾳ πραττομένων κύριοι. Οἱ δὲ γεωργοὶ τὴν γῆν ἐργαζόμενοι, τοὺς καρποὺς ἀναφέρουσιν εἰς τὸ κοινόν, καὶ ὅστις ἂν αὐτῶν δοκῇ κάλλιστα γεωργηκέναι, λαμβάνει γέρας ἐξαίρετον ἐν τῇ διαιρέσει τῶν καρπῶν, κριθεὶς ὑπὸ τῶν ἱερέων ὁ πρῶτος· καὶ ὁ δεύτερος, καὶ οἱ λοιποὶ μέχρι δέκα, προτροπῆς ἕνεκα τῶν ἄλλων. Παραπλησίως δὲ τούτοις καὶ οἱ νομεῖς τά τε ἱερεῖα καὶ τἆλλα παραδιδόασιν*

εἰς τὸ δημόσιον, τὰ μὲν ἀριθμῷ, τὰ δὲ σταθμῷ, μετὰ πάσης ἀκριβείας· καθόλου γὰρ οὐδὲν ἔξεστιν ἰδίᾳ κτήσασθαι πλὴν οἰκίας καὶ κήπου. Πάντα δὲ τὰ γεννήματα καὶ τὰς προσόδους οἱ ἱερεῖς παραλαμβάνοντες, τὸ ἐπιβάλλον ἑκάστῳ δικαίως ἀπονέμουσι· τοῖς δὲ ἱερεῦσι μόνοις δίδοται διπλάσιον. Χρῶνται δ' ἐσθῆσι μὲν μαλακαῖς, διὰ τὸ παρ' αὐτοῖς πρόβατα ὑπάρχειν διαφέροντα τῶν ἄλλων τὴν μαλακότητα. Φοροῦσι δὲ καὶ κόσμον χρυσοῦν οὐ μόνον αἱ γυναῖκες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνδρες· περὶ μὲν τοὺς τραχήλους ἔχοντες στρεπτοὺς κύκλους, περὶ δὲ τὰς χεῖρας ψέλλια· ἐκ δὲ τῶν ὤτων, παραπλησίως τοῖς Πέρσαις, ἐξηρτημένους κρίκους. Ὑποδέσεσι δὲ καιναῖς χρῶνται, καὶ τοῖς χρώμασι πεποικιλμέναις περιττότερον.

(C. 46.) Militum usus adversus latronum audaciam. Sacerdotum luxuriosissimus habitus: qui genus suum e Creta deducentes, eius rei et alia scilicet documenta, et inscriptiones afferunt. Ad eumdem κόσμον sunt referenda, quæ Diodorus de metallis et anathematis in hac insula memorabilibus addidit.

46. Οἱ δὲ στρατιῶται λαμβάνοντες τὰς μεμερισμένας συντάξεις, φυλάττουσι τὴν χώραν, διειλημμένοι ὀχυρώμασι καὶ παρεμβολαῖς. Ἔστι γάρ τι μέρος τῆς χώρας ἔχον λῃστήρια θρασέων καὶ παρανόμων ἀνθρώπων, οἳ τοὺς γεωργοὺς ἐνεδρεύοντες, πολεμοῦσι τούτους. Αὐτοὶ δὲ οἱ ἱερεῖς πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερέχουσι τρυφῇ καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς ἐν τῷ βίῳ καθαριότησι καὶ πολυτελείαις. Στολὰς μὲν γὰρ ἔχουσι λινᾶς, τῇ λευκότητι καὶ μαλακότητι διαφόρους· ποτὲ δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν μαλακωτάτων ἐρίων κατασκευασμένας ἐσθῆτας φοροῦσι. Πρὸς δὲ τούτοις μὲ-

τρας ἔχουσι χρυσοῦφεῖς· τὴν δ' ὑπόδεσιν ἔχουσι σανδάλια ποικίλα φιλοτέχνως εἰργασμένα· χρυσοφοροῦσι δ' ὁμοίως ταῖς γυναιξί, πλὴν τῶν ἐνωτίων. Προσεδρεύουσι δὲ μάλιστα ταῖς τῶν θεῶν θεραπείαις, καὶ τοῖς περὶ τούτων ὕμνοις τε καὶ ἐγκωμίοις, μετ' ᾠδῆς τὰς πράξεις αὐτῶν καὶ τὰς εἰς ἀνθρώπους εὐεργεσίας διαπορευόμενοι. Μυθολογοῦσι δ' οἱ ἱερεῖς τὸ γένος αὐτοῖς ἐκ Κρήτης ὑπάρχειν, ὑπὸ Διὸς ἠγμένοις εἰς τὴν Παγχαίαν, ὅτε κατ' ἀνθρώπους ὢν ἐβασίλευε τῆς οἰκουμένης· καὶ τούτων σημεῖα φέρουσι τῆς διαλέκτου, δεικνύντες τὰ πολλὰ διαμένειν παρ' αὐτοῖς Κρητικῶς ὀνομαζόμενα· τήν τε πρὸς αὐτοὺς οἰκειότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἐκ προγόνων παρειληφέναι, τῆς φήμης ταύτης τοῖς ἐγγόνοις παραδιδομένης ἀεί. Ἐδείκνυον δὲ καὶ ἀναγραφὰς τούτων, ἃς ἔφασαν τὸν Δία πεποιῆσθαι, καθ' ὃν καιρὸν ἔτι κατ' ἀνθρώπους ὢν ἱδρύσατο τὸ ἱερόν. Ἔχει δ' ἡ χώρα μέταλλα θαψιλῆ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου, καὶ κασσιτέρου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου· καὶ τούτων οὐδὲν ἐστιν ἐξενεγκεῖν ἐκ τῆς νήσου. Τοῖς δ' ἱερεῦσιν οὐδ' ἐξελθεῖν τὸ παράπαν ἐκ τῆς καθιερωμένης χώρας· τὸν δ' ἐξελθόντα ἐξουσίαν ἔχει ὅ περιτυχὼν ἀποκτεῖναι. Ἀναθήματα δὲ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ πολλὰ καὶ μεγάλα τοῖς θεοῖς ἀνάκειται, σεσωρευκότος τοῦ χρόνου τὸ πλῆθος τῶν καθιερωμένων ἀναθημάτων. Τά τε θυρώματα τοῦ ναοῦ θαυμαστὰς ἔχει τὰς κατασκευὰς ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος, ἔτι δὲ θύου δεδημιουργημένας. Ἡ δὲ κλίνη τοῦ θεοῦ τὸ μὲν μῆκος ὑπάρχει πηχῶν ἓξ, τὸ δὲ πλάτος

τεσσάρων· χρυσῆ δὲ ὅλη καὶ τῇ κατὰ μέρος ἐργασίᾳ φιλοτέχνως κατασκευασμένη. Παραπλήσιος δὲ καὶ ἡ τράπεζα τοῦ θεοῦ καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῇ λοιπῇ πολυτελείᾳ παράκειται πλησίον τῆς κλίνης. Κατὰ δὲ μέσην τὴν κλίνην ἕστηκε στήλη χρυσῆ μεγάλη, γράμματα ἔχουσα τὰ παρ' Αἰγυπτίοις ἱερὰ καλούμενα· δι' ὧν ἦσαν αἱ πράξεις Οὐρανοῦ τε καὶ Διὸς ἀναγεγραμμέναι, καὶ μετ' αὐτὰς αἱ Ἀρτέμιδος καὶ Ἀπόλλωνος ὑφ' Ἑρμοῦ προσαναγεγραμμέναι. Περὶ μὲν οὖν τῶν καταντικρὺ τῆς Ἀραβίας ἐν ὠκεανῷ νήσων ἀρκεσθησόμεθα τοῖς ῥηθεῖσι.

(C. 47.) Redit scriptor ad mare Aegaeum, commemoratque de insulis, exortas a Samothrace. Quae olim Samos nuncupata, cultaque ab aboriginibus, e Thracia colonos accepit. Antiqua inter Samothraces fama de ponti Euxini in mare Aegaeum eruptione; eaque servati, cum pietatis suae monumentis memoriam rei ad posteros propagarunt.

47. Περὶ δὲ τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος κειμένων νῦν διέξιμεν, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς Σαμοθρᾴκης ποιησάμενοι. Ταύτην γὰρ τὴν νῆσόν ἔνιοι μέν φασι τὸ παλαιὸν Σάμον ὀνομασθῆναι· τῆς δὲ νῦν Σάμου κτισθείσης, διὰ τὴν ὁμωνυμίαν ἀπὸ τῆς παρακειμένης τῇ παλαιᾷ Σάμῳ Θρᾴκης, Σαμοθρᾴκην ὀνομασθῆναι. Ὤικησαν δ' αὐτὴν αὐτόχθονες ἄνθρωποι· διὸ καὶ περὶ τῶν πρώτων γενομένων παρ' αὐτοῖς ἀνθρώπων καὶ ἡγεμόνων οὐδεὶς παραδέδοται λόγος. Ἔνιοι δέ φασι τὸ παλαιὸν Σαόνησον καλουμένην, διὰ τοὺς ἀποικισθέντας ἔκ τε Σάμου καὶ Θρᾴκης, Σαμοθρᾴκην ὀνομασθῆναι. Ἐσχήκασι δὲ παλαιὰν ἰδίαν διάλεκτον οἱ αὐτόχθονες, ᾗ πολλὰ ἐν ταῖς θυσίαις μέχρι τοῦ νῦν τηροῦνται. Οἱ

δὲ Σαμοθρᾴκες ἱστοροῦσι, πρὸ τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις γενομένων κατακλυσμῶν, ἕτερον ἐκεῖ μέγαν γενέσθαι, τὸ μὲν πρῶτον, τοῦ περὶ τὰς Κυανέας στόματος ῥαγέντος, μετὰ δὲ ταῦτα, τοῦ Ἑλλησπόντου. Τὸ γὰρ ἐν τῷ Πόντῳ πέλαγος λίμνης ἔχον τάξιν, μέχρι τοσούτου πεπληρῶσθαι διὰ τῶν εἰσρεόντων ποταμῶν, μέχρις οὗ διὰ τὸ πλῆθος παρεκχυθὲν τὸ ῥεῦμα λάβρως ἐξέπεσεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ πολλὴν μὲν τῆς Ἀσίας τῆς παρὰ θάλατταν ἐπέκλυσεν, οὐκ ὀλίγην δὲ καὶ τῆς ἐπιπέδου γῆς ἐν τῇ Σαμοθρᾴκῃ θάλασσαν ἐποίησε· καὶ διὰ τοῦτο ἐν τοῖς μεταγενεστέροις καιροῖς ἐνίους τῶν ἁλιέων ἀνεσπακέναι τοῖς δικτύοις λίθινα κιονόκρανα, ὡς καὶ πόλεων κατακεκλυσμένων. Τοὺς δὲ περιλειφθέντας προαναδραμεῖν εἰς τοὺς ὑψηλοτέρους τῆς νήσου τόπους· τῆς δὲ θαλάσσης ἀναβαινούσης ἀεὶ μᾶλλον, εὔξασθαι τοῖς θεοῖς τοὺς ἐγχωρίους, καὶ διασωθέντας κύκλῳ περὶ ὅλην τὴν νῆσον ὄρους θέσθαι τῆς σωτηρίας, καὶ βωμοὺς ἱδρύσασθαι, ἐφ' ὧν μέχρι καὶ νῦν θύειν· ὅστ' εἶναι φανερόν, ὅτι πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ κατῴκουν τὴν Σαμοθρᾴκην.

(C. 48.) Inde Saon conditor reipublicae. Qua constituta, Iupiter ibi ex Electra Dardanum, Iasionem et Harmoniam procreavit. Dardanus urbis cognominis regnique postea Troiani amplitudine Iasion teletarum sanctitate, Harmonia Cadmi, qui Europam investigans insulam transibat, coniugio inclaruit.

48. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν κατὰ τὴν νῆσον Σάονα (γενόμενον, ὡς μέν τινές φασιν, ἐκ Διὸς καὶ νύμφης, ὡς δέ τινες, ἐξ Ἑρμοῦ καὶ Ῥήνης) συναγαγεῖν τοὺς λαοὺς σποράδην οἰκοῦντας· καὶ νόμους θέμενον, αὐτὸν μὲν ἀπὸ τῆς νήσου Σάονα κληθῆναι, τὸ δὲ πλῆ-

θος εἰς πέντε φυλὰς διανείμαντα, τῶν ἰδίων υἱῶν ἐπωνύμους αὐτὰς ποιῆσαι. Οὕτως δ' αὐτῶν πολιτευομένων, λέγουσι παρ' αὐτοῖς ἐκ Διὸς καὶ μιᾶς τῶν Ἀτλαντίδων Ἠλέκτρας γενέσθαι Δάρδανόν τε καὶ Ἰασίωνα καὶ Ἁρμονίαν. Ἦν τὸν μὲν Δάρδανον μεγαλεπίβολον γενόμενον, καὶ πρῶτον εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπὶ σχεδίας διαπεραιωθέντα, τὸ μὲν πρῶτον κτίσαι πόλιν Δάρδανον, καὶ τὸ βασίλειον τὸ περὶ τὴν ὕστερον κληθεῖσαν Τροίαν συστήσασθαι, καὶ τοὺς λαοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ Δαρδάνους ὀνομάσαι. Ἐπάρξαι δὲ αὐτὸν φασι καὶ πολλῶν ἐθνῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν, καὶ τοὺς ὑπὲρ Θρᾴκης Δαρδάνους κατοικίσαι. Τὸν δὲ Δία βουληθέντα καὶ τὸν ἕτερον τῶν υἱῶν τιμῆς τυχεῖν, παραδεῖξαι αὐτῷ τὴν τῶν μυστηρίων τελετήν, πάλαι μὲν οὖσαν ἐν τῇ νήσῳ, τότε δὲ πως παραδοθεῖσαν, ὧν οὐ θέμις ἀκοῦσαι πλὴν τῶν μεμυημένων. Δοκεῖ δ' οὗτος πρῶτος ξένους μυῆσαι, καὶ τὴν τελετὴν διὰ τοῦτο ἔνδοξον ποιῆσαι. Μετὰ δὲ ταῦτα Κάδμον τὸν Ἀγήνορος κατὰ ζήτησιν τῆς Εὐρώπης ἀφικέσθαι πρὸς αὐτούς, καὶ τῆς τελετῆς μετασχόντα, γῆμαι τὴν ἀδελφὴν Ἰασίωνος Ἁρμονίαν, οὗ καθάπερ Ἕλληνες μυθολογοῦσι, τὴν Ἄρεως.

(C. 49.) His Cadmi nuptiis Dii primum aderant, offerentes munera eaque laeti munia subeuntes. Cadmus ipse Thebas Boeoticas fundavit. Iasion, Cybelae matrimonio functus. Corybantem genuit, qui cum Dardano et Cybele matris Deorum sacra in Asiam transtulit. Hinc et tibia et lyra in Phrygiam traducta. Ex Iasione autem et Cerere Plutus natus. Quorum mytherum arcanus sensus non panditur nisi initiatis, qui et praesentissimam deorum illorum opem experiuntur.

49. Τὸν δὲ γάμον τοῦτον πρῶτον δαῖσαι θεούς, καὶ Δήμητρα μὲν Ἰασίωνος ἐρασθεῖσαν, τὸν καθ-

πὸν τοῦ σίτου δωρήσασθαι. Ἑρμῆν δὲ λύραν· Ἀθηνᾶν δὲ τὸν διαβεβαημένον ὅρμον, καὶ πέπλον καὶ αὐλούς· Ἠλέκτραν δὲ τὰ τῆς μεγάλης καλουμένης μητρὸς τῶν θεῶν ἱερά, μετὰ κυμβάλων καὶ τυμπάνων καὶ τῶν ὀργιαζόντων· καὶ Ἀπόλλωνα μὲν κιθαρίσαι, τὰς δὲ Μούσας αὐλῆσαι, τοὺς δ' ἄλλους θεοὺς εὐφημοῦντας συναυξῆσαι τὸν γάμον. Μετὰ δὲ ταῦτα τὸν μὲν Κάδμον κατὰ τὸν παραδεδομένον χρησμὸν κτίσαι Θήβας τὰς ἐν Βοιωτίᾳ· τὸν δ' Ἰασίωνα γήμαντα Κυβέλην, γεννῆσαι Κορύβαντα. Ἰασίωνος δὲ εἰς θεοὺς μεταστάντος, Δάρδανον καὶ Κυβέλην καὶ Κορύβαντα μετακομίσαι εἰς τὴν Ἀσίαν τὰ τῆς μητρὸς τῶν θεῶν ἱερά, καὶ συναπᾶραι εἰς Φρυγίαν. Καὶ τὴν μὲν Κυβέλην Ὀλύμπῳ τὸ πρῶτον συνοικήσασαν, γεννῆσαι Ἄλκην, καὶ τὴν θεὰν Κυβέλην ἀφ' ἑαυτῆς ὀνομάσαι· τὸν δὲ Κορύβαντα τοὺς ἐπὶ τοῖς τῆς μητρὸς ἱεροῖς ἐνθουσιάσαντας ἀφ' ἑαυτοῦ Κορύβαντας προσαγορεῦσαι, γῆμαι δὲ Θήβην τὴν Κίλικος θυγατέρα. Ὁμοίως δὲ τοὺς αὐλοὺς εἰς Φρυγίαν ἐντεῦθεν μετενεχθῆναι, καὶ τὴν λύραν τὴν Ἑρμοῦ εἰς Λυρνησσόν, ἣν Ἀχιλλέα ὕστερον ἐκπορθήσαντα λαβεῖν. Ἐξ Ἰασίωνος δὲ καὶ Δήμητρος Πλοῦτον γενέσθαι φασὶν οἱ μῦθοι· τὸ δ' ἀληθές, τὸν τοῦ σίτου πλοῦτον δωρηθῆναι ἐν τῷ τῆς Ἁρμονίας γάμῳ, διὰ τὴν συνουσίαν τοῦ Ἰασίωνος. Καὶ τὰ μὲν κατὰ μέρος τῆς τελετῆς ἐν ἀπορρήτοις τελούμενα, μόνοις παραδίδοται τοῖς μυηθεῖσι. Διαβεβόηται δ' ἡ τούτων τῶν θεῶν ἐπιφάνεια, καὶ παράδοξος ἐν τοῖς κινδύνοις βοήθεια τοῖς ἐπικαλεσαμέ-

νοις τῶν μυηθέντων. Γίνεσθαι δὲ φασι καὶ τοὺς βεστέρους καὶ δικαιοτέρους καὶ κατὰ πᾶν βελτίονας ἑαυτῶν τοὺς τῶν μυστηρίων κοινωνήσαντας. Διὸ καὶ τῶν ἀρχαίων ἡρώων τε καὶ ἡμιθέων τοὺς ἐπιφανεστάτους πεφιλοτιμῆσθαι μεταλαβεῖν τῆς τελετῆς. Καὶ γὰρ Ἰάσονα καὶ Διοσκούρους, ἔτι δ' Ἡρακλέα καὶ Ὀρφέα μυηθέντας ἐπιτυχεῖν ἐν πάσαις ταῖς στρατείαις, διὰ τὴν τῶν θεῶν τούτων ἐπιφάνειαν.

(C. 50.) Naxus insula, olim Strongyle nuncupata. Primi coloni Thraces, quos Butes Boreae f., ob insidias fratri structas patria pulsus, eo deduxerat. Qui, praetervavigatis Cycladibus, mulieres rapuere, in Achaia Phthiotica bacchantes, in his Coronidem, Iphimediam et Pancratin. Post Buten, cui violata Coronis mortem precibus suis adscivorat, Agassamenus rex insulae creatus, eique Pancratis sociata connubio.

50. Ἐπεὶ δὲ περὶ τῆς Σαμοθρᾴκης διήλθομεν, ἀκολούθως καὶ περὶ τῆς Νάξου διέξιμεν. Αὕτη γὰρ ἡ νῆσος τὸ μὲν πρῶτον προσηγορεύετο Στρογγύλη· ᾴκησαν δὲ αὐτὴν πρῶτοι Θρᾷκες, διά τινας τοιαύτας αἰτίας. Μυθολογοῦνται Βορέου γενέσθαι παῖδες Βούτης καὶ Λυκοῦργος, οὐχ ὁμομήτριοι· τὸν δὲ Βούτην, ὄντα νεώτερον, ἐπιβουλεῦσαι τἀδελφῷ, καὶ κατάφανῆ γενόμενον, ἕτερον μὲν μηδὲν παθεῖν ὑπὸ τοῦ πατρός, πρόσταγμα δὲ λαβεῖν, ὅπως μετὰ τῶν συνεπιβουλευσάντων λαβὼν πλοῖα, ζητῇ χώραν ἑτέραν εἰς κατοίκησιν. Διόπερ τὸν Βούτην μετὰ τῶν συνεγκαλουμένων Θρᾳκῶν συνεκπλεύσαντα, καὶ διὰ τῶν Κυκλάδων νήσων κομιζόμενον, κατασχεῖν τὴν Στρογγύλην νῆσον, καὶ ἐν ταύτῃ κατοικοῦντα ληΐζεσθαι πολλοὺς τῶν παραπλεόντων· σπανίζοντας δὲ γυναικῶν, περιπλέοντας ἁρπάζειν ἀπὸ τῆς χώρας γυ-

καῖνας. Τῶν μὲν οὖν Κυκλάδων νήσων αἱ μὲν ἐλοσχερῶς ἔρημοι ὑπῆρχον, αἱ δ' ὀλίγοις οἰκούμεναι. Διόπερ πορρωτέρω πλευσάντων αὐτῶν, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς Εὐβοίας ἀποκρουσθέντων, τῇ δὲ Θεσσαλίᾳ προσενεχθέντων, οἱ περὶ τὸν Βούτην ἀποβάντες ἐπὶ τὴν χώραν, περιέτυχον ταῖς Διονύσου τροφοῖς περὶ τὸ καλούμενον Δρίος, τῷ θεῷ ὀργαζούσαις ἐν τῇ Φθιώτιδι Ἀχαΐᾳ. Ὁρμησάντων δὲ τῶν περὶ τὸν Βούτην, αἱ μὲν ἄλλαι ῥίψασαι τὰ ἱερεῖα, εἰς θάλασσαν ἔφυγον, αἱ δ' εἰς ὄρος τὸ καλούμενον Δρίος. Κορωνίδα δ' ἁρπαγεῖσαν συναναγκασθῆναι τῷ Βούτῃ συνοικῆσαι· ἐπὶ δὲ τῇ ἁρπαγῇ καὶ ὕβρει χαλεπῶς φέρουσαν, ἐπικαλέσασθαι τὸν Διόνυσον βοηθῆσαι αὐτῇ. Τὸν δὲ μανίαν ἐμβαλεῖν τῷ Βούτῃ, καὶ διὰ τοῦτο παρακόψαντα, ῥίψαι ἑαυτὸν εἰς τι φρέαρ, καὶ τελευτῆσαι. Οἱ δὲ ἄλλοι Θρᾷκες ἑτέρας τινὰς γυναῖκας ἦγον, ἐπιφανεστάτας δέ, τήν τε Ἀλωέως γυναῖκα Ἰφιμέδειαν καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς Παγκράτιν· λαβόντες δ' αὐτάς, ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Στροργύλην. Οἱ δὲ Θρᾷκες ἀντὶ τοῦ Βούτου καταστήσαν βασιλέα τῆς νήσου Ἀγασσαμενόν, καὶ τὴν Ἀλωέως θυγατέρα Παγκράτιν κάλλει διαφέρουσαν συνῴκισαν αὐτῷ. Πρὸ γὰρ τῆς τούτου αἱρέσεως οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν ἡγεμόνων Σικελὸς καὶ Ἔκηπορος ὑπὲρ τῆς Παγκράτιδος ἐρίσαντες, ἀλλήλους ἀνεῖλον. Ὁ δὲ Ἀγασσαμενὸς ὕπαρχον ἕνα τῶν φίλων καταστήσας, συνῴκισεν αὐτῷ τὴν Ἰφιμέδειαν.

(C. 51.) Ad quem reducendam eius pater, Aloëus, Otum et Ephialtem fratres misit, qui occupatae insulae nomen Diae imposuerunt. Tum in sedes, a Thracibus propter sterilitatem relictas,

immigrarunt Cares, quorum rex Naxus insulam a se Naxum appellavit. Ei successit filius Leucippus, huic Smerdius: quo imperante Theseus Ariadnen suam illic reliquit, Bacchi minis territus.

51. Ὁ δ' Ἄλωεὺς ἐπὶ ζήτησιν τῆς τε γυναικὸς καὶ τῆς θυγατρὸς ἐξέπεμψε τοὺς υἱούς, Ὦτον καὶ Ἐφιάλτην· οἱ πλεύσαντες εἰς τὴν Στρογγύλην, μάχῃ τε ἐνίκησαν τοὺς Θρᾷκας καὶ τὴν πόλιν ἐξεπολιόρκησαν. Εἶτα ἡ μὲν Παγκράτη ἐτελεύτησεν· οἱ δὲ περὶ τὸν Ὦτον καὶ Ἐφιάλτην ἐπεβάλοντο κατοικεῖν ἐν τῇ νήσῳ, καὶ ἄρχειν τῶν Θρᾳκῶν· μετωνόμασαν δὲ καὶ τὴν νῆσον Δίαν. Ὕστερον δὲ στασιάσαντες πρὸς ἀλλήλους καὶ μάχην συνάψαντες, τῶν τε ἄλλων πολλοὺς ἀπέκτειναν, καὶ ἀλλήλους ἀνεῖλον, καὶ ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ὡς ἥρωες ἐτιμήθησαν. Οἱ μὲν οὖν Θρᾷκες ἐνταῦθα κατοικήσαντες ἔτη πλείω τῶν διακοσίων, ἐξέπεσον αὐχμῶν γενομένων ἐκ τῆς νήσου. Μετὰ δὲ ταῦτα Κᾶρες ἐκ τῆς νῦν Λαμίας καλουμένης μεταναστάντες, ᾤκησαν τὴν νῆσον· ὧν βασιλεύσας Νάξος ὁ Πολέμωνος, ἀντὶ Δίας Νάξον ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσεν. Ἐγένετο δ' ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἐπιφανὴς ὁ Νάξος, καὶ ἀπέλιπεν υἱὸν Λεύκιππον· οὗ γενόμενος υἱὸς Σμέρδιος, ἐβασίλευσε τῆς νήσου. Ἐπὶ δὲ τούτου Θησεὺς ἐκ Κρήτης ἀποπλέων μετὰ τῆς Ἀριάδνης, ἐπιξενώθη τοῖς ἐν τῇ νήσῳ· καὶ κατὰ τὸν ὕπνον ἰδὼν τὸν Διόνυσον ἀπειλοῦντα αὐτῷ, εἰ μὴ ἀπολείψει τὴν Ἀριάδνην αὐτῷ, φοβηθεὶς κατέλιπε, καὶ ἐξέπλευσε. Διόνυσος δὲ νυκτὸς ἀπήγαγε τὴν Ἀριάδνην εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Δῖος· καὶ ἐν ἀρχῇ

μὲν ἠφανίσθη ὁ θεός, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ ἡ Ἀριάδνη ἄφαντος ἐγένετο.

(C. 52.) Bacchum ferunt, Semele matre Iovis fulmine icta, in hac insula nutritum, qui et aliis opibus, et vino praecantissimo eam auxerit.

52. Μυθολογοῦσι δὲ Νάξιοι περὶ τοῦ θεοῦ τούτου, φάσκοντες παρ' αὐτοῖς τραφῆναι τὸν θεόν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν νῆσον αὐτῷ γενονέναι προσφιλεστάτην, καὶ ὑπό τινων Διονυσιάδα καλεῖσθαι. Τὸν γὰρ Δία, κατὰ τὸν παραδεδομένον μῦθον, τότε κεραυνωθείσης Σεμέλης πρὸ τοῦ τεκεῖν, τὸ βρέφος λαβόντα καὶ ἐρράψαντα εἰς τὸν μηρόν, ὡς ὁ τέλειος τῆς γενέσεως χρόνος ἦλθε, βουλόμενον λαθεῖν τὴν Ἥραν, ἐξελεῖν τὸ βρέφος ἐν τῇ νῦν Νάξῳ, καὶ δοῦναι τρέφειν ταῖς ἐγχωρίοις Νύμφαις Φιλίᾳ καὶ Κορωνίδι καὶ Κλεΐδι· κεραυνῶσαι δὲ τὴν Σεμέλην πρὸ τοῦ τεκεῖν, ὅπως μὴ ἐκ θνητῆς, ἀλλ' ἐκ δυοῖν ἀθανάτων ὑπάρξας, εὐθὺς ἐκ γενετῆς ἀθάνατος ᾖ. Διὰ δὲ τὴν εἰς τὸν Διόνυσον εὐεργεσίαν ἐν τῇ τροφῇ τὰς χάριτας ἀπολαβεῖν τοὺς ἐγχωρίους. Ἐπιδοῦναι γὰρ τὴν νῆσον εἰς εὐδαιμονίαν, καὶ ναυτικὰς τε δυνάμεις ἀξιολόγους συναγήσασθαι, καὶ ἀπὸ Ξέρξου πρώτους ἀποστάντας, ἐκ τοῦ ναυτικοῦ συγκαταναυμαχῆσαι τὸν βάρβαρον, καὶ τῆς ἐν Πλαταιαῖς παρατάξεως οὐκ ἀσήμως μετασχεῖν. Εἶναι δὲ καὶ περὶ τὴν τοῦ οἴνου ἰδιότητα διάφορόν τι παρ' αὐτοῖς, καὶ μηνύον τὴν τοῦ θεοῦ πρὸς τὴν νῆσον οἰκειότητα.

(C. 53.) In insulam Symen primi incolae cum Triope, duce Chthonio, advenere. Dein regnavit pulcer Nireus, qui Agamemnoni auxilia misit. Post Troicum bellum Cares eam occuparunt

quibus siccitate fugatis, tandem Nausus et Xuthus novas eo colonias duxerunt, inter quas etiam Cnidii et Rhodii.

53. Τὴν δὲ νῆσον τὴν Σύμην ὀνομαζομένην τὸ παλαιὸν ἔρημον οὖσαν πρῶτοι κατῴκησαν οἱ μετὰ Τρίοπος ἀφικόμενοι, ὧν ἡγεῖτο Χθόνιος ὁ Ποσειδῶνος καὶ Σύμης, ἀφ' ἧς ἡ νῆσος ἔτυχε ταύτης τῆς προσηγορίας. Ὕστερον δὲ ἐβασίλευσε ταύτης Νιρεὺς ὁ Χαρόπου καὶ Ἀγλαΐας, κάλλει διαφέρων· ὃς καὶ ἐπὶ Τροίαν μετὰ Ἀγαμέμνονος ἐστράτευσε, τῆς τε νήσου δυναστεύων, καὶ τῆς Κνιδίας μέρους κυριεύων. Μετὰ δὲ τοὺς Τρωϊκοὺς χρόνους κατέσχον τὴν νῆσον Κᾶρες, καθ' ὃν καιρὸν ἐθαλαττοκράτουν. Ὕστερον δὲ αὐχμῶν γενομένων, ἔφυγον ἐκ τῆς νήσου, καὶ κατῴκησαν τὸ καλούμενον Οὐράνιον. Ἡ δὲ Σύμη διέμεινεν ἔρημος, ἕως ὁ στόλος ὁ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀργείων παρέβαλεν εἰς τούτους τοὺς τόπους· ἔπειτα κατῳκίσθη πάλιν τόνδε τὸν τρόπον. Τῶν μετὰ Ἱππότου τις μετασχὼν τῆς ἀποικίας, ὄνομα Ναῦσος, ἀναλαβὼν τοὺς καθυστερήσαντας τῆς κληροδοσίας, ἔρημον οὖσαν τὴν Σύμην κατῴκησε· καί τισιν ἑτέροις ὕστερον καταπλεύσασιν, ὧν ἦν Ξοῦθος ἡγεμών, μεταδοὺς τῆς πολιτείας καὶ χώρας, κοινῇ τὴν νῆσον κατῴκησε. Φασὶ δὲ τῆς ἀποικίας ταύτης μετασχεῖν τούς τε Κνιδίους καὶ Ῥοδίους.

(C. 54.) Calydnam et Nisyrum primo Cares possederunt; deinde Coi, Agamemnonis navibus per tempestatem huc ejectis; tum Rhodii, quibus pestis locum fecerat. Carpathum vero quidam ex classiariis Minois, multisque saeculis post Ioclus Argivus eum colonis occuparunt.

54. Κάλυδναν δὲ καὶ Νίσυρον τὸ μὲν ἀρχαῖον Κᾶρες κατῴκησαν, μετὰ δὲ ταῦτα Θετταλὸς ὁ Ἡρα-

Προςηφους δαίμονας· Ἁλίαν δὲ ῥίψασαν ἑαυτὴν εἰς τὴν θάλασσαν, Λευκοθέαν ὀνομασθῆναι, καὶ τιμῆς ἀθανάτου τυχεῖν παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις.

(C. 56.) Telchines, inundationem praesagientes, relicta insula, in diversas regiones discesserunt. Pauci superstites e diluvio, in quibus Iovis nati. Sol, Rhodi amore captus, insulam servavit. Hinc nati Heliadae, a quibus, ex oraculo patris, peculiaris ritus sacrorum apud Rhodios, Solem generis sui auctorem colentes, invaluit.

56. Χρόνῳ δ' ὕστερον προαισθομένους τοὺς Τελχῖνας τὸν μέλλοντα γίνεσθαι κατακλυσμόν, ἐκλιπεῖν τὴν νῆσον, καὶ διασπαρῆναι. Λύκον δ' ἐκ τούτων παραγενόμενον εἰς τὴν Λυκίαν, Ἀπόλλωνος Λυκίου ἱερὸν ἱδρύσασθαι παρὰ τὸν Ξάνθον ποταμόν. Τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ γενομένου, τοὺς μὲν ἄλλους διαφθαρῆναι, τῆς δὲ νήσου διὰ τὴν ἐπομβρίαν ἐπιπολασάντων τῶν ὑγρῶν λιμνάσαι τοὺς ἐπιπέδους τόπους· ὀλίγους δ' εἰς τὰ μετέωρα τῆς νήσου συμφυγόντας διασωθῆναι· ἐν οἷς ὑπάρχειν καὶ τοὺς Διὸς παῖδας. Ἥλιον δὲ κατὰ μὲν τὸν μῦθον ἐρασθέντα τῆς Ῥόδου, τήν τε νῆσον ἀπ' αὐτῆς ὀνομάσαι Ῥόδον, καὶ τὸ ἐπιπολάζον ὕδωρ ἀφανίσαι· ὁ δ' ἀληθὴς λόγος, ὅτι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς σύστασιν τῆς νήσου πηλώδους οὔσης ἔτι καὶ μαλακῆς, τὸν Ἥλιον ἀναξηράναντα τὴν πολλὴν ὑγρότητα, ζωογονῆσαι τὴν γῆν, καὶ γενέσθαι τοὺς κληθέντας ἀπ' αὐτοῦ Ἡλιάδας ἑπτὰ τὸν ἀριθμόν, καὶ τοὺς ἄλλους ὁμοίως [λαοὺς] αὐτόχθονας. Ἀκολούθως δὲ τούτοις νομισθῆναι τὴν νῆσον ἱερὰν Ἡλίου, καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα γενομένους Ροδίους διατελέσαι περιττότερον τῶν ἄλλων θεῶν τιμῶντας τὸν Ἥλιον, ὡς ἀρχηγὸν τοῦ γένους αὐτῶν.

Εἶναι δὲ τοὺς ἑπτὰ υἱούς, Ὄχιμον, Κέρκαφον, Μάκαρα, Ἀκτῖνα, Τενάγην, Τριόπαν, καὶ Κάνδαλον· θυγατέρα δὲ μίαν, Ἠλεκτρυόνην, ἣν ἔτι παρθένον οὖσαν μεταλλάξαι, καὶ τιμῶν τυχεῖν παρὰ Ῥοδίοις ἡρωϊκῶν. Ἀνδρωθεῖσι δὲ τοῖς Ἡλιάδαις εἰπεῖν τὸν Ἥλιον, ὅτι οἵτινες ἂν Ἀθηνᾷ θύσωσι πρῶτοι, παρ' ἑαυτοῖς ἕξουσι τὴν θεόν· τὸ δ' αὐτὸ διασαφῆσαι λέγεται τοῖς τὴν Ἀττικὴν κατοικοῦσι. Διὸ καί φασι τοὺς μὲν Ἡλιάδας διὰ τὴν σπουδὴν ἐπιλαθομένους ἐνεγκεῖν πῦρ, ἐπιθεῖναι προθύματα· τὸν δὲ τότε βασιλεύοντα τῶν Ἀθηναίων Κέκροπα, ἐπὶ τοῦ πυρὸς θύσαι ὕστερον. Διόπερ φασὶ διαμένειν μέχρι τοῦ νῦν τὸ κατὰ τὴν θυσίαν ἴδιον ἐν τῇ Ῥόδῳ, καὶ τὴν θεὸν ἐν αὐτῇ καθιδρύσθαι. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἀρχαιολογουμένων παρὰ Ῥοδίοις οὕτω τινὲς μυθολογοῦσιν· ἐν οἷς ἐστὶ καὶ Ζήνων, ὃ τὰ περὶ ταύτης συνταξάμενος.

(C. 57.) Heliadae astrologiam, artem nauticam et chronologiam invenere, dissipatique propter fratris caedem, literas et artes divulgarunt, etiam in Aegypto. His de inventis commenta Graecorum, invidentium honorem exteris, sibique cupide vindicantium. Triopas in Caria Triopium occupavit. Caeteri Heliadae, culpa caedis vacui, in Rhodo permanserunt; et Achaia condita, in Ialysia deinceps habitarunt. Ochimus, natu maximus Rhodi principatum obtinuit. Eius successores.

57. Οἱ δ' Ἡλιάδαι διάφοροι γεγονότες τῶν ἄλλων, ἐν παιδείᾳ διήνεγκαν, καὶ μάλιστ' ἐν ἀστρολογίᾳ. Εἰσηγήσαντο δὲ καὶ περὶ τῆς ναυτιλίας πολλά, καὶ τὰ περὶ τὰς ὥρας διέταξαν. Εὐφυέστατος δὲ γενόμενος Τενάγης, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν διὰ φθόνον ἀνῃρέθη. Γνωσθείσης δὲ τῆς ἐπιβουλῆς, οἱ μετασχόντες τοῦ φόνου πάντες ἔφυγον. Τούτων δὲ Μάκαρ

μὲν εἰς Λίσβον ἀφίκετο, Κάνδαλος δὲ εἰς τὴν Κῶ· Ἀκτὶς δ' εἰς Αἴγυπτον ἀπάρας, ἔκτισε τὴν Ἡλιούπολιν ὀνομαζομένην, ἀπὸ τοῦ πατρὸς θέμενος τὴν προσηγορίαν. Οἱ δ' Αἰγύπτιοι ἔμαθον παρ' αὐτοῦ τὰ περὶ τὴν ἀστρολογίαν θεωρήματα. Ὕστερον δὲ παρὰ τοῖς Ἕλλησι γενομένου κατακλυσμοῦ, καὶ διὰ τὴν ἐπομβρίαν τῶν πλείστων ἀνθρώπων ἀπολομένων, ὁμοίως τούτοις καὶ τὰ διὰ τῶν γραμμάτων ὑπομνήματα συνέβη διαφθαρῆναι. Διὰ ἣν αἰτίαν οἱ Αἰγύπτιοι καιρὸν εὔθετον λαβόντες, ἐξιδιοποιήσαντο τὰ περὶ τὴν ἀστρολογίαν, καὶ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν ἄγνοιαν μηκέτι τῶν γραμμάτων ἀντιποιουμένων, ἐνίσχυσεν ὡς αὐτοὶ πρῶτοι τὴν τῶν ἄστρων εὕρεσιν ἐποιήσαντο. Ὁμοίως δὲ καὶ Ἀθηναῖοι, κτίσαντες ἐν Αἰγύπτῳ πόλιν τὴν ὀνομαζομένην Σάϊν, τῆς ὁμοίας ἔτυχον ἀγνοίας διὰ τὸν κατακλυσμόν. Διὰ ἃς αἰτίας πολλαῖς ὕστερον γενεαῖς Κάδμος ὁ Ἀγήνορος ἐκ τῆς Φοινίκης πρῶτος ὑπελήφθη κομίσαι γράμματα εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ ἀπ' ἐκείνου τὸ λοιπὸν οἱ Ἕλληνες ἔδοξαν ἀεί τι προσευρίσκειν περὶ τῶν γραμμάτων, κοινῆς τινὸς ἀγνοίας κατεχούσης τοὺς Ἕλληνας. Τριόπας δὲ πλεύσας εἰς τὴν Καρίαν, κατέσχεν ἀκρωτήριον τὸ ἀπ' ἐκείνου Τριόπιον κληθέν. Οἱ δὲ λοιποὶ τοῦ Ἡλίου παῖδες, διὰ τὸ μὴ μετασχεῖν τοῦ φόνου, κατέμειναν ἐν τῇ Ῥόδῳ, καὶ κατῴκησαν ἐν τῇ Ἰαλυσίᾳ, κτίσαντες πόλιν Ἀχαΐαν. Ὧν ὁ πρεσβύτερος Ὄχιμος βασιλεύων ἔγημε μίαν τῶν ἐγχωρίων νυμφῶν Ἡγητορίαν· ἐξ ἧς ἐγέννησε θυγατέρα Κυδίππην, τὴν μετὰ ταῦτα Κυρβίαν μετονομασθεῖσαν·

ἦν γήμας Κέρκαφος ὁ ἀδελφός, διεδέξατο τὴν βασιλείαν. Μετὰ δὲ τὴν τούτου τελευτὴν διεδέξαντο τὴν ἀρχὴν οἱ υἱοὶ τρεῖς, Λίνδος, Ἰάλυσος, Κάμειρος. Ἐπὶ δὲ τούτων γενομένης μεγάλης πλημμυρίδος, ἐπικλυσθεῖσα ἡ Κύρβη ἔρημος ἐγένετο· αὐτοὶ δὲ διείλοντο τὴν χώραν, καὶ ἕκαστος ἑαυτοῦ πόλιν ὁμώνυμον ἔκτισε.

(C. 58.) Danai Aegyptii et Cadmi Phoenicis in Rhodum peregrinationes: quorum ille templum statuit Minervae, hic Neptuni, et Minervam literariis monumentis ornavit. Tum Phorbas Thessalus, oraculi sussu a Rhodiis exceptus, insulam serpentibus liberavit, et heroicos post mortem honores meruit.

58. Κατὰ δὲ τούτους τοὺς χρόνους Δαναὸς ἔφυγεν ἐξ Αἰγύπτου μετὰ θυγατέρων· καταπλεύσας δὲ τῆς Ῥοδίας εἰς Λίνδον, καὶ προσδεχθεὶς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, ἱδρύσατο τῆς Ἀθηνᾶς ἱερόν, καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς θεοῦ καθιέρωσεν. Τῶν δὲ τοῦ Δαναοῦ θυγατέρων τρεῖς ἐτελεύτησαν κατὰ τὴν ἐπιδημίαν τὴν ἐν τῇ Λίνδῳ· αἱ δ' ἄλλαι μετὰ τοῦ πατρὸς Δαναοῦ εἰς Ἄργος ἐξέπλευσαν. Μικρὸν δ' ὕστερον τούτων τῶν χρόνων Κάδμος ὁ Ἀγήνορος ἀπεσταλμένος ὑπὸ τοῦ βασιλέως κατὰ ζήτησιν τῆς Εὐρώπης, κατέπλευσεν εἰς τὴν Ῥοδίαν· κεχειμασμένος δ' ἰσχυρῶς κατὰ τὸν πλοῦν, καὶ πεποιημένος εὐχὰς ἱδρύσασθαι Ποσειδῶνος ἱερόν, διασωθεὶς ἱδρύσατο κατὰ τὴν νῆσον τοῦ θεοῦ τούτου τέμενος, καὶ τῶν Φοινίκων ἀπέλιπέ τινας τοὺς ἐπιμελησομένους. Οὗτοι δὲ καταμιγέντες Ἰαλυσίοις, διετέλεσαν συμπολιτευόμενοι τούτοις· ἐξ ὧν φασὶ τοὺς ἱερεῖς κατὰ γένος διαδέχεσθαι τὰς ἱερωσύνας. Ὁ δὲ οὖν Κάδμος καὶ τὴν Λινδίαν Ἀθηνᾶν ἐτίμησεν ἀναθή-

μασιν, ἐφ' οἷς ἦν χαλκοῦς λέβης ἀξιόλογος, κατεσκευασμένος εἰς τὸν ἀρχαῖον ῥυθμόν. Οὗτος δ' εἶχεν ἐπιγραφὴν Φοινικικοῖς γράμμασιν, ἃ φασὶ πρῶτον ἐκ Φοινίκης εἰς τὴν Ἑλλάδα κομισθῆναι. Μετὰ δὲ ταῦτα τῆς Ῥοδίας γῆς ἀνείσης ὄφεις ὑπερμεγέθεις, συνέβη πολλοὺς τῶν ἐγχωρίων ὑπὸ τῶν ὄφεων διαφθαρῆναι. Διόπερ οἱ περιλειφθέντες ἔπεμψαν εἰς Δῆλον τοὺς ἐπερωτήσοντας τὸν θεὸν περὶ τῆς τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆς. Τοῦ δ' Ἀπόλλωνος προστάξαντος αὐτοῖς παραλαβεῖν Φόρβαντα μετὰ τῶν συνακολουθούντων αὐτῷ, καὶ μετὰ τούτων κατοικεῖν τὴν Ῥόδον· (οὗτος δ' ἦν υἱὸς μὲν Λαπίθου, διέτριβε δὲ περὶ Θετταλίαν μετὰ πλειόνων, ζητῶν χώραν εἰς κατοίκησιν·) τῶν δὲ Ῥοδίων μεταπεμψαμένων αὐτὸν κατὰ τὴν μαντείαν, καὶ μεταδόντων τῆς χώρας, ὁ μὲν Φόρβας ἀνεῖλε τοὺς ὄφεις, καὶ τὴν νῆσον ἐλευθερώσας τοῦ φόβου, κατῴκησεν ἐν τῇ Ῥοδίᾳ. Γενόμενος δὲ καὶ τἆλλα ἀνὴρ ἀγαθός, ἔσχε τιμὰς ἡρωϊκὰς μετὰ τὴν τελευτήν.

(C. 59.) Porro Althaemenes, e Creta Rhodum profectus, fatale parricidium non effugit: occiso patre Catreo, in solitudinem se recipiens, tandem prae maerore obiit. Denique Tlepolemus, Herculis filius, ob Licymnii caedem Argis profugus (cf. IV. 58). Rhodum petiit: qui rex creatus, bello Troiano interfuit, regnumque Rutae tradidit.

59. Ὕστερον δὲ τούτων Ἀλθαιμένης ὁ Κατρέως υἱὸς τοῦ Κρητῶν βασιλέως, περί τινων χρηστηριαζόμενος, ἔλαβε χρησμόν, ὅτι πεπρωμένον ἐστὶν αὐτῷ τοῦ πατρὸς αὐτόχειρα γενέσθαι. Βουλόμενος οὖν τοῦτο τὸ μύσος ἐκφυγεῖν, ἐκουσίως ἔφυγεν ἐκ τῆς Κρήτης μετὰ τῶν βουλομένων συναπᾶραι, πλείονων

ὄντων. Οὗτος μὲν οὖν κατέπλευσε τῆς Ῥοδίας εἰς Κάμειρον. Ἐπὶ δ' ὄρους Ἀταβύρου Διὸς ἱερὸν ἱδρύσατο τοῦ προσαγορευομένου Ἀταβυρίου· ὅπερ ἔτι καὶ νῦν τιμᾶται διαφερόντως, κείμενον ἐπί τινος ὑψηλῆς ἄκρας, ἀφ' ἧς ἐστὶν ἀφορᾶν τὴν Κρήτην. Ὁ μὲν οὖν Ἀλθαιμένης μετὰ τῶν συναπολουθησάντων κατῴκησεν ἐν τῇ Καμείρῳ, τιμώμενος ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων· ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ Κατρεὺς ἔρημος ὢν ἀνδρέων παίδων, καὶ διαφερόντως ἀγαπῶν τὸν Ἀλθαιμένην, ἔπλευσεν εἰς Ῥόδον, φιλοτιμούμενος εὑρεῖν τὸν υἱὸν καὶ ἀπαγαγεῖν εἰς Κρήτην. Τῆς δὲ κατὰ τὸ πεπρωμένον ἀνάγκης ἐπισχυούσης, ὁ μὲν Κατρεὺς ἀπέβη μετά τινων ἐπὶ τὴν Ῥοδίαν νυκτός, καὶ γενομένης συμπλοκῆς καὶ μάχης πρὸς τοὺς ἐγχωρίους, ὁ Ἀλθαιμένης ἐκβοηθῶν, ἠκόντισε λόγχῃ, καὶ δι' ἄγνοιαν παίσας ἀπέκτεινε τὸν πατέρα. Γνωσθείσης δὲ τῆς πράξεως, ὁ μὲν Ἀλθαιμένης, οὐ δυνάμενος φέρειν τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, τὰς μὲν ἀπαντήσεις καὶ ὁμιλίας τῶν ἀνθρώπων παρῃτήσατο, διδοὺς δὲ αὐτὸν εἰς τὰς ἐρημίας, ἠλᾶτο μόνος, καὶ διὰ τὴν λύπην ἐτελεύτησεν· ὕστερον δὲ κατά τινα χρησμὸν τιμὰς ἔσχε παρὰ Ῥοδίοις ἡρωϊκάς. Βραχὺ δὲ πρὸ τῶν Τρωϊκῶν Τληπόλεμος ὁ Ἡρακλέους φεύγων διὰ τὸν Λικυμνίου θάνατον, ὃν ἀπουσίας ἦν ἀνηρηκώς, ἔφυγεν ἐξ Ἄργους ἐπουσίας· χρησμὸν δὲ λαβὼν ὑπὲρ ἀποικίας, μετά τινων λαῶν κατέπλευσεν εἰς τὴν Ῥόδον, καὶ προσδεχθεὶς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, αὐτοῦ κατῴκησε. Γενόμενος δὲ βασιλεὺς πάσης τῆς νήσου, τὴν τε χώραν ἐπέστης

κατεκληρούχησε, καὶ τἄλλα διετέλεσεν ἄρχων ἐπιεικῶς. Τὸ δὲ τελευταῖον μετ' Ἀγαμέμνονος στρατεύων εἰς Ἴλιον, τῆς μὲν Ῥόδου τὴν ἡγεμονίαν παρέδωκε Βούτᾳ, τῷ ἐξ Ἄργους αὐτῷ μετασχόντι τῆς φυγῆς· αὐτὸς δ' ἐπιφανὴς ἐν τῷ πολέμῳ γενόμενος, ἐτελεύτησεν ἐν τῇ Τρωάδι.

(C. 60.) Adiungit Diodorus Rhodo obiectam Chersonesum Cariae. Quam vel a natura loci, vel ab rege quodam sic dictam, quinque Curetes, e Creta advecti, pulsis Caribus, occuparunt, in totidemque partes diviserunt. Mox Cyrnus Argivus, Inachi iussu filiam eius persequutus, urbem sui nominis condidit, populari imperio popularem gratiam adeptus.

60. Ἐπεὶ δὲ ταῖς Ῥοδίων πράξεσι τῆς κατὰ τὴν ἀντιπέραν Χερρονήσου ἔνια συμπεπλέχθαι συμβέβηκεν, οὐκ ἀνοίκειον ἡγοῦμαι περὶ αὐτῶν διελθεῖν. Ἡ Χερρόνησος τοίνυν τὸ παλαιόν, ὡς μέν τινές φασιν, ἀπὸ τῆς φύσεως τοῦ τόπου ὄντος ἰσθμώδους, ταύτης ἔτυχε τῆς προσηγορίας· ὡς δέ τινες ἀναγεγράφασιν, ἀπὸ τοῦ δυναστεύσαντος τῶν τόπων, ὄνομα Χερρονήσου, προσηγόρευται. Οὐ πολλῷ δ' ὕστερον τῆς τούτου δυναστείας λέγεται πέντε Κούρητας ἐκ Κρήτης εἰς αὐτὴν περαιωθῆναι· τούτους δ' ἀπογόνους γεγονέναι τῶν ὑποδεξαμένων Δία παρὰ τῆς μητρὸς Ῥέας, καὶ θρεψάντων ἐν τοῖς κατὰ Κρήτην Ἰδαίοις ὄρεσι. Στόλῳ δ' ἀξιολόγῳ πλεύσαντας εἰς τὴν Χερρόνησον, τοὺς μὲν κατοικοῦντας αὐτὴν Κᾶρας ἐκβαλεῖν, αὐτοὺς δὲ κατοικήσαντας, τὴν μὲν χώραν εἰς πέντε μέρη διελεῖν, καὶ πόλιν ἕκαστον κεῖσαι, θέμενον ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν προσηγορίαν. Οὐ πολὺ δὲ τούτων κατόπιν Ἴναχον τὸν Ἀργείων βασιλέα, ἀφανισθείσης τῆς θυγατρὸς Ἰοῦς,

ἐξαποστεῖλαι Κύρνον ἕνα τῶν ἡγεμονικῶν ἀνδρῶν, δόντα αὐτῷ στόλον ἀξιόλογον, καὶ προστάξαι ζητεῖν ἐν παντὶ τόπῳ τὴν Ἰώ, καὶ μὴ ἐπανελθεῖν, ἐὰν μὴ ταύτης ἐγκρατὴς γένηται. Ὁ δὲ Κύρνος ἐπὶ πολλὰ τῆς οἰκουμένης μέρη πλανηθείς, καὶ μὴ δυνάμενος εὑρεῖν ταύτην, κατέπλευσε τῆς Καρίας εἰς τὴν προειρημένην Χερρόνησον· ἀπογνοὺς δὲ τὴν εἰς οἶκον ἀνακομιδήν, κατῴκησεν ἐν τῇ Χερρονήσῳ, καὶ τὰ μὲν πείσας, τὰ δ' ἀναγκάσας, ἐβασίλευσε μέρους τῆς χώρας, καὶ πόλιν ἔκτισεν ὁμώνυμον ἑαυτῷ Κύρνον. Πολιτευόμενος δὲ δημοτικῶς, μεγάλης ἀποδοχῆς ἐτύγχανε παρὰ τοῖς συμπολιτευομένοις.

(C. 60.) Tum Triopas, ob fratricidi caedem ab Melisseo rege expiatus, excisoque Cereris nemore Thessalia profugus, in Cnidiam venit, Triopium extruxit, partemque Cariae sibi subiecit. De genere eius scriptores dissentiunt.

61. Μετὰ δὲ ταῦτα Τριόπαν, ἕνα τῶν Ἰλίου καὶ Ῥόδου παίδων, φεύγοντα τὸν Τελάγου τοῦ ἀδελφοῦ φόνον, εἰς τὴν Χερρόνησον ἀφικέσθαι. Ἐνταῦθα δὲ καθαρθέντα τοῦ φόνου ὑπὸ Μελισσέως τοῦ βασιλέως, εἰς τὴν Θετταλίαν πλεῦσαι ἐπὶ συμμαχίαν τοῖς Δευκαλίωνος παισί, καὶ συνεκβαλεῖν ἐκ τῆς Θετταλίας τοὺς Πελασγούς, καὶ μερίσασθαι τὸ καλούμενον Δῶτιον πεδίον. Ἐνταῦθα δὲ τὸ τέμενος τῆς Δήμητρος ἐκκόψαντα, τῇ μὲν ὕλῃ καταχρήσασθαι πρὸς βασιλείων κατασκευήν· δι' ἣν αἰτίαν ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων μισηθέντα, φυγεῖν ἐκ Θετταλίας, καὶ καταπλεῦσαι μετὰ τῶν συμπλευσάντων λαῶν εἰς τὴν Κνιδίαν· ἐν ᾗ κτίσαι τὸ

καλούμενον ἐπ' αὐτοῦ Τριόπιον. Ἐντεῦθεν δ' ὁρμώμενον τὴν τε Χερρόνησον κατακτήσασθαι καὶ τῆς ὁμόρου Καρίας πολλήν. Περὶ δὲ τοῦ γένους τοῦ Τριόπα πολλοὶ τῶν συγγραφέων καὶ ποιητῶν διαπεφωνήκασιν. Οἱ μὲν γὰρ ἀναγράφουσιν αὐτὸν υἱὸν εἶναι Κανάκης τῆς Αἰόλου καὶ Ποσειδῶνος, οἱ δὲ Λαπίθου τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Στίλβης τῆς Πηνειοῦ.

(C. 62.) In Castabo Chersonesi inclutum fanum Hemitheae e Molpadiae, Staphyli filiae: de hac eiusque sororibus, ab Apolline servatis, vetus mythus adiicitur.

62. Ἔστι δ' ἐν Καστάβῳ τῆς Χερρονήσου ἱερὸν ἅγιον Ἡμιθέας, ἧς τὴν περιπέτειαν οὐκ ἄξιον παραλιπεῖν. Πολλοὶ μὲν οὖν καὶ ποικίλοι λόγοι περὶ αὐτῆς παραδέδονται· τὸν δ' ἐπικρατοῦντα καὶ συμφωνούμενον παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις διέξιμεν. Σταφύλου γὰρ καὶ Χρυσοθέμιδός φασι γενέσθαι τρεῖς θυγατέρας, Μολπαδίαν, καὶ Ῥοιώ, καὶ Παρθένον ὄνομα. Καὶ τῇ μὲν Ῥοιοῖ τὸν Ἀπόλλωνα μιγέντα, ἔγκυον ποιῆσαι· τὸν δὲ πατέρα αὐτῆς, ὡς ὑπ' ἀνθρώπου τῆς φθορᾶς γεγενημένης, ὀργισθῆναι, καὶ διὰ τοῦτο τὴν θυγατέρα εἰς λάρνακα συγκλείσαντα, βαλεῖν εἰς τὴν θάλασσαν. Προσενεχθείσης δὲ τῆς λάρνακος τῇ Δήλῳ, τεκεῖν ἄῤῥενα, καὶ προσαγορεῦσαι τὸ παιδίον Ἄνιον. Τὴν δὲ Ῥοιὼ παραδόξως σωθεῖσαν, ἀναθεῖναι τὸ βρέφος ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ ἐπεύξασθαι τῷ θεῷ, εἰ ἔστιν ἐξ ἐκείνου, σῴζειν αὐτό. Τὸν δ' Ἀπόλλωνα μυθολογοῦσι τότε μὲν κρύψαι τὸ παιδίον, ὕστερον δὲ φροντίσαντα τῆς τροφῆς, διδάξαι τὴν

μαντικήν, καὶ τινας αὐτῷ περιτιθέναι μεγάλας τιμάς. Τὰς δὲ τῆς φθαρείσης ἀδελφὰς Μολπαδίαν καὶ Παρθένον φυλαττούσας τὸν τοῦ πατρὸς οἶνον, προσφάτως κατ' ἀνθρώπους εὑρημένον, εἰς ὕπνον κατενεχθῆναι· καθ' ὃν δὴ χρόνον τὰς τρεφομένας παρ' αὐτοῖς ὗς εἰσελθεῖν, καὶ τόν τε ἔχοντα τὸν οἶνον κέραμον συντρίψαι, καὶ τὸν οἶνον διαφθεῖραι. Τὰς δὲ παρθένους μαθούσας τὸ γεγονός, καὶ φοβηθείσας τὸ ἀπότιμον τοῦ πατρός, φυγεῖν ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν, καὶ ἀπό τινων πετρῶν ὑψηλῶν ἑαυτὰς ῥίψαι. Ἀπόλλωνα δὲ διὰ τὴν οἰκειότητα τὴν πρὸς τὴν ἀδελφήν, ὑπολαβόντα τὰς κόρας, εἰς τὰς ἐν Χερρονήσῳ πόλεις καταστῆσαι· καὶ τὴν μὲν ὀνομαζομένην Παρθένον ἐν Βουβαντῷ τῆς Χερρονήσου τιμὰς ἔχειν καὶ τέμενος, Μολπαδίαν δὲ εἰς Κάστωβον ἐλθοῦσαν, διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ θεοῦ γενομένην ἐπιφάνειαν, Ἡμιθέαν ὠνομάσθαι, καὶ τιμᾶσθαι παρὰ πᾶσι τοῖς ἐν Χερρονήσῳ. Ἐν δὲ ταῖς θυσίαις αὐτῆς, διὰ τὸ συμβὰν περὶ τὸν οἶνον πάθος, τὰς μὲν σπονδὰς μελικράτῳ ποιοῦσι· τὸν δ' ἀφέμενον ἢ φαγόντα ὑὸς οὐ νόμιμον προσελθεῖν πρὸς τὸ τέμενος.

(C. 63.) Templum illud communi omnium populorum religione cultum et frequentatum, qui etiam Persae in magna Graeciae direptione pepercerunt. Tantum valuit beneficentia Dei in aegrotos quibus remedia dormientibus revelabat, et cura puerperarum.

63. Ἐν δὲ τοῖς ὕστερον χρόνοις ἐπὶ τοσοῦτον ἔλαβε τὸ ἱερὸν αὔξησιν τῆς Ἡμιθέας, ὥστε μὴ μόνον παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις καὶ τοῖς περιοίκοις τιμᾶσθαι διαφερόντως, ἀλλὰ καὶ τοὺς μακρὰν οἰκοῦντας εἰς

αὐτὸ φιλοτίμως ποιῆσαν, καὶ θυσίαις τε μεγαλοπρεπέσι καὶ ἀναθήμασιν ἀξιολόγοις τιμᾶν· τὸ δὲ μέγιστον, Πέρσας ἡγουμένους τῆς Ἀσίας, καὶ πάντα τὰ τῶν Ἑλλήνων ἱερὰ συλῶντας, μόνου τοῦ τῆς Ἰδαίας τεμένους ἀπέχεσθαι, τοὺς τε λῃστὰς τοὺς πάντα διαρπάζοντας, μόνον τοῦτο ἀφεῖναι παντελῶς ἄσυλον, καίπερ ἀτειχίστου ὑπάρχου, καὶ ἀκινδύνου ἔχου τὴν ἁρπαγήν. Αἰτίαν δὲ τῆς ἐπὶ πλεῖον αὐξήσεως φέρουσι τὴν κοινὴν εἰς ἀνθρώπους εὐεργεσίαν· τοῖς τε γὰρ κάμνουσι κατὰ τοὺς ὕπνους ἐφιστωμένη φανερῶς διδόναι τὴν θεραπείαν, καὶ πολλοὺς τοῖς ἀπεγνωσμένοις πάθεσι [συνεχομένους] παραμυθεῖσθαι· πρὸς δὲ τούτοις τὸ περὶ τὰς δυστοκουσας τῶν γυναικῶν τῆς ἐν ταῖς ὠδῖσι ταλαιπωρίας καὶ κινδύνων ἀπαλλάττειν τὴν θεόν. Διὸ καὶ πολλῶν ἐκ παλαιῶν χρόνων συνειλεγμένων, πεπλήρωται τὸ τέμενος ἀναθημάτων· καὶ ταῦτα οὔθ' ὑπὸ φυλάκων, οὔθ' ὑπὸ τείχους ὀχυροῦ φυλαττόμενα, ἀλλ' ὑπὸ τῆς συνήθους θεοσεβείας. Περὶ μὲν οὖν Ῥόδου καὶ Χερρονήσου γεγράφαμεν τοῖς ἔμπροσθεν.

(C. 64.) Sequitur copiosior de insula Creta narratio, quam e clarissimis rerum Creticarum scriptoribus (sed cfr. c. 80.) se hausisse Diodorus ait. Antiquissimi incolae Eteocretes, s. aborigines, eorumque rex Cres. Ibi plerique in Creta nati. Primi, quorum memoria permanserit, insulam colnere Idaei Dactyli (v. III, 75.), incantatores, teletarum auctores, ignis aerisque et ferri repertores. Eorum discipulus Orpheus; filius Hercules, ab Alcmenae progenie diversus.

64. Περὶ δὲ τῆς Κρήτης νῦν διέξιμεν. Οἱ μὲν γὰρ τὴν Κρήτην κατοικοῦντες φασιν ἀρχαιοτάτους παρ' αὐτοῖς γενέσθαι τοὺς ὀνομαζομένους Ἑτεοκρῆ-

τας αὐτόχθονας· ὧν τὸν μὲν βασιλέα Κρῆτα καλούμενον, πλεῖστα καὶ μέγιστα κατὰ τὴν νῆσον εὑρεῖν τὰ δυνάμενα τὸν κοινὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ὠφελῆσαι· καὶ τῶν θεῶν δὲ τοὺς πλείστους μυθολογοῦσι παρ' ἑαυτοῖς γεγονέναι, τοὺς διὰ τὰς κοινὰς εὐεργεσίας τυχόντας ἀθανάτων τιμῶν· περὶ ὧν ἡμεῖς ἐν κεφαλαίοις τὰ παραδεδομένα διέξιμεν, ἀκολουθήσαντες τοῖς ἐνδοξοτάτοις τῶν τὰς Κρητικὰς πράξεις συνταξαμένων. Πρῶτοι τοίνυν τῶν εἰς μνήμην παραδεδομένων ᾤκησαν τῆς Κρήτης περὶ τὴν Ἴδην οἱ προσαγορευθέντες Ἰδαῖοι Δάκτυλοι. Τούτους δ' οἱ μὲν ἑκατὸν τὸν ἀριθμὸν γεγονέναι παραδεδώκασιν, οἱ δὲ δέκα φασὶν ὑπάρχοντας, τυχεῖν ταύτης τῆς προσηγορίας, τοὺς ἐν ταῖς χερσὶ δακτύλοις ὄντας ἰσαρίθμους. Ἔνιοι δ' ἱστοροῦσιν, ὧν ἐστὶ καὶ Ἔφορος, τοὺς Ἰδαίους Δακτύλους γενέσθαι μὲν κατὰ τὴν Ἴδην τὴν ἐν Φρυγίᾳ, διαβῆναι δὲ μετὰ Μίνωος εἰς τὴν Εὐρώπην· ὑπάρξαντας δὲ γύητας, ἐπιτηδεῦσαι τάς τε ἐπῳδὰς καὶ τελετὰς καὶ μυστήρια, καὶ περὶ Σαμοθράκην διαστρέψαντας, οὐ μετρίως ἐν τούτοις ἐκπλήττειν τοὺς ἐγχωρίους· καθ' ὃν δὴ χρόνον καὶ τὸν Ὀρφέα, φύσει διαφορᾷ κεχορηγημένον πρὸς ποίησιν καὶ μελῳδίαν, μαθητὴν γενέσθαι τούτων, καὶ πρῶτον εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξενεγκεῖν τελετὰς καὶ μυστήρια. Οἱ δ' οὖν κατὰ τὴν Κρήτην Ἰδαῖοι Δάκτυλοι παραδιδόντας τήν τε τοῦ πυρὸς χρῆσιν καὶ τὴν τοῦ χαλκοῦ καὶ σιδήρου φύσιν ἐξευρεῖν· τῆς Ἀπταιῶν χώρας περὶ τὸν καλούμενον Βριάκυνθον, καὶ τὴν ἐργασίαν, δι' ἣν κατασκευά-

ζεται. Δύξαντας δὲ μεγάλων ἀγαθῶν ἀρχηγοὺς γεγενῆσθαι τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων, τιμῶν τυγχάνειν ἀθανάτων. Ἱστοροῦσι δ' αὐτῶν ἕνα μὲν προσαγορευθῆναι Ἡρακλέα, δόξῃ δὲ διενεγκόντα, θεῖναι τὸν ἀγῶνα τὸν τῶν Ὀλυμπίων· τοὺς δὲ μεταγενεστέρους ἀνθρώπους διὰ τὴν ὁμωνυμίαν δοκεῖν τὸν ἐξ Ἀλκμήνης συστήσασθαι τὴν τῶν Ὀλυμπίων θέσιν. Φασὶ δὲ σημεῖα τούτων διαμένειν, τὸ πολλὰς τῶν γυναικῶν ἔτι καὶ νῦν λαμβάνειν ἐπῳδὰς ἀπὸ τούτου τοῦ θεοῦ, καὶ περιάμματα ποιεῖν, ὡς γεγονότος αὐτοῦ γόητος, καὶ τὰ περὶ τὰς τελετὰς ἐπιτετηδευκότος· ἃ δὴ πλεῖστον κεχωρίσθαι τῆς Ἡρακλέους συνηθείας, τοῦ γεγονότος ἐξ Ἀλκμήνης.

(C. 65.) Sequuti sunt Curetes, qui rem pastoritiam, mollificam et complures socialis vitae artes invenisse, et ab feritate ad communis convictus humanitatem transisse dicuntur. Ab his Iupiter eiam patre Saturno educatus.

65. Μετὰ δὲ τοὺς Ἰδαίους Δακτύλους ἱστοροῦσι γενέσθαι Κούρητας ἐννέα. Τούτους δ' οἱ μὲν μυθολογοῦσι γεγονέναι γηγενεῖς, οἱ δ' ἀπογόνους τῶν Ἰδαίων Δακτύλων. Κατοικεῖν δ' αὐτοὺς τῶν ὀρῶν τοὺς συνδένδρους καὶ φαραγγώδεις τόπους, καὶ τὸ σύνολον τοὺς ἔχοντας σκέπην καὶ ὑπόδυσιν φυσικήν, διὰ τὸ μήπω κατασκευὰς οἰκιῶν εὑρῆσθαι. Διενέγκαντας δ' αὐτοὺς συνέσει, πολλὰ τῶν κοινῇ χρησίμων καταδεῖξαι. Τὰς τε γὰρ ποίμνας τῶν προβάτων τούτους ἀθροῖσαι πρώτους, καὶ τὰ γένη τῶν ἄλλων βοσκημάτων ἐξημερῶσαι, καὶ τὰ περὶ τὰς μελισσουργίας καταδεῖξαι. Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν τοξικὴν καὶ τὰς κυνηγίας εἰσηγήσασθαι·

καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους καινῆς ὁμιλίας καὶ συμβιώσεως, ἔτι δ' ὁμονοίας καὶ τινος εὐταξίας ἀρχηγοὺς γενέσθαι. Εὑρεῖν δὲ καὶ ξάρη καὶ κράνη καὶ τὰς ἐνοπλίους ὀρχήσεις, δι' ἂν ποιοῦντας μεγάλους ψόφους, ἐξαπατᾶν τὸν Κρόνον. Φασὶ δ' αὐτοὺς τὸν Δία, λάθρα τοῦ πατρὸς Κρόνου παραδοῦσης τῆς Ῥέας τῆς μητρός, ὑποδέξασθαι καὶ θρέψαι· περὶ οὗ τὰ κατὰ μέρος μέλλοντας ἡμᾶς δηλοῦν, ἀναγκαῖον ἀναλαβεῖν μικρὸν ἀνωτέρω τὴν διήγησιν.

(C. 66.) Cretum enim aetate Titanes degebant in terra Cnossia, h. e. Urani Terraeque sex filij et quinque filiae. Saturnus natu maximus, homines ab agresti victu ad vitam cultiorem traduxit, imperio usus amplissimo civibusque fortunatissimo.

66. Μυθολογοῦσι γὰρ οἱ Κρῆτες γενέσθαι κατὰ τὴν τῶν Κουρήτων ἡλικίαν τοὺς καλουμένους Τιτᾶνας. Τούτους δὲ τῆς Κνωσσίας χώρας ἔχειν τὴν οἴκησιν, ὅπου περ ἔτι καὶ νῦν δείκνυται θεμέλια Ῥέας οἰκόπεδα, καὶ κυπαρίσσων ἄλσος ἐκ παλαιῶν χρόνων ἀνειμένον. Ὑπάρξαι δὲ τὸν ἀριθμὸν ἓξ μὲν ἄνδρας, πέντε δὲ γυναῖκας· ὧν μέν τινες μυθολογοῦσιν, Οὐρανοῦ καὶ Γῆς ὄντας· οἱ δέ τινες φασιν, ἔκ τινος τῶν Κουρήτων, καὶ μητρὸς Τιτανίδος, ἀφ' ἧς αὐτοὺς ταύτης τετυχηκέναι τῆς προσηγορίας. Ἄρσενας μὲν οὖν γενέσθαι τόν τε Κρόνον καὶ Ὑπερίονα καὶ Κοῖον, ἔτι δὲ Ἰαπετόν, καὶ Κρῖον, καὶ τὸ τελευταῖον Ὠκεανόν· ἀδελφὰς δὲ τούτων τήν τε Ῥέαν καὶ Θέμιν, καὶ Μνημοσύνην, ἔτι δὲ Φοίβην, καὶ Τηθύν. Ὧν ἕκαστόν τινων εὑρετὴν γενέσθαι τοῖς ἀνθρώποις, καὶ διὰ τὴν εἰς ἅπαντας εὐεργεσίαν

τυχεῖν τιμῶν καὶ μνήμης ἀγηράου. Τὸν μὲν οὖν Κρόνον, ὄντα πρεσβύτατον, βασιλέα γενέσθαι, καὶ τοὺς καθ' ἑαυτὸν ἀνθρώπους ἐξ ἀγρίου διαίτης εἰς βίον ἥμερον μεταστῆσαι· καὶ διὰ τοῦτο ἀποδοχῆς μεγάλης τυχόντα, πολλοὺς ἐπελθεῖν τῆς οἰκουμένης τόπους. Εἰσηγήσασθαι δ' αὐτὸν ἅπασι τήν τε δικαιοσύνην καὶ τὴν ἁπλότητα τῆς ψυχῆς. Διὸ καὶ τοὺς ἐπὶ Κρόνου γενομένους ἀνθρώπους παραδεδόσθαι τοῖς μεταγενεστέροις εὐήθεις καὶ ἀκάκους παντελῶς, ἔτι δ' εὐδαίμονας γεγονότας. Δυναστεῦσαι δ' αὐτὸν μάλιστα τῶν πρὸς ἑσπέραν τόπων, καὶ μεγίστης ἀξιωθῆναι τιμῆς. Διὸ καὶ μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων παρὰ Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις, ὅτε ἦν ἡ πόλις αὕτη, ἔτι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις πλησιοχώροις ἔθνεσιν, ἐπιφανεῖς ἑορτὰς καὶ θυσίας γενέσθαι τούτῳ τῷ θεῷ, καὶ πολλοὺς τόπους ἐπωνύμους αὐτοῦ γενέσθαι. Διὰ δὲ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐνομίας, ἀδίκημα μὲν μηδὲν ὅλως ὑπὸ μηδενὸς συντελεῖσθαι, πάντας δὲ τοὺς ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τούτου τεταγμένους μακάριον βίον ἐζηκέναι, πάσης ἡδυνῆς ἀνεμποδίστως ἀπολαύοντας. Περὶ δὲ τούτων καὶ τὸν ποιητὴν Ἡσίοδον ἐπιμαρτυρεῖν ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν·

Οἳ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν,
Ὡς τε θεοὶ δ' ἔζωον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ ὀιζύος· οὐδέ τι δειλὸν
Γῆρας ἐπῆν· αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι
Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι, κακῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων.
Θνῆσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι. ἐσθλὰ δὲ πάντα

Τοῖσιν ἔην· καρπὸν δ' ἔφερε ξείδωρος ἄρουρα
Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον· οἱ δ' ἐθελημοὶ
Ἥσυχοι ἔργ' ἐνέμοντο σὺν ἐυθλοῖσι πολίεσσιν,
Ἀφνειοὶ μήλοισι, φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι.
Περὶ μὲν οὖν Κρόνου ταῦτα μυθολογοῦσιν.

(C. 67.) Hyperion, solis, lunae siderumque pater. E Coeo et Phoebe nata Latona, ex Iapeto Prometheus, ignem coelo furatus, Mnemosyne loquelam, ratiocinationem, memoriam invenit. Themis oracula, sacra, leges edocuit. Quae beneficia auctores immortales coelitesque reddiderunt.

67. Τηρίονα δέ φασι τοῦ τε ἡλίου τὴν κίνησιν καὶ σελήνης καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων, ἔτι δὲ τὰς ὥρας, τὰς συντελουμένας ὑπὸ τούτων, πρῶτον ἐξ ἐπιμελείας καὶ παρατηρήσεως ἐπικατανοήσαντα, τοῖς ἄλλοις εἰς γνῶσιν παραδοῦναι· καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸν πατέρα τούτων ὀνομασθῆναι, καθαπερεὶ γεγεννηκότα τὴν τούτων θεωρίαν καὶ φύσιν. Καὶ Κοίου μὲν καὶ Φοίβης Λητὼ γενέσθαι· Ἰαπετοῦ δὲ Προμηθέα, τὸν παραδεδομένον μὲν ὑπό τινων μυθογράφων, ὅτι τὸ πῦρ κλέψας παρὰ τῶν θεῶν, ἔδωκε τοῖς ἀνθρώποις· πρὸς ἀλήθειαν δ' εὑρετὴν γενόμενον τῶν πυρείων, ἐξ ὧν ἐκκαίεται τὸ πῦρ. Τῶν δὲ Τιτανίδων φασὶ Μνημοσύνην λογισμοὺς εὑρεῖν, καὶ τὰς τῶν ὀνομάτων θέσεις ἑκάστῳ τῶν ὄντων τάξαι, δι' ὧν καὶ δηλοῦμεν ἕκαστα, καὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλοῦμεν· ἃ τινες τὸν Ἑρμῆν φασὶν εἰσηγήσασθαι. Προσάπτουσι δὲ τῇ θεῷ ταύτῃ καὶ τὰς πρὸς ἄνανέωσιν καὶ μνήμην γιγόμενας παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, ἀφ' ὧν δὴ καὶ τῆς προσηγορίας τυχεῖν

αὐτὴν ταύτης. Θέμιν δὲ μυθολογοῦσι μαντείας καὶ θυσίας καὶ θεσμοὺς τοὺς περὶ τῶν θεῶν πρώτην εἰσηγήσασθαι, καὶ τὰ περὶ τὴν εὐνομίαν καὶ εἰρήνην καταδεῖξαι. Διὸ καὶ θεσμοφύλακας καὶ θεσμοθέτας ὀνομάζεσθαι τοὺς τὰ περὶ τοὺς θεοὺς ὅσια καὶ τοὺς τῶν ἀνθρώπων νόμους διαφυλάττοντας· καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, καθ' ὃν δὴ χρόνον τοὺς χρησμοὺς διδόναι μέλλει, θεμιστεύειν λέγεσθαι, ἀπὸ τοῦ τὴν Θέμιν εὑρέτριαν γεγονέναι τῶν χρησμῶν. Οὗτοι μὲν οὖν οἱ θεοὶ πολλὰ τὸν ἀνθρώπινον βίον εὐεργετήσαντες, οὐ μόνον ἀθανάτων τιμῶν ἠξιώθησαν, ἀλλὰ καὶ πρῶτοι τὸν Ὄλυμπον ἐνομίσθησαν οἰκεῖν μετὰ τὴν ἐξ ἀνθρώπων μετάστασιν.

(C. 68.) Saturni et Rhaeae progenies: Vesta, structurae aedificiorum, Ceres, frumenti inventrix: quod ipsa post Proserpinae raptum combussit, sed recuperata filia, Triptolemo hominibus impertiendum concessit. Eadem leges docuit, eximiis honoribus culta.

68. Κρόνου δὲ καὶ Ῥέας λέγεται γενέσθαι τὴν τε Ἑστίαν καὶ Δήμητρα καὶ Ἥραν· ἔτι δὲ Δία καὶ Ποσειδῶνα καὶ Ἀιδην. Τούτων δὲ λέγεται τὴν μὲν Ἑστίαν τὴν τῶν οἰκιῶν κατασκευὴν εὑρεῖν, καὶ διὰ τὴν εὐεργεσίαν ταύτην παρὰ πᾶσι σχεδὸν ἀνθρώποις ἐν πάσαις οἰκίαις καθιδρυθῆναι, τιμῶν καὶ θυσιῶν τυγχάνουσαν. Δήμητραν δέ, τοῦ σίτου φυομένου μὲν ὡς ἔτυχε μετὰ τῆς ἄλλης βοτάνης, ἀγνοουμένου δὲ παρ' ἀνθρώποις, πρώτην συγκομίσαι, καὶ τὴν κατεργασίαν αὐτοῦ καὶ φυλακὴν ἐπινοῆσαι, καὶ σπείρειν καταδεῖξαι. Κῦρεῖν μὲν οὖν αὐτὴν τὸν σῖτον πρὸ τοῦ γεννῆσαι τὴν θυγατέρα Περσεφόνην· μετὰ δὲ τὴν ταύτης γένεσιν καὶ τὴν ὑπὸ Πλούτωνος

ἁρπαγήν, ἐμπρῆσαι πάντα τὸν καρπόν, διά τε τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς τὸν Δία, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ λύπην. Μετὰ δὲ τὴν εὕρεσιν τῆς Περσεφόνης διαλλαγῆναί τε τῷ Διΐ, καὶ τῷ Τριπτολέμῳ ἀποδοῦναι τὸν τοῦ σίτου σπόρον, ᾧ συντάξαι πᾶσιν ἀνθρώποις μεταδοῦναί τε τῆς δωρεᾶς, καὶ τὰ περὶ τὴν ἐργασίαν τοῦ σπόρου διδάξαι. Λέγουσι δέ τινες ὅτι καὶ νόμους εἰσηγήσατο, καθ' οὓς ἀλλήλοις τὸ δίκαιον διδόναι συνειθίσθησαν ἄνθρωποι, καὶ τὴν παραδοῦσαν αὐτοῖς θεὰν ἀπὸ τούτων θεσμοφόρον προσηγόρευσαν. Μεγίστων γὰρ ἀνθρώποις ἀγαθῶν αἰτίαν γενομένην, ἐπιφανεστάτων τυχεῖν τιμῶν καὶ θυσιῶν, ἔτι δ' ἑορτῶν καὶ πανηγύρεων μεγαλοπρεπεστάτων, οὐ παρ' Ἕλλησι μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ πᾶσι σχεδὸν τοῖς βαρβάροις, ὅσοι τῆς τροφῆς ταύτης ἐκοινώνησαν.

(C. 69.) De repertis frugibus Aegyptiorum, Atheniensium, Siculorum diversae traditiones. Inter caeteros, Saturno et Rhea satos, Neptunus maris et rei equestris praeses, et Pluto, princeps Inferorum.

69. Ἀμφισβητοῦσι δὲ περὶ τῆς εὑρέσεως τοῦ καρποῦ τούτου πολλοί, τὴν θεὸν φάμενοι παρ' ἑαυτοῖς πρώτοις ὀφθῆναι, καὶ τὴν τούτου φύσιν τε καὶ χρῆσιν καταδεῖξαι. Αἰγύπτιοι μὲν γὰρ λέγουσι τήν τε Δήμητραν καὶ τὴν Ἶσιν τὴν αὐτὴν εἶναι, καὶ εἰς Αἴγυπτον ἐνεγκεῖν πρώτην τὸ σπέρμα, ἀρδεύοντος μὲν εὐκαίρως τὰ πεδία τοῦ Νείλου ποταμοῦ, ταῖς δ' ὥραις ἄριστα τῆς χώρας ταύτης κεκραμένης. Τοὺς δὲ Ἀθηναίους, καίπερ ἀποφαινομένους τὴν εὕρεσιν τοῦ καρποῦ τούτου γεγενημένην παρ' αὐτοῖς,

αὐτὴν ταύτης. Θέμιν δὲ μυθολογοῦσι μαντείας καὶ θυσίας καὶ θεσμοὺς τοὺς περὶ τῶν θείων πρώτην εἰσηγήσασθαι, καὶ τὰ περὶ τὴν εὐνομίαν καὶ εἰρήνην καταδεῖξαι. Διὸ καὶ θεσμοφύλακας καὶ θεσμοθέτας ὀνομάζεσθαι τοὺς τὰ περὶ τοὺς θεοὺς ὅσια καὶ τοὺς τῶν ἀνθρώπων νόμους διαφυλάττοντας· καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, καθ' ὃν δὴ χρόνον τοὺς χρησμοὺς διδόναι μέλλει, θεμιστεύειν λέγεσθαι, ἀπὸ τοῦ τὴν Θέμιν εὑρέτριαν γεγονέναι τῶν χρησμῶν. Οὗτοι μὲν οὖν οἱ θεοὶ πολλὰ τὸν ἀνθρώπινον βίον εὐεργετήσαντες, οὐ μόνον ἀθανάτων τιμῶν ἠξιώθησαν, ἀλλὰ καὶ πρῶτοι τὸν Ὄλυμπον ἐνομίσθησαν οἰκεῖν μετὰ τὴν ἐξ ἀνθρώπων μετάστασιν.

(C. 68.) Saturni et Rheae progenies: Vesta, structurae aedificiorum, Ceres, frumenti inventrix: quod ipsa post Proserpinae raptum combussit, sed recuperata filia, Themidi hominibus impertiendum concessit. Eadem leges docuit, eximiis honoribus culta.

68. Κρόνου δὲ καὶ Ῥέας λέγεται γενέσθαι τήν τε Ἑστίαν καὶ Δήμητρα καὶ Ἥραν· ἔτι δὲ Δία καὶ Ποσειδῶνα καὶ Ἅιδην. Τούτων δὲ λέγεται τὴν μὲν Ἑστίαν τὴν τῶν οἰκιῶν κατασκευὴν εὑρεῖν, καὶ διὰ τὴν εὐεργεσίαν ταύτην παρὰ πᾶσι σχεδὸν ἀνθρώποις ἐν πάσαις οἰκίαις καθιδρυθῆναι, τιμῶν καὶ θυσιῶν τυγχάνουσαν. Δήμητραν δέ, τοῦ σίτου φυομένου μὲν ὡς ἔτυχε μετὰ τῆς ἄλλης βοτάνης, ἀγνοουμένου δὲ παρ' ἀνθρώποις, πρώτην συγκομίσαι, καὶ τὴν κατεργασίαν αὐτοῦ καὶ φυλακὴν ἐπινοῆσαι, καὶ σπείρειν καταδεῖξαι. Κῦρεῖν μὲν οὖν αὐτὴν τὸν σῖτον πρὸ τοῦ γεννῆσαι τὴν θυγατέρα Περσεφόνην· μετὰ δὲ τὴν ταύτης γένεσιν καὶ τὴν ὑπὸ Πλούτωνος

ἁρπαγήν, ἐμπρῆσαι πάντα τὸν καρπόν, διά τε τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς τὸν Δία, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ λύπην. Μετὰ δὲ τὴν εὕρεσιν τῆς Περσεφόνης διαλλαγῆναί τε τῷ Διΐ, καὶ τῷ Τριπτολέμῳ ἀποδοῦναι τὸν τοῦ σίτου σπόρον, ᾧ συντάξαι πᾶσιν ἀνθρώποις μεταδοῦναί τε τῆς δωρεᾶς, καὶ τὰ περὶ τὴν ἐργασίαν τοῦ σπόρου διδάξαι. Λέγουσι δέ τινες ὅτι καὶ νόμους εἰσηγήσατο, καθ' οὓς ἀλλήλοις τὸ δίκαιον διδόναι συνεθίσθησαν ἄνθρωποι, καὶ τὴν παραδοῦσαν αὐτοῖς θεὰν ἀπὸ τούτων θεσμοφόρον προσηγόρευσαν. Μεγίστων γὰρ ἀνθρώποις ἀγαθῶν αἰτίαν γενομένην, ἐπιφανεστάτων τυχεῖν τιμῶν καὶ θυσιῶν, ἔτι δ' ἑορτῶν καὶ πανηγύρεων μεγαλοπρεπεστάτων, οὐ παρ' Ἕλλησι μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ πᾶσι σχεδὸν τοῖς βαρβάροις, ὅσοι τῆς τροφῆς ταύτης ἐκοινώνησαν.

(C. 69.) De repertis frugibus Aegyptiorum, Atheniensium, Siculorum diversae traditiones. Inter caeteros, Saturno et Rhea satos, Neptunus maris et rei equestris praeses, et Pluto, princeps inferorum.

69. Ἀμφισβητοῦσι δὲ περὶ τῆς εὑρέσεως τοῦ καρποῦ τούτου πολλοί, τὴν θεὸν φάμενοι παρ' ἑαυτοῖς πρώτοις ὀφθῆναι, καὶ τὴν τούτου φύσιν τε καὶ χρῆσιν καταδεῖξαι. Αἰγύπτιοι μὲν γὰρ λέγουσι τήν τε Δήμητραν καὶ τὴν Ἶσιν τὴν αὐτὴν εἶναι, καὶ εἰς Αἴγυπτον ἐνεγκεῖν πρώτην τὸ σπέρμα, ἀρδεύοντος μὲν εὐκαίρως τὰ πεδία τοῦ Νείλου ποταμοῦ, ταῖς δ' ὥραις ἄριστα τῆς χώρας ταύτης κεκραμένης. Τοὺς δὲ Ἀθηναίους, καίπερ ἀποφαινομένους τὴν εὕρεσιν τοῦ καρποῦ τούτου γεγενημένην παρ' αὐτοῖς,

ὅμως μαρτυρεῖν αὐτὸν ἑτέρωθεν κεκομισμένον εἰς τὴν Ἀττικήν· τὸν γὰρ τόπον, τὸν ἐξ ἀρχῆς δεξάμενον τὴν δωρεὰν ταύτην Ἐλευσῖνα προσαγορεύειν, ἀπὸ τοῦ παρ' ἑτέρων ἐλθεῖν τὸν τὸ σπέρμα τοῦ σίτου κομίσαντα. Οἱ δὲ Σικελιῶται νῆσον ἱερὰν Δήμητρος καὶ Κόρης οἰκοῦντες, εἰκὸς εἶναί φασι τὴν δωρεὰν ταύτην πρώτοις τοῖς τὴν προσφιλεστάτην χώραν νεμομένοις δοθῆναι. Ἄτοπον μὲν γὰρ ὑπάρχειν, εὐκαρποτάτην αὐτὴν ὡς ἰδίαν ποιῆσαι, τῆς δ' εὐεργεσίας ὡς μηδὲν προσηκούσης μηδ' ἐσχάτῃ μεταδοῦναι, καὶ ταῦτ' ἐν αὐτῇ τὴν οἴκησιν ἔχουσαν· εἴπερ καὶ τῆς Κόρης [ταύτης] τὴν ἁρπαγὴν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ γεγονέναι συμπεφώνηται. Εἶναι δὲ καὶ τὴν χώραν οἰκειοτάτην τούτοις τοῖς καρποῖς· ἐν ᾗ καὶ τὸν ποιητὴν λέγειν,

Ἀλλὰ τά γ' ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται,
Πυροὶ καὶ κριθαί.

Περὶ μὲν οὖν Δήμητρος τοιαῦτα μυθολογοῦσι. Τῶν δ' ἄλλων θεῶν τῶν ἐκ Κρόνου καὶ Ῥέας γενομένων φασὶν οἱ Κρῆτες, Ποσειδῶνα μὲν πρῶτον χρήσασθαι ταῖς κατὰ θάλασσαν ἐργασίαις, καὶ στόλους συστήσασθαι, παραδόντος αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ταύτην τοῦ Κρόνου. Διὸ καὶ παραδίδοσθαι τοῖς ἐπιγινομένοις τοῦτον κύριον ὑπάρχειν τῶν κατὰ θάλασσαν πραττομένων, καὶ θυσίαις ὑπὸ τῶν ναυτιλλομένων τιμᾶσθαι. Προσάπτουσι δ' αὐτῷ καὶ τὸ τοὺς ἵππους δαμάσαι πρῶτον, καὶ τὴν ἐπιστήμην καταδεῖξαι τὴν περὶ τὴν ἱππικήν· ἀφ' ἧς Ἵππειον αὐτὸν ὀνομάσθαι. Τὸν δ' Ἅιδην λέγεται τὰ περὶ τὰς

ταφὰς καὶ τὰς ἐκφορὰς καὶ τιμὰς τῶν τεθνεώτων καταδεῖξαι, τὸν πρωτοῦ χρόνον μηδεμιᾶς οὔσης ἐπιμελείας περὶ αὐτούς. Διὸ καὶ τῶν τετελευτηκότων ὁ θεὸς οὗτος παρείληπται κυριεύειν, ἀπονεμηθείσης τὸ παλαιὸν αὐτῷ τῆς τούτων ἀρχῆς καὶ φροντίδος.

(C. 70.) Iupiter, vel legitime Saturno succedens, vel Saturni, oraculum verentis, insidiis a Rhea matre ereptus, Curetibus traditus, et ab his in antrum Nympharum delatus, Omphalum sacravit, apibusque et caprae grata θρεπτήρια solvit. Iuvenis ad Dictam primus urbem extruxit.

70. Περὶ δὲ τῆς τοῦ Διὸς γενέσεώς τε καὶ βασιλείας διαφωνεῖται. Καί τινες μὲν φασιν αὐτόν, μετὰ τὴν ἐξ ἀνθρώπων τοῦ Κρόνου μετάστασιν εἰς θεούς, διαδέξασθαι τὴν βασιλείαν, οὐ βίᾳ κατισχύσαντα τὸν πατέρα, νομίμως δὲ καὶ δικαίως ἀξιωθέντα ταύτης τῆς τιμῆς· τινὲς δὲ μυθολογοῦσι τῷ Κρόνῳ γενέσθαι λόγιον περὶ τῆς τοῦ Διὸς γενέσεως, ὅτι παρελεῖται τὴν βασιλείαν αὐτοῦ βιαίως ὁ γεννηθεὶς παῖς. Διόπερ τὸν μὲν Κρόνον τὰ γεννώμενα παιδία πλεονάκις ἀφανίζειν, τὴν δὲ Ῥέαν ἀγαναχτήσασαν, καὶ μὴ δυναμένην μεταθεῖναι τὴν προαίρεσιν τἀνδρός, τὸν Δία τεκοῦσαν ἐν τῇ προσαγορευομένῃ Δίκτῃ κλέψαι, καὶ δοῦναι λάθρα τοῖς Κούρησιν ἐκθρέψαι, τοῖς κατοικοῦσι πλησίον ὄρους τῆς Ἴδης. Τούτους δ' ἀπενέγκαντας εἴς τι ἄντρον, παραδοῦναι ταῖς νύμφαις, παρακελευσαμένους τὴν πᾶσαν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ ποιήσασθαι. Αὗται δὲ μέλι καὶ γάλα μίσγουσαι, τὸ παιδίον ἔθρεψαν, καὶ τῆς αἰγὸς τῆς ὀνομαζομένης Ἀμαλθείας τὸν μαστὸν εἰς διατροφὴν παρείχοντο. Σημεῖα δὲ

πολλὰ μέχρι τοῦ νῦν διαμένειν τῆς γενέσεως καὶ διατροφῆς τοῦ θεοῦ τούτου κατὰ τὴν νῆσον. Φερομένου μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν Κουρήτων αὐτοῦ νηπίου, φασὶν ἀποπεσεῖν τὸν ὀμφαλὸν περὶ τὸν ποταμὸν τὸν καλούμενον Τρίτωνα· καὶ τὸ χωρίον δὲ τοῦτο καθιερωθέν, ἀπὸ τοῦ τότε συμβάντος Ὀμφαλὸν προσαγορευθῆναι, καὶ τὸ περικείμενον πεδίον ὁμοίως Ὀμφάλειον. Κατὰ δὲ τὴν Ἴδην, ἐν ᾗ συνέβη γραφῆναι τὸν θεόν, τό, τε ἄντρον ἐν ᾧ τὴν δίαιταν εἶχε, καθιέρωται, καὶ οἱ περὶ αὐτὸ λειμῶνες ὁμοίως ἀνεῖνται, περὶ τὴν ἀκρώρειαν ὄντες. Τὸ δὲ πάντων παραδοξότατον καὶ μυθολογούμενον περὶ τῶν μελιττῶν οὐκ ἄξιον παραλιπεῖν. Τὸν γὰρ θεὸν φασιν ἀθάνατον μνήμην τῆς πρὸς αὐτὰς οἰκειότητος διαφυλάξαι βουλόμενον, ἀλλάξαι μὲν τὴν χρόαν αὐτῶν, καὶ ποιῆσαι χαλκῷ χρυσοειδεῖ παραπλησίαν· τοῦ τόπου δ' ὄντος ὑψηλοῦ καθ' ὑπερβολήν, καὶ πνευμάτων τε μεγάλων ἐν αὐτῷ γινομένων, καὶ χιόνος πολλῆς πιπτούσης, ἀνεπαισθήτους αὐτὰς καὶ ἀπαθεῖς ποιῆσαι, δυσχειμερωτάτους τόπους νεμομένας. Τῇ θρεψάσῃ δ' αἰγὶ τιμάς τε τινὰς ἄλλας ἀπονεῖμαι, καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἀπ' αὐτῆς λαβεῖν, Αἰγίοχον ἐπονομασθέντα. Ἀνδρωθέντα δ' αὐτὸν φασι πρῶτον πόλιν κτίσαι περὶ τὴν Δίκταν, ὅπου καὶ τὴν γένεσιν αὐτοῦ γενέσθαι μυθολογοῦσιν· ἧς ἐκλειφθείσης ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις, διαμένειν ἔτι καὶ νῦν ἔρματα τῶν θεμελίων.

(C. 71) Magnae Iovis virtutes et praeclara ad instituendam et pacem instituta, exstirpatio impiorum, debellatio Gigantum, quorum victoriam laeta ei omnia portenderent, aliaque eius beneficia effece-

runt; ut perpetuum regnum et habitaculum in Olympo consequeretur.

71. Διενέγκαι δὲ τὸν θεὸν τοῦτον ἁπάντων ἀνδρείᾳ καὶ συνέσει καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις ἀρεταῖς. Διὸ καὶ παραλαβόντα τὴν βασιλείαν παρὰ τοῦ Κρόνου, πλεῖστα καὶ μέγιστα τὸν ἀνθρώπινον βίον εὐεργετῆσαι. Πρῶτον μὲν γὰρ ἁπάντων καταδεῖξαι περὶ τῶν ἀδικημάτων τὸ δίκαιον ἀλλήλοις διδύναι τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοῦ βίᾳ τι πράττειν ἀποστῆσαι· κρίσει δὲ καὶ δικαστηρίῳ τὰς ἀμφισβητήσεις διαλύειν. Καθόλου δὲ τὰ περί τε τῆς εὐνομίας καὶ τῆς εἰρήνης προσαναπληρῶσαι, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς πείθοντα, τοὺς δὲ φαύλους τῇ τιμωρίᾳ καὶ τῷ φόβῳ καταπλήττοντα. Ἐπελθεῖν δ' αὐτὸν καὶ τὴν οἰκουμένην σχεδὸν ἅπασαν, τοὺς μὲν λῃστὰς καὶ ἀσεβεῖς ἀναιροῦντα, τὴν δ' ἰσότητα καὶ τὴν δημοκρατίαν εἰσηγούμενον· ὅτε δή φασιν αὐτὸν καὶ τοὺς Γίγαντας ἀνελεῖν, ἐν μὲν Κρήτῃ τοὺς περὶ Μύλιον, κατὰ δὲ τὴν Φρυγίαν τοὺς περὶ Τυφῶνα. Πρὸ δὲ τῆς μάχης τῆς πρὸς τοὺς Γίγαντας τοὺς ἐν Κρήτῃ, λέγεται τὸν Δία θῦσαι ἡλίῳ καὶ οὐρανῷ καὶ γῇ· ἐπὶ δὲ τῶν ἱερῶν ἁπάντων φανῆναι τὰ παρὰ τούτων ἐπικριθέντα, ἃ πρῶτον ἐπισημαίνεται κράτος καὶ ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν πολεμίων πρὸς αὐτούς· ἀκόλουθον δὲ τούτοις γενέσθαι τοῦ πολέμου τὸ τέλος. Αὐτομολῆσαι μὲν γὰρ ἐκ τῶν πολεμίων Μουσαῖον, καὶ τυχεῖν ὡρισμένων τιμῶν· καταικοπῆναι δ' ὑπὸ τῶν θεῶν ἅπαντας τοὺς ἀντιταξαμένους. Συστῆναι δὲ καὶ ἄλλους πολέμους αὐτῷ πρὸς Γίγαντας, τῆς μὲν Μακεδονίας περὶ τὴν Παλλήνην, τῆς δ' Ἰταλίας

κατὰ τὸ πεδίον, ὃ τὸ μὲν παλαιὸν ἀπὸ τοῦ κατακεκαυμένου τόπου Φλεγραῖον ὠνομάζετο, κατὰ δὲ τοὺς ὕστερον χρόνους Κυμαῖον προςηγορεύθη. Κολασθῆναι δὲ τοὺς Γίγαντας ὑπὸ Διὸς διὰ τὴν εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους παρανομίαν, καὶ διὰ τὸ ταῖς τοῦ σώματος ὑπεροχαῖς καὶ ῥώμαις πεποιθότας, καταδουλοῦσθαι μὲν τοὺς πλησιοχώρους, ἀπειθεῖν δὲ τοῖς περὶ τοῦ δικαίου τιθεμένοις νόμοις, πόλεμον δ' ἐκφέρειν πρὸς τοὺς διὰ τὰς κοινὰς εὐεργεσίας ὑπὸ πάντων θεοὺς νομιζομένους. Τὸν δ' οὖν Δία λέγουσι μὴ μόνον ἄρδην ἐξ ἀνθρώπων ἀφανίσαι τοὺς ἀσεβεῖς καὶ πονηροὺς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀρίστοις τῶν τε θεῶν καὶ ἡρώων, ἔτι δὲ ἀνδρῶν τὰς ἀξίας ἀπονεῖμαι τιμάς. Διὰ δὲ τὸ μέγεθος τῶν εὐεργεσιῶν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τῆς δυνάμεως, συμφώνως αὐτῷ παρὰ πάντων συγκεχωρῆσθαι τήν τε βασιλείαν εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον, καὶ τὴν οἴκησιν τὴν ἐν Ὀλύμπῳ.

(C. 72.) Et sacra ei exquisita contigerunt, et ex persuasione hominum de summa eius potestate varia imposita cognomina sunt. Minervam produxit ad Tritonis fontes: in Cnossiorum terra Iunonem duxit: utriusque solennitatis memoriam sacris ritibus regiones servant. Eius ceteri liberi: (C. 73.) Quibus singulis honores ac munia tribuit: Veneri virginum rerumque nuptialium curam; Gratiis venustatis largitionem; Ilithyiae parturientium tutelam; Dianae tenerorum nutritionem; Horis legum, iustitiae et pacis custodiam; Minervae olivarum, textilium operum artiumque musicarum culturam; (C. 74.) Musis literarum, praesertim poeseos, studia; (obiter contra eos, qui inventas a Phoenicibus litteras putant:) Vulcano metallorum fabricationem et ignis usum; Marti arma et bella; Apollini musicam et medendi artem, quam huius filius, Aesculapius, cum chirurgia magis excoluit.

72. Καταδειχθῆναι δὲ καὶ θυσίας αὐτῷ συντελεῖν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, καὶ μετὰ τὴν ἐκ γῆς μετάστασιν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐγγενέσθαι δόξας δι-

καίους ἐν ταῖς τῶν εὖ πεπονθότων ψυχαῖς, ὡς ἁπάντων τῶν γινομένων κατὰ οὐρανὸν οὗτος εἴη κύριος· λέγω δὲ ὄμβρων τε καὶ βροντῶν καὶ κεραυνῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. Διόπερ αὐτὸν προσαγορευθῆναι Ζῆνα μέν, ἀπὸ τοῦ δοκεῖν τοῖς ἀνθρώποις αἴτιον εἶναι τοῦ ζῆν, ταῖς ἐκ τοῦ περιέχοντος εὐκρασίαις τοὺς καρποὺς ἀνάγοντα πρὸς τέλος· πατέρα δέ, διὰ τὴν φροντίδα καὶ τὴν εὔνοιαν τὴν εἰς ἅπαντας, ἔτι δὲ καὶ τὸ δοκεῖν ὥσπερ ἀρχηγὸν εἶναι τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων· ὕπατον δὲ καὶ βασιλέα, διὰ τὴν τῆς ἀρχῆς ὑπεροχήν· εὐβουλέα δὲ καὶ μητιέτην, διὰ τὴν ἐν τῷ βουλεύεσθαι καλῶς σύνεσιν. Μυθολογοῦσι δὲ καὶ τὴν Ἀθηνᾶν κατὰ τὴν Κρήτην ἐκ Διὸς ἐν ταῖς πηγαῖς τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ γεννηθῆναι· διὸ καὶ Τριτογένειαν ἐπονομασθῆναι. Ἔστι δὲ καὶ νῦν ἔτι περὶ τὰς πηγὰς ταύτας ἱερὸν ἅγιον τῆς θεοῦ ταύτης· ἐν ᾧ τόπῳ τὴν γένεσιν αὐτῆς ὑπάρξαι μυθολογοῦσι. Λέγουσι δὲ καὶ τοὺς γάμους τούς τε Διὸς καὶ τῆς Ἥρας ἐν τῇ Κνωσσίων χώρᾳ γενέσθαι κατά τινα τόπον πλησίον τοῦ Θήρηνος ποταμοῦ, καθ' ὃν νῦν ἱερόν ἐστιν, ἐν ᾧ θυσίας κατ' ἐνιαυτὸν ἁγίους ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων συντελεῖσθαι· καὶ τοὺς γάμους ἀπομιμεῖσθαι, καθάπερ ἐξ ἀρχῆς γενέσθαι παρεδόθη. Τοὺς δὲ Διὸς ἐκγόνους φασὶ γενέσθαι, θεὰς μέν, Ἀφροδίτην καὶ Χάριτας, πρὸς δὲ ταύταις Εἰλείθυιαν, καὶ τὴν ταύτης συνεργὸν Ἄρτεμιν, καὶ τὰς προσαγορευομένας Ὥρας, Εὐνομίαν τε καὶ Δίκην, ἔτι δ' Εἰρήνην· θεοὺς δέ, Ἥφαιστον καὶ Ἄρεα καὶ Ἀπόλλωνα, πρὸς δὲ τούτοις Ἑρμῆν.

73. Τούτων δ' ἑκάστῳ μυθολογοῦσι τὸν Δία τῶν εὑρεθέντων ὑπ' αὐτοῦ καὶ συντελουμένων ἔργων τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τιμὰς τῆς εὑρέσεως ἀπονεῖμαι, βουλόμενον αἰώνιον αὐτοῖς περιποιῆσαι μνήμην παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις. Παραδοθῆναι δὲ τῇ μὲν Ἀφροδίτῃ τήν τε τῶν παρθένων ἡλικίαν, ἐν οἷς χρόνοις δεῖ γαμεῖν αὐτάς, καὶ τὴν ἄλλην ἐπιμέλειαν, τὴν ἔτι καὶ νῦν ἐν τοῖς γάμοις γιγομένην μετὰ θυσιῶν καὶ σπονδῶν, ἃς ποιοῦσιν ἄνθρωποι τῇ θεῷ ταύτῃ. Προθύουσι δὲ πρότερον ἅπαντες τῷ Διὶ τῷ τελείῳ, καὶ Ἥρᾳ τελείᾳ, διὰ τὸ τούτους ἀρχηγοὺς γεγονέναι καὶ πάντων εὑρετάς, καθότι προείρηται. Ταῖς δὲ Χάρισι δοθῆναι τὴν τῆς ὄψεως κόσμησιν, καὶ τὸ σχηματίζειν ἕκαστον μέρος τοῦ σώματος πρὸς τὸ βέλτιον καὶ προσηνὲς τοῖς θεωροῦσι· πρὸς δὲ τούτοις τὸ κατάρχειν εὐεργεσίας, καὶ πάλιν ἀμείβεσθαι ταῖς προσηκούσαις χάρισι τοὺς εὐποιήσαντας. Εἰλείθυιαν δὲ λαβεῖν τὴν περὶ τὰς τικτούσας ἐπιμέλειαν, καὶ θεραπείαν τῶν ἐν τῷ τίκτειν κακοπαθουσῶν· διὸ καὶ τὰς ἐν τοῖς τοιούτοις κινδυνευούσας γυναῖκας ἐπικαλεῖσθαι μάλιστα τὴν θεὸν ταύτην. Ἄρτεμιν δέ φασιν εὑρεῖν τὴν τῶν νηπίων παιδίων θεραπείαν, καὶ τροφάς τινας ἁρμοζούσας τῇ φύσει τῶν βρεφῶν· ἀφ' ἧς αἰτίας καὶ Κουροτρόφον αὐτὴν ὀνομάζεσθαι. Τῶν δ' ὀνομαζομένων Ὡρῶν ἑκάστῃ δοθῆναι τὴν ἐπώνυμον τάξιν τε καὶ τοῦ βίου διακόσμησιν, ἐπὶ τῇ μεγίστῃ τῶν ἀνθρώπων ὠφελείᾳ· μηδὲν γὰρ εἶναι μᾶλλον δυνάμενον εὐδαίμονα βίον παρασκευάσαι τῆς εὐνομίας καὶ δίκης καὶ εἰρήνης

Ἀθηνᾷ δὲ προσάπτουσι τήν τε τῶν ἐλαιῶν ἡμέρωσιν καὶ φυτείαν παραδοῦναι τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὴν τοῦ καρποῦ τούτου κατεργασίαν· πρὸ γὰρ τοῦ γενέσθαι τὴν θεὰν ταύτην, ὑπάρξαι μὲν τὸ γένος τοῦτο τῶν δένδρων μετὰ τῆς ἄλλης ἀγρίας ὕλης, τὴν μέντοι γ' ἐπιμέλειαν ταύτης οὐκ εἶναι, καὶ τὴν ἐμπειρίαν, τὴν ἔτι καὶ νῦν γινομένην περὶ τούτων· πρὸς δὲ τούτοις τὴν τῆς ἐσθῆτος κατασκευήν, καὶ τὴν τεκτονικὴν τέχνην, ἔτι δὲ πολλὰ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις εἰσηγήσασθαι τοῖς ἀνθρώποις· εὑρεῖν δὲ καὶ τὴν τῶν αὐλῶν κατασκευὴν καὶ τὴν διὰ τούτων συντελουμένην μουσικήν, καὶ τὸ σύνολον πολλὰ τῶν φιλοτέχνων ἔργων, ἀφ' ὧν Ἐργάνην αὐτὴν προσαγορεύεσθαι.

74. Ταῖς δὲ Μούσαις δοθῆναι παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν τῶν γραμμάτων εὕρεσιν, καὶ τὴν τῶν ἐπῶν σύνθεσιν, τὴν προσαγορευομένην ποιητικήν. Πρὸς δὲ τοὺς λέγοντας, ὅτι Σύροι μὲν εὑρεταὶ τῶν γραμμάτων εἰσί, παρὰ δὲ τούτων Φοίνικες μαθόντες τοῖς Ἕλλησι παραδεδώκασιν· οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ μετὰ Κάδμου πλεύσαντες εἰς τὴν Εὐρώπην· καὶ διὰ τοῦτο τοὺς Ἕλληνας τὰ γράμματα Φοινίκια προσαγορεύειν, φασὶ τοὺς Φοίνικας οὐκ ἐξ ἀρχῆς εὑρεῖν, ἀλλὰ τοὺς τύπους τῶν γραμμάτων μεταθεῖναι μόνον, καὶ τῇ γραφῇ ταύτῃ τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων χρήσασθαι, καὶ διὰ τοῦτο τυχεῖν τῆς προειρημένης προσηγορίας. Ἥφαιστον δὲ λέγουσιν εὑρετὴν γενέσθαι τῆς περὶ τὸν σίδηρον ἐργασίας ἁπάσης, καὶ τῆς περὶ τὸν χαλκὸν καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ τῶν ἄλλων

ὅσα την ἐκ τοῦ πυρὸς ἐργασίαν ἐπιδέχεται· καὶ τὰς ἄλλας δὲ χρείας τὰς τοῦ πυρὸς ἅπάσας προεξευρεῖν, καὶ παραδοῦναι τοῖς τε τὰς τέχνας ἐργαζομένοις, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις. Διόπερ οἵ τε τῶν τεχνῶν τούτων δημιουργοὶ τὰς εὐχὰς καὶ θυσίας τούτῳ τῷ θεῷ μάλιστα ποιοῦσι, καὶ τὸ πῦρ οὗτοί τε καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι προσαγορεύουσιν Ἥφαιστον, εἰς μνήμην καὶ τιμὴν ἀθάνατον τιθέμενοι τὴν ἐξ ἀρχῆς τῷ κοινῷ βίῳ δεδομένην εὐεργεσίαν. Τὸν Ἄρην δὲ μυθολογοῦσι πρῶτον κατασκευάσαι πανοπλίαν, καὶ στρατιώτας καθοπλίσαι, καὶ τὴν ἐν ταῖς μάχαις ἐναγώνιον ἐνέργειαν εἰσηγήσασθαι, φονεύοντα τοὺς ἀπειθοῦντας τοῖς θεοῖς. Ἀπόλλωνα δὲ τῆς κιθάρας εὑρετὴν ἀναγορεύουσι, καὶ τῆς κατ' αὐτὴν μουσικῆς· ἔτι δὲ τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην ἐξενεγκεῖν, διὰ τῆς μαντικῆς τέχνης γινομένην, δι' ἧς τὸ παλαιὸν συνέβαινε θεραπείας τυγχάνειν τοὺς ἀῤῥωστοῦντας· εὑρετὴν δὲ καὶ τοῦ τόξου γενόμενον, διδάξαι τοὺς ἐγχωρίους τὰ περὶ τὴν τοξείαν· ἀφ' ἧς αἰτίας μάλιστα παρὰ τοῖς Κρησὶν ἐζηλῶσθαι τὴν τοξικήν, [καὶ τὸ τόξον Σκυθικὸν ὀνομασθῆναι.] Ἀπόλλωνος δὲ καὶ Κορωνίδος Ἀσκληπιὸν γεννηθέντα, καὶ πολλὰ παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν εἰς ἰατρικὴν μαθόντα, προεξευρεῖν τήν τε χειρουργίαν καὶ τὰς τῶν φαρμάκων σκευασίας καὶ ῥιζῶν δυνάμεις, καὶ καθόλου προβιβάσαι τὴν τέχνην ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὡς ἀρχηγὸν αὐτῆς καὶ κτίστην τιμᾶσθαι.

(C. 75.) Mercurio mandata foedera et pacificationes (unde caduceifer), item mercaturae negotia, eloquentia (unde nomen Hermae), palaestra, lyra, quam Apollo post disceptationem cum Marsya ali-

quamdiu abiecerat. Vitis cultura credita Baccho, illi quidem, quem in Creta natum insulae Dionysiadea testantur.

75. Τῷ δ' Ἑρμῇ προσάπτουσι τὰς ἐν τοῖς πολέμοις γινομένας ἐπικηρυκείας καὶ διαλλαγὰς καὶ σπονδάς· καὶ τὸ τούτων σύσσημον κηρύκειον, ὃ φορεῖν εἰώθασιν οἱ περὶ τῶν τοιούτων τοὺς λόγους ποιούμενοι, καὶ διὰ τούτου τυγχάνοντες παρὰ τοῖς πολεμίοις ἀσφαλείας· ὅθεν δὴ καὶ κοινὸν Ἑρμῆν ὠνομάσθαι, διὰ τὸ τὴν ὠφέλειαν ἀμφοτέροις εἶναι κοινὴν τοῖς ἐν τῷ πολέμῳ τὴν εἰρήνην μεταλαμβάνουσι. Φασὶ δ' αὐτὸν καὶ μέτρα καὶ σταθμὰ καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐμπορίας κέρδη πρῶτον ἐπινοῆσαι, καὶ τὸ λάθρα τὰ τῶν ἄλλων σφετερίζεσθαι. Παραδεδόσθαι δ' αὐτὸν καὶ κήρυκα τῶν θεῶν, ἔτι δ' ἄγγελον ἄριστον, διὰ τὸ σαφῶς αὐτὸν ἕκαστα τῶν εἰς ἐντολὴν δοθέντων ἑρμηνεύειν· ἀφ' οὗ καὶ τετευχέναι τῆς προσηγορίας αὐτὸν ταύτης, οὐχ εὑρετὴν τῶν ὀνομάτων καὶ λέξεων γενόμενον, ὥς τινές φασιν, ἀλλὰ τὸ τῆς ἀπαγγελίας ἄρτιον καὶ σαφὲς ἐκπεπονηκότα περισσότερον τῶν ἄλλων. Εἰσηγητὴν δ' αὐτὸν καὶ παλαίστρας γενέσθαι, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς χελώνης λύραν ἐπινοῆσαι, μετὰ τὴν Ἀπόλλωνος πρὸς Μαρσύαν σύγκρισιν· καθ' ἣν λέγεται τὸν Ἀπόλλωνα νικήσαντα, καὶ τιμωρίαν ὑπὲρ τὴν ἀξίαν λαβόντα παρὰ τοῦ λειφθέντος, μεταμεληθῆναι, καὶ τὰς ἐκ τῆς κιθάρας χορδὰς ἐκρῆξαντα, μέχρι τινὸς χρόνου τῆς ἐν αὐτῇ μουσικῆς ἀποστῆναι. Διόνυσον δὲ μυθολογοῦσιν εὑρετὴν γενέσθαι τῆς τ' ἀμπέλου καὶ τῆς περὶ ταύτην ἐργασίας, ἔτι δ' οἰνοποιΐας, καὶ τοῦ πολλοὺς τῶν ἐκ τῆς ὥρας καρπῶν ἀποθησαυρίζειν. [καὶ τὰς

χρείας καὶ τὰς τροφὰς παρέχεσθαι τοῖς ἀνθρώποις ἐπὶ πολὺν χρόνον.] Τοῦτον δὲ τὸν θεὸν γεγονέναι φασὶν ἐκ Διὸς καὶ Περσεφόνης κατὰ τὴν Κρήτην, ὃν Ὀρφεὺς κατὰ τὰς τελετὰς παρέδωκε διασπώμενον ὑπὸ τῶν Τιτάνων. Πλείονας γὰρ Διονύσους συμβαίνει γεγονέναι, περὶ ὧν ἡμεῖς σαφέστερον τὰ κατὰ μέρος ἐν οἰκειοτέροις καιροῖς ἀναγεγράφαμεν. Οἱ δ' οὖν Κρῆτες τῆς παρ' αὐτοῖς γενέσεως τοῦ θεοῦ πειρῶνται σημεῖα φέρειν, λέγοντες, ὅτι περὶ τὴν Κρήτην δύο νήσους κτίσας ἐπὶ τῶν καλουμένων Διδύμων Κόλπων, Διονυσιάδας ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσεν, ὅπερ μηδαμοῦ τῆς οἰκουμένης αὐτὸν ἑτέρωθι πεποιηκέναι.

(C. 76.) Hercules Iovis f., cuius studia et facta in Alcmenae sobolem longe posteriorem translata sunt, eximio corporis robore orbem pervit, civitatemque condidit in Aegypto. Britomartis casses venatorios reperit, et inde cognomentum Dictynnae tulit, quod, frustra sunt, qui ab inhonesto deae perfugio ducunt. Obfamiliaritatem Dianae saepe cum hac pro eadem habita.

76. Ἡρακλέα δὲ μυθολογοῦσιν ἐκ Διὸς γενέσθαι παμπόλλοις ἔτεσι πρότερον τοῦ γεννηθέντος περὶ τὴν Ἀργείαν ἐξ Ἀλκμήνης. Τοῦτον δὲ μητρὸς μὲν μὴ παρειληφέναι τίνος ἦν, αὐτὸ δὲ μόνον, ὅτι ῥώμῃ σώματος πολὺ τῶν ἁπάντων διενέγκας, ἐπῆλθε τὴν οἰκουμένην, κολάζων μὲν τοὺς ἀδίκους, ἀναιρῶν δὲ τὰ τὴν χώραν ἀοίκητον ποιοῦντα θηρία· πᾶσι δ' ἀνθρώποις τὴν ἐλευθερίαν περιποιήσας, ἀήττητος μὲν ἐγένετο καὶ ἄτρωτος, διὰ δὲ τὰς εὐεργεσίας ἀθανάτου τιμῆς ἔτυχε παρ' ἀνθρώποις. Τὸν δ' ἐξ Ἀλκμήνης Ἡρακλέα παντελῶς νεώτερον ὄντα, καὶ ζηλωτὴν γενόμενον τῆς τοῦ παλαιοῦ προαιρέσεως, διὰ

τὰς αὐτὰς αἰτίας τυχεῖν τε τῆς ἀθανασίας, καὶ χρόνων ἐγγενομένων, διὰ τὴν ὁμωνυμίαν, δόξαι τὸν αὐτὸν εἶναι, καὶ τὰς τοῦ προτέρου πράξεις εἰς τοῦτον μεταπεσεῖν, ἀγνοούντων τῶν πολλῶν τἀληθές. Ὁμολογοῦσι δὲ τοῦ παλαιοτέρου θεοῦ κατὰ τὴν Αἴγυπτον πράξεις τε καὶ τιμὰς ἐπιφανεστάτας διαμένειν, καὶ πόλιν ὑπ' ἐκείνου κτισθεῖσαν. Βριτόμαρτιν δέ, τὴν προσαγορευομένην Δίκτυνναν, μυθολογοῦσι γενέσθαι μὲν ἐν Καινοῖ τῆς Κρήτης ἐκ Διὸς καὶ Κάρμης τῆς Εὐβούλου, τοῦ γεννηθέντος ἐκ Δήμητρος· ταύτην δ' εὑρετὴν γενομένην δικτύων τῶν εἰς [redacted]γίαν, προσαγορευθῆναι Δίκτυνναν· καὶ τὰς μὲν [redacted]τριβὰς ποιήσασθαι μετὰ τῆς Ἀρτέμιδος, (ὑφ' ἧς αἰτίας ἐνίους δοκεῖν τὴν αὐτὴν εἶναι Δίκτυνναν τε καὶ Ἄρτεμιν,) θυσίαις δὲ καὶ ναῶν κατασκευαῖς τετιμῆσθαι παρὰ τοῖς Κρησὶ τὴν θεὸν ταύτην. Τοὺς δ' ἱστοροῦντας ὠνομάσθαι Δίκτυνναν ἀπὸ τοῦ συμφυγεῖν εἰς ἁλιευτικὰ δίκτυα, διωκομένην ὑπὸ Μίνω συνουσίας ἕνεκα, διημαρτηκέναι τῆς ἀληθείας. Οὔτε γὰρ τὴν θεὸν εἰς τοιαύτην ἀσθένειαν ἐλθεῖν πιθανὸν ὑπάρχειν, ὥστε προσδεηθῆναι τῆς παρ' ἀνθρώπων βοηθείας, τοῦ μεγίστου τῶν θεῶν οὖσαν φυγατέρα· οὔτε τῷ Μίνῳ δίκαιον προσάπτειν τοιαύτην ἀσέβειαν, παραδεδομένῳ συμφώνως δικαίαν προαίρεσιν καὶ βίον ἐπαινούμενον ἐξηλωκέναι.

(C. 77.) Plato, Iasionis ex Cerere f., tributae sunt opes; sive propter agri ab Iasione consiti fecunditatem, seu quod huius filius conservare opes et custodire monstravit. Cretenses sacrificiorum, ritiuum sacrorum, mysteriorum auctores, quae apud alios tecta per-

acta, in urbe Cnosso palam tradantur. Hinc profecti dii pervagatique orbem, de mortalibus bene meruerunt.

77. Πλοῦτον δὲ γενέσθαι φασὶν ἐν Τριπόλει τῆς Κρήτης ἐκ Δήμητρος καὶ Ἰασίωνος, δισσῶς ἱστορουμένης αὐτοῦ τῆς γενέσεως. Οἱ μὲν γάρ φασι τὴν γῆν σπαρᾶσαν ὑπὸ Ἰασίωνος, καὶ τυχοῦσαν ἐπιμελείας τῆς προσηκούσης, ἀνεῖναι τοσοῦτον πλῆθος καρπῶν, ὥστε τοὺς ἰδόντας ἴδιον ἄνομα θέσθαι τῷ πλήθει τῶν γενομένων καρπῶν, καὶ προσαγορεῦσαι πλοῦτον. Διὸ καὶ τοῖς ἐπιγινομένοις παραδόσιμον γενέσθαι τὸ τοὺς πλείω τῶν ἱκανῶν κτησαμένους ἔχειν πλοῦτον. Ἔνιοι δὲ μυθολογοῦσιν ἐκ Δήμητρος καὶ Ἰασίωνος γενέσθαι παῖδα Πλοῦτον ὀνομαζόμενον, ὃν πρῶτον ἐπιμέλειαν βίου καὶ χρημάτων ἀθροισμὸν καὶ φυλακὴν εἰσηγήσασθαι, τῶν πρότου πάντων ὀλιγώρως ἐχόντων περὶ τοῦ σωρεύειν καὶ τηρεῖν ἐπιμελῶς χρημάτων πλῆθος.

Περὶ μὲν οὖν τῶν θεῶν οἱ Κρῆτες, τῶν παρ' αὐτοῖς λεγομένων γεννηθῆναι, τοιαῦτα μυθολογοῦσι· τὰς δὲ τιμὰς τῆς θυσίας καὶ τὰς περὶ τὰ μυστήρια τελετὰς ἐκ Κρήτης εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους παραδεδόσθαι λέγοντες, ταῦτο φέρουσιν, ὡς οἴονται, μέγιστον τεκμήριον. Τήν τε γὰρ παρ' Ἀθηναίοις ἐν Ἐλευσῖνι γινομένην τελετήν, ἐπιφανεστάτην σχεδὸν οὖσαν ἁπασῶν, καὶ τὴν ἐν Σαμοθράκῃ, καὶ τὴν ἐν Θράκῃ ἐν τοῖς Κίκοσιν, (ὅθεν ὁ καταδείξας Ὀρφεὺς ἦν,) μυστικῶς παραδίδοσθαι· κατὰ δὲ τὴν Κρήτην ἐν Κνωσσῷ νόμιμον ἐξ ἀρχαίων εἶναι, φανερῶς τὰς τελετὰς ταύτας πᾶσι παραδίδοσθαι, καὶ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐν ἀποῤῥήτῳ παραδιδόμενα, παρ' αὐτοῖς

μηδένα κρύπτειν τῶν βουλομένων τὰ τοιαῦτα γινώσκειν. Τῶν γὰρ θεῶν φασὶ τοὺς πλείστους ἐκ τῆς Κρήτης ὁρμηθέντας, ἐπιέναι πολλὰ μέρη τῆς οἰκουμένης, εὐεργετοῦντας τὰ γένη τῶν ἀνθρώπων, καὶ μεταδιδόντας ἑκάστοις τῆς ἐκ τῶν ἰδίων εὑρημάτων ὠφελείας. Δήμητραν μὲν γὰρ περαιωθεῖσαν εἰς τὴν Ἀττικήν, ἐκεῖθεν εἰς Σικελίαν ἀπᾶραι, καὶ μετὰ ταῦτ' εἰς Αἴγυπτον· ἐν δὲ τούτοις τοῖς τόποις μάλιστα τὸν τοῦ σίτου καρπὸν παραδοῦσαν, καὶ τὰ περὶ τὸν σπόρον διδάξασαν, μεγάλων τιμῶν τυχεῖν παρὰ τοῖς εὐπαθοῦσιν. Ὁμοίως δ' Ἀφροδίτην ἐνδιατρίψαι τῆς μὲν Σικελίας περὶ τὸν Ἔρυκα, τῶν δὲ νήσων περὶ Κύθηρα καὶ Πάφον τῆς Κύπρου, τῆς δὲ Ἀσίας περὶ τὴν Συρίαν. Διὰ δὲ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὴν ἐπὶ πλεῖον ἐπιθημίαν αὐτῆς τοὺς ἐγχωρίους ἐξιδιάζεσθαι τὴν θεόν, καλοῦντας Ἀφροδίτην Ἐρυκίνην καὶ Κυθέρειαν καὶ Παφίαν, ἔτι δὲ καὶ Συρίαν. Ὡσαύτως δὲ τὸν μὲν Ἀπόλλωνα πλεῖστον χρόνον φανῆναι περὶ Δῆλον καὶ Λυκίαν καὶ Δελφούς· τὴν δ' Ἄρτεμιν, περὶ τὴν Ἔφεσον καὶ τὸν Πόντον, ἔτι δὲ τὴν Περσίδα καὶ τὴν Κρήτην. Διόπερ ἀπὸ τῶν τόπων ἢ πράξεων τῶν παρ' ἑκάστοις συντελεσθεισῶν, τὸν μὲν Δήλιον καὶ Λύκιον καὶ Πύθιον ὀνομάζεσθαι, τὴν δέ, Ἐφεσίαν καὶ Κρησίαν, ἔτι δὲ Ταυροπόλον καὶ Περσίαν, ἀμφοτέρων ἐν Κρήτῃ γεγενημένων. Τιμᾶται γὰρ καὶ παρὰ τοῖς Πέρσαις ἡ θεὸς αὕτη διαφερόντως, καὶ μυστήρια ποιοῦσιν οἱ βάρβαροι τὰ παρ' ἑτέροις συντελούμενα μέχρι τῶν νῦν χρόνων Ἀρτέμιδι Περσίᾳ. Παραπλήσια δὲ μυθολογοῦσι καὶ

περὶ τῶν ἄλλων θεῶν, περὶ ὧν ἡμῖν ἀναγράφειν μακρὸν ἂν εἴη, τοῖς δὲ ἀναγινώσκουσι παντελῶς εὐσύνοπτον.

(C. 78.) Heroës in Creta nati iuniores: Minos, trium urbium conditor, legum a Ioue patre acceptarum lator, classis victricis instructor, fortitudine et iustitia clarus, qui in Sicilia (cfr. IV, 81.) occubait.

78. Μετὰ δὲ τὰς τῶν θεῶν γενέσεις ὕστερον πολλαῖς γενεαῖς φασὶ γενέσθαι κατὰ τὴν Κρήτην ἥρωας οὐκ ὀλίγους, ὧν ὑπάρχειν ἐπιφανεστάτους τοὺς περὶ Μίνωα καὶ Ῥαδάμανθυν καὶ Σαρπηδόνα. Τούτους γὰρ μυθολογοῦσιν ἐκ Διὸς γεγεννῆσθαι καὶ τῆς Ἀγήνορος Εὐρώπης, ἣν φασιν ἐπὶ ταύρου διακομισθῆναι προνοίᾳ θεῶν εἰς τὴν Κρήτην. Μίνω μὲν οὖν, πρεσβύτατον ὄντα, βασιλεῦσαι τῆς νήσου, καὶ κτίσαι πόλεις οὐκ ὀλίγας ἐν αὐτῇ· τούτων δ' ἐπιφανεστάτας τρεῖς, Κνωσσὸν μὲν ἐν τοῖς πρὸς τὴν Ἀσίαν νεύουσι μέρεσι τῆς νήσου· Φαιστὸν δ' ἐπὶ θαλάσσης, ἐστραμμένην ἐπὶ μεσημβρίαν· Κυδωνίαν δ' ἐν τοῖς πρὸς ἑσπέραν κεκλιμένοις τόποις, κατανικρὺ τῆς Πελοποννήσου. Θεῖναι δὲ καὶ νόμους τοῖς Κρησὶν οὐκ ὀλίγους, προσποιούμενον παρὰ Διὸς τοῦ πατρὸς λαμβάνειν, συνερχόμενον εἰς λόγους αὐτῷ κατά τι σπήλαιον. Κτήσασθαι δὲ καὶ δύναμιν ναυτικὴν μεγάλην, καὶ τῶν τε νήσων τὰς πλείστας καταστρέψασθαι, καὶ πρῶτον τῶν Ἑλλήνων θαλαττοκρατῆσαι. Μεγάλην δὲ δόξαν περιποιησάμενον ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, καταστρέψαι τὸν βίον ἐν Σικελίᾳ κατὰ τὴν ἐπὶ Κώκαλον στρατείαν· περὶ ἧς τὰ κατὰ μέρος ἀνεγράψαμεν, ὅτε τὰ περὶ Δαι-

δαλον ἀνεγράφομεν, δι' ὃν καὶ τὴν στρατείαν συνέβη γενέσθαι.

(C. 79.) Rhadamanthus, iustitia excellens, imperii fines virtutibus suis protulit, Erythro filio Erythras, Oenopioni ex Ariadna genito Chium, singulisque ducibus singulas urbes commisit, tandem cum Minoë iudex inferorum constitutus. Sarpedo Lyciam occupavit: cui successit Evander f., qui e Deidamia Sarpedonem suscepit, Troiano bello clarum. Minoïs filii, eorumque in Cnosso monumentum.

79. Ῥαδάμανθυν δὲ λέγουσι τάς τε κρίσεις πάντων δικαιοτάτας πεποιῆσθαι, καὶ τοῖς λῃσταῖς καὶ ἀσεβέσι καὶ τοῖς ἄλλοις κακούργοις ἀπαραίτητον ἐπηνοχέναι τιμωρίαν. Καταστήσασθαι δὲ καὶ νήσους οὐκ ὀλίγας, καὶ τῆς Ἀσίας πολλὴν τῆς παραθαλαττίου χώρας, ἁπάντων ἑκουσίως παραδιδόντων ἑαυτοὺς διὰ τὴν δικαιοσύνην. Τὸν δὲ Ῥαδάμανθυν Ἐρυθρῷ μὲν ἑνὶ τῶν ἑαυτοῦ παίδων παραδοῦναι τὴν βασιλείαν τῶν δι' ἐκεῖνον Ἐρυθρῶν ὀνομασθεισῶν, Οἰνοπίωνι δὲ τῷ Ἀριάδνης τῆς Μίνω Χίον ἐγχειρίσαι φασίν· ὃν ἔνιοι μυθολογοῦσι Διονύσου γενόμενον, μαθεῖν παρὰ τοῦ πατρὸς τὰ παρὰ τὴν οἰνοποιΐαν. Τῶν δ' ἄλλων τῶν περὶ αὐτὸν ἡγεμόνων ἑκάστῳ νῆσον ἢ πόλιν δωρήσασθαι λέγουσι τὸν Ῥαδάμανθυν. Θόαντι μὲν Λῆμνον, Ἐχνεῖ Κύρνον, Παμφίλῳ δὲ Πεπάρηθον, Εὐαμβεῖ δὲ Μαρώνειαν, Ἀλκαίῳ δὲ Πάρον, Ἀνίωνι δὲ Δῆλον, Ἀνδρεῖ δὲ τὴν ἀπ' ἐκείνου κληθεῖσαν Ἄνδρον. Διὰ δὲ τὴν ὑπερβολὴν τῆς περὶ αὐτὸν δικαιοσύνης μεμυθολογῆσθαι δικαστὴν αὐτὸν ἀποδεδεῖχθαι καθ' ᾅδου, καὶ διακρίνειν τοὺς εὐσεβεῖς καὶ τοὺς πονηρούς. Τετευχέναι δὲ τῆς αὐτῆς τιμῆς καὶ τὸν Μίνω, βεβασιλευκότα

νομιμώτατα, καὶ μάλιστα δικαιοσύνης προνοητικότα. Τὸν δὲ τρίτον ἀδελφὸν Σαρπηδόνα φασὶ μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Ἀσίαν διαβάντα, κατακτήσασθαι τοὺς περὶ Λυκίαν τόπους. Εὐάνδρου δὲ γενόμενον υἱὸν αὐτοῦ, διαδέξασθαι τὴν ἐν Λυκίᾳ βασιλείαν, καὶ γήμαντα Δηϊδάμειαν τὴν Βελλεροφόντου, τεκνῶσαι Σαρπηδόνα τὸν ἐπὶ Τροίαν μὲν στρατεύσαντα μετ' Ἀγαμέμνονος, ὑπό τινων δὲ Διὸς υἱὸν ὀνομαζόμενον. Μίνωϊ δέ φασιν υἱοὺς γενέσθαι Δευκαλίωνά τε καὶ Μόλον· καὶ Δευκαλίωνος μὲν Ἰδομενέα, Μόλου δὲ Μηριόνην ὑπάρξαι. Τούτους δὲ ναυσὶν ὀγδοήκοντα στρατεῦσαι μετ' Ἀγαμέμνονος εἰς Ἴλιον, καὶ διασωθέντας εἰς τὴν πατρίδα τελευτῆσαι, καὶ ταφῆς ἐπιφανοῦς ἀξιωθῆναι καὶ τιμῶν ἀθανάτων. Καὶ τὸν τάφον αὐτῶν ἐν τῇ Κνωσσῷ δεικνύουσιν, ἐπιγραφὴν ἔχοντα τοιάνδε,

Κνωσσίου Ἰδομενῆος ὁρᾷ τάφον. Αὐτὰρ ἐγώ τοι
Πλησίον ἵδρυμαι Μηριόνης ὁ Μόλου.

Τούτους μὲν οὖν ὡς ἥρωας ἐπιφανεῖς τιμῶσιν οἱ Κρῆτες διαφερόντως, θύοντες, καὶ κατὰ τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις κινδύνους ἐπικαλούμενοι βοηθούς.

(C. 80.) In Cretam plures immigrarunt colonias. Nempe ad Eteocretes (c. 64.) accessere Pelasgi, Dores, duce Tectamo, Dori filio; barbari promiscui, Minois Rhadamanthique imperio ad communionem redacti; et post Heraclidarum reditum Argivi et Spartani. Subiicit Diodorus scriptores, e quibus Cretica duxerit, (obscuros homines, eosdemque valde ineptos.)

80. Τούτων δ' ἡμῖν διευκρινημένων, λείπεται περὶ τῶν ἐπιμιχθέντων ἐθνῶν τοῖς Κρησὶ διελθεῖν. Ὅτι μὲν οὖν πρῶτοι κατῴκησαν τὴν νῆσον οἱ προσαγορευθέντες μὲν Ἐτεοκρῆτες, δοκοῦντες δ' ὑπάρ-

χειν αὐτόχθονες προειρήκαμεν. Μετὰ δὲ τούτους πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον Πελασγοὶ πλανώμενοι διὰ τὰς συνεχεῖς στρατείας καὶ μεταναστάσεις, καταντήσαντες εἰς τὴν Κρήτην, τῆς νήσου μέρος κατῴκησαν. Τρίτον δὲ γένος φασὶ τῶν Δωριέων παραβαλεῖν εἰς τὴν νῆσον, ἡγουμένου Τεκτάμου τοῦ Δώρου. Τούτου δὲ τοῦ λαοῦ μέρος μὲν πλεῖον ἀθροισθῆναι λέγουσιν ἐκ τῶν περὶ τὸν Ὄλυμπον τόπων, τὸ δέ τι μέρος ἐκ τῶν κατὰ τὴν Λακωνικὴν Ἀχαιῶν, διὰ τὸ τὴν ἀφορμὴν τὸν Δῶρον ἐκ τῶν περὶ Μαλέαν τόπων ποιῆσαι. Τέταρτον δὲ γένος συμμιγῆναί φασιν εἰς τὴν Κρήτην μιγάδων βαρβάρων, τῶν διὰ τὸν χρόνον ἐξομοιωθέντων τῇ διαλέκτῳ τοῖς ἐγχωρίοις Ἕλλησι. Μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς περὶ Μίνω καὶ Ῥαδάμανθυν ἰσχύσαντας, ὑπὸ μίαν ἀγαγεῖν συντέλειαν τὰ ἔθνη κατὰ τὴν νῆσον. Τὸ δὲ τελευταῖον, μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν, Ἀργεῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι πέμποντες ἀποικίας, ἄλλας τε τινας νήσους ἔκτισαν, καὶ ταύτας τὰς νήσους κατακτησάμενοι, πόλεις τινὰς ᾠκισαν ἐν αὐταῖς· περὶ ὧν τὰ κατὰ μέρος ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις ἀναγράψομεν. Ἐπεὶ δὲ τῶν τὰ Κρητικὰ γεγραφότων οἱ πλεῖστοι διαφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους, οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἐὰν μὴ πᾶσιν ὁμολογούμενα λέγωμεν. Τοῖς γὰρ τὰ πιθανώτερα λέγουσι καὶ μάλιστα πιστευομένοις ἑπηκολουθήσαμεν, ἃ μὲν Ἐπιμενίδῃ τῷ θεολόγῳ προσχόντες, ἃ δὲ Δωσιάδῃ καὶ Σωσικράτει καὶ Δοσσθενίδᾳ. Ἐπεὶ δὲ περὶ Κρήτης ἱκανῶς διῆλθομεν, περὶ τῆς Λέσβου νῦν λέγειν ἐπιχειρήσομεν.

(C. 81.) Sequitur Lesbus. Primi incolae Pelasgi, qui duce Xantho, Triopae f., insulam desertam occuparunt. Ante Issa appellata, nunc Pelasgiae nomen tulit. Dein desolatam diluvio insulam Macareus, Oleno ex Achaia veniens, sedem legit. Post Lesbus Lapithae f., cum novis colonis immigravit, iunctasque Macareo, insulam Lesbum vocavit. Ab his missae coloniae in Chium, Samum, Co Rhodumque.

81. Ταύτην γὰρ τὴν νῆσον τὸ παλαιὸν ᾤκησε πελασγικὸν γένος, πολλῶν μεταναστάσεων ἐν αὐτῇ γενομένων. Ἐρήμου γὰρ οὔσης αὐτῆς, πρώτους Πελασγοὺς κατασχεῖν αὐτὴν τοιῷδέ τινι τρόπῳ. Ξάνθος ὁ Τριόπου τῶν ἐξ Ἄργους Πελασγῶν βασιλεύων, καὶ κατασχὼν μέρος τι τῆς Λυκίας χώρας, τὸ μὲν πρῶτον ἐν αὐτῇ κατοικῶν, ἐβασίλευε τῶν συνακολουθησάντων Πελασγῶν· ὕστερον δὲ περαιωθεὶς εἰς τὴν Λέσβον οὖσαν ἔρημον, τὴν μὲν χώραν τοῖς λαοῖς ἐμέρισε, τὴν δὲ νῆσον ἀπὸ τῶν κατοικούντων αὐτὴν Πελασγίαν ὠνόμασε, τὸ πρότερον καλουμένην Ἴσσαν. Ὕστερον δὲ γενεαῖς ἑπτὰ γενομένου τοῦ κατὰ Δευκαλίωνα κατακλυσμοῦ, καὶ πολλῶν ἀνθρώπων ἀπολομένων, συνέβη καὶ τὴν Λέσβον διὰ τὴν ἐπομβρίαν ἐρημωθῆναι. Μετὰ δὲ ταῦτα Μακαρεὺς εἰς αὐτὴν ἀφικόμενος, καὶ τὸ κάλλος τῆς χώρας κατανοήσας, κατῴκησεν αὐτήν. Ἦν δ' ὁ Μακαρεὺς υἱὸς μὲν Κρινάκου τοῦ Διός, ὡς φησιν Ἡσίοδος, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ποιητῶν, κατοικῶν δ' ἐν Ὠλίνῳ τῆς τότε μὲν Ἰάδος, νῦν δ' Ἀχαΐας καλουμένης. Εἶχε δὲ λαοὺς ἠθροισμένους, τοὺς μὲν Ἴωνας, τοὺς δ' ἐξ ἄλλων ἐθνῶν παντοδαπῶν συνεφύνηκότας. Καὶ τὰ μὲν πρῶτον τὴν Λέσβον κατῴκησε, μετὰ δὲ ταῦτα ἀεὶ μᾶλλον αὐξόμενος, διὰ τε τὴν ἀρετὴν τῆς νήσου καὶ τὴν ἰδίαν ἐπιείκειάν τε καὶ δικαιοσύνην, τὰς σὺνεγ-

γας νήσους κατέκτατο, καὶ διεμέριζε τὴν χώραν ἔρημον οὖσαν. Κατὰ δὲ τούτους τοὺς χρόνους Λέσβος ὁ Λαπίθου τοῦ Αἰόλου τοῦ Ἱππότου κατά τι πυθόχρηστον μετ' οἰκητόρων πλεύσας εἰς τὴν προειρημένην νῆσον, καὶ γάμας τὴν θυγατέρα τοῦ Μακαρέως Μήθυμναν, κοινῇ κατῴκησε· γενόμενος δ' ἐπιφανὴς ἀνήρ, τήν τε νῆσον Λέσβον ὠνόμασεν ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ τοὺς λαοὺς Λεσβίους προσηγόρευσε. Μακαρεῖ δὲ θυγατέρες ἐγένοντο σὺν ἄλλαις Μιτυλήνη καὶ Μήθυμνα, ἀφ' ὧν αἱ πόλεις ἔσχον τὴν προσηγορίαν. Ὁ δὲ Μακαρεὺς ἐπιβαλόμενος τὰς σύνεγγυς νήσους ἰδίας κατασκευάζειν, ἐξέπεμψεν ἀποικίαν εἰς πρώτην τὴν Χίον, ἐνὶ τῶν ἑαυτοῦ παίδων παραδοὺς τὴν ἡγεμονίαν· μετὰ δὲ ταῦτα εἰς τὴν Σάμον ἕτερον ἐξέπεμψε τὸν ὀνομαζόμενον Κυδρόλαον, ὃς ἐν ταύτῃ κατοικήσας καὶ τὴν νῆσον κατακληρουχήσας, ἐβασίλευσεν αὐτῆς· τρίτην δὲ τὴν Κῶ κατοικήσας, ἀπέδειξεν αὐτῆς βασιλέα Νέανδρον· ἕξῆς δὲ εἰς τὴν Ῥόδον Λεύκιππον ἐξέπεμψε μετὰ συχνῶν οἰκητόρων, οὓς οἱ τὴν Ῥόδον κατοικοῦντες διὰ τὴν σπάνιν τῶν ἀνδρῶν ἄσμενοι προσεδέξαντο, καὶ κοινῇ τὴν νῆσον ᾤκησαν.

(C. 82.) Hae beatorum insulae iure nuncupatae propter terrae benignitatem aëriaque salubrem temperiem. Caeterum Macareus primam sanxit legem, rei publicae utilem, ac leonis nomine insignivit.

82. Τὴν δ' ἀντιπέραν τῶν νήσων κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς συνέβη διὰ τὸν κατακλυσμὸν μεγάλας καὶ δεινὰς κατασχεῖν ἀτυχίας. Διὰ μὲν γὰρ τὰς ἐπομβρίας ἐπὶ πολλοὺς χρόνους ἐφθαρμένων τῶν

καρπῶν, σπάνις τε τῶν ἐπιτηδείων ὑπῆρχε, καὶ λοιμικὴ κατάστασις ἐπεῖχε τὰς πόλεις διὰ τὴν τοῦ ἀέρος φθοράν. Αἱ δὲ νῆσοι διαπνεόμεναι, καὶ τὸν ἀέρα παρεχόμεναι τοῖς ἐνοικοῦσιν ὑγιεινόν, ἔτι δὲ τοῖς καρποῖς ἐπιτυγχάνουσαι, μᾶλλον εὐπορίας ἔγεμον, καὶ ταχὺ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὰς μακαρίους ἐποίησαν. Διὸ καὶ Μακάρων ὠνομάσθησαν Νῆσοι, τῆς εὐπορίας τῶν ἀγαθῶν αἰτίας γενομένης τῆς προσηγορίας. Ἔνιοι δέ φασιν αὐτὰς Μακάρων Νήσους ὠνομάσθαι ἀπὸ τῶν Μακαρέως καὶ Ἴωνος παίδων, τῶν δυναστευσάντων αὐτῶν. Καθόλου δὲ αἱ προειρημέναι νῆσοι διήνεγκαν εὐδαιμονίᾳ μάλιστα τῶν σύνεγγυς κειμένων, οὐ μόνον κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἡλικίαν. Ἀρετῇ γὰρ χώρας καὶ τόπων εὐκαιρίᾳ, ἔτι δ' ἀέρων κράσει καλλιστεύουσαι, κατὰ λόγον καλοῦνται καὶ πρὸς ἀλήθειαν εἰσὶν εὐδαίμονες. Αὐτὸς δ' ὁ Μακαρεὺς ἐν τῇ Λέσβῳ βασιλεύων, πρῶτον μὲν νόμον ἔγραψε πολλὰ τῶν κοινῇ συμφερόντων περιέχοντα, ὠνόμασε δὲ αὐτὸν λέοντα, ἀπὸ τῆς τοῦ ζῴου δυνάμεως καὶ ἀλκῆς θέμενος τὴν προσηγορίαν.

(C. 82.) Insula Tenedus a Tenne, Cygni f., condita, quem cives ob praeclara eius merita vivum insigni gloria, mortuum divinis honoribus ornarunt. De eo infante, in arcam incluso mirabiliterque servato, fabula. Cur Tenediorum lege tibicines templo exclusi, nec fas fuerit in eo nomen Achillis enuntiare.

83. Ὕστερον δὲ τῆς κατὰ τὴν Λέσβον ἀποικίας ἱκανοῖς τισὶ χρόνοις συνέβη τὴν νῆσον τὴν ὀνομαζομένην Τένεδον κατοικισθῆναι τοιῷδέ τινι τρόπῳ. Τέννης ἦν υἱὸς μὲν Κύκνου τοῦ βασιλεύσαντος Κο-

λωνης τῆς ἐν τῇ Τρωάδι, ἀνὴρ δ' ἐπίσημος δι' ἀρετήν. Οὗτος ἀθροίσας οἰκήτορας, καὶ τὴν ὁρμὴν ἐκ τῆς ἀντιπέραν ἠπείρου ποιησάμενος, κατελάβετο νῆσον ἔρημον οὖσαν, τὴν ὀνομαζομένην Λευκοφρυν· καταληρουχήσας δ' αὐτὴν τοῖς ὑπ' αὐτὸν ταττομένοις, καὶ κτίσας ἐν αὐτῇ πόλιν, ὠνόμασεν ἀφ' ἑαυτοῦ Τένεδον. Πολιτευόμενος δὲ καλῶς, καὶ πολλὰ τοὺς ἐγχωρίους εὐεργετήσας, ζῶν μὲν μεγάλης ἀποδοχῆς ἐτύγχανε, τελευτήσας δ' ἀθανάτων τιμῶν ἠξιώθη. Καὶ γὰρ τέμενος αὐτοῦ κατεσκεύασαν, καὶ θυσίαις ὡς θεὸν ἐτίμων, ἃς διετέλουν θύοντες μέχρι τῶν νεωτέρων καιρῶν. Οὐ παραλειπτέον δ' ἡμῖν περὶ τῶν παρὰ τοῖς Τενεδίοις μυθολογουμένων περὶ τοῦ κτίσαντος τὴν πόλιν Τέννου. Κύκνον γάρ φασι τὸν πατέρα πιστεύσαντα γυναικὸς διαβολαῖς ἀδίκοις, τὸν υἱὸν Τέννην εἰς λάρνακα ἐνθέντα καταποντίσαι· ταύτην δὲ ὑπὸ τοῦ κλύδωνος φερομένην προσενεχθῆναι τῇ Τενέδῳ, καὶ τὸν Τέννην παραδόξως σωθέντα θεῶν τινὸς πρόνοιᾳ, τῆς νήσου βασιλεῦσαι, καὶ γενόμενον ἐπιφανῆ διὰ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς, τυχεῖν ἀθανάτων τιμῶν. Κατὰ δὲ τὰς τῆς μητρυιᾶς διαβολὰς αὐλητοῦ τινὸς ψευδῶς κατημαρτυρήσαντος, νόμιμον ἔθεντο μηδένα αὐλητὴν εἰς τὸ τέμενος εἰσιέναι. Κατὰ δὲ τοὺς Τρωϊκοὺς χρόνους Ἀχιλλέως τὸν Τέννην ἀνελόντος, καθ' ὃν καιρὸν ἐπόρθησαν οἱ Ἕλληνες τὴν Τένεδον, νόμον ἔθεσαν οἱ Τενέδιοι μηδένα ἐξεῖναι, ἐν τῷ τεμένει τοῦ κτίστου ὀναμάσαι Ἀχιλλέα. Περὶ

μὲν οὖν τῆς Τενέδου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ τὸ παλαιὸν οἰκησάντων τοιαῦτα μυθολογοῦσιν.

(C. 84.) Insulae minores, Cyclades, primum a Minoë cultae, dein a Rhadamantho, quem fratris invidia regno expulerat; post Troianum bellum a Caribus occupatae; denique ab Graecis habitatae.

84. Ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν ἀξιολογωτάτων νήσων διήλθομεν, περὶ τῶν ἐλαττόνων ἀναγράψομεν. Τῶν γὰρ Κυκλάδων νήσων τὸ παλαιὸν ἐρήμων οὐσῶν, Μίνως ὁ Διὸς καὶ Εὐρώπης, βασιλεύων τῆς Κρήτης, καὶ μεγάλας δυνάμεις ἔχων πεζικάς τε καὶ ναυτικάς, ἐθαλαττοκράτει, καὶ πολλὰς ἀποικίας ἐξαπέστειλεν ἐκ τῆς Κρήτης· τῶν δὲ Κυκλάδων νήσων τὰς πλείους κατῴκισε, καὶ τοῖς λαοῖς κατεκληροῦχησεν· οὐκ ὀλίγην δὲ καὶ τῆς Ἀσίας τῆς παραθαλαττίου κατέσχε. Διόπερ ἐν ταῖς νήσοις, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν Ἀσίαν τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι Κρητῶν λιμένες καὶ αἱ Μίνῳαι καλούμεναι. Ὁ δὲ Μίνως ἐπὶ πολὺ τῇ δυναστείᾳ προκόπτων, καὶ τὸν ἀδελφὸν Ῥαδάμανθυν ἔχων πάρεδρον τῇ βασιλείᾳ, τούτῳ μὲν ἐφθόνησεν ἐπὶ δικαιοσύνῃ θαυμαζομένῳ· βουλόμενος δ' αὐτὸν ἐκποδὼν ποιήσασθαι, εἰς τὰς ἐσχατιὰς τῆς ὑπ' αὐτὸν τεταγμένης χώρας ἐξέπεμψεν. Ὁ δὲ Ῥαδάμανθυς διατρίβων εἰς τὰς νήσους τὰς παραντικρὺ τῆς Ἰωνίας καὶ Καρίας κειμένας, Ἐρυθρὸν μὲν κτίσιν ἐποίησε τῆς ἐπωνύμου πόλεως κατὰ τὴν Ἀσίαν, Οἰνοπίωνα δὲ τὸν Ἀριάδνης τῆς Μίνω υἱόν, κύριον τῆς Χίου κατέστησε. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη πρὸ τῶν Τρωϊκῶν. Μετὰ δὲ τὴν Τροίας ἅλωσιν Κᾶρες αὐξηθέντες ἐπὶ πλεῖον, ἐθαλαττοκράτησαν, καὶ τῶν

Κυκλάδων νήσων κρατήσαντες, τινὰς μὲν ἰδίᾳ κατέσχον καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς κατοικοῦντας Κρῆτας ἐξέβαλον· τινὰς δὲ κοινῇ μετὰ τῶν προενοικούντων Κρητῶν κατῴκησαν. Ὕστερον δὲ τῶν Ἑλλήνων αὐξηθέντων, συνέβη τὰς πλείους τῶν Κυκλάδων νήσων οἰκισθῆναι, καὶ τοὺς βαρβάρους Κᾶρας ἐξ αὐτῶν ἐκπεσεῖν· περὶ ὧν κατὰ μέρος ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις ἀναγράψομεν.

Qui olim sequebantur libri quinque, quibus tum mythorum Troiano bello antiquiorum ultima pars (L. VI.), tum prioris periodi Historicae sectio prima de rebus a bello Troiano usque ad Xerxis in Graeciam expeditionem (L. VII — X.) exposita erat, temporis iniuria deperditi sunt. Fragmenta horum librorum una cum fragmentis aliorum deperditorum librorum tomo sexto asservantur.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ
ΕΝ ΤΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ
ΤΩΝ ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΒΙΒΛΩΝ.

ά. Περὶ τῆς Ξέρξου διαβάσεως εἰς τὴν Εὐρώπην.

β'. Περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Θερμοπύλαις.

γ'. Περὶ τῆς Ξέρξου ναυμαχίας πρὸς τοὺς Ἕλληνας.

δ'. Ὡς Θεμιστοκλέους καταστρατηγήσαντος τὸν Ξέρξην, κατεναυμάχησαν οἱ Ἕλληνες τοὺς βαρβάρους περὶ Σαλαμῖνα.

ε'. Ὡς Ξέρξης Μαρδόνιον στρατηγὸν ἀπολιπὼν μετὰ μέρους τῆς δυνάμεως ἀπῆρεν εἰς τὴν Ἀσίαν.

ς'. Ὡς Καρχηδόνιοι μεγάλαις δυνάμεσιν ἐστράτευσαν εἰς τὴν Σικελίαν.

ζ'. Ὡς Γέλων καταστρατηγήσας τοὺς βαρβάρους, τοὺς μὲν αὐτῶν κατέκοψε, τοὺς δ' ἐζώγρησεν.

η'. Ὡς Γέλων δεηθέντων Καρχηδονίων χρήματα πραξάμενος συνεχώρησεν αὐτοῖς τὴν εἰρήνην.

θ'. Κρίσις τῶν ἀριστευσάντων Ἑλλήνων ἐν τῷ πολέμῳ.

ι'. Μάχη τῶν Ἑλλήνων πρὸς Μαρδόνιον καὶ Πέρσας περὶ Πλαταιὰς καὶ νίκη τῶν Ἑλλήνων.

ια'. Πόλεμος Ῥωμαίων πρὸς Αἰκλανοὺς καὶ τοὺς τὸ Τοῦσκλον κατοικοῦντας.

ιβ'. Περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ Πειραιέως ὑπὸ Θεμιστοκλέους.

ιγ'. Περὶ τῆς ἀποσταλείσης βοηθείας Κυμαίοις ὑφ' Ἱέρωνος τοῦ βασιλέως.

ιδ'. Περὶ τοῦ γενομένου πολέμου Ταραντίνοις πρὸς Ἰάπυγας.

ιε'. Ὡς Θρασυβούλου ὁ Θήρωνος μὲν υἱὸς, τύραννος δὲ Ἀκραγαντίνων, ἡττηθεὶς ὑπὸ Συρακουσίων, ἀπέβαλε τὴν δυναστείαν.

ις'. Ὡς Θεμιστοκλῆς φυγὼν πρὸς Ξέρξην καὶ καταγνωσθεὶς θανάτου, ἠλευθερώθη.

ιζ'. Ὡς Ἀθηναῖοι τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνίδας πόλεις ἠλευθέρωσαν.

ιη'. Ὡς οἱ αὐτοὶ πρὸς Κύπρῳ Πέρσας κατὰ γῆν καὶ θάλατταν μάχησαν καὶ ἐνίκησαν ἐπ' Εὐρυμέδοντι [redacted] Κίμωνος ἡγουμένου.

ιθ'. Περὶ τοῦ γενομένου σεισμοῦ περὶ τὴν Λακωνικήν.

κ'. Περὶ τῆς ἀποστάσεως τῶν Μεσσηνίων καὶ τῶν Εἱλώτων ἀπὸ Λακεδαιμονίων.

κα'. Ὡς Ἀργεῖοι Μυκήνας κατασκάψαντες, ἀοίκητον ἐποίησαν τὴν πόλιν.

κβ'. Ὡς τὴν ἀπὸ Γέλωνος βασιλείαν κατέλυσαν οἱ Συρακούσιοι.

κγ'. Ὡς Ξέρξου δολοφονηθέντος Ἀρταξέρξης ἐβασίλευσεν.

κδ'. Περὶ τῆς ἀποστάσεως τῶν Αἰγυπτίων ἀπὸ Περσῶν.

κε'. Περὶ στάσεων τῶν γενομένων ἐν ταῖς Συρακούσαις.

κς'. Ὡς Ἀθηναῖοι Αἰμνήτας καὶ Κορινθίους κατεπολέμησαν.

κζ'. Ὡς Φωκεῖς πρὸς Δωριεῖς ἐπολέμησαν.

κη'. Ὡς Μυρωνίδης ὁ Ἀθηναῖος ὀλίγοις στρατιώταις Βοιωτοὺς πολλαπλασίους ὄντας ἐνίκησεν.

κθ'. Περὶ τῆς Τολμίδου ἀτυχίας εἰς Κεφαλληνίαν.

λ'. Περὶ τοῦ γενομένου πολέμου κατὰ την Σικελίαν Ἐγεσταίοις καὶ Λιλυβαίοις.

λα'. Περὶ τοῦ νομοθετηθέντος ἐν Συρακούσαις πεταλισμοῦ.

λβ'. Στρατεια Περικλέους εἰς Πελοπόννησον.

λγ'. Στρατεία Συρακουσίων εἰς Τυρρηνίαν.

λδ'. [illegible] τῶν ἐν Σικελίᾳ Παλικῶν ὀνομαζομένων.

λε'. Περὶ τῆς Δευκετίου ἥττης καὶ τῆς περὶ αὐτὸν παραδόξου σωτηρίας.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

ΤΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΗ.

Ingressus Diodorus prioris periodi sectionem secundam, quae quinque libris (X—XV.) res a Xerxis expeditione in Graeciam usque ad Philippum Macedoniae R. (Ol. LXXV—CIV) persequitur, hoc undecimo libro initium illius expeditionis ad bellum Atheniensium Cyprium (Ol. LXXV. 1. — LXXXII, 2.) describit.

Constitutis itaque in Prooemio (C. 1.) Olymp. LXXV. 1. a. C. 478. his temporis terminis, suasorem belli adversus Graecos producit Mardonium, acrem iuvenem et gloriae avidum. A quo excitatus Xerxes sobrinus, Archonte Athenis Calliade, Consulibus Rom. Sp. Cassio et Proclo Verginio Tricosto, socios advocavit Carthaginienses. Quibus etsi magna erat vis copiarum bellicique apparatus: (C. 2.) tamen utraque re Xerxes eminuit. Is postquam triennio ante ingentem exercitum, iam a patre Dario, Atheniensibus victoribus infesto, collectum navesque longas MCC parasset; ad Cumam et Phocaeam naves cogi iussit: ipse Susis Sardes movit, praemissis in Graeciam praeconibus, iuncto ponte Hellesponto, perfossoque monte Athone. Occupare Graeci transitum ad Tempe tentant, ducibus Syneto Lacedaemonio et Themistocle Atheniensi; sed populis multis ad Persas defic entibus, desperata propugnatione, dumum redeunt.

1. Ἡ μὲν οὖν πρὸ ταύτης βίβλος, τῆς ὅλης συντάξεως οὖσα δεκάτη, τὸ τέλος ἔσχε τῶν πράξεων

εἰς τὸν προηγούμενον ἐνιαυτὸν τῆς Ξέρξου διαβάσεως εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ εἰς τὰς γενομένας δημηγορίας ἐν τῇ κοινῇ συνόδῳ τῶν Ἑλλήνων ἐν Κορίνθῳ περὶ τῆς Γέλωνος συμμαχίας τοῖς Ἕλλησιν. Ἐν ταύτῃ δὲ τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορίας ἀναπληροῦντες, ἀρξόμεθα μὲν ἀπὸ τῆς Ξέρξου στρατείας ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, καταλήξομεν δὲ ἐπὶ τὸν προηγούμενον ἐνιαυτὸν τῆς Ἀθηναίων στρατείας ἐπὶ Κύπρον, ἡγουμένου Κίμωνος. Ἐπ' ἄρχοντος γὰρ Ἀθήνησι Καλλιάδου Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Σπόριον Κάσσιον καὶ Πρόκλον Οὐεργίνιον Τρίκοστον· ἦχθη δὲ καὶ παρ' Ἠλείοις ὀλυμπιὰς πέμπτη πρὸς ταῖς ἑβδομήκοντα, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Ἄσυλος Συρακούσιος. Ἐπὶ δὲ τούτων Ξέρξης ὁ βασιλεὺς ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. Μαρδόνιος ὁ Πέρσης ἀνεψιὸς μὲν καὶ κηδεστὴς ἦν Ξέρξου, διὰ δὲ σύνεσιν καὶ ἀνδρείαν μάλιστα θαυμαζόμενος παρὰ τοῖς Πέρσαις. Οὗτος μετέωρος ὢν τῷ φρονήματι, καὶ τὴν ἡλικίαν ἀκμάζων, ἐπεθύμει μεγάλων δυνάμεων ἀφηγήσασθαι. Διόπερ ἔπεισε τὸν Ξέρξην καταδουλώσασθαι τοὺς Ἕλληνας, ἅτε πολεμικῶς ἔχοντας πρὸς τοὺς Πέρσας. Ὁ δὲ Ξέρξης πεισθεὶς αὐτῷ, καὶ βουλόμενος πάντας τοὺς Ἕλληνας ἀναστάτους ποιῆσαι, διεπρεσβεύσατο πρὸς Καρχηδονίους περὶ κοινοπραγίας, καὶ συνέθετο πρὸς αὐτούς, ὥστε αὐτὸν μὲν ἐπὶ τοὺς τὴν Ἑλλάδα κατοικοῦντας Ἕλληνας στρατεύειν, Καρχηδονίους δὲ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις μεγάλας παρασκευάσασθαι δυνάμεις, καὶ καταπολεμῆσαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς περὶ Σικελίαν

καὶ Ἰταλίαν οἰκοῦντας. Ἀκολούθως οὖν ταῖς συνθήκαις Καρχηδόνιοι μὲν πλῆθος χρημάτων ἀθροίσαντες, μισθοφόρους συνῆγον ἔκ τε τῆς Ἰταλίας καὶ Λιγυστικῆς, ἔτι δὲ Γαλατίας καὶ Ἰβηρίας, πρὸς δὲ τούτοις ἐκ τῆς Λιβύης ἁπάσης καὶ τῆς Καρχηδόνος κατέγραφον πολιτικὰς δυνάμεις· τέλος δὲ τριετῆ χρόνον περὶ τὰς παρασκευὰς ἀσχοληθέντες, ἠθροισαν μὲν ὑπὲρ τὰς τριάκοντα μυριάδας, ναῦς δὲ διακοσίας.

2. Ὁ δὲ Ξέρξης ἅμιλλώμενος πρὸς τὴν τῶν Καρχηδονίων σπουδήν, ὑπερεβάλετο πάσαις ταῖς παρασκευαῖς τοσοῦτον, ὅσον καὶ τῷ πλήθει τῶν ἐθνῶν ὑπερεῖχε Καρχηδονίων. Ἤρξατο δὲ ναυπηγεῖσθαι κατὰ πᾶσαν τὴν παραθαλάττιον, τὴν ὑπ' αὐτὸν ταττομένην, Αἴγυπτόν τε καὶ Φοινίκην, καὶ Κύπρον, πρὸς δὲ τούτοις Κιλικίαν, καὶ Παμφυλίαν, καὶ Πισιδικήν, ἔτι δὲ Λυκίαν, καὶ Καρίαν, καὶ Μυσίαν, καὶ Τρωάδα, καὶ τὰς ἐφ' Ἑλλησπόντῳ πόλεις, καὶ τὴν Βιθυνίαν, καὶ τὸν Πόντον. Ὁμοίως δὲ τοῖς Καρχηδονίοις τριετῆ χρόνον παρασκευασάμενος, κατεσκεύασε ναῦς μακρὰς πλείους τῶν χιλίων καὶ διακοσίων. Συνεβάλετο δὲ αὐτῷ καὶ ὁ πατὴρ Δαρεῖος, πρὸ τῆς τελευτῆς παρασκευὰς πεποιημένος μεγάλων δυνάμεων. Καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἡττημένος ὑπὸ Ἀθηναίων ἐν Μαραθῶνι Δάτιδος ἡγουμένου, χαλεπῶς διέκειτο πρὸς τοὺς νενικηκότας Ἀθηναίους. Ἀλλὰ Δαρεῖος μὲν μέλλων ἤδη διαβαίνειν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ἐμεσολαβήθη τελευτήσας· ὁ δὲ Ξέρξης διά τε τὴν τοῦ πατρὸς ἐπιβολήν, καὶ τὴν

τοῦ Μαρδονίου συμβουλήν, καθότι προείρηται, διέγνω πολεμεῖν τοῖς Ἕλλησιν. Ὡς δ' αὐτῷ πάντα τὰ πρὸς τὴν στρατείαν ἡτοίμαστο, τοῖς μὲν ναυάρχοις παρήγγειλεν ἀθροίζειν τὰς ναῦς εἰς Κύμην καὶ Φώκαιαν· αὐτὸς δ' ἐξ ἁπασῶν τῶν σατραπειῶν συναγαγὼν τὰς πεζικὰς καὶ ἱππικὰς δυνάμεις, προῆγεν ἐκ τῶν Σούσων. Ὡς δ' ἦκεν εἰς Σάρδεις, κήρυκας ἐξέπεμψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, προστάξας εἰς πάσας τὰς πόλεις ἰέναι, καὶ τοὺς Ἕλληνας αἰτεῖν ὕδωρ καὶ γῆν. Τὴν δὲ στρατιὰν διελόμενος, ἐξαπέστειλε τοὺς ἱκανοὺς ζεῦξαι μὲν τὸν Ἑλλήσποντον, διασκάψαι δὲ τὸν Ἄθω κατὰ τὸν αὐχένα τῆς Χερρονήσου· ἅμα μὲν ταῖς δυνάμεσιν ἀσφαλῆ καὶ σύντομον τὴν διέξοδον ποιούμενος, ἅμα δὲ τῷ μεγέθει τῶν ἔργων ἐλπίζων προκαταπλήξασθαι τοὺς Ἕλληνας. Οἱ μὲν οὖν πεμφθέντες ἐπὶ τὴν κατασκευὴν τῶν ἔργων, ταχέως ἦνυον, διὰ τὴν πολυχειρίαν τῶν ἐργαζομένων. Οἱ δ' Ἕλληνες πυθόμενοι τὸ μέγεθος τῆς τῶν Περσῶν δυνάμεως, ἐξέπεμψαν εἰς Θετταλίαν μυρίους ὁπλίτας, τοὺς καταληψομένους τὰς ἐπὶ τὰ Τέμπη παρόδους· ἡγεῖτο δὲ τῶν μὲν Λακεδαιμονίων Συνετός, τῶν δὲ Ἀθηναίων Θεμιστοκλῆς. Οὗτοι δὲ πρὸς τὰς πόλεις πρεσβευτὰς ἀποστείλαντες, ἠξίουν ἀποστέλλειν στρατιώτας τοὺς κοινῇ φυλάξοντας τὰς παρόδους· ἔσπευδον γὰρ ἁπάσας τὰς Ἑλληνίδας πόλεις περιλαβεῖν ταῖς προφυλακαῖς, καὶ κοινοποιήσασθαι τὸν πρὸς τοὺς Πέρσας πόλεμον. Ἐπεὶ δὲ τῶν Θετταλῶν καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν πλησιοχώρων ταῖς παρόδοις ἔδωκαν οἱ πλείους ὕδωρ τε καὶ

γῆν τοῖς ἀφιγμένοις [ἀγγέλοις] ἀπὸ Ξέρξου, ἀπογνόντες τὴν ἐπὶ τὰ Τέμπη φυλακήν, ἐπανῆλθον εἰς τὴν οἰκείαν.

(C. 3.) Graeci, defectionis infamia notati, recensentur. Concilium Graecorum in Isthmo, missaeque ad reliquas civitates legationes, variis illae modis exceptae. Ab Argivis callide oblata belli societas sub conditione imperii. Interea Xerxes copias per pontem in Thraciam ductas et apud Doriscum collectas lustravit. Navium copiarumque et terrestrium et navalium numerus.

3. Χρήσιμον δὲ διορίσαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς τὰ τῶν βαρβάρων ἑλομένους, ἵνα τυγχάνοντες ὀνείδους, ἀποτρέπωσι ταῖς βλασφημίαις τοὺς προδότας ἂν γενομένους τῆς κοινῆς ἐλευθερίας. Αἰνιᾶνες μὲν οὖν καὶ Δόλοπες καὶ Μηλιεῖς καὶ Περῤῥαιβοὶ καὶ Μάγνητες μετὰ τῶν βαρβάρων ἐτάχθησαν, ἔτι γε παρούσης τῆς ἐν τοῖς Τέμπεσι φυλακῆς· Ἀχαιοὶ δὲ καὶ Φθιῶται καὶ Λοκροὶ καὶ Θετταλοὶ καὶ Βοιωτοὶ οἱ πλείους τούτων ἀπελθόντων ἀπέκλιναν πρὸς τοὺς βαρβάρους. Οἱ δ' ἐν Ἰσθμῷ συνεδρεύοντες τῶν Ἑλλήνων ἐψηφίσαντο τοὺς μὲν ἐθελοντὶ τῶν Ἑλλήνων ἑλομένους τὰ Περσῶν, δεκατεῦσαι τοῖς θεοῖς, ἐπὰν τῷ πολέμῳ κρατήσωσι· πρὸς δὲ τοὺς τὴν ἡσυχίαν ἔχοντας ἐκπέμψαι πρέσβεις τοὺς παρακαλέσοντας συναγωνίζεσθαι περὶ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας· ὧν οἱ μὲν εἵλοντο γνησίως τὴν συμμαχίαν, οἱ δὲ παρῆγον ἐφ' ἱκανὸν χρόνον, ἀντεχόμενοι τῆς ἰδίας μόνον ἀσφαλείας, καὶ καραδοκοῦντες τὸ τοῦ πολέμου τέλος. Ἀργεῖοι δὲ πρέσβεις ἀποστείλαντες εἰς τὸ κοινὸν συνέδριον, ἐπηγγέλοντο συμμαχήσειν, ἐὰν αὐτοῖς μέρος τι τῆς ἡγεμονίας συγχωρήσωσιν· οἷς οἱ σύνεδροι διεσάφησαν, εἰ μὲν δεινότερον ἡγοῦνται τὸ

στρατηγὸν ἔχειν Ἕλληνα, ἢ δεσπότην βάρβαρον, ὀρθῶς αὐτοὺς ἔχειν ἡσυχίαν· εἰ δὲ φιλοτιμοῦνται λαβεῖν τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν, ἄξια ταύτης δεῖν ἔφασαν αὐτοὺς πεπραχότας, ἐπιζητεῖν τὴν τηλικαύτην δόξαν. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν παρὰ Ξέρξου πρέσβεων ἐπιόντων τῇ Ἑλλάδι, καὶ γῆν καὶ ὕδωρ αἰτούντων, αἱ πόλεις ἅπασαι διὰ τῶν ἀποκρίσεων ἀπεδείκνυντο τὴν περὶ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας σπουδήν. Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐζεῦχθαι, καὶ τὸν Ἄθω διεσκάφθαι, προῆγεν ἐκ τῶν Σάρδεων, ἐφ' Ἑλλησπόντου τὴν πορείαν ποιούμενος· ὡς δὲ ἦλθεν εἰς Ἄβυδον, διὰ τοῦ ζεύγματος τὴν δύναμιν διήγαγεν εἰς τὴν Εὐρώπην. Πορευόμενος δὲ διὰ τῆς Θρᾴκης, πολλοὺς προσελαμβάνετο στρατιώτας καὶ τῶν Θρᾳκῶν καὶ τῶν ὁμόρων τούτοις Ἑλλήνων. Ὡς δ' ἦκεν εἰς τὸν ὀνομαζόμενον Δορίσκον, ἐνταῦθα μετεπέμψατο τὸ ναυτικόν, ὥστε ἀμφοτέρας τὰς δυνάμεις εἰς ἕνα τόπον ἀθροισθῆναι· ἐποιήσατο δὲ καὶ τὸν ἐξετασμὸν τῆς στρατιᾶς ἁπάσης. Ἠριθμήθησαν δὲ τῆς πεζῆς δυνάμεως μυριάδες πλείους τῶν ὀγδοήκοντα· νῆες δὲ σύμπασαι μακραὶ πλείους τῶν χιλίων καὶ διακοσίων· καὶ τούτων Ἑλληνίδες τριακόσιαι καὶ εἴκοσι, τὰ μὲν πληρώματα τῶν ἀνδρῶν παρεχομένων τῶν Ἑλλήνων, τὰ δὲ σκάφη τοῦ βασιλέως χορηγοῦντος. Αἱ δὲ λοιπαὶ πᾶσαι βαρβαρικαὶ κατηριθμοῦντο· καὶ τούτων Αἰγύπτιοι μὲν διακοσίας παρέσχοντο, Φοίνικες δὲ τριακοσίας, Κίλικες δὲ ὀγδοήκοντα, Πάμφυλοι δὲ τεσσαράκοντα, καὶ Λύκιοι τὰς ἴσας· πρὸς δὲ τούτοις Κᾶρες μὲν ὀγδοή-

ιοντα, Κύπριοι δὲ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα. Τῶν δὲ Ἑλλήνων ἔπεμψαν Δωριεῖς μὲν οἱ πρὸς τῇ Καρίᾳ κατοικοῦντες, μετὰ Ῥοδίων καὶ Κώων, τετταράκοντα· Ἴωνες δὲ μετὰ Χίων καὶ Σαμίων, ἑκατόν· Αἰολεῖς δὲ μετὰ Λεσβίων καὶ Τενεδίων, τετταράκοντα· Ἑλλησπόντιοι δὲ ὀγδοήκοντα, σὺν τοῖς περὶ τὸν Πόντον κατοικοῦσι· νησιῶται δὲ πεντήκοντα· τὰς γὰρ νήσους τὰς ἐντὸς Κυανέων καὶ Τριοπίου καὶ Σουνίου προσηγμένος ἦν ὁ βασιλεύς. Τριήρεις μὲν οὖν τοσαῦται τὸ πλῆθος ὑπῆρχον· ἱππαγωγοὶ δὲ ὀκτακόσιαι πεντήκοντα· αἱ δὲ τριηκόντοροι, τρισχίλιαι. Ὁ μὲν οὖν Ξέρξης περὶ τὸν ἐξεταμὸν τῶν δυνάμεων διέτριβε περὶ τὸν Δορίσκον.

(C. 4.) Graecorum classis ad Artemisium Euboeae expedita, praefecto Eurybiade; pedestres, copiae Leonida duce, Persis ad Thermopylas oppositae. Paucos secum eduxit Lecnidas, animae magnae generose prodigus: quo adventante Lueri a Persis ad Graecorum partes redeunt.

4. Τοῖς δὲ συνέδροις τῶν Ἑλλήνων, ἐπειδὴ πλησίον εἶναι προσαπηγγέλθησαν αἱ τῶν Περσῶν δυνάμεις, ἔδοξε ταχέως ἀποστέλλειν τὴν μὲν ναυτικὴν δύναμιν ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον τῆς Εὐβοίας, εὔθετον ὁρῶσι τὸν τόπον τοῦτον πρὸς τὴν ἀπάντησιν τῶν πολεμίων· εἰς δὲ τὰς Θερμοπύλας τοὺς ἱκανοὺς ὁπλίτας, προκαταληψομένους τὰς ἐν τοῖς στενοῖς παρόδους, καὶ κωλύσοντας προάγειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους. Ἔσπευδον γὰρ τοὺς τὰ τῶν Ἑλλήνων προελομένους ἐντὸς περιλαβεῖν, καὶ σῴζειν εἰς τὸ δυνατὸν τοὺς συμμάχους. Ἡγεῖτο δὲ τοῦ μὲν στόλου παντὸς Εὐρυβιάδης ὁ Λακεδαιμόνιος, τῶν δὲ εἰς Θερμοπύλας ἐκπεμφθέντων Λεωνίδης ὁ

τῶν Σπαρτιατῶν βασιλεύς, μέγα φρονῶν ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ στρατηγίᾳ. Οὗτος δὲ λαβὼν τὴν ἐξουσίαν, ἐπήγγειλε χιλίοις μόνον ἐπὶ τὴν στρατείαν ἀκολουθεῖν αὐτῷ· τῶν δὲ ἐφόρων λεγόντων ὡς ὀλίγους παντελῶς ἄγει πρὸς μεγάλην δύναμιν, καὶ προσταττόντων πλείονας παραλαμβάνειν, εἶπε πρὸς αὐτοὺς ἐν ἀπορρήτοις, ὅτι πρὸς μὲν τὸ κωλῦσαι τοὺς βαρβάρους διελθεῖν τὰς παρόδους, ὀλίγοι, πρὸς μέντοιγε τὴν πρᾶξιν ἐφ' ἣν πορεύονται νῦν, πολλοί. Αἰνιγματωδῶς δὲ καὶ ἀσαφῶς τῆς ἀποκρίσεως γενομένης, ἐπηρώτησαν αὐτὸν εἰ πρὸς εὐτελῆ τινὰ πρᾶξιν αὐτοὺς ἄγειν διανοεῖται. Ἀπεκρίθη δὲ ὅτι τῷ λόγῳ μὲν ἐπὶ τὴν φυλακὴν ἄγει τῶν παρόδων, τῷ δὲ ἔργῳ περὶ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας ἀποθανουμένους· ὥστε ἐὰν μὲν οἱ χίλιοι πορευθῶσιν, ἐπιφανεστέραν ἔσεσθαι τὴν Σπάρτην, τούτων τελευτησάντων· ἐὰν δὲ πανδημεὶ στρατεύσωσι Λακεδαιμόνιοι, παντελῶς ἀπολεῖσθαι τὴν Λακεδαίμονα· οὐδένα γὰρ αὐτῶν τολμήσειν φεύγειν, ἵνα τύχῃ σωτηρίας. Τῶν μὲν οὖν Λακεδαιμονίων ἦσαν χίλιοι, καὶ σὺν αὐτοῖς Σπαρτιᾶται τριακόσιοι, τῶν δ' ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἅμα αὐτοῖς συνεκπεμφθέντων ἐπὶ τὰς Θερμοπύλας, τρισχίλιοι. Ὁ μὲν οὖν Λεωνίδης μετὰ τετρακισχιλίων προῆγεν ἐπὶ τὰς Θερμοπύλας. Λοκροὶ δὲ οἱ πλησίον τῶν παρόδων κατοικοῦντες ἐδεδώκεσαν μὲν γῆν καὶ ὕδωρ τοῖς Πέρσαις, κατεπαγγελόμενοι δ' ἦσαν προκαταλήψεσθαι τὰς παρόδους· ὡς δ' ἐπύθοντο τὸν Λεωνίδην ἥκειν εἰς Θερμοπύλας, μετενόησαν, καὶ μετέθεντο πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ἦκον δὲ εἰς

τὰς Θερμοπύλας καὶ Λοκροὶ χίλιοι, καὶ Μηλιέων τοσοῦτοι, καὶ Φωκέων οὐ πολὺ λειπόμενοι τῶν χιλίων· ὁμοίως δὲ καὶ Θηβαίων ἀπὸ τῆς ἑτέρας μερίδος ὡς τετρακόσιοι· διεφέροντο γὰρ οἱ τὰς Θήβας κατοικοῦντες πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς πρὸς τοὺς Πέρσας συμμαχίας. Οἱ μὲν οὖν μετὰ Λεωνίδου συναχθέντες Ἕλληνες, τοσοῦτοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες, διέτριβον περὶ τὰς Θερμοπύλας, ἀναμένοντες τὴν τῶν Περσῶν παρουσίαν.

(C. 5.) Ad Acanthum urbem progressus Xerxes immensas copias Europæis sociis auget, positisque ad Sperchium castris, Græcos ad Thermopylas obstantes nuntiis evocat, ut abiectis armis in patriam remeent, et cum Persis societatem iungant. Leonidas nuntiis fortiter respondet.

5. Ξέρξης δὲ μετὰ τὸν ἐξετασμὸν τῶν δυνάμεων προῆγεν εὐθὺς μετὰ παντὸς τοῦ στρατεύματος, καὶ μέχρι μὲν Ἀκάνθου πόλεως τῇ πεζῇ στρατιᾷ πορευομένου, συμπαρέπλει πᾶς ὁ στόλος· ἐκεῖθεν δὲ κατὰ τὸν διορυχθέντα τόπον διεκὸμίσθησαν εἰς τὴν ἑτέραν θάλασσαν συντόμως καὶ ἀσφαλῶς. Ὡς δ' ἦκεν ἐπὶ τὸν Μηλιακὸν κόλπον, ἐπύθετο τοὺς πολεμίους προκατειληφέναι τὰς παρόδους. Διόπερ ἐνταῦθα προσαναλαβὼν τὴν δύναμιν, μετεπέμψατο τοὺς ἀπὸ τῆς Εὐρώπης συμμάχους, οὐ πολὺ λείποντας τῶν εἴκοσι μυριάδων· ὥστε ἔχειν αὐτὸν τοὺς σύμπαντας οὐκ ἐλάττους τῶν ἑκατὸν μυριάδων, χωρὶς τῆς ναυτικῆς δυνάμεως. Ὁ δὲ σύμπας ὄχλος τῶν τε ἐν ταῖς μακραῖς νανσὶν ὄντων καὶ τῶν τὴν ἀγορὰν καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν κομιζόντων, οὐκ ἐλάττων ἦν τῶν προειρημένων ὥστε μηδὲν θαυμαστὸν εἶναι τὸ λεγόμενον ὑπὲρ τοῦ πλήθους τῶν ὑπὸ Ξέρξου συνα-

χθέντων. Φασὶ γὰρ τοὺς ἀεννάους ποταμοὺς διὰ τὴν τοῦ πλήθους συνέχειαν ἐπιλιπεῖν, τὰ δὲ πελάγη τοῖς τῶν νεῶν ἱστίοις κατακαλυφθῆναι. Μέγισται μὲν οὖν δυνάμεις τῶν εἰς ἱστορικὴν μνήμην παραδεδομένων αἱ μετὰ Ξέρξου γενόμεναι παραδέδονται. Τῶν δὲ Περσῶν κατεστρατοπεδευκότων παρὰ τὸν Σπερχειὸν ποταμόν, ὁ μὲν Ξέρξης ἀπέστειλεν ἀγγέλους εἰς τὰς Θερμοπύλας, τοὺς ἅμα μὲν κατασκεψομένους τίνα διάνοιαν ἔχουσι περὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν πολέμου. Προσέταξε δ' αὐτοῖς παραγγέλλειν ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης κελεύει τὰ μὲν ὅπλα πάντας ἀποθέσθαι, αὐτοὺς δὲ ἀκινδύνους εἰς τὰς πατρίδας ἀπιέναι, καὶ συμμάχους εἶναι Περσῶν· καὶ ταῦτα πράξασιν αὐτοῖς ἐπηγγείλατο δώσειν χώραν τοῖς Ἕλλησι πλείω καὶ βελτίω τῆς νῦν ὑπ' αὐτῶν κατεχομένης. Οἱ δὲ περὶ τὸν Λεωνίδην ἀκούσαντες τῶν ἀγγέλων, ἀπεκρίναντο, ὅτι καὶ συμμαχοῦντες τῷ βασιλεῖ, χρησιμώτεροι μετὰ τῶν ὅπλων ἔσονται, καὶ πολεμεῖν ἀναγκαζόμενοι, μετὰ τούτων γενναιότερον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιοῦνται· περὶ δὲ τῆς χώρας, ἣν ὑπισχνεῖται δώσειν, ὅτι πάτριόν ἐστι τοῖς Ἕλλησι, μὴ διὰ κακίαν, ἀλλὰ δι' ἀρετὴν κτᾶσθαι χώραν.

(C. 6.) Comtempta Demarati Spartani admonitione, Xerxes ad Thermopylarum angustias pergit, ac primo Medos, Marathoniae cladis memores, impetum facere in Graecos iubet.

6. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας παρὰ τῶν ἀγγέλων τὰς τῶν Ἑλλήνων ἀποκρίσεις, προσεκαλέσατο Δημάρατον Σπαρτιάτην, ἐκ τῆς πατρίδος πεφευγότα πρὸς αὐτόν· καταγελάσας δὲ τῶν ἀποκρίσεων, ἐπη-

ρώτησε τὸν Λάκωνα, πότερον οἱ Ἕλληνες ὀξύτερον τῶν ἐμῶν ἵππων φεύξονται, ἢ πρὸς τηλικαύτας δυνάμεις παρατάξασθαι τολμήσουσι. Τὸν δὲ Δημάρατον εἰπεῖν φασίν, ὡς οὐδ' αὐτὸς σὺ τὴν ἀνδρίαν τῶν Ἑλλήνων ἀγνοεῖς· τοὺς γὰρ ἀφιστα μένους τῶν βαρβάρων Ἑλληνικαῖς δυνάμεσι καταπολεμεῖς· ὥστε μὴ νόμιζε τοὺς ὑπὲρ τῆς σῆς ἀρχῆς ἄμεινον τῶν Περσῶν ἀγωνιζομένους, ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἐλευθερίας ἧττον κινδυνεύσειν πρὸς τοὺς Πέρσας. Ὁ δὲ Ξέρξης καταγελάσας αὐτοῦ, προσέταξεν ἀκολουθεῖν, ὅπως ἴδῃ φεύγοντας τοὺς Λακεδαιμονίους. Τὴν δὲ δύναμιν ἀναλαβών, ἦκεν ἐπὶ τοὺς ἐν Θερμοπύλαις Ἕλληνας, προτάξας ἁπάντων τῶν ἐθνῶν Μήδους· εἴτε δι' ἀνδρίαν προκρίνας αὐτούς, εἴτε καὶ βουλόμενος ἅπαντας ἀπολέσαι. Ἐνῆν γὰρ ἔτι φρόνημα τοῖς Μήδοις τῆς τῶν προγόνων ἡγεμονίας οὐ πάλαι καταπεπονημένης. [Συνέβη δὲ ἐν τοῖς Μήδοις εἶναι καὶ τῶν ἐν Μαραθῶνι τετελευτηκότων.] Συνυπέταξε δὲ τοῖς Μήδοις καὶ τῶν ἐν Μαραθῶνι τετελευτηκότων ἀδελφοὺς καὶ υἱούς, νομίζων τούτους ἐκθυμότατα τιμωρήσεσθαι τοὺς Ἕλληνας. Οἱ μὲν οὖν Μῆδοι τοῦτον τὸν τρόπον συνταχθέντες, προσέπεσον τοῖς φυλάττουσι τὰς Θερμοπύλας· ὁ δὲ Λεωνίδης εὖ παρεσκευασμένος, συνήγαγε τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τὸ στενώτατον τῆς παρόδου.

(C. 7.) Post atrox proelium acies Medorum inclinat: Cissii et Sacae, qui in pugna succedebant, facilius caeduntur: ipsi denique Persae, qui immortales vocantur, ingenti caede repelluntur.

7. Γενομένης δὲ μάχης καρτερᾶς, καὶ τῶν μὲν βαρβάρων θεατὴν ἐχόντων τῆς ἀρετῆς τὸν βασιλέα,

τῶν δὲ Ἑλλήνων μιμνησκομένων τῆς ἐλευθερίας, καὶ παρακαλουμένων ὑπὸ τοῦ Λεωνίδου πρὸς τὸν ἀγῶνα, θαυμαστὸν συνέβαινε γίνεσθαι τὸν κίνδυνον. Συστάδην γὰρ οὔσης τῆς μάχης, καὶ τῶν πληγῶν ἐκ χειρὸς γινομένων, ἔτι δὲ τῆς συστάσεως πεπυκνωμένης, ἐπὶ πολὺν χρόνον ἰσόρροπος ἦν ἡ μάχη. Τῶν δ' Ἑλλήνων ὑπερεχόντων ταῖς ἀρεταῖς καὶ τῷ μεγέθει τῶν ἀσπίδων, μόγις ἐνέδωκαν οἱ Μῆδοι. Πολλοὶ μὲν γὰρ αὐτῶν ἔπεσον, οὐκ ὀλίγοι δὲ κατετραυματίσθησαν. Τοῖς δὲ Μήδοις ἐπιτεταγμένοι Κίσσιοι καὶ Σάκαι, κατ' ἀρετὴν ἐπίλεκτοι, διεδέξαντο τὴν μάχην, καὶ νεοχμοὶ πρὸς διαπεπονημένους συμβαλόντες, ὀλίγον μὲν χρόνον ὑπέμενον τὸν κίνδυνον, κτεινόμενοι δ' ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Λεωνίδην καὶ βιασθέντες ὑπεχώρησαν. Ἀσπίσι γὰρ καὶ πέλταις μικραῖς οἱ βάρβαροι χρώμενοι, κατὰ μὲν τὰς εὐρυχωρίας ἐπλεονέκτουν, εὐκίνητοι γενόμενοι, κατὰ δὲ τὰς στενοχωρίας τοὺς μὲν πολεμίους οὐκ εὐχερῶς ἐτίτρωσκον, συμπεφραγμένους καὶ μεγάλαις ἀσπίσι σκεπαζομένους ὅλον τὸ σῶμα, αὐτοὶ δὲ διὰ τὰς κούφότητας τῶν σκεπαστηρίων ὅπλων ἐλαττούμενοι, πυκνοῖς τραύμασι περιέπιπτον. Τέλος δὲ ὁ Ξέρξης πάντα μὲν τὸν περὶ τὰς παρόδους τόπον νεκρῶν ὁρῶν ἐστρωμένον, τοὺς δὲ βαρβάρους οὐχ ὑπομένοντας τὰς τῶν Ἑλλήνων ἀρετάς, προσέπεμψε τοὺς τῶν Περσῶν ἐπιλέκτους, ὀνομαζομένους ἀθανάτους, καὶ δοκοῦντας ταῖς ἀνδραγαθίαις πρωτεύειν τῶν συστρατευομένων. Ὡς δὲ καὶ οὗτοι βραχὺν ἀντιστάντες χρόνον ἔφυγον, τότε μὲν τῆς νυκτὸς ἐπιλα-

βούσης διελύθησαν, παρὰ μὲν τοῖς βαρβάροις πολλῶν ἀνηρημένων, παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησιν ὀλίγων πεπτωκότων.

(C. 8.) Postridie tertio proelio superati Persae, tandem perfidia Trachinii cuiusdam, qui per montana circumducere agmen, Graecosque a tergo adoriri docebat, sublevantur: quod per transfugam Leonidas comperit.

8. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ Ξέρξης μέν, παρὰ προσδοκίαν αὐτῷ τῆς μάχης λαβούσης τὸ τέλος, ἐξ ἁπάντων τῶν ἐθνῶν ἐπέλεξε τοὺς δοκοῦντας ἀνδρίᾳ καὶ θράσει διαφέρειν, καὶ πολλὰ δεηθεὶς αὐτῶν, προεῖπεν ὅτι βιασαμένοις αὐτοῖς τὴν εἴσοδον δωρεὰς ἀξιολόγους δώσει, φεύγουσι δὲ θάνατος ἔσται τὸ πρόστιμον. Τούτων δὲ μετὰ μεγάλης συστροφῆς καὶ βίας ἐπιῤῥαξάντων τοῖς Ἕλλησιν, οἱ περὶ Λεωνίδην πότε συμφράξαντες, καὶ τείχει παραπλησίαν ποιησάμενοι τὴν σύστασιν, ἐκθύμως ἠγωνίζοντο. Ἐπὶ τοσοῦτο δὲ προέβησαν ταῖς προθυμίαις, ὥστε τοὺς εἰωθότας ἐκ διαδοχῆς μεταλαμβάνειν τῆς μάχης οὐ συνεχώρησαν, ἀλλὰ τῇ συνεχείᾳ τῆς κακοπαθείας περιγενόμενοι, πολλοὺς ἀνῄρουν τῶν ἐπιλέκτων βαρβάρων· ἐφημερεύοντες δὲ τοῖς κινδύνοις, ἡμιλλῶντο πρὸς ἀλλήλους. Οἱ μὲν γὰρ πρεσβύτεροι πρὸς τὰς τῶν νέων ἀκμὰς ὑπερεβάλλοντο, οἱ δὲ νεώτεροι πρὸς τὰς τῶν πρεσβυτέρων ἐμπειρίας τε καὶ δόξας ἡμιλλῶντο. Τέλος δὲ φευγόντων καὶ τῶν ἐπιλέκτων, οἱ τὴν ἐπιτεταγμένην στάσιν ἔχοντες τῶν βαρβάρων, συμφράξαντες, οὐκ εἴων φεύγειν τοὺς ἐπιλέκτους· διόπερ ἠναγκάζοντο πάλιν ἀναστρέφειν καὶ μάχεσθαι. Ἀπορουμένου δὲ τοῦ βασιλέως καὶ νομίζοντος μηδένα

τολμήσειν ἔτι μάχεσθαι, ἦκε πρὸς αὐτὸν Τραχίνιος τις τῶν ἐγχωρίων, ἔμπειρος ὢν τῆς ὀρεινῆς χώρας. Οὗτος τῷ Ξέρξῃ προσελθών, ἐπηγγείλατο διά τινος ἀτραποῦ στενῆς καὶ παρακρήμνου τοὺς Πέρσας ὁδηγήσειν, ὥστε γενέσθαι τοὺς συνελθόντας αὐτῷ κατόπιν τῶν περὶ τὸν Λεωνίδην· καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ περιληφθέντας αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον, ῥᾳδίως ἀναιρεθήσεσθαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς περιχαρὴς ἐγένετο, καὶ τιμήσας δωρεαῖς τὸν Τραχίνιον, συνεξέπεμψεν αὐτῷ στρατιώτας δισμυρίους νυκτός. Τῶν δὲ παρὰ τοῖς Πέρσαις τὶς ὄνομα Τυραστιάδας, τὸ γένος ὢν Κυμαῖος, φιλόκαλος δέ, καὶ τὸν τρόπον ὢν ἀγαθός, διαδρὰς ἐκ τῆς τῶν Περσῶν παρεμβολῆς νυκτός, ἦκε πρὸς τοὺς περὶ τὸν Λεωνίδην, καὶ τὰ περὶ τὸν Τραχίνιον ἀγνοοῦσιν ἐδήλωσεν.

(C. 9.) Facta igitur in concilio deliberatione, Leonidas, dimissis reliquis copiis, cum solis Spartanis restitit, et ad mortem accinctus, Xerxis catra noctú invadit.

9, Ἀκούσαντες δ' οἱ Ἕλληνες συνήδρευσαν περὶ μέσας νύκτας, καὶ ἐβουλεύσαντο περὶ τῶν ἐπιφερομένων κινδύνων. Ἔνιοι μὲν οὖν ἔφασαν δεῖν παραχρῆμα καταλιπόντας τὰς παρόδους, διασώζεσθαι πρὸς τοὺς συμμάχους· ἀδύνατον γὰρ εἶναι τοῖς μείνασι τυχεῖν σωτηρίας· Λεωνίδης δὲ ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων φιλοτιμούμενος αὐτῷ τε δόξαν περιθεῖναι μεγάλην καὶ τοῖς Σπαρτιάταις, προσέταξε τοὺς μὲν ἄλλους Ἕλληνας ἅπαντας ἀπιέναι καὶ σώζειν ἑαυτούς, ἵνα κατὰ τὰς ἄλλας μάχας συναγωνίζωνται τοῖς Ἕλλησιν· αὐτοὺς δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἔφησε δεῖν μένειν, καὶ τὴν φυλακὴν τῶν

παρόδων μὴ λιπεῖν· πρέπειν γὰρ τοὺς ἡγουμένους τῆς Ἑλλάδος, ὑπὲρ τῶν πρωτείων ἀγωνιζομένους, ἑτοίμως ἀποθνήσκειν. Εὐθὺς μὲν οὖν οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀπηλλάγησαν· ὁ δὲ Λεωνίδης μετὰ τῶν πολιτῶν ἡρωϊκὰς πράξεις καὶ παραδόξους ἐπετελέσατο· ὀλίγων δ' ὄντων Λακεδαιμονίων, (Θεσπιεῖς γὰρ μόνους παρακατέσχε) καὶ τοὺς σύμπαντας ἔχων οὐ πλείους τῶν πεντακοσίων, ἕτοιμος ἦν ἀποδέξασθαι τὸν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος θάνατον. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν μετὰ τοῦ Τραχινίου Πέρσαι περιελθόντες τὰς δυσχωρίας, ἄφνω τοὺς περὶ τὸν Λεωνίδην ἀπέλαβον εἰς τὸ μέσον· οἱ δ' Ἕλληνες τὴν μὲν σωτηρίαν ἀπογνόντες, τὴν δ' εὐδοξίαν ἑλόμενοι, μιᾷ φωνῇ τὸν ἡγούμενον ἠξίουν ἄγειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, πρὶν ἢ γνῶναι τοὺς Πέρσας τὴν τῶν ἰδίων περίοδον. Λεωνίδης δὲ τὴν ἑτοιμότητα τῶν στρατιωτῶν ἀποδεξάμενος, τούτοις παρήγγειλε ταχέως ἀριστοποιεῖσθαι, ὡς ἐν ᾅδου δειπνησομένους, αὐτὸς δ' ἀκολούθως τῇ παραγγελίᾳ τροφὴν προσηνέγκατο· οὕτω γὰρ δυνήσεσθαι πολὺν χρόνον ἰσχύειν καὶ φέρειν τὴν ἐν τοῖς κινδύνοις ὑπομονήν. Ἐπεὶ δὲ συντόμως ἀναλαβόντες αὐτούς, ἕτοιμοι πάντες ὑπῆρξαν, παρήγγειλε τοῖς στρατιώταις, εἰσπεσόντας εἰς τὴν παρεμβολὴν φονεύειν τοὺς ἐντυγχάνοντας, καὶ ἐπ' αὐτὴν ὁρμῆσαι τὴν τοῦ βασιλέως σκηνήν.

(C. 10.) Magna hic edita strage barbarorum, quos et inopinata Græcorum virtus et caligo noctis ita confuderant, ut vix cum luce animus rediret, Leonidas tandem, a latere et tergo circumventus, heroica morte cum suis occubuit.

10. Οὗτοι μὲν οὖν ἀκολούθως ταῖς παραγγε-

λίαις συμφράξαντες νυκτὸς εἰσέπεσον εἰς τὴν τῶν Περσῶν στρατοπεδείαν, προκαθηγουμένου τοῦ Λεωνίδου. Οἱ δὲ βάρβαροι διά τε τὸ παράδοξον καὶ τὴν ἄγνοιαν μετὰ πολλοῦ θορύβου συνέτρεχον ἐκ τῶν σκηνῶν ἀτάκτως, καὶ νομίσαντες τοὺς μετὰ τοῦ Τραχινίου πορευομένους ἀπολωλέναι, καὶ τὴν δύναμιν ἅπασαν τῶν Ἑλλήνων παρεῖναι, κατεπλάγησαν. Διὸ καὶ πολλοὶ μὲν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Λεωνίδην ἀνῃροῦντο, πλείους δὲ ὑπὸ τῶν ἰδίων, ὡς ὑπὸ πολεμίων, διὰ τὴν ἄγνοιαν ἀπώλοντο. Ἥ τε γὰρ νὺξ ἀφῄρητο τὴν ἀληθινὴν ἐπίγνωσιν, ἥ τε ταραχὴ καθ' ὅλην οὖσα τὴν στρατοπεδείαν, εὐλόγως πολὺν ἐποίει φόνον. Ἔκτεινον γὰρ ἀλλήλους, οὐ διδούσης τῆς περιστάσεως τὸν ἐξετασμὸν ἀκριβῆ, διὰ τὸ μήτε ἡγεμόνος παραγγελίαν, μήτε συνθήματος ἐρώτησιν, μήτε ὅλως διανοίας κατάστασιν ὑπάρχειν. Εἰ μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἔμεινεν ἐπὶ τῆς βασιλικῆς σκηνῆς, ῥᾳδίως ἂν καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀνῃρεῖτο, καὶ ὁ πόλεμος ἅπας ταχείας ἂν ἐτετεύχει καταλύσεως· ὢν δ' ὁ μὲν Ξέρξης ἦν ἐκπεπηδηκὼς πρὸς τὴν ἀραχήν, οἱ δ' Ἕλληνες εἰσπεσόντες εἰς τὴν σκηνήν, οὓς ἐγκαταλειφθέντας ἐν αὐτῇ σχεδὸν ἅπαντας ἐφόνευσαν. Τῆς δὲ νυκτὸς καθιστώσης ἐπλανῶντο καθ' ὅλην τὴν παρεμβολήν, ζητοῦντες τὸν Ξέρξην εὐλόγως· ἡμέρας δὲ γενομένης καὶ τῆς ὅλης περιστάσεως δηλωθείσης, οἱ μὲν Πέρσαι θεωροῦντες ὀλίγους ὄντας τοὺς Ἕλληνας, κατεφρόνησαν αὐτῶν, καὶ κατὰ στόμα μὲν οὐ συνεπλέκοντο, φοβούμενοι τὰς ἀρετὰς αὐτῶν, ἐκ δὲ τῶν πλαγίων καὶ ἐξόπισθεν περιϊστά-

μενοι, καὶ πανταχόθεν τοξεύοντες καὶ ἀκοντίζοντες, ἅπαντας ἀπέκτειναν. Οἱ μὲν οὖν μετὰ Λεωνίδου τὰς ἐν Θερμοπύλαις παρόδους τηροῦντες, τοιοῦτον ἔσχον τοῦ βίου τὸ τέλος.

(C. 11.) Haec tanta virtus, quae morte sola vincebatur, digna sane immortali memoria, digna et historicorum praeconiis, et laudibus poëtarum, inter quos Simonidis encomium ei contigit.

11. Ὧν τὰς ἀρετὰς τίς οὐκ ἂν θαυμάσειεν; οἵτινες μιᾷ γνώμῃ χρησάμενοι, τὴν μὲν ἀφωρισμένην τάξιν ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἔλιπον, τὸν ἑαυτῶν δὲ βίον προθύμως ἐπέδωκαν εἰς τὴν κοινὴν τῶν Ἑλλήνων σωτηρίαν· καὶ μᾶλλον εἵλοντο τελευτᾶν καλῶς ἢ ζῆν αἰσχρῶς. Καὶ τὴν τῶν Περσῶν δὲ κατάπληξιν οὐκ ἂν τις ἀπιστήσαι γενέσθαι. Τίς γὰρ ἂν τῶν βαρβάρων ὑπέλαβε τὸ γεγενημένον; τίς δ' ἂν προσεδόκησεν ὅτι πεντακόσιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες ἐτόλμησαν ἐπιθέσθαι ταῖς ἑκατὸν μυριάσι; Διὸ καὶ τίς οὐκ ἂν τῶν μεταγενεστέρων ζηλώσαι τὴν ἀρετὴν τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες τῷ μεγέθει τῆς περιστάσεως κατεσχημένοι, τοῖς μὲν σώμασι κατεπονήθησαν, ταῖς δὲ ψυχαῖς οὐχ ἡττήθησαν; Τοιγαροῦν οὗτοι μόνοι τῶν μνημονευομένων, κρατηθέντες ἐνδοξότεροι γεγόνασι τῶν ἄλλων τῶν τὰς καλλίστας νίκας ἀπενηνεγμένων. Χρὴ γὰρ οὐκ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων κρίνειν τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἀλλ' ἐκ τῆς προαιρέσεως· τοῦ μὲν γὰρ ἡ τύχη κυρία, τοῦ δ' ἡ προαίρεσις δοκιμάζεται. Τίς γὰρ ἂν ἐκείνων ἀμείνους ἄνδρας κρίνειεν, οἵτινες οὐδὲ τῷ χιλιοστῷ μέρει τῶν πολεμίων ἴσοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες, ἐτόλμησαν τοῖς ἀπιστουμένοις πλήθεσι παραταξαι τὴν ἑαυτῶν ἀρε-

τήν; οὐ κρατήσειν τῶν τοσούτων μυριάδων ἐλπίζοντες, ἀλλ' ἀνδραγαθίᾳ τοὺς πρὸ αὑτῶν ἅπαντας ὑπερβαλεῖν νομίζοντες· καὶ τὴν μὲν μάχην ἑαυτοῖς εἶναι κρίνοντες πρὸς τοὺς βαρβάρους, τὸν ἀγῶνα δὲ καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν ἀριστείων κρίσιν πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐπ' ἀρετῇ θαυμαζομένους ὑπάρχειν. Μόνοι γὰρ τῶν ἐξ αἰῶνος μνημονευομένων εἵλοντο μᾶλλον τηρεῖν τοὺς τῆς πόλεως νόμους, ἢ τὰς ἰδίας ψυχάς· οὐ δυσφοροῦντες ἐπὶ τῷ μεγίστους ἑαυτοῖς ἐφεστάναι κινδύνους, ἀλλὰ κρίναντες εὐκταιότατον εἶναι τοῖς ἀρετὴν ἀσκοῦσι τοιούτων ἀγώνων τυγχάνειν. Δικαίως δ' ἄν τις τούτους καὶ τῆς κοινῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας αἰτίους ἡγήσαιτο, ἢ τοὺς ὕστερον ἐν ταῖς πρὸς Ξέρξην μάχαις νικήσαντας. Τούτων γὰρ τῶν πράξεων μνημονεύοντες, οἱ μὲν βάρβαροι κατεπλάγησαν, οἱ δὲ Ἕλληνες παρωξύνθησαν πρὸς τὴν ὁμοίαν ἀνδραγαθίαν. Καθόλου δὲ μόνοι τῶν πρὸ ἑαυτῶν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀρετῆς εἰς ἀθανασίαν μετῆλλαξαν. Διόπερ οὐχ οἱ τῶν ἱστοριῶν συγγραφεῖς μόνοι, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν ποιητῶν καθύμνησαν αὐτῶν τὰς ἀνδραγαθίας· ὧν γέγονε καὶ Σιμωνίδης ὁ μελοποιός, ἄξιον τῆς ἀρετῆς αὐτῶν ποιήσας ἐγκώμιον, ἐν ᾧ λέγει,

Τῶν ἐν Θερμοπύλαις θανόντων
εὐκλεὴς μὲν ἁ τύχα,
καλὸς δ' ὁ πότμος,
βωμὸς δ' ὁ τάφος,
πρὸ γόων δὲ μνᾶστις,
ἁ δ' οἶτος ἔπαινος.

Ἐντάφιον δὲ τοιοῦτον
οὔτ' εὐρώς, οὔθ' ὁ πανδαμάτωρ
ἀμαυρώσει χρόνος, ἀνδρῶν ἀγαθῶν.
Ὁ δὲ σηκὸς οἰκετᾶν
εὐδοξίαν Ἑλλάδος εἵλατο.
Μαρτυρεῖ δὲ Λεωνίδας,
ὁ Σπάρτας βασιλεύς,
ἀρετᾶς μέγαν λελοιπὼς
κόσμον, ἀέναόν τε κλέος.

(C. 12.) Ita transitu potitus Xerxes, etiam mari decertare aggreditur. Delata classis, praefecto Megabate, ad extremam Magnesiae oram, procellis iactatur; superstites naves postquam Aphetas appulissent, earum duces circumvehi Eubocam, hostesque includere iubentur. Sed classis Graecorum ad Artimisium, duce Eurybiade, auspiciis Themistoclis, Persas adoritur. Gravem pugnam, dubia victoria, nox intercepit.

12. Ἡμεῖς δὲ ἀρκούντως περὶ τῆς τούτων τῶν ἀνδρῶν ἀρετῆς εἰρηκότες, ἐπάνιμεν ἐπὶ τὰ συνεχῆ τοῖς εἰρημένοις. Ξέρξης γὰρ τῶν παρόδων τὸν εἰρημένον τρόπον κρατήσας, καί, κατὰ τὴν παροιμίαν, τὴν Καδμείαν νίκην νενικηκώς, ὀλίγους μὲν τῶν πολεμίων ἀνεῖλε, πολλαπλασίους δὲ τῶν ἰδίων ἀπώλεσεν. Ἐπεὶ δὲ πεζῇ τῶν παρόδων ἐκυρίευσε, τῶν κατὰ τὴν θάλασσαν ἀγώνων ἔκρινε λαμβάνειν πεῖραν. Εὐθὺς οὖν τὸν ἀφηγούμενον τοῦ στόλου Μεγαβάτην προσκαλεσάμενος, διεκελεύσατο πλεῖν ἐπὶ τὸ τῶν Ἑλλήνων ναυτικόν, καὶ πειρᾶσθαι παντὶ τῷ στόλῳ ναυμαχεῖν πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ὁ δὲ ταῖς τοῦ βασιλέως παραγγελίαις ἀκολουθῶν, ἐκ Πύδνης τῆς Μακεδονικῆς ἀνήχθη παντὶ τῷ στόλῳ, καὶ κατέπλευσε τῆς Μαγνησίας πρὸς ἄκραν τὴν

ὀνομαζομένην Σηπιάδα. Ἐνταῦθα δὲ μεγάλου πνεύματος ἐπιγενομένου, ἀπέβαλε ναῦς μακράς, τριήρεις μὲν ὑπὲρ τὰς τριακοσίας, ἱππαγωγοὺς δὲ καὶ τῶν ἄλλων παμπληθεῖς. Λήξαντος δὲ τοῦ πνεύματος ἀναχθείς, κατέπλευσεν εἰς Ἀφέτας τῆς Μαγνησίας. Ἐκεῖθεν δὲ τριακοσίας τριήρεις ἐξέπεμψε, προστάξας τοῖς ἡγεμόσι περιπλεῦσαι, καὶ τὴν Εὔβοιαν δεξιὰν λαβόντας, κυκλώσασθαι τοὺς πολεμίους. Οἱ δ' Ἕλληνες ὥρμουν μὲν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῆς Εὐβοίας, εἶχον δὲ τὰς πάσας τριήρεις διακοσίας καὶ ὀγδοήκοντα· καὶ τούτων ἦσαν αὐτῶν μὲν Ἀθηναίων ἑκατὸν καὶ τετταράκοντα, αἱ δὲ λοιπαὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Τούτων δὲ ναύαρχος μὲν ἦν Εὐρυβιάδης ὁ Σπαρτιάτης· διώκει δὲ τὰ περὶ τὸν στόλον Θεμιστοκλῆς ὁ Ἀθηναῖος. Οὗτος γὰρ διὰ σύνεσιν καὶ στρατηγίαν μεγάλης ἀποδοχῆς ἐτύγχανεν, οὐ μόνον ἐν τοῖς κατὰ τὸ ναυτικὸν Ἕλλησιν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῷ τῷ Εὐρυβιάδῃ, καὶ πάντες τούτῳ προσέχοντες προθύμως ὑπήκουον. Προτεθείσης δὲ βουλῆς ἐν τοῖς τῶν νεῶν ἡγεμόσι περὶ τῆς ναυμαχίας, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες τὴν ἡσυχίαν ἔκριναν ἔχειν, καὶ τὸν ἐπίπλουν τῶν πολεμίων ἀναδέχεσθαι· μόνος δὲ Θεμιστοκλῆς τὴν ἐναντίαν ἀπεκρίνατο γνώμην, διδάσκων ὅτι ἀεὶ τῷ στόλῳ συμφέρει συντεταγμένῳ πλεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· οὕτω γὰρ αὐτοὺς πλεονεκτήσειν ἀθρόαις ταῖς ναυσὶν ἐπιπλέοντας τοῖς διὰ τὴν ταραχὴν διεσπασμένην ἔχουσι τὴν τάξιν, ὡς ἂν ἐκ πολλῶν καὶ διεστηκότων λιμένων ἐκπλέουσι. Τέλος δὲ κατὰ τὴν Θεμιστο-

κλέους κρίσιν οἱ Ἕλληνες παντὶ τῷ στόλῳ τοῖς πολεμίοις ἐπέπλευσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων ἐκ πολλῶν λιμένων ἀναγομένων, τὸ μὲν πρῶτον οἱ περὶ τὸν Θεμιστοκλέα διεσπαρμένοις τοῖς Πέρσαις συμπλεκόμενοι, πολλὰς μὲν ναῦς κατέδυσαν, οὐκ ὀλίγας δὲ φυγεῖν ἀναγκάσαντες, μέχρι τῆς γῆς κατεδίωξαν· μετὰ δὲ ταῦτα παντὸς τοῦ στόλου συναχθέντος, καὶ γενομένης ναυμαχίας ἰσχυρᾶς, μέρει μὲν τῶν νεῶν ἑκάτεροι ἐπροτέρησαν, οὐδέτεροι δὲ ὁλοσχερεῖ νίκῃ πλεονεκτήσαντες, νυκτὸς ἐπιλαβούσης διελύθησαν.

(C. 13.) Mox oborta tempestas classi barbarorum magnam intulit stragem, e qua collecti, cum omnium navium instructa acie in Graecos contendunt. Anceps proelium et nocte diremptum. Excelluit Atheniensium ac Sidoniorum virtus. Sed accepto de clade ad Thermopylas nuntio perturbati Graeci, in Salamina sese recipiunt. Persae Euboeam appellunt, et Histiaeam totamque regionem, armis subactam, depopulantur.

13. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν χειμὼν ἐπιγενόμενος μέγας πολλὰς ἐκτὸς τοῦ λιμένος ὁρμούσας τῶν νεῶν διέφθειρεν· ὥστε δοκεῖν τὸ θεῖον ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν Ἑλλήνων, ἵνα τοῦ πλήθους τῶν βαρβαρικῶν νεῶν ταπεινωθέντας, ἀντίπαλος ἡ τῶν Ἑλλήνων δύναμις γένηται, καὶ πρὸς τὰς ναυμαχίας ἀξιόχρεως. Διόπερ οἱ μὲν Ἕλληνες ἀεὶ μᾶλλον ἐθάῤῥουν, οἱ δὲ βάρβαροι ἀεὶ πρὸς τοὺς κινδύνους ἐγίνοντο δειλότεροι. Οὐ μὴν ἀλλ' ἀναλαβόντες αὐτοὺς ἐκ τῆς ναυαγίας, ἅπάσαις ταῖς ναυσὶν ἀνήχθησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Οἱ δ' Ἕλληνες, προσγενομένων αὐτοῖς τριηρῶν πεντήκοντα Ἀττικῶν, ἀντιπαρετάχθησαν τοῖς βαρβάροις. Ἦν δ' αὐτῶν ἡ ναυμαχία παραπλήσιος ταῖς περὶ τὰς Θερμοπύλας μάχαις. Οἱ μὲν

γὰρ Πέρσαι διεγνώκεισαν βιάσασθαι τοὺς Ἕλληνας, καὶ τὸν Εὔριπον διεκπλεῦσαι· οἱ δ' Ἕλληνες ἐμφράξαντες τὰ στενὰ τῶν ἐντὸς τῆς Εὐβοίας συμμαχούντων. . . Γενομένης δὲ ναυμαχίας ἰσχυρᾶς, πολλαὶ νῆες παρ' ἀμφοτέρων διεφθάρησαν, καὶ νυκτὸς ἐπιγενομένης ἠναγκάσθησαν ἀνακάμπτειν ἐπὶ τοὺς οἰκείους λιμένας. Ἀριστεῦσαι δὲ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς ναυμαχίαις φασί, παρὰ μὲν τοῖς Ἕλλησιν Ἀθηναίους, παρὰ δὲ τοῖς βαρβάροις Σιδωνίους. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Ἕλληνες ἀκούσαντες τὰ περὶ Θερμοπύλας γενόμενα, πυθόμενοι δὲ καὶ τοὺς Πέρσας πεζῇ προάγειν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἠθύμησαν. Διόπερ ἀποπλεύσαντες εἰς Σαλαμῖνα, διέτριβον ἐνταῦθα. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι θεωροῦντες πανδημεὶ κινδυνεύοντας τοὺς ἐν ταῖς Ἀθήναις, τέκνα μὲν καὶ γυναῖκας, τῶν τε ἄλλων χρησίμων ὅσα δυνατὸν ἦν, εἰς τὰς ναῦς ἐνθέντες, διεκόμισαν εἰς Σαλαμῖνα. Ὁ δὲ τῶν Περσῶν ναύαρχος πυθόμενος τὸν τῶν πολεμίων ἀπόπλουν, κατῆρεν εἰς τὴν Εὔβοιαν μετὰ παντὸς τοῦ στόλου, καὶ τὴν τῶν Ἱστιαιέων πόλιν βίᾳ χειρωσάμενος καὶ διαρπάσας, τὴν χώραν αὐτῶν ἐδῄωσεν.

(C. 14.) Interea Xerxes, terrestri itinere a Thermopylis in Atticam progrediens, Phocidem diripit, Doriensibus utpote sociis parcit, Delphicumque templum iubet exspoliari. Quo mirabiliter defenso, (in cuius rei memoriam Delphi tropaeum posuerunt,) Thespiensium agros vastat, Plataeas a civibus desertas incendit, in totamque Atticam ferro et flammis grassatur. Classis Persarum, maritimis locis Atticae eversis, Euboea solvit.

14. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Ξέρξης ἀπὸ τῶν Θερμοπυλῶν ἀναζεύξας, προῆγε διὰ τῆς Φωκέων χώρας, πορθῶν μὲν τὰς πόλεις, καταφθείρων δὲ τὰς

ἐπὶ τῆς χώρας κτήσεις. Οἱ δὲ Φωκεῖς μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἡρημένοι, καὶ θεωροῦντες αὐτοὺς οὐκ ἀξιομάχους ὄντας, τὰς μὲν πόλεις ἁπάσας ἐξέλιπον παν-δημεί, πρὸς δὲ τὰς δυσχωρίας τὰς ἐν τῷ Παρνασσῷ κατέφυγον. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς τὴν μὲν τῶν Δωριέων χώραν διεξιών, οὐδὲν ἠδίκει· (συνεμάχουν γὰρ Πέρσαις·) αὐτὸς δὲ μέρος μὲν δυνάμεως ἀπέλιπε, καὶ προσέταξεν εἰς Δελφοὺς ἰέναι, καὶ τὸ μὲν τέμενος τοῦ Ἀπόλλωνος ἐμπρῆσαι, τὰ δὲ ἀναθήματα συλῆσαι· αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων προελθὼν εἰς τὴν Βοιωτίαν, κατεστρατοπέδευσεν. Οἱ δ' ἐπὶ τὴν σύλησιν τοῦ μαντείου πεμφθέντες, προῆλθον μὲν μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς Προναίας Ἀθηνᾶς· ἐνταῦθα δὲ παραδόξων ὄμβρων καὶ μεγάλων καὶ κεραυνῶν πολλῶν ἐκ τοῦ περιέχοντος πεσόντων, πρὸς δὲ τούτοις τῶν χειμώνων πέτρας μεγάλας ἀποῤῥηξάντων εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν βαρβάρων, συνέβη διαφθαρῆναι συχνοὺς τῶν Περσῶν, πάντας δὲ καταπλαγέντας τὴν τῶν θεῶν ἐνέργειαν, φυγεῖν ἐκ τῶν τόπων. Τὸ μὲν οὖν ἐν Δελφοῖς μαντεῖον δαιμονίᾳ τινὶ προνοίᾳ τὴν σύλησιν διέφυγεν· οἱ δὲ Δελφοὶ τῆς τῶν θεῶν ἐπιφανείας ἀθάνατον ὑπόμνημα καταλιπεῖν τοῖς μεταγενεστέροις βουλόμενοι, τρόπαιον ἔστησαν παρὰ τὸ τῆς Προναίας Ἀθηνᾶς ἱερόν, ἐν ᾧ τόδε τὸ ἐλεγεῖον ἐνέγραψαν,

Μνῆμά τ' Ἀλεξάνδρου πολέμου καὶ μάρτυρα νίκας
Δελφοί μ' ἔστησαν, Ζανὶ χαριζόμενοι
Σὺν φοίβῳ· πτολίπορθον ἀπωσάμενοι στίχα Μήδων,
Καὶ χαλκοστέφανον ῥύσάμενοι τέμενος.

Ξέρξης δὲ διὰ τῆς Βοιωτίας διεξιών, τὴν μὲν τῶν Θεσπιέων χώραν κατέφθειρε, τὰς δὲ Πλαταιὰς ἐρήμους οὔσας ἐνέπρησεν· οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις κατοικοῦντες ἐπεφεύγεισαν εἰς Πελοπόννησον παυδημεί. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐμβαλόντες, τὴν μὲν χώραν ἐδῄωσαν, τὰς δὲ Ἀθήνας κατέσκαψαν, καὶ τοὺς τῶν θεῶν ναοὺς ἐνέπρησαν. Τοῦ δὲ βασιλέως περὶ ταῦτα διατρίβοντος, κατέπλευσεν ὁ στόλος ἐκ τῆς Εὐβοίας εἰς τὴν Ἀττικήν, πεπορθηκὼς τήν τε Εὔβοιαν καὶ τὴν παράλιον τῆς Ἀττικῆς.

(C. 15.) Corcyraeorum callida cunctatio. Trepidantium Graecorum diversa consilia de incunda pugna navali: spreta Peloponnesiorum, sibi prudentium, sententia, vicit tandem sapientia Themistoclis, aptissimum pugnae locum apud Salaminia censentis.

15. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν Κερκυραῖοι μὲν πληρώσαντες ἑξήκοντα τριήρεις, διέτριβον περὶ τὴν Πελοπόννησον· ὡς μὲν αὐτοί φασιν, οὐ δυνάμενοι κάμψαι τὸ περὶ Μαλέαν ἀκρωτήριον, ὡς δέ τινες τῶν συγγραφέων ἱστοροῦσι, παραδοκοῦντες τὰς τοῦ πολέμου ῥοπάς, ὅπως Περσῶν μὲν κρατησάντων, ἐκείνοις δώσειν ὕδωρ καὶ γῆν, τῶν δ' Ἑλλήνων νικώντων, δόξωσιν αὐτοῖς βεβοηθηκέναι. Οἱ δὲ περὶ τὴν Σαλαμῖνα διατρίβοντες Ἀθηναῖοι, θεωροῦντες τὴν Ἀττικὴν πυρπολουμένην, καὶ τὸ τέμενος τῆς Ἀθηνᾶς ἀκούοντες κατεσκάφθαι, δεινῶς ἠθύμουν. Ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας πολὺς κατεῖχε φόβος, πανταχόθεν συνειλημένους εἰς αὐτὴν τὴν Πελοπόννησον. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς πάντας τοὺς ἐφ' ἡγεμονίας τεταγμένους συνεδρεῦσαι, καὶ βουλεύσασθαι κατὰ ποίους τόπους συμφέρει πεποιῆσθαι τὴν ναυ-

μαχίαν. Πολλῶν δὲ καὶ ποικίλων ῥηθέντων, οἱ μὲν Πελοποννήσιοι τῆς ἰδίας μόνον ἀσφαλείας φροντίζοντες, ἔφασαν δεῖν περὶ τὸν Ἰσθμὸν συστήσασθαι τὸν ἀγῶνα· τετειχισμένου γὰρ αὐτοῦ καλῶς, ἐάν τι περὶ τὴν ναυμαχίαν γένηται πταῖσμα, δυνήσεσθαι τοὺς ἠτυχηκότας εἰς ἑτοιμοτάτην ἀσφάλειαν καταφυγεῖν τὴν Πελοπόννησον· ἐὰν δὲ συγκλείσωσιν ἑαυτοὺς εἰς μικρὰν νῆσον τὴν Σαλαμῖνα, δυσβοηθήτοις κακοῖς περιπεσεῖσθαι. Θεμιστοκλῆς δὲ συνεβούλευσε περὶ τὴν Σαλαμῖνα ποιεῖσθαι τὸν ἀγῶνα τῶν νεῶν· πολλὰ γὰρ πλεονεκτήσειν ἐν ταῖς στενοχωρίαις τοὺς ὀλίγοις σκάφεσι διαγωνιζομένους πρὸς πολλαπλασίας ναῦς. Καθόλου δὲ τὸν περὶ τὸν Ἰσθμὸν τόπον ἀπεφαίνετο παντελῶς ἄθετον ἔσεσθαι πρὸς τὴν ναυμαχίαν· ἔσεσθαι γὰρ πελάγιον τὸν ἀγῶνα, καὶ τοὺς Πέρσας διὰ τὴν εὐρυχωρίαν ῥᾳδίως καταπονήσεσθαι τὰς ὀλίγας ναῦς ταῖς πολλαπλασίαις. Ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ διαλεχθεὶς οἰκεῖα τῆς περιστάσεως, ἅπαντας ἔπεισεν αὐτῷ συμψήφους γενέσθαι τοῦτον τὸν τρόπον.

(C. 16.) Ad pugnam accitus subitus pavor occupat omnes, ac Peloponnesum convertit, quam cito muro praecingunt.

16. Τέλος δὲ κοινοῦ δόγματος γενομένου περὶ Σαλαμῖνα ναυμαχεῖν, οἱ μὲν Ἕλληνες παρασκευάζοντο τὰ πρὸς τοὺς Πέρσας καὶ πρὸς τὸν κίνδυνον· ὁ δ' οὖν Εὐρυβιάδης, παραλαβὼν τὸν Θεμιστοκλέα, παρακαλεῖν ἐπεχείρει τὰ πλήθη, καὶ προτρέπεσθαι πρὸς τὸν ἐπιφερόμενον κίνδυνον. Οὐ μὴν τὸ πλῆθος ὑπήκουεν, ἀλλὰ πάντων καταπεπληγμένων τὸ

μέγεθος τῶν Περσικῶν δυνάμεων, οὐδεὶς προσεῖχε τοῖς ἡγεμόσιν, ἀλλ' ἕκαστος ἐκ τῆς Σαλαμῖνος ἐκπλεῖν ἔσπευδεν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Οὐδὲν δ' ἧττον καὶ τὸ πεζικὸν στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων ἐδεδίει τὰς τῶν πολεμίων δυνάμεις· ἥ τε τῶν περὶ Θερμοπύλας ἀπώλεια τῶν ἀξιολογωτάτων ἀνδρῶν παρείχετο κατάπληξιν, καὶ τὰ περὶ τὴν Ἀττικὴν συμπτώματα πρὸ ὀφθαλμῶν ὄντα πολλὴν ἀθυμίαν ἐνεποίει τοῖς Ἕλλησιν. Οἱ δὲ σύνεδροι τῶν Ἑλλήνων, ὁρῶντες τὴν τῶν ὄχλων ταραχὴν καὶ τὴν ὅλην ἔκπληξιν, ἐψηφίσαντο διατειχίζειν τὸν Ἰσθμόν. Καὶ ταχὺ τῶν ἔργων συντελεσθέντων, διὰ τὴν προθυμίαν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐργαζομένων, οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ὠχύρουν τὸ τεῖχος, διατεῖνον ἐπὶ σταδίους τετταράκοντα, ἀπὸ Λεχαίου μέχρι Κεγχρεῶν· οἱ δ' ἐν τῇ Σαλαμῖνι διατρίβοντες μετὰ παντὸς τοῦ στόλου, καπεπλάγησαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε μηκέτι πειθαρχεῖν τοῖς ἡγεμόσιν.

(C. 17.) Themistocles Xerxem falso nuntio decipit, et ad pugnam navalem exoptato loco committendam impellit. Erigitur Graecorum animus et instante necessitate, et clam accepto de consilio regis Ionumque futura inter pugnandum defectione nuntio

17. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ὁρῶν τὸν μὲν ναύαρχον Εὐρυβιάδην μὴ δυνάμενον περιγενέσθαι τῆς τοῦ πλήθους ὁρμῆς, τὰς δὲ περὶ Σαλαμῖνα δυσχωρίας δύνασθαι πολλὰ συμβαλέσθαι πρὸς τὴν νίκην, ἐμηχανήσατό τι τοιοῦτον· ἔπεισέ τινα πρὸς τὸν Ξέρξην αὐτομολῆσαι, καὶ διαβεβαιώσασθαι, διότι μέλλουσιν αἱ κατὰ Σαλαμῖνα νῆες ἀποδιδράσκειν ἐκ τῶν τόπων, καὶ πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀθροίζεσθαι. Διόπερ

ὁ βασιλεὺς διὰ τὴν πιθανότητα τῶν προσαγγελθέντων πιστεύσας, ἔυπευδε κωλῦσαι τὰς ναυτικὰς δυνάμεις τῶν Ἑλλήνων τοῖς πεζοῖς στρατοπέδοις πλησιάζειν. Εὐθὺς οὖν τὸ τῶν Αἰγυπτίων ναυτικὸν ἐξέπεμψε, προστάξας ἐμφράττειν τὸν μεταξὺ πόρον τῆς τε Σαλαμῖνος καὶ τῆς Μεγαρίδος χώρας· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος τῶν νεῶν ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα, προστάξας ἐξάπτεσθαι τῶν πολεμίων, καὶ ναυμαχίᾳ κρίνειν τὸν ἀγῶνα. Ἦσαν δὲ αἱ τριήρεις διατεταγμέναι κατὰ ἔθνος ἑξῆς, ἵνα διὰ ὁμοφωνίαν καὶ γνῶσιν προθύμως ἀλλήλοις βοηθῶσιν. Οὕτω δὲ ταχθέντος τοῦ ναυτικοῦ στόλου, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας ἐπεῖχον Φοίνικες, τὸ δ' εὐώνυμον οἱ μετὰ τῶν Περσῶν ὄντες Ἕλληνες. Οἱ δὲ τῶν Ἰώνων ἡγεμόνες ἀπέστειλαν ἄνδρα Σάμιον πρὸς τοὺς Ἕλληνας, τὸν διασαφήσοντα περὶ τῶν δεδογμένων τῷ βασιλεῖ, καὶ περὶ τῆς ὅλης ἐκτάξεως, καὶ διότι κατὰ τὴν μάχην ἀποστήσονται τῶν βαρβάρων. Τοῦ δὲ Σαμίου λάθρα διανηξαμένου, καὶ περὶ τούτου διασάφησαντος τοῖς περὶ τὸν Εὐρυβιάδην, ὁ μὲν Θεμιστοκλῆς, κατὰ νοῦν αὐτῷ προκεχωρηκότος τοῦ στρατηγήματος, περιχαρὴς ἦν, καὶ τὰ πλήθη παρεκάλεσεν εἰς τὸν κίνδυνον· οἱ δ' Ἕλληνες ἐπὶ τῇ τῶν Ἰώνων ἐπαγγελίᾳ θαρρήσαντες, καὶ τῆς περιστάσεως βιαζομένης· αὐτοὺς παρὰ τὴν ἰδίαν προαίρεσιν ναυμαχεῖν, ἀπὸ τῆς Σαλαμῖνος προθύμως συγκατέβαινον εἰς τὴν ναυμαχίαν.

(C. 18.) Disposita igitur acie, proelium ad Salamina committitur, quod Xerxes ex adverso prospectat. Persarum naves, ingressae angustias, dispelluntur, caesoque navarcho fugantur.

18. Τέλος δὲ τῶν περὶ τὸν Εὐρυβιάδην καὶ Θε-

μιστοκλέα διαταξάντων τὰς δυνάμεις, τὸ μεν εὐώνυμον μέρος ἔπειχον Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς τὸ τῶν Φοινίκων ναυτικὸν ἀντιταχθησόμενοι· (μεγάλην γὰρ οἱ Φοίνικες ὑπεροχὴν εἶχον, διά τε τὸ πλῆθος καὶ διὰ τὴν ἐκ προγόνων ἐν τοῖς ναυτικοῖς ἔργοις ἐμπειρίαν·) Αἰγινῆται δὲ καὶ Μεγαρεῖς τὸ δεξιὸν κέρας ἀνεπλήρουν· (οὗτοι γὰρ ἐδόκουν εἶναι ναυτικώτατοι μετὰ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ μάλιστα φιλοτιμηθήσεσθαι, διὰ τὸ μόνους τῶν Ἑλλήνων μηδεμίαν ἔχειν καταφυγήν, εἴ τι συμβαίη πταῖσμα κατὰ τὴν ναυμαχίαν·) τὴν δὲ μέσην τάξιν ἐπεῖχε τὸ λοιπὸν τῶν Ἑλλήνων πλῆθος. Οὗτοι μὲν οὖν τοῦτον τὸν τρόπον συνταχθέντες ἐξέπλευσαν, καὶ τὸν πόρον μεταξὺ Σαλαμῖνος καὶ Ἡρακλείου κατεῖχον. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ μὲν ναυάρχῳ προσέταξεν ἐπιπλεῖν τοῖς πολεμίοις, αὐτὸς δ' εἰς τὸν ἐναντίον τύπον τῆς Σαλαμῖνος παρῆλθεν, ἐξ οὗ θεωρεῖν ἦν τὴν ναυμαχίαν γινομένην. Οἱ δὲ Πέρσαι τὸ μὲν πρῶτον πλέοντες διετήρουν τὴν τάξιν, ἔχοντες πολλὴν εὐρυχωρίαν· ὡς δ' εἰς τὸ στενὸν ἦλθον, ἠναγκάζοντο τῶν νεῶν τινὰς ἀπὸ τῆς τάξεως ἀποσπᾶν, καὶ πολὺν ἐποίουν θόρυβον. Ὁ δὲ ναύαρχος προηγούμενος τῆς τάξεως καὶ πρῶτος συνάψας μάχην, διεφθάρη, λαμπρῶς ἀγωνισάμενος· τῆς δὲ νεὼς βυθισθείσης, ταραχὴ κατέσχε τὸ ναυτικὸν τῶν βαρβάρων. Πολλοὶ μὲν γὰρ ἦσαν οἱ προστάττοντες, οὐ ταὐτὰ δ' ἕκαστος παρήγγελλε· διὸ καὶ τοῦ πλεῖν εἰς τοὔμπροσθεν ἐπέσχον, ἀνακωχεύοντες δ' ἀνεχώρουν εἰς τὴν εὐρυχωρίαν. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι θεωροῦντες τὴν ταραχὴν τῶν βαρβά-

ρων, ἐπέπλεον τοῖς πολεμίοις, καὶ τὰς μὲν τοῖς ἐμβόλοις ἔτυπτον, ὧν δὲ τοὺς ταρσοὺς παρέσυρον. Τῆς δ' εἰρεσίας οὐχ ὑπηρετούσης, πολλαὶ τῶν Περσῶν τριήρεις πλάγιαι γινόμεναι, ταῖς ἐμβολαῖς πυκνῶς κατετιτρώσκοντο. Διὸ καὶ πρύμναν μὲν ἀνακρούεσθαι κατέπαυσαν, εἰς τοὐπίσω δὲ πλέουσαι προτροπάδην ἔφευγον.

(C. 19.) Graecis insignem victoriam adeptis, Xerxes Phoenices, fugae principes, interficit, caeterosque, ut noctu in Asiam solvant, minis adigit. Mox Themistoclis strategemate in metum conversus, ne Graeci, mari potiti, abrupto ponte reditum intercludant, inopinato in regnum revertitur, relicto in Graecia Mardonio.

19. Τῶν δὲ Φοινισσῶν καὶ Κυπρίων νεῶν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων χειρουμένων, αἱ τῶν Κιλίκων καὶ Παμφύλων, ἔτι δὲ καὶ Λυκίων νῆες ἐχόμεναι τούτων οὖσαι, τὸ μὲν πρῶτον εὐρώστως ἀντείχοντο· ὡς δ' εἶδον τὰς κρατίστας ναῦς πρὸς φυγὴν ὡρμημένας, καὶ αὐταὶ τὸν κίνδυνον ἐξέλιπον. Ἐπὶ δὲ θατέρου κέρατος γενομένης καρτερᾶς ναυμαχίας, μέχρι μέν τινος ἰσόρροπος ἦν ὁ κίνδυνος· ὡς δὲ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὴν γῆν καταδιώξαντες τοὺς Φοίνικας καὶ Κυπρίους, ἐπέστρεψαν, ἐκβιασθέντες ὑπὸ τούτων, ἐτράπησαν οἱ βάρβαροι, καὶ πολλὰς ναῦς ἀπέβαλον. Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες τοῦτον τὸν τρόπον προτερήσαντες, ἐπιφανεστάτῃ ναυμαχίᾳ τοὺς βαρβάρους ἐνίκησαν. Κατὰ δὲ τὸν κίνδυνον διεφθάρησαν ναῦς τῶν μὲν Ἑλλήνων τετταράκοντα, τῶν δὲ Περσῶν ὑπὲρ τὰς διακοσίας, χωρὶς τῶν σὺν αὐτοῖς ἀνδράσι ληφθεισῶν. Ὁ δὲ βασιλεὺς παρ' ἐλπίδας ἡττημένος, τῶν μὲν Φοινίκων τῶν ἀρξάντων τῆς φυγῆς τοὺς αἰτιωτάτους

ἀπέκτεινε· τοῖς δὲ ἄλλοις ἠπείλησεν ἐπιθήσειν τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν. Οἱ δὲ Φοίνικες φοβηθέντες τὰς ἀπειλάς, τὸ μὲν πρῶτον εἰς τὴν Ἀττικὴν κατέπλευσαν, τῆς δὲ νυκτὸς ἐπιγενομένης ἀπῆραν εἰς τὴν Ἀσίαν. Θεμιστοκλῆς δέ, δόξας αἴτιος γενέσθαι τῆς νίκης, ἕτερον οὐκ ἔλαττον τούτου στρατήγημα ἐπενόησε. Φοβουμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων πεζῇ διαγωνίζεσθαι πρὸς τοσαύτας μυριάδας, ἐταπείνωσε πολὺ τὰς δυνάμεις τῶν πεζικῶν στρατοπέδων τοιῷδέ τινι τρόπῳ. Τὸν παιδαγωγὸν τῶν ἰδίων υἱῶν ἀπέστειλε πρὸς τὸν Ξέρξην, δηλώσοντα διότι μέλλουσιν οἱ Ἕλληνες πλεῦσαντες ἐπὶ τὸ ζεῦγμα λύειν τὴν γέφυραν. Διόπερ ὁ βασιλεύς, πιστεύσας τοῖς λόγοις διὰ τὴν πιθανότητα, περίφοβος ἐγένετο, μὴ τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπανόδου στερηθῇ, τῶν Ἑλλήνων θαλαττοκρατούντων· ἔγνω δὲ τὴν ταχίστην διαβαίνειν ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν, καταλιπὼν Μαρδόνιον ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ἀρίστων ἱππέων τε καὶ πεζῶν, ὧν ὁ σύμπας ἀριθμὸς ὑπῆρχεν οὐκ ἐλάττων τῶν τετταράκοντα μυριάδων. Θεμιστοκλῆς μὲν οὖν δυσὶ στρατηγήμασι χρησάμενος, μεγάλων προτερημάτων αἴτιος ἐγένετο τοῖς Ἕλλησι. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πραχθέντα ἐν τούτοις ἦν.

(C. 20.) Per id tempus Carthaginienses, foedere iuncti cum Persis, bellum, ut pacto convenerat, Graecis in Sicilia inferunt, duce Amilcare. Magnae eorum copiae, et terrestes, et navales, in Siciliam transvectae. Superata in Libyco mari tempestate, Amilcar Himeram obsidet: urbis incolis fusis, Thero, rex Agrigentinorum, ad tutandam Himeram missus, Gelonem advocat, principem Syracusarum, (C. 21.) virum prudentissimum, reique militaris peritissimum, qui confestim vindex Graecorum exstitit. Nam magna vi barbarorum capta, quum hi Selinuntiorum copias exspectarent, strategemate usus, (C. 22.) et hostium classem comburit. et

Amilcarem obtruncat, et terrestri praelio barbaros, duplici infortunio perterritos ad internecionem caedit. Vnde Gelonis virtus ubique concelebrata est.

20. Ἡμεῖς δὲ ἀρκοῦντως διεληλυθότες περὶ τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην πραχθέντων, μεταβιβάσομεν τὴν διήγησιν ἐπὶ τὰς ἑτερογενεῖς πράξεις. Καρχηδόνιοι γὰρ συντιθέμενοι πρὸς Πέρσας τοῖς αὐτοῖς καιροῖς καταπολεμῆσαι τοὺς κατὰ τὴν Σικελίαν Ἕλληνας, μεγάλας παρασκευὰς ἐποιήσαντο τῶν πρὸς τὸν πόλεμον χρησίμων. Ὡς δ' εὐτρεπῆ πάντα αὐτοῖς ὑπῆρχε, στρατηγὸν εἵλοντο Ἀμίλκωνα, τὸν μάλιστα παρ' αὐτοῖς θαυμαζόμενον προκρίναντες. Οὗτος δὲ παραλαβὼν πεζικάς τε καὶ ναυτικὰς δυνάμεις μεγάλας, ἐξέπλευσεν ἐκ τῆς Καρχηδόνος, ἔχων πεζὴν μὲν δύναμιν οὐκ ἐλάττω τῶν τριάκοντα μυριάδων, ναῦς δὲ μακρὰς πλείους τῶν διχιλίων, καὶ χωρὶς δὲ πολλὰς ναῦς φορτίδας τὰς κομιζούσας τὴν ἀγορὰν, ὑπὲρ τὰς τριχιλίας. Οὗτος μὲν οὖν διανύσας τὸ Λιβυκὸν πέλαγος, καὶ χειμασθεὶς, ἀπέβαλε τῶν σκαφῶν τὰ κομίζοντα τοὺς ἵππεῖς καὶ τὰ ὅπλα. Καταπλεύσας δὲ τῆς Σικελίας εἰς τὸν ἐν τῷ Πανόρμῳ λιμένα, διαπεπολεμηκέναι τὸν πόλεμον ἔφησε· πεφοβῆσθαι γὰρ, μή ποτε ἡ θάλαττα τοὺς Σικελιώτας ἐξέληται τῶν κινδύνων. Ἐπὶ δὲ τρεῖς ἡμέρας ἀναλαβὼν τοὺς στρατιώτας, καὶ διορθωσάμενος τὴν ἐν τῷ χειμῶνι γενομένην ναυαγίαν, προῆγε μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ τὴν Ἱμέραν, συμπαραπλέοντος τοῦ ναυτικοῦ. Ὡς δ' ἦλθε πλησίον τῆς προειρημένης πόλεως, δύο παρεμβολὰς ἔθετο, τὴν μὲν τῷ πεζῷ στρατεύματι, τὴν δὲ τῇ ναυτικῇ δυνάμει· καὶ τὰς μὲν μακρὰς ναῦς ἅπάσας

ἐνεώλκησε, καὶ τάφρῳ βαθείᾳ καὶ τείχει ξυλίνῳ παριέλαβε· τὴν δὲ τῶν πεζῶν παρεμβολὴν ὠχύρωσεν, ἀντιπρόσωπον ποιήσας τῇ πόλει, καὶ παρεκτείνας ἀπὸ τοῦ ναυτικοῦ παρατειχίσματος μέχρι τῶν ὑπερκειμένων λόφων. Καθόλου δὲ πᾶν τὸ πρὸς δυσμὰς μέρος καταλαβόμενος, τὴν μὲν ἀγορὰν ἅπασαν ἐκ τῶν φορτίδων νεῶν ἐξείλετο, τὰ δὲ λοιπὰ ἅπαντα ταχέως ἐξαπέστειλε, προστάξας ἔκ τε τῆς Λιβύης καὶ Σαρδοῦς σῖτον καὶ τὴν ἄλλην ἀγορὰν κομίζειν. Αὐτὸς δὲ τοὺς ἀρίστους τῶν στρατιωτῶν ἀναλαβών, ἦρεν ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ τῶν Ἱμεραίων τοὺς ἐπεξιόντας τρεψάμενος, καὶ πολλοὺς ἀνελών, κατεπλήξατο τοὺς ἐν τῇ πόλει. Διὸ καὶ Θήρων ὁ Ἀκραγαντίνων δυνάστης, ἔχων δύναμιν ἱκανήν, καὶ παραφυλάττων τὴν Ἱμέραν, φοβηθεὶς εὐθὺς ἀπέστειλεν εἰς τὰς Συρακούσας, ἀξιῶν τὸν Γέλωνα βοηθεῖν τὴν ταχίστην.

21. Ὁ δὲ Γέλων καὶ αὐτὸς ἡτοιμακὼς ἦν τὴν δύναμιν· πυθόμενος δὲ τὴν τῶν Ἱμεραίων ἀθυμίαν, ἀνέζευξεν ἐκ τῶν Συρακουσῶν κατὰ σπουδήν, ἔχων πεζοὺς μὲν οὐκ ἐλάττους τῶν πεντακισμυρίων, ἱππεῖς δὲ ὑπὲρ τοὺς πεντακισχιλίους. Διανύσας δὲ ταχέως τὴν ὁδόν, καὶ πλησιάσας τῇ πόλει τῶν Ἱμεραίων, ἐποίησε θαρρεῖν τοὺς πρότερον καταπεπληγμένους τὰς τῶν Καρχηδονίων δυνάμεις. Αὐτὸς μὲν γὰρ στρατοπεδείαν οἰκείαν βαλόμενος τῶν περὶ τὴν πόλιν τόπων, ταύτην μὲν ὠχύρωσε, τάφρῳ βαθείᾳ καὶ χαρακώματι περιλαβών· τοὺς δ' ἱππεῖς ἅπαντας ἐξαπέστειλεν ἐπὶ τοὺς κατὰ τὴν χώραν πλανωμένους

τῶν πολεμίων, καὶ περὶ τὰς ὠφελείας διατρίβοντας. Οὗτοι δὲ παραδόξως ἐπιφανέντες διεσπαρμένοις ἀτάκτως κατὰ τὴν χώραν, τοσούτους ἀνῆγον αἰχμαλώτους, ὅσους ἕκαστος ἄγειν ἠδύνατο. Εἰσαχθέντων δὲ αἰχμαλώτων εἰς τὴν πόλιν πλειόνων ἢ μυρίων, ὁ μὲν Γέλων μεγάλης ἀποδοχῆς ἐτύγχανεν· οἱ δὲ κατὰ τὴν Ἱμέραν κατεφρόνησαν τῶν πολεμίων. Ἀκόλουθα δὲ τούτοις πράττων ὁ μὲν Γέλων ἁπάσας τὰς πύλας, ἃς διὰ φόβον πρότερον ἀνῳκοδόμησαν οἱ περὶ Θήρωνα, ταύτας τοὐναντίον διὰ τὴν καταφρόνησιν ἐξῳκοδόμησεν, καὶ ἄλλας προσκατεσκεύασε, δι' ὧν ἦν εὔχρηστός τε πρὸς τὰς κατεπειγούσας χρείας..... Καθόλου δὲ Γέλων στρατηγίᾳ καὶ συνέσει διαφέρων, εὐθὺς ἐζήτει δι' οὗ τρόπου καταστρατηγήσας τοὺς βαρβάρους, ἀκινδύνως αὐτῶν ἄρδην ἀνέλῃ τὴν δύναμιν. Συνεβάλετο δὲ αὐτῷ καὶ τὸ αὐτόματον πρὸς τὴν ἐπίνοιαν μεγάλα, τοιαύτης γενομένης περιστάσεως. Κρίναντος αὐτοῦ τὰς τῶν πολεμίων ναῦς ἐμπρῆσαι, καὶ τοῦ Ἀμίλκα διατρίβοντος μὲν κατὰ τὴν ναυτικὴν στρατοπεδείαν, παρασκευαζομένου δὲ θύειν τῷ Ποσειδῶνι μεγαλοπρεπῶς, ἦκον ἀπὸ τῆς χώρας ἱππεῖς ἄγοντες πρὸς τὸν Γέλωνα βιβλιαφόρον, ἐπιστολὰς κομίζοντα παρὰ Σελινουντίων, ἐν αἷς ἦν γεγραμμένον, ὅτι πρὸς ἣν ἔγραψεν ἡμέραν Ἀμίλκας ἀποστεῖλαι τοὺς ἱππεῖς, πρὸς αὐτὴν ἐκπέμψουσιν. Οὔσης δὲ τῆς ἡμέρας ταύτης καθ' ἣν ἔμελλε συντελεῖν τὴν θυσίαν Ἀμίλκας, κατὰ ταύτην Γέλων ἀπέστειλεν ἰδίους ἱππεῖς, οἷς ἦν προστεταγμένον περιελθεῖν τοὺς πλησίον τόπους, καὶ προσελαύνειν ἅμ' ἡμέρᾳ πρὸς

τὴν ναυτικὴν στρατοπεδείαν, ὡς ὄντας Σελινουντίων συμμάχους· γενομένους δὲ ἐντὸς τοῦ ξυλίνου τείχους, τὸν μὲν Ἀμίλκαν ἀποκτεῖναι, τὰς δὲ ναῦς ἐμπρῆσαι. Ἐξέπεμψε δὲ καὶ σκοπους εἰς τοὺς ὑπερκειμένους λόφους, οἷς προσέταξεν, ὅταν ἴδωσι τοὺς ἱππεῖς γενομένους ἐντὸς τοῦ τείχους, ἆραι τὸ σύσσημον. Αὐτὸς δ' ἅμ' ἡμέρᾳ τὴν δύναμιν διατεταχὼς, ἀνέμενε τὴν ἀπὸ τῶν σκοπῶν ἐσομένην δήλωσιν.

22. Τῶν δὲ ἱππέων ἅμα τῇ κατὰ τὸν ἥλιον ἀνατολῇ προσιππευσάντων τῇ ναυτικῇ τῶν Καρχηδονίων στρατοπεδείᾳ, καὶ προσδεχθέντων ὑπὸ τῶν φυλάκων ὡς συμμάχων, οὗτοι μὲν εὐθὺς προσδραμόντες τῷ Ἀμίλκᾳ περὶ τὴν θυσίαν γινομένῳ, τοῦτον μὲν ἀνεῖλον, τὰς δὲ ναῦς ἐνέπρησαν· ἔπειτα τῶν σκοπῶν ἀράντων τὸ σύσσημον, ὁ Γέλων πάσῃ τῇ δυνάμει συντεταγμένῃ προσῆγεν ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν Καρχηδονίων. Οἱ δὲ ἐν τῇ στρατοπεδείᾳ τῶν Φοινίκων ἡγεμόνες, τὸ μὲν πρῶτον ἐξαγαγόντες τὴν δύναμιν, ἀπήντων τοῖς Σικελοῖς, καὶ συνάψαντες μάχην, εὐρώστως ἠγωνίζοντο· ὁμοῦ δὲ ταῖς σάλπιγξιν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς στρατοπέδοις ἐσήμαινον τὸ πολεμικόν, καὶ κραυγὴ τῶν δυνάμεων ἐναλλὰξ ἐγίνετο, φιλοτιμουμένων ἀμφοτέρων τῷ μεγέθει τῆς βοῆς ὑπεραίρειν τοὺς ἀντιτεταγμένους. Πολλοῦ δὲ γενομένου φόνου, καὶ τῆς μάχης δεῦρο κἀκεῖσε ταλαντευομένης, ἄφνω τῆς κατὰ τὰς ναῦς φλογὸς ἀρθείσης εἰς ὕψος, καί τινων ἀπαγγειλάντων τὸν τοῦ στρατηγοῦ φόνον, οἱ μὲν Ἕλληνες ἐθαρρήσαν, καὶ [ταῖς φωναῖς] ταῖς ἐλπίσι τῆς νίκης ἐπαρθέντες τοῖς φρο-

νήμασιν, ἐπέκειντο θρασύτερον τοῖς βαρβάροις· οἱ δὲ Καρχηδόνιοι κάταπλαγέντες καὶ τὴν νίκην ἀπογνόντες, πρὸς φυγὴν ἐτράπησαν. Τοῦ δὲ Γέλωνος παραγγείλαντος μηδένα ζωγρεῖν, πολὺς ἐγένετο φόνος τῶν φευγόντων· καὶ πέρας κατεκόπησαν αὐτῶν οὐκ ἐλάττους τῶν πεντεκαίδεκα μυριάδων. Οἱ δὲ λοιποὶ φεύγοντες ἐπί τινα τόπον ἐρυμνόν, τὸ μὲν πρῶτον ἠμύνοντο τοὺς βιαζομένους, ἄνυδρον δὲ κατειληφότες τόπον, καὶ τῷ δίψει πιεζόμενοι, ἠναγκάσθησαν ἑαυτοὺς παραδοῦναι τοῖς κρατοῦσι. Γέλων δὲ ἐπιφανεστάτῃ μάχῃ νικήσας, καὶ ταύτην κατωρθωκὼς μάλιστα διὰ τῆς ἰδίας στρατηγίας, περιβόητον ἔσχε τὴν δόξαν, οὐ μόνον παρὰ τοῖς Σικελιώταις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. Οὐδεὶς γὰρ τῶν πρὸ αὐτοῦ μνημονεύεται τοιούτῳ στρατηγήματι κεχρημένος, οὐδὲ πλείονας ἐν μιᾷ παρατάξει κατακόψας τῶν βαρβάρων, οὐδὲ πλῆθος αἰχμαλώτων τοσοῦτον χειρωσάμενος.

(C. 23.) Et recte haec pugna Plataeensi illi opponitur, cuius praeterea duces indigne sunt a suis habiti, quum Gelo, maiores subinde honores nactus, in regno consenuerit, flebilisque omnibus diem obierit.

23. Διὸ καὶ πολλοὶ τῶν συγγραφέων παραβάλλουσι ταύτην τὴν μάχην τῇ περὶ Πλαταιὰς γενομένῃ τοῖς Ἕλλησι, καὶ στρατήγημα τὸ Γέλωνος τοῖς ἐπινοήμασι τοῖς Θεμιστοκλέους· καὶ τὸ πρωτεῖον, διὰ τὰς ἀμφοτέρων ὑπερβολὰς τῆς ἀρετῆς, οἱ μὲν τούτοις, οἱ δὲ τοῖς ἑτέροις ἀπονέμουσι. Καὶ γὰρ τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τῶν κατὰ τὴν Σικελίαν πρὸ τῆς μάχης καταπεπληγμένων τὸ πλῆθος τῶν βαρβα-

ρικῶν δυνάμεων, οἱ κατὰ Σικελίαν πρότερον νικήσαντες, ἐπαίησαν τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα θαῤῥῆσαι, πυθομένους τὴν τοῦ Γέλωνος νίκην. Καὶ τῶν τὴν ὅλην ἡγεμονίαν παῤ ἀμφοτέροις ἐσχηκότων, παρὰ μὲν τοῖς Πέρσαις διαπεφευγέναι τὸν βασιλέα, καὶ πολλὰς μυριάδας μετ' αὐτοῦ· παρὰ δὲ τοῖς Καρχηδονίοις μὴ μόνον ἀπολέσθαι τὸν στρατηγόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς μετασχόντας τοῦ πολέμου κατακοπῆναι, καί, τὸ δὴ λεγόμενον, μηδὲ ἄγγελον εἰς τὴν Καρχηδόνα διασωθῆναι. Πρὸς δὲ τούτοις, τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἡγεμόνων, παρὰ μὲν τοῖς Ἕλλησι Παυσανίαν καὶ Θεμιστοκλέα, τὸν μὲν ὑπὸ τῶν ἰδίων πολιτῶν θανατωθῆναι διὰ πλεονεξίαν καὶ προδοσίαν, τὸν δέ, ἐξ ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος ἐξελαθέντα, καταφυγεῖν πρὸς τὸν ἐχθρότατον Ξέρξην, καὶ παῤ ἐκείνῳ βιῶσαι μέχρι τελευτῆς· Γέλωνα δὲ μετὰ τὴν μάχην ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἀποδοχῆς τυγχάνοντα παρὰ τοῖς Συρακουσίοις, ἐγγηράσαι τῇ βασιλείᾳ, καὶ τελευτῆσαι θαυμαζόμενον· καὶ τοσοῦτον ἰσχύσαι τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν παρὰ τοῖς πολίταις, ὥστε καὶ τρισὶν ἐκ τῆς οἰκίας ἐκείνου τὴν ἀρχὴν διαφυλαχθῆναι. Ἀλλὰ γὰρ τούτων οἱ δικαίαν δόξαν κεκτημένοι τοὺς προσήκοντας ἐπαίνους καὶ παῤ ἡμῶν ἔχουσιν.

(C. 24.) Idem dies Geloni victoriam, et Leonidae gloriosam mortem attulit. Confecto ad Himeram proelio, quae commune incendium evaserant, naves patriam repetentes atrox tempestas discussit. Pauci ex naufragio servati, qui Carthaginiensibus cladem nuntiarent. Hi inexspectata re attoniti, legatos ad Gelonem mittere decernunt.

24. Ἐπὶ δὲ τὸ συνεχὲς τοῖς προειρημένοις μεταβησόμεθα. Συνέβη γὰρ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὸν Γέλωνα

νικῆσαι, καὶ τοὺς περὶ Θερμοπύλας μετὰ Λεωνίδου διαγωνίσασθαι πρὸς Ξέρξην· ὥσπερ ἐπίτηδες τοῦ δαιμονίου περὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ποιήσαντος γενέσθαι τήν τε καλλίστην νίκην καὶ τὴν ἐνδοξοτάτην ἥτταν. Μετὰ δὲ τὴν γενομένην μάχην πρὸς τῇ πόλει τῶν Ἱμεραίων, εἴκοσι νᾶυς μακραὶ διέφυγον τὸν κίνδυνον, ἃς Ἀμίλκας οὐκ ἐνεώλκησεν πρὸς τὰς ἀναγκαίας χρείας. Διὸ καὶ τῶν ἀνδρῶν σχεδὸν ἁπάντων, τῶν μὲν ἀνῃρημένων, τῶν δὲ ἐζωγρημένων, ἔφθασαν αὗται τὸν ἀπόπλουν ποιησάμεναι· πολλοὺς δὲ τῶν φευγόντων ἀναλαβοῦσαι, καὶ διὰ τοῦτο φατάγομοι γενόμεναι, περιέπεσον χειμῶνι καὶ πᾶσαι διεφθάρησαν. Ὀλίγοι δέ τινες ἐν μικρῷ σκάφει διασωθέντες εἰς Καρχηδόνα, διεσάφησαν τοῖς πολίταις, σύντομον ποιησάμενοι τὴν ἀπόφασιν, ὅτι πάντες, οἱ διαβάντες εἰς τὴν Σικελίαν, ἀπολώλασιν. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι παρ' ἐλπίδας μεγάλῃ συμφορᾷ περιπεσόντες ἐπὶ τοσοῦτον κατεπλάγησαν, ὥστε τὰς νύκτας ἅπαντας διαγρυπνεῖν φυλάττοντας τὴν πόλιν, ὡς τοῦ Γέλωνος πάσῃ τῇ δυνάμει παραχρῆμα διεγνωκότος πλεῖν ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα. Διὰ δὲ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολωλότων ἥ τε πόλις ἐπένθησε κοινῇ, καὶ κατ' ἰδίαν αἱ τῶν ἰδιωτῶν οἰκίαι κλαυθμοῦ καὶ πένθους ἐπληροῦντο. Οἱ μὲν γὰρ υἱούς, οἱ δὲ ἀδελφοὺς ἐπεζήτουν· πλεῖστοι δὲ παῖδας ὀρφανοὶ πατέρων γεγονότες ἔρημοι ὠδύροντο τόν τε τῶν γεγεννηκότων θάνατον, καὶ τὴν ἰδίαν ἐρημίαν τῶν βοηθούντων. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, φοβούμενοι μὴ φθάσῃ διαβὰς εἰς Λιβύην Γέλων, εὐθὺς ἐξέπεμψαν πρὸς αὐτὸν πρες-

βευτὰς αὐτοκράτορας, τοὺς δυνατωτάτους εἰπεῖν τε καὶ βουλεύσασθαι.

(C. 25.) Gelo militum virtutem praemiis affecit, Syracusarum et Himerae fana spoliis decorat, captivorumque incredibilem magnitudinem inter socios distribuit. Plurimos acceperant Agrigentini, qui servitio illorum ad muniendas clostas, a magistro operis Phaeaces appellatas, aliaque opera publica usi sunt. Dimissis sociis, Gelo cum civibus Syracusas rediit, Siculis omnibus gratiosissimus.

25. Ὁ δὲ Γέλων μετὰ τὴν νίκην τοὺς τε ἱππεῖς τοὺς ἀνελόντας τὸν Ἀμίλκαν δωρεαῖς ἐτίμησε, καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἠνδραγαθηκότας ἀριστείοις ἐκόσμησε. Τῶν δὲ λαφύρων τὰ καλλιστεύοντα παρεφύλαξε, βουλόμενος τοὺς ἐν ταῖς Συρακούσαις νεὼς κοσμῆσαι τοῖς σκύλοις· τῶν δ' ἄλλων πολλὰ μὲν ἐν Ἱμέρᾳ προσήλωσε τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν ἱερῶν, τὰ δὲ λοιπὰ μετὰ τῶν αἰχμαλώτων διεμέρισε τοῖς συμμάχοις, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν συστρατευσάντων τὴν ἀναλογίαν ποιησάμενος. Αἱ δὲ πόλεις εἰς πέδας κατέστησαν τοὺς διαιρεθέντας αἰχμαλώτους, καὶ τὰ δημόσια τῶν ἔργων διὰ τούτων ἐπεσκεύαζον. Πλείστους δὲ λαβόντες Ἀκραγαντῖνοι, τήν τε πόλιν ἑαυτῶν καὶ τὴν χώραν ἐκόσμησαν. Τοσοῦτον γὰρ παρ' αὐτοῖς τῶν ἡλωκότων ἦν τὸ πλῆθος, ὥστε πολλοὺς τῶν ἰδιωτῶν παρ' αὐτοῖς ἔχειν δεσμώτας πεντακοσίους. Συνεβάλετο γὰρ αὐτοῖς εἰς τὸ πλῆθος τῶν αἰχμαλώτων, οὐ μόνον ὅτι πολλοὺς στρατιώτας ἀπεσταλκότες ἦσαν ἐπὶ τὴν μάχην, ἀλλὰ καὶ διότι γενομένης τῆς τροπῆς πολλοὶ τῶν φευγόντων εἰς τὴν μεσόγειον ἀνεχώρησαν, μάλιστα δὲ εἰς τὴν Ἀκραγαντίνων· ὧν ἁπάντων ὑπὸ τῶν Ἀκραγαντίνων ζωγρηθέντων, ἔγεμεν ἡ πόλις τῶν ἁλωκότων. Πλείστων δὲ

εἰς τὸ δημόσιον ἀνενεχθέντων, οὗτοι μὲν τοὺς λίθους ἔτεμνον, ἐξ ὧν οὐ μόνον οἱ μέγιστοι τῶν θεῶν ναοὶ κατεσκευάσθησαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τῶν ὑδάτων τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐκροὰς ὑπόνομοι κατεσκευάσθησαν, τηλικοῦτοι [δὲ] τὸ μέγεθος, ὥστε ἀξιοθέατον εἶναι τὸ κατασκεύασμα, καίπερ διὰ τὴν εὐτέλειαν καταφρονούμενον. Ἐπιστάτης δὲ γενόμενος τούτων τῶν ἔργων ὁ προαγορευόμενος Φαίαξ, διὰ τὴν δόξαν τοῦ κατασκευάσματος ἐποίησεν ἀφ' ἑαυτοῦ κληθῆναι τοὺς ὑπονόμους φαιακάς. Κατεσκεύασαν δὲ οἱ Ἀκραγαντῖνοι καὶ κολυμβήθραν πολυτελῆ, τὴν περίμετρον ἔχουσαν σταδίων ἑπτά, τὸ δὲ βάθος πηχῶν εἴκοσιν. Εἰς δὲ ταύτην ἐπαγομένων ποταμῶν καὶ κρηναίων ὑδάτων, ἰχθυοτροφεῖον ἐγένετο, πολλοὺς παρεχόμενον ἰχθῦς εἰς τρυφὴν καὶ ἀπόλαυσιν· κύκνων τε πλήθους εἰς αὐτὴν καταπταμένου, συνέβη τὴν πρόσοψιν αὐτῆς ἐπιτερπῆ γενέσθαι. Ἀλλ' αὕτη μὲν ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις ἀμεληθεῖσα συνεχώσθη, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τοῦ χρόνου κατεφθάρη. Τὴν δὲ χώραν ἅπασαν ἀγαθὴν οὖσαν, ἀμπελόφυτον ἐποίησαν καὶ δένδρεσι παντοίοις πεπυκνωμένην, ὥστε λαμβάνειν ἐξ αὐτῆς μεγάλας προσόδους. Γέλων δὲ τοὺς συμμάχους ἀπολύσας, τοὺς πολίτας ἀπήγαγεν εἰς τὰς Συρακούσας· διά τε τὸ μέγεθος τῆς εὐημερίας ἀποδοχῆς ἐτύγχανεν, οὐ μόνον παρὰ τοῖς πολίταις, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλην τὴν Σικελίαν. Ἐπήγετο γὰρ αἰχμαλώτων τοσοῦτον πλῆθος, ὥστε δοκεῖν ὑπὸ τῆς νήσου γεγονέναι τὴν Λιβύην ὅλην αἰχμάλωτον.

(C. 26.) In ipsos hostes mitis et clemens, aequas pacis conditiones Carthaginiensibus concedit. Qui aurea corona uxorem eius donant, unde numus cusus, ab ipsa Damaretius nominatus. Tum Gelo vitae omnem rationem Syracusanis nudus exponit, laudatusque a cunctis, de praeda vel exstruit templa, vel exornat. — In hoc ipsum tempus Pindari aetas incidit.

26. Εὐθὺς δὲ καὶ τῶν πρότερον ἐναντιουμένων πόλεών τε καὶ δυναστῶν παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, ἐπὶ μὲν τοῖς ἠγνοημένοις αἰτούμενοι συγγνώμην, εἰς δὲ τὸ λοιπὸν ἐπαγγελλόμενοι πᾶν ποιήσειν τὸ προσταττόμενον. Ὁ δὲ πᾶσιν ἐπιεικῶς χρησάμενος, συμμαχίαν συνετίθετο καὶ τὴν εὐτυχίαν ἀνθρωπίνως ἔφερεν, οὐκ ἐπὶ τούτων μόνων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν πολεμιωτάτων Καρχηδονίων. Παραγενομένων γὰρ πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς Καρχηδόνος τῶν ἀπεσταλμένων πρέσβεων, καὶ μετὰ δακρύων δεομένων ἀνθρωπίνως αὐτοῖς χρήσασθαι, συνεχώρησε τὴν εἰρήνην. Ἐπράξατο δὲ παρ' αὐτῶν τὰς εἰς τὸν πόλεμον γεγενημένας δαπάνας, ἀργυρίου δισχίλια τάλαντα· καὶ δύο ναοὺς προσέταξεν οἰκοδομῆσαι, καθ' οὓς ἔθει τὰς συνθήκας ἀνατεθῆναι. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τῆς σωτηρίας παραδόξως τετευχότες, τάῦτα τε δώσειν προσεδέξαντο, καὶ στέφανον χρυσοῦν τῇ γυναικὶ τοῦ Γέλωνος Δαμαρέτῃ προσωμολόγησαν. Αὕτη γὰρ ὑπ' αὐτῶν ἀξιωθεῖσα συνήργησε πλεῖστον εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς εἰρήνης· καὶ στεφανωθεῖσα ὑπ' αὐτῶν ἑκατὸν ταλάντοις χρυσίου, νόμισμα ἐξέκοψε τὸ κληθὲν ἀπ' ἐκείνης Δαμαρέτιον. Τοῦτο δ' εἶχεν Ἀττικὰς δραχμὰς δέκα· ἐκλήθη δὲ παρὰ τοῖς Σικελιώταις ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ πεντηκοντάλιτρον. Ὁ δὲ Γέλων ἐχρῆτο πᾶσιν ἐπιεικῶς, μάλιστα μὲν διὰ τὸν

ἴδιον τρόπον, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ σπεύδων ἅπαντας ἔχειν ταῖς εὐνοίαις ἰδίους· παρεσκευάζετο γὰρ πολλῇ δυνάμει πλεῖν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ συμμαχεῖν τοῖς Ἕλλησι κατὰ τῶν Περσῶν. Ἤδη δὲ τούτου μέλλοντος ποιεῖσθαι τὴν ἀναγωγήν, κατέπλευσάν τινες ἐκ Κορίνθου διασαφοῦντες νενικηκέναι τῇ ναυμαχίᾳ τοὺς Ἕλληνας περὶ Σαλαμῖνα, καὶ τὸν Ξέρξην μετὰ μέρους τῆς δυνάμεως ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀπηλλάχθαι. Διὸ καὶ τῆς ὁρμῆς ἐπισχών, τὴν προθυμίαν τῶν στρατιωτῶν ἀποδεξάμενος, συνήγαγεν ἐκκλησίαν, πρυτάξας ἅπαντας ἀπαντᾶν μετὰ τῶν ὅπλων. Αὐτὸς δὲ οὐ μόνον τῶν ὅπλων γυμνὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἦλθεν, ἀλλὰ καὶ ἀχίτων ἐν ἱματίῳ προελθών, ἀπελογήσατο μὲν περὶ παντὸς τοῦ βίου καὶ τῶν πεπραγμένων αὐτῷ πρὸς τοὺς Συρακουσίους. Ἐφ' ἑκάστῳ δὲ τῶν λεγομένων ἐπισημαινομένων τῶν ὄχλων, καὶ θαυμαζόντων, μάλιστα ὅτι γυμνὸν ἑαυτὸν παραδεδώκει τοῖς βουλομένοις αὐτὸν ἀνελεῖν, τοσοῦτον ἀπεῖχε τοῦ μὴ τυχεῖν τιμωρίας ὡς τύραννος, ὥστε μιᾷ φωνῇ πάντας ἀποκαλεῖν εὐεργέτην, καὶ σωτῆρα, καὶ βασιλέα. Ἀπὸ δὲ τούτων γενόμενος ὁ Γέλων, ἐκ μὲν τῶν λαφύρων κατεσκεύασε ναοὺς ἀξιολόγους Δήμητρος καὶ Κόρης· χρυσοῦν δὲ τρίποδα ποιήσας ἀπὸ ταλάντων δεκαέξ, ἀνέθηκεν εἰς τὸ τέμενος τὸ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνι χαριστήριον. Ἐπεβάλετο δὲ ὕστερον καὶ κατὰ τὴν Αἴτνην κατασκευάζειν νεὼν Δήμητρος· ἐννεὼς δὲ οὔσης, τοῦτον μὲν οὐ συνετέλεσε, μεσολαβηθεὶς τὸν βίον ὑπὸ τῆς πεπρωμένης. Τῶν δὲ μελοποιῶν Πίνδαρος ἦν ἀκμάζων κατὰ τοὺ-

μενοι, τοὺς Ἕλληνας ἐγκαταλείψουσι· τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις εἶπον, ὡς αὐτοὶ μὲν ἦν πρότερον ἐποιοῦντο φροντίδα τῆς Ἑλλάδος, καὶ μετὰ ταῦτα πειράσονται τὴν αὐτὴν διαφυλάττειν· ἐκείνους δ' ἠξίουν τὴν ταχίστην ἐλθεῖν εἰς τὴν Ἀττικὴν μετὰ πάντων τῶν συμμάχων· πρόδηλον γὰρ εἶναι διότι Μαρδόνιος, ἠναντιωμένων τῶν Ἀθηναίων αὐτῷ, μετὰ δυνάμεως ἥξει ἐπὶ τὰς Ἀθήνας· ὃ καὶ συνέβη γενέσθαι. Ὁ γὰρ Μαρδόνιος ἐν τῇ Βοιωτίᾳ διατρίβων μετὰ τῶν δυνάμεων, τὸ μὲν πρῶτον τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων ἐπειρᾶτό τινας ἀφιστάνειν, χρήματα διαπεμπόμενος τοῖς προεστηκόσι τῶν πόλεων· μετὰ δὲ ταῦτα πυνθανόμενος τὴν τῶν Ἀθηναίων ἀπόκρισιν, καὶ παροξυνθείς, ἅπασαν ἦγεν ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν τὴν δύναμιν. Χωρὶς γὰρ τῆς δεδομένης ὑπὸ Ξέρξου στρατιᾶς πολλοὺς ἄλλους αὐτὸς Μαρδόνιος ἐκ τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας καὶ τῶν ἄλλων τῶν συμμαχίδων πόλεων ἠθροίκει, πλείους τῶν εἴκοσι μυριάδων. Τηλικαύτης δυνάμεως προαγούσης εἰς τὴν Ἀττικήν, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι βιβλιαφόρους ἀπέστειλαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, δεόμενοι βοηθεῖν· βραδυνόντων δὲ αὐτῶν καὶ τῶν βαρβάρων ἐμβαλλόντων εἰς τὴν Ἀττικήν, κατεπλάγησαν, καὶ πάλιν ἀναλαβόντες τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τῶν ἄλλων ὅσα δυνατὸν ἦν ταχέως ἀποκομίζειν, ἐξέλιπον τὴν πατρίδα, καὶ συνέφυγον πάλιν εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Ὁ δὲ Μαρδόνιος χαλεπῶς ἔχων πρὸς αὐτούς, τὴν χώραν ἅπασαν κατέφθειρε, καὶ τὴν

πόλιν παντελῶς κατεσκαψε, καὶ τὰ ἱερὰ τὰ καταλελειμμένα παντελῶς ἐλυμήνατο.

(C. 29.) Consentiunt Graeci patriam defendendam Plataeisque pro libertate dimicandum esse. Itaque Diis vota nuncupant, iureiurando se ad bellum obstringunt, et per Cithaeronem in Boeotiam traiiciunt, duce Aristide, imperium gerente Pausania.

29. Ἐπανελθόντος δὲ εἰς τὰς Ἀθήνας τοῦ Μαρδονίου μετὰ τῆς δυνάμεως, ἔδοξε τοῖς συνέδροις τῶν Ἑλλήνων παραλαβεῖν τοὺς Ἀθηναίους, καὶ πανδημεὶ προσελθόντας εἰς τὰς Πλαταιὰς, διαγωνίσασθαι περὶ τῆς ἐλευθερίας· εὔξασθαι δὲ καὶ τοῖς θεοῖς, ἐὰν νικήσωσιν, ἄγειν κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν τοὺς Ἕλληνας ἐλευθερίαν κοινήν, καὶ τὸν ἐλευθέριον ἀγῶνα συντελεῖν ἐν ταῖς Πλαταιαῖς. Συναχθέντων δὲ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν ἰσθμόν, ἐδόκει τοῖς πᾶσιν ὅρκον ὀμόσαι περὶ τοῦ πολέμου, τὸν στέξοντα μὲν τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν, ἀναγκάσοντα δὲ γενναίως τοὺς κινδύνους ὑπομένειν. Ὁ δὲ ὅρκος ἦν τοιοῦτος· Οὐ ποιήσομαι περὶ πλείονος τὸ ζῆν τῆς ἐλευθερίας, οὐδὲ καταλείψω τοὺς ἡγεμόνας οὔτε ζῶντας οὔτε ἀποθανόντας· ἀλλὰ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τελευτήσαντας τῶν συμμάχων πάντας θάψω· καὶ κρατήσας τῷ πολέμῳ τῶν βαρβάρων, οὐδεμίαν τῶν ἀγωνισαμένων πόλεων ἀνάστατον ποιήσω· καὶ τῶν ἱερῶν τῶν ἐμπρησθέντων καὶ καταβληθέντων οὐδὲν ἀνοικοδομήσω, ἀλλ' ὑπόμνημα τοῖς ἐπιγινομένοις ἐάσω καὶ καταλείψω τῆς τῶν βαρβάρων ἀσεβείας. Τὸν δὲ ὅρκον ὀμόσαντες, ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὴν Βοιωτίαν διὰ τοῦ Κιθαιρῶνος, καὶ πρὸς τὰς ὑπωρείας καταντήσαντες πλησίον τῶν Ἐρυθρῶν, αὐτοῦ κατεστρατο-

πέδευσαν. Ἡγεῖτο δὲ τῶν μὲν Ἀθηναίων Ἀριστείδης, τῶν δὲ συμπάντων Παυσανίας, ἐπίτροπος ὢν τοῦ Λεωνίδου παιδός.

(C. 30.) Mardonius, eductis copiis, castrisque ad Asopum positis et ligneo vallo munitis, vehemens proelium init. Fugatis Persis, animus crescit Graecorum, qui ad obtinendam victoriam in locum opportuniorem castra transferunt.

30. Μαρδόνιος δὲ πυθόμενος τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν προάγειν ἐπὶ Βοιωτίαν, προῆλθεν ἐκ τῶν Θηβῶν· καὶ παραγενόμενος ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν ποταμόν, ἔθετο παρεμβολήν, ἣν ὠχύρωσε τάφρῳ βαθείᾳ, καὶ τείχει ξυλίνῳ περιέλαβεν. Ἦν δὲ ὁ σύμπας ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων εἰς δέκα μυριάδας, τῶν δὲ βαρβάρων εἰς πεντήκοντα. Πρῶτοι δὲ κατήρξαντο μάχης οἱ βάρβαροι, νυκτὸς ἐκχυθέντες ἐπ' αὐτούς, καὶ πᾶσι τοῖς ἱππεῦσι πρὸς τὴν στρατοπεδείαν ἐπελάσαντες. Τῶν δὲ Ἀθηναίων προαισθομένων καὶ συντεταγμένῃ τῇ στρατιᾷ τεθαρρηκότως ἁπάντων, συνέβη καρτερὰν γενέσθαι μάχην. Τέλος δὲ τῶν Ἑλλήνων οἱ μὲν ἄλλοι πάντες τοὺς καθ' αὑτοὺς ταχθέντας τῶν βαρβάρων ἐτρέψαντο· μόνοι δὲ Μεγαρεῖς πρός τε τὸν ἵππαρχην καὶ τοὺς ἀρίστους τῶν Περσῶν ἱππεῖς ἀνθεστῶτες, καὶ πιεζόμενοι τῇ μάχῃ, τὴν μὲν τάξιν οὐ κατέλιπον, πρὸς δὲ τοὺς Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους πέμψαντές τινας ἐξ αὐτῶν, ᾔτουν κατὰ τάχος βοηθῆσειν. Ἀριστείδου δὲ τοὺς περὶ αὐτὸν τῶν Ἀθηναίων ταχέως ἀποστείλαντος τοὺς ἐπιλέκτους, συστραφέντες οὗτοι καὶ προσπεσόντες τοῖς βαρβάροις, τοὺς μὲν Μεγαρεῖς ἐξεῖλοντο τῶν κινδύνων τῶν ἐπικειμένων, τῶν δὲ

Περσῶν αὐτόν τε τὸν ἵππάρχην καὶ πολλοὺς ἄλλους ἀποκτείναντες, τοὺς λοιποὺς ἔτρεψαντο. Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες, ὥσπερ τινὶ προαγῶνι λαμπρῶς προτερήσαντες, εὐέλπιδες ἐγένοντο περὶ τῆς ὁλοσχεροῦς νίκης. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκ τῆς ὑπωρείας μετεστρατοπέδευσαν εἰς ἕτερον τόπον, εὐθετώτερον πρὸς τὴν ὁλοσχερῆ νίκην. Ἦν γὰρ ἐκ μὲν τῶν δεξιῶν γεώλοφος ὑψηλός, ἐκ δὲ τῶν εὐωνύμων ὁ Ἀσωπὸς ποταμός· τὸν δ' ἀνὰ μέσον τόπον ἐπεῖχεν ἡ στρατοπεδεία, πεφραγμένη τῇ φύσει καὶ ταῖς τῶν τόπων ἀσφαλείαις. Τοῖς μὲν οὖν Ἕλλησιν ἐμφρόνως βουλευσαμένοις πολλὰ συνεβάλετο πρὸς τὴν νίκην ἡ τῶν τόπων στενοχωρία· οὐ γὰρ ἦν ἐπὶ πολὺ μῆκος παρατείνειν τὴν φάλαγγα τῶν Περσῶν· ὥστε ἀχρήστους εἶναι συνέβαινε τὰς πολλὰς μυριάδας τῶν βαρβάρων. Διόπερ οἱ περὶ τὸν Παυσανίαν καὶ Ἀριστείδην θαῤῥήσαντες τοῖς τόποις, προῆγον τὴν δύναμιν εἰς τὴν μάχην, καὶ συντάξαντες ἑαυτοὺς οἰκείως τῆς περιστάσεως, ἦγον ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

(C. 31.) Dum Mardonius cum delectorum manu in acie consistebat, barbari animose contenderunt: illo extincto, trepidantes diffugiunt.

31. Μαρδόνιος δὲ συναναγκαζόμενος βαθεῖαν ποιῆσαι τὴν φάλαγγα, διέταξε τὴν δύναμιν ὅπως ποτὲ ἔδοξεν αὐτῷ συμφέρειν, καὶ μετὰ βοῆς ἀπήντησε τοῖς Ἕλλησιν. Ἔχων δὲ περὶ αὐτὸν τοὺς ἀρίστους, πρῶτος ἐνέβαλεν εἰς τοὺς ἀντιτεταγμένους Λακεδαιμονίους, καὶ γενναίως ἀγωνισάμενος, πολλοὺς ἀνεῖλε τῶν Ἑλλήνων· ἀντιταχθέντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων εὐρώστως, καὶ πάντα κίνδυνον

ὑπομενόντων προθύμως, πολὺς ἐγίνετο φόνος τῶν βαρβάρων. Ἕως μὲν οὖν συνέβαινε τὸν Μαρδόνιον μετὰ τῶν ἐπιλέκτων προκινδυνεύειν, εὐψύχως ὑπέμενον τὸ δεινὸν οἱ βάρβαροι· ἐπεὶ δ' ὅ, τε Μαρδόνιος ἀγωνιζόμενος ἐνθύμως ἔπεσε, καὶ τῶν ἐπιλέκτων οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ κατετρώθησαν, ἀνατρεπόντες ταῖς ψυχαῖς πρὸς φυγὴν ὥρμησαν· ἐπικειμένων δὲ τῶν Ἑλλήνων, οἱ μὲν πλείους τῶν βαρβάρων εἰς τὸ ξύλινον τεῖχος συνέφυγον, τῶν δ' ἄλλων οἱ μὲν μετὰ Μαρδονίου ταχθέντες Ἕλληνες εἰς τὰς Θήβας ἀνεχώρησαν, τοὺς δὲ λοιποὺς ὄντας πλείους τῶν τετρακισμυρίων ἀναλαβὼν Ἀρταβάζος, ἀνὴρ παρὰ Πέρσαις ἐπαινούμενος, εἰς θάτερον μέρος ἔφυγε· καὶ σύντονον τὴν ἀναχώρησιν ποιησάμενος, προῆγεν ἐπὶ τῆς Φωκίδος.

(C. 32.) Palantes insequuntur Graeci, nec vallum illis profuit, nec praesidium Thebanorum, qui et ipsi ab Atheniensibus repelluntur. Et periculosum est visum, supplicibus vitam cum captivitate donare.

32. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον ἐν τῇ φυγῇ τῶν βαρβάρων σχισθέντων, ὁμοίως καὶ τὸ τῶν Ἑλλήνων πλῆθος διεμερίσθη. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ καὶ Πλαταιεῖς καὶ Θεσπιεῖς τοὺς ἐπὶ Θηβῶν ὁρμήσαντας ἐδίωξαν· Κορίνθιοι δὲ καὶ Σικυώνιοι καὶ Φλιάσιοι καί τινες ἕτεροι τοῖς μετὰ Ἀρταβάζου φεύγουσιν ἐπηκολούθησαν· Λακεδαιμόνιοι δὲ μετὰ τῶν λοιπῶν τοὺς εἰς τὸ ξύλινον τεῖχος καταφυγόντας διώξαντες, ἐπόρθησαν προθύμως. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, δεξάμενοι τοὺς φεύγοντας καὶ προσαναλαβόντες, ἐπέθεντο τοῖς διώκουσιν Ἀθηναίοις. Γενομένης δὲ πρὸ τῶν

τειχῶν καρτερᾶς μάχης, καὶ τῶν Θηβαίων λαμπρῶς ἀγωνισαμένων, ἔπεσον μὲν οὐκ ὀλίγοι παρ' ἀμφοτέροις, τὸ δὲ τελευταῖον βιασθέντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, συνέφυγον πάλιν εἰς τὰς Θήβας. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν Ἀθηναῖοι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἀποχωρήσαντες, μετὰ τούτων ἐτειχομάχουν πρὸς τοὺς καταφυγόντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν Περσῶν· μεχάλων δὲ ἀγῶνος ἐξ ἀμφοτέρων γενομένου, καὶ τῶν μὲν βαρβάρων ἐκ τόπων ἀχρήμνων καλῶς ἀγωνισαμένων, τῶν δ' Ἑλλήνων βίᾳ προσαγόντων τοῖς ξυλίνοις τείχεσι, πολλοὶ μὲν παραβύλως ἀγωνιζόμενοι κατετιτρώσκοντο, οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῷ πλήθει τῶν βελῶν διαφθειρόμενοι τὸν θάνατον εὐψύχως ὑπέμενον. Οὐ μὴν γε τὴν ὁρμὴν καὶ βίαν τῶν Ἑλλήνων ἔσχεν οὔτε τὸ κατεσκευασμένον τεῖχος, οὔτε τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων, ἀλλὰ πᾶν τὸ ἀντιτεταγμένον ὑπείκειν ἠναγκάζετο. Ἐμιλλῶντο γὰρ πρὸς ἀλλήλους οἱ τῆς Ἑλλάδος ἡγούμενοι, Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι, μεμετεωρισμένοι μὲν ταῖς προκεχειρημέναις γνώμαις, πεποιθότες δὲ ταῖς ἑαυτῶν ἀρεταῖς. Τέλος δὲ κατὰ κράτος ἁλόντες οἱ βάρβαροι, δεόμενοι ζωγρεῖν, οὐδενὸς ἐτύγχανον ἐλέου. Ὁ γὰρ στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων Παυσανίας ὁρῶν τοῖς πλήθεσιν ὑπερέχοντας τοὺς βαρβάρους, εὐλαβεῖτο μή τι παράλογον γένηται, πολλαπλασίων ὄντων τῶν βαρβάρων. Διὸ καὶ παραγγείλαντος αὐτοῦ μηδένα ζωγρεῖν, ταχὺ πλῆθος ἄπιστον νεκρῶν ἐγένετο. Τέλος δὲ οἱ Ἕλληνες ὑπὲρ τὰς δέκα μυριά-

δας τῶν βαρβάρων καταβύψαντες; μόγις ἐπαύσαντο τοῦ κτείνειν τοὺς πολεμίους.

(C. 33.) Ita trucidatis barbaris, Graeci spolia distribuunt, victuriae monumenta Delphis consecrant, fortissimis et viventibus praemia, et mortuis honores deferunt, denique de Thebanis defectionis supplicia sumunt.

33. Τοιούτων δὲ πέρας τῆς μάχης λαβούσης, οἱ μὲν Ἕλληνες τοὺς πεσόντας ἔθαψαν, ὄντας πλείους τῶν μυρίων, ἀριθμήσει τὰ λάφυρα κατὰ τὸν τῶν στρατιωτῶν ἀριθμόν. Τὴν δὲ περὶ τῶν ἀριστείων κρίσιν ἐποιήσαντο, καὶ χάριτι τοῦ πελεύσαντος, ἔκριναν ἀριστεῦσαι πόλιν μὲν Σπάρτην, ἄνδρα δὲ Παυσανίαν τὸν Λακεδαιμόνιον. Ἀρταβάζος δ' ἔχων τοὺς τῶν φευγόντων Περσῶν εἰς τετρακισμυρίους, καὶ διὰ τῆς Φωκίδος εἰς Μακεδονίαν πορευθείς, ὀξυτάταις πορείαις ἐχρῆτο, καὶ ἐσώθη μετὰ τῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν Ἀσίαν. Οἱ δ' Ἕλληνες ἐκ τῶν λαφύρων δεκάτην ἐξελόμενοι, κατεσκεύασαν χρυσοῦν τρίποδα καὶ ἀνέθηκαν εἰς Δελφούς, ἐπιγράψαντες ἐλεγεῖον τόδε·

Ἑλλάδος εὐρυχόρου σωτῆρες τόνδ' ἀνέθηκαν,
Δουλοσύνης στυγερᾶς ῥυσάμενοι πόλιας.

Ἐπέγραψαν δὲ καὶ τοῖς ἐν Θερμοπύλαις ἀποθανοῦσι Λακεδαιμονίοις, κοινῇ μὲν ἅπασι τόδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε διακοσίαις ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

ἰδίᾳ δὲ αὐτοῖς τόδε·

Ὦ ξένε, ἄγγειλον Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε
Κείμεθα, τοῖς κείνων πειθόμενοι νομίμοις.

Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος ἐκόσμησε

τοὺς τάφους τῶν ἐν τῷ Περσικῷ πολέμῳ τελευτησάντων, καὶ τὸν ἀγῶνα τὸν ἐπιτάφιον τότε πρῶτον ἐποίησε· καὶ νόμον ἔθηκε, λέγειν ἐγκώμιον τοῖς δημοσίᾳ θαπτομένοις τοὺς προαιρεθέντας τῶν ῥητόρων. Μετὰ δὲ ταῦτα Παυσανίας μὲν ὁ στρατηγὸς ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὰς Θήβας, καὶ τοὺς αἰτίους τῆς προτέρας συμμαχίας ἐξήτει πρὸς τὴν τιμωρίαν. Τῶν δὲ Θηβαίων καταπεπληγμένων τό, τε πλῆθος τῶν πολεμίων καὶ τὰς ἀρετάς, οἱ μὲν αἰτιώτατοι τῆς ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀποστάσεως ἐκουσίως ὑπομείναντες τὴν παράδοσιν, ἐκολάσθησαν ὑπὸ τοῦ Παυσανίου, καὶ πάντες ἀνῃρέθησαν.

(C. 34.) Eodem die, quo ad Plataeas depugnatum est, classi Graecorum praefecti, Leotychidas et Xanthippus, ad Graecos, Asiam tenentes, in libertatem vindicandos pugnam navalem ad Mycalen instituunt. Ignari rerum ad Plataeas actarum, pronuntiari victoriam Graecorum callide iubent. Quo facto Persae sociis Graecis non amplius fidera, Graecique de rebellione conspirare.

34. Ἐγένετο δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἰωνίαν τοῖς Ἕλλησι μεγάλη μάχη πρὸς Πέρσας, κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῇ περὶ τὰς Πλαταιὰς συντελεσθείσῃ, περὶ ἧς μέλλοντες γράφειν, ἀναλῃψόμεθα τὴν ἀπ' ἀρχῆς διήγησιν. Λεωτυχίδης γὰρ ὁ Λακεδαιμόνιος, καὶ Ξάνθιππος ὁ Ἀθηναῖος, ἡγούμενοι τῆς ναυτικῆς δυνάμεως, καὶ τὸν στόλον ἐκ τῆς περὶ Σαλαμῖνα ναυμαχίας ἀθροίσαντες εἰς Αἴγιναν, ἐν ταύτῃ διατρίψαντες ἡμέρας τινάς, ἔπλευσαν εἰς Δῆλον, ἔχοντες τριήρεις διακοσίας καὶ πεντήκοντα. Ἐνταῦθα δ' αὐτῶν ὁρμούντων, ἦκον ἐκ Σάμου πρέσβεις, ἀξιοῦντες ἐλευθερῶσαι τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἕλληνας. Οἱ δὲ περὶ τὸν Λεωτυχίδην συνεβούλευσαντες μετὰ τῶν

ἡγεμόνων, καὶ διακούσαντες τῶν Σαμίων, ἔκριναν ἐλευθεροῦν τὰς πόλεις, καὶ κατὰ τάχος ἐξέπλευσαν ἐκ Δήλου. Οἱ δὲ τῶν Περσῶν ναύαρχοι διατρίβοντες ἐν τῇ Σάμῳ, πυθόμενοι τὸν τῶν Ἑλλήνων ἐπίπλουν, ἀνήχθησαν ἐκ τῆς Σάμου πάσαις ταῖς ναυσί, καὶ κατάραντες εἰς Μυκάλην τῆς Ἰωνίας, τὰς μὲν ναῦς ἐνεώλκησαν, ὁρῶντες οὐκ ἀξιοχρέους οὔσας ναυμαχεῖν, καὶ ξυλίνῳ τείχει καὶ τάφρῳ βαθείᾳ περιέλαβον αὐτάς· οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ δυνάμεις πεζικὰς μετεπέμποντο ἐκ τῶν Σάρδεων καὶ τῶν σύνεγγυς πόλεων, καὶ συνήγαγον τοὺς ἅπαντας εἰς δέκα μυριάδας· ἐποιοῦντο δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν εἰς πόλεμον χρησίμων παρασκευάς, νομίζοντες καὶ τοὺς Ἴωνας ἀποστήσασθαι πρὸς τοὺς πολεμίους. Οἱ δὲ περὶ τὸν Λεωτυχίδην πάντὶ τῷ στόλῳ κεκοσμημένοι, προσπλεύσαντες τοῖς ἐν τῇ Μυκάλῃ βαρβάροις, ναῦν προαπέστειλαν ἔχουσαν κήρυκα τὸν μεγαλοφωνότατον τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. Τῷ δὲ προσετέτακτο προσπλεῦσαι τοῖς πολεμίοις, καὶ μεγάλῃ τῇ φωνῇ κηρύξαι, διότι οἱ Ἕλληνες, νενικηκότες ἐν Πλαταιαῖς τοὺς Πέρσας, πάρεισι νῦν ἐλευθερώσοντες τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνίδας πόλεις. Τοῦτο δ' ἐποίησαν οἱ περὶ τὸν Λεωτυχίδην, νομίζοντες τοὺς συστρατεύοντας τοῖς βαρβάροις Ἕλληνας ἀποστήσειν Περσῶν, καὶ ταραχὴν ἔσεσθαι πολλὴν ἐν τῇ τῶν βαρβάρων στρατοπεδείᾳ· ὅπερ καὶ συνέβη γενέσθαι. Τοῦ γὰρ κήρυκος προσπλεύσαντος ταῖς νενεωλκημέναις ναυσί, καὶ κηρύξαντος τὰ προστεταγμένα, συνέβη τοὺς μὲν Πέρσας ἐπι-

στῆσαι τοῖς Ἕλλησι, τοὺς δ' Ἕλληνας ἀλλήλοις συντίθεσθαι περὶ στάσεως.

(C. 35.) Postridie, confirmato victoriæ nuntio, Leotychidas suos acrius exhortatur: Persarum duces, ut militibus stimulos iniiciant, Xerxem iactant cum magna manu iam adventare.

35. Οἱ δ' Ἕλληνες κατασκεψάμενοι τὰ κατ' αὐτούς, ἀπεβίβασαν τὴν δύναμιν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ παρασκευαζομένων αὐτῶν τὰ πρὸς τὴν παράταξιν, προσέπεσε φήμη, ὅτι νενικήκασιν οἱ Ἕλληνες τοὺς Πέρσας κατὰ τὰς Πλαταιάς. Διόπερ οἱ μὲν περὶ Λεωτυχίδην ἀθροίσαντες ἐκκλησίαν, τὰ πλήθη παρεκάλεσαν εἰς τὴν μάχην, τά τε ἄλλα προφερόμενοι καὶ τὴν ἐν Πλαταιαῖς νίκην παρῳδοῦντες, δι' ἣν ὑπελάμβανον θρασυτέρους ποιήσειν τοὺς μέλλοντας ἀγωνίζεσθαι. Θαυμαστὸν δὲ ἐγένετο τὸ ἀποτέλεσμα· κατὰ γὰρ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐφάνησαν αἱ παρατάξεις γεγενημέναι, ἥ τε πρὸς τῇ Μυκάλῃ συντελεσθεῖσα καὶ ἡ κατὰ τὰς Πλαταιὰς γενομένη. Διόπερ ἔδοξαν οἱ περὶ τὸν Λεωτυχίδην οὔπω μὲν πεπυσμένοι περὶ τῆς νίκης, ἀφ' ἑαυτῶν δὲ πλάττοντες τὴν εὐημερίαν, ἐφάνησαν στρατηγήματος ἕνεκεν τοῦτο πεποιηκέναι· τὸ γὰρ μέγεθος τοῦ διαστήματος ἤλεγχεν ἀδυνατοῦσαν τὴν προσαγγελίαν. Οἱ δὲ τῶν Περσῶν ἡγεμόνες ἀπίστως ἔχοντες τοῖς Ἕλλησι, τούτους μὲν ἀφώπλισαν, τὰ δὲ ὅπλα τοῖς ἑαυτῶν φίλοις παρέδωκαν· παρακαλέσαντες δὲ τὰ πλήθη, καὶ τὸν Ξέρξην αὐτὸν μετὰ πολλῆς δυνάμεως εἰπόντες ἥξειν βοηθόν, ἐποίησαν ἅπαντας εὐθαρσεῖς πρὸς τὸν κίνδυνον.

(C. 36.) Expedita acie, Graeci primum derisi ob paucitatem a barbaris, mox per Samios et Milesios, ipsis auxilium laturos, temere confusi, denique horum ope, quum obsistere in acie coguntur, Persas profligant, inter fugiendumque interimunt. Xerxes, duplici suorum strage cognita, partem copiarum ad continuandum cum Graecis bellum Sardibus relinquit, cum reliquis ipse trepidus Ecbatana versus proficiscitur.

36. Ἀμφοτέρων δὲ αὐτῶν ἐκταξάντων τὴν στρατιάν, καὶ προσαγόντων ἐπ' ἀλλήλους, οἱ μὲν Πέρσαι τοὺς πολεμίους ὁρῶντες ὀλίγους ὄντας, κατεφρόνησαν αὐτῶν, καὶ μετὰ πολλῆς κραυγῆς ἐπεφέροντο. Τῶν δὲ Σαμίων καὶ Μιλησίων πανδημεὶ προελομένων βοηθῆσαι τοῖς Ἕλλησι, καὶ μετ' ἀλλήλων κοινῇ προσαγόντων κατὰ σπουδήν, ὡς προϊόντες εἰς ὄψιν ἦλθον τοῖς Ἕλλησιν, οἱ μὲν Ἴωνες ἐνόμιζον εὐθαρσεστέρους ἔσεσθαι τοὺς Ἕλληνας, ἀπέβη δὲ τοὐναντίον. Δόξαντες γὰρ οἱ περὶ τὸν Λεωτυχίδην τὸν Ξέρξην ἐκ τῶν Σάρδεων ἐπιέναι μετὰ τῆς δυνάμεως, ἐφοβήθησαν, καὶ ταραχῆς γενομένης ἐν τῷ στρατοπέδῳ, διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους. Οἱ μὲν γὰρ ἔφασαν τὴν ταχίστην δεῖν εἰς τὰς ναῦς ἀπιέναι, οἱ δὲ μένειν καὶ τεθαρρηκότως παρατάξασθαι. Ἔτι δ' αὐτοῖς τεθορυβημένοις ἐπεφάνησαν οἱ Πέρσαι διεσκευασμένοι καταπληκτικῶς, καὶ μετὰ βοῆς ἐπιφερόμενοι. Οἱ δ' Ἕλληνες οὐδεμίαν ἀνοχὴν ἔχοντες τοῦ βουλεύσασθαι, συνηναγκάσθησαν ὑπομεῖναι τὴν ἔφοδον τῶν βαρβάρων. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων εὐρώστως, ἰσόρροπος ἦν ἡ μάχη, καὶ συχνοὶ παρ' ἀμφοτέροις ἔπιπτον· τῶν δὲ Σαμίων καὶ τῶν Μιλησίων ἐπιφανέντων, οἱ μὲν Ἕλληνες ἐπερρώσθησαν, οἱ βάρβαροι δὲ κατακλαγέντες, πρὸς τὴν φυγὴν ὥρμησαν. Πολλοῦ δὲ

γινομένου φόνου, οἱ μὲν περὶ τὸν Λεωτυχίδην καὶ Ξάνθιππον ἐπικείμενοι τοῖς ἡττημένοις, κατεδίωξαν τοὺς βαρβάρους μέχρι τῆς παρεμβολῆς. Συνεπελάβοντο δὲ τῆς μάχης ἤδη κεκριμένης Αἰολεῖς, καὶ τῶν ἄλλων πολλοὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν· δεινὴ γάρ τις ἐνέπεσεν ἐπιθυμία ταῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεσι τῆς ἐλευθερίας. Διόπερ σχεδὸν ἅπαντες οὔθ' ὁμήρων οὔτε ὅρκων ἐποιήσαντο φροντίδα, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἀπέκτειναν ἐν τῇ φυγῇ τοὺς βαρβάρους. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον ἡττηθέντων τῶν Περσῶν, ἀνῃρέθησαν αὐτῶν πλείους τῶν τετρακισμυρίων· τῶν δὲ διασωθέντων οἱ μὲν εἰς τὴν στρατοπεδείαν διέφυγον, οἱ δὲ εἰς Σάρδεις ἀπεχώρησαν. Ξέρξης δὲ πυθόμενος τήν τε περὶ τὰς Πλαταιὰς ἧτταν καὶ τὴν ἐν τῇ Μυκάλῃ τροπὴν τῶν ἰδίων, μέρος μὲν τῆς δυνάμεως ἀπέλιπεν ἐν Σάρδεσιν, ὅπως διαπολεμῇ πρὸς τοὺς Ἕλληνας· αὐτὸς δὲ τεθορυβημένος μετὰ τῆς λοιπῆς στρατιᾶς προῆγεν, ἐπ' Ἐκβατάνων ποιούμενος τὴν πορείαν.

(C. 37.) Iones Aeolesque, a Leotychida et Xanthippo in belli societatem recepti, quum horum suasu ex Asia transferre in Europam sedes parant, Atheniensium auctoritate retrahuntur. Lacedaemonii in Laconiam, Athenienses, capta Sesto dimissisque sociis, Athenas remeant. Haec pugna bellum Persicum finiit, per duos annos gestum. Obiter additur, Herodotum usque ad hanc pugnam opus suum perduxisse, et a Romanis Volscos domitos, ac Sp. Cassium, ambitionis reum, capitis damnatum esse.

37. Οἱ δὲ περὶ Λεωτυχίδην καὶ Ξάνθιππον, ἀπαπλεύσαντες εἰς Σάμον, τοὺς μὲν Ἴωνας καὶ τοὺς Αἰολεῖς συμμάχους ἐποιήσαντο· μετὰ δὲ ταῦτα ἔπεισθον αὐτούς, ἐκλιπόντας τὴν Ἀσίαν, εἰς τὴν Εὐρώπην μετοικισθῆναι· ἐπηγγέλλοντο δὲ τὰ [τε] μηδίσαντα

τῶν ἐθνῶν ἀναστήσαντες, δώσειν ἐκείνοις τὴν χώραν. Καθόλου γὰρ μένοντας αὐτοὺς ἐπὶ τῆς Ἀσίας, τοὺς μὲν πολεμίους ὁμόρους ἕξειν, πολὺ ταῖς δυνάμεσιν ὑπερέχοντας· τοὺς δὲ συμμάχους διαποντίους μὴ δύνασθαι τὰς βοηθείας εὐκαίρους αὐτοῖς ποιήσασθαι. Οἱ δὲ Αἰολεῖς καὶ οἱ Ἴωνες, ἀκούσαντες τῶν ἐπαγγελιῶν, ἔγνωσαν πείθεσθαι τοῖς Ἕλλησι, καὶ παρεσκευάζοντο πλεῖν μετ' αὐτῶν εἰς τὴν Εὐρώπην. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι μετανοήσαντες εἰς τοὐναντίον, πάλιν μένειν συνεβούλευον, λέγοντες ὅτι κἂν μηδεὶς αὐτοῖς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων βοηθοίη, μόνοι Ἀθηναῖοι συγγενεῖς ὄντες βοηθήσουσιν. Ὑπελάμβανον δὲ ὅτι κοινῇ κατοικισθέντες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων οἱ Ἴωνες, οὐκέτι μητρόπολιν ἡγήσονται τὰς Ἀθήνας. Διόπερ συνέβη μετανοῆσαι τοὺς Ἴωνας, καὶ κρῖναι μένειν ἐπὶ τῆς Ἀσίας. Τούτων δὲ πραχθέντων, συνέβη τὴν δύναμιν τῶν Ἑλλήνων σχισθῆναι, καὶ τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους εἰς τὴν Λακωνικὴν ἀποπλεῦσαι, τοὺς δὲ Ἀθηναίους μετὰ τῶν Ἰώνων καὶ τῶν νησιωτῶν ἐπὶ Σηστὸν ἀπᾶραι. Ξάνθιππος δὲ ὁ στρατηγὸς εὐθὺς ἐκ κατάπλου προσβολὰς τῇ πόλει ποιησάμενος, εἷλε Σηστόν, καὶ φρουρὰν ἐγκαταστήσας, τοὺς μὲν συμμάχους ἀπέλυσεν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν πολιτῶν ἀνέκαμψεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὁ μὲν οὖν Μηδικὸς ὀνομασθεὶς πόλεμος, γενόμενος διετής, τοῦτο ἔσχε τὸ πέρας. Τῶν δὲ συγγραφέων Ἡρόδοτος, ἀρξάμενος πρὸ τῶν Τρωϊκῶν χρόνων, γέγραφε κοινὰς σχεδὸν τὰς τῆς οἰκουμένης πράξεις ἐν βίβλοις ἐννέα· καταστρέφει δὲ τὴν σύνταξιν εἰς τὴν περὶ Μυκάλην

μάχην τοῖς Ἕλλησι πρὸς τοὺς Πέρσας, καὶ Σηστοῦ πολιορκίαν. Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν Ῥωμαῖοι πρὸς τοὺς Οὐολούσκους πολεμήσαντες, καὶ μάχῃ νικήσαντες, πολλοὺς ἀνεῖλον. Σπόριος δὲ Κάσσιος, ὁ κατὰ τὸν προηγούμενον ἐνιαυτὸν ὑπατεύσας, δόξας ἐπιθέσθαι τυραννίδι, καὶ καταγνωσθείς, ἀνῃρέθη. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

(C. 38.) Olymp. LXXV. 3. a. C. 476. Timosthene Archonte, Cæsone Fabio et L. Aemilio Mamerco Coss., Siciliam, recuperata pace Gelo pacis artibus legibusque utilissimis, præcipue funerariis, beavit: has suprem ipsius mortui exemplo voluit sanciri, humatus sine sumptibus, postea magnifico monumento condecoratus. Imperium, per septennium gestum, tradidit Hieroni, fratri maximo, qui duodecim prope annos Syracusanis praefuit.

38. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνῃσι Τιμοσθένους ἐν Ῥώμῃ τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν διεδέξαντο Καίσων Φάβιος καὶ Λεύκιος Αἰμίλιος Μάμερκος. Ἐπὶ δὲ τούτων κατὰ τὴν Σικελίαν πολλή τις εἰρήνη κατεῖχε τὴν νῆσον, τῶν μὲν Καρχηδονίων εἰς τέλος τεταπεινωμένων, τοῦ δὲ Γέλωνος ἐπιεικῶς προεστηκότος τῶν Σικελιωτῶν, καὶ πολλὴν εὐνομίαν τε καὶ πάντων ἐπιτηδείων εὐπορίαν παρεχομένου ταῖς πόλεσι. Τῶν δὲ Συρακουσίων τὰς μὲν πολυτελεῖς ἐκφορὰς νόμῳ καταλελυκότων, καὶ τὰς εἰωθυίας δαπάνας εἰς τοὺς τελευτῶντας γίνεσθαι περιῃρηκότων, ἐγγεγραμμένων δὲ ἐν τῷ νόμῳ εἴργεσθαι παντελῶς τὰς τῶν ἐνταφίων σπουδάς· ὁ βασιλεὺς Γέλων βουλόμενος τὴν τοῦ δήμου σπουδὴν ἐν ἅπασι διαφυλάττειν, τὸν περὶ τῆς ταφῆς νόμον ἐφ' ἑαυτοῦ βέβαιον ἐτήρησεν. Ὑπὸ γὰρ ἀῤῥωστίας συνεχόμενος, καὶ τοῦ ζῆν ἀπελπίσας, τὴν μὲν βασιλείαν παρέδω-

κιν Ἱέρωνι τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν ἀδελφῶν· περὶ δὲ τῆς ἑαυτοῦ ταφῆς ἐνετείλατο, διαστελλόμενος ἀκριβῶς τηρῆσαι τὸ νόμιμον. Διὸ καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ τὴν ἐκφορὰν κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ συνετέλεσεν ὁ διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν. Ἐτάφη δ' αὐτοῦ τὸ σῶμα κατὰ τὸν ἀγρὸν τῆς γυναικός, ἐν ταῖς καλουμέναις Ἐννέα Τύρσεσιν, οὔσαις τῷ βάρει τῶν ἔργων θαυμασταῖς. Ὁ δὲ ὄχλος ἐκ τῆς πόλεως ἅπας συνηκολούθησεν, ἀπέχοντος τοῦ τόπου σταδίους διακοσίους. Ἐνταῦθα δ' αὐτοῦ ταφέντος, ὁ μὲν δῆμος τάφον ἀξιόλογον ἐπιστήσας, ἡρωϊκαῖς τιμαῖς ἐτίμησε τὸν Γέλωνα· ὕστερον δὲ τὸ μὲν μνῆμα ἀνεῖλον Καρχηδόνιοι, στρατεύσαντες ἐπὶ Συρακούσας, τὰς δὲ τύρσεις Ἀγαθοκλῆς κατέβαλε διὰ τὸν φθόνον. Ἀλλ' ὅμως οὔτε Καρχηδόνιοι διὰ τὴν ἔχθραν, οὔτε Ἀγαθοκλῆς διὰ τὴν ἰδίαν κακίαν, οὔτε ἄλλος οὐδὲ εἷς ἠδυνήθη τοῦ Γέλωνος ἀφελέσθαι τὴν δόξαν. Ἡ γὰρ τῆς ἱστορίας δικαία μαρτυρία τετήρηκε τὴν περὶ αὐτοῦ φήμην, κηρύσσουσα εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα. Δίκαιον γὰρ ἅμα καὶ συμφέρον ἐστὶ τῷ κοινῷ βίῳ, διὰ τῆς ἱστορίας τοὺς μὲν πονηροὺς τῶν ἐν ταῖς ἐξουσίαις γεγενημένων βλασφημεῖσθαι, τοὺς δὲ εὐεργετικοὺς τυγχάνειν ἀθανάτου μνήμης· οὕτω γὰρ μάλιστα συμβήσεται πολλοὺς ἐπὶ τὴν κοινὴν εὐεργεσίαν προτρέπεσθαι τῶν μεταγενεστέρων. Γέλων μὲν οὖν ἑπταετῆ χρόνον ἐβασίλευσεν· Ἱέρων δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ διαδεξάμενος τὴν ἀρχὴν ἐβασίλευσε τῶν Συρακουσίων ἔτη ἕνδεκα καὶ μῆνας ὀκτώ.

(C. 39.) Athenienses quum urbis suae muros reficerent, nova exarsit ira Lacedaemoniorum, qui illos cupiebant quam infirmissimos esse, caussamque idoneam nacti propter barbarorum excursiones aedificantes prohibere conabantur. At Themistoclis astutia, qui legatum se cum aliis ad Lacedaemonios mitti, (C. 40.) et per cunctationis suae opportunitatem opus urgeri iubet, muri perfecti sunt. Inter haec Romani Aequos et Tusculanos bellant, commissoque proelio victores, plurimos hostium caedunt.

39. Κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα Ἀθηναῖοι μὲν μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς νίκην μετεκόμισαν ἐκ Τροιζῆνος καὶ Σαλαμῖνος τέκνα καὶ γυναῖκας εἰς τὰς Ἀθήνας· εὐθὺς δὲ καὶ τὴν πόλιν ἐπεχείρησαν τειχίζειν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν πρὸς ἀσφάλειαν ἀνηκόντων ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο. Λακεδαιμόνιοι δ' ὁρῶντες τοὺς Ἀθηναίους ἐν ταῖς ναυτικαῖς δυνάμεσι πεποιημένους δόξαν μεγάλην, ὑπώπτευσαν αὐτῶν τὴν αὔξησιν, καὶ διέγνωσαν κωλύειν τοὺς Ἀθηναίους ἀναοικοδομεῖν τὰ τείχη. Εὐθὺς οὖν πρέσβεις ἐξέπεμψαν εἰς τὰς Ἀθήνας, τοὺς λόγῳ μὲν συμβουλεύσοντας κατὰ τὸ παρὸν μὴ τειχίζειν τὴν πόλιν, διὰ τὸ μὴ συμφέρειν κοινῇ τοῖς Ἕλλησι· τὸν γὰρ Ξέρξην, εἰ πάλιν παραγενηθείη μετὰ μείζονων δυνάμεων, ἔξειν ἑτοίμας πόλεις τετειχισμένας ἐκτὸς Πελοποννήσου, ἐξ ὧν ὁρμώμενον ῥᾳδίως καταπολεμήσειν τοὺς Ἕλληνας. Οὐ πειθομένων δ' αὐτῶν, οἱ πρέσβεις προσιόντες τοῖς οἰκοδομοῦσι, προσέταττον ἀφίστασθαι τῶν ἔργων τὴν ταχίστην. Ἀπορουμένων δὲ τῶν Ἀθηναίων ὅ, τι χρὴ πράττειν, Θεμιστοκλῆς, ἀποδοχῆς τότε παρ' αὐτοῖς τυγχάνων τῆς μεγίστης, συνεβούλευεν ἔχειν ἡσυχίαν· ἐὰν γὰρ βιάζωνται, ῥᾳδίως τοὺς Λακεδαιμονίους μετὰ τῶν Πελοποννησίων στρατεύσαντας κωλύσειν αὐτοὺς τειχίζειν τὴν πόλιν.

Ἐν ἀποῤῥήτοις δὲ τῇ βουλῇ προειπὼν ὡς αὐτὸς μὲν μετὰ τινων ἄλλων πορεύσεται πρεσβευτὴς εἰς Λακεδαίμονα, διδάξων τοὺς Λακεδαιμονίους περὶ τοῦ τειχισμοῦ· τοῖς δὲ ἄρχουσι παρήγγειλεν, ὅταν ἐκ Λακεδαίμονος ἔλθωσι πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας, παρακατέχειν αὐτούς, ἕως ἂν αὐτὸς ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀνακάμψῃ, ἐν τοσούτῳ δὲ πανδημεὶ τειχίζειν τὴν πόλιν, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ κρατήσειν αὐτοὺς ἀπεφαίνετο τῆς προθέσεως.

40. Ὑπακουσάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων, οἱ μὲν περὶ τὸν Θεμιστοκλέα πρέσβεις πρωήγαγον εἰς τὴν Σπάρτην· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μετὰ μεγάλης σπουδῆς ᾠκοδόμουν τὰ τείχη, οὔτ' οἰκίας οὔτε τάφου φειδόμενοι. Συνελαμβάνοντο δὲ τῶν ἔργων οἵ τε παῖδες καὶ αἱ γυναῖκες, καὶ καθόλου πᾶς ξένος καὶ δοῦλος, οὐδενὸς ἐκπολειπομένου τῆς προθυμίας. Παραδόξως δὲ τῶν ἔργων ἀνομένων διά τε τὰς πολυχειρίας καὶ τὰς ἁπάντων προθυμίας, ὁ μὲν Θεμιστοκλῆς ἀναπλεθεὶς ὑπὸ τῶν ἀρχόντων, καὶ ἐπιτιμηθεὶς περὶ τῆς τειχοποιΐας, ἠρνήσατο τὴν οἰκοδομίαν, καὶ παρεπάλεσε τοὺς ἄρχοντας μὴ πιστεύειν ναυαῖς φήμαις, ἀλλ' ἀποστέλλειν πρέσβεις ἀξιοπίστους εἰς τὰς Ἀθήνας· διὰ γὰρ τούτων ἔφασθαι τἀληθές· καὶ τούτων ἐγγυητὴν ἑαυτὸν παρεδίδου καὶ τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ συμπρεσβευτάς. Πεισθέντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς μὲν περὶ τὸν Θεμιστοκλέα ἐφύλαττον, εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας ἀπέστειλαν τοὺς ἐπιφανεστάτους κατασκεψομένους περὶ ὧν ἦν χρεία πολυπραγμονῆσαι. Τοῦ δὲ χρόνου διελθόντος, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι

τὰ τεῖχος ἔφθασαν ἐφ' ἑαυτὸν κατεσκευακότες, τοὺς δὲ τῶν Λακεδαιμονίων πρέσβεις ἐλθόντας εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ μετὰ στάσεων καὶ ἀπειλῶν ἐπιμιμνήσκοντας, παρέδωκαν εἰς φυλακήν, φήσαντες τότε ἀφήσειν, ὅταν κἀκεῖνοι τοὺς περὶ Θεμιστοκλέα πρέσβεις ἀπολύσωσι. Τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ καταστρατηγηθέντες οἱ Λάκωνες, ἠναγκάσθησαν ἀπολῦσαι τοὺς Ἀθηναίων πρέσβεις, ἵνα τοὺς ἰδίους ἀπολάβωσιν. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς, τοιούτῳ στρατηγήματι τειχίσας τὴν πατρίδα σωτηρίως καὶ ἀκινδύνως, μεγάλης ἀποδοχῆς ἔτυχε παρὰ τοῖς πολίταις. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Ῥωμαῖοι πρὸς Αἰκολανοὺς καὶ τοὺς τὸ Οὐῖτλιον κατοικοῦντας ἀνεκαίνισαντο πόλεμον. Καὶ πρὸς μὲν Αἰκολανοὺς μάχῃ συνάψαντες ἐνίκησαν, καὶ πολλοὺς τῶν πολεμίων εἷλον· μετὰ δὲ ταῦτα τὸ Οὐῖτλιον ἐξεπολιόρκησαν, καὶ τὴν τῶν Αἰκολανῶν πόλιν ἐχειρώσαντο.

(C. 41.) Olymp. LXXV. 4. a. U. 475. Adimanto Archonte, Cos. M. Fabio Vibulano et Valerio Publio Themistocles, cuius maxima apud omnes auctoritas erat, ut maris imperium patriae vindicaret, socios ipsi quam plurimos inngeret, Lacedaemoniosque arceret, praeter Phalereum portum, qui angustior erat, Piraeeum construere suasit.

41. Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος, Ἀθήνησι μὲν ἦν ἄρχων Ἀδείμαντος, ἐν Ῥώμῃ δὲ κατεστάθησαν ὕπατοι Μᾶρκος Φάβιος Βιβλανὸς καὶ Λεύκιος Οὐαλέριος Ποῦπλιος. Ἐπὶ δὲ τούτων Θεμιστοκλῆς διὰ τὴν στρατηγίαν καὶ ἀγχίνοιαν ἀποδοχῆς ἔτυχεν, οὐ μόνον παρὰ τοῖς πολίταις, ἀλλὰ καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι. Διὸ καὶ μετεωριζόμενος ἐπὶ τῇ δόξῃ, πολὺ μείζοσιν ἄλλαις ἐπιβολαῖς ἐχρῆ-

σατο, πρὸς αὔξησιν ἡγομονίας ἀνηκούσαις τῇ πατρίδι. Τοῦ γὰρ καλουμένου Πειραιέως οὐκ ὄντος λιμένος κατ' ἐκεῖνους τοὺς χρόνους, ἀλλ' ἐπινείῳ χρωμένων τῶν Ἀθηναίων τῷ προσαγορευομένῳ Φαληρικῷ, μικρῷ παντελῶς ὄντι, ἐπενόησε τὸν Πειραιᾶ κατασκευάζειν λιμένα, μικρᾶς μὲν προσδεόμενον κατασκευῆς, δυνάμενον δὲ γενέσθαι κάλλιστον καὶ μέγιστον λιμένα τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἤλπισεν οὖν τούτου προσγενομένου τοῖς Ἀθηναίοις δυνήσεσθαι τὴν πόλιν ἀντιποιήσασθαι τῆς κατὰ θάλατταν ἡγεμονίας. Τριήρεις γὰρ τότε πλείστας ἐκέκτηντο, καὶ διὰ συνέχειαν τῶν ναυμαχιῶν ἐμπειρίαν καὶ δόξαν μεγάλην τῶν ναυτικῶν ἀγώνων περιεπεποίηντο. Πρὸς δὲ τούτοις τοὺς μὲν Ἴωνας ὑπελάμβανε διὰ τὴν συγγένειαν ἰδίους ἕξειν, τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἕλληνας δι' ἐκείνους ἐλευθεράσειν, ἀποκλινεῖν τε ταῖς εὐνοίαις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν εὐεργεσίαν· τούς τε νησιώτας ἅπαντας καταπεπληγμένους τὸ μέγεθος τῆς ναυτικῆς δυνάμεως, ἑτοίμως ταχθήσεσθαι μετὰ τῶν δυναμένων καὶ βλάπτειν καὶ ὠφελεῖν τὰ μέγιστα· τούς τε Λακεδαιμονίους ἑώρα περὶ μὲν τὰς πεζικὰς δυνάμεις εὖ κατεσκευασμένους, πρὸς δὲ τοὺς ἐν ταῖς ναυσὶν ἀγῶνας ἀφυεστάτους.

(C. 42.) Designatio duumviris, Aristidi et Xanthippo, quod divulgari nollet, consilium aperit: qui quum laudassent hominis prudentiam, posthac etiam senatui probatam; tandem illi, scisceute populo, quicquid videretur suscipiendi potestas facta est.

42. Ταῦτ' οὖν διαλογισάμενος, ἔκρινε φανερῶς μὲν τὴν ἐπιβολὴν μὴ λέγειν, ἀκριβῶς γινώσκων τοὺς Λακεδαιμονίους κωλύσοντας· ἐν ἐκκλησίᾳ δὲ διαλε-

χθεὶς τοῖς πολίταις, ὅτι μεγάλων πραγμάτων καὶ συμφερόντων τῇ πόλει βούλεται γενέσθαι σύμβουλός τε καὶ εἰσηγητής, ταῦτα δὲ φανερῶς μὲν λέγειν μὴ συμφέρειν, δι' ὀλίγων δὲ ἀνδρῶν ἐπιτελεῖν προσῆκειν· διόπερ ἠξίου τὸν δῆμον δύο ἄνδρας προχειρισάμενον, οἷς ἂν μάλιστα πιστεύσῃ, τούτοις ἐπιτρέπειν περὶ τοῦ πράγματος. Πεισθέντος δὲ τοῦ πλήθους, ὁ δῆμος εἵλετο δύο ἄνδρας, Ἀριστείδην καὶ Ξάνθιππον, οὐ μόνον κατ' ἀρετὴν προκρίνας αὐτούς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα τούτους ὁρῶν ὁμιλοῦντας περὶ δόξης καὶ πραγμάτων, καὶ διὰ τοῦτο ἀλλοτρίως ἔχοντας πρὸς αὐτόν. Οὗτοι δὲ κατ' ἰδίαν ἀκούσαντες τοῦ Θεμιστοκλέους τὴν ἐπιβολήν, ἐδήλωσαν τῷ δήμῳ, διότι καὶ μεγάλα καὶ συμφέροντα τῇ πόλει καὶ δυνατὰ καθέστηκε τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλέους. Τοῦ δὲ δήμου θαυμάσαντος ἅμα τὸν ἄνδρα, καὶ ὑποπτεύσαντος, μήποτε τυραννίδα τινὰ κατασκευασόμενος ἑαυτῷ τηλικαύταις καὶ τοιαύταις ἐπιβολαῖς ἐγχειρῇ, φανερῶς αὐτὸν ἐκέλευον ἀποφαίνεσθαι τὰ διδογμένα. Ὁ δὲ πάλιν ἔφησε μὴ συμφέρειν τῷ δήμῳ φανερῶς δηλοῦσθαι περὶ τῶν ἐπινοηθέντων. Πολλῷ δὲ μᾶλλον θαυμάσαντος τοῦ δήμου τὴν δεινότητα καὶ μεγαλοφροσύνην τοῦ ἀνδρός, ἐκέλευον ἐν ἀποῤῥήτοις εἰπεῖν τῇ βουλῇ τὰ δεδογμένα· κἂν αὐτὴ κρίνῃ τὰ δυνατὰ λέγειν καὶ συμφέροντα, τότε, ὡς ἂν συμβουλεύσῃ, πρὸς τὸ τέλος ἄξειν αὐτοῦ τὴν ἐπιβολήν. Διόπερ τῆς βουλῆς πυθομένης κατὰ μέρος, καὶ κρινάσης λέγειν αὐτὸν τὰ συμφέροντα τῇ πόλει καὶ δυνατά, τὸ λοιπόν, ἤδη

συγχωρήσαντος τοῦ δήμου μετὰ τῆς βουλῆς, ἔλαβε τὴν ἐξουσίαν πράττειν ὅ, τι βούλεται. Ἕκαστος δ' ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐχαρίζετο, θαυμάζων μὲν τὴν ἀρετὴν τἀνδρός, μετέωρος θ' ὢν καὶ παραδοξῶν τὸ τέλος τῆς ἐπιβολῆς.

(C. 43.) Callide igitur cavit, ne Lacedaemonii coeptum praepedirent, portuque celeriter absoluto, etiam alia ad potentiam in mari amplificandam stabiliendamque sapienter instituit.

43. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς λαβὼν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πράττειν, καὶ πᾶσαν ὑπουργίαν ἔχων ἑτοίμην τοῖς ἐγχειρουμένοις, πάλιν ἐπενόησε καταστρατηγῆσαι τοὺς Λακεδαιμονίους· ἤδει γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι καθάπερ ἐπὶ τοῦ τῆς πόλεως τειχισμοῦ διεκώλυσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ λιμένος ἐγχειρήσουσι διακόπτειν τῶν Ἀθηναίων τὰς ἐπιβολάς. Ἔδοξεν οὖν αὐτῷ πρὸς μὲν τοὺς Λακεδαιμονίους πρέσβεις ἀποστεῖλαι τοὺς διδάξοντας, συμφέρειν τοῖς κοινοῖς τῆς Ἑλλάδος πράγμασιν ἔχειν ἀξιώχρεων λιμένα πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν Περσῶν ἐσομένην στρατείαν. Διὰ δὲ τούτου τοῦ τρόπου Σπαρτιάτας ἀμβλυτέρους ποιήσας πρὸς τὸ κωλύειν, αὐτὸς εἶχετο τῶν ἔργων· καὶ τῶν πάντων συμφιλοτιμουμένων, ταχέως συνέβη γενέσθαι καὶ παραδόξως κατασκευασθῆναι τὸν λιμένα. Ἔπεισε δὲ τὸν δῆμον καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν πρὸς ταῖς ὑπαρχούσαις ναυσὶν εἴκοσι τριήρεις προσκατασκευάζειν, καὶ τοὺς μετοίκους καὶ τοὺς τεχνίτας ἀτελεῖς ποιῆσαι, ὅπως ὄχλος πολὺς πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν καταέλθῃ, καὶ πλείους τέχνας καταμηχανήσωσιν εὐχερῶς·

ἀμφότερα γὰρ ταῦτα χρησιμώτατα πρὸς ναυτικῶν δυνάμεων κατασκευὴν ὑπάρχειν ἔκριτεν. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι περὶ ταῦτα ἠσχολοῦντο.

(C. 44.) Interea Pausanias ab Lacedaemoniis cum classe in Cyprum insulam et Hellespontum mittitur, ut liberet Graecas civitates, Persarum praesidiis adhuc occupatas. Qui captus praemiorum regiaeque filiae spe, machinante Artabazo, proditionis consilia fovet moresque patrios ita mutat, ut si cuncta gentes de importunitate hominis querantur, et Peloponnesii, in patriam reversi, missis Spartam legatis sua accusent.

44. Λακεδαιμόνιοι δὲ Παυσανίαν τὸν ἐν Πλαταιαῖς στρατηγήσαντα καταστήσαντες ναύαρχον, προσέταξαν ἐλευθεροῦν τὰς Ἑλληνίδας πόλεις, ὅσαι βαρβαρικαῖς φυλακαῖς ἔτι κατέχονται. Οὗτος δὲ πεντήκοντα μὲν τριήρεις ἐκ Πελοποννήσου λαβών, τριάκοντα δὲ παρ' Ἀθηναίων μεταπεμψάμενος, ὧν Ἀριστείδης ἡγεῖτο, πρῶτον μὲν εἰς τὴν Κύπρον ἔπλευσε, καὶ τῶν πόλεων τὰς ἔτι φρουρὰς ἐχούσας Περσικὰς ἠλευθέρωσε· μετὰ δὲ ταῦτα πλεύσας ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, Βυζάντιον μὲν ὑπὸ Περσῶν κρατούμενον ἐχειρώσατο, καὶ τῶν ἄλλων βαρβάρων οὓς μὲν ἀνεῖλεν, οὓς δ' ἐξέβαλεν, ἠλευθέρωσε τὴν πόλιν· πολλοὺς δ' ἐν αὐτῇ Περσῶν ἀξιολόγους ζωγρήσας ἄνδρας, παρέδωκεν εἰς φυλακὴν Γογγύλῳ τῷ Ἐρετριεῖ, τῷ μὲν λόγῳ πρὸς τιμωρίαν τηρήσοντι, τῷ δ' ἔργῳ διασώσοντι πρὸς Ξέρξην. Συνετέθειτο γὰρ δι' ἀπορρήτων φιλίαν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ Ξέρξου γαμεῖν ἔμελλεν, ἵνα προδῷ τοὺς Ἕλληνας. Ἦν δ' ὁ ταῦτα πραττόμενος Ἀρταβάζος στρατηγός, καὶ χρημάτων πλῆθος ἐχορήγει λάθρα τῇ Παυσανίᾳ, πρὸς τὸ διὰ τούτων φθείρειν τοὺς

εὐθέτους τῶν Ἑλλήνων. Ἐγένετο δὲ καταφανὴς, καὶ τιμωρίας ἔτυχε τῷδέ τινι τρόπῳ. Ζηλώσαντος αὐτοῦ τὴν Περσικὴν τρυφήν, καὶ τυραννικῶς προσφερομένου τοῖς ὑποτεταγμένοις, χαλεπῶς ἔφερον ἅπαντες, μάλιστα δὲ οἱ τεταγμένοι τῶν Ἑλλήνων ἐπί τινος ἡγεμονίας. Διόπερ τῶν κατὰ τὴν στρατιὰν καὶ κατὰ ἔθνη καὶ κατὰ πόλεις ἀλλήλοις ὁμιλούντων, καὶ τοῦ Παυσανίου τῆς βαρύτητος καταλαλούντων, Πελοποννήσιοι μὲν καταλιπόντες αὐτὸν, εἰς Πελοπόννησον κατέπλευσαν, καὶ πρέσβεις ἀποστείλαντες, κατηγόρουν τοῦ Παυσανίου· Ἀριστείδης δὲ ὁ Ἀθηναῖος, τῷ καιρῷ χρώμενος, ἐμφανῶς ἐν ταῖς κοινολογίαις ἀνελάμβανε τὰς πόλεις, καὶ διὰ τῆς ὁμιλίας προσαγόμενος, ἰδίας ἐποίησε τοῖς Ἀθηναίοις· ἔτι δὲ μᾶλλον συνήργησε καὶ τὸ αὐτόματον τοῖς Ἀθηναίοις, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας.

(C. 45.) Detecta per interceptam epistolam proditione, quam praeterea gravitati Lacedaemoniorum se ipse in fano Neptuni Taenarico indicasset, Ephororum insidias metuens, in aedem Minervae, quae Chalcioecus vocatur, confugit. Obstructis aedis valvis, proditor periit, post, dei Delphici responso, in eodem templo statuis aeneis ornatus.

45. Παυσανίας ἦν συντεθειμένος, ὥστε τοὺς τὰς ἐπιστολὰς παρ' αὐτοῦ κομίζοντας πρὸς τὸν βασιλέα μὴ ἀναπάμπτειν, μηδὲ γίνεσθαι μηνυτὰς τῶν ἀπορρήτων. Διὰ ἣν αἰτίαν ἀναιρουμένων αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἀπολαμβανόντων τὰς ἐπιστολὰς, συνέβαινε μηδένα διασώζεσθαι. Ἃ δὴ συλλογισάμενός τις τῶν βιβλιαφόρων, ἀνέῳξε τὰς ἐπιστολὰς· καὶ γνοὺς ἀληθὲς ὂν τὸ περὶ τὴν ἀναίρεσιν τῶν κομιζόντων τὰ γράμματα, ἀνέδωκε τοῖς ἐφόροις τὰς ἐπιστολάς. Τούτων

δὲ ἀπιστούντων, διὰ τὸ ἀνεψγμένας αὐτοῖς τὰς ἐπιστολὰς ἀναδεδόσθαι, καὶ πίστιν ἑτέραν βεβαιοτέραν ἐπιζητούντων, ἐπηγγείλατο παραδώσειν αὐτὸν ὁμολογοῦντα. Πορευθεὶς οὖν ἐπὶ Ταίναρον, καὶ καθεζόμενος ἐπὶ τῷ τοῦ Ποσειδῶνος ἱερῷ, διπλῆν σκηνὴν περιεβάλετο· καὶ τοὺς μὲν ἐφόρους καὶ τῶν ἄλλων Σπαρτιατῶν τινὰς κατέκρυψε· τοῦ δὲ Παυσανίου παραγενομένου πρὸς αὐτόν, καὶ πυνθανομένου τὴν αἰτίαν τῆς ἱκετείας, ἐμέμψατο αὐτῷ, καθόσον εἰς τὴν ἐπιστολὴν ἐνέγραψε τὸν κατ' αὐτοῦ θάνατον. Τοῦ δὲ Παυσανίου φήσαντος μεταμελεῖσθαι, καὶ συγγνώμην αἰτουμένου τοῖς ἀγνοηθεῖσιν, ἔτι δὲ δεηθέντος ὅπως συγκρύψῃ, καὶ δωρεὰς μεγάλας ὑπισχνουμένου, αὐτοὶ μὲν διελύθησαν· οἱ δ' ἔφοροι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν ἀκριβῶς μαθόντες τἀληθές, τότε μὲν ἡσυχίαν εἶχον, ὕστερον δὲ τῶν Λακεδαιμονίων τοῖς ἐφόροις συλλαμβανόντων, προαισθόμενος ἔφθασε, καὶ προσέφυγεν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Χαλκιοίκου. Ἀπορούμενων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων εἰ τιμωρήσονται τὸν ἱκέτην, λέγεται τὴν μητέρα τοῦ Παυσανίου καταντήσασαν εἰς τὸ ἱερόν, ἄλλο μὲν μηδὲν μήτε εἰπεῖν μήτε πρᾶξαί τι, πλίνθον δὲ βαστάσασαν, ἀναθεῖναι κατὰ τὴν εἰς τὸ ἱερὸν εἴσοδον, καὶ τοῦτο πράξασαν ἐπανελθεῖν εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν. Τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους τῇ τῆς μητρὸς κρίσει συνακολουθήσαντας, ἐνοικοδομῆσαι τὴν εἴσοδον, καὶ τοῦτο τῷ τρόπῳ συναναγκάσαι τὸν Παυσανίαν λιμῷ καταστρέψαι τὸν βίον. Τὸ μὲν οὖν σῶμα τοῦ τελευτήσαντος συνεχωρήθη τοῖς προσήκουσι καταχῶσαι· τὸ

δὲ δαιμόνιον τῆς τῶν ἱκετῶν σωτηρίας καταλυθείσης ἐπεσήμηνε. Τῶν γὰρ Λακεδαιμονίων περί τινων ἄλλων ἐν Δελφοῖς χρηστηριαζομένων, ὁ θεὸς ἔδωκε χρησμόν, κελεύων ἀποκαταστῆσαι τῇ θεῷ τὸν ἱκέτην. Διόπερ οἱ Σπαρτιᾶται τὴν μαντείαν ἀδύνατον νομίζοντες εἶναι, ἠπόρουν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον, οὐ δυνάμενοι ποιῆσαι τὸ προσταττόμενον ὑπὸ τοῦ θεοῦ· ὅμως δ' ἐκ τῶν ἐνδεχομένων βουλευσάμενοι, κατεσκεύασαν εἰκόνας δύο τοῦ Παυσανίου χαλκᾶς, καὶ ἀνέθηκαν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς.

(C. 46.) Quo iustius vituperatur Pausaniae varietas, qui magnam belli gloriam scelerata vita et turpi morte maculavit; eo maiorem meretur laudem Aristidis in imperando solertia et humanitas, qua omnium Graecorum animos sibi devinxit. Vnde imperium maris, quod ille flagitio perdidit, hic virtute comparavit.

46. Ἡμεῖς δὲ παρ' ὅλην τὴν ἱστορίαν εἰωθότες τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν διὰ τῶν ἐπιλεγομένων ἐπαίνων αὔξειν τὴν δόξαν, τοῖς δὲ φαύλοις ἐπὶ τῆς τελευτῆς ἐπιφθέγγεσθαι τὰς ἁρμοζούσας βλασφημίας, οὐκ ἐάσομεν τὴν Παυσανίου κακίαν καὶ προδοσίαν ἀκατηγόρητον. Τίς γὰρ οὐκ ἂν θαυμάσειε τούτου τὴν ἄνοιαν, ὃς εὐεργέτης γενόμενος τῆς Ἑλλάδος, καὶ νικήσας τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην, καὶ πολλὰς ἐπαινουμένας πράξεις ἐπιτελεσάμενος, οὐχ ὅπως τὸ παρὸν ἀξίωμα διεφύλαξεν, ἀλλ' ἀγαπήσας τῶν Περσῶν τὸν πλοῦτον καὶ τὴν τρυφήν, ἅπασαν τὴν προϋπάρχουσαν εὐδοξίαν κατήσχυνεν. Ἐπαρθεὶς γὰρ ταῖς εὐτυχίαις τὴν μὲν Λακωνικὴν ἀγωγὴν ἐστύγησε, τὴν δὲ τῶν Περσῶν ἀκολασίαν καὶ τρυφὴν ἐμιμήσατο· ὃν ἥκιστα ἐχρῆν ζηλῶσαι τὰ τῶν βαρβάρων ἐπιτη-

δυνάμεως. Οὐ γὰρ ἑτέρων πεπυσμένος, ἀλλ' αὐτὸς ἔργῳ πεῖραν εἰληφὼς ἐμέμνητο, ὅπως τῆς τῶν Περσῶν τρυφῆς ἡ πάτριος δίαιτα πρὸς ἀρετὴν διέφερεν. Ἀλλὰ γὰρ αὐτὸς μὲν διὰ τὴν ἰδίαν κακίαν, οὐ μόνον τῆς ἀξίας ἔτυχε τιμωρίας, ἀλλὰ καὶ τοῖς πολίταις αἴτιος κατέστη τοῦ τὴν κατὰ θάλατταν ἡγεμονίαν ἀποβαλεῖν. Ἐκ παραθέσεως γὰρ ἡ Ἀριστείδου στρατηγία παρὰ τοῖς συμμάχοις θεωρουμένη, καὶ διὰ τὴν εἰς τοὺς ὑποτεταγμένους ὁμιλίαν καὶ τὰς ἀρετάς, ἐποίησε πάντας ὥσπερ ἀπὸ μιᾶς ὁρμῆς ἀποκλῖναι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐκ τῆς Σπάρτης πεμπομένοις ἡγεμόσιν οὐκέτι προσεῖχον, Ἀριστείδην δὲ θαυμάζοντες, καὶ πάντα προθύμως ὑπακούοντες, ἐποίησαν χωρὶς κινδύνου παραλαβεῖν τὴν κατὰ θάλατταν ἀρχήν.

(C. 47.) Et communes Aristides aerarium in Delo constituit rationibusque stipendiariis praefectus, suum cuique censum tam exacte tribuit, ut propter summum iustitiae studium Iusti cognomen referret.

47. Εὐθὺς οὖν ὁ μὲν Ἀριστείδης συνεβούλευε τοῖς συμμάχοις ἅπασι κοινὴν ἄγουσι σύνοδον, ἀποδεῖξαι τὴν Δῆλον κοινὸν ταμιεῖον, καὶ τὰ χρήματα τὰ συναγόμενα εἰς ταύτην κατατίθεσθαι· πρὸς δὲ τὸν ἀπὸ τῶν Περσῶν ὑποπτεύμενον πόλεμον τάξαι φόρον ταῖς πόλεσι πάσαις κατὰ δύναμιν, ὥστε γίνεσθαι τὸ πᾶν ἄθροισμα ταλάντων πεντακοσίων καὶ ἑξήκοντα. Ταχθεὶς δὲ ἐπὶ τὴν διάταξιν τῶν φόρων, οὕτως ἀκριβῶς καὶ δικαίως τὸν διαμερισμὸν ἐποίησεν, ὥστε πάσας τὰς πόλεις εὐδοκῆσαι. Διὸ καὶ δοκῶν ἔν τι τῶν ἀδυνάτων ἔργων συντετελεκέναι, μεγι-

στην ἐπὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἐκτήσατο, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς δικαιοσύνης ἄδικος ἐπονομάσθη. Ὑφ' ἕνα δὲ καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἡ μὲν τοῦ Παυσανίου κακία τῆς κατὰ θάλατταν ἡγεμονίας ἐστέρησε τοὺς πολίτας, ἡ Ἀριστείδου δὲ κατὰ πᾶν ἀρετὴ τὰς Ἀθήνας τὴν οὐκ οὖσαν στρατηγίαν ἐποίησε κτήσασθαι. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

(C. 48.) Olymp. LXXVI, 1. a. C. 474. Archonte Phaedone, Coss. Caesone Fabio et Sp. Furio Medullino Leotychidas, Spartanorum rex, anno regni 22 obiit: successit Archidamus, 42 annos imperans: mortuus et Anaxilaus, Rhegii et Zancles per 18 annos tyrannus. Huius filiis tutor constitutus Micythus, dominium suscepit. Sed inter Hieronem et Polyzelum fratrem magnae sunt ortae inimicitiae: hic, belli imperio detrectato, quum ad Theronem, Agrigenti R., profugisset, Hiero expugnare uframque adortus est; mox Theronis studio, in quem perfide agere noluerat, fratri reconciliatus.

48. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνῃσι Φαίδωνος Ὀλυμπιὰς μὲν ἦχθη ἑκτη πρὸς ταῖς ἑβδομήκοντα, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Σκαμάνδριος Μιτυληναῖος· ἐν Ῥώμῃ δ' ὑπῆρχον ὕπατοι Καίσων Φάβιος καὶ Σπόριος Φούριος Μενίλλαιος. Ἐπὶ δὲ τούτων Λεωτυχίδης ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἔτη εἴκοσι καὶ δύο· τὴν δὲ ἀρχὴν διαδεξάμενος Ἀρχίδαμος ἐβασίλευσεν ἔτη τεσσαράκοντα καὶ δύο. Ἐτελεύτησε δὲ καὶ Ἀναξίλας ὁ Ῥηγίου καὶ Ζάγκλης τύραννος, δυναστεύσας ἔτη δεκαοκτώ. Τὴν δὲ τυραννίδα διεδέξατο Μίκυθος πιστευθείς, ἕως ἂν ἀποδοῦναι τοῖς τέκνοις τοῦ τελευτήσαντος, οὖσι νέοις τὴν ἡλικίαν. Ἱέρων δὲ ὁ βασιλεὺς τῶν Συρακουσίων μετὰ τὴν τοῦ Γέλωνος τελευτήν, τὸν μὲν

ἀδελφὸν Πολύζηλον ὁρῶν εὐδοκιμοῦντα παρὰ τοῖς Συρακουσίοις, καὶ νομίζων αὐτὸν ἔφεδρον ὑπάρχειν τῆς βασιλείας, ἔσπευδεν ἐκποδὼν ποιήσασθαι· αὐτὸς δὲ ξενολογῶν καὶ περὶ αὑτὸν σύστημα ξένων παρασκευάζων, ὑπελάμβανεν ἀσφαλῶς καθέξειν τὴν βασιλείαν. Διὸ καὶ Συβαριτῶν πολιορκουμένων ὑπὸ Κροτωνιατῶν, καὶ δεομένων βοηθῆσαι, στρατιώτας πολλοὺς κατέγραψεν εἰς τὴν στρατείαν, ἣν παρεδίδου Πολυζήλῳ τἀδελφῷ, νομίζων αὐτὸν ὑπὸ τῶν Κροτωνιατῶν ἀναιρεθήσεσθαι. Τοῦ δὲ Πολυζήλου πρὸς τὴν στρατείαν οὐχ ὑπακούσαντος διὰ τὴν ῥηθεῖσαν ὑποψίαν, δι' ὀργῆς εἶχε τὸν ἀδελφόν· καὶ φυγόντα πρὸς Θήρωνα τὸν Ἀκραγαντίνων τύραννον καταπολεμῆσαι τοῦτον παρεσκευάζετο. Μετὰ δὲ ταῦτα Θρασυδαίου τοῦ Θήρωνος ἐπιστατοῦντος τῆς τῶν Ἱμεραίων πόλεως βαρύτερον τοῦ καθήκοντος, συνέβη τοὺς Ἱμεραίους ἀπαλλοτριωθῆναι παντελῶς ἀπ' αὐτοῦ. Πρὸς μὲν οὖν τὸν πατέρα πορεύεσθαί τε καὶ κατηγορεῖν ἀπεδοκίμαζον, νομίζοντες οὐχ ἕξειν ἴσον ἀκουστήν· πρὸς δὲ τὸν Ἱέρωνα πρέσβεις ἀπέστειλαν κατηγοροῦντας τοῦ Θρασυδαίου, καὶ ἐπαγγελλομένους τήν τε πόλιν ἐκείνῳ παραδώσειν καὶ συνεπιθήσεσθαι τοῖς περὶ τὸν Θήρωνα. Ὁ δὲ Ἱέρων κρίνας εἰρηνικῶς διαλύσασθαι πρὸς τὸν Θήρωνα, προὔδωκε τοὺς Ἱμεραίους, καὶ τὰ βεβουλευμένα λαθραίως ἐμήνυσεν. Διόπερ Θήρων ἐξετάσας τὰ κατὰ τὴν βουλήν, καὶ τὴν μήνυσιν ἀληθινὴν εὑρίσκων, πρὸς μὲν τὸν Ἱέρωνα διελύσατο, καὶ τὸν Πολύζηλον εἰς τὴν προϋπάρχουσαν εὔνοιαν ἀπεκα-

τέστησε· τῶν δὲ Ἱμεραίων τοὺς ἐναντίους πολλοὺς ὄντας συλλαβὼν ἀποσφάζει.

(C. 49.) Catanaeos et Naxios Leontium migrare Hiero iubet, receptis e Peloponneso et Syracusis colonis. Catanam, agris et incolis auctam, novo nomine Aetnam appellat. Himeram a Therone traducti sunt Dores: denique excisa urbs a Carthaginiensibus.

49. Ἱέρων δὲ τούς τε Ναξίους καὶ τοὺς Καταναίους ἐκ τῶν πόλεων ἀναστήσας, ἰδίους οἰκήτορας ἀπέστειλεν, ἐκ μὲν Πελοποννήσου πεντακισχιλίους ἀθροίσας, ἐκ δὲ Συρακουσῶν ἄλλους τοσούτους προσθείς· καὶ τὴν μὲν Κατάνην μετωνόμασεν Αἴτνην, τὴν δὲ χώραν οὐ μόνον τὴν Καταναίαν, ἀλλὰ καὶ πολλὴν τῆς ὁμόρου προσθεὶς κατεκληρούχησε, μυρίους πληρώσας οἰκήτορας. Τοῦτο δ' ἔπραξε σπεύδων ἅμα μὲν ἔχειν βοήθειαν ἑτοίμην ἀξιόλογον πρὸς τὰς ἐπιούσας χρείας, ἅμα δὲ καὶ ἐκ τῆς γενομένης μυριάνδρου πόλεως τιμὰς ἔχειν ἡρωϊκάς. Τοὺς δὲ Ναξίους καὶ τοὺς Καταναίους ἐκ τῶν πατρίδων ἀνασταθέντας μετῴκισεν εἰς τοὺς Λεοντίνους, καὶ μετὰ τῶν ἐγχωρίων προσέταξε κατοικεῖν τὴν πόλιν. Θήρων δέ, μετὰ τὴν Ἱμεραίων σφαγὴν ὁρῶν τὴν πόλιν οἰκητόρων δεομένην, συνῴκισεν εἰς ταύτην τούς τε Δωριεῖς καὶ τῶν ἄλλων τοὺς βουλομένους ἐπολιτογράφησεν. Οὗτοι μὲν οὖν μετ' ἀλλήλων καλῶς πολιτευόμενοι διετέλεσαν ἔτη πεντήκοντα καὶ ὀκτώ· τότε δὲ τῆς πόλεως ὑπὸ Καρχηδονίων χειρωθείσης καὶ κατασκαφείσης, διέμεινεν ἀοίκητος μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς καιρῶν.

(C. 50.) Olymp. LXXVI, 2. a. C. 473. Dromoclide Arch., M. Fabio et Cn. Manlio Coss., Lacedaemonii invidentes Atheniensibus maris imperium, indignantesque suam remp. claudam esse fa-

ctam, illis bellum inferre moliuntur: a quo consilio eos abstrahit Hetoemaridae prudentia. Athenienses a belli apparatu ad augendas urbis suae opes omne studium transferunt.

50. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Δρομοκλείδου, Ῥωμαῖοι μὲν κατέστησαν ὑπάτους Μάρκον Φάβιον καὶ Γναῖον Μάλλιον. Ἐπὶ δὲ τούτων Λακεδαιμόνιοι τὴν τῆς θαλάσσης ἡγεμονίαν ἀποβεβληκότες ἀλόγως, βαρέως ἔφερον. Διὸ καὶ τοῖς ἀφεστηκόσιν ἀπ' αὐτῶν Ἕλλησι χαλεπῶς ἔχοντες, ἠπείλουν ἐπιθήσειν αὐτοῖς τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν. Συναχθείσης δὲ τῆς γερουσίας, ἐβουλεύοντο περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ὑπὲρ τῆς κατὰ θάλατταν ἡγεμονίας. Ὁμοίως δὲ καὶ τῆς κοινῆς ἐκκλησίας συναχθείσης, οἱ μὲν νεώτεροι, καὶ τῶν ἄλλων οἱ πολλοί, φιλοτίμως εἶχον ἀναπτήσασθαι τὴν ἡγεμονίαν, νομίζοντες, ἐὰν αὐτὴν περιποιήσωνται, χρημάτων τε πολλῶν εὐπορήσειν, καὶ καθόλου τὴν σπουδὴν μείζονα ποιήσεσθαι καὶ δυνατωτέραν, τούς τε τῶν ἰδιωτῶν οἴκους πολλὴν ἐπίδοσιν λήψεσθαι πρὸς εὐδαιμονίαν. Ἀνεμιμνήσκοντο δὲ καὶ τῆς ἀρχαίας μαντείας, ἐν ᾗ προσέταττεν αὐτοῖς ὁ θεὸς σκοπεῖν, ὅπως μὴ χαλὴν ἔχωσι τὴν ἡγεμονίαν· καὶ τὸν χρησμὸν ἔφασαν εἰς οὐδὲν ἕτερον ἢ τὸ παρὸν λέγειν· χαλὴν γὰρ αὐτοῖς ὑπάρξειν τὴν ἀρχήν, ἐὰν οὐσῶν δυεῖν ἡγεμονιῶν τὴν ἑτέραν ἀποβάλωσι. Πάντων δὲ σχεδὸν τῶν πολιτῶν πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ὡρμημένων, καὶ τῆς γερουσίας συντιθεμένης περὶ τούτων, οὐδεὶς ἤλπισεν οὐδένα τολμῆσαι συμβουλεῦσαί τι ἕτερόν τι. Τῶν δὲ ἐκ γερουσίας τις, ὄνομα μὲν Ἑτοιμαρίδας, τὸ δὲ γένος ἀφ' Ἡρακλέους ὤν, καὶ δι' ἀρε-

τὴν ἀποδοχῆς τυγχάνων παρὰ τοῖς πολίταις, ἐπεχείρησε συμβουλεύειν ἐᾶν τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας· μὴ συμφέρειν γὰρ τῇ Σπάρτῃ τῆς θαλάττης ἀμφισβητεῖν· πρὸς παράδοξον δὲ ὑπόθεσιν εἰπεῖν εὐπορήσας λόγους ἁρμόζοντας, παρὰ τὴν προσδοκίαν ἔπεισε τὴν γερουσίαν καὶ τὸν δῆμον. Τέλος δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι κρίναντες τὸν Ἑτοιμαρίδαν συμφέροντα λέγειν, ἀπέστησαν τῆς περὶ τὸν πόλεμον πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ὁρμῆς. Ἀθηναῖοι δὲ τὸ μὲν πρῶτον προσδόκων μέγαν πόλεμον ἕξειν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους περὶ τῆς κατὰ θάλατταν ἡγεμονίας, καὶ διὰ τοῦτο τριήρεις κατεσκευάζοντο πλείους, καὶ χρημάτων πλῆθος ἐπορίζοντο, καὶ τοῖς συμμάχοις ἐπιεικῶς προσεφέροντο· ὡς δὲ τὰ δοχθέντα τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπύθοντο, τοῦ μὲν φόβου τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον ἀπελύθησαν, περὶ δὲ τὴν αὔξησιν τῆς ἰδίας πόλεως ἠσχολοῦντο.

(C. 51.) Olymp. LXXVI. 3. a. C. 472. Arch. Aesetoride, Cos. Caesone Fabio et T. Virginio, in Italia Tyrrhenorum in Cumanos bellum: his opitulatur Hiero, Tyrrhenos proelio domans.

51. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Ἀφεπτορίδου, ἐν Ῥώμῃ τὴν ὕπατον ἀρχὴν διεδέξαντο Καίσων Φάβιος καὶ Τίτος Οὐιργίνιος. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἱέρων μὲν βασιλεὺς τῶν Συρακουσίων, παραγενόμενον πρὸς αὐτὸν πρέσβεων ἐκ Κύμης τῆς Ἰταλίας, καὶ δεομένων βοηθῆσαι πολεμουμένοις ὑπὸ Τυρρηνῶν θαλαττοκρατούντων, ἐξέπεμψεν αὐτοῖς συμμαχίαν τριήρεις ἑκατόν. Οἱ δὲ τῶν νεῶν τούτων ἡγεμόνες ἐπειδὴ κατέπλευσαν εἰς τὴν Κύμην, [καὶ] μετὰ τῶν ἐγχωρίων μὲν ἐναυμάχησαν πρὸς τοὺς Τυρρηνούς, πολλὰς δὲ

ναῦς αὐτῶν διαφθείραντες, καὶ μεγάλῃ ναυμαχίᾳ νικήσαντες, τοὺς μὲν Τυρρηνοὺς ἐταπείνωσαν, τοὺς δὲ Κυμαίους ἠλευθέρωσαν τῶν φόβων, καὶ ἀπέπλευσαν ἐπὶ Συρακούσας.

(C. 52.) Olymp. LXXVI, 4. a. C. 471. Arch. Menone Coss. L. Aemilio Mamerco et C. Cornelio Lentulo, bellum in Italia geritur inter Tarentinos et Iapyges de agrorum finibus. Victores Iapyges, etiam Rhegium capiunt, cuius incolae Tarentinis auxilia miserant.

52. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Μένωνος, Ῥωμαῖοι μὲν ὑπάτους κατέστησαν Λεύκιον Αἰμίλιον Μάμερκον καὶ Γάϊον Κορνήλιον Λέντουλον. Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν πόλεμος ἐνέστη Ταραντίνοις πρὸς τοὺς Ἰάπυγας. Περὶ γὰρ ὁμόρου χώρας ἀμφισβητούντων πρὸς ἀλλήλους, ἐπὶ μέν τινας χρόνους διετέλουν ἀψιμαχοῦντες καὶ λεηλατοῦντες τὰς ἀλλήλων χώρας· ἀεὶ δὲ μᾶλλον τῆς διαφορᾶς συναυξομένης, καὶ πολλάκις φόνων γινομένων, τὸ τελευταῖον εἰς ὁλοσχερῆ φιλοτιμίαν ὥρμησαν. Οἱ μὲν οὖν Ἰάπυγες τήν τε παρ' αὐτῶν δύναμιν παρεσκευάζοντο, καὶ τὴν παρὰ τῶν ὁμόρων συμμαχίαν συνέλαβον, καὶ τοὺς σύμπαντας ἤθροισαν ὑπὲρ τοὺς δισμυρίους· οἱ δὲ Ταραντῖνοι, πυθόμενοι τὸ μέγεθος τῆς ἐπ' αὐτοὺς ἠθροισμένης δυνάμεως, τούς τε πολιτικοὺς στρατιώτας ἤθροισαν, καὶ Ῥηγίνων συμμάχων ὄντων πολλοὺς προσελάβοντο. Γενομένης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς, καὶ πολλῶν παρ' ἀμφοτέροις πεσόντων, τὸ τελευταῖον οἱ Ἰάπυγες ἐνίκησαν. Τῶν δὲ ἡττηθέντων εἰς δύο μέρη σχισθέντων κατὰ τὴν φυγήν, καὶ τῶν μὲν εἰς Τάραντα τὴν ἀναχώρησιν ποιουμένων, τῶν δὲ εἰς τὸ Ῥήγιον φευγόντων, παραπλησίως τούτοις καὶ οἱ

Ἰάπυγες ἐμερίσθησαν. Οἱ μὲν οὖν τοὺς Ταραντίνους διώξαντες, ὀλίγου διαστήματος ὄντος, πολλοὺς τῶν ἐναντίων ἀνεῖλον· οἱ δὲ τοὺς Ῥηγίνους διώκοντες, ἐπὶ τοσοῦτον ἐφιλοτιμήθησαν, ὥστε συνεισπεσεῖν τοῖς φεύγουσιν εἰς τὸ Ῥήγιον, καὶ τῆς πόλεως κυριεῦσαι.

(C. 53.) Olymp. LXXVII, 1. a. C. 470. Arch. Charete, Coss. T. Menenio et C. Horatio Pulvillo, in Sicilia Thero, princeps Agrigentinorum, humanitate et iustitia florens, anno imp. 16 moritur. Succedit Thrasydaeus fil., ob crudelitatem et superbiam omnibus invisus, qui, bello contra Hieronem infeliciter gesto, regno pulsus, tandem apud Megarenses capitis damnatus, obiit. In Italia Romani, conserto cum Veientibus ad Cremeram proelio, magna clade obruuntur.

53. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἀθήνῃσι μὲν ἦρχε Χάρης, ἐν Ῥώμῃ δὲ ὕπατοι κατεστάθησαν Τίτος Μινούκιος καὶ Γάϊος Ὡράτιος Πολίνδος· ἤχθη δὲ παρ' Ἠλείοις Ὀλυμπιὰς ἑβδομηκοστὴ καὶ ἑβδόμη, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Δάνδης Ἀργεῖος. Ἐπὶ δὲ τούτων κατὰ μὲν τὴν Σικελίαν Θήρων ὁ Ἀκραγαντίνων δυνάστης ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἔτη δέκα καὶ ἕξ· τὴν δὲ ἀρχὴν διεδέξατο Θρασυδαῖος ὁ υἱός. Ὁ μὲν οὖν Θήρων τὴν ἀρχὴν ἐπιεικῶς διῳκηκώς, καὶ ζῶν μεγάλης ἀποδοχῆς ἐτύγχανε παρὰ τοῖς πολίταις, καὶ τελευτήσας ἡρωϊκῶν ἔτυχε τιμῶν· ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ καὶ ζῶντος ἔτι τοῦ πατρὸς βίαιος ἦν καὶ φρενικός, καὶ τελευτήσαντος ἦρχε τῆς πατρίδος παρανόμως καὶ τυραννικῶς. Διὸ καὶ ταχέως ἀποστηθεὶς ὑπὸ τῶν ὑποτεταγμένων, διετέλεσεν ἐπιβουλευόμενος καὶ βίον ἔχων μισούμενον· ὅθεν ταχέως τῆς ἰδίας παρανομίας οἰκείαν ἔσχε τὴν τοῦ βίου καταστροφήν. Μετὰ γὰρ τὴν τοῦ πατρὸς Θήρωνος τελευτὴν πολλοὺς μι-

σθοφόρους ἀθροίσας, καὶ τῶν Ἀκραγαντίνων καὶ Ἱμεραίων προσκαταλέξας, τοὺς ἅπαντας ἤθροισεν ὑπὲρ τοὺς δισμυρίους ἱππεῖς καὶ πεζούς. Μετὰ δὲ τούτων μέλλοντος αὐτοῦ πολεμεῖν τοῖς Συρακουσίοις, Ἱέρων ὁ βασιλεὺς παρασκευασάμενος δύναμιν ἀξιόλογον, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἀκράγαντα. Γενομένης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς, πλεῖστοι τῶν παραταξαμένων Ἑλλήνων πρὸς Ἕλληνας ἔπεσον. Τῇ μὲν οὖ μάχῃ ἐπροτέρησαν οἱ Συρακούσιοι· κατεκόπησαν δὲ τῶν μὲν Συρακουσίων εἰς δισχιλίους, τῶν δὲ ἄλλων ὑπὲρ τοὺς τετρακισχιλίους. Μετὰ δὲ ταῦτα Θρασυδαῖος μὲν ταπεινωθεὶς ἐξέπεσεν ἐκ τῆς ἀρχῆς, καὶ φυγὼν εἰς Μεγαρεῖς τοὺς Νισαίους καλουμένους, ἐκεῖ θανάτου καταγνωσθεὶς ἐτελεύτησεν· οἱ δ' Ἀκραγαντῖνοι κομισάμενοι τὴν δημοκρατίαν, διαπρεσβευσάμενοι πρὸς Ἱέρωνα, τῆς εἰρήνης ἔτυχον. Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν Ῥωμαίοις πρὸς Οὐϊεντάνους ἐνστάντος πολέμου, μεγάλη μάχη συνέστη περὶ τὴν ὀνομαζομένην Κριμέραν. Τῶν δὲ Ῥωμαίων ἡττηθέντων, συνέβη πολλοὺς αὐτῶν πεσεῖν, ὧς φασί τινες τῶν συγγραφέων, καὶ τοὺς Φαβίους τοὺς τριακοσίους, συγγενεῖς ἀλλήλων ὄντας καὶ διὰ τοῦτο μιᾷ περιειλημμένους προσηγορίᾳ. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

(C. 54.) Olymp. LXXVII, 2. a. C. 469. Arch. Praxiergo, Coss. A. Verginio Tricosto et C. Servilio Structo, Elei in unam migrant civitatem, quam Elidem nuncupant. Lacedaemonii, invidia ducti, Themistoclem apud Athenienses accusant, quod una cum Pausania regi se Persarum ad opprimendam Graeciam iunxerit. Absolutus Themistocles amore civium, pristinae virtutis memorum. Mox ab invidia tantae gloriae, iisque, qui summam eius auctoritatem timebant, (C. 55.) testarum suffragiis e civitate eiectus, Argos habita-

tam concessit. Tum vero Lacedaemonii iterata accusatione, ad communes Graecorum iudicium causam deferendam censent. Cui iudicio merito diffisus Themistocles, (C. 56.) Argis ad Admetum, Molossorum regem, confugit. Ibi quum ab Lacedaemoniis exposceretur publice, rex supplicem non prodidit, monuitque, ut consuleret sibi quam celerrime. Itaque largo cum viatico dimissus, ana cum duobus Ligaribus mercatoribus in Asiam transiit. Hic ab Lysitheïde, cum quo ei hospitium fuerat, clanculum adoperto curru ad Xerxem adductus, liberaliterque ab eo exceptus est.

54. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνῃσι Πραξιέργου, Ῥωμαῖοι μὲν ὑπάτους κατέστησαν Αὖλον Οὐεργίνιον Τρίκοστον καὶ Γάϊον Σερουΐλιον Στροῦκτον. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἠλεῖοι μέν, πλείους καὶ μικρὰς πόλεις οἰκοῦντες, εἰς μίαν συνῳκίσθησαν τὴν ὀνομαζομένην Ἦλιν. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὁρῶντες τὴν μὲν Σπάρτην διὰ τὴν Παυσανίου τοῦ στρατηγοῦ προδοσίαν ταπεινῶς πράττουσαν, τοὺς δὲ Ἀθηναίους εὐδοκιμοῦντας διὰ τὸ μηδένα παρ᾽ αὐτοῖς πολίτην ἐπὶ προδοσίᾳ κατεγνῶσθαι, ἔσπευδον τὰς Ἀθήνας ταῖς ὁμοίαις περιβαλεῖν διαβολαῖς. Διόπερ εὐδοκιμοῦντος παρ᾽ αὐτοῖς Θεμιστοκλέους, καὶ μεγάλην δόξαν ἔχοντος ἐπ᾽ ἀρετῇ, κατηγόρησαν προδοσίαν αὐτοῦ, φάσκοντες φίλον γεγέσθαι τοῦ Παυσανίου μέγιστον, καὶ μετὰ τοῦτου συντεθεῖσθαι κοινῇ προδοῦναι τὴν Ἑλλάδα τῷ Ξέρξῃ. Διελέγοντο δὲ καὶ τοῖς ἐχθροῖς τοῦ Θεμιστοκλέους, παροξύνοντες αὐτοὺς πρὸς τὴν κατηγορίαν· καὶ χρήματα ἔδοσαν, διδάσκοντες, ὅτι Παυσανίας μέν, κρίνας προδιδόναι τοὺς Ἕλληνας, ἐδήλωσε τὴν ἰδίαν ἐπιβολὴν Θεμιστοκλεῖ, καὶ παρεκάλεσε κοινωνεῖν τῆς προθέσεως· ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς οὔτε προσεδέξατο τὴν ἔντευξιν, οὔτε διαβάλλειν ἔκρινε δεῖν ἄνδρα φίλον. Οὐ μὴν ἀλλὰ κατηγορηθεὶς ὁ Θεμιστοκλῆς, τότε μὲν ἀπέφυγε τὴν τῆς προ-

δοσίας κρίσιν. Διὸ καὶ τὸ μὲν πρῶτον μετὰ τὴν ἀπόλυσιν μέγας ἦν παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις· ἠγάπων γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις διαφερόντως οἱ πολῖται· μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν φοβηθέντες αὐτοῦ τὴν ὑπεροχήν, οἱ δὲ φθονήσαντες τῇ δόξῃ, τῶν μὲν εὐεργεσιῶν ἐπιλάθοντο, τὴν δ' ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ τὸ φρόνημα ταπεινοῦν ἔσπευδον.

55. Πρῶτον μὲν οὖν αὐτὸν ἐκ τῆς πόλεως μετέστησαν, τοῦτον τὸν ὀνομαζόμενον ὀστρακισμὸν ἐπαγαγόντες αὐτῷ, ὃς ἐνομοθετήθη μὲν ἐν ταῖς Ἀθήναις μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν τυράννων τῶν περὶ Πεισίστρατον. Ὁ δὲ νόμος ἐγένετο τοιοῦτος· ἕκαστος τῶν πολιτῶν εἰς ὄστρακον ἔγραφε τοὔνομα τοῦ δοκοῦντος μάλιστα δύνασθαι καταλῦσαι τὴν δημοκρατίαν· ᾧ δ' ἂν ὄστρακα πλείω γένηται, φεύγειν ἐκ τῆς πατρίδος ἐτέτακτο δεκαετῆ χρόνον. Νομοθετῆσαι δὲ ταῦτα δοκοῦσιν οἱ Ἀθηναῖοι, οὐχ ἵνα τὴν κακίαν κολάζωσιν, ἀλλ' ἵνα τὰ φρονήματα τῶν ὑπερεχόντων ταπεινότερα γένηται διὰ τὴν φυγήν. Ὁ μὲν οὖν Θεμιστοκλῆς τὸν προειρημένον τρόπον ἐξοστρακισθείς, ἔφυγεν ἐκ τῆς πατρίδος εἰς Ἄργος. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πυθόμενοι περὶ τούτων, καὶ νομίσαντες παρὰ τῆς τύχης εἰληφέναι καιρὸν ἐπιθέσθαι τῷ Θεμιστοκλεῖ, πάλιν εἰς Ἀθήνας ἐξαπέστειλαν πρέσβεις, κατηγοροῦντας τοῦ Θεμιστοκλέους, ὅτι τῷ Παυσανίᾳ κεκοινώνηκε τῆς προδοσίας· καὶ δεῖν ἔφασαν τῶν κοινῶν τῆς Ἑλλάδος ἀδικημάτων εἶναι τὴν κρίσιν οὐκ ἰδίᾳ παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ κοινοῦ συνεδρίου τῶν Ἑλλήνων, ὅπερ εἰώθει συνεδρεύειν

[ἐν τῇ Σπάρτῃ] κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ὁρῶν τοὺς Λακεδαιμονίους σπεύδοντας διαβαλεῖν τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων καὶ ταπεινῶσαι, τοὺς δ' Ἀθηναίους βουλομένους ἀπολογήσασθαι περὶ τῆς ἐπιφερομένης αἰτίας, ὑπέλαβεν ἑαυτὸν παραδοθήσεσθαι τῷ κοινῷ συνεδρίῳ. Τοῦτο δ' ἦδει τὰς κρίσεις οὐ δικαίας, ἀλλὰ πρὸς χάριν ποιούμενον τοῖς Λακεδαιμονίοις, τεκμαιρόμενος ἔκ τε τῶν ἄλλων καὶ ὧν ἐποιήσαντο τὴν κρίσιν περί τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Αἰγινητῶν ὑπὲρ τῶν ἀριστείων. Οἵ τε γὰρ οἱ κύριοι τῆς ψήφου φθονερῶς διετέθησαν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὥστε πλείους τριήρεις αὐτῶν παρεχομένων ἢ σύμπαντες οἱ ναυμαχήσαντες παρέσχοντο, οὐδὲν κρείττους αὐτοὺς ἐποίησαν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Διὰ ταῦτα δὴ συνέβη τὸν Θεμιστοκλέα τοῖς συνέδροις ἀπιστῆσαι. Καὶ γὰρ ἐκ τῆς προγεγενημένης ἀπολογίας ἐν ταῖς Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλέους ἀφορμὰς εἶχον οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸς τὴν ὕστερον γενομένην κατηγορίαν. Ὁ γὰρ Θεμιστοκλῆς ἀπολογούμενος, ὡμολόγει μὲν τὸν Παυσανίαν πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὰς ἀπεσταλκέναι, παρακαλοῦντα μετασχεῖν τῆς προδοσίας· καὶ τούτῳ μεγίστῳ χρησάμενος τεκμηρίῳ συνίστανεν, ὅτι οὐκ ἂν παρεκάλει Παυσανίας αὐτόν, εἰ μὴ πρὸς τὴν ἀξίωσιν ἀντέλεγε.

56. Διὰ δὲ ταῦτα, καθάπερ προειρήκαμεν, ἔφυγεν ἐξ Ἄργους πρὸς Ἄδμητον τὸν Μολοττῶν βασιλέα· καταφυγὼν δὲ πρὸς τὴν ἑστίαν, ἱκέτης ἐγένετο. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ μὲν πρῶτον προσεδέξατο αὐ-

τὸν φιλοφρόνως, καὶ παρεκάλει θαῤῥεῖν, καὶ τὸ σύνολον ἐπηγγέλλετο φροντιεῖν αὐτοῦ τῆς ἀσφαλείας· ἐπεὶ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἐπιφανεστάτους Σπαρτιατῶν πρέσβεις ἀποστέλλαντες πρὸς τὸν Ἄδμητον, ἔξήτουν αὐτὸν πρὸς τιμωρίαν, ἀποκαλοῦντες προδότην καὶ λυμεῶνα τῆς ὅλης Ἑλλάδος, πρὸς δὲ τούτοις, μὴ παραδιδόντος αὐτόν, πολεμήσειν ἔφασαν μετὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων, τὸ τηνικαῦθ' ὁ βασιλεὺς φοβηθεὶς μὲν τὰς ἀπειλάς, ἐλεῶν δὲ τὸν ἱκέτην, καὶ τὴν ἐκ τῆς παραδόσεως αἰσχύνην ἐκκλίνων, ἔπειθε τὸν Θεμιστοκλέα τὴν ταχίστην ἀπιέναι λάθρα τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ χρυσοῦ πλῆθος ἐδωρήσατο αὐτῷ, ἐφόδιον τῆς φυγῆς. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς πάντοθεν ἐλαυνόμενος, καὶ τὸ χρυσίον δεξάμενος, ἔφυγε νυκτὸς ἐκ τῆς τῶν Μολοττῶν χώρας, συμπράττοντος αὐτῷ πάντα τὰ πρὸς φυγὴν τοῦ βασιλέως· εὑρὼν δὲ δύο νεανίσκους Αἰγύας τὸ γένος, ἐμπορικαῖς δὲ ἐργασίαις χρωμένους, καὶ διὰ τοῦτο τῶν ὁδῶν ἐμπείρως ἔχοντας, μετὰ τούτων ἔφυγε. Χρώμενος δὲ νυκτεριναῖς ὁδοιπορίαις ἔλαθε τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ διὰ τῆς τῶν νεανίσκων εὐνοίας τε καὶ κακοπαθείας κατήντησεν εἰς τὴν Ἀσίαν· ἐνταῦθα δ' ἔχων ἰδιόξενον, ὄνομα μὲν Ἀρσιθείδην, δόξῃ δὲ καὶ πλούτῳ θαυμαζόμενον, πρὸς τοῦτον κατέφυγεν. Ὁ δὲ Ἀρσιθείδης ἐτύγχανε φίλος ὢν Ξέρξου τοῦ βασιλέως, καὶ κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ Ξέρξου τὴν δύναμιν τῶν Περσῶν ἅπασαν εἱστιακώς. Διόπερ συνήθειαν μὲν ἔχων πρὸς τὸν βασιλέα, τὸν δὲ Θεμιστοκλέα διὰ τὸν ἔλεγχ σῶσαι βουλόμενος, ἐπηγγείλατο

αὐτῷ πάντα συμπράξειν. Ἀκούοντος δὲ τοῦ Θεμιστοκλέους ἀγαγεῖν αὐτὸν πρὸς τὸν Ξέρξην, τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖπεν, ἀποφαινόμενος ὅτι κολασθήσεται διὰ τὰς κατὰ τῶν Περσῶν αὐτῷ γεγενημένας πράξεις· μετὰ δὲ ταῦτα μαθὼν τὸ συμφέρον, ὑπήκουσε, καὶ παραδόξως καὶ ἀσφαλῶς αὐτὸν διέσωσεν εἰς τὴν Περσίδα. Ἔθους γὰρ ὄντος παρὰ τοῖς Πέρσαις τὸν ἄγοντα παλλακὴν τῷ βασιλεῖ, νομίζειν ταύτην ἐπὶ ἀπήνης κεκρυμμένην, καὶ τῶν ἀπαντώντων μηδένα πολυπραγμονεῖν, μηδὲ κατ' ὄψιν ἀπαντᾶσαι τῇ ἀγομένῃ, ἀφορμῇ ταύτῃ συνέβη χρήσασθαι πρὸς τὴν ἐπιβολὴν τὸν Δυσιθείδην. Παρασκευασάμενος γὰρ τὴν ἀπήνην πολυτελέσι παραπετάσμασι κεκοσμημένην, εἰς ταύτην ἐνέθηκε τὸν Θεμιστοκλέα, καὶ μετὰ πάσης ἀσφαλείας διασώσας, ἐνέτυχε τῷ βασιλεῖ, καὶ πεφυλαγμένως ὁμιλήσας, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ πίστεις μηδὲν ἀδικήσειν τὸν ἄνδρα. Εἰσαγαγὼν δὲ αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα, κἀκείνου δόντος τῷ Θεμιστοκλεῖ λόγον, καὶ μαθόντος ὡς οὐδὲν ἠδίκησεν, ἀπελύθη τῆς τιμωρίας.

(C. 57.) At Mandane, Darii filia et Xerxis germana, indignissime caedem filiorum ferens, supplicium voluit de Themistocle sumi. Qui absolutus a Persarum optimatibus liberalitate regis et coniuge beatur, et multis muneribus ornatur, in his Magnesia, unde panem, Myunte, unde obsonia, et Lampasco, unde vinum sumeret.

57. Δόξας δὲ παραδόξως ὑπ' ἐχθρῶν διασεσῶσθαι, πάλιν εἰς μείζονας κινδύνους ἐνέπεσε διὰ τοιαύτας αἰτίας. Μανδάνη Δαρείου μὲν ἦν θυγάτηρ τοῦ φονεύσαντος τοὺς μάγους, ἀδελφὴ δὲ γνησία τοῦ Ξέρξου, μεγίστης δ' ἀποδοχῆς τυγχάνουσα παρὰ

τοῖς Πέρσαις. Αὕτη τῶν νεῶν ἑστηκυίας, καθ' ὃν καιρὸν Θεμιστοκλῆς περὶ Σαλαμῖνα κατεναυμάχησε τὸν στόλον τῶν Περσῶν, χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀναίρεσιν τῶν πολεμίων, καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ἠλεεῖτο παρὰ τοῖς πλήθεσιν. Αὕτη πυθομένη τὴν παρουσίαν τοῦ Θεμιστοκλέους, ἦλθεν εἰς τὰ βασίλεια, πανθίμην ἐσθῆτα λαβοῦσα, καὶ μετὰ δακρύων ἱκέτευε τὸν ἀδελφὸν ἐπιθεῖναι τιμωρίαν τῷ Θεμιστοκλεῖ. Ὡς δ' οὐ προσεῖχεν αὐτῇ, παρῄει τοὺς ἀρίστους τῶν Περσῶν ἀξιοῦσα, καὶ καθόλου τὰ πλήθη παροξύνουσα πρὸς τὴν τοῦ Θεμιστοκλέους τιμωρίαν. Τοῦ δ' ὄχλου συνδραμόντος ἐπὶ τὰ βασίλεια, καὶ μετὰ κραυγῆς ἐξαιτοῦντος ἐπὶ τιμωρίαν τὸν Θεμιστοκλέα, ὁ μὲν βασιλεὺς ἀπεκρίνατο δικαστήριον καταστήσειν ἐκ τῶν ἀρίστων Περσῶν, καὶ τὸ κριθὲν τεύξεσθαι συντελείας. Πάντων δὲ συνευδοκησάντων, καὶ δοθέντος ἱκανοῦ χρόνου εἰς τὴν παρασκευὴν τῆς κρίσεως, ὁ μὲν Θεμιστοκλῆς μαθὼν τὴν Περσίδα διάλεκτον, καὶ ταύτῃ χρησάμενος κατὰ τὴν ἀπολογίαν, ἀπελύθη τῶν ἐγκλημάτων. Ὁ δὲ βασιλεὺς περιχαρὴς γενόμενος ἐπὶ τῇ σώσει τοῦ ἀνδρός, μεγάλαις αὐτὸν δωρεαῖς ἐτίμησε. Συνῳκίσθη γὰρ αὐτῷ πρὸς γάμου κοινωνίαν ἄλλην Περσίδα, εὐγενείᾳ τε καὶ κάλλει διαφέρουσαν, ἔτι δὲ κατ' ἀρετὴν ἐπαινουμένην· ὑπέσχετο τε πλῆθος πρὸς διακονίαν, καὶ παντοδαπῶν ἐκπωμάτων· καὶ τὴν ἄλλην χορηγίαν πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ τρυφὴν ἁρμόζουσαν. Ἐδωρήσατο δ' αὐτῷ καὶ πόλεις τρεῖς πρὸς διατροφὴν καὶ ἀπόλαυσιν εὐθέτους· Μαγνησίαν μὲν τὴν ἐπὶ τῷ

ἐκεῖνον μὲν ὑπὸ τῆς πόλεως ἠτιμασμένον, τὴν δὲ πόλιν διὰ τὰς ἐκείνου πράξεις ἐπαιρομένην, εἰκότως τὴν δοκοῦσαν εἶναι τῶν ἅπασῶν πόλεων σοφωτάτην καὶ ἐπιεικεστάτην, χαλεπωτάτην πρὸς ἐκεῖνον εὑρίσκομεν γεγενημένην. Περὶ μὲν οὖν τῆς Θεμιστοκλέους ἀρετῆς εἰ καὶ πλεονάκαμεν παρεκβάντες, ἀλλ' οὐκ ἄξιον ἐκρίναμεν τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ παραλιπεῖν ἀνεπισήμαντον. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, κατὰ τὴν Ἰταλίαν Μίκυθος μὲν ὁ τὴν δυναστείαν ἔχων Ῥηγίου καὶ Ζάγκλης, πόλιν ἔκτισε Πυξοῦντα.

(C. 60.) Olymp. LXXVII, 3. a. C. 468. Arch. Demotione, Coss. P. Valerio Publicola et C. Nautio Rufo, Athenienses Cimonem cum exercitu in Asiam mittunt ad recuperandas sociorum urbes, Persarum praesidiis occupatas. Is, multis in Caria et Lycia urbibus expugnatis, et classem Persarum, imperatore Tithrausta fortiter pugnantem, fundit, (C. 61.) et terrestres copias, strategemate usus, caedit, alterumque barbarorum ducem, Pheredatem, trucidat.

60. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνῃσι Δημοτίωνος, Ῥωμαῖοι μὲν ὑπάτους κατέστησαν Πούπλιον Οὐαλέριον Ποπλικόλαν καὶ Γάϊον Ναύτιον Ῥοῦφον. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀθηναῖοι στρατηγὸν ἑλόμενοι Κίμωνα τὸν Μιλτιάδου, καὶ δύναμιν ἀξιόλογον παραδόντες, ἐξέπεμψαν ἐπὶ τὴν παράλιον τῆς Ἀσίας, βοηθήσοντα μὲν ταῖς συμμαχούσαις πόλεσιν, ἐλευθερώσοντα δὲ τὰς ταῖς Περσικαῖς φρουραῖς ἔτι κατεχομένας. Οὗτος δὲ παραλαβὼν τὸν στόλον ἐν Βυζαντίῳ, καὶ καταπλεύσας ἐπὶ πόλιν τὴν ὀνομαζομένην Ἠιόνα, ταύτην μὲν Περσῶν κατεχόντων ἐχειρώσατο, Σκύρον δὲ Πελασγῶν ἐνοικούντων καὶ Δολόπων, ἐξεπολιόρκησε· καὶ κτίσιν Ἀθηναίων

καταστήσας, κατεπλήρουν τὴν χώραν. Μετὰ δὲ ταῦτα μειζόνων πράξεων ἄρξασθαι διανοούμενος, κατέπλευσεν εἰς τὸν Πειραιέα, καὶ προσλαβόμενος πλείους τριήρεις, καὶ τὴν ἄλλην χορηγίαν ἀξιόλογον παρασκευασάμενος, τότε μὲν ἐξέπλευσεν ἔχων τριήρεις διακοσίας· ὕστερον δὲ μεταπεμψάμενος παρὰ τῶν Ἰώνων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τὰς ἄλλας, ἁπάσας εἶχε τριακοσίας. Πλεύσας οὖν μετὰ παντὸς τοῦ στόλου πρὸς τὴν Καρίαν, τῶν παραθαλαττίων πόλεων ὅσαι μὲν ἦσαν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἀπῳκισμέναι, ταύτας παραχρῆμα συνέπεισεν ἀποστῆναι τῶν Περσῶν· ὅσαι δ' ὑπῆρχον δίγλωττοι, καὶ φρουρὰς ἔχουσαι Περσικάς, βίᾳ προσάγων ἐπολιόρκει. Προσαγαγόμενος δὲ τὰς κατὰ τὴν Καρίαν πόλεις, ὁμοίως καὶ τὰς ἐν τῇ Λυκίᾳ πάσας προσελάβετο. Παρὰ δὲ τῶν ἀεὶ προστιθεμένων συμμάχων προσλαβόμενος ναῦς, ἐπὶ πλεῖον ηὔξησε τὸν στόλον. Οἱ δὲ Πέρσαι τὸ μὲν πεζικὸν στράτευμα δι' ἑαυτῶν κατεσκεύασαν, τὸ δὲ ναυτικὸν ἤθροισαν ἔκ τε Φοινίκης καὶ Κιλικίας. Ἐστρατήγει δὲ τῶν Περσικῶν δυνάμεων Τιθραύστης, υἱὸς ὢν Ξέρξου νόθος. Κίμων δὲ πυνθανόμενος τὸν στόλον τῶν Περσῶν διαπλέειν περὶ τὴν Κύπρον, πλεύσας ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἐναυμάχησε διακοσίαις καὶ πεντήκοντα ναυσὶ πρὸς τριακοσίας καὶ τετταράκοντα. Γενομένου δ' ἀγῶνος ἰσχυροῦ, καὶ τῶν στόλων ἀμφοτέρων λαμπρῶς ἀγωνιζομένων, τὸ τελευταῖον ἐνίκων οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλὰς μὲν τῶν ἐναντίων ναῦς διέφθειραν, πλείους δὲ τῶν ἑκατὸν σὺν αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσιν εἷλον. Τῶν

δὲ λοιπῶν νεῶν καταφυγουσῶν εἰς τὴν Κύπρον, οἱ μὲν ἐν αὐταῖς ἄνδρες εἰς τὴν γῆν ἀνεχώρησαν· αἱ δὲ ναῦς, πλὴν τῶν βοηθούντων οὔσαι, τοῖς πολεμίοις ἐγκήθησαν ὑποχείριοι.

61. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν Κίμων οὐκ ἀρκεσθεὶς τηλικαύτῃ νίκῃ, παραχρῆμα παντὶ τῷ στόλῳ προσπατῆσαι ἐπὶ τὸ πεζικὸν τῶν Περσῶν στρατόπεδον, οὔσης τῆς περιβολῆς παρὰ τὸν Εὐρυμέδοντα ποταμόν. Βουλόμενος δὲ καταστρατηγῆσαι τοὺς βαρβάρους, ἀνεβίβασεν εἰς τὰς αἰχμαλωτίδας ναῦς τῶν ἰδίων τοὺς ἀρίστους, δοὺς τιάρας, καὶ τὴν ἄλλην κατασκευὴν περιθεὶς Περσικήν. Οἱ δὲ βάρβαροι, προσπλεόντος ἤδη τοῦ στόλου, ταῖς Περσικαῖς ναυσὶ καὶ παρασκευαῖς ψευσθέντες, ὑπέλαβον τὰς ἰδίας τριήρεις εἶναι. Διόπερ οὗτοι μὲν προσεδέξαντο τοὺς Ἀθηναίους ὡς φίλους ὄντας· ὁ δὲ Κίμων, ἤδη νυκτὸς ἐπιγενομένης ἀποβιβάσας τοὺς στρατιώτας, καὶ προσδεχθεὶς ὡς φίλος ὑπ' αὐτῶν, εἰσέπεσεν εἰς τὴν στρατοπεδείαν τῶν βαρβάρων. Ταραχῆς δὲ μεγάλης γενομένης παρὰ τοῖς Πέρσαις, οἱ μὲν περὶ τὸν Κίμωνα πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον· καὶ τὸν μὲν στρατηγὸν τῶν βαρβάρων τὸν ἕτερον Φαρνάβαζον, ἀδελφιδοῦν τοῦ βασιλέως, ἐν τῇ σκηνῇ καταλαβόντες ἐφόνευσαν, τῶν δ' ἄλλων οὓς μὲν ἔκτεινον, οὓς δὲ κατετραυμάτιζον, πάντας δὲ διὰ τὸ παράδοξον τῆς ἐπιθέσεως φεύγειν ἠνάγκασαν. Καθόλου δ' ἔκπληξις ἅμα καὶ ἄγνοια τοιαύτη κατεῖχε τοὺς Πέρσας, ὥστ' οὐδὲ πλεῖστοι τοὺς ἐπιτιθεμένους αὐτοῖς, τίνες ἦσαν, οὐκ ἐγίνωσκον. Τοὺς μὲν γὰρ Ἕλλη-

νας οὐχ ὑπολάμβανον ἥξειν πρὸς αὐτοὺς μετὰ δυνάμεως, τὸ σύνολον μὴ ἔχειν αὐτοὺς πεζὴν στρατιὰν πεπεισμένοι· τοὺς δὲ Πισίδας, ὄντας ὁμόρους καὶ τὰ πρὸς αὐτοὺς ἀλλοτρίως ἔχοντας, ὑπολάμβανον ἥξειν μετὰ δυνάμεως. Διὸ καὶ νομίσαντες ἀπὸ τῆς ἠπείρου τὴν ἐπιφορὰν εἶναι τῶν πολεμίων, πρὸς τὰς ναῦς ὡς πρὸς φιλίας ἔφευγον. Τῆς δὲ νυκτὸς σύσης ἀσελήνου καὶ σκοτεινῆς, συνέβαινε τὴν ἄγνοιαν πολὺ μᾶλλον αὔξεσθαι, καὶ μηδένα τἀληθὲς δύνασθαι ἰδεῖν. Διό καὶ πολλοῦ φόνου γενομένου διὰ τὴν ἀταξίαν τῶν βαρβάρων, ὁ μὲν Κίμων προειρηκὼς τοῖς στρατιώταις πρὸς τὸν ἀρθησόμενον πυρσὸν συντρέχειν, ἅμα πρὸς ταῖς ναυσὶ σύσσημον, εὐλαβούμενος, μὴ διεσπαρμένων τῶν στρατιωτῶν καὶ πρὸς ἁρπαγὴν ὁρμησάντων, γένηταί τι παράλογον. Πάντων δὲ πρὸς τὸν πυρσὸν ἀθροισθέντων, καὶ παυσαμένων τῆς ἁρπαγῆς, τότε μὲν εἰς τὰς ναῦς ἀνεχώρησαν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρόπαιον στήσαντες, ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Κύπρον, νενικηκότες δύο κάλλιστας νίκας, τὴν μὲν κατὰ γῆν, τὴν δὲ κατὰ θάλατταν. Οὐδέποτε γὰρ μνημονεύονται τοιαῦται καὶ τηλικαῦται πράξεις γενέσθαι κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ ναυτικῷ καὶ πεζικῷ στρατοπέδῳ.

(C. 62.) Hac tam splendida victoria Cimoni magna cum gloria insignem praedam conciliavit. Persae, potentiae Atheniensium timentes, triremes plures construunt. Athenienses, quorum resp. ab hoc tempore ingentibus opibus crevit, decimam e spoliis Apollini cum epigraphe dicant.

62. Κίμων δὲ διὰ τῆς ἰδίας στρατηγίας καὶ ἀρετῆς μεγάλα κατωρθωκώς, περιβόητον ἔσχε τὴν δόξαν οὐ μόνον παρὰ ταῖς πολίταις, ἀλλὰ καὶ παρὰ

τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν. Αἰχμαλώτους γὰρ εἵλῆφει τριήρεις τριακοσίας καὶ τετταράκοντα ναῦς, ἄνδρας δὲ ὑπὲρ τοὺς δισμυρίους, χρημάτων δὲ πλῆθος ἀξιόλογον. Οἱ δὲ Ἱλῖρσαι τοιούτοις ἐλαττώμασι περιπεπτωκότες ἄλλας τριήρεις πλείους κατεσκεύασαν, φοβούμενοι τὴν τῶν Ἀθηναίων αὔξησιν. Ἀπὸ γὰρ τούτων τῶν χρόνων ἡ πόλις τῶν Ἀθηναίων πολλὴν ἐπίδοσιν ἐλάμβανε, χρημάτων τε πλήθει κατασκευασθεῖσα, καὶ δόξης μεγάλης ἐν ἀνδρίᾳ καὶ στρατηγίᾳ τυχοῦσα. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Ἀθηναίων δεκάτην ἐξελόμενος ἐκ τῶν λαφύρων, ἀνέθηκε τῷ θεῷ, καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἐπὶ τὸ κατασκευασθὲν ἀνάθημα ἐπέγραψε τήνδε,

Ἐξ οὗ γ' Εὐρώπην Ἀσίας δίχα πόντος ἔνειμε,
Καὶ πολέας θνητῶν θοῦρος Ἄρης ἐπέχει,
Οὐδέν πω τοιοῦτον ἐπιχθονίων γένετ' ἀνδρῶν
Ἔργον ἐν ἠπείρῳ καὶ κατὰ πόντον ἅμα.
Οἶδε γὰρ ἐν Κύπρῳ Μήδους πολλοὺς ὀλέσαντες,
Φοινίκων ἑκατὸν ναῦς ἕλον ἐν πελάγει
Ἀνδρῶν πληθούσας, μέγα δ' ἔστενεν Ἀσὶς ὑπ' αὐτῶν
Πληγεῖσ' ἀμφοτέραις χερσί, κράτει πολέμου.

(C. 63.) Olymp. LXXVII, 4. a. C. 467. Phaedone Arch. L. Furio Medullino et M. Manlio Vulsone Coss., ingens Spartae exortus terrae motus veteres hostes, Helotas et Messenios, adversus paucos superstites in arma proripuit. Quos ut in potestatem redigeret Archidamus rex collectis, quicumque erant Laconum ex ista calamitate servati, dux contra illos exstitit.

63. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνῃσι Φαίωνος, ἐν Ῥώμῃ τὴν ὕπατον ἀρχὴν διεδέξαντο Λεύκιος Φού-

ριος Μεδιολανὸς καὶ Μάρκος Μάνλιος Οὐάσων. Ἐπὶ δὲ τούτων μεγάλη τις καὶ παράδοξος ἐγένετο συμφορὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις. Ἐν γὰρ τῇ Σπάρτῃ γενομένων σεισμῶν μεγάλων, συνέβη πεσεῖν τὰς οἰκίας ἐκ θεμελίων, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων πλείονς τῶν δισμυρίων φθαρῆναι. Ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον συνεχῶς τῆς πόλεως καταφερομένης, καὶ τῶν οἰκιῶν πιπτουσῶν, πολλὰ σώματα τοῖς πτώμασι τῶν τοίχων ἀπολαμβανόμενα διεφθάρη· οὐκ ὀλίγον δὲ τῶν κατὰ τὰς οἰκίας χρημάτων ὁ σεισμὸς ἐλυμήνατο. Καὶ τοῦτο μὲν τὸ κακόν, ὥσπερ δαιμονίου τινὸς νεμεσήσαντος αὐτοῖς, ἔπαθον· ἄλλους δὲ κινδύνους ὑπ' ἀνθρώπων αὐτοῖς συνέβη γενέσθαι, δι' αἰτίας τοιαύτας. Εἵλωτες καὶ Μεσσήνιοι πρὸς Λακεδαιμονίους ἀλλοτρίως ἔχοντες, τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχίαν εἶχον, φοβούμενοι τὴν τῆς Σπάρτης ὑπεροχήν τε καὶ δύναμιν· ἐπεὶ δὲ διὰ τὸν σεισμὸν εἶδον τοὺς πλείονς αὐτῶν ἀπολωλότας, κατεφρόνησαν τῶν ἀπολελειμμένων, ὀλίγων ὄντων. Διόπερ πρὸς ἀλλήλους συνθέμενοι, κοινῇ τὸν πόλεμον ἐξηνέγκαντο πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἀρχίδαμος διὰ τῆς ἰδίας προνοίας καὶ κατὰ τὸν σεισμὸν ἔσωζε τοὺς πολίτας, καὶ κατὰ τὸν πόλεμον γενναίως τοῖς ἐπιτιθεμένοις ἀντετάξατο. Τῆς μὲν γὰρ πόλεως συνεχομένης ὑπὸ τῆς τοῦ σεισμοῦ δεινότητος, πρῶτος Σπαρτιατῶν ἐκ τῆς πόλεως, ἁρπάσας τὴν πανοπλίαν, ἐπὶ τὴν χώραν ἐξεπήδησε, καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις τὸ αὐτὸ πράττειν παρήγγειλεν. Ὑπακουσάντων δὲ τῶν Σπαρτιατῶν, τοῦτον τὸν

τρόπον οἱ περιλειφθέντες ἐσώθησαν, οὓς συντάξας ὁ βασιλεὺς Ἀρχίδαμος, παρεσκευάζετο πολεμεῖν τοῖς ἀφεστηκόσιν.

(C. 64.) Quod ab incepto deterruit hostes, Ithomen in Messenia obsidentes: unde per novem annos assiduis Laconiam incursationibus infestarunt. Lacedaemonii primo socios advocarunt Atheniences; mox, suspicione perculsi, dimiserunt. Quae causa fuit gravissimarum inimicitiarum, universas postea civitates ad extrema pericula rapientium.

64. Οἱ δὲ Μεσσήνιοι μετὰ τῶν Εἱλώτων συνταχθέντες, τὸ μὲν πρῶτον ὥρμησαν ἐπὶ τὴν Σπάρτην, ὑπολαμβάνοντες αὐτὴν αἵρήσειν διὰ τὴν ἐρημίαν τῶν βοηθησόντων· ὡς δ' ἤκουσαν τοὺς ὑπολελειμμένους, μετὰ Ἀρχιδάμου τοῦ βασιλέως συντεταγμένους, ἑτοίμους εἶναι πρὸς τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνα, ταύτης μὲν τῆς ἐπιβολῆς ἀπέστησαν· καταλαβόμενοι δὲ τῆς Μεσσηνίας χωρίον ὀχυρόν, ἐκ τούτου τὴν ὁρμὴν ποιούμενοι, κατέτρεχον τὴν Λακωνικήν. Οἱ δὲ Σπαρτιᾶται καταφυγόντες ἐπὶ τὴν παρὰ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν, προσελάβοντο παρ' αὐτῶν δύναμιν· οὐδὲν δ' ἧττον καὶ παρὰ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀθροίσαντες δυνάμεις, ἀξιόμαχοι τοῖς πολεμίοις ἐγενήθησαν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον πολὺ προεῖχον τῶν πολεμίων, ὕστερον δὲ ὑποψίας γενομένης ὡς τῶν Ἀθηναίων μελλόντων ἀποκλίνειν πρὸς τοὺς Μεσσηνίους, ἀπέλυσαν αὐτῶν τὴν συμμαχίαν, φήσαντες ἱκανοὺς ἔχειν πρὸς τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον τοὺς ἄλλους συμμάχους. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι δέξαντες ἑαυτοὺς ἠτιμάσθαι, οὕτως μὲν ἀπηλλάγησαν· μετὰ δὲ ταῦτα ἀλλοτρίους ἔχοντες τὰ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀεὶ μᾶλλον τὴν ἔχθραν ἐπύραινον. Διὸ

καὶ ταύτην τὴν ἀρχὴν ἔλαβον τῆς ἀλλοτριότητος ὕστερον δὲ αἱ πόλεις διηνέχθησαν, καὶ μεγάλους ἐπανειλόμεναι πολέμους, ἔπλησαν ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα μεγάλων ἀτυχημάτων. Ἀλλὰ γὰρ περὶ τούτων κατὰ μέρος ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις ἀναγράψομεν. Τότε δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι στρατηγήσαντες ἐπὶ τὴν Ἰθώμην μετὰ τῶν συμμάχων, ἐπολιόρκουν αὐτήν. Οἱ δ' Εἵλωτες πανδημεὶ τῶν Λακεδαιμονίων ἀφεστῶτες, συνεμάχουν τοῖς Μεσσηνίοις, καὶ ποτὲ μὲν ἐνίκων, ποτὲ δὲ ἡττῶντο. Ἐπὶ δὲ ἔτη δέκα τοῦ πολέμου μὴ δυναμένου διακριθῆναι, διετέλουν τοῦτον τὸν χρόνον ἀλλήλους κακοποιοῦντες.

(C. 65.) Olymp. LXXVIII, 1. a. C. 466. Arch. Theageneide. Coss. L. Aemilio Mamerco et L. Vopisco Iulio, Argivi Mycenaeis, quos immorigeros sibi suspectosque habuissent, bellum intulere, eosque, Lacedaemoniorum auxilio destitutos, ipsi victores in servitutem redegerunt, et urbem olim florentissimam destruxerunt.

65. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἀθήνῃσι μὲν ἦν ἄρχων Θεαγενίδης, ἐν Ῥώμῃ δ' ὕπατοι καθειστήκεσαν Λεύκιος Αἰμίλιος Μάμερκος καὶ Λεύκιος Στούδιος Ἰούλιος· Ὀλυμπιὰς δ' ἦχθη ἑβδομηκοστὴ καὶ ὀγδόη, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Παρμενίδης Ποσειδωνιάτης. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀργείοις καὶ Μυκηναίοις ἐνέστη πόλεμος διὰ τοιαύτας αἰτίας. Μυκηναῖοι, διὰ τὸ παλαιὸν ἄξίωμα τῆς ἰδίας πατρίδος, οὐχ ὑπήκουον τοῖς Ἀργείοις. ὥσπερ αἱ λοιπαὶ πόλεις αἱ κατὰ τὴν Ἀργείαν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν τασσόμενοι, τοῖς Ἀργείοις οὐ προσεῖχον. Ἠμφισβήτουν δὲ καὶ περὶ τῶν ἱερῶν τῆς Ἥρας, καὶ τὸν ἀγῶνα τὸν Νεμαῖον ἠξίουν ἑαυτοὺς διοικεῖν· πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι τῶν Ἀργείων

ψηφισαμένων μὴ συμμαχεῖν εἰς Θερμοπύλας τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἐὰν μὴ μέρος τῆς ἡγεμονίας αὐτοῖς παραδῶσι, μόνοι τῶν τὴν Ἀργείαν κατοικούντων συνεμάχησαν οἱ Μυκηναῖοι τοῖς Λακεδαιμονίοις. Τὸ δὲ σύνολον ὑπώπτευον αὐτούς, μή ποτε ἰσχύσαντες ἐπὶ πλέον, τῆς ἡγεμονίας ἀμφισβητήσωσι τοῖς Ἀργείοις, διὰ τὸ παλαιὸν φρόνημα τῆς πόλεως. Διὰ δὴ ταύτας τὰς αἰτίας ἀλλοτρίως διακείμενοι, πάλαι μὲν ἔσπευδον ἆραι τὴν πόλιν, τότε δὲ καιρὸν εὔθετον ἔχειν ἐνόμιζον, ὁρῶντες τοὺς Λακεδαιμονίους τεταπεινωμένους, καὶ μὴ δυναμένους τοῖς Μυκηναίοις βοηθεῖν. Ἀθροίσαντες οὖν ἀξιόλογον δύναμιν ἔκ τε Ἄργους καὶ ἐκ τῶν συμμαχίδων πολεων, ἐστράτευσαν ἐπ' αὐτούς. Νικήσαντες δὲ μάχῃ τοὺς Μυκηναίους, καὶ συγκλείσαντες ἐντὸς τειχῶν, ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν. Οἱ δὲ Μυκηναῖοι χρόνον μέν τινα τοὺς πολιορκοῦντας εὐτόνως ἠμύνοντο· μετὰ δὲ ταῦτα λειπόμενοι τῷ πολέμῳ, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων μὴ δυναμένων βοηθῆσαι, διὰ τοὺς ἰδίους πολέμους, καὶ τὴν ἐκ τῶν σεισμῶν γενομένην αὐτοῖς συμφοράν, ἄλλων δ' οὐκ ὄντων συμμάχων, ἐρημίᾳ τῶν ἐπικουρούντων κατὰ κράτος ἥλωσαν. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι τοὺς Μυκηναίους ἀνδραποδισάμενοι, καὶ δεκάτην ἐξ αὐτῶν τῷ θεῷ καθιερώσαντες, τὰς Μυκήνας κατέσκαψαν. Λῦτη μὲν οὖν ἡ πόλις εὐδαίμων ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις γενομένη, καὶ μεγάλους ἄνδρας ἔχουσα, καὶ πράξεις ἀξιολόγους ἐπιτελεσαμένη, τοιαύτην ἔσχε τὴν καταστροφήν, καὶ διέμεινεν ἀοίκητος μέχρι τῶν καθ'

ἡμᾶς χρόνων. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

(C. 66.) Olymp. LXXVIII. 2. a. C. 465. Arch. Lysistrato, Coss. L. Pinario Mamercino et L. Furio Fuso, Hiero Anaxilai filios ad rationes a Micytho, ipsorum tutore, exigendas impellit. Qui quum summam omnibus fidem et iustitiam approbasset, invitis reddit regnum paternum, profectusque in Graeciam, Tegeae in Arcadia vitam cum laude traduxit. Moritur Hiero, imperio per annos 11 gesto: sequitur Thrasybulus frater, qui annum unum Syracusios rexit.

66. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Λυσιστράτου Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Λεύκιον Πινάριον Μαμερτῖνον καὶ Πούπλιον Φούριαν Φίφρωνα. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἱέρων ὁ τῶν Συρακουσίων βασιλεὺς τοὺς Ἀναξίλα παῖδας, τοῦ γενομένου τυράννου Ζάγκλης, εἰς Συρακούσας μεταπεμψάμενος μεγάλαις δωρεαῖς, ἀνεμίμνησκε τῆς Γέλωνος γενομένης πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν εὐεργεσίας, καὶ συνεβούλευεν αὐτοῖς, ἤδη τὴν ἡλικίαν ἠνδρωμένοις, ἀπαιτῆσαι λόγον παρὰ Μικύθου τοῦ ἐπιτροπεύοντος, καὶ τὴν δυναστείαν αὐτοὺς παραλαβεῖν. Τούτων δ' ἐπανελθόντων εἰς τὸ Ῥήγιον, καὶ τὸν ἐπίτροπον λόγον ἀπαιτούντων τῶν διοικημένων, ὁ Μίκυθος, ἀνὴρ ὢν ἀγαθός, συνήγαγε τοὺς πατρικοὺς φίλους τῶν παίδων, καὶ τὸν λόγον οὕτω καθαρῶς ἀπέδωκεν, ὥστε ἅπαντας τοὺς παρόντας θαυμάζειν τήν τε δικαιοσύνην καὶ τὴν πίστιν, τοὺς δὲ παῖδας μεταμεληθέντας ἐπὶ τοῖς πραχθεῖσιν, ἀξιοῦν τὸν Μίκυθον πάλιν τὴν ἀρχὴν παραλαβεῖν, καὶ πατρὸς ἐξουσίαν ἔχοντα καὶ τάξιν, διοικεῖν τὰ κατὰ τὴν δυναστείαν. Οὐ μὴν ὁ Μίκυθός γε συνεχώρησεν, ἀλλὰ πάντα παραδοὺς ἀκριβῶς, καὶ τὴν ἰδίαν οὐσίαν ἐνθέμενος εἰς πλοῖον, ἐξέπλευσεν

ἐκ τοῦ Ῥηγίου, προπεμπόμενος ὑπὸ τῆς τῶν ὄχλων εὐνοίας. Οὗτος μὲν οὖν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατάρας, ἐν Τεγέαις τῆς Ἀρκαδίας κατοικίσσας ἐπαινούμενος. Ἱέρων δὲ ὁ τῶν Συρακουσίων βασιλεὺς ἐτελεύτησεν ἐν τῇ Κατάνῃ, καὶ τιμῶν ἡρωϊκῶν ἔτυχεν, ὡς ἂν κτίστης γεγονὼς τῆς πόλεως. Οὗτος μὲν οὖν ἄρξας ἔτη ἕνδεκα, κατέλιπε τὴν βασιλείαν Θρασυβούλῳ τῷ ἀδελφῷ, ὃς ἦρξε Συρακουσίων ἐνιαυτὸν ἕνα.

(C. 67.) Olymp. LXXVIII. 3. a. C. 464. Nam Arch. Lysania, Coss. App. Claudio et T. Quinctio Capitolino, Thrasybulus, quod superbia et crudelitate germanum ante se regem exçederet, iniuriarum tandem impatientes a se deficere coëgit. Frustra conatus seditionem verbis reprimere, Catenaeos aliosque socios et mercenarios adsciscit, ex eaque urbis parte, quae Achradina dicitur, insulaque munitionibus tuta, arcbris hostem eruptionibus lacessit.

67. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνῃσι Λυσανίου Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Ἄππιον Κλαύδιον καὶ Τίτον Κούτιον Καπιτώλιον. Ἐπὶ δὲ τούτων Θρασύβουλος ὁ τῶν Συρακουσίων βασιλεὺς ἐξέπεσεν ἐκ τῆς ἀρχῆς· περὶ οὗ κατὰ μέρος ἀναγράφοντας ἡμᾶς ἀναγκαῖόν ἐστι, βραχὺ τοῖς χρόνοις ἀναδραμόντας, ἀπ' ἀρχῆς ἅπαντα καθαρῶς ἐκθεῖναι. Γέλων ὁ Δεινομένους, ἀρετῇ καὶ στρατηγίᾳ πολὺ τοὺς ἄλλους διενέγκας, καὶ Καρχηδονίους καταστρατηγήσας, ἐνίκησε παρατάξει μεγάλῃ τοὺς βαρβάρους, καθότι προείρηται· χρησάμενος δὲ ἐπιεικῶς τοῖς καταπολεμηθεῖσι, καὶ καθόλου τοῖς πλησιόχωροις πᾶσι προσενεχθεὶς φιλανθρώπως, μεγάλης ἔτυχεν ἀποδοχῆς παρὰ τοῖς Σικελιώταις. Οὗτος μὲν οὖν ὑπὸ παντὸς ἀγαπώμενος διὰ τὴν πρᾳότητα, διετέλεσε τὸν βίον εἰρηνικῶς μέχρι τῆς τελευτῆς. Τὴν δὲ βασιλείαν διαδεξάμενος Ἱέρων, ὁ πρεσβύτατος τῶν

ἀδελφῶν, οὐχ ὁμοίως ἦρχε τῶν ὑποτεταγμένων. Ἦν γὰρ καὶ φιλάργυρος καὶ βίαιος, καὶ καθόλου τῆς ἁπλότητος καὶ καλοκαγαθίας τἀδελφοῦ ἀλλοτριώτατος. Διὸ καὶ πλείονές τινες ἀφίστασθαι βουλόμενοι, παρακατέσχον τὰς ἰδίας ὁρμὰς διὰ τὴν Γέλωνος δόξαν, καὶ τὴν εἰς τοὺς ἅπαντας Σικελιώτας εὔνοιαν. Μετὰ δὲ τὴν Ἱέρωνος τελευτὴν παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν Θρασύβουλος ὁ ἀδελφός, ὑπερέβαλε τῇ κακίᾳ τὸν πρὸ αὐτοῦ βασιλεύσαντα. Βίαιος γὰρ ὢν καὶ φονικός, πολλοὺς μὲν τῶν πολιτῶν ἀνῄρει παρὰ τὸ δίκαιον, οὐκ ὀλίγους δὲ φυγαδεύων ἐπὶ ψευδέσι διαβολαῖς, τὰς οὐσίας εἰς τὸ βασιλικὸν ἀνελάμβανε. Καθόλου δὲ μισῶν καὶ μισούμενος ὑπὸ τῶν ἀδικουμένων, μισθοφόρων πλῆθος ἐξενολόγησεν, ἀντίταγμα κατασκευάζων ταῖς πολιτικαῖς δυνάμεσιν. Ἀεὶ δὲ μᾶλλον τοῖς πολίταις ἀπεχθανόμενος, καὶ πολλοὺς μὲν ὕβριζων, τοὺς δὲ ἀναιρῶν, ἠνάγκασε τοὺς ἀδικουμένους ἀποστῆναι. Διόπερ οἱ Συρακούσιοι προστησάμενοι τοὺς ἡγησομένους, ὥρμησαν ἐπὶ τὴν κατάλυσιν τῆς τυραννίδος πανδημεί, καὶ συνταχθέντες ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων, ἀντεῖχοντο τῆς ἐλευθερίας. Θρασύβουλος δὲ ὁρῶν τὴν πόλιν ὅλην ἐπ' αὐτὸν στρατευομένην, τὸ μὲν πρῶτον ἐπεχείρει λόγῳ καταπαύειν τὴν στάσιν· ὡς δ' ἑώρα τὴν ὁρμὴν τῶν Συρακουσίων ἀκατάσχετον οὖσαν, συνήγαγεν ἔκ τε τῆς Κατάνης τοὺς μισθοφορήσαντας ὑφ' Ἱέρωνος, καὶ τοὺς ἄλλους συμμάχους, ἔτι δὲ καὶ μισθοφόρων πλῆθος· ὥστε τοὺς ἅπαντας γενέσθαι σχεδὸν περὶ τοὺς μυρίους πεντακισχιλίους. Οὗτος

μὲν οὖν τῆς πόλεως κατειληφὼς τὴν ὀνομαζομένην Ἀχραδινὴν καὶ Νῆσον, ὀχυρὰν οὖσαν, καὶ ἐκ ταύτων ὁρμώμενος, διεπολέμει πρὸς τοὺς ἀφεστῶτας.

(C. 68.) Syracusani, reliquam urbis partem incidentes, multis aucti copiis, mari terraque superiores discedunt. Thrasybulum regno eiiciunt (qui exsul apud Locros privatam deinde vitam egit), ac libertatem usque ad Dionysii dominatum tuentur. Romae tum primum quatuor Tribuni plebis creati.

68. Οἱ δὲ Συρακούσιοι τὸ μὲν πρῶτον μέρος τῆς πόλεως κατελάβοντο τὴν ὀνομαζομένην Τύχην· ἐκ ταύτης δὲ ὁρμώμενοι, πρεσβευτὰς ἀπέστειλαν εἰς Γέλαν καὶ Ἀκράγαντα καὶ Σελινοῦντα, πρὸς δὲ τούτοις εἰς Ἰμέραν, καὶ πρὸς τὰς τῶν Σικελῶν πόλεις τὰς ἐν τῇ μεσογαίῳ κειμένας, ἀξιοῦντες κατὰ τάχος συνελθεῖν καὶ συνελευθερῶσαι τὰς Συρακούσας. Πάντων δὲ προθύμως ὑπακουόντων, καὶ συντόμως ἀποστειλάντων, τῶν μὲν πεζοὺς καὶ ἱππεῖς στρατιώτας, τῶν δὲ ναῦς μακρὰς κεκοσμημένας εἰς ναυμαχίαν, ταχὺ συνήχθη δύναμις ἀξιόχρεως τοῖς Συρακουσίοις. Διὸ καὶ τὰς ναῦς καταστήσαντες οἱ Συρακούσιοι, καὶ τὴν πεζὴν δύναμιν ἐκτάξαντες, ἑτοίμους ἑαυτοὺς ἀπέδειξαν καὶ πεζῇ καὶ κατὰ θάλατταν βουλομένους διαγωνίζεσθαι. Ὁ δὲ Θρασύβουλος ἐγκαταλειπόμενος ὑπὸ τῶν συμμάχων, καὶ τὰς ἐλπίδας ἐν αὐτοῖς ἔχων τοῖς μισθοφόροις, τῆς μὲν Ἀχραδινῆς καὶ τῆς Νήσου κύριος ἦν, τὸ δὲ λοιπὸν μέρος τῆς πόλεως κατεῖχον οἱ Συρακούσιοι. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν Θρασύβουλος ταῖς ναυσὶν ἐπιπλεύσας ἐπὶ τοὺς πυλεμίους, καὶ λειφθεὶς τῇ ναυμαχίᾳ, συχνὰς μὲν τριήρεις ἀπέβαλε, ταῖς δ'

ἄλλοις κατέφυγεν εἰς τὴν Νῆσον. Ὁμοίως δὲ καὶ τὴν πεζὴν δύναμιν προαγαγὼν ἐκ τῆς Ἀχραδινῆς, καὶ παρατεξάμενος ἐν τοῖς προαστείοις, ἡττήθη, καὶ πολλοὺς ἀποβαλών, ἠναγκάσθη πάλιν εἰς τὴν Ἀχραδινὴν ἀποχωρῆσαι. Τέλος δὲ ἀπογνοὺς τὴν τυραννίδα, διεπρεσβεύσατο πρὸς τοὺς Συρακουσίους, καὶ συνθέμενος τὰ πρὸς αὐτούς, ὑπόσπονδος ἀπῆλθεν εἰς Λοκρούς. Οἱ δὲ Συρακούσιοι τοῦτον τὸν τρόπον ἐλευθερώσαντες τὴν πατρίδα, τοῖς μὲν μισθοφόροις συνεχώρησαν ἀπελθεῖν ἐκ τῶν Συρακουσῶν, τὰς δὲ ἄλλας πολιτείας τυραννουμένας ἢ φρουρὰς ἐχούσας ἐλευθερώσαντες, ἀπεκατέστησαν ταῖς πόλεσι τὰς δημοκρατίας. Ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χρόνων εἰρήνην ἔχουσα, πολλὴν ἐπίδοσιν ἔλαβε πρὸς εὐδαιμονίαν, καὶ διεφύλαξε τὴν δημοκρατίαν ἔτη σχεδὸν ἑξήκοντα, μέχρι τῆς Διονυσίου τυραννίδος. Θρασύβουλος δὲ καλῶς θεμελιωθεῖσαν βασιλείαν παραλαβών, διὰ τὴν ἰδίαν κακίαν αἰσχρῶς ἀπέβαλε τὴν ἀρχήν, καὶ φυγὼν εἰς Λοκρούς, ἐνταῦθα τὸν λοιπὸν χρόνον ἰδιωτεύων κατεβίωσεν. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, ἐν τῇ Ῥώμῃ τότε πρώτως κατεστάθησαν δήμαρχοι τέτταρες, Γάϊος Σικίνιος καὶ Λεύκιος Νεματώριος, πρὸς δὲ τούτοις Μάρκος Δουίλλιος, καὶ Σπόριος Ἀκίλιος.

(C. 69.) Olymp. LXXVIII, 4. a. C. 463. Arch. Lysitheo. Coss. L. Valerio Publicola et T. Aemilio Mamerco, Artabanus, satellitum princeps, adiutus ab Mithridate, regis cubiculario, per insidias Xerxem cum prole occidere, regnumque occupare conatur. At superstes patri fratrique Artaxerxes, necato parricida, imperio potitur. Regnavit Xerxes ultra 20, Artaxerxes per 40 annos.

69. Τοῦ δ' ἐνιαυσιαίου χρόνου διεληλυθότος,

Ἀθήνῃσι μὲν ἦρχε Λυσίθιος, ἐν Ῥώμῃ δ' ὕπατοι κατεστάθησαν Λεύκιος Οὐαλέριος Ποπλικόλας καὶ Τίτος Λίμιλιος Μάμερκος. Ἐπὶ δὲ τούτων, κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἀρτάβανος, τὸ μὲν γένος Πρικάνιος, δυνάμενος δὲ πλεῖστον παρὰ τῷ βασιλεῖ Ξέρξῃ, καὶ τῶν δορυφόρων ἀφηγούμενος, ἔπεισεν ἀνελεῖν τὸν Ξέρξην, καὶ τὴν βασιλείαν εἰς ἑαυτὸν μεταστῆσαι. Ἀνακοινωσάμενος δὲ τὴν ἐπιβουλὴν πρὸς Μιθριδάτην τὸν εὐνοῦχον, ὃς ἦν ταπαιόμιστὴς τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν κυριωτάτην ἔχων πίστιν, ἅμα δὲ καὶ συγγενὴς ὢν Ἀρταβάνου καὶ φίλος, ὑπήκουσε πρὸς τὴν ἐπιβουλήν. Ὑπὸ τοῦτον δὲ νυκτὸς εἰσαχθεὶς ὁ Ἀρτάβανος εἰς τὸν καιτῶνα, καὶ τὸν Ξέρξην ἀνελών, ὥρμησεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως. Ἦσαν δὲ οὗτοι τρεῖς τὸν ἀριθμόν, Δαρεῖος μὲν ὁ πρεσβύτατος, καὶ Ἀρτάξερξης, ἐν τοῖς βασιλείοις διατρίβοντες· ὁ δὲ τρίτος Ὑστάσπης, ἀπόδημος ὢν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρόν· εἶχε γὰρ τὴν ἐν Βάκτροις σατραπείαν. Ὁ δ' οὖν Ἀρτάβανος παραγενόμενος ἔτι νυκτὸς οὔσης πρὸς τὸν Ἀρταξέρξην ἔφησε, Δαρεῖον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ φονεὺσ γενέσθαι τοῦ πατρὸς, καὶ τὴν βασιλείαν εἰς ἑαυτὸν περιαπᾷν. Συνεβούλευεν οὖν αὐτῷ, πρὸ τοῦ κατασχεῖν ἐκεῖνον τὴν ἀρχήν, σκοπεῖν ὅπως μὴ δουλεύσῃ διὰ ῥᾳθυμίαν, ἀλλὰ βασιλεύσῃ, τὸν φονέα τοῦ πατρὸς τιμωρησάμενος· ἐπηγγείλατο δ' αὐτῷ συνεργοὺς παρέξεσθαι τοὺς δορυφόρους τοῦ βασιλέως. Πεισθέντος δὲ τοῦ Ἀρταξέρξου, καὶ παραχρῆμα μετὰ τῶν δορυφόρων ἀνελόντος τὸν ἀδελφὸν Δαρεῖον, ὁρῶν αὐτῷ τὴν

ἐπιβουλὴν εὑροοῦσαν, καὶ παραλαβὼν τοὺς ἰδίους υἱοὺς, καὶ φήσας καιρὸν ἔχειν τὴν βασιλείαν κατακτήσασθαι, παίει τῷ ξίφει τὸν Ἀρταξέρξην. Ὁ δέ, τρωθεὶς καὶ οὐδὲν παθὼν ὑπὸ τῆς πληγῆς, ἠμύνατο τὸν Ἀρτάβανον, καὶ κατενέγκας αὐτοῦ πληγὴν καιρίαν, ἀπέκτεινε. Παραδόξως δὲ σωθεὶς ὁ Ἀρταξέρξης, καὶ τὸν φονέα τοῦ πατρὸς τετιμωρημένος, παρέλαβε τὴν τῶν Περσῶν βασιλείαν. Ξέρξης μὲν οὖν τὸν εἰρημένον τρόπον ἐτελεύτησε, βασιλεύσας τῶν Περσῶν ἔτη πλείω τῶν εἴκοσι· τὴν δὲ ἀρχὴν διαδεξάμενος ὁ Ἀρταξέρξης, ἐβασίλευσεν ἔτη τεττεράκοντα.

(C. 70.) Olymp. LXXIX, 1. a. C. 461. Archedemide Arch., A. Verginio et T. Numicio Coss., Thasios, ob controversiam de metallis defecere ausos, et Aeginetas, feroces rebelles, ad obsequium cogunt Athenienses. Sed plures tum socii aspere et superbo imperio Atheniensium ad defectionem adacti. Ab his colonia Amphipolin missa, mox quum ulterius in Thraciam progrederetur, ab Edonis extincta est.

70. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Ἀρχεδημίδου, Ῥωμαῖοι μὲν κατέστησαν ὑπάτους Αὖλον Οὐεργίνιον καὶ Τίτον Μινούκιον· Ὀλυμπιὰς δ' ἦχθη ἑβδομηκοστὴ καὶ ἐννάτη, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Ξενοφῶν Κορίνθιος. Ἐπὶ δὲ τούτων ἀποστάντες Θάσιοι ἀπὸ Ἀθηναίων, μετάλλων ἀμφισβητοῦντες, ἐκπολιορκηθέντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ἠναγκάσθησαν πάλιν ὑπ' ἐκείνους τάττεσθαι. Ὁμοίως δὲ καὶ Αἰγινήτας ἀποστάντας Ἀθηναῖοι χειρωσάμενοι, τὴν Αἴγιναν πολιορκεῖν ἐπεχείρησαν. Αὕτη γὰρ ἡ πόλις τοῖς κατὰ θάλατταν ἄγωσι πολλάκις εὐημεροῦσα, φρονήματος πλήρης ἦν, καὶ χρημάτων καὶ τριη-

ρῶν εὐπορεῖτο, καὶ τὸ σύνολον ἀλλοτρίως ἂεὶ διέκειτο πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Διόπερ στρατεύσαντες ἐπ' αὐτήν, τὴν χώραν ἐδῄωσαν, καὶ τὴν Αἴγιναν πολιορκοῦντες, ἔσπευδον ἀνελεῖν κατὰ κράτος. Καθόλου γὰρ ἐπὶ πολὺ τῇ δυνάμει προκόπτοντες, οὐκέτι τοῖς συμμάχοις ὥσπερ πρότερον ἐπιεικῶς ἐχρῶντο, ἀλλὰ βιαίως καὶ ὑπερηφάνως ἦρχον. Διόπερ οἱ πολλοὶ τῶν συμμάχων τὴν βαρύτητα φέρειν ἀδυνατοῦντες, ἀλλήλοις διελέγοντο περὶ ἀποστάσεως· καί τινες τοῦ κοινοῦ συνεδρίου καταφρονήσαντες, κατ' ἰδίαν ἐτάττοντο. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Ἀθηναῖοι θαλαττοκρατοῦντες εἰς Ἀμφίπολιν ἐξέπεμψαν οἰκήτορας μυρίους, οὓς μὲν ἐκ τῶν πολιτῶν, οὓς δ' ἐκ τῶν συμμάχων καταλέξαντες, καὶ τὴν χώραν κατακληρουχήσαντες. Οἳ μέχρι μέν τινος ἐκράτουν τῶν Θρᾳκῶν· ὕστερον δὲ αὐτῶν ἀναβάντων εἰς Θρᾴκην, συνέβη πάντας τοὺς εἰσβαλόντας εἰς τὴν χώραν τῶν Θρᾳκῶν, ὑπὸ τῶν Ἠδωνῶν καλουμένων διαφθαρῆναι.

(C. 71.) Olymp. LXXIX, 2. a. C. 461. Tlepolemo Arch., T. Quintio et Q. Servilio Structo Coss., Artaxerxis cura in puniendis paternae caedis reis ordinandaque republ. laudabiliter occupata. Interea Aegyptii, audita et morte Xerxis et perturbatione rerum, seditionem in Persas movent, iisque expulsis, Inarum regem e suis creant, facta cum Atheniensibus societate. Quapropter Artaxerxes bellum in ipsos parat.

71. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Τληπολέμου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Τίτον Κουίντιον καὶ Κόϊντον Σερουίλιον Στροῦκτον. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ἄρτι τὴν βασιλείαν ἀνακτησάμενος, τὸ μὲν πρῶτον κολάσας

ὐὺς μετασχηκότας τῆς τοῦ πατρὸς ἀναιρέσεως, πέταξε τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν συμφερόντως αὐτῷ. Τῶν μὲν γὰρ ὑπαρχόντων σατραπῶν τοὺς ἀλλοτρίως ἐχοντας πρὸς αὐτόν, ἀπέστησε· τῶν δὲ αὐτοῦ φίλων ἐπιλέξας τοὺς εὐθέτους, παρέδωκε τὰς σατραπείας. Ἐπεμελήθη δὲ καὶ τῶν προσόδων καὶ τῶν δυνάμεων καὶ σκευῆς· καὶ καθόλου τὴν βασιλείαν ὅλην ἐπιεικῶς διοικῶν, μεγάλης ἀποδοχῆς ἐτύγχανε παρὰ τοῖς Πέρσαις. Οἱ δὲ τὴν Αἴγυπτον κατοικοῦντες, πυθόμενοι τὴν Ξέρξου τελευτήν, καὶ τὴν ὅλην ἐπίθεσιν καὶ ταραχὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν Περσῶν, ἔκριναν ἀντέχεσθαι τῆς ἐλευθερίας. Εὐθὺς οὖν ἀθροίσαντες δύναμιν, ἀπέστησαν τῶν Περσῶν, καὶ τοὺς φορολογοῦντας τὴν Αἴγυπτον τῶν Περσῶν ἐκβαλόντες, κατέστησαν βασιλέα τὸν ὀνομαζόμενον Ἰναρώ. Οὗτος δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν ἐγχωρίων κατέλεγε στρατιώτας· μετὰ δὲ ταῦτα καὶ μισθοφόρους ἐκ τῶν ἀλλοεθνῶν ἀθροίζων, κατεσκεύαζε δύναμιν ἀξιόχρεων. Ἔπεμψε δὲ καὶ πρὸς Ἀθηναίους πρέσβεις περὶ συμμαχίας, ὑπισχνούμενος αὐτοῖς, ἐὰν ἐλευθερώσωσι τοὺς Αἰγυπτίους, κοινὴν αὐτοῖς παρέξεσθαι τὴν βασιλείαν, καὶ πολλαπλασίους τῆς εὐεργεσίας ἀποδώσειν χάριτας. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κρίναντες συμφέρον αὐτοῖς, τοὺς μὲν Πέρσας εἰς τὸ δυνατὸν ταπεινοῦν, τοὺς δὲ Αἰγυπτίους ἰδίους ἑαυτοῖς παρασκευάσαι πρὸς τὰ παράλογα τῆς τύχης, ἐψηφίσαντο τριακοσίαις τριήρεσι βοηθεῖν τοῖς Αἰγυπτίοις. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι μετὰ πολλῆς παρασκευῆς περὶ τὴν τοῦ στόλου προθυμίαν ἐγι-

νοντο. Ἀταξέρξης δὲ πυθόμενος τὴν ἀπόστασιν τῶν Αἰγυπτίων καὶ τὰς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευάς, ἔκρινε δεῖν τῷ μεγέθει τῶν δυνάμεων ὑπερᾶραι τοὺς Αἰγυπτίους. Εὐθὺς οὖν ἐξ ἁπασῶν τῶν σατραπειῶν κατέλεγε στρατιώτας, καὶ ναῦς κατεσκεύαζε, καὶ τῆς ἄλλης ἁπάσης παρασκευῆς ἐπιμέλειαν ἐποιεῖτο. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον ἐν τούτοις ἦν.

(C. 72.) Sicilia quum post exactos reges laetior in dies floreret, in comitiisque Iovi Liberatori statuam et sacra Eleutheria decrevisset: peregrini, a Gelone recepti in civitatem, quod a magistratibus essent exclusi,

72. Κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν ἄρτι καταλελυμένης τῆς ἐν ταῖς Συρακούσαις τυραννίδος, καὶ πασῶν τῶν κατὰ τὴν νῆσον πόλεων ἠλευθερωμένων, πολλὴν ἐπίδοσιν ἐλάμβανεν ἡ σύμπασα Σικελία πρὸς εὐδαιμονίαν. Εἰρήνην γὰρ ἔχοντες οἱ Σικελιῶται, καὶ χώραν ἀγαθὴν νεμόμενοι, διὰ τὸ πλῆθος τῶν καρπῶν ταχὺ ταῖς οὐσίαις ἀνέτρεχον, καὶ τὴν χώραν ἐπλήρωσαν οἰκετῶν καὶ κτηνῶν, καὶ τῆς ἄλλης εὐδαιμονίας, μεγάλας μὲν λαμβάνοντες προσόδους, οὐδὲν δὲ εἰς τοὺς εἰωθότας πολέμους ἀναλίσκοντες. Μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν εἰς πολέμους καὶ στάσεις ἐνέπεσον, διὰ τοιαύτας τινὰς αἰτίας. Καταλύσαντες τὴν Θρασυβούλου τυραννίδα, συνήγαγον ἐκκλησίαν, καὶ περὶ τῆς ἰδίας δημοκρατίας βουλευσάμενοι, πάντες ὁμογνωμόνως ἐψηφίσαντο, Διὸς μὲν ἐλευθερίου κολοσσιαῖον ἀνδριάντα κατασκευάσαι, κατ' ἐνιαυτὸν δὲ θύειν Ἐλευθέρια καὶ ἀγῶνας ἐπιφανεῖς ποιεῖν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ τὸν τύραννον

ὑσαντες, ἠλευθέρωσαν τὴν πατρίδα· θύειν δ' ς ἀγῶσι τοῖς θεοῖς ταύρους τετρακοσίους καὶ κοντα, καὶ τούτους δαπανᾶν εἰς τὴν τῶν πολι- ὐωχίαν. Τὰς δὲ ἀρχὰς ἁπάσας τοῖς ἀρχαίοις χις ἀπένεμον· τοὺς δὲ ξένους τοὺς ἐπὶ Γέλωνος ευθέντας οὐκ ἠξίουν μετέχειν ταύτης τῆς τιμῆς, ὐκ ἀξίους κρίναντες, εἴτε καὶ ἀπιστοῦντες, μὴ συντεθραμμένοι τυραννίδι καὶ μοναρχῳ συνε- ευμένοι, νεωτερίζειν ἐπιχειρήσωσι· ὅπερ καὶ ἠ γενέσθαι. Τοῦ γὰρ Γέλωνος πλείονας τῶν ν πολιτογραφήσαντος ξένους μυσθοφόρους, ἐκ ν περιελείποντο πλείους τῶν ἑπτακισχιλίων καὶ ὺς ὑποκειμένους καιρούς.

73) Asbridiam et insulam hostiliter occuparunt, novis- mpubl. tumultibus turbarant. At exitu prohibitos difficultas oppressit.

3. Οὗτοι τῆς ἐκ τῶν ἀρχαιρεσιῶν τιμῆς ἀπε- δμενοι, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ συμφρονήσαντες, τησαν τῶν Συρακουσίων, καὶ τῆς πόλεως κατε- ντο τήν τε Ἀχραδίνην καὶ τὴν Νῆσον· ἀμφοτέ- τῶν τόπων τούτων ἐχόντων ἴδιον τεῖχος, καλῶς σκευασμένον. Οἱ δὲ Συρακούσιοι πάλιν ἐμπε- ες εἰς παραχήν, τὸ λοιπὸν τῆς πόλεως κατεῖχον, τὸ πρὸς τὰς Ἐπιπολὰς τετραμμένον αὐτῆς ἐπε- ισαν, καὶ πολλὴν ἀσφάλειαν ἑαυτοῖς κατεσκεύα- Εὐθὺ γὰρ τῆς ἐπὶ τὴν χώραν ἐξόδου τοὺς ἀφε- κότας εὐχερῶς εἶργον, καὶ ταχὺ τῶν ἐπιτηδείων ἠσαν ἀπορίαν. Οἱ δὲ ξένοι, τοῖς μὲν πλήθεσιν ντο τῶν Συρακουσίων, ταῖς δὲ ἐμπειρίαις ταῖς ὰ πόλεμον πολὺ προεῖχον. Διὸ καὶ γινομένων

κατὰ τὴν πόλιν ἐπιθέσεων καὶ κατὰ μέρος συμπλοκῶν, ταῖς μὲν μάχαις οἱ ξένοι ἐπροτέρουν, εἰργόμενοι δὲ τῆς χώρας, ἐλείποντο ταῖς παρασκευαῖς, καὶ τροφῆς ἐσπάνιζον. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Σικελίαν ἐν τούτοις ἦν.

(C. 74.) Olymp. LXXIX. 3. a. C. 460. Cnone Arch., Q. Fabio Vibulano et T. Aemilio Mamerco Coss., bellum ab Artaxerxe Aegyptiis illatum, duce Achaemene, Atheniensas, illorum socii, Persas proelio superant, fugientesque insequuntur usque ad Album Murum (Memphin. c. 77.), eosque obsidione clausos tenent. Renovat bellum rex, quamquam Lacedaemonii, pecunia pellecti, in Atticam incursionem facere recusarent.

74. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Κόνωνος, ἐν Ῥώμῃ τὴν ὑπατον ἀρχὴν εἶχον Κόϊντος Φάβιος Οὐϊβουλανὸς καὶ Τιβέριος Αἰμίλιος Μάμερκος. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀρταξέρξης μὲν ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν κατέστησε στρατηγὸν ἐπὶ τὸν πρὸς Αἰγυπτίους πόλεμον Ἀχαιμένην τὸν Δαρείου μὲν υἱόν, ἑαυτοῦ δὲ θεῖον· τούτῳ δὲ παραδοὺς στρατιωτῶν, ἱππέων τε καὶ πεζῶν, ὑπὲρ τὰς τριάκοντα μυριάδας, προσέταξε καταπολεμῆσαι τοὺς Αἰγυπτίους. Οὗτος μὲν οὖν ἐπειδὴ κατήντησεν εἰς Αἴγυπτον, κατεστρατοπέδευσε πλησίον τοῦ Νείλου, καὶ τὴν δύναμιν ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἀναλαβών, παρεσκευάζετο πρὸς τὴν μάχην. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι συνηθροισμένοι ἐκ τῆς Λιβύης καὶ τῆς Αἰγύπτου τὴν δύναμιν, ἔσχον τὴν παρὰ τῶν Ἀθηναίων συμμαχίαν. Καταπλευσάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν Αἴγυπτον μετὰ διακοσίων νεῶν, καὶ μετὰ τῶν Αἰγυπτίων παραταξαμένων πρὸς τοὺς Πέρσας, ἐγένετο μάχη καρτερά. Καὶ μέχρι μέν τινος οἱ Πέρσαι τοῖς πλήθεσι προέχοντες ἐπλεονε-

ν· μετὰ δὲ ταῦτα τῶν Ἀθηναίων βιασαμένων, τοὺς καθ' ἑαυτοὺς τεταγμένους τρεψαμένων, καὶ .οὺς ἀναιρούντων, τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν βαρ-ων πρὸς φυγὴν ὥρμησε. Πολλοῦ δὲ κατὰ τὴν ὴν γενομένου φόνου, τὸ τελευταῖον οἱ μὲν Πέρσαι τλεῖον μέρος τῆς δυνάμεως ἀποβαλόντες, κατέ-ον ἐπὶ τὸ καλούμενον Λευκὸν Τεῖχος· οἱ δ' ναῖοι ταῖς ἰδίαις ἀνδραγαθίαις νίκημα περιπε-ημένοι, συνεδίωξαν τοὺς βαρβάρους εἰς τὸ προ-ενον χωρίον, καὶ οὐκ ἀφίσταντο τῆς πολιορκίας. αξέρξης δὲ πυθόμενος τὴν τῶν ἰδίων ἧτταν, τὸ πρῶτον ἀπέστειλέ τινας τῶν φίλων μετὰ πολλῶν μάτων εἰς τὴν Λακεδαίμονα, καὶ τοὺς Λακεδαι-ίους ἠξίου πόλεμον ἐξενεγκεῖν τοῖς Ἀθηναίοις, ίζων οὕτω τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ νικῶντας Ἀθηναίους πλεύσειν εἰς τὰς Ἀθήνας, βοηθήσοντας τῇ πα-δι· τῶν δὲ Λακεδαιμονίων οὔτε χρήματα δεξα-ων, οὔτε ἄλλως προσεχόντων τοῖς ὑπὸ Περσῶν υμένοις, ἀπογνοὺς τὴν ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων θειαν ὁ Ἀρταξέρξης, ἄλλας δυνάμεις παρεσκευά-· ἐπιστήσας δὲ αὐτοῖς ἡγεμόνας Ἀρτάβαζον καὶ γάβυζον, ἄνδρας ἀρετῇ διαφέροντας, ἐξέπεμψε εμήσοντας τοῖς Αἰγυπτίοις.

C. 75.) Olymp. LXXIX, 4. a. C. 459. Arch. enim Euippo, Coss. ervilio et Sp. Postumio Albo, novis copiis Aegyptum adeunt ibazus et Megabyzus; se itineris molestia et exercendo milite um consumunt, urgentibus interea obsidionem Atheniensibus.

75. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Εὐΐππου, Ῥω-ίοι κατέστησαν ὑπάτους Κόϊντον Σερουΐλιον καὶ ούριον Ποστούμιον Ἄλβινον. Ἐπὶ δὲ τούτων

κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἀριάβαζος καὶ Μεγάβυζος ἐκπεμφθέντες ἐπὶ τὸν πρὸς Αἰγυπτίους πόλεμον, ἀνέζευξαν ἐκ τῆς Περσίδος, ἔχοντες στρατιώτας, ἱππεῖς καὶ πεζούς, πλείους τῶν τριάκοντα μυριάδων. Ὡς δ' ἦλθον εἰς τὴν Κιλικίαν καὶ Φοινίκην, τὰς μὲν πεζικὰς δυνάμεις ἀνελάμβανον ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, ναῦς δὲ προσέταξαν κατασκευάζειν τοῖς τε Κυπρίοις καὶ Φοίνιξι, καὶ τοῖς τὴν Κιλικίαν οἰκοῦσι. Καταρτισθεισῶν δὲ τριήρων τριακοσίων, ταύτας ἐκόσμησαν ἐπιβάταις τε τοῖς κρατίστοις, καὶ ὅπλοις καὶ βέλεσι καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς πρὸς ναυμαχίαν χρησίμοις. Οὗτοι μὲν οὖν περὶ τὰς παρασκευὰς ἐγίνοντο, καὶ γυμνασίας τῶν στρατιωτῶν ἐποιοῦντο, καὶ συνεἰθιζον ἅπαντας ταῖς πολεμικαῖς ἐμπειρίαις, καὶ περὶ ταῦτα διέτριψαν σχεδόν τι τὸν ὑποκείμενον ἐνιαυτόν. Οἱ δὲ κατὰ τὴν Αἴγυπτον Ἀθηναῖοι τοὺς περὶ τὴν Μέμφιν καταφεύγοντας εἰς τὸ Λευκὸν Τεῖχος ἐπολιόρκουν· ἀμυνομένων δὲ τῶν Περσῶν εὐρώστως, οὐ δυνάμενοι τὸ χωρίον ἑλεῖν, ἔμειναν ἐπὶ τῆς πολιορκίας τὸν ἐνιαυτόν.

(Live.) Continenti pugna per Siciliae urbes, ac tandem, victis peregrinis, et quicumque Hieronis tempore ex urbibus suis pulsi exsulaverant, in pristinas sedes restitutis, sedati. Peregrini transferuntur Messanam: instaurata pristinae reip. forma, recuperati agri civibus viritim dividuntur.

76. Κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν Συρακούσιοι μὲν πολεμοῦντες τοῖς ἀφεστηκόσι ξένοις, συνεχεῖς προσβολὰς ἐποιοῦντο τῇ τε Ἀχραδινῇ καὶ τῇ Νήσῳ· καὶ ναυμαχίᾳ μὲν ἐνίκησαν τοὺς ἀποστάντας, πεζῇ δ' οὐκ ἰσχνον ἐκβαλεῖν τῆς πόλεως διὰ τὴν ὀχυρότητα

ῶν τόπων. Μετὰ δὲ ταῦτα παρατάξεως γενομένης πὶ τῆς χώρας, καὶ τῶν ἀγωνιζομένων παρ' ἀμφοτέοις ἐνθύμως κινδυνευόντων, πεσεῖν συνέβη οὐκ ὀλίους παρ' ἀμφοτέροις, νικῆσαι δὲ τοὺς Συρακουίους. Μετὰ δὲ τὴν μάχην οἱ Συρακούσιοι τοὺς μὲν πιλέκτους, ὄντας ἑξακοσίους, αἰτίους γενομένους ῆς νίκης, ἐστεφάνωσαν, ἀριστεῖα δόντες ἀργυρίου νᾶν ἑκάστῳ. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Δουέτιος μὲν ὁ τῶν Σικελῶν ἡγεμὼν χαλεπῶς ἔχων τοῖς ὴν Κατάνην οἰκοῦσι, διὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς τῶν Σικελῶν χώρας, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτούς. Ὁμοίως δὲ αὶ τῶν Συρακουσίων στρατευσάντων ἐπὶ τὴν Κατάην, οὗτοι μὲν κοινῇ κατεκληρούχησαν τὴν χώραν, αὶ κατοικισθέντες ὑφ' Ἱέρωνος τοῦ δυνάστου, ἐπωμουν· ἀντιταχθέντων δὲ τῶν ἐν τῇ Κατάνῃ, καὶ ειφθέντων πλείοσι μάχαις, οὗτοι μὲν ἐξέπεσον ἐκ ῆς Κατάνης, καὶ τὴν νῦν οὖσαν Αἴτνην ἐκτήσαντο, ρὸ τούτου καλουμένην Ἐννησίαν· οἱ δ' ἐξ ἀρχῆς κ τῆς Κατάνης ὄντες ἐκομίσαντο πολλῷ χρόνῳ τὴν ατρίδα. Τούτων δὲ πραχθέντων, οἱ κατὰ τὴν ἱέρωνος δυναστείαν ἐκπεπτωκότες ἐκ τῶν ἰδίων πόεων, ἔχοντες τοὺς συναγωνιζομένους, κατῆλθαν εἰς ὰς πατρίδας, καὶ τοὺς ἀδίκως τὰς ἀλλοτρίας πόλεις φῃρημένους ἐξέβαλον ἐκ τῶν πόλεων. Τούτων δ' σαν Γελῶοι καὶ Ἀκραγαντῖνοι καὶ Ἱμεραῖοι. Πααπλησίως δὲ τούτοις καὶ Ῥηγῖνοι μετὰ Ζαγκλαίων ους Ἀναξίλου παῖδας δυναστεύοντας ἐκβαλόντες, λευθέρωσαν τὰς πατρίδας. Μετὰ δὲ ταῦτα Καμαίναν μὲν Γελῶοι κατοικίσαντες ἐξ ἀρχῆς κατεκλη-

ρούχησαν· αἱ δὲ πόλεις σχεδὸν ἅπασαι πρὸς τὴν κατάλυσιν τῶν πολέμων ὁρμήσασαι, καὶ κοινὸν δόγμα ποιησάμεναι, πρὸς τοὺς κατοικοῦντας ξένους διελύθησαν, καὶ τοὺς φυγάδας καταδεξάμεναι, τοῖς ἀρχαίοις πολίταις τὰς πόλεις ἀπέδοσαν· τοῖς δὲ ξένοις τοῖς διὰ τὰς δυναστείας ἀλλοτρίας τὰς πόλεις ἔχουσι, κατοικεῖν. ἅπαντας ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ. Αἱ μὲν οὖν κατὰ τὴν Σικελίαν ἐν ταῖς πόλεσι στάσεις καὶ ταραχαὶ τοῦτον τὸν τρόπον κατελύθησαν· αἱ δὲ πόλεις τὰς ἀπαλλοτρίους πολιτείας ἀπολαβοῦσαι σχεδὸν ἅπασαι, τὰς ἰδίας χώρας κατεκληρούχησαν τοῖς πολίταις πᾶσιν.

(C. 77.) Olymp. LXXX, 1. a. C. 458. Phrasiclide Arch., Q. Fabio et T. Quintio Capitolino Cons., Aegyptii, adventu novi exercitus Persarum territi, ultro se pristino imperio subiiciunt, sociosque Athenienses derelinquunt. Hi ab Albi Muri obsidione iam ante desistere coacti, quum naves suas, cursu fluminis fossis intercepto, in sicco haerere vident, eas ipsi comburunt, nihil de virtute remittentes. Sed Persae salvum in patriam reditum iis concedunt. In Graecia tum Ephialtes seditionem populi in Areopagum concitavit ipsi auctori funestam.

77. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Φρασικλείδου Ὀλυμπιὰς μὲν ἤχθη ὀγδοηκοστή, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Τορύλλας Θετταλός· Ῥωμαίοις δὲ ὑπάτους κατέστησαν Κόϊντον Φάβιον καὶ Τίτον Κόϊντον Καπιτωλῖνον. Ἐπὶ δὲ τούτων κατὰ μὲν τὴν Ἀσίαν οἱ τῶν Περσῶν στρατηγοὶ διαβάντες περὶ τὴν Κιλικίαν, ναῦς μὲν κατεσκεύασαν τριακοσίας, κεκοσμημένας καλῶς πρὸς τὴν πολεμικὴν χρείαν· τὸ δὲ πεζὸν στρατόπεδον λαβόντες, προῆγον πεζῇ διὰ Συρίας καὶ Φοινίκης· συμπαραπλέοντος δὲ καὶ τοῦ στόλου τῇ πεζῇ στρατιᾷ, κατήντησαν εἰς Μέμφιν τῆς Αἰγύπτου.

Καὶ τὸ μὲν πρῶτον τὴν πολιορκίαν τοῦ Λευκοῦ Τείχους ἔλυσαν, καταπληξάμενοι τοὺς Αἰγυπτίους καὶ τοὺς Ἀθηναίους· μετὰ δὲ ταῦτα ἐμφρόνως βουλευσάμενοι, κατὰ στόμα μὲν παρατάττεσθαι διέκλινον, στρατηγήμασι δὲ ἐφιλοτιμοῦντο καταλῦσαι τὸν πόλεμον. Διόπερ καὶ τῶν Ἀττικῶν νεῶν ὁρμουσῶν ἐν τῇ Προσωπίτιδι λεγομένῃ νήσῳ, τὸν περιῤῥέοντα ποταμὸν διώρυξι διαλαβόντες, ἤπειρον ἐποίησαν τὴν νῆσον. Τῶν δὲ νεῶν ἄφνω καθιζουσῶν ἐπὶ ξηρὰν τὴν γῆν, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι καταπλαγέντες, ἐγκατέλιπον τοὺς Ἀθηναίους, καὶ πρὸς τοὺς Πέρσας διελύσαντο· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, συμμάχων ὄντες ἔρημοι, καὶ τὰς ναῦς ὁρῶντες ἀχρήστους γεγενημένας, ταύτας μὲν ἐνέπρησαν, ὅπως μὴ τοῖς πολεμίοις ὑποχείριοι γενηθῶσιν· αὐτοὶ δὲ οὐ καταπλαγέντες τὴν δεινότητα τῆς περιστάσεως, παρεκάλουν ἀλλήλους μηδὲν ἀνάξιον πρᾶξαι τῶν προκατειργασμένων ἀγώνων. Διόπερ ταῖς ἀρεταῖς ὑπερβαλόμενοι τοὺς ἐν Θερμοπύλαις ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀποθανόντας, ἑτοίμως εἶχον διαγωνίζεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Περσῶν Ἀρτάβαζος καὶ Μεγάβυζος, ὁρῶντες τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐτολμίας τῶν πολεμίων, καὶ λογισάμενοι τοῦ πολλὰς μυριάδας ἀποβαλεῖν τῶν ἰδίων, σπονδὰς ἔθεντο πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, καθ' ἃς ἔδει χωρὶς κινδύνων ἀνελθεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς Αἰγύπτου. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν τυχόντες τῆς σωτηρίας, ἀπῆλθον ἐκ τῆς Αἰγύπτου, καὶ διὰ τῆς Λιβύης εἰς Κυρήνην ἀπελθόντες, ἐσώθησαν παραδόξως εἰς τὴν πατρίδα. Ἅμα δὲ τούτοις

πραττομένοις, ἐν μὲν ταῖς Ἀθήναις Ἐφιάλτης ὁ Σιμωνίδου, δημαγωγὸς ὢν καὶ τὸ πλῆθος παροξύνας κατὰ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν, ἔπεισε τὸν δῆμον ψηφίσματι μειῶσαι τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλήν, καὶ τὰ πάτρια καὶ περιβόητα νόμιμα καταλῦσαι. Οὐ μὴν ἀθῴως γε διέφυγε τηλικούτοις ἀνομήμασιν ἐπιβαλόμενος, ἀλλὰ τῆς νυκτὸς ἀναιρεθείς, ἄδηλον ἔσχε τὴν τοῦ βίου τελευτήν.

(C. 78.) Olymp. LXXX, 2. a. C. 457. Arch. Philocle, Coss. A. Postumio Regillensi et Sp. Furio Medullino, bellum in Graecia Atheniensium cum Corinthiis, Epidauriis et Aeginetis. Victores Athenienses. Eo tempore Deucetius, Siculorum rex, condita urbe Menaeno et expugnata Morgantina, gloriam adeptus est.

78. Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος, Ἀθήνησι μὲν ἦν ἄρχων Φιλοκλῆς, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὴν ὕπατον ἀρχὴν διεδέξαντο Αὖλος Ποστούμιος Ῥηγοῦλος, καὶ Σπόριος Φούριος Μεδιολανός. Ἐπὶ δὲ τούτων Κορινθίοις καὶ Ἐπιδαυρίοις ἐνστάντος πολέμου πρὸς Ἀθηναίους, ἐστράτευσαν ἐπ' αὐτοὺς Ἀθηναῖοι. Γενομένης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς, ἐνίκησαν Ἀθηναῖοι. Μεγάλῳ στόλῳ καταπλεύσαντες πρὸς τοὺς ὀνομαζομένους Ἁλιεῖς, ἀνέβησαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ τῶν πολεμίων ἀνεῖλον οὐκ ὀλίγους. Συστραφέντων δὲ τῶν Πελοποννησίων, καὶ δύναμιν ἀξιόλογον ἀθροισάντων, συνέβη μάχη πρὸς τοὺς Ἀθηναίους περὶ τὴν ὀνομαζομένην Κεκρυφαλίαν, καθ' ἣν πάλιν ἐνίκησαν Ἀθηναῖοι. Τοιούτων δὲ εὐημερημάτων αὐτοῖς γενομένων, τοὺς Αἰγινήτας ὁρῶντες περφρονηματισμένους μὲν ἐν ταῖς προγεγενημέναις πράξεσιν, ἀλλοτρίως δὲ ἔχοντας πρὸς αὐτούς, ἔγνωσαν κατα-

πολεμῆσαι. Διὸ καὶ στόλον ἐπ' αὐτοὺς ἀξιόλογον ἀποστειλάντων τῶν Ἀθηναίων, οἱ τὴν Αἴγιναν κατοικοῦντες, μεγάλην ἐμπειρίαν ἔχοντες καὶ δόξαν τῶν κατὰ θάλατταν ἀγώνων, οὗ κατεπλάγησαν τὴν ὑπεροχὴν τῶν Ἀθηναίων. Ἔχοντες δὲ τριήρεις ἱκανάς, καὶ προςκατασκευάσαντες ἑτέρας, ἐναυμάχησαν, καὶ λειφθέντες ἀπέβαλον τριήρεις ἑβδομήκοντα· συντριβέντες δὲ τοῖς φρονήμασι διὰ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ἠναγκάσθησαν εἰς τὴν τῶν Ἀθηναίων συντέλειαν καταταχθῆναι. Ταῦτα μὲν οὖν Λεωκράτης ὁ στρατηγὸς κατεπράξατο τοῖς Ἀθηναίοις, τοὺς πάντας διαπολεμήσας μῆνας ἐννέα πρὸς τοὺς Αἰγινήτας. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, κατὰ τὴν Σικελίαν Δευκέτιος ὁ τῶν Σικελῶν βασιλεὺς ὤν, ὠνομασμένος τὸ γένος, ἰσχύων δὲ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, Μέναινον μὲν πόλιν ἔκτισε, καὶ τὴν σύνεγγυς χώραν τοῖς κατοικισθεῖσι διεμέρισε· στρατευσάμενος δ' ἐπὶ πόλιν ἀξιόλογον Μοργαντίναν, καὶ χειρωσάμενος αὐτήν, δόξαν ἀπηνέγκατο παρὰ τοῖς ὁμοεθνέσι.

(C. 79.) Olymp. LXXX, 3. a. C. 456. Arch. Bione, Coss P. Servilio Structo et L. Aebutio Elva, contentiones Corinthiorum et Megarensium de finibus in populationes et bellum erumpunt. Athenienses, Megarensium socii, duce Myronide, superiores. Mox novum oritur bellum Phocensium in Dores, quibus Lacedaemonii Nicomeden ad auxilia ferenda mittunt. Vincunt Dores, auctoribusque Lacedaemoniis pax inter utramque gentem restituitur.

79. Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος Ἀθήνησι μὲν ἦρχε Βίων, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὴν ὕπατον ἀρχὴν διεδέξαντο Πούπλιος Σερουίλιος Στροῦκτος καὶ Λεύκιος Αἰβούτιος Ἄλβας. Ἐπὶ δὲ τούτων Κορινθίοις καὶ Μεγαρεῦσι περὶ χώρας ὁμόρου γενομέ-

νης ἀμφισβητήσεως, εἰς πόλεμον αἱ πόλεις ἐνέπεσον. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἀλλήλων τὴν χώραν διεπόλουν λεηλατοῦντες, καὶ κατ' ὀλίγους συμπλοκὰς καὶ μάχας ποιούμενοι μικράς. Αὐξομένης δὲ τῆς διαφορᾶς, οἱ Μεγαρεῖς ἀεὶ μᾶλλον ἡττώμενοι, καὶ τοὺς Κορινθίους φοβούμενοι, συμμάχους ἐποιήσαντο τοὺς Ἀθηναίους. Διὸ καὶ πάλιν τῶν πολεμίων ἐφαπτόμενων ταῖς δυνάμεσι γενομένων, καὶ τῶν Κορινθίων μετὰ Πελοποννησίων ἀξιολόγῳ δυνάμει στρατευσάντων εἰς τὴν Μεγαρικήν, Ἀθηναῖοι συμμαχίαν ἔπεμψαν τοῖς Μεγαρεῦσιν, ἧς ἡγεῖτο Μυρωνίδης, ἀνὴρ ἐπ' ἀρετῇ θαυμαζόμενος· γενομένης δὲ παρατάξεως ἰσχυρᾶς ἐπὶ πολὺν χρόνον, καὶ ταῖς ἀνδραγαθίαις ἑκατέρων ἐξισουμένων, τὸ τελευταῖον ἐνίκησαν, καὶ πολλοὺς ἀνεῖλον τῶν πολεμίων. Μετὰ δ' ὀλίγας ἡμέρας πάλιν γενομένης ἰσχυρᾶς μάχης ἐν τῇ λεγομένῃ Κιμωλίᾳ, πάλιν ἐνίκησαν Ἀθηναῖοι, καὶ πολλοὺς ἀνεῖλον τῶν πολεμίων. Μετὰ δ' ὀλίγας ἡμέρας οἱ Φωκεῖς ἐνεστήσαντο πόλεμον πρὸς Δωριεῖς, τοὺς προγόνους μὲν Λακεδαιμονίων, οἰκοῦντας δὲ πόλεις τρεῖς, Κυτίνιον καὶ ἔτι Βόϊον καὶ Ἐρινεόν, κειμένας ὑπὸ τὸν λόφον τὸν ὀνομαζόμενον Πυρνασσόν. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον βίᾳ χειρωσάμενοι τοὺς Δωριεῖς, κατέσχον αὐτῶν τὰς πόλεις. Μετὰ δὲ ταῦτα Λακεδαιμόνιοι μὲν Νικομήδην τὸν Κλεομένους ἐξέπεμψαν βοηθήσοντα τοῖς Δωριεῦσι, διὰ τὴν συγγένειαν· εἶχε δ' οὗτος Λακεδαιμονίους μὲν πλείονας πεντακοσίους, παρὰ δὲ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων μυρίους.

Οὗτος μὲν οὖν ἐπίτροπος ὢν Πλειστώνακτος τοῦ βασιλέως, παιδὸς ὄντος, μετὰ τοσαύτης δυνάμεως ἐβοήθησε τοῖς Δωριεῦσι· νικήσας δὲ τοὺς Φωκεῖς, καὶ τὰς πόλεις ἀνακτησάμενος, τούς τε Δωριεῖς καὶ Φωκεῖς διήλλαξεν.

(C. 80.) Hinc conflatum bellum inter Athenienses, qui et Argivos Thessalosque adsciverant, atque Lacedaemonios. Ad hos in ipsa acie transeunt Thessali, qui commeatu quoque Athenienses dolose privant. Post aeream pugnam quum in ambiguo esset victoria, quatuor mensium induciae pactae sunt.

80. Ἀθηναῖοι δὲ πυθόμενοι τοὺς Λακεδαιμονίους τὰν μὲν πρὸς Φωκεῖς πόλεμον καταλελυκέναι, αὐτοὺς δὲ μέλλειν τὴν εἰς οἶκον ἐπάνοδον ποιεῖσθαι, ἔγνωσαν ἐπιθέσθαι κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν τοῖς Λακεδαιμονίοις. Ἐστράτευσαν οὖν ἐπ' αὐτούς, παραλαβόντες τοὺς Ἀργείους καὶ Θετταλούς· καὶ πεντήκοντα μὲν ναυσί, στρατιώταις δὲ μυρίοις καὶ τετρακισχιλίοις ἐπιβαλόντες αὐτοῖς, κατέλαβον τὰς περὶ τὴν Γεράνειαν παρόδους. Λακεδαιμόνιοι δὲ πυνθανόμενοι τὰ κατὰ τοὺς Ἀθηναίους, παρῆλθον τῆς Βοιωτίας εἰς Τάναγραν. Τῶν δὲ Ἀθηναίων παραγενομένων εἰς τὴν Βοιωτίαν, καὶ παρατάξεως γενομένης ἰσχυρᾶς, συνέστη μάχη· καὶ τῶν μὲν Θετταλῶν μεταβαλομένων ἐν τῇ μάχῃ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, τῶν δὲ Ἀθηναίων καὶ τῶν Ἀργείων οὐδὲν ἧττον διαγωνιζομένων, ἔπεσον μὲν οὐκ ὀλίγοι παρ' ἀμφοτέροις· νυκτὸς δ' ἐπιλαβούσης διελύθησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις κομιζομένης ἀμορᾶς πολλῆς ἐκ τῆς Ἀττικῆς, οἱ Θετταλοὶ κρίναντες ἐπιθέσθαι ταύτης τῆς ὥρας, δειπνοποιησάμενοι, νυκτὸς

ἀπήντων τοῖς κομίζουσι τὰς ἀγοράς. Τῶν δὲ παραφυλαττόντων Ἀθηναίων ἀγνοούντων, καὶ προςδεξαμένων τοὺς Θετταλοὺς ὡς φίλους, συνέβη καὶ πολλοὺς καὶ ποικίλους ἀγῶνας γενέσθαι περὶ τῆς ἀγορᾶς. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον οἱ Θετταλοί, προςδεχθέντες ὑπὸ τῶν πολεμίων διὰ τὴν ἄγνοιαν, ἔκτεινον τοὺς ἐντυγχάνοντας, καὶ συντεταγμένοι τοῖς τεθορυβημένοις συμπλεκόμενοι πολλοὺς ἀνῄρουν. Οἱ δὲ κατὰ τὴν στρατοπεδείαν ὄντες Ἀθηναῖοι, πυθόμενοι τὴν τῶν Θετταλῶν ἐπίθεσιν, ἧκον κατὰ σπουδὴν καὶ τοὺς Θετταλοὺς ἐξ ἐφόδου τρεψάμενοι, πολὺν ἐποίουν φόνον. Ἐπιβοηθησάντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων τοῖς Θετταλοῖς, συντεταγμένῃ τῇ δυνάμει καὶ τοῖς στρατοπέδοις ὅλοις γενομένης παρατάξεως, συνέβη διὰ τὴν γενομένην φιλοτιμίαν πολλοὺς παρ' ἀμφοτέροις ἀναιρεθῆναι· τέλος δὲ τῆς μάχης ἀμφίδοξον λαβούσης τὸ τέλος, συνέβη τοὺς τε Λακεδαιμονίους ἀμφισβητῆσαι περὶ τῆς νίκης καὶ τοὺς Ἀθηναίους. Τότε μὲν οὖν ἐπιλαβούσης νυκτός, καὶ τῆς νίκης ἀμφιδόξου γενομένης, διεπρεσβεύοντο πρὸς ἀλλήλους, καὶ τετραμηνιαίους σπονδὰς ἐποιήσαντο.

(C. 81.) Olymp. LXXX, 4, a. C. 455. Arch. Mnesitheide, Coss. T. Lucretio et T. Veturio Cicurino, Thebani socia arma iungunt Lacedaemoniis, quorum auctoritate amissam Persico bello dignitatem recuperare, et Boeotos in ditionem suam redigere cupiunt. Atheniensium dux, Myronides, parva manu collecta, (C. 82.) gloriosam de Boeotis victoriam adeptus, Tanagram vi capit, universam Boeotiam populationibus vastat, multaque milites praeda cruet.

81. Τοῦ δ' ἐνιαυσιαίου χρόνου διεληλυθότος, Ἀθήνῃσι μὲν ἦρχε Μνησιθείδης, ἐν Ῥώμῃ δ' ὕπατοι κατεστάθησαν Λούκιος Λουκρήτιος καὶ Τίτος Οὐε-

τούριος Κιχωρῖνος. Ἐπὶ δὲ τούτων Θηβαῖοι μὲν τεταπεινωμένοι διὰ τὴν πρὸς Ξέρξην αὐτοῖς γενομένην συμμαχίαν, ἀνεζήτουν δι' οὗ τρόπου δύναιντο ἀναλαβεῖν τὴν πάτριον ἰσχύν τε καὶ δόξαν. Διὸ καὶ τῶν Βοιωτῶν ἁπάντων καταφρονούντων, καὶ μηκέτι προσεχόντων τοῖς Θηβαίοις, ἠξίουν τοὺς Λακεδαιμονίους τῇ πόλει συμπεριποιῆσαι τὴν ὅλην τῆς Βοιωτίας ἡγεμονίαν· ἐπηγγέλλοντο δ' αὐτοῖς, ἀντὶ ταύτης τῆς χάριτος, ἰδίᾳ πολεμήσειν τοῖς Ἀθηναίοις, ὥστε μηδεμίαν ἀνάγκην εἶναι τοῖς Σπαρτιάταις ἐκτὸς τῆς Πελοποννήσου δύναμιν ἐξάγαγεῖν πεζήν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι κρίναντες συμφέρονται λέγειν αὐτούς, καὶ νομίζοντες τὰς Θήβας, ἐὰν αὐξήσωσιν, ἔσεσθαι τῇ τῶν Ἀθηναίων ὥσπερ ἀντίπολίν τινα· διόπερ ἔχοντες τότε περὶ Τάναγραν ἕτοιμον καὶ μέγα στρατόπεδον, τῆς μὲν τῶν Θηβαίων πόλεως μείζονα τὸν περίβολον κατεσκεύασαν, τὰς δ' ἐν Βοιωτίᾳ πόλεις ἠνάγκασαν ὑποτάττεσθαι τοῖς Θηβαίοις. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὴν ἐπιβολὴν τῶν Λακεδαιμονίων διακόψαι σπεύδοντες, δύναμιν ἀξιόλογον συνεστήσαντο, καὶ στρατηγὸν εἵλοντο Μυρωνίδην τὸν Καλλίου. Οὗτος δὲ κατελέξας τῶν πολιτῶν τοὺς ἱκανούς, παρήγγειλεν αὐτοῖς, ἐκθέμενος ἡμέραν, ἐν ᾗ τὴν ἐκ τῆς πόλεως ἀνάζευξιν ἤμελλε ποιεῖσθαι. Ἐπεὶ δ' ὁ συντεταγμένος καιρὸς ἦκε, καὶ τῶν στρατιωτῶν τινὲς οὐκ ἀπήντησαν πρὸς τὴν ὡρισμένην ἡμέραν, ἀναλαβὼν τοὺς προσεληλυθότας, προῆγεν εἰς τὴν Βοιωτίαν. Τῶν δὲ ἡγεμόνων τινὲς καὶ τῶν φίλων ἔφασαν δεῖν ἀναμένειν τοὺς καθυστεροῦντας· ὁ δὲ Μυρωνίδης,

συνετὸς ὢν ἅμα καὶ δραστικός, στρατηγὸν οὐκ ἔφησεν ἀναμένειν· ἀπεφαίνετο γὰρ τοὺς μὲν ἑκουσίως καθυστεροῦντας τῆς ἐξόδου, καὶ κατὰ τὴν μάχην ἀγεννῶς καὶ δειλῶς ἕξειν, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος κινδύνους οὐχ ὑποστήσεσθαι· τοὺς δ' ἑτοίμους κατὰ τὴν συντεταγμένην ἡμέραν παραγενηθέντας, φανεροὺς εἶναι διότι καὶ τὴν ἐν τῷ πολέμῳ τάξιν οὐ καταλείψουσι· ὅπερ καὶ συνέβη γενέσθαι. Ὀλίγους γὰρ προάγων στρατιώτας, καὶ τούτους ἀρίστους ταῖς ἀνδραγαθίαις, παρετάξατο κατὰ τὴν Βοιωτίαν πρὸς πολλαπλασίους, καὶ κατὰ κράτος περιεγένετο τῶν ἀντιταχθέντων.

82. Δοκεῖ δ' ἡ πρᾶξις αὕτη μηδεμιᾶς ἀπολείπεσθαι τῶν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις γεγενημένων παρατάξεων τοῖς Ἀθηναίοις. Ἥ τε γὰρ ἐν Μαραθῶνι γενομένη νίκη, καὶ τὸ περὶ Πλαταιὰς κατὰ Περσῶν προτέρημα, καὶ τἆλλα τὰ περιβόητα τῶν Ἀθηναίων ἔργα, δοκεῖ μηδὲν προέχειν τῆς μάχης, ἧς ἐνίκησε Μυρωνίδης τοὺς Βοιωτούς. Ἐκείνων γὲρ αἱ μὲν ἐγένοντο πρὸς βαρβάρους, αἱ δὲ συνετελέσθησαν μετ' ἄλλων συμμάχων· ταύτην δὲ τὴν παράταξιν Ἀθηναῖοι μόνοι διακινδυνεύσαντες ἐνίκησαν, καὶ πρὸς Ἑλλήνων τοὺς ἀρίστους διηγωνίσαντο· δοκοῦσι γὰρ οἱ Βοιωτοὶ κατὰ τὰς τῶν δεινῶν ὑπομονὰς καὶ τοὺς πολεμικοὺς ἀγῶνας μηδενὸς λείπεσθαι τῶν ἄλλων. Ὕστεραν οὖν αὐτοὶ Θηβαῖοι, περὶ Λεῦκτρα καὶ Μαντίνειαν μόνοι πρὸς Λακεδαιμονίους ἅπαντας καὶ τοὺς συμμάχους παραταξάμενοι, μεγίστην μὲν δόξαν ἐπ' ἀνδρίᾳ κατεκτήσαντο, τῆς δὲ Ἑλλάδος

ἁπάσης ἡγεμόνες ἀνελπίστως ἐγενήθησαν. Τῶν δὲ συγγραφέων, καίπερ τῆς μάχης ταύτης ἐπιφανοῦς γεγενημένης, οὐδεὶς οὐδὲ τὸν τόπον αὐτῆς οὐδὲ τὴν διάταξιν ἀνέγραψε. Μυρωνίδης μὲν οὖν ἐπιφανεῖ μάχῃ νικήσας τοὺς Βοιωτούς, ἐνάμιλλος ἐγενήθη τοῖς πρὸ αὐτοῦ γενομένοις ἡγεμόσιν ἐπιφανεστάτοις, Θεμιστοκλεῖ καὶ Μιλτιάδῃ καὶ Κίμωνι. Ὁ δὲ Μυρωνίδης μετὰ τὴν γενομένην νίκην, Τάναγραν μὲν ἐκπολιορκήσας, περιεῖλεν αὐτῆς τὰ τείχη· τὴν δὲ Βοιωτίαν ἅπασαν ἐπιών, ἔτεμνε καὶ κατέφθειρε· τοῖς στρατιώταις δὲ διελὼν τὰ λάφυρα, πάντας ὠφελείαις ἀδραῖς ἐκόσμησεν.

C. 83.) Obfirmati ad resistendum Boeoti, ad Oenophyta fugantur; omnes Boeotiae urbes, Thebis exceptis, Atheniensibus cedunt. Mox Locri Opuntii domantur; Phocenses subigantur; Pharsalia obsidione cingitur. Quam nimis diu ac fortiter perferentibus Pharsaliis, Myronides, de occupatione Thessaliae desperans, Athenas redit.

83. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ παροξυνθέντες ἐπὶ τῇ διαφθορᾷ τῆς χώρας, συνεστράφησαν πανδημεί, καὶ στρατεύσαντες ἠθροισαν μεγάλην δύναμιν. Γενομένης δὲ μάχης ἐν Οἰνοφύτοις τῆς Βοιωτίας, καὶ τὸ δεινὸν ἀμφοτέρων ταῖς ψυχαῖς ἐῤῥωμένως ὑπομενόντων, διημέρευσαν ἐν τῇ μάχῃ· μόγις δὲ τῶν Ἀθηναίων τρεψαμένων τοὺς Βοιωτούς, ὁ Μυρωνίδης πασῶν τῶν κατὰ τὴν Βοιωτίαν πόλεων ἐγκρατὴς ἐγένετο, πλὴν Θηβῶν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκ τῆς Βοιωτίας ἀναζεύξας, ἐστράτευσεν ἐπὶ Λοκροὺς τοὺς ὀνομαζομένους Ὀπουντίους. Τούτους δὲ ἐξ ἐφόδου χειρωσάμενος, καὶ λαβὼν ὁμήρους, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Φαρσαλίαν. Παραπλησίως δὲ τοῖς Λοκροῖς καὶ τοὺς

Φωκεῖς καταπολεμήσας, καὶ λαβὼν ὁμήρους, ἀνέζευξεν εἰς τὴν Θετταλίαν· ἐγκαλῶν μὲν τῆς γενομένης προδοσίας, προστάττων δὲ καταδέχεσθαι τοὺς φυγάδας· τῶν δὲ Φαρσαλίων οὐ προσδεχομένων, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. Ἐπεὶ δὲ τὴν μὲν πόλιν οὐκ ἠδύνατο βίᾳ χειρώσασθαι, τὴν δὲ πολιορκίαν πολὺν χρόνον ὑπέμενον οἱ Φαρσάλιοι, τὸ τελευταῖον ἀπογνοὺς τὰ κατὰ τὴν Θετταλίαν, ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Μυρωνίδης μὲν οὖν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ μεγάλας πράξεις ἐπιτελεσάμενος, περιβόητον ἄχρι τῆς δόξαν παρὰ τοῖς πολίταις. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

(C. 84.) Olymp. LXXXI, 1. a. C. 454. Arch. Callia, Coss. S. Sulpicio et P. Volumnio Amintino, praefectne classi Atheniensium, Tolmides, Myronidae gloria inflammatus, cum magna copia militum, qui nomina ultro erant professi, aliisque delectis, ipsam Laconiam adit, antea nemini tentatam, eamque depopulatur.

84. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Καλλίου, παρὰ μὲν Ἠλείοις Ὀλυμπιὰς ἤχθη μία πρὸς ταῖς ὀγδοήκοντα, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Πρόλυμπος Κυρηναῖος· ἐν Ῥώμῃ δ' ὑπῆρχον ὕπατοι Σερούϊος Σουλπίκιος καὶ Πούπλιος Οὐρλούμνιος Ἀμυντῖνος. Ἐπὶ δὲ τούτων Τολμίδης ὁ τεταγμένος ἐπὶ τῆς ναυτικῆς δυνάμεως, ἁμιλλώμενος πρὸς τὴν Μυρωνίδου ἀρετήν τε καὶ δόξαν, ἀξιόλογόν τι κατεργάσασθαι. Διὸ καὶ κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς μηδενὸς πρότερον πεπορθημένου τὴν Λακωνικήν, παρεκάλεσε τὸν δῆμον βῶσαι τὴν τῶν Σπαρτιατῶν χώραν· ἐπηγγέλλετο δὲ λίους ἁπλίτας παραλαβὼν εἰς τὰς τριήρεις, μετὰ τούτων πορθήσειν μὲν τὴν Λακωνικήν, ταπεινώσειν

ἐπὶ τὴν τῶν Σπαρτιατῶν δόξαν. Συγχωρησάντων δὲ
τῶν Ἀθηναίων, βουλόμενος λαθραίως πλείονας πο-
λίτας ἐξαγαγεῖν, τεχνάζεταί τι τοιοῦτον. Οἱ μὲν πο-
λῖται διελάμβανον αὐτὸν καταλέξειν εἰς τὴν στρα-
τείαν τῶν νέων τοὺς ἀκμάζοντας ταῖς ἡλικίαις, καὶ
οἷς σώμασιν εὐρωστοτάτους· ὁ δὲ Τολμίδης σπεύ-
δων μὴ μόνον τοὺς τεταγμένους χιλίους ἐξάγειν εἰς
τὴν στρατείαν, προειπὼν ἑκάστῳ τῶν νέων καὶ τῇ
ῥώμῃ διαφερόντων, ἔλεγεν ὡς μέλλει καταλέγειν αὐ-
τόν· κρεῖττον οὖν ἔφησεν ἑθελοντὴν στρατεύειν μᾶλ-
λον ἢ διὰ τὸν κατάλογον ἀναγκασθῆναι δοκεῖν· ἐπεὶ
δὲ πλείους τῶν τρισχιλίων τούτῳ τῷ λόγῳ συνέπεισεν
ἑθελοντὶ ἀπογράφεσθαι, τοὺς δὲ λοιποὺς οὐκέτι
ἐπεύθοντας ἤδη, τότε τοὺς ὡμολογημένους χιλίους
κατέλεξεν ἐκ τῶν ἄλλων. Ὡς δ' αὐτῷ καὶ τἆλλα τὰ
πρὸς τὴν στρατείαν ἡτοίμαστο, πεντήκοντα μὲν τριή-
ρεσιν ἀνήχθη καὶ τετρακισχιλίους ὁπλίτας· κατα-
πλεύσας δὲ τῆς Λακωνικῆς εἰς Μεθώνην, τοῦτο μέν
ὁ χωρίον εἶχε, τῶν δὲ Λακεδαιμονίων βοηθησάν-
των, ἀνέζευξε, καὶ παραπλεύσας εἰς τὸ Γύθιον, ἐπί-
νειον τῶν Λακεδαιμονίων, χειρωσάμενος δὲ καὶ ταύ-
την τὴν πόλιν, καὶ τὰ νεώρια τῶν Λακεδαιμονίων
ἐμπρήσας, τὴν χώραν ἐδήωσεν. Ἐκεῖθεν δὲ ἀνα-
θείς, ἔπλευσε τῆς Κεφαληνίας εἰς Ζάκυνθον· ταύ-
την δὲ χειρωσάμενος, καὶ πάσας τὰς ἐν Κεφαληνίᾳ
ὕλεις προσαγαγόμενος, εἰς τὸ πέραν διέπλευσε, καὶ
κτῆρεν εἰς Ναύπακτον. Ὁμοίως δὲ καὶ ταύτην ἐξ
ὁδοῦ λαβών, κατῴκισεν εἰς ταύτην Μεσσηνίων
τοὺς ἐπισήμους, ὑποσπόνδους ὑπὸ Λακεδαιμονίων

ἀφεθέντας. Κατὰ γὰρ τὸν αὐτὸν χρόνον οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸς τοὺς Εἵλωτας καὶ Μεσσηνίους πεπολεμηκότες ἐπὶ πλεῖον, τότε κρατήσαντες ἀμφοτέρων, τοὺς μὲν ἐξ Ἰθώμης ὑποσπόνδους ἀφῆκαν, καθότι προείρηται· τῶν δ' Εἱλώτων τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως κολάσαντες, τοὺς ἄλλους κατεδουλώσαντο.

(C. 85.) Olymp. LXXXI, 2. a. C. 453. Arch. Sosistrato, Cos. P. Valerio Publicola et C. Clodio Rhegillano, dum Tolmides in Boeotia versatur, Pericles cum classe Peloponnesum invadit, omnesque sibi urbes subiicit. Tantum uno anno creverunt Atheniensium opes.

85. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνῃσι Σωσιστράτου Ῥωμαῖοι μὲν ὑπάτους κατέστησαν Ποπλίον Οὐαλέριον Ποπλικόλαν καὶ Γάϊον Κλώδιον Ῥηγιλλέν. Ἐπὶ δὲ τούτων Τολμίδης μὲν περὶ τὴν Βοιωτίαν διέτριβεν, Ἀθηναῖοι δὲ Περικλέα τὸν Ξανθίππου, τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, στρατηγὸν κατέστησαν, καὶ δόντες αὐτῷ τριήρεις πεντήκοντα καὶ χιλίους ὁπλίτας, ἐξέπεμψαν ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. Οὗτος δὲ τῆς Πελοποννήσου πολλὴν ἐπόρθησεν· εἰς δὲ τὴν Ἀκαρνανίαν διαβὰς πλησίον Οἰνιάδων, ἁπάσας τὰς πόλεις προσηγάγετο. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν πλείστων πόλεων ἦρξαν, ἐπ' ἀνδρίᾳ δὲ καὶ στρατηγίᾳ μεγάλην δόξαν κατεκτήσαντο.

(C. 86.) Olymp. LXXXI, 3. a. C. 452. Arch. Aristone Cos. Q. Fabio Vibulano et L. Cornelio Curetino, auctore Cimone quinquennales inducias inter Athenienses et Lacedaemonios factae. In Sicilia multi motus: primo inter Egestanos ac Lilybaeos de agro; deinde omnino inter sectatores aut libertatis aut tyrannidis. Tymaride ob affectatum regnum capitis damnato, Syracusani, ad opprimendam regnandi libidinem, (C. 87.) ostracismi Attici speciem, petalismum instituunt: qui propter desidiam ac luxum plurimorum civium exortasque novas factiones, brevi abrogatus est.

86. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνῃσιν Ἀριστῶνος Ῥω-

μαῖοι μὲν κατέστησαν ὑπάτους Κόϊντον Φάβιον Οὐιβουλανὸν καὶ Λεύκιον Κορνήλιον Κουριτῖνον. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις πεντακετεῖς ἐγένοντο σπονδαί, Κίμωνος τοῦ Ἀθηναίου συνθεμένου ταύτας. Κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν Ἐγεσταίοις καὶ Λιλυβαίοις ἐνέστη πόλεμος περὶ χώρας τῆς πρὸς τῷ Μαζάρῳ ποταμῷ. Γενομένης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς, συνέβη πολλοὺς παρ' ἀμφοτέροις ἀναιρεθῆναι, καὶ τῆς φιλοτιμίας μὴ λῆξαι τὰς πόλεις. Μετὰ δὲ τὴν πολιτογραφίαν τὴν ἐν ταῖς πόλεσι γενομένην, καὶ τὸν ἀναδασμὸν τῆς χώρας, πολλῶν εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε πεπολιτογραφημένων, ἐνόσουν αἱ πόλεις, καὶ πάλιν εἰς πολιτικὰς στάσεις καὶ ταραχὰς ἐνέπιπτον· μάλιστα δὲ τὸ κακὸν ἐπεπόλασεν ἐν ταῖς Συρακούσαις. Τυνδαρίδης γάρ τις τοὔνομα, θράσους καὶ τόλμης γέμων ἄνθρωπος, τὸ μὲν πρῶτον πολλοὺς τῶν πενήτων ἀνελάμβανε, καὶ σωματοποιῶν τούτους, ἑαυτῷ πρὸς τυραννίδα ἑτοίμους ἐποίει δορυφόρους· μετὰ δὲ ταῦτα ἤδη φανερὸς ὢν ὅτι δυναστείας ὀρέγεται, θανάτου κρίσιν ὑποσχών, κατεδικάσθη. Ἀπαγομένου δὲ εἰς τὸ δεσμωτήριον, οἱ πολυωρηθέντες ὑπ' αὐτοῦ συνεστράφησαν, καὶ τοῖς ἀπάγουσι τὰς χεῖρας ἐπέφερον. Ταραχῆς δὲ γενομένης κατὰ τὴν πόλιν, συνεστράφησαν οἱ χαριέστατοι τῶν πολιτῶν, καὶ τοὺς νεωτερίσαντας συναρπάσαντες, ἅμα τῷ Τυνδαρίωνι ἀνεῖλον. Πλειονάκις δὲ τούτου γενομένου, καὶ τῶν ἀνδρῶν τυραννίδος ἐπιθυμούντων, ὁ δῆμος ἐπηνέχθη μιμήσασθαι τοὺς Ἀθηναίους, καὶ νόμον θεῖ-

ναι παραπλήσιον τῷ παρ' ἐκείνοις γεγραμμένῳ περὶ ὀστρακισμοῦ.

87. Παρὰ γὰρ Ἀθηναίοις ἕκαστον τῶν πολιτῶν ἔδει γράφειν εἰς ὄστρακον τοὔνομα τοῦ δοκοῦντος μάλιστα δύνασθαι τυραννεῖν τῶν πολιτῶν· παρὰ δὲ τοῖς Συρακουσίοις εἰς πέταλον ἐλαίας γράφεσθαι τὸν δυνατώτατον τῶν πολιτῶν· διαριθμηθέντων δὲ τῶν πετάλων, τὸν πλεῖστα πέταλα λαβόντα φεύγειν πενταετῆ χρόνον. Τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ διελάμβανον ταπεινώσειν τὰ φρονήματα τῶν πλεῖστον ἰσχυόντων ἐν ταῖς πατρίσι. Καθόλου γὰρ οὐ πονηρίας κόλασιν ἐλάμβανον παρὰ τῶν παρανομούντων, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ αὐξήσεως τῶν ἀνδρῶν ἐποίουν ταπείνωσιν. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι τοῦτο τὸ γένος τῆς νομοθεσίας ὠνόμασαν ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος ὀστρακισμόν, οἱ δὲ Συρακούσιοι πεταλισμόν. Οὗτος δὲ ὁ νόμος διέμεινε παρὰ μὲν τοῖς Ἀθηναίοις ἐπὶ πολὺν χρόνον, παρὰ δὲ τοῖς Συρακουσίοις κατελύθη ταχύ, διὰ τοιαύτας τινὰς αἰτίας. Τῶν μεγίστων ἀνδρῶν φυγαδευομένων, οἱ χαριέστατοι τῶν πολιτῶν, καὶ δυνάμενοι διὰ τῆς ἰδίας ἀρετῆς πολλὰ τῶν κοινῶν ἐπανορθοῦν, ἀφίσταντο τῶν δημοσίων πράξεων, καὶ διὰ τὸν ἀπὸ τοῦ νόμου φόβον ἰδιωτεύοντες διετέλουν· ἐπιμελούμενοι δὲ τῆς ἰδίας οὐσίας, εἰς τρυφὴν ἀπέκλινον· οἱ δὲ πονηρότατοι τῶν πολιτῶν, καὶ τόλμῃ διαφέροντες, ἐφρόντιζον τῶν δημοσίων, καὶ τὰ πλήθη πρὸς νεωτερισμὸν καὶ ταραχὴν προετρέποντο. Διόπερ στάσεων γενομένων πάλιν, καὶ τῶν πολλῶν εἰς διαφορὰς ἐκτρεπομένων, πάλιν

ἡ πόλις εἰς συνοχὰς καὶ μεγάλας ἐνέπιπτε ταραχάς. Ἐπεπόλαζε γὰρ δημαγωγῶν πλῆθος καὶ συκοφαντῶν, καὶ λόγου δεινότης ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἠσκεῖτο, καὶ καθόλου πολλοὶ τὰ φαῦλα τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀντὶ τῆς παλαιᾶς καὶ σπουδαίας ἀγωγῆς ἠλλάττοντο· καὶ ταῖς μὲν οὐσίαις διὰ τὴν εἰρήνην προέκοπτον, τῇ δ' ὁμονοίᾳ καὶ τοῦ δικαιοπραγεῖν ὀλίγη τις ἐγίνετο φροντίς. Διόπερ οἱ Συρακούσιοι μεταγνόντες, τὸν περὶ τοῦ πεταλισμοῦ νόμον κατέλυσαν, ὀλίγον χρόνον αὐτῷ χρησάμενοι. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Σικελίαν ἐν τούτοις ἦν.

(C. 88.) Repitita alieno loco narratio de Periclis incursione in Peloponnesum. (v. Cap. 85.) Pericles Chersonesi agros, Tolmides in Euboeam profectus, Naxiorum terram suis distribuit. — Olymp. LXXXI, 4. a. C. 451. Archi. Lysicrate, Coss. C. Nautio Rutilo et L. Minutio Augurino, Sicilia Tyrrhenorum latrociniis vexata, Syracusani Phayllum, dein, hoc ob proditionem in exsilium misso Apellen Tyrrheniae bellum inferre iubent. Is Corsicam, Aethaliam et alia loca vastat. Post-hinc Ducetius de Siculis bene meruit. Nam et omnes eorum civitates in unam remp. iunxit, et novam extruxit urbem Palicen, prope famum Palicorum.

88. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Λυσιπράτους, ἐν Ῥώμῃ κατεστάθησαν ὕπατοι Γάϊος Ναύτιος Ῥουτίλιος καὶ Λεύκιος Μινούκιος Καρουτιανός. Ἐπὶ δὲ τούτων Περικλῆς ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, ἀποβὰς εἰς Πελοπόννησον, ἔδῃωσε τὴν τῶν Σικυωνίων χώραν. Ἐπεξελθόντων δ' ἐπ' αὐτὸν τῶν Σικυωνίων πανδημεί, καὶ μάχης γενομένης, ὁ Περικλῆς νικήσας, καὶ πολλοὺς κατὰ τὴν φυγὴν ἀνελών, κατέκλεισεν αὐτοὺς εἰς πολιορκίαν. Προσβολὰς δὲ ποιούμενος τοῖς τείχεσι, καὶ μὴ δυνάμενος ἑλεῖν τὴν πόλιν, ἔτι δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἀποστειλάντων

βοήθειαν τοῖς πολιορκουμένοις, ἀνέζευξεν ἐκ τῆς Σικυῶνος· εἰς δὲ τὴν Ἀκαρνανίαν πλεύσας καὶ τὴν τῶν Οἰνιάδων χώραν καταδραμών, καὶ λαφύρων πλῆθος ἀθροίσας, ἀπέπλευσεν ἐκ τῆς Ἀκαρνανίας. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐλθὼν εἰς Χεῤῥόνησον, χιλίοις τῶν πολιτῶν κατεκληροῦχησε τὴν χώραν. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Τολμίδης ὁ ἕτερος στρατηγός, εἰς τὴν Εὔβοιαν παρελθών, ἄλλοις χιλίοις πολίταις τὴν τῶν Ναξίων γῆν διένειμε.

Κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν, Τυῤῥηνῶν ληῒζομένων τὴν θάλατταν, οἱ Συρακούσιοι ναύαρχον ἑλόμενοι Φάϋλλον, ἔπεμψαν εἰς τὴν Τυῤῥηνίαν. Οὗτος δ' ἐκπλεύσας, τὸ μὲν πρῶτον νῆσον τὴν ὀνομαζομένην Αἰθαλίαν ἐπόρθησε, παρὰ δὲ τῶν Τυῤῥηνῶν λάθρα χρήματα λαβών, ἀπέπλευσεν εἰς τὴν Σικελίαν, οὐδὲν ἄξιον μνήμης διαπραξάμενος. Οἱ δὲ Συρακούσιοι τοῦτον μὲν ὡς προδότην καταδικάσαντες ἐφυγάδευσαν· ἕτερον δὲ στρατηγὸν καταστήσαντες Ἀπελλῆν, ἐξαπέστειλαν ἐπὶ Τυῤῥηνούς, ἔχοντα τριήρεις ἑξήκοντα. Οὗτος δὲ τὴν παραθαλάσσιον Τυῤῥηνίαν καταδραμών, ἀπῆρεν εἰς Κύρνον κατεχομένην ὑπὸ Τυῤῥηνῶν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους· πορθήσας δὲ πλεῖστα τῆς νήσου, καὶ τὴν Αἰθαλίαν χειρωσάμενος, ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Συρακούσας, αἰχμαλώτων τε πλῆθος κομίζων, καὶ τὴν ἄλλην ὠφέλειαν ἄγων οὐκ ὀλίγην. Μετὰ δὲ ταῦτα Δουκέτιος ὁ τῶν Σικελιωτῶν ἀφηγούμενος, τὰς πόλεις ἁπάσας τὰς ὁμοεθνεῖς, πλὴν τῆς Ἕβλας, εἰς μίαν καὶ κοινὴν ἤγαγε συντέ-

λειαν· δραστικὸς δὲ ὢν, νεωτέρων ὠρέγετο πραγμάτων, καὶ παρὰ τοῦ κοινοῦ τῶν Σικελῶν ἀθροίσας δύναμιν ἀξιόλογον, τὰς Μέναις, ἥτις ἦν αὐτοῦ πατρίς, μετῴκισεν εἰς τὸ πεδίον, καὶ πλησίον τοῦ τεμένους τῶν ὀνομαζομένων Παλίκων ἔκτισε πόλιν ἀξιόλογον, ἣν ἀπὸ τῶν προειρημένων θεῶν ὠνόμαζε Παλίκην.

(C. 89.) Quod fanum, antiquitate sua augustum, craterem habet ignibus et aquis calidis exaestuantes: sanctissima illic iuramenta praestantur, habeturque asylum inviolatissimum.

89. Ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν θεῶν τούτων ἐμνήσθημεν, οὐκ ἄξιόν ἐστι παραλιπεῖν τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ἀρχαιότητά τε καὶ τὴν ἀπιστίαν, καὶ τὸ σύνολον τὸ περὶ τοὺς ὀνομαζομένους κρατῆρας ἴδιωμα. Μυθολογοῦσι γὰρ τὸ τέμενος τοῦτο διαφέρειν τῶν ἄλλων ἀρχαιότητι καὶ σεβασμῷ, πολλῶν ἐν αὐτῷ παραδόξων γεγενημένων. Πρῶτον μὲν γὰρ κρατῆρές εἰσι, τῷ μεγέθει μὲν οὐ κατὰ πᾶν μεγάλοι, σπιθῆρας δ' ἑξαισίους ἀναβάλλοντες, ἐξ ἀμυθήτου δὲ βυθοῦ, καὶ παραπλήσιον ἔχοντες τὴν φύσιν τοῖς λέβησι τοῖς ὑπὸ πυρὸς πολλοῦ καιομένοις, καὶ τὸ ὕδωρ διάπυρον ἀναβάλλουσιν. Ἔμφασιν μὲν οὖν ἔχει τὸ ἀναβαλλόμενον ὕδωρ ὡς ὑπάρχει διάπυρον, οὐ μὴν ἀκριβῆ τὴν ἐπίγνωσιν ἔχει, διὰ τὸ μηδένα τολμᾶν ἅψασθαι τούτου. Τηλικαύτην γὰρ ἔχει κατάπληξιν ἡ τῶν ὑγρῶν ἀναβολή, ὥστε δοκεῖν ὑπὸ θείας τινὸς ἀνάγκης γίνεσθαι τὸ συμβαῖνον. Τὸ μὲν οὖν ὕδωρ θείου κατάκορον τὴν ὄσφρησιν ἔχει, τὸ δὲ χάσμα βρόμον πολὺν καὶ φοβερὸν ἐξίησι· τὸ

δὲ δὴ τούτων παραδοξότερον, οὔτε ὑπερεκχεῖται τὸ ὑγρόν, οὔτε ἀπολείπει, κίνησιν δὲ καὶ βίαν ῥεύματος εἰς ὕψος ἐξαιρομένην ἔχει θαυμάσιον. Τοιαύτης δὲ θεοπρεπείας οὔσης περὶ τὸ τέμενος, οἱ μέγιστοι τῶν ὅρκων ἐνταῦθα συντελοῦνται, καὶ τοῖς ἐπιορκήσασι σύντομος ἡ τοῦ δαιμονίου κόλασις ἀκολουθεῖ· τινὲς γὰρ τῆς ὁράσεως στερηθέντες τὴν ἐκ τοῦ τεμένους ἄφοδον ποιοῦνται. Μεγάλης δ' οὔσης δεισιδαιμονίας, οἱ τὰς ἀμφισβητήσεις ἔχοντες, ὅταν ὑπό τινος ὑπεροχῆς κατισχύωνται, τῇ διὰ τῶν ὅρκων τούτων ἀναιρέσει κρίνονται. Ἔστι δὲ τοῦτο τὸ τέμενος ἔκ τινων χρόνων ἄσυλον τετηρημένον, καὶ τοῖς ἀτυχοῦσιν οἰκέταις, καὶ κυρίοις ἀγνώμοσι περιπεπτωκόσι, πολλὴν παρέχεται βοήθειαν. Τοὺς γὰρ εἰς τοῦτο καταφυγόντας οὐκ ἔχουσι ἐξουσίαν οἱ δεσπόται βιαίως ἀπάγειν, καὶ μέχρι τούτου διαμένουσιν ἀσινεῖς, μέχρις ἂν ἐπὶ διωρισμένοις φιλανθρώποις πείσαντες οἱ κύριοι, καὶ δόντες διὰ τῶν ὅρκων τὰς περὶ τῶν ὁμολογιῶν πίστεις, ἀπαλλαγῶσι. Καὶ οὐδεὶς ἱστορεῖται τῶν δεδωκότων τοῖς οἰκέταις πίστιν ταύτην παραβάς· οὕτω γὰρ ἡ τῶν θεῶν δεισιδαιμονία τοὺς ὀμόσαντας πρὸς τοὺς δούλους πιστοὺς ποιεῖ. Ἔστι δὲ καὶ τὸ τέμενος ἐν πεδίῳ θεοπρεπεῖ κείμενον, καὶ στοαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις καταλύσεσιν ἱκανῶς κεκοσμημένον. Περὶ μὲν οὖν τούτων ἱκανῶς ἡμῖν εἰρήσθω· πρὰς δὲ τὴν συνεχῆ τοῖς προϊστορημένοις διήγησιν ἐπάνιμεν.

(C. 90.) Condita Palice, Ducetius agros circumiacentes divisit, urbemque brevi amplificavit. Nec diuturna tamen fuit illa felicitas. In Italia Sybaris, post excidium Crotoniatarum, instaurata et per sexennium habitata est. (Defit Ol. LXXXII, 1. a. C. 450.)

90. Ὁ γὰρ Δουκέτιος τὴν Παλίκην κτίσας, καὶ περιλαβὼν αὐτὴν ἀξιολόγῳ τείχει, κατεκληροῦχησε τὴν ὅμορον χώραν. Συνέβη δὲ τὴν πόλιν ταύτην, διὰ τὴν τῆς χώρας ἀρετήν, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκητόρων, ταχεῖαν λαβεῖν αὔξησιν. Οὐ πολὺν δὲ χρόνον εὐδαιμονήσασα, κατεσκάφη καὶ διέμεινεν ἀοίκητος μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων· περὶ ὧν τὰ κατὰ μέρος ἀναγράψομεν ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Σικελίαν ἐν τούτοις ἦν. Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν, μετὰ τὴν κατασκαφὴν τῆς Συβάρεως ὑπὸ τῶν Κροτωνιατῶν ὕστερον ἔτεσιν ὀκτὼ πρὸς τοῖς πεντήκοντα, Θετταλὸς συναγαγὼν τοὺς ὑπολοίπους τῶν Συβαριτῶν, ἐξ ἀρχῆς ᾤκισε τὴν Σύβαριν, κειμένην ἀνὰ μέσον ποταμῶν δυοῖν, τοῦ τε Συβάριος καὶ Κράθιος. Ἀγαθὴν δ' ἔχοντες χώραν, ταχὺ ταῖς οὐσίαις ἐπηύξησαν. Κατασχόντες δὲ τὴν πόλιν ἔτη ἑξήκοντα ἐξέπεσον ἐκ τῆς Συβάρεως· περὶ ὧν τὰ κατὰ μέρος ἀναγράψαι πειρασόμεθα κατὰ τὴν ἑχομένην βίβλον.

* * * * *

(C. 91.) Olymp. LXXXII, 2. a. C. 449. Antidoto Arch., L. Postumio et M. Horatio Cos., Ducetius Aetnam urbem et Motyum castellum occupat, proelio fusis Agrigentinis. Sed mox pugna victus a Syracusanis, quibus auxit Agrigentini copias iungebant, a suisque desertus, (C. 92.) supplex ad Syracusanos confugit, qui misericordia moti, suppeditatis ad victum necessariis, eum Corinthum relegarunt.

91. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Ἀντιδότου Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Λεύκιον Ποστούμιον καὶ Μάρκον Ὡράτιον. Ἐπὶ δὲ τούτων Δουκέτιος μὲν ὁ τῶν Σικελῶν ἔχων τὴν ἡγεμονίαν, Αἴτνην μὲν κατελάβετο, τὸν ἡγούμενον αὐτῆς δολοφονήσας· εἰς δὲ τὴν Ἀκραγαντίνων χώραν ἀναζεύξας μετὰ δυνάμεως, Μότυον φρουρούμενον ὑπὸ τῶν Ἀκραγαντίνων ἐπολιόρκησε· τῶν δὲ Συρακουσίων ἐπιβοηθησάντων, συνάψας μάχην καὶ προτερήσας, ἐξήλασεν ἀμφοτέρους ἐκ τῶν στρατοπέδων. Καὶ τότε μὲν τοῦ χειμῶνος ἐνισταμένου, διεχωρίσθησαν εἰς τὴν οἰκείαν· οἱ δὲ Συρακούσιοι τὸν στρατηγὸν Βόλκωνα τῆς ἥττης αἴτιον ὄντα, καὶ δόξαντα λάθρα συμπράττειν τῷ Δουκετίῳ, καταδικάσαντες ὡς προδότην ἀπέκτειναν· τοῦ θέρους δὲ ἀρχομένου, στρατηγὸν ἕτερον κατέστησαν, ᾧ δύναμιν ἀξιόλογον δόντες, προσέταξαν καταπολεμῆσαι Δουκέτιον. Οὗτος δὲ πορευθεὶς μετὰ τῆς δυνάμεως, κατέλαβε τὸν Δουκέτιον στρατοπεδεύοντα περὶ τὰς Νομάς. Γενομένης δὲ παρατάξεως μεγάλης, καὶ πολλῶν παρ' ἀμφοτέροις πιπτόντων, μόλις Συρακούσιοι βιασάμενοι τοὺς Σικελοὺς ἐτρέψαντο, καὶ κατὰ φυγὴν πολλοὺς ἀνεῖλον. Τῶν δὲ διαφυγόντων οἱ πλείους μὲν εἰς τὰ φρούρια τῶν Σικελῶν διεσώθησαν, ὀλίγοι δὲ μετὰ Δουκετίου τῶν αὐτῶν ἐλπίδων μετέχειν προείλοντο. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Ἀκραγαντῖνοι τὸ Μότυον φρούριον κατέχόμενον ὑπὸ τῶν μετὰ Δουκετίου Σικελῶν ἐξεπολιόρκησαν, καὶ

τὴν δύναμιν ἀπαγαγόντες πρὸς τοὺς Συρακουσίους νενικηκότας ἤδη, κοινῇ κατεστρατοπέδευσαν. Δουκέτιος δὲ διὰ τὴν ἧτταν τοῖς ὅλοις συντριβείς, καὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτὸν τῶν μὲν καταλειπόντων, τῶν δ' ἐπιβουλευόντων, εἰς τὴν ἰσχάτην ἦλθεν ἀπόγνωσιν.

92. Τέλος δὲ θεωρῶν τοὺς ὑπολοίπους φίλους μέλλοντας αὐτῷ τὰς χεῖρας προσφέρειν, φθάσας αὐτοὺς καὶ νυκτὸς διαδράς, ἀφίππευσεν εἰς τὰς Συρακούσας· ἔτι δὲ νυκτὸς οὔσης, παρῆλθεν εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Συρακουσίων, καὶ καθίσας ἐπὶ τῶν βωμῶν, ἱκέτης ἐγένετο τῆς πόλεως, καὶ ἑαυτόν τε καὶ τὴν χώραν, ἧς ἦν κύριος, παρέδωκε τοῖς Συρακουσίοις. Τοῦ δὲ πλήθους διὰ τὸ παράδοξον συρρέοντος εἰς τὴν ἀγοράν, οἱ μὲν ἄρχοντες συνήγαγον ἐκκλησίαν, καὶ προέθηκαν βουλὴν περὶ τοῦ Δουκετίου, τί χρὴ πράττειν. Ἔνιοι μὲν οὖν τῶν δημηγορεῖν εἰωθότων συνεβούλευον κολάζειν ὡς πολέμιον, καὶ περὶ τῶν ἡμαρτημένων τὴν προσήκουσαν ἐπιθεῖναι τιμωρίαν· οἱ δὲ χαριέστατοι τῶν πρεσβυτέρων παρόντες, ἀπεφαίνοντο σώζειν τὸν ἱκέτην, καὶ τὴν τύχην καὶ τὴν Νέμεσιν τῶν θεῶν ἐντρέπεσθαι· δεῖν γὰρ σκοπεῖν, οὐ τί παθεῖν ἄξιός ἐστι Δουκέτιος, ἀλλὰ τί πρέπει πρᾶξαι Συρακουσίοις· ἀποκτεῖναι μὲν γὰρ τὸν πεπτωκότα τῇ τύχῃ, μὴ προσῆκον, σώζειν δ' ἅμα τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν καὶ τὸν ἱκέτην, ἄξιον εἶναι τῆς τοῦ δήμου μεγαλοψυχίας. Ὁ δὲ δῆμος ὥσπερ τινὶ μιᾷ φωνῇ

σώζειν ἅπαντες ἐβόων τὸν ἱκέτην. Συρακούσιοι μὲν ἀπολύσαντες τῆς τιμωρίας τὸν Δουκέτιον ἱκέτην, ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Κόρινθον, καὶ ἐνταῦθα προστάξαντες καταβιοῦν, τὴν ἱκανὴν αὐτῷ χορηγίαν συναπέστειλαν. Ἡμεῖς δὲ παρόντες ἐπὶ τὸν προηγούμενον ἐνιαυτὸν τῆς Ἀθηναίων στρατείας ἐπὶ Κύπρον, Κίμωνος ἡγουμένου, κατὰ τὴν ἐν ἀρχῇ πρόθεσιν αὐτοῦ περιγράφομεν τήνδε τὴν βίβλον.

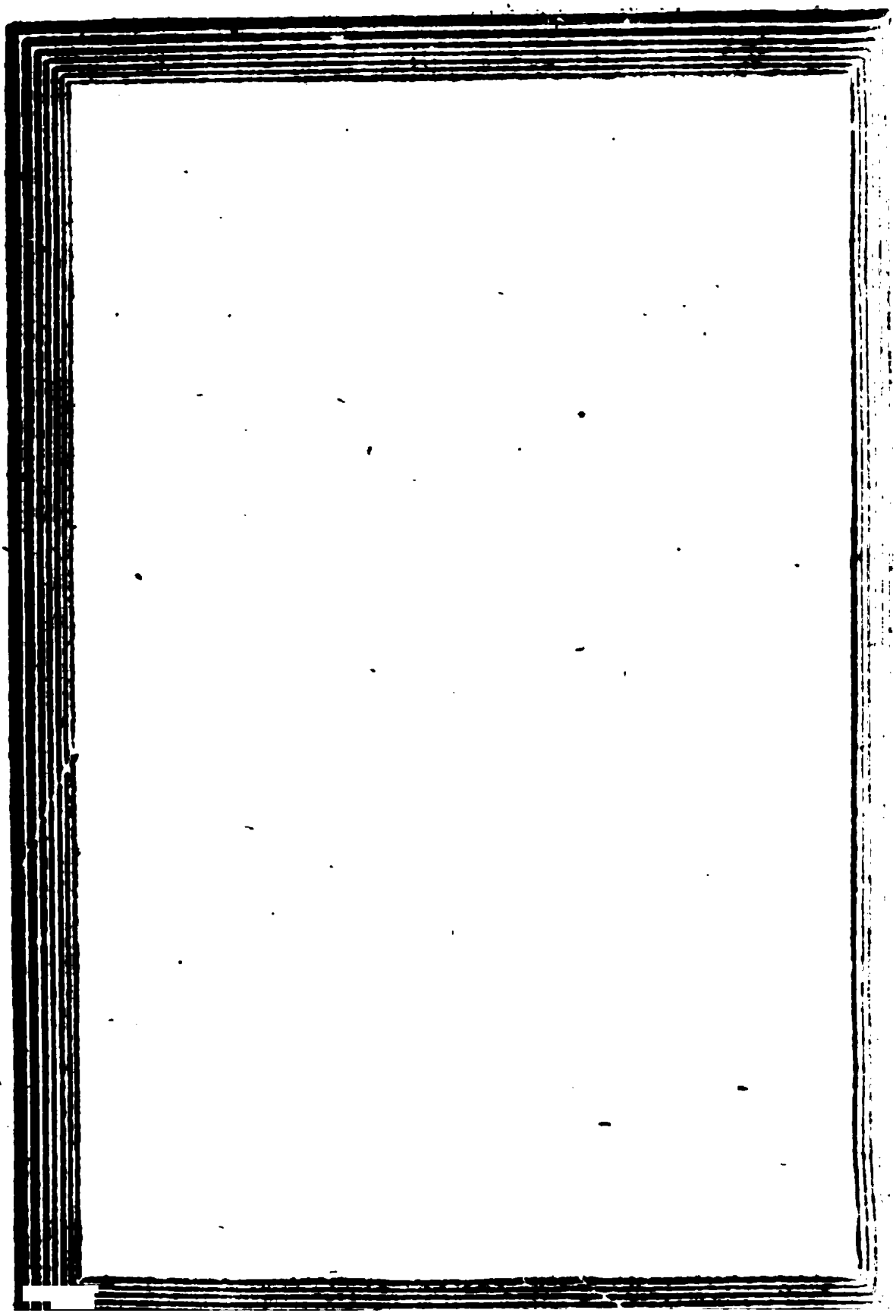

MAR 2 3 1936